

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

MENSUR BİR CÂMASB-NÂME
(TENKİTLİ METİN-İNCELEME)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Kevser KIROĞLU SARICI

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Türk Dili ve Edebiyatı Edebiyatı Programı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Müjgân ÇAKIR

İSTANBUL 2024

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

MENSUR BİR CÂMASB-NÂME
(TENKİTLİ METİN-İNCELEME)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Kevser KIROĞLU SARICI

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Türk Dili ve Edebiyatı Edebiyatı Programı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Müjgân ÇAKIR

İSTANBUL 2024

..... tarafından hazırlanan ..... adlı bu tezin ..... tezi olarak uygun olduğunu onaylarım.

.....
Tez Yöneticisi

Bu çalışma, jürimiz tarafından ..... Anabilim Dalında ..... tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : _____

Üye : _____

Üye : _____

Üye : _____

Üye : _____

Bu tez, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi ..... Enstitüsü tez yazım kurallarına uygundur.

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tez yazım klavuzuna uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında;

- tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel etik kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi,
- kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- ücret karşılığı başka kişilere yazdırmadığımı (dikte etme dışında), uygulamalarımı yaptırmadığımı,
- ve bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversite veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

....

MENSUR BİR CÂMASB-NÂME (TENKİTLİ METİN-İNCELEME)

ÖZET

Hikâye anlatma geleneği Türk edebiyatında, Türklerin İslâmiyet’i kabul etmeden önceki dönemlerine kadar uzanmaktadır. Yazılı hikâyeciliğin çok eski tarihlere dayandığı Türk Edebiyatında, hikâye türünde geçmişten günümüze çok sayıda telif ve tercüme eser ortaya konmuştur. Tezimizin konusu olan “*Câmasb-nâme*” adlı mensur eser de bu hikâyelerden biri olarak karşımıza çıkar. Bir nevi Şâhmârân hikâyesi olan bu eser, Abdî’nin *Câmasb-nâme*’sinin mensur ve kısaltılmış hâli gibidir. Bu hikâyede başı insan gövdesi yılan olan Şâhmârân başta olmak üzere pek çok mitolojik ve efsânevî unsur yer alır. Periler, ejderhâlar, at büyüklüğünde karıncalar, ikiye bölünebilen yaratıklar gibi olağanüstülüklerin bulunduğu; Hz. Süleymân, Hz. Hızır gibi dinî şahsiyetlerin söz konusu edildiği bu anlatı, iç içe geçmiş hikâyeleri bünyesinde barındırır. Hikâyenin baş kahramanları olan *Câmasb*, *Şâhmârân*, *Bülkiyâ* ve *Cihân Şâh*’ın başından geçen olaylar, bu olağanüstülüklerle zenginleştirilerek ortaya konulmuştur.

Çalışmamızın konusu olan eserin üç nüshası tespit edilmiştir. Bu üç nüsha mukayese edilerek transkripsiyon alfabetiyle Latin harflerine aktarılmış ve tenkitli metin oluşturulmuştur. Çalışmada *Câmasb-nâme* ve *Şâhmârân* hikâyelerinin kökeni ve Türk edebiyatındaki yerine dikkat çekilmiştir. Hikâyenin özeti verilmiş ve hikâye, zaman, mekan, kahramanlar açısından incelenmiştir. Çalışmaya konu olan mensur *Câmasb-nâme* ile Abdî’nin *Câmasb-nâme* mesnevîsi ve *Binbir Gece Masalları*’ndan *Yeraltı Sultanı Yemliha*’nın *Öyküsü* mukayese edilmiştir. Mensur *Câmasb-nâme*’de bulunan manzum kısımlar incelenerek tespitlerde bulunulmuştur. Mensur *Câmasb-nâme* nüshalarının ve ardından mukayese edilen nüshaların tavsifi yapılarak hikâyenin edisyon kritikli metnine yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Câmasb-nâme*, Hikâye, Mensur Hikâye, *Şâhmârân*.

A PROSE JĀMASB-NĀMA (CRITICAL TEXT-ANALYSIS)

ABSTRACT

The tradition of storytelling in Turkish literature dates back to the periods before the Turks accepted Islam. In Turkish literature, where written storytelling dates back to very old times, there have been many works in the story genre from the past to the present. The prose work “Câmasb-nâme”, which is the subject of our thesis, is one of these stories. This work, which is a kind of Shâhmârân story, is like a prose and abridged version of ‘Abdî’s Jâmasb-nâma. In this story, there are many mythological and legendary elements, especially Shâhmârân, whose head is a snake with a human body. This narrative, which includes such phenomena as fairies, dragons, ants the size of horses, creatures that can split in two, and religious figures such as Hz. Süleymân and Hz. Hızır, contains intertwined stories. The events that happen to the protagonists of the story, Jâmasb, Shâhmârân, Bulkiyâ and Jahan Shâh, are enriched with these phenomena.

Three copies of the work, which is the subject of our study, were identified. These three copies were compared and transferred to Latin letters with the transcription alphabet and a critical text was created. In the study, the origin of Jâmasb-nâma and Shâhmârân stories and their place in Turkish literature were emphasized. A summary of the story is given and the story is analyzed in terms of time, place and heroes. The prose Jâmasb-nâma, which is the subject of the study, is compared with Abdî’s Jâmasb-nâma masnavi and the Story of Yemliha, the Sultan of the Underworld from the Thousand and One Nights Tales. The poetic parts in the prose Jâmasb-nâma were analyzed and determinations were made. The copies of the Prose Jâmasb-nâma and then the copies compared are recommended and the edition-critical text of the story is included.

Keywords: Jâmasb-nâma, Story, Prose Story, Shâhmârân.

ÖNSÖZ

Kültürel mirasımızı nesilden nesle aktarabildiğimiz hikâye anlatma geleneği, bütün dünya edebiyatlarında olduğu gibi Türk Edebiyatında da büyük bir önem teşkil etmektedir. Osmanlı sahasından, Çağatay ve Âzerî sahalarına kadar çeşitli coğrafyalarda vücuda getirilen, zengin bir zevk ve düşüncenin ürünü olan Klasik Türk Edebiyatı geleneğinde de hikâye türü, kendisine önemli bir yer bulmuştur. Hikâyeler bu gelenek içerisinde uzun soluklu serüvenlerin anlatılabildiği mesnevî gibi manzum türlerde varlık gösterdiği gibi mensur olarak da kaleme alınmıştır. Klasik Türk Edebiyatı şairleri hünerlerini genellikle nazımda göstermeyi tercih etseler de mensur olarak yazılan hikâyelerde de tahkiye kabiliyetlerini ve hikâyeyi vücuda getiriş tarzlarını izlediği üslûp doğrultusunda gösterme imkanına sahiplerdi. Nitekim şairler, kimi zaman tercüme ettikleri hikâyelere kendi kültürlerinin ruhunu işleyerek telif ayarına getirdikleri eserleriyle kimi zaman da tamamen telif olarak ortaya koydukları orijinal mahsülleriyle ön plana çıkmışlardır. İşte bu orijinal eserlerden biri de Câmâsb-nâme'dir. Câmâsb-nâme Türk Edebiyatına tercüme yoluyla Abdî Mûsâ tarafından kazandırılmış ve şair bunu kendi üslûbunu, kültürünü esere ustalıkla işleyerek ortaya koymuştur. Çalışmamıza konu olan eser de Klasik Türk Edebiyatı sahasında manzum-mensur karışık olarak kaleme alınmış olan "Kitâb-ı Câmâsb-nâme" adlı hikâyedir.

Çalışmamızda "Kitâb-ı Câmâsb-nâme" adlı hikâyeye kahramanlar, zaman, mekan, dil ve üslûp, içerdiği manzum kısımlar gibi çeşitli açılardan incelemeye tabi tutulmuştur. Eserin, Abdî Mûsâ'nın Câmâsb-nâme mesnevîsi ve Binbir Gece Masalları'ndaki Yeraltı Sultanı Yemliha'nın Öyküsü ile mukayesesi de tezimizin önemli safhalarındandır. Çalışmamızda mensur Câmâsb-nâme nüshalarının incelendiği bir bölüme de yer verilmiştir. Edisyon kritikte kullanılan nüshaların tavsifinin ardından tenkitli metin ortaya konulmuştur.

Bu konuyu çalışmamda bana yol gösteren, engin tecrübeleriyle her zaman yanımda olup tezimin her safhasını değerlendirerek kıymetli tavsiyelerini benden esirgemeyen saygıdeğer danışman hocam Prof. Dr. Müjgân Çakır'a müteşekkirim. Yüksek lisans döneminde üzerimde emeği bulunan saygıdeğer hocalarım Prof. Dr. Hanife Koncu, Doç. Dr. Leyla Alptekin Sarıoğlu ve Dr. Öğr. Üyesi Ali Emre Özyıldırım'a çok teşekkür ederim. Her konuda olduğu gibi çalışmamda da yardımını ve manevi desteğini esirgemeyen kıymetli eşim Burak Sarıcı'ya müteşekkirim.

Son olarak beni bugünlere getiren, beni her dâim destekleyen, sevgili babam Eyüp Kiroğlu ve canım annem Zeliha Kiroğlu'na, varlıklarıyla güçlendiğim kardeşlerime minnetim sonsuzdur.

Kevser Kiroğlu Sarıcı
Üsküdar, 2023

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖNSÖZ	X
İÇİNDEKİLER	xii
KISALTMALAR	XV
GİRİŞ	1
I. BÖLÜM	6
1. Mensur Câmasb-nâme'nin Müellifi.....	6
2. Hikâyenin Özeti.....	6
3. Hikâyenin Kahramanları.....	29
3.1. Ana Kahramanlar.....	29
3.1.1. Danyal Peygamber.....	29
3.1.2. Câmasb.....	30
3.1.3. Şâhmârân – Yemlihâ.....	30
3.1.4. Bülkiyâ.....	31
3.1.5. Cihân Şâh.....	32
3.1.6. Murg Şâh.....	32
3.1.7. Şemse Hân – Şems Hân – Şemse Bânû.....	32
3.2. Yardımcı Kahramanlar.....	32
3.2.1. Câmasb'ın Annesi.....	32
3.2.2. Câmasb'ın Karısı.....	33
3.2.3. Âşûb ve Şem'ün (Câmasb'ın Oduncu Arkadaşları).....	33
3.2.4. Affân.....	33
3.2.5. Serâbil Şâh.....	33
3.2.6. Taymûs Şâh.....	33
3.2.7. Murg Şâh-ı Meyâne – Şâh-ı Murgân.....	34
3.2.8. Murg Şâh-ı Kebîr – Murg-ı Kebîr.....	34
3.2.9. Belâ-nûş.....	34
3.2.10. Periler Padişahı Şehensâh Peri.....	34
3.2.11. Kamer Hân.....	35
3.2.12. Ümmi Hân.....	35
3.2.13. Keyfâl Hindî.....	35
3.2.14. Âsem Şâh.....	35
3.2.15. Şeyh Sulhî.....	35
3.2.16. Keyhüsrev.....	35
3.2.17. Keyhüsrev'in Hekimi Şem'ün.....	37
3.2.18. İskender-i Zülkarneyn.....	37
3.2.19. Hz. Süleymân.....	38
3.2.20. Hz. Hızır.....	39
3.2.21. Dellâl.....	40
3.2.22. Tüccâr Yâhûdî.....	40
3.2.23. Kız Cârîye.....	40
3.2.27. Halîs ve Melîs.....	40
3.2.28. Hz. Süleymân'ın Kabrini Koruyan Acayip Yaratık.....	40
3.2.29. Cebrail.....	40
3.2.30. Mikâil.....	42
3.2.31. İsrâfil.....	42

3.2.32. Azrâil	42
3.2.33. İki Denizi Birbirinden Ayıran Melekler.....	43
3.2.34. Farklı Sûretlerde Dört Melek	44
3.2.35. Gece İle Gündüzü Meydana Getiren Melek.....	44
3.2.36. Kâf Dağında Duâ Eden Melekler	44
3.2.37. Cehennem Halkı.....	45
3.2.38. Maymunlar.....	45
3.2.39. Karıncalar.....	45
3.2.40. Gûl-i Beyâbânîler.....	45
3.2.41. Nîm Tenliler.....	46
3.2.42. Duval-pâlar	46
3.2.43. Segsâr Askerleri	46
3.2.44. Çemâpûr.....	46
3.2.45. Çalâpûr.....	46
3.2.46. Kayfenût, Tahmiyâl, Ayn-zâr	46
3.2.47. Şehrûz-ı Gerden-keş.....	47
3.2.48. Süheyl-i Çâbük-süvâr.....	47
3.2.49. Nîze-pûş-ı Yil-süvâr/Sebze-cûş-ı Yil-süvâr	47
3.2.50. Tantûş-ı Hindî, Ser-heng-i Selâbî/Selmâmî, Anter-i Kûhî.....	47
3.2.51. Esimu Hindî	47
3.2.52. Firûz Şâh	47
3.2.53. Behrân-ı Gergedân-süvâr	47
3.2.54. Behrâm-ı Gürcî	47
3.2.55. Kaydu Türk	48
3.2.56. Arakîl-i Rûmî.....	48
3.2.57. Kârûn-ı Mısrî	48
3.2.58. Gâyûr-ı Serendîbî.....	48
3.2.59. Lâhûr-ı Hindî	48
3.2.60. Gışmısum-ı Çînî.....	48
3.2.61. Yegdarb-ı Mâ-Çînî.....	48
3.2.62. Sâmân-ı Demâvend Padişahı	48
3.2.63. Filûs-ı Nîze-dâr	48
3.2.64. Hinduvâl-i Pil-süvâr.....	48
3.2.65. Çâlâk-ı Tîg.....	49
3.2.66. Şemâyl-i Hindî.....	49
3.2.67. Şehlân-ı Şemşîr	49
3.2.68. Cumhûr-ı Şîr	49
3.2.69. Kâvus-ı Çehâr-dest.....	49
3.2.70. Demerriyât-ı Nerre.....	49
4. Hikâyede Mekân.....	49
4.1. Mağara	50
4.2. Kuyu	51
4.3. Bahçe	51
4.4. Kâf Dağı	53
4.5 Cehennem	54
4.6. Sahrâ-yı Heyhât	55
4.7. Şehr-i Sîr-âb.....	55
4.8. Murg Şâh'ın Sarayı.....	56
4.9. Deyr / Manastr	56
4.10. Gevher-nigîn Kalesi.....	56
4.11. Yemen Şehri	57
4.12. İran.....	57
4.13. Hindistân.....	57
4.14. Maymunlar Ülkesi	57
4.15. Karıncalar Ülkesi	58
4.16. Gûl-i Beyâbânîler Ülkesi	58
4.17. Nîm Tenliler Ülkesi	58

4.18. Hamam	59
4.19. Alemdibi	59
5. Hikâyede Zaman	59
6. Dil ve Üslûb	61
7. Mensur Câmasb-nâme'de Bulunan Manzum Metinler	63
II. BÖLÜM	90
1. Abdî Mûsâ'nın Câmasb-nâme'si ile Mensur Câmasb-nâme'nin Mukayesesi	90
1.1. Hikâyenin Şekil Bakımından Mukayesesi	90
1.2. Hikâyenin Olay Örgüsü Bakımından Mukayesesi	91
1.3. Hikâyenin Kahramanlar Açısından Mukayesesi	101
1.4. Hikâyenin Mekanlar Açısından Mukayesesi	104
2. Binbir Gece Masalları'ndan Yeraltı Sultanı Yemliha'nın Öyküsü ile Mensur Câmasb-nâme'nin Mukayesesi	106
III. BÖLÜM	123
1. Mensur Câmasb-nâme Nüshaları	123
1.1. Milli Kütüphane, nu. 06 Mil Yz FB 511	123
1.2. Milli Kütüphane, nu. 06 Mil Yz A 8491	124
1.3. Milli Kütüphane, Ankara Adnan Ötügen İl Halk Kütüphanesi, nu. 06 Hk 4874.	125
1.4. Atatürk Kitaplığı, Osman Ergin, nu.	126
1.5. TBMM Kütüphanesi, nu. Yz 38.	127
1.6. İstanbul Üniversitesi, TY, nu. 9542.	128
1.7. Staatsbibliothek zu Berlin, MS., O. Or. Oct., nu. 2047	129
1.8. Oxford Bodleian Library, Ouseley 103, Ethi 2086.	129
2. Edisyon Kritikte Kullanılan Nüshaların Tavsifi	129
2.1. Milli Kütüphane, nu. 06 Mil Yz A 2044. (M)	129
2.2. Süleymâniye Kütüphanesi, Ali Nihat Tarlan, nu. 34 Sü-Tarlan 66 (S)	130
2.3. Yapı Kredi Sermet Çifter Kütüphanesi, nu. 975 (Y)	131
3. Çeviri Yazılı Metinde İzlenen Yol	133
4. Metin	134
SONUÇ	380
KAYNAKÇA	383
ÖZGEÇMİŞ	390

KISALTMALAR

a.g.e.	: Adı geen eser
a.g.m.	: Adı geen makale
Bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
ev.	: eviren
H.	: Hicrî
Hz.	: Hazret-i
hzl.	: Hazırlayan/Hazırlayanlar
İBB.	: İstanbul Bykşehir Belediyesi
M.	: Milâdî
mm.	: Milimetre
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
nu.	: Numara
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
T.C.	: Trkiye Cumhuriyeti
TDK	: Trk Dil Kurumu
TTK	: Trk Tarih Kurumu
v.d.	: Ve diğerleri.
vb.	: Ve benzeri.
Y.	: Yıl
yy.	: Yzyıl
YL.	: Yksek lisans

TRANSKRIPSIYON ALFABESİ

آ) ا)	a, ā, e	ش	ş
ء	'	ص	ş
ب	b, p	ض	đ, z
پ	p	ط	ţ
ت	t	ظ	z
ث	ṯ	ع	'
ج	c, ç	غ	ğ
چ	ç	ف	f
ح	ḥ	ق	q
خ	ḫ	ك	k, g, ŋ
د	d	ل	l
ذ	z	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v, o, ö, u, ü, ū
ژ	j	ه	h, a, e
س	s	ى	y, ı, i, ī

GİRİŞ

İnsanlığın var oluşundan bu yana gelişen masal, destan, hikâye ve efsane gibi anlatılar, kültürel mirasımızın somut birer örnekleridir. Türk kültüründe de nesilden nesle aktarılan zengin bir anlatı geleneği söz konusudur. Bu anlatı türlerinden biri olan hikâyeyi değerlendirirken Tanzimat dönemi modern hikâyeciliğini milat kabul eden araştırmacılar vardır fakat hikâyeye anlatma geleneği Türk edebiyatında, Türklerin İslâmiyeti kabul etmeden önceki dönemlerine kadar uzanmaktadır.¹ Göktürk, Uygur ve Karahanlılar döneminde de var olan hikâyeye, “sav” olarak adlandırılmaktaydı. Türk edebiyatı 8. yüzyıla kadar şifahî olarak gelişmiş ve daha sonra Göktürlere ait Orhon yazıtlarıyla yazılı kültür geleneği oluşmaya başlamıştır. Yazılı kültür geleneğinin erken tarihlerde başladığı Türklerde, Budist menşeli telif ve tercüme hikâyelere bakıldığında Türklerdeki ilk mensur hikâyeye mahsüllerinin Uygurlarla başladığı ve Türklerin aynı zamanda yazılı hikâyeciliğinin de çok eski tarihlere dayandığı görülür.² Klasik Türk Edebiyatı denildiğinde akla ilk şiir gelse de tahkiyeye dayalı anlatımlar da bu geleneğin içerisinde yerini almıştır. Hikâyeye yerine “dâstân” ve “efsâne” gibi terimler de kullanan divan şairleri kimi zaman sanatlı bir üslûpla hikâyelerini inşâ etmişler kimi zaman da okuyucuya bilgi vermek amaçlı pend-nâme niteliğinde hikâyeler kaleme almışlardır.³

Mesnevîler de her beyti kendi içerisinde bağımsız kafiyelenmesi hasebiyle uzun hikâyeleri anlatmaya elverişli bir nazım şekli olarak karşımıza çıkar. Çağdaş dönem edebiyatının roman ve hikâyesinin bir nevi karşılığı olan mesnevî türüyle şairler uzun soluklu hikâyeler kaleme alabilmişlerdir.⁴ Hasan Kavruk, Divan Edebiyatı çerçevesindeki mensur hikâyeleri şekil bakımından sınıflandırırken müstakil büyük hikâyeler, Elfü'l-leyle ve'l-leyle gibi çerçeve hikâyeler, belli konularda derlenmiş müstakil hikâyeler ve rastgele derlenmiş hikâyeler olmak üzere dört gruba ayırır. Kaynakları bakımından ise te'lif, çeviri (Arapça, Farsça vd.), adaptasyon hikâyeler

---

¹ Hasan Kavruk, İskender Pala, “Hikâyeye-Divan Edebiyatı”, *DİA*, C. 17, İstanbul, 1998, s. 491-493.

² Hasan Kavruk, *Eski Türk Edebiyatında Mensûr Hikâyeler*, MEB Yayınları, Ankara, 2016, s. 4-5.

³ Kavruk, *a.g.e.*, s. 6-8.

⁴ Derya Örs, “Bir Anlatım Şekli Olarak Klasik Türk ve İran Edebiyatında Mesnevî”, *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VI Mesnevî: Hikâyenin Şiiri*, Haz. Hatice Aynur vd., Turkuaz Yayınları, İstanbul, 2011, s. 39-40.

olmak üzere üç sınıfa ayırır. Çalışmamıza konu olan Câmasb-nâme de bu tasnifler bağlamında çerçeve hikâye özelliğini taşıyan ve edebiyatımıza Farsçadan tercüme edilerek kazandırılmış bir hikâyedir. Bu hikâyenin kaynağı hakkında çeşitli araştırmalar vardır. Bir nevi Şâhmârân hikâyesi olan bu metnin ilk örneklerine İran edebiyatında tesadüf edildiği ve Pehlevice yazılmış bir risâlede ana kahraman Câmasb'ın var olduğu tespit edilmiştir. Bu risâle, Keyânîlerden Şâh Goştâsp'ın kâinat hakkında sorduğu sorulara vezir Câmasb'ın verdiği cevapları içerir.⁵ Diğer bir araştırmada *Yâdgâr-ı Câmasbî* adlı eserden bahsedilir, burada Câmasb bilge bir kişidir. Varlıkla ilgili soruların cevaplandığı, gelecek ve dünyanın sonu hakkındaki meselelerin işlendiği bir eserdir. Câmasb isminin geçtiği bir diğer eser de *Ahkâm-ı Câmasb* olarak ortaya konulmuştur.⁶ Farsça yazılmış diğer bir Câmasb-nâme de yıldız-nâme türünde Nasîrüddîn-i Tûsî'ye ait olan 33 beyitlik mesnevîsidir.⁷ İsmail Hikmet Ertaylan eserinde, Nasîrüddîn Tûsî'ye ait olan ve daha sonra Ahmed-i Dâî'nin tercüme ettiği bu yıldız-nâmenin, Şâhmârân hikâyelerinin bir nevi devamı olduğunu söyler. Eser, Câmasb'ın, babası Dânyâl'den kalan hikmetli kitapları okuduktan sonra bütün ilimlere vâkıf olduğu dönemi anlatmaktadır. Tûsî ise bu ilimleri içerisinde barındıran eserini tercüme etmiştir. Bu bağlamda Ahmed-i Dâî kısa da olsa Câmasb-nâme'nin Türk edebiyatındaki ilk tercümesini yapmıştır.⁸ Câmasb-nâme hikâyelerinin İran mitolojisinden neşet ettiğini ve *Taberî Tarihi*'nden alındığını söyleyen iki farklı görüş daha vardır.⁹ Diğer güçlü bir görüş ise Câmasb-nâme'nin *Binbir Gece Masalları*'ndan kaynaklanarak ortaya çıktığıdır. Bu görüş Gibb'in *Osmanlı Şiir Tarihi* kitabında kesin hükümlerle desteklenmektedir. Gibb, Câmasb-nâme'nin *Arap Geceleri*'nden yani *Binbir Gece Masalları*'ndan alınmış manzum bir tercümesinden başka bir şey olmadığını söyler.¹⁰ Çalışmamızın ilerleyen kısımlarında inceleyerek mukayesesini yaptığımız *Binbir Gece Masalları*'ndaki *Yeraltı Sultanı Yemliha'nın Öyküsü* ile *Câmasb-nâme*'nin arasında ciddi farkların olmaması ve birbirine benzer olay örgüsünün ortaya konulması bu görüşü destekler nitelikte olmuştur.

---

⁵ Didem Havlioğlu, “Şâhmârân: Bir Anadolu Efsanesi”, *Yılan Kitabı*, ed. Emine Gürsoy Naskali, Kitabevi Yayınları, İstanbul, 2014, s. 346.

⁶ Abdî Mûsâ, *Câmasb-nâme*, haz. Müjgân Çakır, Hanife Koncu, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kütüphane ve Müzeler Müdürlüğü, İstanbul, 2023, s. 21-22.

⁷ Mustafa Erkan, *Câmasb-nâme*, *DİA*, C. 7, İstanbul, 1993, s. 43-45.

⁸ İsmail Hikmet Ertaylan, *Ahmed-i Dâî Hayatı ve Eserleri*, Üçler Basımevi, İstanbul, 1952, s. 73-79.

⁹ Abdî Mûsâ, *Câmasb-nâme*, haz. Müjgân Çakır, Hanife Koncu, a.g.e., s. 22.

¹⁰ E. J. Wilkinson Gibb, *Osmanlı Şiir Tarihi I-II*, terc. Ali Çavuşoğlu, Akçağ Yayınları, Ankara, (tarihsiz), s. 269-270.

Câmasb-nâme'nin Türk edebiyatındaki en önemli tercümesi 15. yüzyıl şâirlerinden Abdî Mûsâ'nın II. Murad'a sunduğu mesnevî türündeki manzum eseridir. Abdî mesnevîsinde, tercüme ettiği metnin adının da Câmasb-nâme olduğunu fakat eserinin birebir tercüme olmadığını belirtir. Klasik dönem şâirlerinin tercüme ettiği eserlere kendilerinden bir ruh ve kültür katarak özgün telif-tercüme eserler ortaya koyması durumu, Abdî'nin bu mesnevîsinde de söz konusudur. Öte yandan Abdî, mesnevîsini kimden ve hangi eserden tercüme ettiğine dair bilgi vermemektedir.¹¹ Abdî Mûsâ'nın bu mesnevîyi meydana getirmesiyle birlikte Şâhmârân hikâyeleri Anadolu coğrafyasında yaygınlaşmış ve mesnevînin bir nevi özeti mahiyetinde mensur Câmasb-nâmeler yazılmıştır.¹² Câmasb-nâme'nin yazıya geçirilip tamamlanması II. Murad döneminde (H. 833) olmuştur.¹³ Dolayısıyla bu tarihten itibaren ve sonraki yüzyıllarda Şâhmârân hikâyeleri ilgi görerek çoğalmıştır.

Yılan, ilkçağ toplumlarından itibaren birçok kültürde kutsal kabul edilerek mitolojik hikâyelere konu olmuş bir hayvandır. Onun deri değiştirebilme özelliği hayatın değişimini, yeniden başlangıcı simgelemiştir. Yılanı sihrin ve bilgeliğin bir timsali olarak gören kültürlerin yanında olumsuz özellikleriyle ön plana çıkaran kültürler de vardır. Hititler yılanı kutsal kabul ederken Mısırlılar hem kral taclarına yılan motifleri işleyerek ona bir kudsiyet ithaf ederler hem de Mısır inancındaki şeytan Apophis'in yılan olduğuna inanırlardı. Yunan mitolojisinde ise yılan, evrendeki varoluşun temel unsurlardan biri olarak kabul edilir. Saçları yılan olan ve bakışıyla insanları taşa döndüren Medusa miti gibi yılanlar üzerine çeşitli mitolojik anlatılar Yunan mitolojisinde mevcuttur. Ayrıca Çin gibi pek çok medeniyette varlık gösteren yılan, Türk kültüründe de önemli bir yere sahiptir. Altay şamanları, gökyüzüne veya yeraltına seyahat ederlerken üzerlerine yılan sembolü işlenmiş giysiler giyerlerdi. Şamanların hayat ağacının bekçisi de yilandır. Bununla birlikte Erlik'le ilişkilendirilerek kötü ruhun sembolü olarak da kabul edilmiştir. Türklerin Gök Tanrı inancında tanrıya boyun eğmeyen yılanın, yeraltında kendi kutsal gücüne sahip olduğu da söz konusudur. Göktürklerden Selçuklulara kadar yılan, Türklerde bir figür olarak şifahanelere,

---

¹¹ Abdî Mûsâ, *Câmasb-nâme*, haz. Müjgân Çakır, Hanife Koncu, *a.g.e.*, s. 23; Mustafa Erkan, "Câmasb-nâme", *DİA*, C. 7, İstanbul, 1993, s. 43-45.

¹² Sibel Üst, Fikret Uslucan, Mehmet Dursun Erdem, *Eski Türkiye Türkçesi Şâh-mârân Hikâyesi*, Akademik Kitaplar, İstanbul, 2009, s. 13.

¹³ Şerif Ali Bozkaplan, *Abdî Mûsâ Câmasb-nâme Dil Özellikleri Kısmî Transkripsiyon*, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Malatya, 1989, s. 3.

kitabelere ve çeşitli yerlere işlenmiştir. Günümüz Anadolu coğrafyasında dahi şifaya sebep olduğunu kabul eden inançlarla karşılaşılır. Türk halk inançlarında evin koruyucu ruhu iyenin yılan olarak tasvir edilmesi gibi pek çok örneğini çoğaltılabileceğimiz yılan inancı, onunla ilgili anlatıların nesilden nesle yaygınlaşmasına sebep olmuştur.¹⁴ Şâhmârân da Türk mitolojisinde yadsınamaz bir yeri olan mitolojik bir yılan figürü olarak karşımıza çıkar. Şâhmârân efsanelerinin vatanı olarak Mersin/Tarsus bölgesi kabul edilir ve buradan çeşitli varyantlarla Anadolu coğrafyasına yayıldığı söylenir. Burada yaşayan insanlar Şâhmârân'ın bu bölgede öldürüldüğüne inanır. Bölgede Şâhmârân inancı “*Şâhmârân Hamamı*” ve “*Yılan Kalesi*” gibi mekan isimleriyle de kendini göstermektedir. Anadolu kültüründe Şâhmârân, yılanların sultanı, iyiliğin timsalidir.¹⁵ Şâhmârân; masal efsâne, öykü gibi anlatıların yanında sinema, televizyon, tiyatro gibi sanat dallarında da kendine yer bulmuştur. Şâhmârân aynı zamanda camaltı gibi çeşitli el sanatlarında motif olarak işlenmiş ve evlerin duvarlarını süslemiştir.¹⁶

Klasik Türk Edebiyatı geleneğinde hikâyeler şekil bakımından manzum, mensur ve manzum mensur karışık olarak kaleme alınmıştır.¹⁷ Çalışmamızın konusu olan mensur Câmasb-nâme hikâyesi de manzum-mensur karışık olarak tertip edilen hikâyeler arasına girmektedir. Bu eser, Abdi Mûsâ'nın Câmasb-nâme mesnevîsinin daha kısa ve mensur hâli olarak karşımıza çıkmaktadır. Buna karşılık iki eser arasında temel benzerliklerin yanı sıra farklılıkların da oldukça fazla olduğu çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde ortaya konulacaktır.

Osmanlı döneminde halkın yazılı kültürle buluştuğu kıraat meclislerinde, Şâhmârân hikâyeleri ve Câmasb-nâme hikâyesi de okunan metinler arasındadır. Bu meclislerde bir kişi yüksek sesle kitap okur ve insanlar onu dinlemek üzere bu meclislere iştirak ederlerdi. Bu tarz meclislerde divanlar, mesnevîler ve dini kitapların yanında anlatı kitapları da okunmaktaydı. Leyla ile Mecnun ve Ferhad ile Şirin gibi önceden halka okunup, süreç içerisinde orijinal halinden uzaklaşıp anlatıma dayalı olarak yeni şekillere bürünen hikâyeler de bu meclislerin kitapları arasındaydı. Bu meclislerde

---

¹⁴ Birsal Çağlar Abiha, *Anadolu Türk Kültür Geleneğinde Şahmaran*, Urzeni, İstanbul, 2014, s. 14-46.

¹⁵ Seda Gedik, *Anadolu Sahası Masal ve Efsanelerinde Yılan Şahmaran*, Kabalcı Yayınları, İstanbul, 2021, s. 131-133.

¹⁶ Abdî Mûsâ, *Câmasb-nâme*, haz. Müjgân Çakır, Hanife Koncu, a.g.e., s. 39.

¹⁷ Hasibe Mazioğlu, *Eski Türk Edebiyatı Makaleleri*, TDK Yayınları, Ankara, 2014, s. 533-534.

manzum Câmasb-nâme'den örnek alınarak mensur şekle aktarılmış Câmasb-nâmeler de yer almıştır. İncelediğimiz mensur Câmasb-nâme nüshalarına bakıldığında bu metinlerin, tıpkı yukarıda bahsettiğimiz anlatılardan Leylâ ile Mecnûn'da olduğu gibi süreç içerisinde orijinal hâlden uzaklaştığı ve hikâyede bazı farklılıkların oluştuğu anlaşılmaktadır. Zira mensur Câmasb-nâme metinleri, Abdî Mûsâ'nın mesnevîsiyle mukayese edildiğinde bu farklılaşma görülmektedir. Câmasb-nâme, kıraat meclislerinde 17. yüzyıldan sonra okunandan ziyade anlatılan bir halk hikâyesi olarak yaygınlaşmıştır.¹⁸ Mensur Câmasb-nâmelerin büyük bir çoğunluğunun da bu tarz kıraat meclislerinde anlatıldığı düşünülebilir.

Çalışmamızda, yukarıda öneminden bahsettiğimiz Şâhmârân'ın ana karakterlerinden biri olan mensur bir Câmasb-nâme incelenmeye gayret edilecektir. Bu çalışmaya başlarken ilk olarak kütüphanelerdeki mensur Câmasb-nâmeler incelenmiş ve üç nüshası bulunan "Kitâb-ı Câmasb-nâme" adlı hikâye ele alınarak tenkitli metin hazırlanmıştır. Üç bölümden oluşan tezimizin birinci bölümünde hikâyenin müellifi üzerine tartışıldıktan sonra özeti verilmiştir. Daha sonra hikâye, mekan, zaman ve kahramanlar açısından incelenmiş, dil ve üslup özellikleri ele alınmıştır. Mensur Câmasb-nâme'de yer alan manzum kısımların değerlendirildiği ve nesre çevrildiği bir bölüme de burada yer verilmiştir. İkinci bölümde incelenen hikâyenin Abdî Mûsâ'nın Câmasb-nâme mesnevîsi ve Binbir Gece Masalları'ndaki Yeraltı Sultanı Yemliha'nın Öyküsü ile mukayesesi yapılarak benzerlikleri ve farklılıkları ortaya konulmuştur. Üçüncü bölümde ise kütüphanelerdeki mensur Câmasb-nâme nüshaları ele alınarak nüsha özellikleri verilmiştir. Daha sonra edisyon kritikte kullanılan üç nüshanın tavsifi yapılarak tenkitli metin ortaya konulmuştur.

---

¹⁸ Zehra Öztürk, "Osmanlı Döneminde Kıraat Meclislerinde Okunan Halk Kitapları", *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, C. 5, S. 9, 2007, s. 438.

I. BÖLÜM

1. Mensur Câmasb-nâme'nin Müellifi

Çalışmamıza konu olan ve mensur olarak kaleme alınan Câmasb-nâme hikâyesinin ileride de bahsedeceğimiz üç nüshasını tespit etmiş bulunmaktayız. Câmasb-nâmeler incelendiğinde bilindiği üzere Farsçadan tercüme edilmiş bir metinler topluluğu karşımıza çıkmaktadır. Hangi eserden tercüme edildiği tam olarak tespit edilememiş olsa da bu metinlerin manzum ve meşhur olanı Abdî Mûsâ tarafından Türkçeye aktarılmış bir mesnevîdir. Çalışmamızın konusu olan metin incelendiğinde üç nüsha ayrı ayrı değerlendirilecek olursa bunların hiçbirinde müellifin adına tesadüf edilememiştir. Fakat bu metinlerin büyük ihtimal manzum Câmasb-nâme'nin nesre çekilmiş şekilleri olduğu düşünülebilir. Yine dikkat çekici olan bir hususiyet ise araya ilave edilen ve neredeyse hiçbirinde şairi belirtilmeyen manzum kısımların ileride bahsedeceğimiz gibi meşhur bazı şairlere ait olduğu bilgisidir. Sonuç olarak adını bilmediğimiz müellif, metni nesre aktarırken büyük ihtimal ezberinde bulunan bazı şiirleri (burada ezberinde olan şiirler diye ifade etmemizin sebebi alıntılanan şiirlerin çoğunlukla yanlış veya vezin kusurlu olarak karşımıza çıkmasıdır) metne dahil etmiştir.

2. Hikâyenin Özeti

Hikâyenin Başlangıcı ve Danyal Peygamberin Ölümü

Hikâyenin başlangıcında manzum bir bölüm yer alır ve burada şair, “Ey Allahım gönlümün aynasını saf eyle, ben de güzelliğini anlatan bir anlatıcı olabileyim” diyerek Allah’tan onun güzelliğinin vasıflarını anlatabilmek için gönlüne aydınlık vermesini niyaz eder. Daha sonra “Ey saki! Dileğimi sana arz ediyorum, bana bir yudumdan münacat ettir.” diyerek sakiden Allah’a yalvarmak için bir yudum şarap ister. Ardından “Ey mutrip gel de sözlerinle saz çal ve elini duaya kaldır.” manasına gelen

mısrayla mutripten saz çalmasını ve söze başlayıp dua etmesini ister. Bu mısra aynı zamanda hikâyeye geçileceğini ifade etmektedir.

Müellif, söz harmanının çobanları olan eski râvîlerin bu ibret dolu hikâyelere fasih ve belîğ bir şekilde başladığını söyleyerek anlatımına başlar. Buna göre evvel zamanda İsrailoğullarına mensup ilim ve hüner sahibi Dânyâl adında bir hakîm vardır. Aynı zamanda peygamber olan Dânyâl, kendisinde bulunan hikmetlerin tümünü içeren kitabı bir sandık içerisine koyarak gizler. Ardından hatununa: “Oğlum Câmasb bu kitabı kendisi sormadığı sürece vermeyesin.” diyerek vasiyet eder. Daha sonra oğlunun yüzüne bakıp bir vedâ mahiyetinde ah çekip canını teslim eder. Dânyâl peygamberin kavmi bu vefât karşısında matem tutar.

Câmasb’ın Büyümesi ve Tahsil Yolculuğu

Babası Dânyâl peygamberin ölümünden nice zaman sonra Câmasb büyür ve annesi onu tahsil görmesi için bir muallime götürür. Muallim Câmasb’a ne kadar ilim öğretmeye çalışsa da Câmasb bir harf dahi öğrenemez. İlme kabiliyeti olmadığı görüldükten sonra Câmasb sanatla ilgilenebilir diye düşünülerek bu alana yönlendirilir fakat bu konuda da başarılı olamaz. Câmasb, babası Dânyâl peygamberin ölümünden sonra fakir bir hayat süren validesinden kendisini evlendirmesini niyaz eder. Annesi, evlenirse işlerinin yoluna gireceğine inanan oğlunu bu murâdına ulaştırırsa da işler Câmasb’ın beklediği gibi olmaz. Câmasb durarak bir şey elde edemeyeceğini görür ve birkaç eşya satıp üç tane eşek satın alır. Bu eşeklerle dağa gidip odunları yüklenip kasabaya gelir ve bir eşeğin odununu satıp fakirlere dağıtır, bir kısım odunu satıp evi için harcar, diğer kısım odunu ise evinde yakmak için kullanmaya başlar.

Câmasb’ın Kuyuyu Bulması

Câmasb odun taşıyıp satarken aynı mahalledeki Âşûb ve Şemûn adlı iki oduncuyla tanışır ve yoldaş olur. Bir gün üçü beraber dağa giderler ve şiddetli bir yağmura yakalanırlar. Yağmurdan kaçıp bir mağaraya sığınır. Mağarada Câmasb elindeki baltaya dayanırken baltanın sapı kopar ve bir mermer taşla saplanır. Şaşırıp mermer taşı kaldırır ve içi bal dolu bir kuyu bulurlar. Âşûb ve Şemûn balı Câmasb’a tattırırlar. Ardından tulumları doldurup balı satarlar, Câmasb’ı da orada gözcü olarak bekletirler. Kuyudaki bal uzanılamaz hâle gelince Câmasb’ı kandırıp kuyuya indirirler.

Bal tükendince yoldaşları Câmasb'ı kuyuda bırakır ve kendileri kazandıklarının sefasını sürerler. Öyle ki ticarete girişip zengin olurlar ve asrın padişahı Keyhüsrev'den makam alırlar. Câmasb'ın vâlikesini ise oğlun kayboldu diyerek kandırırlar ve daha sonra başlarına bela olmasın diye de yardımda bulunmaya başlarlar.

Câmasb'ın Kuyuda Şahmaran ile Karşılaşması

Câmasb kuyuda üç gün aç ve susuz kalır, dördüncü gün bir delikten akrep çıkar ve Câmasb'a saldırır ve Câmasb akrebi öldürür. Ardından akrebin çıktığı delikten bir ışığın süzüldüğünü görür ve takip eder. Karşısına dar bir geçit çıkar ve o geçitin içine doğru yürür. Geçitin ardında güzel, çeşit çeşit ağaçların, renk renk çiçeklerin ve tatlı tatlı öten bülbüllerin olduğu bir bahçe vardır. O bağın ortasında ulu bir kasır durmaktadır. Câmasb şaşkınlık içinde kasrın içerisine doğru bakar ve altından bir taht görür. Kasırda kimsecikler yoktur ve bir zaman sonra Câmasb o taht üzerinde uyuyakalır. Sonrasında bir ses işitip uyanır ve karşısında çok sayıda yılan görünce akli başından gider. Daha sonra başında tacıyla ejderha misali bir yılan görür; o öyle güzel bir sevgilidir ki saçlarını omuzlarına sarkıtmıştır. Hilal kaşını, alnını ve yüzünü gören insan mest olur. Bu mahbûbun belinden aşağısı yılan, yukarısı ise insan şeklindedir. Câmasb hayran kalır ve Şahmaran ona “Ey Danyal'in oğlu bizden sana zarar gelmez, bizden korkma!” diyerek kendini tanıtır. Adının Yemlihâ, lakabının ise Şâhmârân olduğunu, Allah'ın kendisini bütün yılanlara padişah eylediğini söyler. Câmasb ise buraya nasıl geldiğini anlatır, ardından evine dönmek konusunda Şâhmârân'dan yardım ister fakat o, bunun imkansız olduğunu eğer yeryüzüne dönecek olursa ecelinin onun elinden olacağını ifade eder. Câmasb feryat eder. Yemlihâ ise ona “elem çekme, burada hürmet ve ikram göreceksin” der. Câmasb ise validesinden ve karısından ayrı düştüğünü bu yüzden ızdırap çektiğini söyleyerek ağlamaya başlar. Şâhmârân ise “Ey Câmasb bu zalim felekten çektiğimiz elemi ve sıkıntıyı zikredecek olsak Ferec Ba'de'-Şidde kıssalarından ve Elf Leyle hikâyelerinden uzun olur.” der. Daha sonra Câmasb'a, “Bülkiyâ ve Affân ile başlarından geçen macerayı dinleseydin hâline şükrederdin” diyince evine dönemeyeceğini anlayan Câmasb hikâyeyi dinlemek ister.

Bülkiyâ'nın Hz. Muhammed'i Aramaya Çıkması ve Şâhmârân ile Karşılaşması

Şâhmârân Bülkiyâ hikâyesini anlatmaya başlar. Evvel zamanlarda İsrailoğullarının Serâbil Şâh adında bir padişahı ve onun da Bülkiyâ adında bir oğlu vardır. Serâbil Şâh vefat edince yerine oğlu Bülkiyâ geçer. Bir iki sene hüküm sürdükten sonra babasından kalan hazineyi görmeyi diler. Vezir ve hazinedarlar Bülkiyâ'yı hazine kapısına götürürler. Hiçbir padişahın sahip olamayacağı kadar hazinelerin bulunduğu odada Bülkiyâ kilitli bir demir kapı görür ve açılmasını ister. Hazinedar ise bu kapının açılmadığını, ne kadar anahtarı kırılmaya çalışılsa da mümkün olmadığını belirtir. Nihayetinde kapıyı kırdırıp içeri giren Bülkiyâ orada bir sandık görür. İç içe geçmiş beş sandığın olduğu mahfazadan Tevrat'ın bir sayfası çıkar. Ardından Yohanna'nın yazıya geçirdiği Tevrat'ın yedi sayfa olduğu ancak Pulûs'un bir sayfasını çıkararak altıya indirdiği, sahil olanın Yohanna'nın yazmış olduğu belirtilir. Pulûs'un sakladığı sayfada Hz. Muhammed'in güzel sıfatları yer almaktadır. Serâbil Şâh'ın bu sayfayı sandıkta gizli tuttuğu anlaşılır. Bülkiyâ bu sayfayı okuyup Allah teâlânın Hz. Mûsâ'ya iki cihan fahri olan Hz. Muhammed'in güzel vasıflarını anlattığını görür. Hz. Muhammed'in ahir zamanda geleceğini, cümle kâinât ve insanın onun vahyettiği dinî hükümlerle müzeyyen olacağını, Allah'ın sevgilisi olup felekleri onun hürmetine yarattığını okur. Ardından Hz. Muhammed'i âlimlere sordurup onun âhir zamanda gelecek son peygamber olduğunu öğrenir ve onun dini üzre olduğunu açıklayıp tacını ve tahtını terk edip canını ve malını onun yoluna feda edeceğini söyler. Mâiyyeti, Hz. Muhammed'in zamanının uzak olduğunu, onun zamanına yetişemeyeceğini söylerler. Bülkiyâ ise "Görmek nasip olmazsa da kalan ömrümü onun yolunda harcarım" diyerek kendi yerine birini padişah atayıp derviş kıyafetleri giyer ve kavmini terk edip gurbet diyarına yolculuğa çıkar. Bir gün yolu bir deniz kenarına düşer ve oradaki bir gemiye atlayıp gider. Denizde ansızın şiddetli bir rüzgar çıkar ve gemi bir adanın yakınındaki kayaya çarparak helak olur. Gemiden Bülkiyâ dışında kimse kurtulamaz. Bülkiyâ o adada tek başına kalır. Şâhmârân da o sırada adada bulunmaktadır. Bülkiyâ, Şâhmârân'ın yılanlarını ve ejderlerini görünce korkar. Şâhmârân korkmamasını, kendisinden zarar gelmeyeceğini söyler. Bülkiyâ da bu adaya nasıl düştüğünü ve yolculuğa çıkmasına sebep olan durumun Hz. Muhammed sevgisi olduğunu anlatır. Şâhmârân Hz. Muhammed'in dünyaya gelmesine bin yılın olduğunu ve evine dönmesi gerektiğini söyler, ona bir ejder vererek evine ulaşmasını sağlar. Bülkiyâ evine dönse de padişahlığı geri kabul etmez.

Bülkiyâ ve Affân'ın Şâhmârân'ı Yakalaması

Bülkiyâ'nın padişahlık döneminde Affân adında bir vezîri vardır. Bülkiyâ seyahatten döndüğünde Şâhmârân ile karşılaşmış ve karşılaşmadığı hakkında bilgi edinmek isteyen Affân, Bülkiyâ'nın yanına gider ve önce tahtını neden geri almadığını sorar. Bülkiyâ ise kendisine tahtın gerekmediğini, Hz. Resûl zamanına erişip onun yüzünü görmeyi dilediğini, bu konuda kendisine yardım etmesini söyler. Affân bir şartla kendisine yardım edeceğini belirtir. Şart ise Şâhmârân'ı gördüyse yerini bildirmesidir. Bülkiyâ bundan murâdının ne olduğunu öğrenmek ister. Affân, Şâhmârân'ı yanında tutabilirse bütün bitkilerin ve eşyaların hakikatini öğrenebileceğini, hatta yenildiğinde uzun ömre sebep olacak bitkileri keşfedip Hz. Resûl'ün zamanına erişilebileceğini söyler. Ayrıca ayak tabanına sürüldüğünde denizde batmanın mümkün olmadığı bir bitkiden bahseder ve bununla denizleri geçip Kâf Dağı'na varıp Hz. Süleymân peygamberin yattığı yerden yüzüğünü alarak bütün insanların ve cinlerin padişahı olup hüküm sürebileceğini anlatır. Bülkiyâ bunun büyük bir günah olduğunu, Allah'a isyan manasına geldiğini dile getirir. Nihayetinde Bülkiyâ Hz. Resûl'ü görebilme arzusuyla fikrini değiştirerek vezirin önerisini kabul eder ve Şâhmârân'ın bulunduğu adaya gelirler. Affân bir sandığın içerisine sarhoşluk veren bir ilaçla karıştırılmış süt koyar. Şâhmârân bu sütün kokusunu alır ve sandığa giderek o sütü içer. Sütü içer içmez bayılır ve kırk gün hapis altında kalır. Başından geçen bu hikâyeyi anlatan Şâhmârân, Câmasb'ı bundan dolayı yeryüzüne gönderemeyeceğini açıklar. Câmasb herkesin aynı olmadığını dile getirirse de Şâhmârân insanoğlunun tabiatının yeminlerini bozmaya meyilli olduğunu, Hz. Adem'in buğday ağacına yaklaşmaması Allah tarafından söylenmiş olsa da onun bu ahdi yerine getirmediğini açıklar. Daha sonra Kâf Dağı'na doğru yola çıkarlar. Kâf Dağı'nın ferah bir vadisine gelirler ve sefa sürerler. Bir gün Câmasb, Şâhmârân'a, Affân ile Bülkiyâ'nın esaretinden nasıl kurtulduğunu sorar.

Şâhmârân'ın Bülkiyâ ve Affân'ın Esâretinden Kurtulması

Bülkiyâ ve Affân kırk gün boyunca esaret altında tuttıkları Şâhmârân ile dağlarda ve çöllerde faydalı olan bitkileri araştırıp bitkilerin hangi derde deva olduklarını öğrenirler, zira bitkiler Şâhmârân varken dile gelerek şifa sağladıkları şeyleri açıklar. Şâhmârân, akli başına gelince eğer bitkilere hitap etmemelerini söylersem etmezler diye düşünse de sessiz kalır, çünkü kendisini serbest bırakmayacaklarını anlar. Affân

bir ağacın dibine gelir ve o ağaç hikmetini açıklar; eğer bu ağacın suyunu ayak tabanına sürerse deniz üzerinde yürüyebileceğini öğrenen Affân, hemen Şâhmârân'ın hapsoldüğü sandığı yerine koyar ve o sırada Şâhmârân askerlerine seslenir. Hemen Şâhmârân'ı kurtarmaya yetişen askerler Bülkiyâ ve Affân'ı helak etmek isteseler de Şâhmârân izin vermez. Affân muradına o ağacın suyunu tabanına sürerek erişir fakat Bülkiyâ Hz. Muhammed'i görme arzusuna erişemediği için çok üzülür. Şâhmârân Bülkiyâ'nın muradını işitir ve "İstedğin buysa neden bana eziyet ettin bir bitki vardı eğer oraya gitseydik onu yiyenin kıyamete dek yaşayacağını söyledim." der. Fakat Affân'ın Hz. Süleymân'ın mührünü asla alamayacağını, çektiği eziyetle kalacağını dile getirir. Ardından o adayı terk ettiğini söyleyerek hikâyeyi tamamlar. Câmâsb, Bülkiyâ ile Affân'ın durumlarının nasıl son bulduğunu sorar. Şâhmârân hikâyeye devam eder.

Bülkiyâ ve Affân'ın Kâf Dağı'na Gidip Hz. Süleymân'ın Mührünü Almaya Çalışması

Affân ve Bülkiyâ o ağacın suyunu tabanlarına sürerler ve o adadan ayrılırlar. Affân, Bülkiyâ'ya "Hz. Muhammed'e ulaşma arzuna erişemedin bari benimle Hz. Süleymân'ın mührünü almaya gel de insanlara ve cinlere hükmedelim" der. Bülkiyâ, belki o hayat bitkisini bulurum maksadıyla kabul eder ve Kâf Dağı'na doğru yola çıkarlar. Yedi derya geçerler, çok sayıda acayip şeyler görürler. Bülkiyâ Affân'a Hz. Süleymân'ın mührünü almanın imkansız olduğunu, pek çok devin, cinin ve gözcü ejderin onu koruduğunu söyler. Affân ise İsm-i A'zam'ı ezbere bildiğini ve endişe etmemesi gerektiğini ifade eder. Hz. Süleymân'ın mührünün bulunduğu yere ulaştıklarında yüce bir sarayla karşılaşılır; bu öyle bir saraydır ki altından kerpiçi, gümüşten ve çelikten kapısı vardır. Affân, İsm-i A'zam'ı okuyarak kapıyı açar fakat kapının iki yanında bulunan aslanlar saldırıya geçer. Affân, İsm-i A'zam'ı okuyup aslanların üzerine üfleyince aslanlar kaybolur. Bu şekilde İsm-i A'zam'ın kuvvetiyle yedi kapıyı ve bekçilerini geçerler. En sonunda içeri girip mücevherlerle bezenmiş bir tahtın üzerinde Hz. Süleymân'ın tabutunu görürler. Hz. Süleymân'ın sağ eli tabutun dışına çıkmıştır ve parmağında da mucizelere muktedir olan mühürlü yüzüğü görünür. Tabutun yanında başı insan fakat boynundan beline kadar yılan, belinden aşağısı da balık gibi pul pul olmuş acayip bir yaratık vardır. Affân, İsm-i A'zam'ı okuduğu için o yaratığa hiç aldırmadan Hz. Süleymân'ın parmağından

mührünü alır. O sırada Hz. Süleymân'ın mührünü koruyan vekilin feryâdıyla yer gök titrer ve ağzından ateşler çıkartır. Affân ateş içinde kalsa da kılına zarar gelmez zira İsm-i A'zam'ı okumaktadır. O vekil, bu hâli gördükten sonra Allah'ın huzuruna çıkarak durumu anlatır. Allah teâlâ Hz. Süleymân'ın mührünü Affân'dan geri alması için Cebrâîl'e görev verir fakat Cebrâîl, İsm-i A'zam'ı okuduğu müddetçe Affân'a bir şey yapamayacağını söyler. Allah Affân'a İsm-i A'zam'ı unutturacağını söyler. Cebrâîl o mahale ulaşınca yüzüğü alan Affân'ın safasından İsm-i A'zam'ı unuttuğunu görür. Cebrâîl kanadının bir köşesinden bir İlâhî kahrın ateşini çıkarıp Affân'ı kapkara yakar ve Affân'ın vücudunun külleri havaya uçar. Ardından Hz. Süleymân'ın mührünü koruyan vekil mekana gelir ve Bülkiyâ'yı ağlarken bulur, fakat Bülkiyâ'nın içinde âhir zaman peygamberinin aşkı olduğu için affedilerek evine dönmesine müsaade edilir.

Bülkiyâ'nın Dönüş Yolunda Melekler ve Cebrâîl'le Karşılılaşması

Bülkiyâ geldiği yoldan geri döner, otun suyunu ayağının tabanına sürerek deniz üzerinde gitmeye başlar. Birkaç gün gittikten sonra denizin üzerinde bir atlı ortaya çıkar. Öyle bir attır ki yetmiş kanadı vardır. Selamlaşırlar ve Bülkiyâ kim olduğunu, nereden gelip nereye gittiğini sorar, fakat atlı cevap vermez. Bülkiyâ şaşkınlık içindeyken bir atlı daha peyda olur. Bu seferki at öncekinden daha heybetlidir ve bu da yel gibi gelip selam verip gider. Bu yiğitler kimdir diye hayret ederken önceki atlılardan bin kat daha heybetli bir atlı gelip Bülkiyâ'ya selam verir. Bülkiyâ Allah'ın adını vererek kim olduğunu sorar. O kişi, "Allah'ın adını verdiğin için sana söyleyeceğim" der ve açıklamaya başlar. İlk gördüğü atlının Mikâîl, ikincisinin İsrâfîl ve kendisinin ise Affân'ı ateşte yakan Cebrâîl olduğunu söyler. "Allah'ın emriyle seni yakmadım zira içinde Hz. Muhammed'in aşkı vardır" der. Bülkiyâ şimdi nereye gittiklerini sorar. Cebrâîl ise Allah'ın yüceliğini unutup asi olan beş yüz yıllık uzunluğa sahip bir yılanın insanlara zarar verdiğini ve Allah'ın emriyle o yılanı öldürmeye gittiklerini açıklar. Daha sonra yel gibi geçip gider. Bülkiyâ ise yoluna devam eder.

Bülkiyâ'nın Cehennem Halkıyla Karşılılaşması

Bülkiyâ yoluna devam eder ve uçsuz bucaksız bir çöle gelir. Burada acayip bir kavim görür. Bu kavmin dillerinde kelime-i şehâdet nidâları vardır. Bülkiyâ bu nidâları işitip Hz. Peygamberin yeryüzüne geldiğini ve bu kavmin de kelime-i şehâdeti zikrederek onun ayağının bastığı toprağa yüz sürenler olduğunu düşünüp sevinir. Ardından insanların en seçkini Hz. Muhammed'den bir iz bulabilmek için hızla yanlarına gider. O kavimden Bülkiyâ'yı görenler daha önce böyle bir varlık görmedikleri için şaşırırlar. Bülkiyâ bir insanoğlu olduğunu açıklar ve "Eğer hiç insan görmediyseniz nasıl Hazret-i Muhammed'i zikredersiniz, onu nereden bilirsiniz" diye sorar. O kavimden bir kimse kendilerinin cehennem halkından olduklarını ve Allah'ın cehennem zebânîlerini her türdeki yaratıklardan tayin ettiğini, azap ehli olanlara vazifelendirdiği zebânîlerin ise insan suretinden farklı olduğunu, bundan dolayı insanoğlunu daha evvel görmediklerini söyler. Bülkiyâ burada ne aradıklarını sorar. Onlar, buradan cehenneme yüz yıllık yol olduğunu, Allah'ın cehennemi tabakalar hâlinde yarattığını ve kendilerinin ise cehennemin en alt kısmından olduklarını anlatırlar. Cehennemin kendi hararetinden feryat edip Allah'tan yardım dilediğini ve yılda bir kere rahat nefes alabilmesi için izin aldığı izah ederler. O zamandan beri cehennem nefesini dışarı verir ve içindeki varlıkları da Kâf Dağı'na kadar dışarıya salar. İlk tabakadaki varlıkları yedi yüz yıllık yola, ikinci tabakadakileri altı yüz yıllık yola, üçüncü tabakadakileri beş yüz yıllık yola, dördüncü tabakadakileri dört yüz yıllık yola, beşinci tabakadakileri üç yüz yıllık yola, altıncı tabakadakileri iki yüz yıllık yola, yedinci tabakada olanları ise yüz yıllık yola atar. Hz. Muhammed'i ise görmediklerini fakat cehennemin her köşesinde kelime-i şehâdet kelâmı yazılı olduğu için muhakkak Hz. Muhammed'in Allah'ın sevgili kulu olduğunu bundan dolayı onu tesbih ettiklerini söylerler. O sırada cehennem nefesini geri çeker ve cehennemin yedi tabakası Bülkiyâ'nın önünden geçer. Bülkiyâ neredeyse cehennemin nefesine katılıp gidecekken Hz. Muhammed'e olan sevgisi hürmetine zarara uğramaz, yoluna devam eder.

Bülkiyâ'nın İki Denizi Birbirinden Ayıran Meleklerle Karşılaşması

Bülkiyâ yoluna devam ederken bir bölük meleğin ellerinde kamçılarla iki deryanın da yanında durduklarını görür. Yanlarına gider ve selamlaşır. Melekler Bülkiyâ'nın kim olduğunu sorar. Bülkiyâ insanoğlu olduğunu söyler ve melekler şaşırır, buraya nasıl geldiğini sorarlar. Bülkiyâ başından geçenleri anlatır ve meleklerle bu iki denizin

yanında ne yaptıklarını sorar. Melekler, bu iki denizden birinin acı, birinin de tatlı su olduğunu, bütün dünyadaki acı ve tatlı suların başının bu sular olduğunu, bu iki suyun coşarak birbirine karışmak istediklerini, fakat onlara kamçıyla vurup bu durumu engellediklerini açıklarlar. Bunu engellemezlerse dünyadaki tüm suların acı olacağını ve bütün yaratılanların helak olacağını, bu yüzden kıyamet gününe kadar bu görevin kendilerine Allah tarafından verildiğini açıklarlar. Bülkiyâ şaşırıp onlara veda ederek yoluna devam eder.

Bülkiyâ'nın Dört Tane Farklı Sûrette Melekle Karşılığıması

Bülkiyâ bir dağa ulaşır ve burada her biri farklı suretlerde dört melek görür. Biri insan sûretindedir, diğzerinin başı insan ama gövdesi kuş şeklindedir, öbürünün başı insan ama gövdesi aslandır, ötekinin de başı insan ama gövdesi kaplandır. Bülkiyâ bunlarla selamlaşır. Melekler Bülkiyâ'ya "daha önce senin gibi bir varlık görmedik" derler. Bülkiyâ insanoğlu türünden olduğunu söyler ve başından geçenleri anlatır. Bülkiyâ da meleklerle bu arada ne yaptıklarını sorar. Melekler dört tâifenin duacılarıdır. Her biri kendi cinsine dua eder. Melekler Bülkiyâ'nın yanında duâ etmeye başlar ve Bülkiyâ da onları seyreder. Ardından yoluna devam eder.

Bülkiyâ'nın Kâf Dağı'nda Biri Siyah Biri Beyaz Ele Sahip Melekle Karşılığıması

Bülkiyâ, Kâf Dağı'nda kırk gün ot kökü yiyerek dağın üzerine çıkar. Orada beyaz elini açmış ve siyah elini yummuş şekilde bir melek görür, selam verir. Melek ile Bülkiyâ tanışır. Bülkiyâ insanoğlundan olduğunu ve başından geçenleri anlatır ve kendisinin burada ne yaptığını sorar. Allah gece ve gündüzü yarattığından beri melek burada gündüz olduğunda beyaz elini açıp siyah elini yumar, akşam olduğunda beyaz elini yumup siyah elini açar ve bu durumu kıyamet gününe kadar sürdürmekle görevlidir. Bülkiyâ meleğe veda edip yoluna devam eder.

Bülkiyâ'nın Kâf Dağı'nda Dua Eden Meleklerle Karşılığıması

Bülkiyâ Kâf Dağı'nın üzerinde kırk gün daha gider ve cuma gecesi bir vadiye ulaşır. Burada bölük bölük sayısız melek vardır ve zikir çekerek tövbe etmektedirler. Melekler Bülkiyâ'yı görüp Hz. Süleymân'dan beri Kâf Dağı'nda insanoğlu

görmediklerini söylerler. Bülkiyâ kendisinin insan olduğunu anlayan melekleri görünce insanların yaşam yerine yaklaştığını düşünerek sevinir ve başından geçenleri anlatır. Bülkiyâ meleklerle burada ne yaptıklarını sorar. Kâf Dağı'nın bir tarafında yedi dünya büyüklüğünde bir şehir vardır, melekler bu şehirdendir ve Allah teâlâ dünyayı cuma günü yarattığı ve bir cuma günü de kıyâmet kopacağı için cuma geceleri burada durup tövbe edip Allah'ı zikrederler. Bülkiyâ onlara veda edip yoluna devam eder.

Bülkiyâ'nın Heyhât Çölü'ne Düşmesi

Bülkiyâ Kâf Dağı'nın insanların yaşadığı bölgeye yönelerek inmeye başlar, fakat o sırada başına bir bela gelir. Elleri ayakları parçalanır, büyük bir sahraya düşer. Bu sahranın adı Heyhât'dır. Bülkiyâ bu çölde giderken ağlayıp kendi kavmini anar ve feryât eder. Allah'a bu çektiği sıkıntıların hangi günahından başına geldiyse affedilmesini diler. Bu sırada Şâhmârân hikâyeyi bitirir. Câmasb, Bülkiyâ'nın sonunun ne olduğunu merak eder, fakat Şâhmârân kışlağa gitme vaktidir hikâyenin devamını orada anlatırım" der ve Yemlihâ ile Câmasb'ın ilk buluştukları yüce kasra gelirler. Câmasb, Şâhmârân'a memleketine geri dönüp karısını ve annesini görüp geri gelmek için yalvarır ancak, Şâhmârân kabul etmez. Câmasb dileğinin yerine gelmeyişiğini çaresizce kabul edip en azından Bülkiyâ hikâyesinin devamını dinlemek ister.

Şâhmârân'ın Cihân Şâh Hikâyesine Başlaması

Bülkiyâ çölde ah vah ederek dolaşırken bir mezarın başında ağlayan bir gençle karşılaşır. Bülkiyâ insanların diyârına geldiğini düşünür ve o yiğide selâm verir. Genç selamını alır ve yedi yıldır burada hiç insan görmediğini söyler. Burası periler diyarıdır. Bülkiyâ kendi macerasını anlattıktan sonra gence burada ne yaptığını sorar. Genç öyle bir ah çeker ki Bülkiyâ'nın içine ateş düşer ve genç, Bülkiyâ'nın yaşadıklarını kendi çektiklerinin yanında denizde bir damla su kadar kalacağını söyler. Gencin adı Cihân Şâh'dır ve babası İran, Turan, Gürcistan, Irak, Arap, Türkistan memleketlerinin padişahı Taymûs Şâh'dır. Bir gün Cihân Şâh ava çıkar ve altı nedimiyle beraber bir ceylanın peşine düşer. Dağları, tepeleri aşarlar ve ceylan bir dağın eteğinde kaybolur. Nedimler vazgeçmesini söylese de Cihân Şâh hayvanın peşini bırakmaz ve dağın eteklerine doğru gider. Ceylan denize atlar, Cihân Şâh ise bir balıkçı sandalı görüp nedimleriyle o sandala binip denize açılır. O sırada Taymûs Şâh

askerleriyle deniz kenarına gelir ve Cihân Şâh'a seslenerek hakkında kötü bir rüya gördüğünü, hemen geri dönmesini söyler. Cihân Şâh ceylanı boğulmaktan kurtarıp babasının yanına gitmek için geri dönerken bir rüzgar çıkar ve sandalı denizin açıklarına doğru sürükler. Rüzgar sandalı yedi gün yedi gece deniz üzerinde savurur.

Cihân Şâh'ın Maymunlar Ülkesine Düşmesi

Rüzgar dinince Cihân Şâh ve nedimleri bir karaya yanaştıklarını görürler ve burasının bilinmedik bir diyar olduğunu fark ederler. Bir tepenin diğer tarafına geçerler ve burada ıssız bir kaleyle karşılaşır. Cihân Şâh ve nedimlerinin etrafını ansızın kırk bin kadar maymun çevreler. Bu maymunların arasından büyük bir maymun gelir ve Cihân Şâh'a üzerinde İskender-i Zülkarneyn'in yazısı olan bir mermer sütun gösterir. Bu sütunda İskender, bir gün bu diyara Taymûs Şâh'ın oğlu Cihân Şâh'ın geleceğini ve yedi yıl maymunlara hükmedeceğini haber verir. Maymunlar ülkesinin uzunluğu dokuz aylık ve eni altı aylıktır. Ülkenin sağ tarafında tazi büyüklüğündeki karıncaların ülkesi, sol tarafında gül-i beyâbânîlerin ülkesi, kuzeyinde nîm tenlilerin ülkesi, güneyinde ise deniz vardır. Cihân Şâh ve nedimleri maymunların şehrine gelirler ve büyük maymun Cihân Şâh'a levh-i İskender'i getirir. Cihân Şâh levhi boynuna asınca maymunların dilini öğrenir, Cihân Şâh maymunlara padişahlık etmeye başlar.

Cihân Şâh'ın Karıncalar Ülkesine Gidip Savaşması

Bir gün maymunlar Cihân Şâh'a karıncaların kendilerini sürekli mağlup ettiğini söyler ve intikam almak isterler. Savaş hazırlıkları yapılır ve karıncalar ülkesine giderler. Karıncalar da durumu görüp savaş hazırlığı yapar, birbirleriyle cenk ederler. Çok şiddetli bir savaş olur ve meydan yığın yığın ölümlerle dolar. Maymunlar insanların da desteğiyle karıncalara karşı galip gelirler, fakat Cihân Şâh'ın nedimlerinden biri şehit olur. Maymunlar ülkesine dönüp hayatlarına bu şekilde devam ederler.

Cihân Şâh'ın Gül-i Beyâbânîlerle Savaşması

Bir gün maymunların düşmanı gül-i beyabânîler maymunlar ülkesine akın eder. Gül-i beyânîler uzun boylu ve savaşlarda çok güçlüdürler. Cihân Şâh hemen askerleriyle gül-i beyabânîlerin karşısına çıkar ve onlar da Cihân Şâh'ın boynundaki levhi görüp

heybeti karşısında korkup kaçarlar. Firar eden askerler gûl padişahına maymunların altı tane ejderi var diye yalan söyler. Gûl padişahı toplanıp binlerce askerle Cihân Şâh'ın üzerine yürür. Savaşta maymunlar mağlup olur kaçar fakat Cihân Şâh beş nedimiyle gûl askerleriyle savaşa girerler. Cihân Şâh'ın iki nedimi şehit olur. Maymunlar bu durum karşısında gayretlenerek savaşa girişirler ve savaşı kazanırlar. Cihân Şâh'ın altı nediminden geriye üç kişi kalmıştır ve çok üzgündür. Hayatlarına devam ederler.

Cihân Şâh'ın Nîm Tenlilerle Savaşması

Bir gün maymunlar nîm tenlilerin saldırısıyla feryat eder. Cihân Şâh hemen savaş hazırlığı yapıp onların üzerine gider. Nîm tenliler acayip bir yaratıktır. Bir kişi iken ayrılıp iki kişi olurlar. Nîm tenlilerin yardımına yine onlar kadar acayip duvâl-pâ adındaki bir kavim gelir. Duvâl-pâ kavminin sadece başlarında kemik vardır geri kalan yerlerinde kemik yoktur. Maymun askeri nîm tenlilerle duvâl-pâlılara karşı savaşa girişirler. Maymunlar bozguna uğrayacakken Cihân Şâh üç nedimiyle atlarını savaşa alanına doğru sürüp savaşı kazanırlar. Maymunların böylece hiç düşmanı kalmaz ve hayatlarına devam ederler.

Cihân Şâh ve Nedimlerinin Maymunlar Ülkesinden Kaçması

Günlerden bir gün Cihân Şâh gezintiye çıkar ve bir maymunun evindeki konuşmalara kulak misafiri olur. Erkek maymun dışisine padişahları Cihân Şâh ile üç yoldaşını öldürerek insan eti yiyebileceklerinden bahseder. Cihân Şâh hemen nedimlerinin yanına gidip kaçmak için hazırlık yapmalarını söyler. Cihân Şâh maymunları oyalamak için dağlardan meyve getirmelerini emreder ve en çok meyveyi getireni vezir yapacağını söyler. Bütün maymunlar dağa çıkınca Cihân Şâh ve nedimleri atlarına binip karıncalar ülkesine giderler.

Cihân Şâh ve Nedimlerinin Kaçarken Maymunlar ve Karıncalarla Mücadele Etmesi

Maymunlar dağdan dönünce Cihân Şâh ve nedimlerinin kaçtığını anlayıp peşlerine düşerler. Maymunlar yetişip padişahlarıyla savaşa girişirler. Karıncalar da haber alıp

kendilerini mağlup eden Cihân Şâh ve nedimlerinin üzerine giderler. Cihân Şâh çetin bir savaş verir ve o savaşta tüm nedimleri şehit olur. Cihân Şâh hem kaçır hem de kaçarken at sırtında savaşır. Birkaç gün bu şekilde savaşırken bir su kenarına gelir ve suyun öte tarafına geçer. Karıncalar suya giremedikleri için Cihân Şâh karıncalardan kurtulur.

Cihân Şâh'ın Sîr-âb Şehrine Ulaşması

Cihân Şâh üç ay boyunca ot kökü yiyerek yol gider. Karşısına ulu bir dağ çıkar. Dağa yaklaşınca büyük bir şehrin dağ eteğine yayıldığını görür. Büyük bir nehir vardır ve şehre ulaşabilmek için onu geçmesi gerekir, fakat herhangi bir geçit yoktur. Cihân Şâh'ı gören bir kişi cumartesi günleri nehrin geçilemeyeceğini söyler. Cihân Şâh bir gece nehrin kenarında konaklar ve sabah suyun azalıp geçidin ortaya çıktığını görür. Cihân Şâh, Sîr-âb şehrine ulaşır ve bu şehrin halkı Yahudilerdir. Cihân Şâh bir aşçının dükkanına girip yemek yer. O sırada bir tellâl dükkanda bir kimsenin öylesine bir işinin olduğunu ve eğer o işi yapan olursa bin altın ve bir kız cariye hediye edeceğini duyurur. Cihân Şâh tellâle işi kabul ettiğini söyler ve o işin sahibi tüccarın yanına giderler. Tüccar bir Yahudidir ve Cihân Şâh onun evinde kalır. O gece Cihân Şâh'a çeşitli yiyecekler, şaraplar ikram edilir ve bir cariye gönderilir. Cihân Şâh sabaha kadar zevk ve sefa eder. Yahudi sabah olunca Cihân Şâh'a bin altını verir. Yola çıkmadan evvel yanlarına iki at alırlar.

Yahudinin Cihân Şâh'ı Atın Karnına Sokması

Cihân Şâh ve Yahudi yüksek bir dağın eteğine gelirler. Yahudi Cihân Şâh'a atın birini boğazlatır. Yahudi atın içini temizler ve Cihân Şâh'ın atın içine girip uyumasını, ardından göreceği rüyayı anlattıktan sonra işinin biteceğini söyler. Cihân Şâh atın karnına girince Yahudi atın karnını diker ve Cihân Şâh uykuya dalar. O sırada gökten büyük bir kuş, o atı pençeleriyle alıp dağın tepesine götürür. Cihân Şâh gözünü açar ve yavru kuşlarla karşılaşır. Kuşlar ürküp kaçır. Cihân Şâh dört bir yanı lal, yakut, elmas, zebercet, firuze gibi değerli taşlarla dolu olan dağın tepesinde olduğunu fark eder. Yahudi'nin aşağıda olduğunu görüp kendisini aşağı indirmesini ister. Yahudi değerli taşları aşağı atarsa yolu göstereceğini söyler fakat nihâyetinde böyle bir yol yoktur ve şâhzâdeyi orada bırakıp gider. Cihân Şâh etrafı gezerken bir kaya deliği

görür ve burada Yahudinin aldattığı insanların kemikleriyle karşılaşır, keder içinde yola devam eder.

Cihân Şâh'ın Murg Şâh'ın Kasrını Bulması

Cihân Şâh dağda çaresiz dururken bir kayada kapı gibi bir şekil olduğunu fark eder. Aşağı doğru bakar, etrafı bahçelerle çevrili ulu bir saray görür. Şâhzâde kendisini aşağı bırakır, taklabaz güvercin gibi çarpa çarpa aşağı iner ve kılına dahi zarar gelmez. Cihân Şâh saraya doğru gider ama kimseleri göremez. Daha sonra ibâdet eden mübârek bir zat görür ve selamlaşırlar. Cihân Şâh o zata başından geçenleri anlatır. Mübârek zat ise adının Murg Şâh olduğunu, Hz. Süleymân ile nice seyahatler yaptığını, Hz. Süleymân'ın zamanı dolduktan sonra iki kardeşini ve kendisini kuşlara padişâh ettiğini ve daha evvel buraya kimselerin gelmediğini söyler. Cihân Şâh, Murg Şâh'tan kendisini memleketine ulaştırmasını ister. Murg Şâh onun bu arzusunu kabul eder ve yıl başı gelip kuşlar toplandığında onlardan birine bindirip memleketine ulaştırabileceğini söyler. Cihân Şâh bu sürede Murg Şâh'ın hizmetinde olur. Murg Şâh'ın kubbesinde bir sofrası vardır ve yemek zamanı geldiğinde kendiliğinden inip çeşitli yemekleri onlara sunar, yemek bitince sofraya tekrar kubbenin ortasına çıkar. Günler bu şekilde akıp gider.

Cihân Şâh'ın Şemse Hân'ı Görmesi ve Âşık Olması

Yıl başı geldiğinde kuşlar toplanır, Murg Şâh kuşlara hükmetmeye gider ve dokuz gün sonra geri geldiğinde Cihân Şâh'a memleketine dönebileceğini söyler. Gitmeden evvel saraydaki bütün hücrelerin anahtarlarını Cihân Şâh'a teslim eder fakat bir hücre vardır ki o kapıyı açmamasını tembih eder. Şâhzâde merakına yenilerek o kapıdan içeri girer ve İrem bahçesi gibi bir bahçeyle karşılaşır. Bahçede havuzlu bir köşk vardır, Cihân Şâh köşke çıkarak etrafı seyrederek. O esnâda üç tane beyaz güvercin havuz kenarına gelir ve silkinerek üç güzel peri kızına dönüşürler. Cihân Şâh kendisini gizleyerek hayran hayran peri kızlarının güzelliklerini izler. Bu kızların küçüğü cilveli, mest edici gözlü, keman kaşlı, fiske burunlu, hokka ağızlı, inci dişli, dudakları mercan, kahkülleri reyhan, sinesi billur gibidir. Cihân Şâh bu güzele âşık olur. Daha sonra peri kızları havuzdan çıkıp güvercin donuna girerek uçarlar ve Cihân Şâh'ın dünyası başına yıkılır.

Murg Şâh'ın Gelip Cihân Şâh'ın Hâlini Görmesi

Murg Şâh kuşlarla ilgilendikten sonra Cihân Şâh'ı memleketine göndermek için büyük ve kuvvetli bir kuşla saraya döner. Cihân Şâh'ın açmaması gereken kapıyı açık görür ve durumu anlar. Şâhzâdeyi havuzun kenarında perişan vaziyette bulur ve peri kızına âşık olduğunu anlar. Murg Şâh, Cihân Şâh'ı memleketine göndermek ister, fakat Cihân Şâh ne annesini ne de babasını görmek ister. Tek arzusu aşkına kavuşmaktır ve Murg Şâh'tan çare bulmasını rica eder. Periler her senenin başında bu havuza gelip oynarlar, eğer bir insan görürlerse bir daha asla o yere gelmezler fakat Cihân Şâh gizlendiği için onu görmemişlerdir. Murg Şâh, Cihân Şâh'a bir yıl beklemesini, onlar gelip havuza girene kadar saklanmasını, ardından sevdiği kızın güvercin gömleğini alıp gizlenmesini ve zinhar geri vermemesini, bu şekilde o peri kızını kendisine bağlayacağını söyler.

Cihân Şâh'ın Şemse Hân'ın Gömleğini Alması

Peri kızları her yılın başında Murg Şâh'ın kuşlarla ilgilendiği yedinci günde sarayın bahçesine gelip havuzda oynaşır. Bir yıl tamamlanınca yedinci gün periler gelir ve Cihân Şâh kendisini gizler. Cihân Şâh'ın sevdiği kızın adı Şemse Hân, onun büyüğü Kamer Hân, onun da büyüğü Ümmü Hân'dır. Şemse Hân havuzdayken insan kokusu alır fakat kardeşleri burada insanoğlunun olamayacağını söyler. Cihân Şâh o esnada Şemse Hân'ın gömleğinin üzerine oturur, diğer peri kızları ise güvercin donlarını giyip hemen uçarlar. Şemse Hân bir insana esir olduğu için ağlar. Cihân Şâh ağlamamasını, esir olmadığını ve aslında kendisinin ona kul olduğunu açıklar ve ağlar. Şemse Hân yakışıklı, yiğit bir gencin bu şekilde ağlamasına şaşırır. Şemse, gömleğini verirse sohbet edebileceklerini söylese de Cihân Şâh Murg Şâh'ın nasihati gereğince asla aldanıp da gömleğini vermemesi gerektiğini bilir ve başka bir eşya uzatır. Murg Şâh kuşların hizmetinden dönünce ikisinin sarılıp uyduğunu görür. Murg Şâh onları uyandırır, Şemse Hân Murg Şâh'a bir insana esir olmayı hakedecek ne yaptığını sorar. Kuşların şâhı ise Cihân Şâh'ın kötü bir insan olmadığını, yedi iklimin padişahı Taymûs Şâh'ın oğlu olduğunu söyler. Murg Şâh iki gence birbirlerine güzel davranmaları konusunda nasihat eder. Şemse Hân periler padişahının kızıdır ve Cihân Şâh'ın buna yaraşır güzel bir düğün yapmasını söyler. Murg Şâh iki kuş ayarlar ve onları Cihân Şâh'ın memleketine gönderir.

Cihân Şâh'ın Şemse Hân ile Ülkesine Geri Dönmesi

Şemse Hân ve Cihân Şâh Murg Şâh'ın onların hizmetine verdiği kuşlarla dokuz aylık yolu üç günde gelirler. Bir çeşmenin başında konaklarlar. Diğer taraftan Taymûs Şâh ava çıkıp bir sandalla denizde kaybolan oğlu için gemicilere dört bir yanı aratmış fakat bulamamıştır. Üzerinden on iki yıl geçer ve Taymûs Şâh o günden beri ava çıkmamıştır, fakat o gün Allah'ın hikmetiyle ava çıkar. Taymûs Şâh, çeşme başında oturan iki kişiyi görür ve kim olduklarını sorarak beylerini gönderir. Cihân Şâh'ı gören beyler sevinir ve Taymûs Şâh'a müjdeyi verir. Birbirlerine kavuşurlar, bu kavuşma esnasında yedi kere akılları başlarından gidip geri gelir. Cihân Şâh babasına Şemse Hân'ı tanıtır. Beraber şehirlerine giderler ve burada Cihân Şâh annesine kavuşur. Cihân Şâh'ın dönmesi şerefine ziyafetler ve kutlamalar yapılır. Cihân Şâh başından geçenleri anlatır. Bunca cefayı çeken Cihân Şâh'ın tez elden arzusuna kavuşması için düğün hazırlıklarına başlanır.

Şemse Hân'ın Güvercin Gömleğini Alıp Kaçması

Taymûs Şâh düğün hazırlıkları yapar, Şemse Hân'a hazine bahşedilir. Kırk gün kırk gece düğün olur. Cihân Şâh Şemse Hân'ın güvercin gömleğini saklamak için sarayın orta yerine bir kuyu kazdırır, gömleği o kuyuya koyar ve üzerine taş doldurup tunç döktürerek sağlamlaştırır. Şemse Hân saraya gelir ve gömleğin kokusunu alır. Bir peri kızı olduğu için bütün engellerden süzülerek geçer ve gömleği giyer. Tekrar güvercin donuna giren Şemse Hân kanatlanarak uçar. O esnada çevgân oynayan Cihân Şâh'a seslenir ve “beni bulmak istersen Gevher-nigîn Kalesi'ne gel” diyerek gider. Cihân Şâh kahrolur, sinesini taşlarla döver. Taymûs Şâh seyahat ehli olanlara Gevher-nigîn Kalesi'ni sordurur ve Şemse Hân'ı bulup oğlunun acısını dindirmek ister, fakat kimse böyle bir yeri duymamıştır.

Keyfâl Şâh'ın Taymûs Şâh'a Savaş Açması

Cihân Şâh'ın ayrılık acısıyla geçen bir buçuk yılın ardından memleketlerinde bir feryat kopar. Hindistan padişahı Keyfâl Şâh'ın veziri Çemâpûr üç yüz bin Hint askeriyile İran sınırındaki vilâyetleri yakıp yıkar ve Keyfâl Şâh da binlerce askeriyile arkadan gelir.

Taymûs Şâh savaş tedarîğine başlar; Kayfenût, Tahmiyâl ve Ayn-zâr adındaki güçlü pehlivanları da yanına alır. Savaş esnasında pek çok sultan Taymûs Şâh'a yardıma gelir. Keyfâl Şâh, Taymûs Şâh'ın teslim olmasını istese de Taymûs Şâh boyun eğmez. İki padişah birbirlerine kimi zaman galip gelip kimi zaman da mağlup olarak altı sene boyunca savaşırlar.

Cihân Şâh'ın Saraydan Kaçması

Taymûs Şâh düşmanlarıyla savaşıırken Cihân Şâh ayrılık acısıyla yanar. Kaçmaması için başına dikilen gözcüleri “babamın yanına gidiyorum” diyerek atlatmayı planlar. Kırk bin asker ile babasının yanına giderken bir vadide konaklarlar. Cihân Şâh konakladıkları yerden gece vakti yanına biraz altın ve bir de at alarak kaçır. Sabah olunca askerler Cihân Şâh'ın kaçtığını görürler. Dört bir yanı arayıp bulamazlar. Taymûs Şâh'a haber verilir. Şâh çok üzülür ve yine ayrılık geldi başa diyerek feryat eder.

Cihân Şâh'ın Sîr-âb Şehrine Ulaşması ve Yahudi ile Tekrar Buluşması

Cihân Şâh Şemse Hân'ı bulmak için gece gündüz yayından çıkmış ok gibi gider. Dereleri, tepeleri, dağları aşarak bu şekilde altı ay geçirir ve Yemen şehrine ulaşır. Burada Sîr-âb şehrine nasıl gideceğini öğrenip yola revân olur. Şehre vardığında atını satıp parasını da bağışlar. Üzerine eskimiş giysiler giyip bir işçi dükkanında çalışmaya başlar. Çalıştığı süre boyunca önceden olduğu gibi tellâlin gelip duyuru yapmasını bekler, zîrâ Murg Şâh'ın sarayına bu şekilde ulaşacaktır. Tellâl gelir ve yine bir iş olduğunu, yapana hem altın hem de cariye verileceğini duyurur. Cihân Şâh kabul eder ve Yahudi'nin yanına giderler. Cihân Şâh ona verilen cariyeyle yer içer. Ertesi sabah evvelki gibi dağa doğru yola çıkarlar. Yahudi Cihân Şâh'tan atı boğazlamasını, içine girip gördüğü rüyayı ona söylemesini ister. Cihân Şâh denileni yapar ve ardından ulu bir kuş gökten süzülerek o atı alıp dağa yavrularına çıkarır. Cihân Şâh atın içinden çıkar ve kuşlar korkar. Ardından Cihân Şâh evvelki mağarayı bulup Murg Şâh'ın sarayına ulaşmak için geçitten aşağı atlar. Murg Şâh'ın yanına gelip selam verip derdine derman ister. Gevher-nigîn Kalesi'nin nerede olduğunu sorar. Murg Şâh, yıl başında kuşlar geldiğinde onlara soracağını söyler ve beklemesini ister. Murg Şâh,

Cihân Şâh'a kuş dilini öğretir. Yıl başında kuşlara sorarlar, fakat hiçbiri böyle bir yer görüp işitmemiştir. Cihân Şâh feryatlar içinde ağlamaya başlar.

Cihân Şâh'ın Murg Şâh-ı Meyâne ile Murg Şâh-ı Kebîre'nin Yanına Gitmesi

Murg Şâh bir fikir ileri sürer. Diğer kuşlara padişahlık eden kardeşleri Murg Şâh-ı Meyâne ile Murg Şâh-ı Kebîr'e Cihân Şâh'ı gönderip Gevher-nigîn Kalesi'ni onlara ve padişahlık ettikleri kuşlara da sormasını ister. Murg Şâh kardeşine bir mektup yazıp Cihân Şâh'a verir ve şâhzâdeyi yüz yıllık yolu üç günde gitmesini sağlayacak bir kuşa bindirir. Cihân Şâh, Meyâne Şâh'ın yanına varır ve mektubu verir. Mektubu okuduktan sonra olan biteni anlayan Meyâne Şâh Gevher-nigîn Kalesi'ni işitmediğini söyler. Pâdişahlık ettiği kuşları da bilmemektedir. Cihân Şâh bu duruma çok üzülür. Meyâne Şâh bir mektup yazar ve Cihân Şâh'ı büyük kardeşleri Murg Şâh-ı Kebîre'ye gönderir. Oraya ulaşması için büyük bir kuşu da Cihân Şâh'ın hizmetine verir. Cihân Şâh bir günün sonunda Murg Şâh-ı Kebîre'nin mekanına ulaşır. Şâhzâde kendisini elini öpüp mektubu verir. Şâh-ı Kebîre durumu anlar ve Gevher-nigîn Kalesi'ni bilmediğini, yıl başında kuşlara soracağını söyler. Yıl başında kuşlar toplanır, fakat onlar da kalenin yerini bilmemektedir.

Cihân Şâh'ın Kâf Dağı'ndaki Belâ-nûş Adlı Keşişin Yanına Gitmesi:

Murg Şâh-ı Kebîre'nin topladığı kuşlardan bir tanesi, Kâf Dağı'nın eteğinde büyük bir manastırda yaşayan Belâ-nûş adındaki keşişten bahseder. Bu keşişe Allah tarafından hikmet verilmiştir. Bu manastıra yılda bir kere dünyadaki bütün kuşlar ve vahşi canavarlar gelir. Keşişin orta yere diktiği asanın dört köşesinden her yaratığın tabiatına uygun olan yiyecek ve içecekler akar, asayı kaldırıncaya bu nimetler kaybolur. Her yıl, at yiyici kuşlar gibi dört farklı yaratık gelip o asadan yer içerler ve kırk gün burada konaklarlar. Buraya gelen yaratıklar her yeri dolaşmıştır. Cihân Şâh ve büyük kuş, keşişin ya da oraya gelen yaratıkların Gevher-nigîn Kalesi'ni bilmesi umuduyla manastıra giderler. Belâ-nûş ile selamlaşan Cihân Şâh olan biteni anlaması için Murg Şâh-ı Kebîre'nin yazdığı mektubu keşişe verir. Belâ-nûş Cihân Şâh'ın hâline üzülür ve orada toplanan sayısız mahlukata Gevher-nigîn Kalesi'ni sorar. İçlerinden bir kuş, yerini bilmediğini ama duyduğunu söyler. Bu kuş küçükken annesinin yedi gün boyunca gidip gelmediğini söyler. Annesi döndüğünde oğullarına bir süredir Gevher-

nigîn Kalesi'nin perileri tarafından esir edildiğini anlatır. Belâ-nûş, Cihân Şâh'ın o yuvaya götürülmesini ve annelerinin hangi taraftan geldiğini göstermelerini ister. Kuşlar, Cihân Şâh'ı yuvaya götürürler ve annesinin geldiği yönü gösterip oraya doğru giderler. Cihân Şâh'ı bir dağın üzerinde bırakıp dönerler. Burada kimseler yoktur.

Cihân Şâh'ın Gevher-nigîn Kalesi'ni Bulması

Cihân Şâh altı gün boyunca yol gider ve bir dağa ulaşır. Bu dağın üzerine üç günde çıkar ve gece burada konaklar. Gece olunca dağın içinden etrafı gündüz gibi aydınlatan bir ışık belirir fakat sabah o ışık kaybolur.

Şemse Hân'ın Babasının Yanına Gitmesi ve Cihân Şâh ile Evlenmesi

Şemse kendi ülkesine döner. Babası çok sevinir ve insan oğlunun elinden nasıl kurtulduğunu ve kime esir olduğunu sorar. Şemse Hân başından geçeni olduğu gibi anlatır. Cihân Şâh hakkında güzel hakikatlerden bahseder. Şemse Hân'ın babası hayran kalıp neden yanında getirmediğini sorar. Şemse Hân, Gevher-nigîn Kalesi'ni ona söylediğini ve çok âşık olduğu için gelip kendisini bulabileceğini söyler. Şemse Hân'ın babası periler padişahı olarak Cihân Şâh'ı görüp haberini getireni mükâfatlandıracağını duyurur. Şemse Hân ülkesine dönse de Cihân Şâh'ın aşkı onu da esir alır ve derin bir hasret çeker. Perilerden birkaçı ava çıkar ve Cihân Şâh'ı görürler, ondan emin olmak için yanına gidip Şemse Hân'ın aşığı olup olmadığını sorarlar. O esnada Cihân Şâh kendinden geçer. Periler, padişahına haber ederler ve o, Cihân Şâh için kıymetli bir taht ile üç vezirini gönderir. Periler Cihân Şâh'ın yanına gelir ve yakasından tutup havaya kaldırarak tahta oturtur. Cihân Şâh'ın aklı başından gider ve kimseleri görmez. Daha sonra gözlerine peri sürmesi çekerler ve gözünün perdesi kalkar. Gevher-nigîn Kalesi'ne giderler, orada periler padişahı Cihân Şâh'ı karşılar ve şâhzâde başından geçenleri anlatır. Bu aşk karşısında Cihân Şâh, takdir ve övgülere nail olur. Nikah için hazırlık yapılır ve Cihân Şâh ile Şemse Hân birbirlerine kavuşur. Periler padişahı yönetimi Cihân Şâh'a bırakır ve Cihân Şâh üç yıl Gevher-nigîn Kalesi'ne ve perilere hükmeder.

Cihân Şâh'ın Pederine Geri Dönmesi ve Yolda Murg Şâh'ı, Meyâne Şâh'ı, Murg Şâh-ı Kebîr'i ve Belâ-nûş'u Ziyaret Etmesi

Cihân Şâh gündüz beylerle ava çıkıp geceleri Şemse Hân ile gönlünü hoş eder. Bu şekilde üç yıl geçtikten sonra anne ve babasını gözü yaşlı arkasında bıraktığı için derin bir üzüntü hisseder. Altı yıldır ailesinden ayırdır ve babası Keyfâl-i Hindî ile savaşıırken ülkesinden ayrıldığı için huzursuzdur. Şehensâh izin verir ve Cihân Şâh, Şemse Hân ile beraber memleketine ailesini görmeye gider. Periler padişahı pek yüce bir tahtı, tahtı taşıyacak olan kırk tane devi ve binlerce peri askerini hizmetlerine verir. Yolda Belâ-nûş'a uğrayıp elini öperler, birkaç gün yiyip içip sohbet ederler ve tekrar yola koyulurlar. Daha sonra sırasıyla Murg Şâh-ı Kebîr'i, Meyâne Şâh'ı ve Murg Şâh'ı ziyaret ederler.

Cihân Şâh'ın Hilekar Yahudi'den Hesap Sorması

Cihân Şâh memleketine doğru giderken çeşitli ziyaretlerde bulunur ve Sîr-âb Şehri'ne gelir. Tebdîli kıyâfet giyerek onu hileyle kandıran Yahudi'den hakkını alır. Yahudi'ye türlü eziyetler çektirir ve İran'a doğru yoluna devam eder.

Cihân Şâh'ın İran Sınırına Gelip Babasını ve Ülkesini Kurtarması

Cihân Şâh ülkesine döner ve Hindistan padişahının galip geldiğini, babasını ve beraberindeki askerlerini bir kaleye sıkıştırdığını görür. Peri ordusunun da yardımıyla babasını ve ülkesini kurtarır. Hint askeri kendilerine kılıç sallandığını görür, fakat bu kılıçları tutan perileri göremezler. Taymûs Şâh oğlu Cihân Şâh ve periler ordusu sayesinde gâlip gelir. Keyfâl Şâh, Keyfâl'in oğlu ve vezirleri kelime-i şehâdet getirerek müslüman olurlar. İki taraf arasında barış sağlanır. Cihân Şâh altı ay boyunca annesi, babası ve Şemse Hân ile mutlu mesut günler geçirirler.

Periler Padişahı Şehensâh Peri'nin Devlerin Saldırısına Uğraması

Şemse Hân'a âşık olup nice zaman periler padişahından kızını isteyen bir dev Şemse Hân'ın bir insana verilmesine çok kızar ve Gevher-nigîn Kalesi'ni tehdit eder. Şehensâh peri, Cihân Şâh'a haber gönderip yardım ister. Bu dev Hz. Süleymân'a itaat etmeyip davetine icabet etmemiştir. Hz. Süleymân ile girdikleri savaşta bu dev esir

düşmüştür ve Hz. Süleymân'a iman edip müslüman olmuştur. Peygamber de onu Kâf Dağı'na gönderip devlere padişah yapmıştır. O zamandan beri Kâf Dağı'na hükmetmektedir. Cihân Şâh bu haberi alır almaz beraberinde vezirleri Ayn-zâr ile Kayfenût'u da alarak peri ordusuyla yola koyulur. Devler Cihân Şâh'ın geldiği haberini alır ve saldırı hazırlığı yapar. Evvelâ Ayn-zâr devlere kafa tutar ve onlara gâlip gelir. Cihân Şâh, Kayfenût ve bütün peri askeri de savaşa girer ve devlere gâlip gelirler.

Şemse Hân'ı Arslanın Kapması ve Şâhmârân'ın Cihân Şâh Hikâyesini Tamamlaması

Cihân Şâh ile Şemse Hân, Gevher-nigîn Kalesi ile İran arasında on sekiz yıl boyunca gidip gelir, aileleriyle vakit geçirir, zevk ve sefa içinde yaşarlar. Bir gün yine Gevher-nigîn Kalesi'nden İran'a doğru yola çıkarlar ve bir göl kenarında dinlenirler. Şemse Hân göle girer, o esnada bir arslan Şemse'ye saldırır ve onu öldürür. Cihân Şâh feryat içinde kendisini öldürmek ister fakat nedimleri engel olur. İran'a dönmek istemez, orada Şemse Hân'ı defneder. Cihân Şâh'ın babası durumdan haberdar olup feryat eder, fakat oğlunun yanına gidemez çünkü periler Şemse Hân öldükten sonra insana yakın olmamayı tercih ederler. Bu olayın üzerinden yedi yıl geçer ve o günden beri Cihân Şâh Şemse Hân'ın mezarının üzerinde matem tutmaktadır. Cihân Şâh bu şekilde başından geçenleri Bülkiyâ'ya anlatır ve Bülkiyâ hayran kalır. Cihân Şâh'a dualarla veda ederek yoluna devam eder. Şâhmârân hikâyesini burada bitirir fakat Câmâsb, Bülkiyâ'nın hâlini merak eder ve Yemlihâ'dan devamını anlatmasını ister.

Bülkiyâ'nın Âsem Şâh ile Karşılaşması ve Evine Dönmesi

Bülkiyâ yola devam eder ve bir deniz kenarında konaklar. Birden yüksek bir gürültü kopar. Yüz elli bin Turan askeri Âsem Şâh adındaki padişahlarıyla vadiye gelirler. Ardından üç yüz bin kadar düşman gelir ve savaşa başlarlar. Nihayetinde Turan askeri galip gelir. Bülkiyâ bu sırada kayaların arkasına saklanır ve bir asker onu bulup padişahın yanına getirir. Bülkiyâ başından geçenleri anlatır. Bunun üzerine padişah da kimlerle ne için savaştıklarından bahseder. Allah dünyayı var ettikten sonra iki yılan yaratmıştır. Bunların boyları beş yüz yıllık yoldur. Dişi yılanın adı Melîs, erkeğin adı Halîs'tir. Bu yılanlar Allah'ın emriyle on dört kere birleşirler ve bu birleşmeden on

dört canlı meydana gelir. Bu on dört canlının yedisi dişi, yedisi erkektir ve birbirlerine eş olurlar. Periler, ejderler, evrenler, devler, arslanlar ile Azâzîl, Halîs ve Melîs'ten meydana gelir. Âsem Şâh Melîs'ten doğar. Allah Azâzîl'e "ben kimim" diye sorar. Azâzîl ise "ben benim, sen de sensin" diye cevap verir. Bunun üzerine Allah onu cehennemın en alt tabakasına gönderir. Allah perilere, devlere, ejderlere, evrene sorar ve onlar da Azâzîl gibi cevap verip kâfir olduktan sonra Allah onları Kâf Dağı'na atar. Âsem Şâh, işte bu cehennemliklerle savaştıklarını dile getirir. Bunlara karşı savaşan askerler ise Allah'ın sorusuna "sen bizim Rabbimizsin" diye cevap verenlerdir. Bunun üzerine Allah onlara buldukları uçsuz bucaksız vadiyi verir ve bu kafirlerle uzun yıllar burada savaşır. Savaş vakitlerinde bu vadideki denizin kenarına gelirler ve Allah'ın yardımıyla savaş esnasında denizden atlar çıkar, o atlara binerek savaşır. Bülkiyâ'nın merakı üzerine Âsem Şâh, Azâzîl'in ve ona uyanların ne zaman bu şekilde cezalandırıldığını anlatır. Buna göre Azâzîl cehennemın en alt tabakasına gittiği andan itibaren kırk bin yıl boyunca ibâdet edip tövbe ederek kademe kademe yukarı çıkar. Nihâyetinde affedilerek meleklerin en büyüğü ve Allah'a en yakın kul olur. Azâzîl bir gün levh-i mahfûza çıkar ve Allah'a en yakın kullarından birinin ona asilik yapacağını ve lanete uğrayacağını görür. Azâzîl bu kulun kendisi olduğunu bilmeden ona bin yıl lanet eder. Bin yıldan sonra Allah teâlâ, Hz. Âdem'i yaratır ve Rabbinin emrine rağmen Azâzîl Âdem'e secde etmeyerek asilik eder. O günden beri Âsem Şâh, Azâzîl ve onunla birlikte kâfir olanlarla savaşır. Bülkiyâ duyduklarına hayret eder ve Âsem Şâh'tan kendisini ülkesine göndermesini ister. Âsem Şâh, Sâlihî adındaki şeyhinin ona yardım edebileceğini söyler. Bülkiyâ kendisine verilen atla o şeyhin yanına gelir. Fakat Şeyh Sâlihî insanların olduğu bölgeye geçemez. Bülkiyâ, yolun tarifini şeyhten alıp kendisi yola koyulur. Bülkiyâ bir dağa ulaşır, bu dağ tüm dünyayı kuşatan Kâf Dağı'dır ve kendisinin bunca macerayı yaşadığı yer de Heyhât Çölü'dür. Bu dağın zincirli bir kapısının önünde bölük bölük melekler vardır. Meleklerden izin isteyerek kapıdan geçip memleketine gitmek ister fakat melekler kapıyı açmaz zira buna izinleri yoktur. Çaresiz kalan Bülkiyâ Allah'a, evine gitmek için yalvararak dua ederken uykuya dalar. Allah duasını kabul ederek Hz. Hızır'ı gönderir. Hz. Hızır Bülkiyâ'yı alıp ülkesine götürür ve sarayının damına koyar. Bülkiyâ uyanınca damdan aşağıya seslenir, kulları sevinerek Bülkiyâ'yı aşağıya indirir, zira Bülkiyâ'nın kendi yerine getirdiği padişah zalim olmuştur. Bülkiyâ tekrar babası Serâbîl Şâh'ın tahtına oturup hüküm sürmeye başlar. Şâhmârân, Bülkiyâ'nın hikâyesini de burada tamamlar.

Câmasb'ın Hikâyesinin Sonu

Câmasb bütün hikâyeleri Şâhmârân'dan hayranlıkla dinler ve bu haberleri kimden işittiğini sorgular. Şâhmârân, Affân'nın elinden kurtulduktan otuz yıl sonra ejderhalarından birini gönderip İsrâîl oğullarından birini getirtmiştir, Bülkiyâ'nın hâlini de ondan öğrendiğini açıklar. Câmasb, yedi yılda güzel vakit geçirdiğini fakat evine dönmek istediğini söyler. Yemlihâ istemese de en sonunda ömrü boyunca hamama girmemesi şartıyla Câmasb'ı bir ejderhâ ile evine gönderir. Câmasb annesiyle hasret giderir. Oduncu yoldaşları Âşûb ve Şemûn'u sorar, yüksek makamlara geldiklerini öğrenir. Câmasb'ın döndüğünü öğrenen Âşûb ile Şemûn, Keyhüsrev'den korkarak mallarını üçe bölüp Câmasb'a götürürük özür dilerler. Câmasb özürlerini kabul eder. Câmasb yedi yıl boyunca hamama girmez. Bir gün hamamcı Câmasb'ı görüp ısrarla içeri davet eder. Câmasb çok tereddüt etse de aradan uzun zaman geçtiğini ve bir şey olmayacağını düşünerek hamama girer. Yıkanırken birden Câmasb'ı yakalayıp Keyhüsrev'in sarayına getirirler zira Keyhüsrev'in yüzünde koyu kırmızı ciğer gibi dermansız lekeler oluşmuş ve Şemûn adındaki hekim, şifanın ancak Şâhmârân'da olduğunu söylemiştir. Şâhmârân'ı gören kişiler sıcak su dökündüğü vakit belden aşağısı siyah olurmuş. Ülkedeki bütün hamamları Keyhüsrev'in askerleri gözetlermiş. Câmasb'ın belden aşağısı siyah olunca onu yakalarlar. Keyhüsrev'in hekimi Şemûn Şâhmârân'ın yerini öğrenmek için Câmasb'a üç yüz değnek vurur. Câmasb direnmeye çalışsa da eziyetlere dayanamaz ve söyler. Şâhmârân'ın bulunduğu kuyuya giderler ve âlimler kuyuyu ortalarına alıp oturarak bir şeyler okumaya başlarlar. Şâhmârân en sonunda kuyudan çıkar ve Câmasb'ın ağlamakta olduğunu görünce Allah'ın takdiridir diyerek onu teselli eder. Câmasb Şâhmârân'ı koynuna alıp saraya doğru yola koyulur. Şâhmârân ona kendi etinden ve köpüğünden nereyi yiyip nereyi yemeyeceğini; hangi kısmı kime yedireceğini açıklar. Şâhmârân ölür ve onun ikinci köpüğünü içen Câmasb gayb âlemi ve ilm-i usturlâb gibi pek çok ime vâkıf olur. İlk kaynayan köpüğü içen vezir Şemûn ölür ve Şâhmârân'ın orta kısmını yiyen şah iyileşir. Keyhüsrev Câmasb'ı kendine vezir yapar ve kızını ona vererek türlü ihsânlar bağışlar.

Câmasb bir gün eve gelir ve annesine babasının kitaplarından geriye kalan oldu mu diye sorar. Annesi, Dânyâl peygamberin vasiyetini yerine getirerek oğluna sandık dolusu hikmetli kitapları getirir. Câmasb hepsini okuyup bilgeliğin olgunluk

mertebesine ulaşır. Hikâyenin sonunda Câmasb pek çok nimetlerle mükâfatlandırılarak saltanata malik olur.

Eserin sonunda hikâye anlatıcısı, râvînin Bülkiyâ olduğunu ve hikâyeleri kendi kavmine anlattığını; Şâhmârân'ın ise Bülkiyâ'nın kavminden bir kişiden bunları öğrenip Câmasb'a aktardığını ifade eder. Ayrıca Câmasb'ın bu hikâyeleri bir kitap hâline getirdiği ve Keyhüsrev Şâh'a okuduğu belirtilen eserin, ilk olarak Arap dilinde yazıldığı, daha sonra ise Türkçeye tercüme edildiğinden bahsedilmektedir.

3. Hikâyenin Kahramanları

3.1. Ana Kahramanlar

Bu bölümde kahramanlar hikâye akışındaki yerlerine göre sıralanmış ve haklarında kısaca bilgi verilmiştir.

3.1.1. Danyal Peygamber

Ku'ân-ı Kerîm'de peygamber olarak zikredilmemekle beraber *Kitâb-ı Mukaddes*'te İsrâiloğulları peygamberlerinden biri olarak anılır.¹⁹ Ahd-i Atîk'e göre milattan önce 6. yüzyılda Buhtunnasr (II. Nebukadnezar), Mısır Kralı'na savaş açar; Filistin ve Ürdün'e kadar gidip Kudüs'ü ele geçirir. Burada pek çok kişiyi esir alır. Bu esirlerin arasında olan Danyal peygamber ve arkadaşları Babilonya'ya götürülür ve kralın hizmetine sunulurlar. Allah, Dânyâl ve üç arkadaşına ilim nasip etmiş, ayrıca Dânyâl'e rüyaları yorumlama kabiliyetini bağışlamıştır. Böylece Dânyâl, rüyaları ve olayları yorumlama kabiliyetiyle ünlenmiş, kralın rüyasını en iyi tabir eden kişi olarak devlet görevlerine getirilmiştir.²⁰

Dânyâl, Câmasb-nâme'de İsrâiloğullarına mensup ilim ve hüner sâhibi bir kişi olarak geçmektedir. Eserde Dânyâl'in peygamberliği hususunda ihtilâfların olduğu belirtilir.

Hikâyede yalnızca ölmeden evvel karısına vasiyetini bildirirken yer alır. Karısına, çeşitli hikmetleri ihtiva eden kitabını, oğlu soruncaya kadar saklamasını vasiyet eder ve ardından vefat eder.

---

¹⁹ Ömer Faruk Harman, "Dânyâl", *İslam Ansiklopedisi*, C. 8, Türkiye Diyânet Vakfı Yayınları, İstanbul 1993, s. 480-481.

²⁰ İbn Cerîr Et-Taberî, *Târihu't-Taberî*, çev. Cemalettin Saylık, Ankara Okulu, Ankara 2018, s. 555-606.

3.1.2. Câmasb

Hikâyenin ana karakteridir. İlme ve sanata kabiliyeti yoktur. Yardımseverdir, çalışıp kazandığının bir kısmını ihtiyaç sahipleriyle paylaşır. İyi niyetli ve saf bir tabiata sahiptir. Odun kesmeye gittiği arkadaşları tarafından aldatılıp bir kuyuda terk edilir. Şâhmârân ile karşılaşır yedi yıl onunla yaşar. Metnin tamamına yakını Câmab-nâme'nin Şâhmârân'dan dinlediği hikâyelerden oluşur. Câmab, Şâhmârân'ın istemese de ölümüne sebep olur fakat Şâhmârân onu ölmeden önce bağışlar ve âlemin hakikatlerini bilmesini sağlar. Hikâyenin sonunda Keyhüsrev'e vezir olur ve zengin bir saltanat sürer.

3.1.3. Şâhmârân – Yemlihâ

Mitler kâinâtı ve insanlığı anlamlandırma ihtiyacından doğan önemli bir unsurdur. Bundan dolayı mitolojik unsurlar sadece Türk edebiyatında değil pek çok kültürde ve dünya edebiyatında sıklıkla yer alır.²¹ Toplumlara ait mitolojiler o milletin inanç sistemini ve sosyo kültürel değer yargılarını barındırır. Beşeri hayattaki bir çok unsur ve arayışlar ile insana dair her eylem mitlerde okunabilir.²² Bundan dolayı her milletin birbirine benzer mitleri veya mitolojik karakterleri olabilir. Bunlardan bir tanesi de yarısı insan yarısı hayvan olarak tasvir edilen Şâhmârân'dır.²³ Türk mitolojisinde Şâhmârân; başı insan, gövdesi yılan şeklindeki mitolojik bir karakterdir. Şâhmârân sadece Câmab-nâme'de değil birçok halk hikâyesinde, efsanelerde, masallar ve destanlarda yani Anadolunun sözlü, yazılı kültür geleneğinde işlenmiştir. Ayrıca günümüz romanlarına kadar konu edilmiş, geleneksel halk sanatlarında bir motif olarak yer almıştır. Bununla birlikte tiyatrolarda, televizyonlarda, çeşitli oyun, film ve belgeseller aracılığıyla sergilenerek geçmişten günümüze kültürümüzün önemli bir unsuru olagelmiştir.²⁴

Câmab-nâme'de Şâhmârân, hikâyenin ana karakterlerindendir ve yılanların şahıdır. Eserde adının Yemlihâ lakabının ise Şâhmârân olduğu ifade edilir. Metinde kimi

---

²¹ Dilek Batıslam, "Divan Şiirinin Mitolojik Kuşları: HÜMÂ, ANKA VE SİMURG", *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi I*, İstanbul 2002, s. 186.

²² Mircea Eliade, *Mitlerin Özellikleri*, (çev. Sema Rifat), Alfa Yayınları, İstanbul, 2017, s. 32-33.

²³ Yarısı insan yarısı hayvan olan diğer mit karakterleri için bkz. Abdî Mûsâ, *Câmab-nâme*, haz. Müjgân Çakır, Hanife Koncu, a.g.e., s. 39.

²⁴ Hasan Özdemir, "Geleneksel Kültürümüzde Şahmeran", *V. Milletlerarası Halk Kültürü Kongresi Halk Edebiyatı Sektör Bildirileri*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1997, C. II, s. 225-228.; Birsal Çağlar Abiha, a.g.e., s. 77-346.

zaman Yemlihâ kimi zamansa Şâhmârân ismiyle anılmaktadır. Ejderhâya benzeyen çok güzel bir yilandır. Öyle ki saçlarını omuzlarına sarkıtmıştır, kaşları âdeta birer hilâldir, alnını ve yüzünü gören insanın aklı başından gider. Bu güzelin belden aşağısı yılan, yukarısı insan şeklindedir. Bu şekilde tasvir edilen Şâhmârân'ın dişi mi yoksa erkek mi olduğu eserde belli değildir. Elimizdeki mensur eserde ve Abdî'nin manzum Câmasb-nâme'sinde bu hususta bir açıklık olmasa da hikâyenin diğer bazı varyantlarında ve camaltı resimlerde dişiliğiyle öne çıkmaktadır. Bunun yanı sıra erkek olduğuna dair anlatılar da mevcuttur.²⁵

Şâhmârân, metinde Câmasb'ı evine göndermemek için türlü hikâyelerle onu oyalar zira Câmasb yeryüzüne dönerse eceli onun elinden olacaktır. Biz Bülkiyâ, Cihân Şâh ve diğer çerçeve hikâyeleri Şâhmârân'ın ağzından dinleriz. Hikâyenin sonunda Keyhüsrev'in veziri tarafından yakalanıp öldürülür zira onun etini yemek, kaynatıldığı köpüğünü içmek şifadır ve pek çok mucizeyi barındırır. Şâhmârân ölmeden önce Câmasb'a bedeninin hangi kısmının şifa ve mucize kaynağı; hangi kısmının ölümcül olduğunu anlatır ve bu şekilde can verir. Hikâyede Şâhmârân'ın bir de oğlu vardır ama sadece bir yerde geçer, o da Şâhmârân'ın vezir Şemûn tarafından yakalandıktan sonra tahtı oğluna bırakıp veda ettiği kısımdadır.

3.1.4. Bülkiyâ

Şâhmârân'ın anlattığı hikâyenin ana karakteridir. Bülkiyâ, İsrâil oğullarının padişahı Serâbil Şâh'ın oğludur. Babasının ölümünden sonra tahta geçer. Babasından kalan mirası görmek için hazine odasına gider. Burada kilitli bir kapının ardında Hz. Muhammed'in vasıflarının yazılı olduğu Tevrat'ın bir sayfasını görür. Ardından Hz. Muhammed'in güzel vasıflarından etkilenerek tacı tahtı terk eder ve Hz. Peygamberi aramak için yolculuğa çıkar. Bu yolculukta Şâhmârân ile tanışır ve çeşitli olayların sonucunda evine geri döner. Veziri Affân'ın Hz. Muhammed'e ulaşabileceği hususunda onu kandırmasıyla Şâhmârân'ı tekrar bulup hapsederler. Bu şekilde tüm bitkilerin özelliklerine vâkıf olurlar. Aslında Affân'ın amacı Hz. Süleymân'ın mührünü çalmaktır. Affân mührü çalmaya çalıştığı için ilâhî ateşle yakılır. Bülkiyâ ise Hz. Muhammed âşığı olduğu için serbest bırakılır. Eve dönüş yolculuğunda çeşitli

---

²⁵ Abdî Mûsâ, *Câmasb-nâme*, haz. Müjgân Çakır, Hanife Koncu, *a.g.e.*, s. 40, Seda Gedik, *a.g.e.*, s. 306-315.

varlıklarla, meleklerle ve Cihân Şâh ile karşılaşır. En sonunda Hz. Hızır'ın yardımıyla evine döner ve murâdına ulaşamayıp tekrar devletinin başına geçer.

3.1.5. Cihân Şâh

Câmasb-nâme'nin en uzun çerçeve hikâyesinin baş karakteridir. Yedi iklime hükmeden Taymûs Şâh'ın oğludur. Bir av sırasında kaybolup acayip diyarlara gider, maymunlara padişahlık eder ve nice mâcerâ atlatır. Murg Şâh'ın sarayındayken periler padişahının kızı Şemse Hân'a âşık olur. Bu aşk uğruna çok elem çeker ve nihâyetinde sevdiğine kavuşur. Şemse Hân öldükten sonra onun mezarının başında kendi ölümünü bekler. Bülkiyâ evine dönerken Cihân Şâh ile bu mezarın başında karşılaşır. Tanıştıktan sonra başından geçen serüveni Bülkiyâ'ya anlatır. Cihân Şâh güzel giyimli, herkesin görüp arzu edebileceği kadar hoş bir delikanlı olarak tasvir edilir.

3.1.6. Murg Şâh

Hz. Süleymân zamânından beri bir kasırda on bin sıra kuşa padişahlık eder. Hz. Süleymân ile doğuya, batıya, Kâf Dağı'na ve Zulumât'a seyahat etmiştir. Kuşlara hükmeden üç kardeşten en küçüğüdür. Cihân Şâh evine dönmeye çalışırken yaşadığı bir hadise sonucunda Murg Şâh'ın kasrını bulur. Murg Şâh, Cihân Şâh'ın evine dönmesine yardım etmek ister ve daha sonra Şemse Hân'a kavuşması hususunda da tavsiyeler verir.

3.1.7. Şemse Hân – Şems Hân – Şemse Bânû

Periler padişahının kızıdır. Her yıl başında peri ablalarıyla güvercin donuna girip Murg Şâh'ın sarayındaki havuza gelirler ve burada eğlenirler. Cihân Şâh, Şemse'yi havuzda görür ve âşık olur; bu aşk uğruna çok sıkıntı çeker. Şemse de Cihân Şâh'a âşıktır ve nihâyetinde kavuşurlar. On sekiz yıl boyunca mutlu mesut yaşarlar. Hikâyenin sonunda Şemse, bir arslan tarafından öldürülür.

3.2. Yardımcı Kahramanlar

3.2.1. Câmasb'ın Annesi

Dânyal peygamberin eşidir ve Dânyâl ölmeden önce vasiyetini ona bildirir. Oğlu Câmasb'ı okutmaya çalışır, okuyamayınca evlendirir. Câmasb kaybolduğunda onunla beraber odun kesmeye giden arkadaşlarına oğlunu sorar fakat arkadaşları yalan söyler. Kadına, gerçek yüzlerini öğrenmemesi için maddi yardımda bulunurlar. Câmasb

döndükten belli bir zaman sonra kocasının vasiyetini oğluna aktaran yardımcı bir karakterdir.

3.2.2. Câmasb'ın Karısı

Eserde hakkında hiç bilgi verilmemektedir. Yalnızca Câmasb'ın evlenmesi ve o, Şâhmârân'ın yanındayken “karım merak eder” diye düşünmesi vesilesiyle zikredilir. İsmi geçmediği gibi bir olay içerisinde de yer almamaktadır.

3.2.3. Âşûb ve Şem'ûn (Câmasb'ın Oduncu Arkadaşları)

Eserde yardımcı karakter konumundadırlar. Câmasb'ın odun kesmeye beraber gittiği yoldaşlarıdır. Fakat Câmasb'ı kazançlarına ortak olmaması için kandırıp bal kuyusunda bırakırlar. Buldukları balı satıp zengin olurlar ve Keyhüsrev'den mansıb sahibi olurlar. Câmasb'ın annesine de bu vaziyetten haberdar olmaması için yardımda bulunurlar. Câmasb döndükten sonra yaptıkları Keyhüsrev nezdinde açığa çıkar korkusuyla Câmasb'a hakkını geri verirler.

3.2.4. Affân

Bülkiyâ hikâyesinde geçen bir şahıstır. Eserdeki kötü karakterlerdendir. Serâbil Şâh'ın veziridir. Serâbil Şâh öldükten sonra Bülkiyâ'ya yanaşıp onu Şâhmârân'ı yakalamak konusunda kandırır. Amacı Kâf Dağı'na gidip Hz. Süleymân'ın mührünü çalmaktır. Bu şekilde insanlara ve cinlere hükmetmek ister. Fakat Cebrâil'in ateşiyle yanıp kül olur.

3.2.5. Serâbil Şâh

Bülkiyâ'nın babası ve İsrâil oğullarının padişahıdır. Ölümünün ardından oğlu Bülkiyâ tahta geçer. Geriye bıraktığı mirasından gizli bir sandık çıkar. Bu sandıkta Hz. Muhammed'in güzel vasıflarının yazılı olduğu Tevrat sayfası vardır. Bülkiyâ bu sayfayı okuyup Hz. Muhammed'in aşkıyla yollara düşer. Eserde yalnızca bu vesileyle geçen yardımcı şahıstır.

3.2.6. Taymûs Şâh

Cihân Şâh'ın babasıdır. Hikâyede İran, Turan, Gürcistan, Irak, Arap, Türkistan memleketlerinin ve yedi iklimin hükümdârı olarak geçer. Hindistan padişahı Keyfâl Hindû ile savaşıyor. Uzun süren savaşta, oğlu Cihân Şâh'ın ve perilerin yardımıyla gâlip

gelir. Cihân Şâh'ın av esnasında kaybolması, aşkı için yollara düşmesi, Şemse öldükten sonra mezarının başında yaşaması gibi olaylar neticesinde oğlundan epey ayrı kalan ve elem çeken bir baba olarak karşımıza çıkar.

3.2.7. Murg Şâh-ı Meyâne – Şâh-ı Murgân

Murg Şâh'ın kardeşidir. Hz. Süleymân ile alemi gezmiştir ve o zamandan beri yirmi bin sıra kuşa padişahlık eder. Cihân Şâh'ın Şemse Hân'a kavuşma yolculuğunda vasıtaadır. Murg Şâh, Cihân Şâh'ı kardeşi Meyâne Şâh'ın yanına gönderir ve Cihân Şâh, Gevher-nigîn Kalesi'ni bulmak için ondan yardım ister. Fakat Meyâne Şâh ve kuşları Gevher-nigîn Kalesi'ni duymamışlardır. Ardından Cihân Şâh'ı büyük kardeşine gönderir.

3.2.8. Murg Şâh-ı Kebîr – Murg-ı Kebîr

Murg Şâh'ın büyük kardeşidir. Hz. Süleymân ile dünyayı baştan başa gezmiştir ve o zamanından beri otuz bin sıra kuşa padişahlık eder. Cihân Şâh, Gevher-nigîn Kalesi'ni bulmak için yanına gider fakat hem Murg Şâh-ı Kebîr hem de kuşları bu kaleyi bilmezler. Buna rağmen Cihân Şâh'ı yönlendirerek Şemse Hân'a kavuşma yolculuğunun vâsıtası olurlar.

3.2.9. Belâ-nûş

Kâf Dağı'nın eteğinde bir manastırda yaşayan keşiştir. Allah'ın hiçbir insana vermediği nice hikmetlere sâhiptir. Dört bir yanından her canlının ihtiyâcına göre yiyecek ve içecekler akan bir âsâsı vardır. Bu âsâyı yılda bir kere sahrâya saplar ve türlü türlü canlılar oradan nasiplenir. Belâ-nûş'un beslediği kuşlardan biri Gevher-nigîn Kalesi'ni bulması için Cihân Şâh'a yardım eder. Daha sonra Cihân Şâh, Şemse Hân ile birlikte Belâ-nûş'u ziyârete gelir. Belâ-nûş, Cihân Şâh'ın Şemse'ye kavuşmasında vâsıtadır.

3.2.10. Periler Padişahı Şehenşâh Peri

Şemse Hân'ın babasıdır. Şemse Hân, Cihân Şâh'ın elinden kaçıp babasının yanına geldiğinde başından geçenleri ona anlatır. Periler padişahı Cihân Şâh'ın yiğit bir şehzâde olduğunu anlar ve onu bulana ya da ondan haber getirene ödül vereceğini duyurur. Cihân Şâh bulununca onun için mücevherlerle bezenmiş bir taht hazırlar. Şemse Hân ile nikahlarını kıyar. Periler padişahı, Cihân Şâh'a tacını ve tahtını bırakıp

kendi yerine geçirir. Keyfâl Hindî ile savaşıyan Taymûs Şâh'a kırk tane dev ve sayısız peri askeri gönderir.

3.2.11. Kamer Hân

Hikâyede güvercin donuna girebilen peri kızlarından biridir. Şemse Hân'ın ablasıdır.

3.2.12. Ümmi Hân

Hikâyedeki diğer peri kızıdır ve Şemse Hân'ın ablasıdır.

3.2.13. Keyfâl Hindî

Taymûs Şâh'a savaş açan Hindistan padişahıdır. Uzun süren savaş sonucunda mağlup olup esir edilir. Müslüman olup esâretten kurtulur ve ülkesine geri gönderilir.

3.2.14. Âsem Şâh

Bülkiyâ'nın eve dönüş yolculuğunda karşılaştığı bir kavmin padişahıdır. Halîs ve Melîs adlı yılandan doğmuştur. Allah'a asilik eden Azâzîl ve ona uyan kâfirlerle savaşır.

3.2.15. Şeyh Sulhî

Âsem Şâh'ın şehidir. Bülkiyâ eve dönebilmek için bir at ile yanına gider fakat insanların olduğu tarafa geçemeyeceği için yalnızca yolu tarif eder.

3.2.16. Keyhüsrev

Keyânîler m.ö. 900-775 yılları arasında İran coğrafyasında hüküm sürmüş bir hânedandır. Keyhüsrev de Keyânî hânedanlığının tanınmış hükümdarlarından²⁶ Tarihi bir gerçekliğe sahip olan Keyhüsrev, zaman içerisinde edebi eserlerde efsanevi bir kimliğe de büründürülmüştür. Onu incelerken hem tarihi hem de efsanevi anlatıları göz önünde bulundurmak gerekir. Keyhüsrev'in babası Siyâveş, annesi ise Fars mitolojisinin ünlü karakterlerinden Efrasiyab'ın kızı Fernğîs olarak kaynaklarda geçer. Keyhüsrev birçok serüvenle dolu 60 yıllık hükümdarlığı esnasında babasının intikamını almaya çalışmış ve bu uğurda Efrasiyab'ı öldürmüştür. Saltanatının kalan yıllarında ise birçok başarılı sefer düzenlemiştir. Yaşamının son demlerinde mânevi

---

²⁶ Rıza Kurtulmuş, "Keyânîler", *DİA*, C. 25, Ankara, 2022, s. 345-346.

dünyâya yönelmiş ve beşerî âlemden uzaklaşmıştır. Gördüğü mânevi bir rüyâ üzere son seferine çıkan Keyhüsrev'den bir daha haber alınamamıştır.²⁷ Onun adı, İslam sonrası telif edilen edebî ve tarihî eserlerde sıklıkla geçmektedir zira İslam tarih yazıcılığının en önemli müelliflerinden Taberî, *Tarih*'inde²⁸ ve meşhur coğrafyacı Mesûdî ise *Murûc ez-Zeheb* adlı eserinde²⁹ Keyhüsrev'den bahsetmektedir. Keyhüsrev, İslâmî dönemde güçlü hükümdarlığın simgelerinden olmuş ve çeşitli devletlerde bu isme rastlanmıştır. Bunun en önemli örneklerinden birisi ise günümüz Anadolusunun sınırlarında kurulmuş Türkiye Selçuklu Devleti'nin hükümdarlarından Gıyâseddin Keyhüsrev'dir.³⁰

Klasik Türk edebiyatı metinlerinde Keyhüsrev adı, İran tarih ve efsanelerinin temelinde olan bir şahsiyet olmasının yanında kahramanlığın, gücün, kudretin ve hükümdarlığın bir sembolü olarak kullanılır.³¹ Câmasb-nâme'de ise Keyhüsrev isminin kullanılması, tarihi bir şahıs olmaktan öte, iktidar ve saltanatın bir simgesi olarak kullanılıp bu şekilde bir hükümdar profili çizildiği düşünülebilir.

Câmasb-nâme'de, Câmasb'ın yaşadığı ülkenin padişahıdır. Yüzünde hiçbir ilacın fayda etmediği bir hastalık ortaya çıkmıştır. Şem'un adındaki Yahudi bir hekim, dermanının Şâhmârân'da olduğunu söylemiştir. Şâhmârân'ı gören kişinin sıcak su dökündüğünde belden aşağısının siyah olduğunu öğrenince memleketteki her hamama gözcüler diker. Câmasb, hamama girdiğinde fark edilir ve işkencelerle Şâhmârân'ın yeri itiraf ettirilir. Şâhmârân yakalandıktan sonra Keyhüsrev, onun orta kısmını yer ve iyileşir. Daha sonra Keyhüsrev, Câmasb'a kendi kızını verir ve nice ihsanlar bağışlayarak onu vezir yapar. Câmasb'ın oduncu arkadaşlarının yaptıkları hileyi ve haksızlığı padişahları Keyhüsrev öğrenir diye korkmalarından, Keyhüsrev'in

---

²⁷ Mîrhând, *Tarih-i Ravzatü's-Safâ Fi Sireti'l-Enbiyâ Ve'l-Muluk Ve'l-Hülefâ*, çev. Mürsel Öztürk, TTK Yayınları, Ankara, 2019, C. I, s. 563-581; Nimet Yıldırım, *Fars Mitolojisi Sözlüğü*, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 2006, s. 464-468.; Firdevsî, *Şâhnâme*, çev. Necati Lugal, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 2005, s. 499-1025.

²⁸ İbn Cerîr Et-Taberî, *Târihu't-Taberî*, çev. Cemalettin Saylık, Ankara Okulu Yayınları, Ankara, 2018, C. I, s. 525-534.

²⁹ Mesûdî, *Murûcü'z-zeheb ve Me'âdin el-cevher*, tahkik Kemal Hasan Mer'î, El-Mektebetü'l-Asriyye, Beyrut, 2005, C. I, s. 173.

³⁰ Selim Kaya, *I. Gıyâseddin Keyhüsrev ve II. Süleymanşah Dönemi Selçuklu Tarihi (1192-1211)*, TTK Yayınları, Ankara, 2006, s. 13-51; 97-161.

³¹ Harun Tolasa, *Ahmet Paşa'nın Şiir Dünyası*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2001, s. 83; Dursun Ali Tökel, *Divan Şiirinde Mitolojik Unsurlar*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2000, s. 209-221.

Şâhmârân'ı yok yere öldürdüğü düşüncesine kapılarak çok üzülmekten Keyhüsrev'in âdil bir hükümdar olduğu anlaşılıyor.

3.2.17. Keyhüsrev'in Hekimi Şem'ûn

Keyhüsrev hastalandığında dermanının Şâhmârân'da olduğunu söyleyen Yahudi hekimdir. Şem'ûn, Şâhmârân'ın yerini söylemesi için Câmâsb'a üç yüz değnek vurarak yeri öğrenir ve Şâhmârân'ı yakalar. Şâhmârân'ı öldürdükten sonra onu kaynatıp şişelere pay etmesi için Câmâsb'ı görevlendirir. Şem'ûn, Şâhmârân kaynatıldıktan sonra çıkan ilk köpüğünü içtiği için ölür. Metindeki ifâdelerden kötü kalpli bir karakter olduğu anlaşılır.

3.2.18. İskender-i Zülkarneyn

Tarihte meşhur iki İskender vardır; bu iki şahsın tarihsel ve efsânevî kimlikleri anlatılarda birbirine karışmış vaziyettedir. Bunlardan birincisi Makedonya kralıdır, İskender-i Rûmî olarak da anılır, veziri ise ünlü filozof Aristoteles'tir. İkincisi ise Kur'ân-ı Kerîm'de Kehf Suresi'nin 83-99. Âyetleri arasında geçen Zülkarneyn'dir. Burada onun yeryüzüne egemen kılındığı, doğuya, batıya, kuzeye yürüyüp inkarcı topluluklarla karşılaşır salih ameli tebliğ ettiği, Yecüc ile Mecüc'ün yeryüzünde bozgunculuk yapmalarını engellemek adına bir set yaptığı geçer.³² Ayrıca bu İskender'in, Taberî'nin *Târih*'inde Hz. Hızır ile Zulümât diyârında âb-ı hayâtı aramaya gittiği fakat Hz. Hızır'ın ölümsüzlük suyuna ulaşır İskender'in ulaşamadığı anlatılır. Salih bir kul olması yönüyle peygamber olduğuyla ilgili rivâyetler olan İskender-i Zülkarneyn'in Büyük İskender olmadığı kesindir. Buna karşın Büyük İskender'in, Zülkarneyn ile karıştırılmasından dolayı İslâmî çizgide gelişen edebiyatlarda adından sıklıkla söz ettirmiştir. Firdevsî'nin Şehnâme'si ve zamanla bir edebî türe dönüşmüş olan İskender-nâmeler gibi edebî ve efsânevî metinlerde âdetâ bu iki şahıs aynı kişiymiş gibi anlatılagelmiştir. Klasik Türk Edebiyatında da hem manzum hem de mensur İskendernâme örnekleri verilmiştir.³³

---

³² İskender Pala, "İskender mi Zülkarneyn mi?", *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, C. 26, 1993, s. 117-122.; Kur'ân-ı Kerîm, 18/Kehf/83-99.

³³ Pala, "İskender mi Zülkarneyn mi?", 120-144.

İskender-i Zülkarneyn, Câmasb-nâme’de hikâyenin kahramanlarından değildir, sadece metinde bir levha üzerine yazdıklarının olaylara yön vermesi vesilesiyle geçer. Cihân Şâh nedimleriyle beraber maymunların diyârına düştüğünde İskender-i Zülkarneyn’in yazdığı bir levhayı okurlar. Bu levhada İskender, bir zamanlar yedi iklime hükmettiğini, batıdan doğuya kadar bütün dünyayı dolaştığını ve maymunların diyârına geldiğini, gelecek zamanda Cihân Şâh’ın bu diyâra gelip yedi yıl boyunca maymunlara hükümdarlık edeceğini yazmıştır.

3.2.19. Hz. Süleymân

Babası Davut Peygamber’dir ve Hz. Süleymân da tıpkı onun gibi hem bir hükümdar hem de peygamber olmuştur. İnsanlara, cinlere, hayvanlara ve rüzgar gibi tabiat olaylarına hükmeder.³⁴ Hz. Süleymân’ın bir mührü vardır, müslümanlar buna “*hâtem-i Süleymân*” derler. Bu mühür, iki eşkenar üçgenin birbirine geçmesiyle meydana gelen bir sembole sahiptir. Üçgenlerin biri maneviyatı, iyiliği temsil ederken diğeri maddeyi ve kötülüğü temsil eder. İslamî anlatılarda ve İsrâiliyat’tan gelen rivâyetlerde üzerine ism-i a’zâmın işlendiği bu mührün yüzük şeklinde olduğu ve Hz. Süleymân’ın bunu taktığı sürece kuşlara, hayvanlara, rüzgara, ateşe, suya hükmedebildiği anlatılır. Bir rivâyete göre Hz. Süleymân, absest alırken yüzüğü vezirine emânet etmiş ancak onun kılığına giren bir dev tarafından çalınmıştır. Bu yüzüğü takan dev ise hükümdar olmuştur. Dev, mühürlü yüzüğü kimse bulamasın diye denize atınca hükmü altındaki hayvanlar ve cinler baş kaldırıp onu öldürmüştür. Yüzüğünden kırk yıl ayrı kalan Hz. Süleymân en sonunda yiyeceği balığın karnında yüzüğü bulur ve yeniden hükümdar olur.³⁵

Hz. Süleymân Câmasb-nâme’de doğrudan eserdeki kahramanlardan biri değildir fakat Bülkiyâ ile Affân’ın hikâyesinde olay Hz. Süleymân’a ve onun yüzüğüne dayanır. Affân yüzüğü çalmak için Kâf Dağı’na gider fakat başarısız olur. Metinde ayrıca Murg Şâh ve kardeşlerinin Hz. Süleymân ile âlemi gezdikleri ve onun tarafından görevlendirildikleri anlatılır. Bülkiyâ’nın eve dönüş yolculuğunda karşılaştığı meleklerden bazılarının “Hz. Süleymân zamanından beri” insan görmediklerini

---

³⁴ İbn Cerîr Et-Taberî, Târihu’t-Taberî, çev. Cemalettin Saylık, Ankara Okulu Yayınları, Ankara, 2018, C. I, s. 502-520; Ağâh Sırrı Levend, *Divan Edebiyatı Kelimeler ve Remizler Mazmunlar ve Mefhumlar*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2018, s. 121.

³⁵ İskender Pala, Mühr-i Süleyman, *DİA*, Ankara, 2020, C. 31., s. 523-525.

söylemeleri, Hz. Süleymân'ın metinde bir zaman mefhumu vesilesiyle geçtiğini de gösterebilir.

3.2.20. Hz. Hızır

Hz. Hızır kıssası Kehf Sûresi'nin 60 ve 82. âyetleri arasında geçer fakat âyette Hızır adından söz edilmez. Kur'ân'da o, “*Kendisine katımızdan bir rahmet verdiğimiz kullarımızdan biri*” olarak geçmektedir. Kıssaya göre Hz. Mûsâ iki denizin birleştiği yerde kendisine ilim öğretecek biriyle buluşacaktır. Nihâyet buluştuklarına Hz. Hızır ile Mûsâ Peygamber bir yolculuğa çıkar. Mûsâ Peygamber bu yolculukta yaşanan olaylar neticesinde şer görünen şeylerin aslında hayır olduğunu öğrenir.³⁶ Tefsir âlimlerinden bazıları Hızır'ın bir veli değil peygamber olduğunu zira Mûsâ Peygamber'e ilim öğretecek bir kişinin ancak onun gibi peygamberlik mertebesinde olabileceğini söylerler.³⁷ Hz. Hızır'ın âb-ı hayattan içtiği için kıyâmete kadar yaşayacağına inanılır ve menkabelerde velilerle görüştüğü, ayrıca içinden çıkılması güç durumlarda yardıma yetiştiği ile ilgili anlatılar vardır. Sıkıntılı durumlara yetişip farklı sûretlerde birden bire görünebilir ve uzun mesafeleri göz açıp kapayıncaya kadar katedebilir.³⁸

Hz. Hızır Câmasb-nâme'de, Bülkiyâ'nın güç durumlarla karşılaşip evine ulaşamaması sonucunda eve dönebilmek için Allah'a ettiği samimi duanın kabul olmasıyla ortaya çıkar. Burada Hz. Hızır'ı tayy-ı zaman, tayy-ı mekan mucizesiyle görürüz. Katlama, dürme, hızla katetme manalarına gelen tayy³⁹ kelimesi, zaman ve mekan ile terkip olduğunda uzak mesafelere çok kısa sürede gitmek, kısa bir zaman diliminde uzun vakitler yaşamak, aynı anda birden fazla mekanda bulunmak manalarında kullanılır.⁴⁰ Bülkiyâ da dua esnasında uyuyakaldığında Hz. Hızır bir anda gelir ve Bülkiyâ'yı göz açıp kapayıncaya kadar geçen bir sürede memleketine götürüp sarayının damına koyar.

---

³⁶ Ahmet Yaşar Ocak, *İslam-Türk İnançlarında Hızır yahut Hızır-İlyas Kültü*, Kabalcı Yayınları, İstanbul, 2006, s. 43-58.

³⁷ A. Yaşar Ocak, *a.g.e.*, s. 63-65.

³⁸ A. Yaşar Ocak, *a.g.e.*, s. 87-102.

³⁹ Kadir Güneş, *Arapça-Türkçe Sözlük el-Mu'cem 'Arabî - Türkî*, Mektep Yayınları, İstanbul, 2023, s. 730-731. (bkz. Tayy maddesi.)

⁴⁰ M. Nedim Tan, “Tay”, *DİA*, C. EK-2, Ankara, 2019, s. 582-583.

3.2.21. Dellâl

Sîr-âb şehrinde Yahudi tüccarın sözde yapılması gereken işini duyuran kişidir. Cihân Şâh, Yahudi tüccarın işini ve işi bitirince vermeyi vaat ettiği bin altın ile bir cariye bu şahıstan işitir.

3.2.22. Tüccâr Yâhûdî

Bir dellal aracılığıyla para ve cariye karşılığında iş yaptırmak adı altında insanları kandıran bir karakterdir. Cihân Şâh'ı da bu şekilde kandırır. Değerli taşların olduğu fakat çıkışın ve inişin olmadığı bir dağa Cihân Şâh'ı hileyle çıkarıp bu taşlardan aşağıya atmasını ister. Bu şekilde heybelerini yakut, lal, zeberced, firuze ve elmaslarla dolduran tüccar Cihân Şâh'ı orada terk eder.

3.2.23. Kız Cârîye

Yahudi tüccarın işini yaptırmadan evvel Cihan Şâh'a sunduğu kızdır. Yüzü aya benzer bir dilberdir.

3.2.27. Halîs ve Melîs

Allah'ın dünyayı var ettiğinde yarattığı iki yılanıdır. Halîs erkek, Melîs ise dişidir. Bunların her birinin uzunluğu beş yüz yıllık yoldur. Bu yılanlar on dört kere birleşirler ve bu birleşmeden on dört canlı meydana gelir. Yedisi erkek yedisi diş olan bu canlılar birbirine eş olur. Periler, ejderler, devler, arslanlar, devler ve Azâzîl bu birleşmeden meydana gelir.

3.2.28. Hz. Süleymân'ın Kabrini Koruyan Acayip Yaratık

Kafası insan başına, boynundan beline kadar olan kısmı yılan, belinden aşağıya kadar olan kısmı ise balığa benzeyen bir muhafızdır. Affân Hz. Süleymân'ın yüzüğünü çalmaya kalkışınca "geri dur yoksa seni helak ederim" diyerek uyarır. Uyarısını dikkate almayınca muhafız feryat ederek ağzından ateşler çıkarır; yeri ve göğü ateşle doldurur. Affân İsm-i A'zâm'ı okuduğu için kılına zarar gelmez. Muhafız bu hâli görünce Allah'ın huzuruna çıkar ve durumu anlatır.

3.2.29. Cebrail

Dört büyük melekten Allah'ın emirlerini peygamberlere bildiren vahiy meleğidir. Onun adı, Cibrîl, Rûhulkudüs, Rûhulemîn isimleriyle de Kur'ân'da yer alır.

Rivâyetlerde güzel bir insan sûretine bürünerek yeryüzüne indiği bahsedilir.⁴¹ Hz. İbrâhim ateşe atıldığında onu korumuştur ve Hz. Meryem'e görünerek Hz. İsa'nın doğacağını haber verir. Göğün yedinci katındaki Sidre-i Münteha'nın Cebrâil'in makamı olduğunu ifade eden hadisler vardır. Burada Cebrâil ile beraber sayısız melek bulunur ve Kadir Gecesi'nde yeryüzüne inerler. Hz. Muhammed'in miraca Cebrâil'le bu kata kanatlarıyla çıkardığı rivayet edilir.⁴² Şiirlerde dört büyük melekten en çok adı geçen melektir.⁴³

Metinde Cebrâil üç vesileyle yer almaktadır. İlk olarak Affân'ın Hz. Süleymân'ın yüzüğünü çalacakken kabirdeki muhafız, Allah'ın huzuruna çıkarak yardım diler ve Cebrail yeryüzüne gönderilir. Cebrail kanatlanıp yeryüzüne gelir ve kanadının bir köşesinden çıkan kahredici ilahi ateşiyle Affân'ı yakıp kül eder.

İkincisi ise; Bülkiyâ eve dönerken denizin üzerinde ansızın beliren heybetli atlılar görür. Bülkiyâ selam verip kim olduklarını öğrenmek ister fakat sadece selamını alırlar ve bir açıklamada bulunmazlar. Ardından evvelkilerden daha heybetli bir atlı gelir Bülkiyâ tekrar kim olduğunu ve nereden gelip nereye gittiklerini sorar. O heybetli süvari, Affân'ı yakıp kül eden fakat kendisini Muhammed Mustafa'nın yüzü suyu hürmetine yakmayan Cebrâil; evvelkilerin ise Mikâil ve İsrâfil olduğunu Bülkiyâ'ya açıklar. Allah'a asilik edip insanları öldüren büyük bir yılanı öldürmeye gittiklerini anlatır. Bu yılanın uzunluğu beş yüz yıllık yoldur. Bülkiyâ yılanın büyüklüğüne şaşırır. Cebrâil ise Allah her şeye kâdirdir, yedi kat gökleri ve yedi kat yeri yaratmıştır diyerek oradan yel gibi geçip gider.

Üçüncüsü Bülkiyâ'nın Âsem Şâh işe karşılaştığında anlattığı hikâyede geçmektedir. Buna göre Allah teâlâ Hz. Âdem'i yaratacağı zaman dünyadan üç toprak getirmesi için Cebrâil'e emreder. Cebrâil yeryüzüne gelip emri yerine getirecekken toprak feryat edip yaratan Allah aşkına benden toprak alma der. Cebrâil de Allah'ın adıyla yemin eden toprağı almaz.

---

⁴¹ Yusuf Şevki, Zeki Ünal, "Cebrâil", *DİA*, C. 7, İstanbul, 1993, s. 202-204.

⁴² Murat Serdar, "Semavi Dinlerde Dört Büyük Melek (Cebrail, Mikail, İsrafil, Azrail)", *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. 13, S. 2, 2008, s. 228-232.

⁴³ İskender Pala, *Ansiklopedik Divân Şiiri Sözlüğü*, Kapı Yayınları, İstanbul, 2010, s. 84.

3.2.30. Mikâil

Dört büyük melekten doğa olaylarına bakan ve insanların rızıklarını dağıtma görevlerine sahip melektir.⁴⁴ Kur'ân'da *“Her kim Allah'a, meleklerine, elçilerine, Cebrâil ve Mikâil'e düşman olursa bilsin ki, Allah kâfirlerin düşmanıdır.”* diye bildirilen Bakara Sûresi'nin 98. âyetinde Cebrâil ve Mikâil'in yüceliğinin bir delilidir.⁴⁵

Bülkiyâ'nın eve dönüş yolculuğunda denizin üzerinde ansızın belirir. Atının yetmiş kanadı vardır ve büyük bir yılanı öldürmek üzere yel gibi geçip gider. Bülkiyâ merak edip kim olduğunu, nereden gelip nereye gittiğini sorsa da cevap vermez. Bülkiyâ'nın Âsem Şâh'tan dinlediği hikâyede, Allah'ın Hz. Âdem'i yaratacağı esnada yeryüzünden toprak getirilmesi emrini toprağın feryat edip yemin vermesiyle Cebrâil ve İsrâfil yerine getiremez. Bunun üzerine Allah Mikâil'i görevlendirir. Aynı şekilde Mikâil de toprağın Allah'ın adıyla yemin etmesi üzerine toprağı alamaz.

3.2.31. İsrâfil

Kıyâmete kadar Levh-i Mahfûz'a bakmakla ve kıyâmet günü Sûr'u üfleyecek olan melektir. Kur'ân'da ismi zikredilmese de görevinden bahsedilir. Sûrayı ilk üflediğinde bütün canlıların ölüp ikinci üfleyişinde ise dirileceği Zümer Sûresi 68. âyette bildirilir.⁴⁶

Yine Mikâil gibi, İsrâfil de Bülkiyâ'nın eve dönüş yolculuğunda büyük bir yılanı öldürmeye giderken ortaya çıkar fakat yel gibi geçip gider. Metinde İsrâfil'in Mikâil'den daha heybetli görüldüğü ifade edilir. Âsem Şâh'ın Bülkiyâ'ya anlattığı hikâyede Allah Hz. Âdem'i yaratmak için toprak getirilmesini emreder. Cebrâil ardından da İsrâfil görevlendirilir. Fakat toprak yemin ederek feryat edince toprağı alamaz.

3.2.32. Azrâil

İnsanların ruhunu almakla görevli olan melektir. Bu melek Kur'ân-ı Kerîm'de *“melekü'l-mevt”* yani ölüm meleği olarak geçer. Secde Sûresi 11. âyette *“De ki: ‘Sizi öldürmekle görevlendirilen ölüm meleği, canınızı alacak. Sonra döndürülüp Rabbinize*

---

⁴⁴ İskender Pala, *Ansiklopedik Divân Şiiri Sözlüğü*, Kapı Yayınları, İstanbul, 2010, s. 320-321.

⁴⁵ Lütfullah Cebeci, “Mikâil”, *DİA*, C. 30, Ankara, 2020, s. 45-46.

⁴⁶ Lütfullah Cebeci, “İsrâfil”, *DİA*, C. 23, İstanbul, 2001, s. 180-181.

götürüleceksiniz.” diye bildirilen ölüm meleği, Kur’ân’da Azrâil olarak anılmamaktadır. Ölüm meleğinin Türk edebiyatı metinlerinde güvercin olarak tasvir edildiği de görülür ve bu güvercin Azrail’i sembolize eder.⁴⁷

Allah Cebrail’e yeryüzünden bir avuç toprak getirmesini emreder. Toprak Cebrail’e bunun sebebini sorduğunda, yüce Allah’ın bir kişi yaratmak istediğini söyler. Toprak ise isyan etmekten Allah’a sığınarak bu işten vazgeçmelerini ister zira kendisinden bir kişi yaratılırsa o yaratılanın isyana gidebileceğini bu sebeple cealandırılabilceğini söyler. Bu gazaba dayanamayacağını söyleyen toprağa acıyan Cebrail toprağı almadan Allah’ın huzuruna çıkıp durumu anlatır. Ardından Allah, Mikail’i görevlendirir ve aynı hadise gerçekleşir. Daha sonra Allah Azrail’i yeryüzüne gönderir. Toprak ağlayıp yalvarsa da Allah’a itaat etmenin toprağa merhamet etmekten daha önce geleceğini belirterek her yerden farklı renklerde bir avuç toprağı alıp birbirine karıştırarak Mekke ile Taif’in arasına döker. Görevini tamamlayıp Allah’ın huzuruna çıktığında yüce yaradan, bana sığınan toprağı neden bağışlamadığını sorar. Azrail, Allah’ın emrinin öncelikli olduğunu söyleyince Allah onu ölüm meleği tayin eder. Azrail bu durum karşısında ağlar zira canlarını alacağı insanların kendisine düşmanlık edeceğinde endişe eder. Allah ise ölümü sebepler dairesinde insanlığa getireceğini bu yüzden Azrail’e incinmeyeceğini söyler. Bu topraktan Allah Hz. Âdem’i yaratır.⁴⁸

Allah Hz. Âdem’i yaratacağı esnada Cebrâil, İsrâfil ve Mikâil’den yeryüzü toprağı getirmelerini emreder. Sırasıyla almaya gitseler de toprak feryat edip Allah’ın adıyla yemin ederek benden toprak almayın der. Melekler, Allah’ın adını veren toprağa el sürmezler. Bunun üzerine Azrâil görevlendirilir. Azrâil toprak feryat etse de alıp Allah’a toprakları getirir. Allah toprağı Azrâil getirdiği için insanın ruhunun alınması görevini de Azrâil’e verir.

3.2.33. İki Denizi Birbirinden Ayıran Melekler

Bülkiyâ yolculuğu esnasında ellerinde kamçılarla iki denizin yanında duran bir bölük meleklerle karşılaşır. Allah tarafından onlara kıyâmete kadar acı ve tatlı suya sahip olan bu iki denizi kamçılarla birbirinden ayırma görevi verilmiştir. Eğer bunu yapmazlarsa dünyadaki bütün sular acılaşıp varlıkların helakına sebep olacaktır.

---

⁴⁷ Salahaddin Bekki, “Türk Halk Anlatılarında Ölüm Ruhu Motifi”, *Milli Folklor*, C. 8, S. 62, 2004, s. 57.

⁴⁸ Mîrhând, a.g.e, s. 26-33.

3.2.34. Farklı Sûretlerde Dört Melek

Bülkiyâ yolculuğu esnasında bir dağda farklı suretlere sahip dört meleklerle karşılaşır. Bu meleklerin biri insan suretindedir, diğerlerinin ise başı insan ama gövdeleri sırasıyla kuş, kaplan ve aslan şeklindedir. İnsan suretindeki melek insanların soğuk ve sıcaklığın şerrinden, kötü işlerden, yerden biten belalardan, gökten yağan kazalar ile şeytandan korunması ve rızıklarının artması için dua eder. Aslan gövdeli olan melek yırtıcı hayvanlara hayır dua eder; kuş gövdeli olan melek kuşlara hayır dua eder; başı insan, gövdesi hayvan olan melek ise yemesi helal olan mazlum hayvanları zalimlerden, yırtıcı hayvanlardan, soğuktan ve sıcaktan korunması için dua eder.

3.2.35. Gece İle Gündüzü Meydana Getiren Melek

Tefsir ve hadis âlimlerine göre gece ve gündüzü meydana getirmek için görevlendirilmiş iki melek vardır. Geceyle görevli olan melek, gündüz vakti geldiğinde siyah mücevheri gökyüzünden alıp yavaşça doğuya asar. Gündüzle görevli olan melek ise yavaş yavaş beyaz mücevheri gökyüzüne asar. Gece vakti bitince gündüzün meleği beyaz mücevherini alıp doğu tarafına yavaşça çeker ve gece meleği de siyah mücevheri gökyüzüne kaldırır. Bu şekilde gece ile gündüz meydana gelir.⁴⁹

Câmasb-nâme’de ise Kâf Dağı’nda bir eli siyah bir eli beyaz olan melektir. Bülkiyâ eve dönüş yolunda bu meleklerle karşılaşır. Gündüz olunca beyaz elini açar ve gece olunca da beyaz elini yumarak siyah elini açar. Allah gece ile gündüzü yarattığından beri bu meleği kıyâmete kadar bununla görevlendirmiştir.

3.2.36. Kâf Dağında Duâ Eden Melekler

Bülkiyâ’nın eve dönüş yolculuğunda karşılaştığı melek taifesidir. Kâf Dağı’nın bir tarafında yedi dünya büyüklüğündeki şehirde yaşarlar. Hz. Süleymân zamanından beri insanoğlunu görmemişlerdir. Allah dünyayı cuma günü yaratıp yine bir cuma günü kıyameti koparacağı için her cuma gecesi belli bir mekana gelere dua edip tövbe eden meleklerdir.

---

⁴⁹ Erzurumlu İbrahim Hakkı, *Mârifetnâme*, Sadeleştirme. Cafer Durmuş, Kerim Kara, Erkam Yayınları, İstanbul, 2013, s. 138-140.

3.2.37. Cehennem Halkı

Bülkiyâ yolculuğu esnasında Kelime-i Şehâdet getiren bir kavimle karşılaşır ve Hz. Muhammed'i tanıdıklarını düşünerek sevinçle yanlarına gider. Oysa bu kavim hiç insan görmemiştir. Cehennem yılda bir kere kendi hararetinden dolayı dinlenmek için Allah'ın da izniyle nefesini dışarı verir ve içindeki varlıkları tabakalarına göre Kâf Dağı'na kadar atar. Bu kavim, cehennemin en alt tabakası olan yedinci tabakadadır ve cehennem bunları yüz yıllık yola atmıştır. Cehennemin her köşesinde Kelime-i Şehâdet kelâmı yazılı olduğu için de Hz. Muhammed'in Allah'ın sevgili kulu olduğunu düşünerek devamlı tesbih ederler.

3.2.38. Maymunlar

Cihân Şâh ve nedimleri, bindikleri bir tekneyle kayboldukları zaman yanaştıkları bir diyarda yaşayan maymunlardır. Bu maymunların elinde İskender-i Zülkarneyn'in yazdığı bir taş yazıt vardır ve bu sütunda bir gün o diyara Cihân Şâh'ın geleceği ve yedi yıl maymunlara padişahlık edeceği yazmaktadır. Cihân Şâh bu yazıtı boynuna asında maymun dilini öğrenir. Maymunlar karıncalarla, gûlyâbânîlerle ve nîm tenlilerle düşmanlardır. Cihân Şâh, maymunların düşmanlarına karşı teker teker galip gelir. Sonunda maymunlar, hükümdarları Cihân Şâh'ı öldürüp yemek isterler. Bunu öğrenen Cihân Şâh kaçır ve maymunlar onu karıncaların ülkesine kadar kovalarlar.

3.2.39. Karıncalar

Maymunlar ülkesinin sağ tarafında, dokuz aylık yoldaki vilâyette yaşayan ve her biri tazı kazadar olan varlıklardır. Cihân Şâh gelene kadar her savaşta maymunları mağlup ederler. Cihân Şâh gelince karıncalar maymunlara yenilir.

3.2.40. Gûl-i Beyâbânîler

Maymunlar ülkesinin sol tarafında, dokuz aylık yoldaki vilâyette yaşayan yaratıklardır. Boyları elli-yüz arış (arşın) uzunluğundaki bu yaratıklar, savaşırken köklü ağaçları ve taşları kullanırlar. Maymunlarla girdikleri savaşta Cihân Şâh'tan korkup kaçarlar. Gûl padişahı maymunlara ikinci kez savaş açar. Cihân Şâh ile beş nedîmi bütün gûl-i beyâbânîleri kılıçtan geçirip savaştan gâlip gelir.

3.2.41. Nîm Tenliler

Maymunlar ülkesinin kuzeyinde bulunan, dokuz aylık yoldaki vilâyette yaşayan garip yaratıklardır. Maymunlara saldırırlar ve bunun üzerine savaş çıkar. Bunlar bir kişiyken ayrılıp iki kişi olabilirler. Bu garip yaratıklar ikiye bölündüklerinde bir eli ve bir ayağı tek bedende; diğer eli ve ayağı ise diğer kısmında kalır. Bunlar öteden ve beriden gelip aniden birleşebilirler. Tüm vasıflarına rağmen savaşta mağlup olurlar.

3.2.42. Duval-pâlar

Maymunlarla Nîm Tenlilerin savaşında Nîm Tenliler'e yardıma gelen acayip bir kavimdir. Bu yaratıkların kafaları dışındaki yerlerinde kemikleri yoktur. Boyları da kayış gibidir. Savaşta mağlup olurlar.

3.2.43. Segsâr Askerleri

Cihân Şâh'ın babası Taymûs Şâh'ın Şâh Keyfâl Hindî ile savaşırken Hindistan askerine yardıma gelen acayip kavimdir. Boyları uzundur, en küçükleri dahi yetmiş arış boyundadır. Boyunları kul boynu gibi uzundur, başlarını her tarafa döndürebilirler. İki yüzleri vardır, biri insan diğeri ise köpek suretindedir. İnsan suretindeyken gülüp eğlenirler, savaş esnasında köpek yüzleriyle savaşır. Bazısının üç-dört başı vardır, kimisinin ise altı-yedi eli vardır. İnsan eti yiyen bu acaip kavim Kâf Dağı'nın eteğinde yaşar.

3.2.44. Çemâpûr

Hindistan padişahı Keyfâl'in veziridir. Cihân Şâh'ın babası Taymûs Şâh'a karşı savaşa girer.

3.2.45. Çalâpûr

Çalâpûr sultanıdır ve Hint askerine yardıma gelir.

3.2.46. Kayfenût, Tahmiyâl, Ayn-zâr

Taymûs Şâh'ın pehlivanlarıdır. Çok güçlü kahramanlardır. Kayfenût birebir girdiği savaşlarda hep galip gelir ve bir günde yetmiş üç kâfiri öldürür. Ayn-zâr ise Taymûs Şâh'ın pâyitaht pehlivanıdır, bir günde seksen tane garip görünüşlü Segsâr askerini öldürür. Segsâr askerlerinin başındaki komutan olan Cemhûr Şâh bunun üzerine savaş meydanında hakkından gelemediği Ayn-zâr'ı savunmasız bir şekilde uyuyorken

çadırından kaçırır. Tahmiyâl de diğer pehlivanlar gibi kuvvetli ve cengâver bir kahraman olarak metinde yer alır.

3.2.47. Şehrûz-ı Gerden-keş

Segsâr askerinin komutanı Cemhûr'un hırsızıdır. Ona verilen görev üzere Ayn-zâr uyuyorken onu çadırından kaçırır. Karşılığında ise Keyfâl Şâh'ın esvâbını ister.

3.2.48. Süheyl-i Çâbük-süvâr

Kayfenût'un pehlivanıdır ve Nîze-pûş-ı Yil-süvâr gibi pek çok Hint askerini girdikleri birebir savaşa mağlup eder.

3.2.49. Nîze-pûş-ı Yil-süvâr/Sebze-cûş-ı Yil-süvâr

Hint askeridir, Süheyl-i Çâbük-süvâr ile girdiği savaşa mağlup olarak ölür.

3.2.50. Tantûş-ı Hindî, Ser-heng-i Selâbî/Selmâmî, Anter-i Kûhî

Hindistan padişahı Keyfâl Şâh'ın askerleridir. Vezir Çemâpûr tarafından Taymûs Şâh'a karşı saldırmaları için gönderilirler. Kayfenût ile girdikleri birebir savaşa mağlup edilirler.

3.2.51. Esimu Hindî

Hint askeridir ve Ayn-zâr ile girdiği savaşa mağlup olur.

3.2.52. Fîrûz Şâh

Îrân'ın ve yedi iklimin padişahı Taymûs Şâh'a tâbi olup berâberinde getirdiği askeriyle Taymûs Şâh'ın yanında saf tutan Tûrân sultânıdır.

3.2.53. Behrân-ı Gergedân-süvâr

Taymûs Şâh'a tâbi olup berâberinde getirdiği askeriyle Taymûs Şâh'ın yanında saf tutan Lâkistân sultânıdır.

3.2.54. Behrâm-ı Gürcî

Taymûs Şâh'a tâbi olup berâberinde getirdiği askeriyle Taymûs Şâh'ın yanında saf tutan Gürcistan sultanıdır.

3.2.55. Kaydu Türk

Taymûs Şâh'a tâbi olup berâberinde getirdiği askeriyle Taymûs Şâh'ın yanında saf tutan Türkistan sultânıdır.

3.2.56. Arakîl-i Rûmî

Taymûs Şâh'a tâbi olup berâberinde getirdiği askeriyle Taymûs Şâh'ın yanında saf tutan Rûm sultânıdır.

3.2.57. Kârûn-ı Mısırî

Taymûs Şâh'a tâbi olup berâberinde getirdiği askeriyle Taymûs Şâh'ın yanında saf tutan Mısır sultânıdır.

3.2.58. Gâyûr-ı Serendîbî

Hindistan padişahı Keyfâl Hindî'nin yanında beraberindeki askerlerle saf tutan Sernedîb padişahıdır.

3.2.59. Lâhûr-ı Hindî

Hindistan padişahı Keyfâl Şâh'ın oğludur.

3.2.60. Gışmısum-ı Çînî

Hindistan padişahı Keyfâl Hindî'nin yanında saf tutan Çin padişahıdır.

3.2.61. Yegdarb-ı Mâ-Çînî

Hindistân padişahı Keyfâl Şâh'ın yanında saf tutan kahramandır.

3.2.62. Sâmân-ı Demâvend Padişahı

Hindistan padişahı Keyfâl Hindî'nin yanında saf tutan Demâvend padişahıdır.

3.2.63. Filûs-ı Nîze-dâr

Taymûs Şâh için savaşıran İran askerlerinden biridir.

3.2.64. Hinduvâl-i Pîl-süvâr

Hindistan padişahı için savaşıran bir askerdir.

3.2.65. Çâlâk-ı Tîg

Hindistan askerlerindendir ve Kayfenût ile girdiği birebir savaşıta mağlup olup ölür.

3.2.66. Şemâyl-i Hindî

Hintli bir pehlivandır, Keyfâl Şâh'ın safında savaşıır.

3.2.67. Şehlân-ı Şemşîr

Hindistân askerlerindendir. İnan askerlerinden Ayn-zâr ile birebir girdikleri savaşıta üç gün boyunca birbirlerine gâlip gelemmezler. Güçlü bir asker olsa da Ayn-zâr'a nihâyetinde mağlup olarak ölür.

3.2.68. Cumhûr-ı Şîr

Beraberindeki dört yüz bin Segsâr askeriyle Hindistan safında savaşıan bir kahramandır.

3.2.69. Kâvus-ı Çehâr-dest

Hindistan safında yer alan Cemhûr-ı Şîr'in pehlivanıdır. Taymûs Şâh'ın askeri Ayn-zâr'ın üstesinden gelmek için fil üstünde savaşı meydanına gönderilse de başarılı olamaz.

3.2.70. Demerriyât-ı Nerre

Hz. Süleymân zamanında ona itaat etmeyip davetine icabet etmeyen devdir. Hz. Süleymân'a karşı girdikleri savaşıta esir düşer ve müslüman olup Kâf Dağı'na hükümdar tayin edilir. Hikâyede Şemse Hân'a âşıktır ve Cihan Şâh ile girdiği savaşıta mağlup olur.

4. Hikâyede Mekân

Câmasb-nâme'de çok sayıda mekan ismi geçmektedir. Bunların çoğu var olmayan, hayalî mekanlardır. Eserde hayalî mekanların yanı sıra gerçek yer adlarıyla da karşılaşmaktayız. Masallarda ve halk hikâyelerinde Yemen, Çin, Mısır gibi gerçek yer isimleri karşımıza çıksa da bu isimler, masaldaki olaylarla ilişkili olmayıp varlığı bilinen coğrafyadaki memleketler olarak kullanılmaz. Bu gibi gerçek şehir ve ülke

isimleri kimi zaman “bir büyük şehir” ifadesini vermek adına kullanılır.⁵⁰ Câmasb-nâme’de geçen İran, Türkistan, Mısır ülkeleri bu duruma örnek olarak verilebilir.

Hikâyelerdeki gurbet motifi, hayalî mekanları da beraberinde getirir. Kahraman memleketinden ayrı düştüğünde türlü maceralara atılır ve genellikle sihirli dünyalarla, olağanüstü varlıklarla karşılaşır. Bu durum, hikâyelerde geçen olayların hayalî bir mekanda gelişmesine olanak sağlar.⁵¹ Bu motif, Câmasb-nâme’de genellikle Câmab’ın, Bülkiyâ’nın ve Cihan Şâh’ın başına gelen olaylarda karşımıza çıkar. Burada gurbetteki kahramanların hayalî mekanlarda sıklıkla bulduklarını görürüz. Câmasb-nâme’de bunların yanı sıra mekân olarak tabiat unsurlarıyla da sıkça karşılaşırız.

4.1. Mağara

Türk edebiyatında ve kültüründe mağara-kuyu gibi yer altıyla ilişkili mekanlar, farklı bir âleme geçişin kapısı olarak görülür.⁵² Mağara aynı zamanda bir sığınak yerini ve ana rahmini simgeler. Türklerin yaratılış destanlarından birinde şiddetli yağmurun yağdığı ve yeryüzünden sürüklenen çamurların Kara-Dağcı dağındaki mağarada oluşan insan şeklindeki yarıklara dolduğu anlatılır. Bu yarıklara dolan kil, çamur ve su, güneşin etkisiyle pişer. Pişen bu oluşumun üzerine dokuz ay boyunca serin rüzgarlar eser. Dokuz ayın ardından “Ay-Atam” adındaki insan bu mağarada doğar. Bir müddet sonra aynı şekilde dişi insan “Ay-Va” da bu şekilde doğar. Bu iki insan birleşip çoğalarak insan neslinin ataları olurlar.⁵³ Bu destanda mağara, ana rahmi görevindedir. Türklerdeki mağara kültürünün kutsallığını, onların kurban kesmek gibi çeşitli dinî ritüellerini mağaralarda gerçekleştirmesinden de anlayabiliriz.⁵⁴ Buna göre mağaralar, insanlık için çeşitli anlatılarda bir dönüm noktası ya da yeniden var oluşun yaşandığı yerler olarak görülmüştür. Câmasb-nâme’de de kahraman mağarada bir dönüm noktası yaşar.

---

⁵⁰ Erman Artun, *Anonim Türk Halk Edebiyatı Nesri*, Kitabevi Yayınları, İstanbul, 2009, s. 118.; Pertev Naili Boratav, *Zaman Zaman İçinde*, İmge Kitabevi, 2009, s. 15-16.

⁵¹ Artun, *a.g.e.*

⁵² Mehmet Emin Bars, “Türk Destanlarında Mağara Kültü Üzerine Bir Değerlendirme”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, S. 52, 2017, s. 76-77.

⁵³ Bahaeddin Ögel, *Türk Mitolojisi I. Cilt*, TTK Yayınları, Ankara, 2010, s. 483-485.

⁵⁴ Mehmet Emin Bars, “Türk Destanlarında Mağara Kültü Üzerine Bir Değerlendirme”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C. 10, S. 52, 2017, s. 76-79.

Câmasb, oduncu arkadaşlarıyla seher vakti dağa gider. O esnada şiddetli bir yağmur başlayınca bir mağaraya sığınır. Câmasb elindeki baltayı yere koyup sapına yaslandığı sırada sap kopar ve yere saplanır. Baltanın saplandığı yerde mermerden bir taş görünür. Güçlkle taşı kaldırdıklarında içi bal dolu bir kuyu ile karşılaşılır. Câmasb bu kuyuya balları çıkarmak için iner ve ballar bittiğinde kuyuda bırakılıp arkadaşları tarafından terk edilir.

4.2. Kuyu

Türk mitolojisinde ve halk anlatılarında kuyunun, bir âlemden başka bir âleme geçiş işlevinde kullanıldığı görülür.⁵⁵ Câmasb-nâme’de de böyle bir durum söz konusudur. Câmasb, arkadaşları tarafından kuyuda bırakılınca üç gün-üç gece aç ve susuz kalır. Kuyudaki dördüncü gününde kendisine saldıran akrepin çıktığı delikte bir ışık görür. Bu ışığı takip edince türlü ağaçların, sümbül, lale, gül gibi güzel çiçeklerin, tatlı tatlı öten bülbüllerin olduğu muhteşem bir bahçeyle karşılaşır. Bu bahçesinin ortasında yüce bir kasır bulunmaktadır. Câmasb dar ve karanlık kuyunun içinden bambaşka bir âleme geçerek ferah ve aydınlık bir mekâna ulaşmıştır. Burada Şâhmârân ile karşılaşan kahramânımız bir dönüm noktası yaşar. Kuyu, metnin başlıca mekânı olarak hikâye kurgusunun ilerlemesini sağlayan önemli bir unsurdur.⁵⁶

4.3. Bahçe

Tabiat unsurları Klasik Türk şiirinde sıklıkla kullanılan malzemelerdendir. Manzum metinlerde daha çok karşımıza çıkan süslü tabiat tasvirleri, sade bir dille yazılmış mensur edelerde çok yoğun görülmemektedir. Zira divan şâirleri, yazdıkları beyitlerde özel bir mana sunabilmek için hüsn-i talil ve teşbih gibi sanatları çok kullanmışlardır.⁵⁷ Ali Nihat Tarlan, *Şeyhî Divanı’nı Tetkik*’te divan edebiyatında tabiatın nasıl kullanıldığını şu şekilde dile getirir: “*Divan edebiyatı hariçte gördüğü tabiatı değil kendi içinde idea bir hale getirdiği tabiatı terennüm etmiştir.*”⁵⁸ Şair, tabiatı mazmunlaştırır, ele aldığı tabiat unsurunu özellikleri doğrultusunda zikreder fakat ismini söylemez. Edebi sanatlardan arındırdığımızda ise tabiatı, gerçekte her

---

⁵⁵ Nursel Işık, “İşlevselcilik Açısından Kuyu Motifinin Türk Kültürü, Edebiyatı ve Sinemasına Yansımaları”, *Folklor/Edebiyat Dergisi*, S. 102, C. 26, 2020, s. 286.

⁵⁶ Abdî Mûsâ, *Câmasb-Nâme*, haz. Müjgân Çakır, Hanife Koncu, a.g.e., s. 54.

⁵⁷ Mehmet Çavuşoğlu, “Divan Şiiri”, *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi Türk Şiiri Özel Sayısı II Divan Şiiri*, S. 415-416-417, C. LII, 1986, s. 3-4.

⁵⁸ Ali Nihat Tarlan, *Şeyhî Divanı’nı Tetkik*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2004, s. 170.

nasılsa o hâliyle görürüz.⁵⁹ Divan şairinin başarısı hakkında Tarlan şöyle söyler: “*Bu derece dar ve muayyen sahaya en orijinal hayat safhalarını, tabiat manzaralarını koymayı bilmişlerdir. Eğer o şairleri sathî bir nazarla okuyup geçerse hiçbir şey anlayamayız. Orada her kelime ayrı bir mâna ifade eder. Ya bu mâna hendesî bir tezâhürdür, ya gizli bir mazmundur ya bir tabiat manzarasının tasviridir, ya bir âdete, ananeye temastır, ya bir tevriye sanatı ile bize ikinci bir hayal ufku açar. Fakat bunlar beyitin içine sığacaktır, aruzun ölçüsüne girecektir. Roman yazmıyor ki istediği gibi dökülsün, saçılınsın, mensur şiir yazamaz ki aruzun ölçüsünden kurtulsun*”⁶⁰.” Klasik Türk Edebiyatımızda manzum ve mensur olarak iki şekilde söylenebilen söz, mensur olarak sıralanırken mantık çerçevesinde oluşturulur. Manzumda ise vezne göre sıralanan kelimeler güzel bir mana vermek kaidesi altında ortaya konulur.⁶¹ Divan şairi, Tarlan’ın ifâdesiyle “roman yazar gibi dökülüp saçılmaz” o, vezne uymak zorundadır. Edebiyatımızda mensur eserler 15. yüzyıla kadar sade bir üslûpla yazılmıştır. Bu yüzyıldan sonra sanatlı üslûp öne çıksa da halk tipi mensur eserlerde sade nesir dili kullanılmıştır.⁶² Mensur bir Câmâsb-nâme olan metnimizde de sade bir üslûp kullanılmıştır. Dolayısıyla eserdeki tabiat tasvirleri nazımda olduğu kadar sanatlı ve yoğun değildir. Metinde bu tasvirleri zaman zaman karşımıza çıkan bahçe ve mesire alanlarında görürüz.

Câmâsb, bal kuyusundayken kendisine saldıran akrebin geldiği yöne doğru gitmiş ve çeşitli ağaçların; renk renk sümbül, lalele ve güllerin olduğu muhteşem bir yeşilliğe çıkmıştır. Burası öyle güzel bir yerdir ki âdetâ Firdevs bahçesinin benzeridir. Bu ferah ve geniş bahçenin ortasında ise şaşılacak güzellikte kerpiçten bir kasır vardır. Bu kasır Şâhmârân’a aittir ve o, kış mevsiminde burayı kışlak olarak kullanır. Yaz mevsimlerinde ise Kâf Dağı’na gider. Diğer bir bahçe tasviri de Cihân Şâh’ın, Murg Şâh’ın kasrındayken girmemesi gereken kapının ardına geçip Şemse Hân’ı gördüğü bahçeye dairdir. Bu yer âdetâ İrem bağı gibidir. Burada bulunan yuvarlak havuzun eşi benzeri yoktur. Havuzun kenarında da bir köşk vardır.

---

⁵⁹ Şener Demirel, “Mazmûn Üzerine Bir Değerlendirme”, *BİLİG Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 21, Bahar 2002, s. 123.

⁶⁰ Prof. Dr. Ali Nihad Tarlan’ın *Makalelerinden Seçmeler*, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara, 1990, s. 74.

⁶¹ Mehmet Çavuşoğlu, a.g.m., s. 4.

⁶² Mustafa İsen, Osman Horata vd., *Eski Türk Edebiyatı El Kitabı*, Ankara, 2012, s. 24.

4.4. Kâf Dağı

İsmi olup cismi olmayan bir dağdır. Klasik Türk edebiyatında sıklıkla geçen bu dağ, Câmasb-nâme'deki hikâyelerde de devamlı karşımıza çıkan bir mekandır. Masallar ve efsaneler gibi pek çok metinlerde de anılan bu dağın, dünyayı çevrelediğine inanılır. 500 fersah yüksekliğe sahip bu dağ, ululuğun sembolü olarak anlatılarda geçmektedir.⁶³ İnanışa göre dünyadaki bütün dağlar yer altındaki damarlarla Kâf'a bağlanır. Güneşin ışıkları dağa vurduğunda dağ yeşil rengini alır ve dağdan yansıyan renklerle gökyüzü maviye bürünür. Tasavvufta Kâf Dağı, erişilmesi gereken uç nokta olarak görülüp sûfnin oraya ulaşmasındaki engelleri sembolize eder. Kur'ân'daki Kaf Suresi, Kâf Dağı ile ilişkilendirilince bu dağ önemsenerek efsanelerde yer almıştır.⁶⁴

Câmasb-nâme'de Şâhmârân'a ait bir vâdi vardır. Bu vadinin bir kapısı Kâf Dağı'na gider ve Şâhmârân, yaz aylarında mâhiyetiyle birlikte oraya göçer. Metinde Şâhmârân, Câmasb'ı da alıp Kâf Dağı'nın uçsuz bucaksız, ferah ve çok güzel bir vadisinde konaklayarak yiyip içerler; Câmasb zevk ve safa içinde yılanların şâhından hikâyeler dinler.

Metinde Kâf Dağı, Bülkiyâ hikâyesinde de geçmektedir. Vezir Affân, Bülkiyâ'yı aldatıp, Kâf Dağı'nda bulunan Hz. Süleymân'ın mührünü çalmak üzere gider.

Bülkiyâ, eve dönüş yolculuğu esnasında bir dağa ulaşır ve burası Kâf Dağı'dır. Burada kırk gün boyunca ot kökü yiyerek beslenen Bülkiyâ, dağın üzerine çıkar ve bir eli siyah bir diğer eli beyaz olan; gece ile gündüzü ellerini açıp kapayarak oluşturan melekle karşılaşır. Bu dağda kırk gün daha yolculuk eden Bülkiyâ bir cuma gecesi bölük bölük meleğin Allah'ı tesbih ettiğini görür. Melekler ise Bülkiyâ'ya Hz. Süleymân'ın zamanından beri Kâf Dağı'nda insanoğlu görmediklerini söyler. Bu melekler, Kâf Dağı'nın bir tarafında bulunan yedi dünya büyüklüğündeki şehirde yaşarlar.

Hikâyede, Murg Şâh-ı Kebîr'in kuşlarından biri Cihân Şâh'ı Gevher-nigîn Kalesi'ni bulabilmesi için Kâf Dağı'nın eteğinde bulunan büyük bir manastıra götürür. Burada Belânûş adında nice hikmetlere mâlik bir keşiş yaşamakta ve asasıyla oraya gelen türlü yaratıklara yiyecek vermektedir.

---

⁶³ İskender Pala, *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, Kapı Yayınları, İstanbul, 2010, s. 248. (bkz. Kaf maddesi)

⁶⁴ Nimet Yıldırım, *Fars Mitolojisi Sözlüğü*, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 2006, s. 444. (bkz. Kafdağı maddesi)

Kâf Dağı, periler padişahı Şehenşâh'a saldıran devlerin yaşadığı yer olarak da geçer. Buna göre Demerriyât-ı Nerre adındaki dev, Hz. Süleymân'a itaat etmemiş bir asidir. Boyu oldukça uzun olan bu dev, Hz. Süleymân ile girdiği savaşta esir düşer. Hz. Süleymân'a iman edip Müslüman olduktan sonra Hz. Süleymân onu Kâf Dağı'ndaki devlere padişah eder. Hz. Süleymân zamanından beri Kâf Dağı'na hükmeden bu dev, Şemse Hân'a âşıktır. Periler padişahı Şehenşâh peri kızını deve vermeyip Cihân Şâh'a verince periler diyârına saldırır. Cihân Şâh ve beraberindeki askerleri savaşta devleri mağlup ederek Kâf Dağı'na kaçmalarını sağlarlar.

Hikâyede Halîs ve Melîs adındaki iki yılandan bahsedilir. Allah, bunların birleşmelerinden doğan perilere, devlere, ejderlere ve evrene "ben kimim" sorusunu sorar. Azâzîl gibi "ben benim, sen de sensin" diye cevap verip "sen bizim Rabbimizsin" demedikleri için kâfir olurlar ve Allah onları Kâf Dağı'na atar.

Son olarak Bülkiyâ eve dönüş yolculuğunda bütün dünyâyı çevrelemiş olan Kâf Dağı'na varır. Bu dağın büyük bir kapısı vardır ve melekler bu kapıyı korurlar. Bülkiyâ o kapıdan geçip evine gitmek ister fakat meleklerin kapıyı açmaya müsaadeleri yoktur. Metinde Kâf Dağı'nda genellikle olağanüstü varlıkların, meleklerin, perilerin, devlerin, ejderlerin yaşadığı anlaşılır.

4.5 Cehennem

Hikâyede Bülkiyâ eve dönüş yolculuğu ensasında cehennem halkının yaratıklarıyla karşılaşır. Cehennem kendi ateşinin hararetinden dolayı Allah'tan izin isteyip yılda bir kere nefes alır ve bu sırada içinde bulunan azap ehlini Kâf Dağı'na kadar dışarı bırakır. Nefesini tekrar aldığı anda ise dışarı attığı bütün mahlukatı cehenneme geri çeker. Metinde cehennemin yedi tabakasının olduğu ve Azâzîl'in en alt tabakadan en üste çıkması için otuz dört bin yıl ibâdet ettiği anlatılır. Cehennemdeki azap ehli yaratıklar, cehennemin her köşesinde ve kapısında Kelime-i Şehâdetin dolayısıyla da Hz. Muhammed'in adının yazılı olduğunu söylerler. Cehennemdeki zebâniler, çeşitli canavarlardan oluşmaktadır bu sebeple cehennem halkı insanoğlunu hiç görmemiştir.

4.6. Sahrâ-yı Heyhât

Sahrâ kelimesi çeşitli sözlüklerde ova, düzlük yer, kır, çöl, açık ve düz arazi gibi manalarla tanımlanmaktadır.⁶⁵ Klasik Türk edebiyatı metinlerinde, teşbih gibi beyân sanatlarıyla farklı mana zenginliklerinin ortaya çıkması, sahrâ kelimesine çeşitli anlamlar yüklemiştir. Şâirler, şiirlerinde âşğın çöllere düşerek burada dermân bulmasını veya meczup olup dünya hayatından kopmasını işlemiştir. Klasik Türk Şiirinde bunun en önemli örneklerinden biri şüphesiz Leylâ ile Mecnûn kıssâlarıdır. Kays, Leylâ'ya duyduğu aşkın verdiği ıstırapla çöllere düşer ve burada Mecnûn sıfatını kazanır. Klasik Şiirin büyük şâiri Fuzûlî, “*Ey Fuzûlî, sevgiliden ayrı düştük sabretmeye yer yok; sen ayrı ben ayrı çöle düşüp feryât edelim*” der.⁶⁶

Heyhât kelimesi, yazık, çok yazık manasında bir şeye karşı duyulan üzüntüyü ifade etmek için kullanılır.⁶⁷ Sahrâ kelimesi ise “yazık, pişmanlık sahrâsı” anlamına gelecek şekilde heyhât kelimesiyle şiirlerde terkip edilir.⁶⁸

Câmasb-nâme’de ise Sahrâ-yı Heyhât, Bülkiyâ’nın Hz. Peygamber’e duyduğu muhabbet uğruna düştüğü mekandır. Bülkiyâ, Hz. Muhammed’e ulaşma arzusuyla çeşitli vakaların içinde bulunduktan sonra muradına eremeyip eve dönüş yolculuğuna çıkar. Kâf Dağı’nın bir tarafından inmeye çalışırken yuvarlanıp büyük bir sahrâya düşer. Buranın adı Sahrâ-yı Heyhât’dır. Bu sahrâda çaresiz şekilde feryât ederek Allah’a yalvarır. Burada ilerleyip çeşitli yaratıklarla karşılaşır. Bir şeyh, ona memleketine gidilen yolu gösterir ve Bülkiyâ, yola revan olup Kâf Dağı’na erişir. Burada başından geçen bütün olayların, gezdiği tüm vâdilerin Sahrâ-yı Heyhât’ta olduğunu anlar.

4.7. Şehr-i Sîr-âb

Ulu bir dağın eteklerinde ve çok şiddetli akan büyük bir nehrin kenarında kurulmuş şehirdir. Yemen şehri ile aralarında bir yıllık mesafe vardır. Nehri geçmek ve şehre ulaşmak için cumartesi günleri beklenir. Nehrin suyu cumartesi günleri çekilmektedir. Bu şehrin halkı Yahudilerdir. Sîr-âb şehrinin dışında çok yüksek bir dağ vardır.

---

⁶⁵ Yaşar Çağbayır, *Ötüken Türkçe Sözlük*, Ötüken Neşriyat, C. 4, İstanbul, s. 4022.

⁶⁶ Mahmut Kaplan, Sümeysra Çomoğlu, “Klasik Türk Şiirinde Sahrâ”, *Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature*, C. II, S. I, 2016, s. 229-233.

⁶⁷ Çağbayır, a.g.e., C. 2, s. 1941.

⁶⁸ Kaplan, a.g.m., 2016, s. 261-263.

Hikâyenin karakterlerinden Cihân Şâh, sahtekar Yahudi tüccar yüzünden bu dağa bir vesileyle çıkar. Bu dağın taşları yakuttan, zümrütten, elmastan ve nice değerli taştır.

4.8. Murg Şâh'ın Sarayı

Hız. Süleymân kendi zamanından sonra Murg Şâh ve kardeşlerini kuşlara padişah etmiştir. Her yıl kuşlar bu kasra gelir ve Murg Şâh onları nizâma sokar. Bu saray öyle büyük ve güzeldir ki âdetâ Firdevs cenneti gibi bir bahçeye sahiptir. Meydanı yeşilliklerle kaplıdır. Sarayda sayısını yalnızca Allah'ın bilebileceği sayıda değerli eşya ve savaş âleti vardır. Bu sarayın kubbesinde asılı vaziyette hazır bulunan bir sofraya bulunur. Yemek zamanı geldiğinde sofraya aşağı iner ve çeşit çeşit yiyeceklerle donanıp yemeğin ardından tekrar kubbeye çıkar. Sarayın çok sayıda odası mevcuttur. Bu odalardan birinin kapısı İrem Bahçesi kadar güzel bir mekana çıkmaktadır. Buraya yılda bir kere peri kızları gelir. Bundan dolayı Murg Şâh bu odanın kapısını yasaklamıştır. Bahçenin ortasında eşi benzeri görülmemiş yuvarlak bir havuz ve havuzun kenarında da bir köşk bulunmaktadır.

4.9. Deyr / Manastır

Kâf Dağı'nın eteğinde bulunan büyük bir manastır olarak hikâyede yer alır. Manastırda Belânûş adında bir keşiş yaşar. Bu manastırın önünde büyük ve eğimli bir sahra vardır. Bu sahraya yılda bir kere dünyadaki bütün kuşlar ve vahşi canavarlar gelip keşişin sahranın ortasına diktiği âsâsından peydâ olan yiyecekleri yerler. Hayvanlar burada kırk gün dinlenirler.

4.10. Gevher-nigîn Kalesi

Bir sahrada bulunur ve geceleri bu dağdan bir ışık çıkarak neredeyse bütün yeryüzünü aydınlatır; beş-altı günlük yola kadar ışığı gider. Gündüz olunca ise bu ışık kaybolur. Bu dağ, lal, yakut, zümrüt, zebrecet ve billur gibi cevherlerden oluşmaktadır. Devlerin de bulunduğu bu yerin halkı perilerdir ve padişahı da Şehenşâh peridir. Şehenşâh perinin sarayı oldukça büyüktür ve burada eğlence meclislerinde yiyip içerler. Periler padişahının kızı Şemse Hân ile Cihân Şâh evlenince periler diyarına Cihan Şâh hükmeder.

4.11. Yemen Şehri

Metinde büyük bir şehir olarak geçmektedir. Sîr-âb şehri ile aralarında bir yıllık yol vardır. Günümüzde coğrafi olarak Arap Yarımadası'nın güneyinde bulunan Yemen adlı ülke ile ilgisi olmadığı söylenebilir. Zira masal gibi edebi türlerde geçen yer isimlerinin gerçek şehir ya da ülke ile çok ilgisi yoktur.⁶⁹ Câmasb-nâme'de geçen Şehr-i Yemen ismi de hikâyedeki olayla ilgisi olmayan, yalnızca ismen geçen bir yerdir.

4.12. İran

Metinde Taymûs Şâh'ın hükümdarlığı altındaki memleketlerdir. Aynı zamanda Turan, Gürcistan, Irak, Arap, Türkistan, Lâkistân, Mısır ve Rum memleketleri İran sultanı Taymûs Şâh'a bağlıdır. Bu ülkenin hazırda bulunan binlerce askeri ve Kayfenût, Tahmiyâl, Ayn-zâr adında çok güçlü, eşi benzeri olmayan pehlivanları vardır.

4.13. Hindistân

Mesnevîlerde sıklıkla kullanılan Hint, Mısır, Çin, Rum, Bağdat gibi şehir isimleri çoğunlukla gerçek manalarında kullanılmazlar.⁷⁰ Mesnevî ve masal gibi türlerde olduğu gibi bu mensur metinde de söz konusu yer isimlerinin hikâyedeki olayla pek ilgisi yoktur ve gerçek anlamlarının dışında büyük bir şehir manasını vermek için kullanılmaktadır.⁷¹

Câmasb-nâme'de Hindistân, Keyfâl Şâh'ın hükmünde olan bir memleket olarak geçer. Şâh Keyfâl, İran hudutlarına saldırarak şehirleri yağmalar. Bu memleketin Çemâpûr, Tantûş, Selâbî, Anter-i Kûhî gibi pek çok güçlü pehlivanın yanı sıra savaşta binek olarak kullandıkları filleri vardır. Çin, Sernedîb ve Demâvend memleketleri de Hindistan'a bağlıdır ve savaşta yanlarında saf tutarlar. Taymûs Şâh'a karşı girdikleri savaşta Hindistân mağlup olur.

4.14. Maymunlar Ülkesi

Deniz kenarında bulunan bir ülkedir. Boş bir arazide kimseciklerin olmadığı bir kalesi vardır. Kalenin dışındaki yollar taşlıktır. Bu ülkede kırk binden fazla maymun yaşar.

---

⁶⁹ Artun, *a.g.e.*, s. 118.

⁷⁰ Abdî Mûsâ, *Câmasb-nâme*, Müjgân Çakır, Hanife Koncu, *a.g.e.*, s. 60.

⁷¹ Artun, *a.g.e.*, s. 118.

Aralarında mücevherlerle bezenmiş tacı olan büyük bir maymun vardır. Ülkelerinde İskender-i Zülkarneyn'in yazısının olduğu dikili mermer sütun bulunur. Bu yazıda İskender, yedi iklime hükmettiğini, doğudan batıya bütün dünyayı gezdiğini ve en sonunda maymunların diyârına geldiğini bildirmektedir. Âlimlerinin, gelecekte Taymûs Şâh'ın oğlu Cihân Şâh'ın bu diyâra gelip yedi yıl maymunlara padişahlık etmesi gerektiğini, aksi hâlde zarara uğrayacağını da yazmıştır. Cihân Şâh ise bu diyâra düşüp İskender'in söz konusu yazısını işitince yedi yıl boyunca maymunlara padişahlık eder. İskender-i Zülkarneyn, Cihan Şâh'a hazineler, maymunlara ise savaş için cephâne bırakmıştır.

Maymunlar diyârının eni altı, boyu ise dokuz aylık yol uzunluğundadır. Memleketin sağ tarafında dokuz aylık yol uzunluğundaki karıncalar ülkesi yer alır; sol tarafında dokuz aylık yol uzunluğundaki gûl-i beyâbânîler ülkesi vardır ve kuzeyinde ise nîm tenlilerin diyârı bulunur. Bu ülkenin güneyinde ise deniz vardır. Maymunlar ülkesinin halkı çevre ülkelerle düşmandır ve sırasıyla bu ülkelerle savaşır. Padişahları Cihân Şâh'ın yardımıyla bütün savaşlardan gâlip gelirler ve bu ülkeleri feth ederler. Fakat maymunlar yedi yılın sonunda padişahlarını yemek isterler ve Cihân Şâh bunu işitip kaçarken onun peşine düşerler.

4.15. Karıncalar Ülkesi

Maymunlar ülkesinin sağ tarafında bulunur. Halkı tazı büyüklüğündeki karıncalardan oluşur. Maymunlarla girdikleri savaşlardan hep gâlip çıkarlarmış. Maymunlar bir gün intikam savaşı açarlar ve padişahları Cihan Şâh'ın yardımıyla karıncalar mağlup olur.

4.16. Gûl-i Beyâbânîler Ülkesi

Maymunlar ülkesinin sol tarafında bulunur. Buranın halkı yabanda yaşayan insanlardır ve yüz arşın boyları vardır. Savaşta oldukça güçlülerdir. Savaş aletleri taş ve köklü ağaçlardır. Maymunlar ülkesine saldırırlar fakat mağlup olurlar.

4.17. Nîm Tenliler Ülkesi

Maymunlar ülkesinin kuzeyinde bulunur. Buranın halkı bir vücutken ikiye ayrılıp iki vücut olabilen acayip yaratıklardır. Yüz binlerce askere sahip olan bu ülke, bir gün maymunların topraklarına saldırır. Bu savaşta, kafalarından başka hiçbir yerinde kemik olmayan duvâl-pâ adındaki yaratıklar yardımlarına gelir fakat yine de mağlup olurlar.

4.18. Hamam

Câmasb-nâme’de hamam çok bahsedilen bir mekan olmasa da hikâyede ki önemli bir kırılma noktasının yaşandığı yerdir diyebiliriz. Şâhmârân, Câmasb ile karşılaştıktan sonra onun evine dönmesine müsaade etmez zira dışarı çıkıp hamama girecek olsa Şâhmârân’ın eceli bir nevi Câmasb’ın elinden olacaktır. Yedi yılın sonunda Câmasb, hamama girmemek şartıyla evine gönderilir. Bu sırada Câmasb’ın yaşadığı memleketin padişahı Keyhüsrev, sadece Şâhmârân’ın ilaç olabileceği bir hastalığa yakalanır. Şâhmârân’ı gören kişinin üzerine sıcak su döktüğünde belden aşağısının siyah olacağına dair bilgi edinen padişah, hamama gözcüler diker. Câmasb evine döndükten yedi yıl sonra hamamcının ısrarlarına dayanamayarak hamama girince yakalanır ve Şâhmârân’ın yerini türlü eziyetlerin sonunda itiraf etmek zorunda kalır. Şâhmârân ise ölmeden evvel Câmasb’a, gayb âlemine ve pek çok ilme sahip olmasının yolunu söyler. Bu şekilde hikâyenin kahramanı Câmasb’ın hayatı tamamen değişir ve devlet makamına getirilir, kimsenin sahip olamayacağı makamlar, nimetler ona nasip olur.

4.19. Alemdibi

Hikâyede, savaş esnasında esir edilen askerin götürüldüğü yerdir. Cihan Şâh hikâyesinde, Taymûs Şâh ile Keyfâl Şâh’ın askerleri savaşta birebir dövüşürler. Bunlardan Taymûs Şâh’ın pehlivanı Kayfenût ile Hindistan askeri Anter-i Kûhî karşı karşıya geldiklerinde Kayfenût rakibini yenip ellerini bağlar. Bu şekilde esir edilen düşmanını Alemdibi denen yere götürürler. Fakat yaptığımız araştırmalar sonucunda bu yerin gerçekte bulunmadığı tahmin edilmektedir.

5. Hikâyede Zaman

Mensur Câmasb-nâme’de anlatılan olayların ne zaman başlayıp ne zaman bittiği belli değildir ve hikâyenin başlangıcında “*zemân-ı evâ’ilde Benî İsrâ’îl aslından bir hakîm-i dânâ feylesof-ı [2a] tîvânâ var idi...*” cümlesiyle belirsiz bir zaman ifadesi verilir.

Hikâyede baştan sona gelişen olaylar belli bir tarihe işaret edilerek anlatılmaz. Metinde olayların yaşandığı zaman dilimleri, net olmayan çeşitli zaman mefhumları ile ifade edilir. Metindeki bazı zaman ifadeleri şöyledir: “Niçe müddet, birkaç zaman geçti, niçe zemandan sonra, bir nice gün, seher vakti, üç günden sonra, niçe zaman geçdi, heman, nâ-gâh, bir zemandan sonra, şimdi, zemân-ı evâ’ilde, bir iki sene mikdarı, ol gün,

ahşam olıncaya kadar, kırk gün mikdarı, ol dem, bir iki günden sonra, ol zaman-ki, günlerde bir gün, cuma gicesi, bir gün, birkaç eyyâm, o gice, nice zemandur, ehli yıldur, yidi yıl kadar, bir yıl, üç günde, yidi yıl, ol gice sabaha dek” gibi.

Hikâyede mekanlar ve mekanların birbirine olan uzaklığı da zaman ifadeleriyle anlatılır: “*maymûn diyârınun tokuz ayluk uzunı ve altı ayluk yol eni vardur ve bu ıklmümüñ şağ cānibi qarıncalar vilāyetidür ol sahi tokuz ayluk yol tutar...*” [M26a] Bir diğer örnekte bir yılanın uzunluğu, zaman kavramı ile ifade edilir: “*bu yılanuñ biş-yüz yilluk yol uzunluğı vardur*” [M18a] Metinde cehennemın nefesini yılda iki kere dışarı verip içindeki mahlukları dışarı bıraktığı yerlerin uzunluklarını da zaman ifadesine göre verilir: “*evvelki tabağasında olan maḥlūkātı yidi yüz yilluk yola atar, ikinci tabakada olan maḥlūkı altı yüz yilluk yola atar...*” [M19b] Bülkiyâ’nın bulunduğu yerin cehenneme olan uzaklığı yine zaman ifâdesi ile verilir: “*bu araya cehennem yüz yilluk yoldur*” [M19b]

Gece ile gündüzün oluşmasını sağlayan melek bu görevini kıyâmete kadar sürdürdüğünü söyleyerek belirsiz bir zaman ifâdesi verir: “*rüz-ı kıyâmete degin ben bu ḥâldeyüm*” [M22a]

Hikâyede her cuma gicesi Kâf Dağı’nda toplanıp dua eden meleklerden bahsedilirken ifade edilen Cuma gicesi herhangi bir cumadır, belirli bir zaman değildir: “*kıyâmet korkusından cum ‘a gicesi gelince anda oluruz cum ‘a gicesi yine gelip bu tarz üzre zıkr ü istiğfâr iderüz...*” [M22b]

Hikâyede Taymûs Şâh’ın oğlundan ayrı kaldığı sürenin on iki yıl olduğundan bahsedilir: “*eṭrâf-ı deryāya gemiler gönderüp aradup çäre olup bir haber alımadılar on iki yıl oğlunuñ firâkın çeküp tahtında qarâr eyledi...*” [M35a]

Hikâyede belirsiz zaman ifadelerinin dışında “Hz. Süleymân zamanından beri” ifadesi yer alır. Burada Murg Şâh’ın kuşlara padişahlık ettiği sürenin başlangıcı, belli bir döneme işaret eder. Buna karşılık Murg Şâh’ın hangi dönemde olduğu ve aradan ne kadar zaman geçtiği belli değildir: “*yâ Cihân Şâh ben Ḥazret-i Süleymân ‘aleyhi’s-selām zemānından berü bu arada oturup kuşlara pādīşāhluğ iderim...*” [M31a]

Cihân Şâh’ın âşık olduğu peri kızını yılbaşı gelene kadar beklemesi gerekir zira yıllardır peri kızları Murg Şâh’ın kasrına yılbaşının yedinci gününde gelirler: “*ehl-i yıldur bu zemānda gelürler bu ḥavzda oynarlar seni gördiler ise artuk gelmez didi. Cihân Şâh ḥayır görmediler ben gizlendüm didi. Murğ Şâh eyitti imdi yıl başı olunca*

“kadar şabr idersen anlar gelürler...” [M33a] Cihân Şâh yılbaşını bekler fakat bu yedinci günü beklerken zaman geçmek bilmez âdeti yedi yıl gibi olur: “lâkin bunlar Murğ Şâh gitdikden soñra yidinci günde gelürler idi ammâ Cihân Şâh’a ol günler yidi yıl kadar oldı...” [M33a]

Hikâyede Taymûs Şâh ile Keyfâl Şâh’ın savaşımdan bahsedilirken altı yıldan beri birbirlerine bazen galip gelip bazen de mağlup oldukları anlatılır. Burada geçen zaman mefhumu bir süreci ifade etmekle birlikte belirsizdir.

Hikâyede Şemse Hân ile Cihân Şâh’ın, Şemse ölene kadar geçen birlikteliklerinin süresinden bahsedilirken on sekiz yıl mikdarı ifadesi geçer. Bu zaman diliminin hangi tarihte başlayıp bittiği belli değildir: *“Cihân Şâh Şemse Hân ile on sekiz yıl mikdârı gâh Īrân’da gâh Kâl’a-yı Gevher-nigîn’de kemâl mertebe zevk u şafâya nâ’il oldılar.” [M62a]*

Hikâyede Câmasb’ın oduncu arkadaşları, Câmasb’ın payına düşen malı ondan sakınarak hile yaptıkları ortaya çıkar diye korkarlar. Bunun sebebinin, buldukları dönemin âdil hükümdar Keyhüsrev zamanı olarak açıklanması dikkat çekicidir: *“Āşüb-ı derd-mend n’eylesün malı inkâr eylese olmaz zîrâ zemân Keyhüsrev zemânıdır...” [M68a]* Buradaki Keyhüsrev’in tarihte var olan hükümdarlarla ilgisi olmasa da hikâyede bir zaman mefhumu olarak kullanılmıştır.

Mensur Câmasb-nâme’deki zaman kavramları incelendiğinde genel geçer ifadelerin kullanıldığı görülüp gerçek bir zamanın söz konusu olmadığı anlaşılmaktadır. Burada ne zaman başlayıp ne zaman bittiği belli olmayan gün, ay, yıl gibi zaman kavramları mevcuttur. Olaylar, kesinlik bildiren zaman ifadelerinden ziyade müphem anlatımlar ile kurgulanmıştır. Sadece Dânyâl peygamber zamanı üzerinden bir takım yorumlar yapılabilmektedir.

6. Dil ve Üslûb

Çalışmamıza konu olan mensur Câmasb-nâme’nin sonunda, hikâyenin ilk olarak Arap dilinde yazıldığından daha sonra Türkçeye tercüme edildiğinden bahsedilse de bu hikâyenin, Abdî’nin Câmasb-nâme’sinin mensur bir yorumu olduğu anlaşılmaktadır. Abdî’nin eserini Farsça’dan tercüme ettiği dikkate alındığında elimizdeki mensur hikâyeye, Farsçadan Türkçeye manzum olarak tercüme edilmiş bir mesnevînin Türkçe mensur yorumu olduğunu söyleyebiliriz. Mensur Câmasb-nâme hikâyesi, sade bir dile

sahiptir. Mahallî bir üslûbun söz konusu olduğu hikâyede Arapça, Farsça kelimeler ve tamlamalar da yer almaktadır fakat bunlar süslü ve ağdalı kelimeler olmayıp anlatımı güçleştirmemektedir. Eser sade olsa da heyecandan uzak ve durağan bir anlatıma sahip değildir. Kahramanların yer yer coşkunlukla şiirler söylediği kısımlar metnin geneline yayılmıştır. Hikâyede atasözü ve deyimlere, hikmetli sözlere yer verilmesi hikemî bir üslûbun varlığını da hissettirmektedir. Eserde fazla olmamakla birlikte Arapça âyet ve hadis iktibaslarına yer verilmiştir. Bunlar genellikle hikâyenin muhtevasına uygun, anlatılmak istenen mananın ihtiyacını karşılayan iktibaslardır.

Hikâyedeki imlâ hususiyetlerine bakılacak olursa genel planda Eski Anadolu Türkçesi imlâ özellikleri göze çarpmaktadır. Metinde düzlük yuvarlaklık uyumu zayıftır. Bazı kelimeler hem düz hem de yuvarlak şekilde yazılmıştır örneğin “kendi” kelimesi bazen “kendü” olarak yuvarlak yazılmıştır. Kelime başı t-d meselesi de bu metinde sıklıkla kaşırımıza çıkar. Örneğin “dur- < tır-”, “dağ < tağ”, “dut- < tüt-” gibi ikilikler metinde söz konusudur. Öte yandan metnin üç nüshasından ikisinin istinsah kaydının bulunması ve bu tarihlere bakıldığında geç dönemde istinsah edildiğinin anlaşılması da metnin Eski Anadolu Türkçesi dışındaki imla özelliklerinin sebebini açıklamaktadır. Her üç nüshada da bir imla birliği bulunmamaktadır.

Üç nüsha dikkate alınarak edisyon kritik edilen metinde M nüshasında kef (ñ) ile yazılması gereken kelimelerin nun (ن) harfi ile yazıldığı görülmektedir: “buyruñ” yerine “buyrun”, “diyârınuñ” yerine “diyârinun”, “çıkardın” yerine “çıkarduñ” yazılmalyken bu durum dikkate alınmamıştır. M nüshasındaki bu imla hatalarının doğru karşılığı diğer nüshalarda varsa o nüshalar dikkate alınmıştır. Eğer diğer nüshalarda da aynı hata varsa müstensihin tasarrufuna uyulmuştur. Diğer bir imla hususiyeti de metindeki nokta zafiyetleridir. Özellikle M ve S nüshalarında “h” ile “h” harflerinin yazımında hatalar söz konusudur. Örneğin “ḥāce” şeklinde “h”lı yazılması gereken kelime “ḥāce olarak “h”lı yazılmıştır. Bu durumda da hangi nüshada doğru kullanım mevcutsa o nüshadaki tercih edilmiş, eğer tüm nüshalarda bu durum geçerliyse metne bağlı kalınmıştır.

Hikâyede bir konudan başka bir konuya geçerken “ez-în cânib”, “bu yaña”, “bizim hikâyemiz Cihân Şâh’a geldi” gibi geçiş ifadeleri kullanılmıştır. Bu tarz hikâyelerde kullanılan “râvî ider” gibi ifâdeler de mensur Câmasb-nâme’de yer almaktadır.

7. Mensur Câmasb-nâme'de Bulunan Manzum Metinler

İncelediğimiz Câmasb-nâme, manzum-mensur karışık olarak kurulmuş bir yapıya sahiptir. Bu mensur hikâyede kahramanların duygu coşkuluğuna kapıldıklarında kendilerini manzum olarak ifade ettikleri görülmektedir. Nitekim Abdî ile birlikte manzum olarak tercüme edilen Câmasb-nâme'nin mensur yorumlarına bakıldığında, bu mesnevînin bir nevi özeti mahiyetinde oldukları görülür.⁷² İncelediğimiz eserdeki manzum parçalara bakıldığında, başka şairlerin eserlerinden seçilmiş hikâyedeki gidişata uygun beyitlerin alıntılanmış olduğu görülmektedir. Bu manzumeler metindeki sırasına uygun olarak incelenecek ve müellifin hangi düşünceyle söz konusu beyti seçtiği tartışılacaktır. Burada önce manzumenin Câmasb-nâme'de yer alan şekli verilecek, daha sonra alıntılandığı yerdeki durumları değerlendirilecektir.

M1b, Y1b'de bulunan manzum kısım:

Hudâyâ kıl dilim âyînesin şâf

Ki cânım ol cemâli ola vaşşâf

“Ya Rabbi! Canım o güzelliğin anlaticısı olsun diye gönlümün aynasını saflaştır.”

Maḥabbet şem‘ini yaḳ cânım içre

Ḳoma derd [ü] keder îmānum içre

“Canımda muhabbet mumunu yak, imanımı dert ve keder içinde bırakma.”

Yarağ içre it ‘aḳlı mi‘râc yaḳîne

O dem cevlân toḳuz çarḥ-ı berîne

“O an dokuz göğün zirvesine gelebilmek için akli Mirac-ı yakine hazır eyle.”

---

⁷² Sibel Üst, Fikret Uslucan, Mehmet Dursun Erdem, *Eski Türkiye Türkçesi Şâh-mârân Hikâyesi*, Akademik Kitaplar, İstanbul, 2009, s. 27-28.

Bu beyit Lâmi'î'de farklı şekilde yer almaktadır:

Burâk it 'aklı mi'râc-ı yakîne

K'uram cevân toğuz çarh-ı berîne

“Dokuz göğün zirvesine varmak için aklımı Mirac-ı yakine binit kıl.”

Bu dem sâkî sañadur 'arz-ı hâcât

Baña bir cür'adan itdür münâcât

“Ey Saki! Şimdi ihtiyacımı sana arz etmekteyim. Bir yudum şarapla yakarışımı sağla.”

Gel ey muṭrib el ur söz-ile sâza

Ki baş açup götür elüñ niyâza

“Ey çalgıcı! Gel de sazı çalıp söyle ki yakarmak için elini (duaya) aç.”

Eserin başındaki beş beyitlik bu manzume, Lâmi'î'nin Veyse vü Râmîn mesnevîsinden alıntılanmıştır. Bu alıntı parçaların, Lâmi'î'nin mesnevîsindeki beyitlerle aynı vezin ve kâfiyede olmasına karşılık müellifin bazı mısraları değiştirdiği veya yanlış aktardığı görülmektedir. Mensur Câmasb-nâme'de hikâyenin başında yer alan bu beyitler, Lâmi'î'nin mesnevînin girizgah bölümünün münâcât ve tevhîd kısımlarından seçilmiştir.⁷³ Üstelik söz konusu bölümlerdeki şiirlerin tamamının değil belli başlı parçaların seçilmiş olması da dikkat çekicidir. Bu beyitlerin orijinalinden farklı olmasının sebebi, müellifin yanlış kopyalamış olması veya ezberinden yazmış olması ihtimallerini doğurmaktadır. Diğer bir ihtimal ise müellifin, seçtiği beyitleri kendi metnine uyarlamasından kaynaklanmasıdır. Bununla birlikte müellifin hikâyeye bir giriş mâhiyetinde, adeta mesnevî düzenine uygun manzum parçalar koymak istediği anlaşılmaktadır.

---

⁷³ Lâmi'î, *Veyse vü Râmîn*, hzl. Murat Öztürk, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 2020, s. 38-49. e-kitap, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-277418/lami39i-veyse-vu-ramin.html> [Erişim Tarihi: 15.11.2023].

Y2a, M2a’da bulunan manzum kısım:

Bir ağac köprü durur rāh-ı ecelde t̄abūt

Yolumuz uğrağıdur cümlemüz andan geçerüz

beytinin Şeyhülislam Yahya Efendi’nin *Divan*⁷⁴’ında şu şekilde geçtiği tespit edilmiştir.

Bir ağaç köpri-dur[ur] cūy-ı ecelde t̄abūt

Yolumuz uğrağıdur cümlemüz andan geçerüz

“Tabut, bir ağaç misali ecel ırmağının üzerinden köprü gibi durmaktadır. Burası bizim yolumuzun konak yeridir, hepimiz oradan geçeriz”

Bu beyit, Câmasb-nâme’de Dânyâl’in ruhunu Allah’a teslim ettiği anlatıldıktan sonra gelmektedir. Dolayısıyla müellifin hikâyedeki konuya uygun olan beyti seçerek eserine aldığı görülmektedir.

M2b, Y2a’da bulunan manzum kısım:

Dimiş bu pendî-kim anlar selefdür

Ki bâķī kalan insân-ı halefdür

“Kalıcı olan evlattır nasihatini, selef olan ecdad demiştir.”

Bu şekilde nesre çevrilebilecek olan beytin nereden alındığı hakkında yaptığımız araştırmalarda herhangi bir eser tespit edilememiştir. Bu beyit hikâyede, Câmasb’ın annesinin, oğlu büyüyünce ilim tahsil ederek babasının yerine geçebilmesi için onu bir muallime gönderdiği kısmın anlatıldığı yerde geçmektedir.

M4a, Y3b’de bulunan manzum kısım:

---

⁷⁴ Esra Bozyiğit, “Şeyhülislâm Yahyâ Divân’ının Yeni Tespit Edilen Nüshaları ve Şairin Neşredilmemiş Şiirleri”, *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, C. 6, S.1, 2022, s. 373.

Dostuñ nādān olursa kııl hayāl

Çekme dānā olsa düşmenden melāl

“Düşmanın âlim olsa bundan üzüntü çekme, dostunun cahil olduğunu hayal et (bu ondan daha kötüdür).”

Bu beyit hikâyede Câmasb’ın, oduncu arkadaşları tarafından kuyuda terk edildikten sonra gelmektedir. Burada atasözü mahiyetinde bir beyit söz konusudur zira bu anlamı havi olan pek çok Türk atasözü bulunur: “Akıllı düşman akılsız dosttan hayırlıdır⁷⁵”, “Akıllı düşmandan korkma, deli dosttan kork⁷⁶”, “Deli dostun olacağına akıllı düşmanın olsun⁷⁷” vb.

M4b, Y3b’de bulunan manzum kısım:

Vefâ her kimseden kim istedüm andan cefâ gördüm

Kimi-kim bî-vefâ dünyâda gördüm bî-vefâ gördüm

“Her kimden vefâ beklediysen ondan cefâ gördüm, bu vefasız dünyada kimi gördüysem vefasız gördüm.”

Bu beyit de Câmasb’ın kuyudayken oduncu arkadaşları tarafından terk edildiğini anladığında söylediği bir beyit olarak hikâyede yer almaktadır. Fuzûlî’ye ait olan ve aynı şekilde yer alan bu beyti müellif alıntılararak hikâyedeki konuya uygun yere yerleştirmiştir.⁷⁸

M5b, Y5a’da bulunan manzum kısım:

Āsumān-ı salţanatda var ise kürsîdür ol

Cā-be-cā zerrîn kitaba ‘aynıdur levh [ü] kalem

---

⁷⁵ Belgin Tezcan Aksu, Şükrü Halûk Akalın, Recep Toparlı, *Türk Atasözleri Sözlüğü*, TDK Yayınları, Ankara, 2022, s. 123.

⁷⁶ Belgin Tezcan Aksu, *a.g.e.*, s. 123.

⁷⁷ Belgin Tezcan Aksu, *a.g.e.*, s. 206

⁷⁸ Fuzûlî, *Leylâ ve Mecnûn*, hzl. Muhammed Nur Doğan, Yelkenli Yayınları, İstanbul, 2010, s. 290.

“Saltanatın gökyüzünde bir kürsü varsa (o taht) odur, levh ve kalem yer yer altından yapılmış kitaba benzerdir.”

Hikâye’de bu beyit, Câmasb’ın yeraltı dünyasına geçip Şâhmârân’ın altından yapılmış tahtını gördüğü kısımda geçmektedir. Tahtın güzelliğinin ve yüceliğinin vurgulandığı bu beytin kime ait olduğu veya nereden alıntılandığı ile ilgili bir bilgiye ulaşamadık.

M6a, Y5a’da bulunan manzum kısım:

Şūrī şod u zī-ḥ’āb-ı ‘adem dīde küşūdīm

Bīnem geh-i bā-ķismet-i şeb fitne günūdīm

“Bir coşkunluk oldu yokluk uykusundan gözümü açtım, ansızın gecenin kısmetiyle fitnenin uyuduğunu gördüm.”

Bu beyit, Câmasb’ın yeraltı dünyasına gidip Şâhmârân’ın tahtınün üzerinde uyuduğu ve ansızın yüksek bir ses ile uyandığı kısımda geçmektedir. Kime ait olduğunu tespit edemediğimiz beyit, müellifin farklı dillerde şiir alıntılandığını göstermesi bakımından önemlidir.

M7b, Y6a’da bulunan manzum kısım

Düşdün [çü] gönül zülf-i ḥam-ender-ḥam-ı yār

Şimden-girü var idi temennā-yı necāt idegör

“(Ey) gönül sevgilinin büklüm büklüm saçlarına düştün bundan sonra kurtuluşu dile.”

Bu beyit hikâyede Câmasb’ın Şâhmârân ile karşılaştıktan sonra evine gitmek istemesi fakat Şâhmârân’ın buna müsaade etmemesi kısmında geçmektedir. Bu şiiri müellif Câmasb’ın ağzından söyletse de beyit Şeyhülislam Yahyâ Efendi’ye aittir. Yahyâ Efendi’nin dîvânında geçen bu beyit:

“Düşdün çü gönül zülf-i ham-ender ham-ı yâre

Şimden girü var imdi temennâ-yı necât it”

şeklinde yer almaktadır.⁷⁹

M7b, Y6a'da bulunan manzum kısım:

Felek dünyâyı teng idüp beni yir altına şaldı

Naşībüm cevr idi yir üzre yir altına şaldı

“Felek dünyayı dar ederek beni yer altına saldı, nasibimde eziyet varmış (beni) yeryüzünden alıp yerin altına attı.”

Yine müellifin Câmasb'ın coşkunluk hâlinde ona söylediği bir beyittir. Câmasb, Şâhmârân'ın onu yeryüzüne geri göndermeyeceğini anlayınca ağlayarak bu beyti söyler. Beytin kime ait olduğu hakkında ise yaptığımız araştırmalarda bir sonuç elde edilememiştir.

Y6b, M7b'de bulunan manzum kısım:

Bâdenüñ olur ħumârı ‘âlem-i ‘aşkuñ ğamı

Her ğamuñ bir ‘âlemi her ‘âlemüñ var bir ğamı

“Şarabın sersemliği olduğu gibi aşk âleminin de gamı, kederi olur. Her gamın bir âlemi vardır, her âlemin de bir gamı vardır.”

Ey girye ve ħâke-i miñnet-i yâri âh-ı nârı

‘Aşk-ı dest-i kudret böyle taħmîr itdi çeşm-i âdemi

“Ey ağlayış ve sevgilinin sıkıntı veren toprağı, ateşinin âhi! Kudret elinin aşkı âdemin gözünü böyle yoğurmuştur (?)”

Bu şekilde nesre aktarılabilen beyitler Câmasb-nâme'de Şâhmârân'ın Bülkiyâ hikâyesine başlamasından hemen önce yer almaktadır. Bülkiyâ'nın ve Affân'ın elinde hapis olan Şâhmârân'ın çektiği eziyete ve ardından Bülkiyâ'nın başından geçen cefa dolu serüvene bir ön hazırlık mâhiyetinde verilen bu beyitler insanın çektiği sıkıntıya

---

⁷⁹ Şeyhülislam Yahyâ, *Divân*, hzl. Hasan Kavruk, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı e-kitap, [10655.seyhulislamyahyadivanihasankavrukpdf.pdf](https://www.ktb.gov.tr/10655.seyhulislamyahyadivanihasankavrukpdf.pdf) (ktb.gov.tr) , [Erişim tarihi: 15. 11. 2023], s. 49.

vurgu yapmaktadır. Bu beyitlerden ikincisi Kemâl Paşazâde veya İbni Kemâl olarak da anılan ve 16. yüzyılın büyük şeyhülislamlarından olan Şemseddin Ahmed'in⁸⁰ dîvânında çok benzer şekilde yer almaktadır:

Hâki mihnet âbı girye bâdı âh u nârı eşk

Dest-i kudret böyle tahmîr itdi Âdemi

Burada Hz. Âdem'in kudret eliyle dört unsurdan yaratıldığına işaret edilmektedir.⁸¹

M10a, S3b, Y8b'de bulunana manzum kısım:

Ṭalib olsam bulmayam-mı sen büt-i ra' nâyı ben

Bu meşeldür tañrısın bulur nigâr[1] isteyen

“Resim gibi güzel sevgiliyi isteyen Tanrısını bulur diye bir atasözü vardır ben sana talip olsam senin gibi güzel sevgiliyi bulmaz mıyım?”

Hikâyede Bülkiyâ'nın, Hz. Muhammed'in güzel vasıflarını okuyup onu görebilme umuduyla yolculuğa çıktığında söylediği bir beyit olarak geçmektedir. Bu beytin Latîfi'nin tezkiresinde Zâtî'ye ait olduğu geçmektedir.⁸²

M11a, Y9a'da bulunan manzum kısım:

Olmazız dâhil-i bezm-i erbâb-ı recâ

Mest-i peymâne şekerüz mütevekkil be-Ḥudâ

“İstek erbâbının eğlence meclisinin içinde olmayız, Allah'a tevekkül eden şeker kadehinin sarhoşlarıyız (?)”

Ser-be-ceyb kıomaz küşe-i miḥnet olduk

---

⁸⁰ Şerafettin Turan, “Kemalpaşazâde”, *DİA*, C. 25, Ankara, 2022, s. 238-240.

⁸¹ Mücâhit Kaçar, *İbni Kemâl Dîvânı'nın İncelenmesi*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2010, s. 273.

⁸² Latîfi, *Tezkiretü's-Şu'arâ ve Tabsiratü'n-Nuzemâ*, hzl. Rıdvan Canım, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara, 2018, s. 231, e-kitap, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/60327,latifi-tezkiretus-suara-ve-tabsiratun-nuzamapdf.pdf?0> , [Erişim Tarihi: 15.11.2023]

Uğramaz gamda bizim yanımıza hemçü şafâ

“Eziyet köşesi olduk, başı göğse eğip düşüncelere dalma hâli bizi bırakmaz. Keder içindeyken şafâ gibisi bizim yanımıza uğramaz.”

Bu beyitler hikâyede, Bülkiyâ'nın Hz. Muhammed'e ulaşamayacağını öğrenmesi üzerine Şâhmârân'ın ejderleri vasıtasıyla memleketine geri döndükten sonra padişahlığını geri almayarak bir köşede başını hırkaya çekip karar kılması sırasında Bülkiyâ'nın söylediği beyitler olarak geçer. Her ne kadar bu beyitler Bülkiyâ'nın ağzından verilse de diğer beyitlerde olduğu gibi burada da başka bir şairden alıntı yapılmış olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Bu husus dikkate alınarak söz konusu şiirlerin yer aldığı bir başka eser araştırılmış fakat tespit edilememiştir.

M11b, Y9b'de bulunan manzum kısım

Ben cihân gavgâlarından çekdüm el ey müdde'î

Ser-be-ser gavgâ-yı dehri al saña şimden girü

“Ey iddiacı, ben dünya kavgalarından elimi çektim. Bu saatten sonra dünya kavgaları baştan başa senin olsun.”

Hikâye'de Affân'ın Bülkiyâ'ya tahtını başkasına vermesinin sebebini sorduğunda Bülkiyâ bu beyti söylereyek kendisine bu saatten sonra padişahlığın gerekmediğini dile getirir. Hikâye'de konuyla bağlantılı olup kahramana söylenen bu beyte bakıldığında aslında Bursalı Rahmî'ye ait olduğu ve onun bir Mûsâmmatından ufak değişikliklerle alıntılandığı ortaya çıkmaktadır. Bu beyit Bursalı Rahmî Dîvânı'nda şöyledir:⁸³

Ben cihân sevdâlarından çekdüm el ey müdde'î

Ser-te-ser gavgâ-yı dehri al sana şimden girü

---

⁸³ Bursalı Rahmî, *Dîvân*, hzl. Mustafa Erdoğan, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2017. e-kitap, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55910,bursali-rahmi-divanipdf.pdf?0> [Erişim tarihi: 15.11.2023]

Y10b, M12b’de bulunan manzum kısım

Bâtil hemîşe bâtil [u] beyhüdedir velî

Müşkil budur [ki] şûret-i hağdan zühür ider

“Bâtil her zaman bâtil ve faydasızdır ama zor olan şudur ki kimi zaman (bâtil) hak suretinde görünür.”

Affân’ın Bülkiyâ’yı kandırarak hileyle Şâhmârân’ı yakalayacağından söz edildiği kısımda geçmekte olan bu beyit, hikâyenin muhtevâsına ve akışına uygun kısımda yer almaktadır. Müellif bu beyti Bâkî’den alıntılamıştır.⁸⁴

Y19b, M23a’da bulunan manzum kısım:

Tâ kerde güneh der-în cihân kîst be-gû

Men bed konem u tu bed-mükâfâtî dehî

Pes fark-ı miyân-ı men u tevhîd be-gû

“Bu cihanda günah olduğundan beri ben yanıştayım ve sen de değerlendiriyorsun, benimle aranda (?)”

Hikâyede Bülkiyâ sıkıntı dolu eve dönüş yolculuğu esnasında Allah’a dua ederek çektiğim cefaların sebebi günahlarımsa affet diyip bu şiiri söyler. Farsça bir şiir olup bir mısrasının eksik olduğu görülmektedir.

M24a, Y20b, S21a’da bulunan manzum kısım

Mübtelâ-yı derd-i ğam bulsam melâlim söylerüm

Ehl-i hâle râst gelsem hasb-i hâlim söylerüm

“Gam derdine mübtelâ olanı bulsam hüznümü anlatırım, hâl ehlinden birine rastlasam vaziyetimden bahsederim.”

Çanda bir dîvâne görsem eylerüm ‘arz-ı cünün

---

⁸⁴ Bâkî, *Dîvân*, hzl. Sabahattin Küçük, TDK Yayınları, Ankara, 1994, s. 360.

Hem-demüm ehl-i kemâl olsa kemâlüm söylerüm

“Nerede bir mecnun görsem deliliğimi ona arz ederim, dostum kelâm ehlinden olsa ona kemâlinden bahsederim.”

Ger şikâr aḥvâlũñ añsa cem‘ olup şayyâdlar

Şayda kâbil olmayan vahşî gâzâlüm söylerüm

“Eğer avcılar toplanıp avın durumundan bahsetse, avlanması mümkün olmayan vahşi ceylanımdan bahsederim.”

Bu beyitler hikâyede, Cihân Şâh’ın Bülkiyâ’ya başından geçenleri anlatmaya başlamadan hemen önce söylediği şiir olarak karşımıza çıkmaktadır. Bülkiyâ burada kendi başından geçenleri anlatır ve karşılığında Cihân Şâh da yaşadığı serüveni anlatmaya başlar. Dolayısıyla söz konusu beyitlerin muhtevaya uygun olan yerde verildiği görülmektedir. Aslında Behiştî’ye ait olan bu beyitleri müellif hikâyede kahramanlarından birine söyletmiştir.⁸⁵

M29a, Y26a’da mevcut olan manzum kısım:

Be-dest-âvîz miḥnetle gelür yâ tuḥfe-i ğamla

Uşandım ḥâşılı âmed-şüd-i leyl ü nehârımdan

“Ya keder hediyesiyle ya da eziyet hediyesiyle gelir. Hülâsâ gece ile gündüzün geliş gidişinden usandım.”

Bu beyit hikâyede, Cihân Şâh’ın maymunlardan ve karıncalardan kurtulduktan sonra yalnız kalıp sevdiklerinden ayrı düştüğü için ağlayarak söylediği bir beyit olarak geçer.

---

⁸⁵ Vizeli Ramazan Behiştî, *Ramazan Behiştî Dîvânı*, hzl. Yaşar Aydemir, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara, 2018, s. 294-295. e-kitap, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56445,ramazan-behisti-divanipdf.pdf?0> , [Erişim Tarihi: 15.11.2023].

Müellifin yine bir kahramana söylediği bu beytin Mantikî adlı bir şâire ait olduğu görülmektedir.⁸⁶

S28b ve Y26a’da bulunan manzum kısım:

Ey felek bî-terahhüm cevr [ü] ‘adū tā-be-key

Hîç dükenmez mi gamuñ bu derd [ü] hicrân tā-be-key

“Ey acımasız felek! Ne zamana kadar zulüm ve düşmanlık, bu dert ve ayrılık acısının gamı (devam edecek) hiç tükenmeyecek mi?”

Bu beyit de hikâyede Cihân Şâh’ın sevdiklerinden ayrı düşmenin acısıyla söylediği bir şiir olarak karşımıza çıkmaktadır. Hikâyede kahramanın dile getirdiği bu şiir, Nergisî’nin bir gazelinden alınmıştır.⁸⁷

M32b, Y30b, S34b’de bulunan manzum kısım

Yine bir mâha esîr itdi beni devr-i zemân

Yine bir âteş-ile oldı vücūdum sūzân

“Kader yine beni bir güzele esir etti, yine vücudum ateşle yandı.”

Ne nazîri bulunur ne olur aña akrân

İ’tikādım bu durur mişli bulunmaz el-ân

“Ne benzeri vardır ne de bir emsali, inancım şudur ki bu zamanda onun benzeri bulunmaz.”

Nedür ol kâmet-i bālā ne dur[ur] hüsñ ol ân

Duruban söyliyesin aña kıyās ile hemân

“O uzun boy, o güzellik nedir, ona kıyas (olanı) hemen durup söylesin.”

---

⁸⁶ Bekir Çınar, “Mantikî’nin Nasihatnâmesi”, *Türklük Bilimi Araştırmaları*, S. 35, 2014, s. 91.

⁸⁷ Bahir Selçuk, “Şiir Mecmûalarında Nergisî’nin Türkçe Gazelleri ve Bu Gazeller Üzerine Bir Değerlendirme”, *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 12, 2014, s. 7.

Hecr-i Yūsuf'da benüm sevdüğümü görse ‘ayān

Giryeden el yur idi Hāzret-i Pīr-i Ken‘ān

“Hz. Yakup, Hz. Yusuf’un ayrılığında benim sevdiğimi açıkça görseydi gözyaşından ellerini yıkardı.”

Bu beyitler, hikâyede Cihân Şâh’ın havuzda oynayan peri kızlarına hayran olup onların uçup gitmesine çok üzüldüğünde söylediği beyitlerdir. Peri kızlarından birine âşık olan ve onunla konuşmadan uçup gitmesiyle ayrılık acısını hisseden Cihân Şâh’ın dilinden dökülen bu beyitler, Gelibolulu Mustafa Âlî’ye ait bir müsemmeden alınmıştır.⁸⁸ Müellifin burada Âlî’den aldığı beyitlerin bazı mısralarında değişiklik yaptığı görülmektedir.

S35a, Y31a, M32b’de bulunan manzum kısım:

Ey felek ben saña n’itdüm böyle zâr itdün beni

Ber-murād olmağ dilerken nā-murād itdün beni

“Ey felek ben sana ne yaptım da sen beni böyle ağlattın, muradıma ermeyi isterken muradına eremeyenlerden eyledin beni.”

Bu beyit de hikâyede Cihân Şâh’ın peri kızına duyduğu aşk ve ona kavuşamamanın verdiği ızdırapla ağlarken söylediği bir beyit olarak yer almaktadır. Şairi tespit edilememiştir.

M33a, Y32a’da bulunan manzum kısım:

‘Âşık oldur ki terk eylemeye yārini

Cānı çıkınca bekleye kūy-ı nigārını

“Âşık sevgilisini terk etmeyen kişidir, hayatının sonu gelene kadar sevgilinin mekanında onu bekleyen kişidir.”

---

⁸⁸ Gelibolulu Mustafa Âlî, *Dîvân*, hzl. İsmail Hakkı Aksoyak, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2018, s. 450-451.

Bu beyit hikâyede Cihân Şâh'ın peri kızlarını beklerken söylediği bir beyit olarak geçmektedir. Aynı zamanda, bir mecmuâda bulunan Meşrebî adlı bir şâirin müseddesinin mısralarıyla çok benzerdir. Meşrebî'ye ait olan müseddesin bentlerinin son iki mısraı şöyledir:⁸⁹

Işık ehli öldürür ki görem diyü yârını

Cânı çıkınca bekleye kûy-ı nigârını

Aynı beyit Hayâlî Bey'in bir gazelindeki beyitle de benzerlikler taşır:⁹⁰

Aşk ehli ol durur ki görem deyu yârını

Cânı çıkınca bekleye kûy-u nigârını

Yine bir mecmuâ'da bu beyit “matla^c-ı Hayâlî” olarak geçmektedir:⁹¹

Işık ehli öldürür ki görem diyü yârını

Cânı çıkınca bekleye kûy-ı nigârını

S37a, Y32b'de bulunan manzum kısım:

Eyleyen Mecnûn-ı bî-pervâ beni Leylâ seni

Çıldı bir dîvâne vü şeydâ beni ra'nâ seni

“Beni korkusuz Mecnûn, seni Leylâ yapan beni meczup seni de güzel eyledi.”

Pâdişâhum zerreden 'âr eyleme çünkü

Eylemiş yiri gögi yaradan ednâ beni a'lâ seni

“Ey padişahım! Zerre kadar utanma çünkü yeri göğü yaratan Allah beni kıymetsiz seni ise çok pek yüce eylemiş.”

---

⁸⁹ Esra Rumeysa Cantürü, *Milli Kütüphane'deki 2519 No'lu Şiir Mecmuası (İnceleme-Metin-Nesre Çeviri)*, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, YL tezi, İstanbul, 2022, s. 126.

⁹⁰ Ali Nihat Tarlan, *Hayâlî Bey Divânı*, Bürhaneddin Erenler Matbaası, İstanbul, 1945, s. 428.

⁹¹ Buse Yavuz, *İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi TY03715 Numarada Kayıtlı Mecmu'a-i Eş'âr (İnceleme-Metin)*, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, YL tezi, İstanbul, 2022, s. 167.

Hikâyede bu beyitler Şemse Hân'ın Cihân Şâh'ın esiri olduğunu söyleyip feryat etmesinin ardından Cihân Şâh'ın ağlayarak söylediği beyitlerdir. Cihân Şâh, âşık olduğu peri kızına çok kıymet verdiğini bu şekilde dile getirmiştir.

S38b, M34b, Y33b'de bulunan manzum kısım

Şehâ pâyına yüz sürmege geldüm irâdetle

Bi-ḥamdi'llâh müyesser oldu ol devlet sa'âdetle

“Ey şâh! Kendi arzumla ayağına yüz sürmeye geldim. Allah'a şükürler olsun ki bahtiyarlık o devlete nasip oldu.”

Gelüp dergâhuña yüzler sürüp[en] ber-murâd oldum

Dönüp bir cânibe maḫşûd gitmekdür icâzetle

“Degahına gelip yüzler sürerek muradıma eriştim, maksadımız icazetinle dönüp başka tarafa gitmektir.”

Hikâyede Cihân Şâh, Murg Şâh'tan izin isteyerek memleketine gitmek istediğini belirtirken bu beyitleri söyler. Bu şiirlerin kime ait olduğu tespit edilememiştir.

M35a, Y34b'de bulunan manzum kısım:

Müjde kim ser-çeşme-i devletden olduñ behre-yâb

Müjde kim olduñ naşîb-i kâmrânîden nişâb

“Müjdeler olsun çünkü devletin su pınarından nasiplendin, müjdeler olsun ki bahtiyarlık nasibinden nasiplendin.”

Bu beyit hikâyede Taymûs Şâh'ın yıllardır görmediği oğlu Cihân Şâh ile karşılaştığında bir hizmetkârının ona söylediği beyit olarak geçmektedir. Beyit aynı zamanda bir mecmuâda Veysi'ye ait olarak yer almaktadır.⁹²

---

⁹² Semra Tunç, “Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Revan 1985 Numaralı Şiir Mecmûası”, *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S. 18, 2015, s. 21.

Y34b, M35a, S40a’da bulunan manzum kısım:

Devlet [ü] ikbâl [ü] baht-ı kām-rānum var imiş

Kim seni görmeklüge dahı zemānum var imiş

“Saâdet, mutluluk ve bahtiyar bir tâlihim varmış, çünkü seni görecek kadar zamanım kalmış.”

Bu beyit hikâyede Taymûs Şâh’ın oğlu Cihân Şâh’a kavuştuğunda söylediği bir beyit olarak geçmektedir. Beytin Ahmed Paşa’ya ait olduğu görülmüştür.⁹³

Y36b, S42a, M36b’de bulunan manzum kısım:

Vā hasretâ ki irmedüm ol serv-ķāmete

Vā furķatâ ki ķaldı bu hasret kıyāmete

Hikâyede Şemse Hân’ın gömleğini alıp kaçması üzerine Cihân Şâh’ın ağlayarak söylediği beyittir. Bu beyit bazı mecmualarda Suâlî adlı bir şairin şiiri olarak yer alsa da aslında Suâlî’nin Ahmed Paşa’nın gazeline yaptığı bir tesdistir.⁹⁴

Y37b, M37a’da bulunan manzum kısım:

Dem-be-dem sâ’at-be-sâ’at bād-ı iķbâlet fizün

Düşmenet şîşe-i sâ’at hemîşe ser-nigün

“(Ey padişah) Senin iķbâl rüzgarın her dâim artsın, düşmanlarının saat şişesi dâimâ baş aşığı olsun.”

Bu beyit hikâyede, Taymûs Şâh’tan medet umarak kapısına gelenlerin Keyfâl Şâh’ı şikâyet ederken söyledikleri beyit olarak geçmektedir. Farsça olan bu beyit bazı kitâbelerde yer almaktadır. IV. Mehmed Kasrı’nın kapısının iç kısmında bu beyit

---

⁹³ Ali Nihat Tarlan, *Ahmed Paşa Divanı*, MEB Yayınları, İstanbul, 2005, s. 256.

⁹⁴ Suat Donuk, “Bilinmeyen Bir Şair: Su’âlî ve Şiirleri”, *Turkish Studies*, S. 8, Ankara, 2013, s. 1242.

yazmaktadır.⁹⁵ Osmanlı Sarayı'nda vâlide sultanın yatak odasının kapısının yanında aynı beyit yer almaktadır.⁹⁶

M38a, Y38b'de bulunan manzum kısım:

Ger bu işte idesin te'ḥīr

Hâ ṭa'n-ı līsānī ve ḍarb-ı şemşīr

“Bu işi sonraya bırak eğer bırakmazsan dille kınama ve kılıç darbesi (ile karşılık veririz).”

Bu beyit, Taymûs Şâh'ın pehlivanı Kayfenût'un, Keyfâl Şâh'ın veziri Çemâpûr'a gönderdiği mektupta geçmektedir. Burada savaştan Kayfenût savaştan vazgeçmesini söyler ve eğer vazgeçmezsen diyerek bu beyti mektubunun sonuna ekler. Kime ait olduğu tespit edilememiştir.

M41b, Y42a, S48b'de bulunan manzum kısım:

Firâḳ-ı yâr-ıla oldum ben za'îf ü bî-dermân

Baṅa vişâlin daḥı gösterür mi ola devrân

“Ben sevgilinin ayrılığı ile zayıf ve dermansız kaldım, bu felek bana vuslatını gösterir mi?”

Hikâyede Şemse Hân'dan ayrı düşen Cihân Şâh'ın söylediği bir beyit olarak yer almaktadır. Kime ait olduğu tespit edilememiştir.

M41b, Y42a'da bulunan manzum kısım:

Hîç kes yâ Rab baṅa mânend maḥzûn olmasun

Şüret-i ḥâli ḥavâdişden dīger-gûn olmasun

---

⁹⁵ İlber Ortaylı, *Osmanlı Sarayında Hayat*, Yitik Hazine Yayınları, İstanbul, 2008, s. 118-119.

⁹⁶ Ahmet Şemşirgil, *Valide Sultanlar ve Harem Osmanlı'nın Sır Dünyası*, Timaş Yayınları, İstanbul, 2019, s. 21.

“Ya Rab! Hiç kimse benim gibi kederli olmasın, onların hallerinin sûreti meydana gelen olaylardan dolayı değişmesin.”

Bir yaña endüh-ı ğurbet bir yaña hicrân-ı dost

Niçe dil pür-ıztırâb [u] dīde pür-âb olmasun

“Bi yandan gurbet kederi, bir yandan dost ayrılığının acısı (varken) nasıl gönül ızdırıp içinde ve gözler yaş dolu olmasın.”

Hikâyede bu beyitler, Cihân Şâh sevgilisini aramak için babasının gözcülerinden kaçtığında söylediği beyitler olarak yer almaktadır. Müellifin kahramana söylediği bu beyitlerin Behiştî’ye ait olduğu görülmüştür.⁹⁷

M42b, Y43a’da bulunan manzum kısım:

Tâ kim kıla deh-i meh-i nev birle esb-i çarḥ

Mağribden eyleye taraf-ı ğarba irtihâl

“Felek atıyla birlikte yeni ayın onu batıdan doğu tarafına göç eylesin (?)”

Yekrân-ı tîz-i cünbiş-i çarḥuñ licâmın[ı]

Vire kef-i kerîmiñe tevfiḳ-i zü’l-celâl

“Hareket eden feleğin hızlı giden soylu atının dizginini celâl sahibi olan Allah, cömert eline versin.”

Hikâyede bu beyit, savaş hazırlığında olup bütün divanını yanına toplayan Taymûs Şâh’a beylerinin dua etmesi esnasında verilen bir beyit olarak yer alır. Şairi tespit edilememiştir.

M44a, Y44b’de bulunan manzum kısım

Fiğân-ı çâvuşân her kûşe ber-ḥâst

---

⁹⁷ Vizeli Ramazan Behiştî, *a.g.e.*, s. 426.

Ki dü rezm edeb(?) şafha şev tã(?) rãst

Farsça olan bu beyit hikâyede, Hint ile İran askerinin karşılıklı dövüşecekleri esnada geçmektedir. Bu beytin ardından Hint askeri savaş meydanına bir bakış atarak dövüşmek için bir asker talep eder. Şairi tespit edilememiştir.

Y47a, M46a’da bulunan manzum kısım:

Şavdı Mecnûn nevbetin şimdi benem rüsvâ-yı ‘aşk

Kim demişler her zemân bir ‘âşıkun devrânıdur

“Mecnûn nöbetini geçirdi, şimdi aşkın rüsvası benim. Demişlerdir ki her zaman bir âşığın devrânı olacaktır.”

Hikâyede bu beyit Ayn-zâr’ın Hint askeriyle savaştığı esnada bir darbe alıp düştükten sonra bilinci yerine gelip söylediği bir beyit olarak geçer. Müellif bu beyti Fuzûlî’ye ait olan bir gazelden alarak metne yerleştirmiştir.⁹⁸

Y47b, M46b’da bulunan manzum kısım:

Tîg-i âhı bunca yıldur düşmen için şaklarum

Kim demişdür ehl-i dil biñ yıl yarağ bir gün gerek

“Âh kılıcını bunca yıldır düşman için saklarım gönül ehli demiştir ki bin yıllık hazırlık bir gün lazım olur.”

Hikâyede Ayn-zâr’ın Hint askeriyle savaşırken, Hintli askerinin söylediği beyittir. Hikâyedeki muhtevâyâ uygun olarak seçilmiş bu beyit Necâtî Bey’e aittir.⁹⁹

---

⁹⁸ Fuzûlî, *Dîvân*, hzl. Abdülhakim Kılınç, T.C. Yazma Eserler Kurumu Yayınları, İstanbul, 2021, s. 457, <http://ekitap.yek.gov.tr/Uploads/ProductsFiles/3933f629-f0d1-48a0-b2eb-06debe62bd72.pdf> , [Erişim tarihi: 15.11.2023].

⁹⁹ Ali Nihat Tarlan, *Necâtî Bey Dîvânı*, MEB Yayınları, İstanbul, 1963, s. 338.

Y50a, M48b’de bulunan manzum kısım:

Devrân ki hâdişâtle her gice yüklüdür

Gün doğmadan neler doğa kim bile nâ-geh-ân

“Felek her gece hâdiselerle yüklüdür. Kim bilir ansızın gün doğmadan neler doğar.”

Hikâyede bu beyit, Ayn-zâr’ın Hintliler tarafından çadırından kaçırılmasının ardından verilmiştir. Atasözü de içeren bu beyit Şeyhî’ye aittir.¹⁰⁰

Y52a, M50a’da bulunan manzum kısım:

Ârzū-yı vuşlat-ı Leylâ’ya düşmüş gerçi Kays

Vādī-yi hicrâna düşdüm ben-de bir sevdâ ile

“Gerçi Kays Leylâ’ya kavuşma arzusuna düşmüş, ben de bir sevda ile ayrılık acısının vadisine düştüm.”

Bu beyit hikâyede, Cihân Şâh’ın Şemse Hân’ı aramak için çıktığı yolculuktan bahsedilirken geçmektedir. Bu beyit ise Veysi’nin bir gazelinden seçilmiştir.¹⁰¹

Y52a, M50b’da bulunan manzum kısım:

Şol-ķadar arayayum şâhid-i maķşūdımı-kim

Cüst ü cūda ķalebüm rahşına meydān tükene

“Arzulanan güzel sevgilimi o kadar çok arayayım ki arzusunun güzel atını ararken meydan tükensin (arayacak meydan kalmayın).”

Hikâyede bu beyit, Cihân Şâh’ın yeniden Şemse’yi soruşturmak için Sîr-âb şehrine ve oradan da Murg Şâh’ın kasrına gitmek istemesi anlatılırken yer almaktadır. Müellifin Cihân Şâh’a söylettiği bu beyit Meşâmî’ye aittir.¹⁰²

---

¹⁰⁰ Şeyhî, *Şeyhî Dîvânı*, hzl. Halit Biltekin, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2018, s. 83. e-kitap, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/61044,seyhi-divanipdf.pdf?0> , [Erişim tarihi: 15. 11. 2023].

¹⁰¹ Hakan Sönmez, *İBB Atatürk Kitaplığı, Muallim Cevdet, YZ_K_0233 Numaralı Şiir Mecmuası*, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, YL tezi, Gaziantep, 2019, s. 110.

¹⁰² Ahdî, *Gülşen-i Şu’arâ*, hzl. Süleyman Solmaz, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2018, s. 269.

Y53a, M51a, S60a’da bulunan manzum kısım:

Gül terk idüp meyl itdüñ şabāya

Ne yiller esdi geldüñ bu araya

“Gül terk ederek sabah rüzgarına meyl ettin, ne rüzgarlar esti de bu diyara geldin.”

Hikâyede bu beyit, Cihân Şâh’ın yeniden Murg Şâh’ın kasrına vardığında Murg Şâh’ın söylediği beyit olarak geçmektedir. Şairi tespit edilememiştir.

Dermān umageldüm harem-i kūyına nālān

Şol kişi saña yüz tuta maḥrūm ola ḥāşā

“Sevgilinin bulunduğu yere inleyerek derman dilemeye geldim, hâşâ bir kişi sana yönelse mahrum olur.”

Hikâyede bu beyit, Cihân Şâh’ın Murg Şâh’tan meded umduğu ve Şemse Hân’ı nasıl bulacağını sorduğu kısımda geçmektedir. Müellifin hikâye akışına uygun şekilde seçerek metne yerleştirdiği bu beyit Şâhî mahlaslı Şehzâde Bâyezîd’e aittir.¹⁰³

M52a, Y54a, S61a’da bulunan manzum kısım:

Ṭālî’im naḥs olduğu çarḥ-ı sitem-gerden-midür

Başıma bunca belā dilden-mi dil-berden-midür

“Talihimin uğursuz olması zülmeden felekten midir, başıma gelen bunca bela gönülden mi sevgiliden midir?”

Hikâyede bu beyit, Murg Şâh’ın kuşlarının Gevher-nigîn Kalesi’ni görmediklerini söylediklerinde Cihân Şâh’ın feryat ederek söylediği beyit olarak yer almaktadır. Müellif Mu’îdî’ye ait olan bu beyti metne dahil etmiştir.¹⁰⁴

---

¹⁰³ Şehzâde Bâyezîd, *Şâhî Dîvânı*, hzl. Filiz Kılıç, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2018, s. 48. e-kitap, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-212025/sahi-divani.html>, [Erişim Tarihi: 15.11.2023].

¹⁰⁴ Gülçin Tanrıbuyurdu, *Mu’îdî Dîvân (Metin-Çeviri)*, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Kocaeli, 2012, s. 141.

M52b’de bulunan manzum kısım:

Benüm hâlim ne bilsün olmayan mihnet giriftârı

Belâ âzürdesin gurbet perîşânî gam efkârı

“Mihnete tutulmayan, beladan incinmeyen, gurbette perişan olmayan, kederiyle efkarlanmayan benim hâlimi nereden bilecek?”

Gel ey nâşih ço pendî hâl-i dilden bî-ğabersin sen

Benî dîvâne itdi o perî bilmem ne-dersin sen

“Ey nasihat eden gel, nasihatı bırak zira sen gönül hâlinden habersizsin, o peri beni mecnûn eyledi sen buna ne dersin bilmiyorum.”

Bu beyitler hikâyede Câmasb’ın Meyâne Şâh’a Gevher-nigîn Kalesi’ni sorup olumsuz yanıt aldığında feryat ederek söylediği beyitler olarak yer almaktadır. Muhteva bakımından uyumlu fakat farklı yerlerden alınmış olan bu iki beytin birincisi Fuzûlî’nin Hâdikatü’s-Süedâ’sında geçmektedir.¹⁰⁵ İkinci beyit ise Mevlevî Derviş Şûrî-i Meczûb’a aittir.¹⁰⁶

S63a, Y55b, M53a’da bulunan manzum kısım:

Dün bir ehl-i derde ‘aşkuñ çâresin şordum didi

Yâ seferdür yâ taħammül ikiden hâlî degül

“Dün bir dert ehline aşkın çaresini sordum, bana ya sefere çıkmaktır ya da katlanmaktır (bunun çaresi) ikiden az değildir dedi.”

---

¹⁰⁵ Fuzûlî, *Erenlerin Bahçesi II*, hzl. Servet Beyoğlu, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1990, s. 19.

¹⁰⁶ Esrar Dede, *Tezkire-i Şu’arâ-yı Mevleviyye*, hzl. İlhan Genç, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2019, s. 162, e-kitap, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/57762,tezkire-i-suara-yi-mevleviyyepdf.pdf?0>, [Erişim tarihi: 15.11.2023].

Hikâyede bu beyit Cihân Şâh'ın Murg Şâh-ı Kebîr'in kuşlarına Gevher-nigîn Kalesi'ni sormak için sene başını bekleyeceğinin anlatıldığı kısımda geçmektedir. Müellifin Cihân Şâh'a söylediği bu beyit Bursalı Rahmî'ye aittir.¹⁰⁷

Y56a, M53b'de bulunan manzum kısım:

Râh-ı gamda ben ğubârı hâkden kaldurmayan

Rûzigâr eksükligidür rûzigâr eksüklüğü

“Gam yolunda toz olan beni topraktan kaldırmayan rüzgar eksikliğidir.”

Hikâyede bu beyit, Murg Şâh-ı Kebîr'in kuşlarının Gevher-nigîn Kalesi'ni bilmeyiz dediklerinde Cihân Şâh'ın feryat ederek söylediği bir beyit olarak yer almaktadır. Cihân Şâh'ın keder içerisinde olduğunu etkili şekilde ifade eden bu beyit Hayâlî Bey'e aittir.¹⁰⁸

Y58a, S63b, M54b'de bulunan manzum kısım:

Hâceti kesdüm kâmusından velî senden degül

Kanğı 'âşıkdur o kim ma 'şûka muhtâc olmaya

“Herkesten istekte bulunmayı kessem de senden kesmedim, zira âşıklar sevgililerine ihtiyaç duymadan duramazlar.”

Bu beyit hikâyede Belâ-nûş'un kuşlarına Gevher-nigîn Kalesi'ni sorup kuşlardan olumsuz cevap aldığı anda Cihân Şâh'ın söylediği beyittir. Şairi tespit edilememiştir.

Y61a'da bulunan manzum kısım:

Bu şafâdandır nûş-ı gam câne yüz

Âşinâ[ya] [âşinâ] bîgâne[ye] bîgâne yüz

“Dost olana dost, yabancı gibi olana yabancıyız.”

---

¹⁰⁷ Bursalı Rahmî, *Dîvân*, hzl. Mustafa Erdoğan, a.g.e.

¹⁰⁸ Ali Nihat Tarlan, *Hayâlî Bey Dîvânı*, a.g.e., s. 397.

şeklinde nesre çevrilen ikinci mısra metin tamiri ile vezne uydurulmuşsa da ilk mısra için aynı durum geçerli olamamıştır. Bu beyit hikâyede, perilerin Cihân Şâh'ı tanınması ve periler padişahının emriyle süslü bir tahtla karşılanması esnasında geçmektedir. Beytin ikinci mısrası Nefî'nin bir beytiyle¹⁰⁹ uyuşmaktaysa da ilk mısra ya müellif tarafından değiştirilmiş ya da müstensih'in hatası sonucu yanlış aktarılmıştır.

Y61a'da bulunan manzum kısım:

Gerek ağla dil gerek hürrem ol

Cefâsız vefâ yok vefâsız şafâ yok

“Ey gönül ister ağla istersen de sevinçli ol, cefâ olmadan vefâ olmaz, vefâ olmadan da şefâ olmaz.”

Cihân Şâh, Gevher-nigîn Kalesi'nin perilerini görüp Şemse Hân'a kavuşacağını anladığında sevinçle bu beyti söyler. Diğer iki nüshada bulunmayan bu beyit, Bağdatlı Rûhî'ye aittir.¹¹⁰

M57b, S71a, Y62b'de bulunan manzum kısım:

Dil ser-i kûyın koyup itmez behiştî arzû

Her kişiye kendü şehri yeg gelür Bağdâd'dan

“Gönül senin mahallenin başını bırakıp cenneti arzulamaz, her kişiye kendi şehri Bağdat'tan yeğ gelir.”

Bu beyit de hikâyede, bulunduğu kısmın muhtevasına anlam bakımından oldukça uyum sağlamaktadır. Buna göre Cihân Şâh sevgilisi Şemse Hân'a kavuşmuş, periler diyarında mutlu mesut yaşarken birden kendi memleketi ve ailesi aklına gelir. Gurbetin verdiği kederle ağlarken bu beyti söyler. Müellifin bu beyti bilhassa seçtiği, manaya

---

¹⁰⁹ Nefî, *Dîvân*, hzl. Metin Akkuş, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2018, s. 260. e-kitap, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/57741,nefi-divanipdf.pdf?0>, [Erişim Tarihi: 15.11.2023]

¹¹⁰ Saniye Rukiye Erten, *Kayseri Raşit Efendi Eski Eserler Kütüphanesi'ndeki Bağdatlı Rûhî Dîvânı Nüshası (Metin-İnceleme)*, Yozgat Bozok Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, 2018, s. 160.

bakıldığında anlaşılmaktadır. Beyit Seydî Ali Reis'in eserinde geçmekle birlikte kime ait olduğu tereddütlüdür.¹¹¹

Y63a'da bulunan manzum kısım:

Ağladur âdemi gurbet kişi kendin yeñemez

“Gurbet insanı ağlatır kişi bunun üstesinden gelemez, aynı şekilde hastalık çekip inleme kemendini atlatamaz.”

Bu beyit de Cihân Şâh'ın memleketini özleyip gurbet kederini hissettiği kısımda yer almaktadır. Bu beyit ise Necâtî Bey'e aittir, fakat metinde sadece ilk mısraı yer almaktadır, ikinci mısraı ise “Nitekim haste çeküp nâle kemendin yeñemez” şeklindedir.¹¹²

Y69b, M62a'da bulunan manzum kısım:

Eger düşdiyse bir kevkeb cihânuñ şemsi var olsun

Ger eksildiyse bir mîve dırahtı pâyidâr olsun

“Eğer bir yıldız düştüyse, dünyanın güneşi var olsun, eğer bir meyve eksildiyse ağacı var olsun.”

Bu beyit hikâyede, Şemse Hân öldükten sonra Cihân Şâh'a üzülmemesini söyleyip, geride kız kardeşlerinin kaldığını, onlarla gönlünü hoş edebileceğini tavsiye eden peri dostlarının söylediği bir beyittir. Şairi tespit edilememiştir.

Y70a, S79a, M62a'da bulunan manzum kısım:

Melül oldum cihân-ı bî-vefâdan

Țutuldu gönlüm ol miñnet-serâdan

“Vefâsız cihandan usandım, gönlüm dert sarayı tarafında perişan hâle getirildi.”

---

¹¹¹ Mehmet Kiremit, *Seydî Ali Reis, Mir'âtü'l-Memâlik: İnceleme-Metin-İndeks*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora tezi, Ankara, 1990, s. 130-131.

¹¹² Ali Nihat Tarlan, *Necâtî Bey Dîvânı*, Akçağ Yayınları, Ankara, 2013, s. 246.

Çok kaç' itdüm cem' irtibâtum

Getürdim ol güzâr-gehden bisâtim

“Bütün irtibatımı kestim, o gelip geçici yerden minderimi getirdim.”

Du'â eyle ki luğf-ı Hâzret-i Hâk

Baňa göstermeye dünyâyı muğlak

“Allah'a dua et ki bana dünyayı bir daha asla göstermesin.”

Bu beyitler hikâyede Şemse Hân'ın ölümünün ardından Cihân Şâh'ın, Şemse'den başka bir şey istemediğini bu sebeple artık dünyadan elini eteğini çekeceğini ifade ettiği kısımda yer alan beyitlerdir. Kahramanın ağzından verilen bu beyitler Fuzûlî'ye aittir.¹¹³

M66b, Y76b, S87b-88b'de bulunan mansum kısım:

Bulunmadı bir dost yalan dünyede hayfâ

Tutdum yönümü tapuňa geldüm ey Hâzret-i Mevlâ

“Ne yazık! Bu yalan dünyada bir dost bulunmadı, Ey Allah'ım (ben de) yönümü sana çevirip sana geldim.”

Yüz yire koyup kapuna şefkat umageldüm

Bî-çâre vü miñnet-zede ser-geşte-i şeydâ

“Çaresiz ve eziyet görmüş, meczup ve şaşkın (bir şekilde) yüzümü yere koyup kapına şefkat dilemeye geldim.”

Dermân umageldüm harem-i küyuña nâlân

---

¹¹³ Fuzûlî, *Hadikatü's-Süeda*, hzl. Şeyma Güngör, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1987, s. 258.

Şol kişi saña yüz duta maħrūm ola hāşā

“Sevgilinin bulunduğu yere inleyerek derman dilemeye geldim, hāşā bir kişi sana yönelse mahrum olur.”

Raħm eyle gözüm yaşına redd itme қаpuñdan

Yā Rab be-ħaқ-ı [levh] қalem ü ‘arş-ı mu‘allā

“Yüce arşın ve levh ü kalemin hakkı için ey Allah’ım beni kapından geri çevirme, gözümün yaşına merhamet et.”

Қahrıñ eli ger-anı ura rūy-ı zemīne

Zīr ü zeber olup yata қalkmaya aşlā

“Kahrın ekş onu yeryüzüne vursun, altüst olup yatsın ve asla kalkmasın.”

Luţfuñ eli ger anı çeke fevқ-i ‘alāya

Қanda қarasın göre anıñ dīde-i a‘mā

“Luţfun eli ise onu en yükseğe çıkarısın, kör gözler onun nerede olduğunu görsün.”

Bu beyitler hikāyede Bülkiyā’nın evine dönebilmek için Allah’a samimiyetle ettiği münâcât olarak yer almaktadır. Beyitlerin sahibi ise daha önceden de metinde bir beytine yer verilmiş olan Şāhî mahlaslı Şehzāde Bāyezīd’dir.¹¹⁴

M66b, Y76b’de bulunan manzum kısım:

Yalvarınca Ĥudā’ya bir mazlūm

Ĥāşā ki anı eyleye maħrūm

“Bir mazlum Allah’a yalvardığına Allah onu zinhar mahrum bırakmaz.”

---

¹¹⁴ Şehzāde Bāyezīd, *a.g.e.*, s. 48.

Nā-murād idüp itmez anı melül

‘Ākıbet hācetüñ ider maqbül

“Onu muradına kavuşamayanlardan eyleyerek üzmez, sonunda dileğini kabul eder.”

Bülkiyâ'nın duasının kabul olması hadisesinin anlatıldığı yerde geçen bu beyitlerin şairi tespit edilememiştir.

Mensur Câmasb-nâme hikâyesinde yer alan manzum parçalar incelendiğinde kim olduğunu tespit edemediğimiz müellifin, çeşitli şairlerden seçtiği beyitleri metnine dâhil ettiğini görmekteyiz. Bu beyitlerin genellikle vezin bakımından kusurlu olması müellifin ezberindeki beyitleri metnine yazdığı düşüncesini akla getirmektedir. Bu manzum kısımları incelenirken öncelikle metindeki beyitlere yer verilmiş ve nesre çevirisi yapılmıştır. Daha sonra beyit, metinde hangi olayın ardından ve ne vesileyle geçtiği açıklanmıştır. Buradan anlaşıldığı kadarıyla şiirler metne rastgele yerleştirilmemiş, kullanıldığı yerdeki duygu ve düşüncüyü kuvvetlendirmek veya misal göstermek için aktarılmışlardır. 55 adet manzum parçanın yer aldığı metindeki beyitlerin kime ait olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu doğrultuda Fuzûlî, Necâtî Bey, Bâkî, Behiştî, Şehzâde Bâyezîd (Şâhî), Ahmed Paşa, Şeyhülislam Yahyâ, Kemâl Paşazâde, Zâtî, Lâmi'î, Bursalı Rahmî, Hayâlî Bey, Nef'î, Bağdatlı Rûhî, Mu'îdî, Gelibolulu Mustafa Âlî, Şeyhî, Veysî, Meşâmî, Su'âlî, Meşrebî, Nergisî, Mantıkî ve Şûrî-i Meczûb adlı şâirlerin şiirlerinin metinde yer aldığı görülmüştür. Genel olarak divanlardan alınan beyitlerin yanında Fuzûlî'nin Hadîkatü's-sü'edâ'sı gibi farklı muhtevalı eserlerden de şiir aktarıldığı tespit edilmiştir.

II. BÖLÜM

1. Abdî Mûsâ'nın Câmasb-nâme'si ile Mensur Câmasb-nâme'nin Mukayesesi¹¹⁵

1.1.Hikâyenin Şekil Bakımından Mukayesesi

Abdî'nin Câmasb-nâme'si mesnevî nazım şekliyle yazılmıştır ve 5360 beyitlik hacimli bir eserdir. “Kitâb-ı Câmasb-nâme” adlı eser ise içerisinde manzum parçaları da ihtivâ eden mensur bir hikâyedir.

Abdî eserini aruzun remel bahrinin “fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün” kalıbıyla yazmıştır. Mesnevîyle aynı vezinde yazılmış 3 gazel ve aruzun farklı kalıplarıyla yazılmış 13 gazel yer alır. Toplamda 16 gazelin olduğu mesnevîde aynı vezin ve kafiyede iki münâcât bulunur. Mesnevîlerde genellikle gazeller konunun işlendiği kısımda hikâyedeki kahramanların ağzından söylenir.¹¹⁶ Abdî de bu gazelleri hem mesnevînin yazıldığı aruz kalıbıyla hem de farklı aruz kalıplarıyla kaleme almıştır. Metindeki bu gazeller aruzun remel bahrinin “fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün” kalıbıyla; hezec bahrinin “mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün”, “mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün”, “mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün”, “mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün” kalıplarıyla ve remel bahrinin “fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün” kalıbıyla yazılmıştır. Mesnevîde ayrıca münâcât ve na't gibi edebî türler yer almaktadır.

Mensur Câmasb-nâme'nin başlangıcında ise aruzun “mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün” kalıbıyla yazılmış manzum bir kısım yer alır. Burası hikâyeye geçileceğini haber veren bölümdür. Müellif, sözü iyi söyleyebilmek ve Allah'ın vasıflarını güzel sayabilmek için dua eder. Sakiye seslenir ve ondan münâcât için bir yudum şarap ister, mutribden saz çalarak söze başlamasını ve dua etmesini talep eder. Daha sonra mensur kısma

---

¹¹⁵ Burada mukayese için Abdî Mûsâ, *Câmasb-nâme*, hzl. Müjgân Çakır, Hanife Koncu, *a.g.e.* künyeli eserden faydalanılmıştır.

¹¹⁶ Ahmet Kartal, *Doğu'nun Uzun Hikâyesi Türk Edebiyatında Mesnevî*, Doğu Kütüphanesi Yayınları, İstanbul, 2018, s. 91-92.

geçilir ve burada eski râvîlerin, ibret dolu hikâyelere fasih ve belîğ bir şekilde başladığı belirtilir. Bu ifade, müellifin mensur hikâyeye geçmeden evvel sanatlı manzumeler içeren bir girizgahta bulunmasının bir sebab-i telifi gibidir. Bunun ardından hikâyeye geçilir.

Abdî'nin Câmasb-nâme'sinin giriş kısmında ise ilk olarak metnin dışında olan bir besmele bulunur. Mesnevînin dördüncü beytinde hidâyet ışığının kendisine dokunması sebebiyle hikâyeye başladığını belirttiği sebab-i telif mahiyetinde bir beyit yer alır. 24 ile 34. beyitler arasında sözün yüceliğinden bahsedilir. Ardından 35 beyitlik Allah'ın varlığını ve birliğini dile getiren başlıksız bir tevhid bölümü yer alır. Mesnevînin 70. beytiyle beraber 38 beyitlik Hz. Peygamber'i öven ve ondan şefaât niyaz eden bir na't kısmı gelir. Bu bölümden sonra 108 ile 134. beyitler arası devrin padişahı II. Murad'ın övüldüğü "Medh-i Sultân-ı A'zam ve Yegâne-i Mufahham Mevlâ-yı Mülûkü'l-^çArab Ve'l-^çAcem" başlıklı kısım gelmektedir. Bu kısımda Abdî, bu eseri padişah adına tercüme ettiğinden ve eserin ismini Câmasb-nâme koyduğundan bahseder. Devrin padişahına övgü kısmından sonra Abdî, "Âgâz Kerden-i Dâstân Velehu" başlığıyla hikâyeye giriş yapar. Metindeki bütün başlıklar Farsça yazılmıştır.

Hikâye bölümü mensur Câmasb-nâme'de ise başlıklar altında anlatılmaz. Hikâyenin sonunda eserin ilk olarak Arap dilinde yazılıp ardından Türkçeye tercüme edildiğinden bahsedilir ve kitabın yazarına, okuyanına, dinleyenine dua edilerek metin bitirilir.

Abdî'nin Câmasb-nâme'sinde hikâye bölümü 113 başlık altında anlatılır. "Âgâz Kerden-i Dâstân Velehu" başlığıyla hikâyeye giriş yapılır ve en son 32 beyitlik "Hatm-ı Kitâb-ı Câmasb-nâme" kısmı ile sona erer. Burada Abdî'nin, eseri kendisinden bir yadigâr kalması için yazdığını, çok emekler verip sıkıntı çektiğini, Aydıncık şehrinde yazıp tamamladığını belirttiği beyitleri yer alır. Yine burada şair Allah'a şükrederek eserini sonlandırır.

1.2. Hikâyenin Olay Örgüsü Bakımından Mukayesesi

İki hikâyeye de baktığımızda Dânyâl'in ölümünün ardından Câmasb'ın bir dikiş tutturamaması, ağaç kesmek için ormana gittiğinde bal kuyusunda terk edilip orada Şâhmârân'la karşılaşması söz konusudur. Şâhmârân'ın Bülkiyâ hikâyesini ve bu hikâyenin içerisindeki Cihân Şâh öyküsünü Câmasb'a anlattıktan sonra onu hamama

girmemesi şartıyla yurduna göndermesi fakat sözünü tutmadığı için Şâhmârân'ın öldürülmesi, ardından Câmasb'ın âlemin bilgisine ulaşması anlatılmaktadır. Mesele özet olarak bu olsa da ele aldığımız manzum ve mensur Câmasb-nâme'de olayların gelişimi bazı farklılıklar arz eder.

Mukayese yapılırken Abdî'nin Câmasb-nâme'sinde “mesnevî” olarak, incelediğimiz mensur Câmasb-nâme'den ise “mensur hikâye” veya “mensur Câmasb-nâme” olarak söz edilecektir.

Mesnevîde Allah, Dânyâl'e Cebrâil'i göndererek bütün hikmetleri bildirmiştir. Dânyâl hikâyede ölüm derdine çare bulmak ister. O, içinde bütün sırların yazılı olduğu hikmetli bir kitaba sahiptir. Bu kitapta ölümün çaresini de bulur. Ceyhun Irmağı'nın ötesinde yetişen özel bir ot ile ölümsüzlük şerbeti yapmak üzere yola çıkar. Fakat Cebrâil buna engel olur ve hikmetli kitabının birçok sayfası nehre düşer. Dânyâl evine hastalanmış hâlde gelir ve kitabın kalan beş altı sayfasını bir sandığa kilitler. Buna karşın mensur hikâyede Dânyâl'in ölüme çare bulmak istemesinden bahsedilmez, Ceyhun ırmağına gidip Cebrail ile karşılaşması, hikmetli kitabını nehre düşürmesi hadiseleri yoktur. Burada Dânyâl hikâyenin başında İsrailoğullarına mensup ilim ve hüner sahibi bir kimse olarak anılır ve günün birinde elindeki hikmetli kitabı sandığa koyarak gizlediğinden bahsedilir. Daha sonra hatununa “*Oğlum Câmasb bu kitabı kendisi sormadığı sürece vermeyesin*” diyerek vasiyet eder.

Mesnevîde Câmasb, babası Dânyâl öldükten sonra doğarken mensur hikâyede babası ölmeden önce doğmuş olarak karşımıza çıkar. Ayrıca mesnevîde Câmasb doğduktan sonra bir müneccim gelip Câmasb'ın ömrünün uzun olacağını, çok eziyet çekeceğini fakat ilim sahibi olacağını haber verir. Bu hadise mensur metinde bulunmaz.

Mesnevîde bir türlü ilim tahsil edemeyen Câmasb'a annesi eşek alırken mensur hikâyede Câmasb, birkaç eşya satarak kendisine üç eşek alır. Bu eşeklere yüklediği odunlardan birazını satıp fakirlere dağıtır, geri kalan kısmını da evi için harcar.

Mesnevîde Câmasb elindeki dal parçasıyla yeri eşeleyerek bir mermer bulur ve bu şekilde mermerin altındaki bal kuyusunu görürler. Kuyunun keşfedilme hadisesi mesnevîde bu şekilde iken mensur hikâyede, Câmasb'ın elindeki baltanın sapının kopması ve bir mermer taşa saplanması durumunda gerçekleşir.

Mesnevîde Câmasb'ı bal dolu kuyuya indirip bütün balları çıkartmasını sağladıktan sonra onu orada terk eden eşekçiler, şehre geldiklerinde Câmasb'ın annesine oğlunu

bir kaplanın parçaladığını söylerken mensur hikâyedeki oduncular Câmasb'ın annesine oğlunun yağmur sırasında gök gürlemesinden korkup kaçan eşeğinin peşinden gidip kaybolduğunu anlatırlar.

Mesnevîde Bülkiyâ, Mısır ülkesinde İsrailoğullarından Uşel adındaki yöneticinin oğlu olarak geçer. Babası öleceği zaman kavmine, “oğlumu önder edinin” diye buyurur. Mensur hikâyede ise Bülkiyâ İsrâiloğullarından Serâbil Şâh adındaki padişahın oğludur ve Serâbil Şâh'ın kavmine böyle bir duyurusu olmamıştır.

Mesnevîde Bülkiyâ, babasının kilitli sandıkta sakladığı na't-ı Mustafa'yı bulur. Uşel'in bu na'tı Tevrat'ın içinden çıkardığı ve kimse Hz. Muhammed'e ve İslâm'a yönelmesin diye de sakladığı bilgisi yer alır. Bülkiyâ bunu öğrendikten sonra kavmine, babası Uşel'in inkarcı ve kötü bir kimse olduğunu duyurur. Mensur hikâyede ise Bülkiyâ bu na'tı bulduktan sonra babası hakkında böyle bir duyuruda bulunmaz. Mensur hikâyede na'tın yazılı olduğu sayfanın Tevrat'ın içinden çıkarıldığı bilgisi yer alır. Burada Tevrat'ın yedi sayfasının olduğu fakat Pulûs'un bu sayfayı saklayarak altıya indirdiğinden bahsedilir. Sahih olan Tevrat'ı ise Yohannâ'nın yazdığı ve onun asla Hz. Muhammed'in vasıflarını gizlemediği belirtilir. Bu bilgiler mesnevîde yer almazken Serâbil Şâh'ın sahih olan Tevrat'ın na't-ı Mustafa sayfasını sakladığı hadisesi, mesnevî ile örtüşür.

Mesnevîde Bülkiyâ Şâm'a gitmek için bir gemiye biner, gemi bir müddet sonra adaya yanaşır. Bülkiyâ gemiden inip adada uyuyunca gemiyi kaçıır ve adada tek başına kalır. Mensur hikâyede ise Bülkiyâ denizde yol alırken fırtına çıkar. Fırtına gemiyi bir adaya sürükler ve taşa çarpıp paramparça olur. Bu hadiseden tek kurtulan kişi Bülkiyâ'dır.

Mesnevîde Bülkiyâ'nın cehennem halkı ile karşılaşma hadisesi hikâyenin başlarında anlatılırken mensur Câmasb-nâme'de bu hadise çok daha sonra anlatılır. Onların karşılaşması mensur hikâyenin şu aşamasındadır: Affân'ın Hz. Süleymân'ın mührünü çalma teşebbüsü sırasında Cebrâil gelip onu yakıp kül eder. Bülkiyâ'yı ise bağışlayıp evine gönderir ve o, dönüş yolunda bu yaratıklarla karşılaşır. Mesnevîde cehennem halkı, Bülkiyâ'nın mahsur kaldığı adadaki büyük yılanlarken mensur hikâyede cehennem halkının yılan olduğundan bahsedilmez. Bununla birlikte onların cinsi hakkında da bir bilgi yer almaz.

Mesnevîde cehennemın yılda iki kez kükreyip, taşıp geri çekilmesiyle dünyadaki sıcak ve soğuşun; yaz ile kışın meydana geldiği anlatılırken mensur hikâyede mevsimlerin bu şekilde oluştuğundan bahsedilmez. Mensur hikâyede cehennemın kendi hararetinden dolayı nefes alabilmek için Allah'tan izin istediği, bu yüzden yılda iki kez içindekileri dışarı bıraktığından bahsedilirken mesnevîde cehennemın Allah'a kendi hararetinden dolayı nefes alma isteğinde bulunması anlatılmaz.

Mesnevîde Bülkiyâ'nın Şâhmârân ile karşılaşması mensur hikâyeye göre farklıdır. Bülkiyâ, geldiği bir adada büyük yılanlar ve bu yılanların arasında küçük, beyaz, parlak derili, billura benzeyen bir yılan görür. Bu yılan Yemlihâ'dır. Bülkiyâ yılanların şâhiyla tanışıp ona hikâyesini anlatır ve vedalaşırlar. Mensur Câmasb-nâme'de ise Bülkiyâ'nın Şâhmârân'la tanışması hadisesi şu şekildedir: Bülkiyâ, gemisi parçalandığı için mahsur kaldığı adada Şâhmârân ile karşılaşır. Tanıştıktan sonra Bülkiyâ, Hz. Muhammed'in aşkıyla yolculuğa çıktığını ve ona ulaşmak istediğini söyler. Şâhmârân ise Hz. Peygamber'in dünyaya gelmesine bin yılın olduğunu ve evine dönmesini söyler. Ona bir ejder verir ve evine dönmesini sağlar. Mesnevîde Şâhmârân Bülkiya'yı evine göndermemektedir.

Mesnevîde Hz. Süleymân'ın kabrinin yedi denizin ötesindeki bir dağda, yüz bin kişinin içine sığabileceği bir mağarada olduğundan bahsedilirken mensur hikâyede bu mağaradan bahsedilmeyip Hz. Süleymân'ın yattığı yerin Kâf Dağı'nda olduğu söylenir.

Mesnevîde Bülkiyâ Cebrâil'in uyarısıyla eve dönecektir. Bu yolculuk esnasında farklı yerlere ulaşır. İlk olarak denizleri aşarak çiçek dolu bir adaya gider, daha sonra denizinden devasa hayvanların çıktığı bir yere gelir, ardından dördüncü, beşinci, altıncı ve yedinci denizlere ulaşarak buralarda çok acayip hadiselere şahit olur. Mensur Câmasb-nâme'de bu hikâyelere yer verilmez.

Mesnevîde Şâh Sahrâ olarak geçen perinin hikâyesi mensur Câmasb-nâme'ye göre daha önce anlatılır. Bülkiyâ evine dönerken perilerin savaşına şahit olur ve peri askerleri Bülkiyâ'yı Şâh Sahrâ ile tanıştırır. Mensur Câmasb-nâme'de ise bu askerlerin padişahı Âsem Şâh olarak geçmektedir ve burada şahtan peri olarak bahsedilmez. Ayrıca bu hadise, Bülkiyâ'nın Cihân Şâh ile karşılaşp onun hikâyesini dinledikten sonra gerçekleşir. Bülkiyâ Âsem Şâh ile karşılaştıktan kısa süre sonra evine ulaşır ve

hikâye sona erer. Mesnevîde ise Bülkiyâ'nın hikâyesi, Şâh Sahrâ olarak geçen padişahla karşılaşmasından çok daha sonra biter.

Mesnevîde Şâh Sahrâ Halîs ve Melîs'i anlatırken Melîs'in görünüşünün kurda benzeyip dişi olduğundan, Halîs'in ise erkek aslana benzediğinden bahseder. Ayrıca dişi kurdun kuyruğunun akrep, erkek aslanın ise yılan olduğunu anlatır. Mensur hikâyede ise Âsem Şâh Halîs ve Melîs'in her ikisinin de yılan olduğunu söyler.

Mensur Câmasb-nâme'de, iblisin Allah'ı inkâr ettikten sonra tövbe edip kırk bin yıl boyunca ibadet ederek cehennemden en alt tabakasından çıktığı ve Allah'a en yakın kul olduğu fakat Hz. Âdem yaratıldıktan sonra tekrar Allah'ın emrine itaat etmeyerek lanetlendiği Âsem Şâh'ın ağzından anlatılırken mesnevîde bu hadise anlatılmamaktadır.

Şâh Sahrâ mesnevîde şeytanın, kardeşiyle birleşip şeytanları ve devleri doğurduğu, dev ve şeytanların aslının buradan geldiğini anlatırken bu durum mensur hikâyede geçmez.

Mesnevîde Bülkiyâ bir gün tepenin üstünde Yûhâyıl adında büyük bir melek görür ve sohbet eder. Bu meleğin doğuya ulaşan eli aydınlığa, batıya ulaşan eli ise karanlığa hükmeder, gece ile gündüzü, mevsimleri meydana getirir. Mensur Câmasb-nâme'de ise gece ile gündüze hükmeden meleğin ahvâli daha farklıdır. Bülkiyâ yolculuğu esnasında Kâf Dağı'nın tepesinde beyaz ve siyah eli olan bir melek görür. O, siyah elini yumup beyaz elini açtığında gündüz, beyaz elini yumup siyah elini açtığıdaysa gece olur.

Mesnevîde Bülkiyâ rüzgara hükmeden meleklerle karşılaşır. Bu meleğin bir eli yerde ve diğer eli göktedir. Gökte olan eliyle oradaki rüzgarı zapteder, yerde olan eliyle de yeryüzündeki rüzgarın eseceği vakitleri ayarlar. Mensur Câmasb-nâme'de rüzgara hükmeden bu melek yer almamaktadır.

Mesnevîde Bülkiyâ'nın karşılaştığı farklı suretlerdeki dört melek yer alır. Biri kuş başlıdır, diğeri insan yüzlüdür fakat herkese benzemektedir, bir diğeri ise öküz gibidir ve sonuncusu da erkek aslan gibidir. Bu meleklerin hepsi kendi tâifesine dua eder. Mensur Câmasb-nâme'de bu dört melek daha farklı tasvir edilir. Buna göre meleklerden biri insan suretindedir, ikincisi insan başlı olup gövdesi kuştur. Üçüncüsünün başı insan, gövdesi aslandır. Dördüncüsünün de başı insan ve gövdesi kaplandır.

Mesnevîde Kâf Dağı'nda oturan ve sürekli ellerini oynatan Bî-hilâf adında bir melek vardır. Melek, Kâf Dağı'nın dünyadaki her yerde bir damarı olduğunu söyler ve bu damarlara hükmedenin kendisi olduğunu açıklar. Dünyadaki kıtlığı ve açlığı, bolluğu ve bereketi bu damarları oynatarak sağlar. Eğer bir zelzele olacaksa bunu da damarlar sayesinde yapar. Yeryüzündeki bu olaylara hükmeden melek mensur Câmasb-nâme'de yer almamaktadır.

Mesnevîde Kâf Dağı'nın damarlarına hükmeden melek, Kâf Dağı'nın ötesindeki yedi dünya büyüklüğünde olan şehrin halkından bahseder. Bu şehrin halkı meleklerden oluşmaktadır ve cuma geceleri dağın üstüne oturarak kıyamet kopacak korkusuyla dua ederler. Mensur Câmasb-nâme'de ise Bülkiyâ, bu meleklerle yolculuğu esnasında karşılaşır. Karşılaştığı vakit Cuma gecesidir ve o esnada melekler dağa oturmuş Allah'ı zikretmektedirler.

Mesnevîde Kâf Dağı'nın damarlarına hükmeden melek, çok soğuk olup cehennemın ısıısını geri yansıtarak dünyayı bu sıcaktan koruyan bir yerden bahseder. Bu yer Kâf Dağı'ndadır. Mensur hikâyede ise bu yerden bahsedilmemektedir.

Mesnevîde Bülkiyâ, gökten yere kadar inen perdeler ve bu perdelerin ardındaki kapıları koruyan melekleri görür. Bülkiyâ kapıyı açmalarını ister fakat sadece Cebrâil bu kapıları açabilmektedir. Bülkiyâ Allah'a dua eder ve Cebrâil gelip kapıyı açar. Bu melekler ve yaşanan hadise mensur Câmasb-nâme'de yer almamaktadır.

Mesnevîde acı ve tatlı suları birbirinden ayırmakla görevli olan meleklerin, bu ayırma işlemini nasıl yaptıkları hakkında bir tasvir yer almazken mensur hikâyede bir bölüm meleğin iki denizin kenarında durup bu suların karışmaması için ellerinde kamçılarla suları birbirinden ayırdıkları anlatılır. Mesnevîde bu meleklerin olduğu yerde dünyadaki altın ve gümüş madenlerinin kaynağı olan iki dağ yer alır ve oradaki meleklerin hazinedar melekler olduğu söylenir. Mensur hikâyede ise bu dağlardan ve hazinedar meleklerden söz edilmemektedir.

Mesnevîde Bülkiyâ içi balık dolu bir denize ulaşır ve burada balıkların şahıyla sohbet eder. Buna karşın mensur Câmasb-nâme'de bu hikâyeye yer almamaktadır.

Mesnevîde Cihân Şâh'ın babası Kâbilistân padişahı Taymûs Şâh olarak geçer, Taymûs Şâh servetini kendisinden sonra devralacak bir oğlan sahibi olmak ister, usturlab ilmüne başvurarak Horasan padişahının kızıyla evlenirse bir oğlunun olacağını öğrenir. Bunun üzerine Horasan padişahından kızı isterler ve evlenerek bir oğlan sahibi olurlar.

Mensur hikâyede ise Taymûs Şâh İran'ın ve yedi iklimin hükümdârı olarak geçer. Ayrıca oğlan sahibi olmak istemesi ve Horasan kızıyla evlenme hadiseleri burada yer almaz.

Mesnevîde Taymûs Şâh, oğlunun başına gelecekleri usturlab ilminden mâlik bir kişiden öğrenirken mensur Câmasb-nâme'de Cihân Şâh'ın falına bakılmaz, Taymûs Şâh oğlunun başına gelecekleri rüyasında görür.

Mesnevîde Cihân Şâh'ın ilim tahsil etmesi, babası tarafından şah olarak ilan edilmesi ve uğruna verilen ziyafetler anlatılır. Buna karşın mensur Câmasb-nâme'de bu kısımlar yer almaz.

Mesnevîde Cihân Şâh ava çıkıp yedi arkadaşıyla bir geyiğin peşine düşer ve denize açılıp kaybolur. Babası Taymûs Şâh peşlerinden askerleri gönderip ayrıntılı bir arama gerçekleştirirse de Accâc adındaki âlim usturlabına bakarak Cihân Şâh'ın uzun yıllar gelmeyeceğini ama en sonunda döneceğini haber verir. Mensûr Câmasb-nâme'de ise babasının bu ayrıntılı aramasından bahsedilmez. Burada Cihân Şâh geri döndükten sonra Taymûs Şâh sadece oğluna onu çok aradığını ama bulamadığını söyler.

Mesnevîde Cihân Şâh ve arkadaşlarının yaşadıkları ilk ada, nîm tenlilerin yani yarım vücutluların adasıdır. Bu canlıları gören Cihân Şâh ve arkadaşları kaçıp gemiye biner fakat dört yoldaşını bu adada kaybeder. Mensur Câmasb-nâme'de ise Cihân Şâh'ın arkadaşlarıyla yaşadıkları ilk ada maymunların adasıdır. Hikâyede, arkadaşlarından bazılarını nîm tenlilerin adasında değil de maymunların düşmanlarıyla savaşırken kaybeder.

Mesnevîde maymunlar Cihân Şâh'a itaat edip ziyafet meclisi düzenlerler. Cihân Şâh'ı şeytanların bulunduğu bir ırmağa getirirler. Bu şeytanlar maymunları öldürmektedir. Cihân Şâh ve arkadaşları ok ile yay alarak onları vurup dağıtırlar. Mensur Câmasb-nâme'de bu hadiseler yer almamaktadır.

Mesnevîde maymunlar ülkesindeki mermer sütunda Süleymân Peygamber'in yazdığı bir yazı vardır. Hz. Süleymân, bu levhayı bulan kişinin maymunlara ölene kadar padişah olacağını, buradan giderse helak olacağını, eğer maymunlara hükümdar olacak kişi insanoğlundan biri olmazsa şeytanların elinden kurtulamayacaklarını ve bu sebeple maymunların insanlara asla zarar vermeyeceğini bildirmektedir. Mensur Câmasb-nâme'de mermerdeki bu yazı İskender-i Zülkarneyn'e aittir. Yazının sahibinin mesnevîde anlatılandan farklı olması gibi yazının mahiyeti de mensur

Câmasb-nâme’de farklıdır. İskender, bir gün bu diyara Taymûs Şâh’ın oğlu Cihân Şâh’ın geleceğini ve yedi yıl maymunlara hükmedeceğini bildirmektedir.

Mensur Câmasb-nâme’de İskender, maymunlara çok sayıda cephane bırakmıştır fakat mesnevîde böyle bir durum söz konusu değildir.

Mensur Câmasb-nâme’de maymunların düşmanları vardır. Bunlar karıncalar, gûl-i beyâbânîler ve nîm tenlilerdir. Cihân Şâh pâdişahlığı süresince bu düşmanlarla savaşıyor ve galip gelir. Mesnevîde ise bu yaratıklar çevrede yaşayanlardır ve maymunların düşmanları olarak geçmezler.

Mesnevîde Cihân Şâh beş yılın ardından kendi isteğiyle kaçarken mensur hikâyede Cihân Şâh yedi yıl hükümdarlığının ardından maymunların kendisini öldüreceğini duyduktan sonra kaçır.

Mesnevîde Cihân Şâh kaçarken maymunların anlamaması için bir plan yapar. Maymunları toplayıp ülkenin etrafındaki zulmü ortadan kaldırmak için sefere çıkacağını haber verir. Ülkeyi dolanıp bir köyde konaklarlar ve burada maymunlar yiyip içip sarhoş olur ve uyurlar. Onların sarhoşluğunu fırsat bilip Cihân Şâh ve arkadaşları itlerin üzerine binip kaçarlar. Mensur hikâyede ise Cihân Şâh maymunları oyalamak için dağlardan meyve getirmelerini emreder ve hepsi dağa çıkınca arkadaşlarıyla birlikte atlarına binip kaçar.

Cihân Şâh ve arkadaşlarının bineği mesnevîde büyük köpekler iken mensur hikâyede at olarak geçmektedir.

Mesnevîde Cihân Şâh Nehrevâr şehrine girdiğinde sokaklarda kimseler yoktur, dükkanlar da kapalıdır. Bir aşçının evine girer ve hâne halkı Yahudi olduğu için cumartesi günlerini sessizce oturarak geçirmektedir. Aşçı Cihân Şâh’a yardım eder. Mensur Câmasb-nâme’de ise Cihân Şâh’ın bu eve girip aşçı ile sohbet etmesi yoktur. Burada Şâh’ın sadece bir aşçı dükkanına girip yemek yediği geçmektedir.

Mensur hikâyede Cihân Şâh, Murg Şâh’ın kasrını bulmadan önce dağın üzerinde dolaşır ve dağda insan kemikleriyle kafatasları görür. Bu durum mesnevîde yoktur.

Murg Şâh, mesnevîde Cihân Şâh’a Şemse Hân’ın gömleğini ondan bir oğlan ve kız çocuğu sahibi oluncaya kadar saklamasını, hikâyede ise hep saklayıp hiçbir zaman vermemesini söyler.

Mesnevîde Şemse, Cihân Şâh'ı da alıp uçarak şehre varır. Mensur Câmasb-nâme'de ise Murg Şâh onları götürmesi için iki kuşunu görevlendirir ve kuşlarla Cihân Şâh'ın memleketine ulaşırlar.

Mesnevîde Şemse'nin gömleği mermer bir direğin altına gömülürken mensur hikâyede bu gömlek Şemse ile Cihân Şâh'ın oturacağı sarayın ortasına kuyu kazılarak üzerine tunç dökülmek suretiyle gömülür.

Mesnevîde Şemse, gömleği ele geçirdikten sonra onu giyip tahtın üzerine oturur. Cihân Şâh'a ise kendisini bulmak isterse Gevher-nigîn Kalesi'ne gelebileceğini söyledikten sonra uçup gider. Mensur Câmasb-nâme'de ise Şemse, gömleği giyip güvercin şekline girer ve havalanır. Uçup giderken aşağıda gûy u çevgân oynayan Cihân Şâh'a seslenir ve eğer kendisini bulmak isterse Gevher-nigîn Kalesi'ni araması gerektiğini söyler. Mesnevîde Cihân Şâh'ın gûy u çevgân oynadığı geçmemektedir.

Mesnevîde Keyfâl Şâh'ın Taymûs Şâh'a savaş açma sebebi, babasının ve kardeşinin Taymûs tarafından öldürülmesi olarak anlatılır. Mensur Câmasb-nâme'de ise böyle bir durumun varlığından söz edilmemektedir.

Mesnevîde Keyfâl Şâh ile Taymûs Şâh'ın savaş sahnelerinde olay örgüsü bakımından paralellik vardır fakat mesnevîde daha ayrıntılı savaş sahneleri yer almaktadır. Örneğin hikâyede Taymûs Şâh yenilerek bir kaleye sığınır ve bir kale savaşı yapmaya karar verir. Abdî'nin Câmasb-nâme'sinde bu yerin adı Gülâd Kalesi olarak geçer. Kaleyi sağlamlaştırıp toplar ve mancınıklar kurulur. Bu hazırlıklara rağmen Taymûs Şâh kalede daha fazla dayanamayıp askerleriyle kaçma planı yapar. Fakat düşman onları ortalarına alarak sıkıştırır ve Taymûs Şâh nice askerlerini yitirir. Tam o esnada Cihân Şâh beraberindeki peri ordusuyla yetişerek savaşın seyrini değiştirir ve Keyfâl Şâh mağlup olur. Mensur hikâyede ise kaledeki ayrıntılara girilmez. Yalnızca Cihân Şâh'ın yardıma yetiştiği esnada kaleden kısaca söz edilir. Buna göre Cihân Şâh, peri ordusuyla babasına destek olmaya geldiğinde bir kalede sınımış askerleri görür ve içlerinden birini yanına alıp savaşın ahvâlini sorar. Asker ise altı yıldır iki tarafın birbirine bazen üstün gelip bazen de mağlup olduğunu, en sonunda ise kendilerinin kaybedip bu kalede kaldıklarını, kalenin de düşmek üzere olduğunu anlatır.

Mesnevîde Şemse, Cihân Şâh'ı gördüğünde çok pişman olduğunu, günah işlediğini, bir daha kaçmayacağını söyleyerek bağışlanmayı dilerken mensur Câmasb-nâme'de Şemse Hân özür dilemez ve bu şekilde yalvarmaz.

Mensur hikâyede Şemse'nin gömleğini alıp kaçtıktan sonra babasının yanına gelip Cihân Şâh'tan bahsettiği bir kısım yer alır. Burada Şemse, Cihân Şâh'tan övgüyle söz eder. Buna karşılık mesnevîde böyle bir kısım yoktur.

Mensur hikâyede Şemse'nin babası duyduğu kadarıyla Cihân Şâh'ı beğenir ve ondan haber getirene çok ihsan edeceğini ilan eder. Mesnevîde ise Şemse'nin babasının böyle bir sözünden bahsedilmez.

Mensur hikâyede Cihân Şâh, Şemse'yi alıp babasının yanına götürdüğünde Taymûs Şâh Şemse'ye neden bunca eziyeti Cihân Şâh'a reva görüp kaçtığını sorar. Şemse ise kendi babasından utandığı için kaçtığını ama şimdi bütün korkulardan emin olduğunu söyler. Mesnevîde ise Şemse'nin böyle bir açıklama yapması söz konusu edilmemiştir.

Mesnevîde Şemse ile Cihân Şâh'a yapılan düğün tasvirleri ve Şemse'yi akşam için süslemelerinden bahsedilen ayrı bir bölüm yer alırken bu durum mensur Câmasb-nâme'de yoktur, metinde sadece büyük bir düğün ziyafeti verilip nikah kıyıldığı bir cümleyle geçer.

Mesnevîde Şemse Hân göle gireceği sırada bir kurt ona saldırarak boynunu koparır. Mensur Câmasb-nâme'de ise Şemse Hân'a saldıran bir aslandır.

Mensur Câmasb-nâme'de Şemse öldükten sonra periler bir daha insanlarla görüşmezken mesnevîde böyle bir durumdan bahsedilmez.

Mesnevîde Bülkiyâ'nın Hızır ile karşılaşması mensur metne göre farklıdır. Metinde Bülkiyâ, Cihân Şâh'tan ayrıldıktan sonra çok güzel bir yere çıkar, burada kocaman bir ağaç ve ağacın üstünde başı altından, kuyruğu elmastan olan bir cennet kuşu vardır. Ağacın altında ise çeşitli yiyeceklerin olduğu lezzetli bir sofraya yer alır. Bülkiyâ bu kuş ile sohbet ederek karnını doyurur. Kuşa, insanoğlunun illeri ne tarafta diye sorar. Kuş ise Ebû'l-Abbâs'ın yani Hızır Peygamberin orayı bildiğini söyler. Hz. Hızır gelir ve Bülkiyâ ile tanışır fakat Allah'ın emri olmadan onu memleketine götüremeyeceğini bu yüzden Allah'a dua etmesi gerektiğini söyler. Bunun üzerine Bülkiyâ Allah'a yalvararak dualar eder ve duası kabul olur. Hz. Hızır hemen onu evine ulaştırır. Mensur Câmasb-nâme'de ise Hz. Hızır'ın Bülkiyâ'yı evine götürme hadisesi farklı şekilde cereyan eder. Buna göre Bülkiyâ yaşamın olduğu yerlere doğru gitmeye çalışırken bir dağa ulaşır. Bülkiyâ bu dağdaki kapıdan geçip memleketine gitmek ister fakat o kapıyı koruyan melekler kapının açılmasına izin vermezler. Bülkiyâ bunu duyunca bütün gayreti tükenir ve Allah'a yalvararak evine gitmek için dua eder. Allah duasını kabul

edince Bülkiyâ'nın üzerine uyku hâli çöker ve uyur. Allah onun imdanına Hz. Hızır'ı gönderir ve o da Bülkiyâ'yı alıp sarayının damına koyar.

Mensur metinde Bülkiyâ memleketine döndükten sonra kendi yerine geçen kişinin zalim bir hükümdar olduğunu görür ve onu tahttan indirerek tekrar babasının tahtına oturur. Böyle bir durumdan mesnevîde söz edilmemektedir.

Mesnevîde Şâhmârân'ın öldürüldükten sonra çömlöklere konulan etlerinin dile gelip neye nasıl deva olacağını söylemeleri mensur Câmasb-nâme'de yer almamaktadır.

1.3. Hikâyenin Kahramanlar Açısından Mukayesesi

Abdî'nin Câmasb-nâme'sinde kahramanlar, mensur Câmasb-nâme'ye göre daha çeşitlidir. Bunun yanında Câmasb, Şâhmârân, Bülkiyâ, Cihân Şâh her iki metinde de öne çıkan baş karakterlerdir.

Mesnevîde hikâyenin başlangıcında Dânyâl'den daha çok bahsedilir, onun ölümsüzlüğü bulmak için yolculuğu çıktığı ve Cebrâil'le karşılaşarak elindeki hikmetli kitabın bir kısım sayfasının nehre düştüğü anlatılırken mensur hikâyede Dânyâl'den kısaca bahsedilerek bu ayrıntılara girilmez. Dânyâl karakteri her iki metinde de yan rol konumundadır.

Şâhmârân mesnevîde tertemiz, küçük, beyaz, parlak derili, billura benzeyen bir yılan olarak tasvir edilirken mensur hikâyede onun boyutundan ve dış görünüşünden bahsedilmez.

Mesnevîde Bülkiyâ İsrailoğullarından Uşel adlı bir hükümdarın oğludur ve Mısır'da yaşar. Mensur hikâyede Bülkiyâ Serâbil Şâh'ın oğludur ve ülkesi hakkında bilgi bulunmamaktadır. Yine mesnevîde Bülkiyâ'nın çok ibadet eden iyi bir kul olduğundan bahsedilirken mensur hikâyede böyle bir bilgi bulunmamaktadır.

Mesnevîde Cihân Şâh'ın kasrını bulduğu kişi Murg Şâh-ı Nasrî olarak geçerken mensur hikâyede Murg Şâh olarak geçer. Murg Şâh'ın hikâyede on bin saf kuşa padişahlık ettiği yer alırken mesnevîde böyle bir sayı verilmez.

Mesnevîde Murg Şâh'ın kardeşlerinin adı Şâh-bâz ve Tayrû'l-Mülûk olarak geçerken hikâyede Şâh-bâz'ın adı Murg Şâh-ı Meyâne veya Şâh-ı Murgân olarak geçer; Tayrû'l-Mülûk'un adı ise Murg Şâh-ı Kebîr veya Murg-i Kebîr olarak anılır. Mensur hikâyede Meyâne Şâh'ın yirmi bin sıra kuşa, Murg Şâh-ı Kebîr'in ise otuz bin sıra kuşa

padişahlık ettiği geçmektedir. Mesnevîde kaçar adet kuşa padişahlık ettikleri geçmemektedir.

Mesnevîde Şemse'nin büyük ablasının ismi Dil-şâd iken mensur Câmasb-nâme'de Ümmî Hân olarak geçer. Mesnevîde bu peri kızlarının ayrıntılı bir tasviri yer alırken mensur Câmasb-nâmede onların dış güzelliklerinden pek bahsedilmez.

Mesnevîde Câmasb'ın odun kesmek için beraber dağa çıktıkları arkadaşları “eşekçiler” olarak anılırken mensur hikâyede bu şekilde isimlendirilmezler. Mesnevîde eşekçiler altı kişidir ve isimleri Hasan, Beşîr, Gürzeddîn, Bedreddîn, Muhyiddîn, Sadreddîn'dir. Mensur hikâyede ise Aşûb ve Şemûn olarak iki kişilerdir.

İskender-i Zülkarneyn mensur hikâyede maymunlar ülkesinde bulunan yazının sahibiyken mesnevîde bu yazının sahibi Hz. Süleymân'dır.

Mesnevîde Affân, Şâm şehrinde yaşayan bir âlimken mensur hikâyede Bülkiyâ'nın babasının veziridir.

Mesnevîde geçen meleklerin sayısı hikâyeye göre daha fazladır. Mesnevîde rüzgarı zapteden melekten bahsedilirken mensur hikâyede böyle bir melek yer almaz. Aynı şekilde mesnevîde Kâf Dağı'nın damarlarını yöneten Bî-hilâf adındaki melek ve perdedâr olan iki melekten mensur hikâyede bahsedilmez.

Gevher-nigîn Kalesi'nin padişahı mesnevîde Şâh Şehlâs olarak geçerken mensur hikâyede Şehenşâh Peri olarak anılır. Bununla birlikte mensur hikâyede Şehenşâh Peri tahtını Cihân Şâh'a devreder fakat mesnevîde böyle bir hadise yaşanmaz.

Mesnevîde Hz. Hızır'dan adım attığı yerlerin çiçekler açtığı, isminin zikredildiği her yere hemen ulaştığı ve beyaz giyimli olduğu şeklinde bahsedilirken mensur hikâyede bu özelliklerinden bahsedilmez. Ayrıca mesnevîde Ebu'l-Abbâs olarak da anılır, fakat hikâyede bu şekilde bir adlandırma yoktur.

Cihân Şâh'ın annesi hakkında mesnevîde Behrevâr Şah'ın kızı olup çok güzel olduğundan bahsedilirken mensur hikâyede Behrevâr Şâh'tan bahsedilmez ve Cihân Şâh'ın annesinin güzelliğinden söz edilmez.

Mesnevîde Hindistan hükümdarı Keyfâl Şâh'ın veziri Gehtân olarak geçerken mensur hikâyede Çemâpûr'dur.

Mesnevîde Hintlilere savaşta yardıma gelen insan ve köpek olmak üzere iki yüze sahip, boynu kuş boynu gibi her yöne dönebilen Sansar denen yaratıklar vardır.

Mensur Câmasb-nâme’de ise bu yaratıklar aynı özelliklere sahip olmakla birlikte Segsâr askerleri olarak geçerler. Mensur hikâyede ayrıca bunların üç dört başları olduğu, kimisinin altı yedi ele sahip olduğu ve bunların insan eti yediği de geçmekteyken mesnevîde bu özelliklerinden bahsedilmez.

Mensur Câmasb-nâme’de Şemse Hân’a âşık olup Gevher-nigîn Kalesi’ne saldıran Demerriyât-ı Nerre adlı bir devden söz edilir. Bu devin Hz. Süleymân zamanında ona karşı geldiği fakat daha sonra Müslüman olup Kâf Dağı’na hükümdar olduğu anlatılır. Buna karşın mesnevîde Demerriyât-ı Nerre adında bir dev ve yaşanan bu hadiseler yoktur.

Mesnevîde Keyhüsrev’in Şemhûr adında kötü kalpli bir veziri vardır, sihir ve büyü ile uğraşan bu vezir Keyhüsrev’in şifasının Şâhmârân’da olduğunu söyleyerek yılanların şahını öldürür. Mensur hikâyede ise bu kişi Keyhüsrev’in kötü kalpli hekimi olarak geçer ve adı Şemûn’dur. Bununla birlikte hikâyede onun sihir ve büyüyle uğraştığı hakkında bir bilgi yer almamaktadır. Mesnevîde Şemhûr’un bir din düşmanı olduğu da söylenirken mensur hikâyede böyle bir bilgi yer almaz.

Mesnevîde Keyhüsrev’in özelliklerini saymakla bitiremeyecekleri bir sarayı, bin iki yüz yıldır sultanların mutlulukla oturduğu bir tahtı, yedi yüz meliki, üç yüz yirmi beş veziri, yüz elli üç bin emiri vardır. Türk, Kıpçak, Şam, Mısır ve İranlı askerleri vardır. Yedi bin beş yüz çavuşu, beş bin kapıcısı bulunur. Yedi iklim Keyhüsrev’in kapısının kuludur. Buna karşılık mensur Câmasb-nâme’de Keyhüsrev’in devletinin böyle bir tasviri yer almamaktadır. Mesnevîde Keyhüsrev’in yüzünün dağıldığı, ağzının, burnunun ve gözünün belirsizleştiği anlatılırken mensur hikâyede yalnızca yüzünde bir marazın peyda olduğu ve yüzünün koyunun kızıl ciğerine döndüğü söylenir.

Mensur Câmasb-nâme’de Kâf Dağı’nın eteğindeki manastırda yaşayan Belâ-nûş adındaki keşişin ismi mesnevîde Yagmûs Mûg olarak geçer. Aynı zamanda mesnevîde bu keşişin Nuh zamanından kaldığından bahsedilirken mensur hikâyede böyle bir bilgi yer almaz.

Şeyh Sulhî mensur hikâyede Âsem Şâh’ın şeyhidir ve Bülkiyâ’ya yaşamın olduğu yerleri tarif etmek konusunda yardım eder. Mesnevîde ise bu kişinin ismi geçmez, bununla birlikte Şâh Sahrâ Bülkiyâ’yı âlim olarak nitelendirdiği bu kişinin yanına gönderir ve yolu öğrenmesini sağlar.

Accâc mesnevîde Taymûs Şâh'ın yanındaki usturlâb ilmîne sahip kişi olarak bulunan bir yan rol kahramanıdır ve Cihân Şâh'ın geleceği hakkında bilgi verir. Buna karşın mensur hikâyede böyle bir kahramanın varlığı söz konusu değildir.

Mensur Câmasb-nâme'de Âsem Şâh olarak geçen ve Halîs ve Melîs'ten doğan bu şahıs, mesnevîde Şah Sahrâ olarak anılır ve cinsinin peri olduğundan bahsedilir. Mensur hikâyede Âsem Şâh'ın cinsinden bahsedilmez.

Mesnevîde Câmasb'ın ebesi, Behrevâr Şâh, Cihân Şâh'ın hocası pîr şeyh, Cihân Şâh'ın köleleri olan kırk bir gulam gibi yan role sahip kahramanlardan söz edilirken hikâyede bu kişiler yoktur. Aynı zamanda Ebû Merre adındaki iblis, Şah Sahrâ'nın yardımcılarında olan Âmil, cehennemi yutacağından bahsedilen Felak isimli yılan ve balıkların şahı gibi kahramanlar mensur hikâyede yer almaz.

1.4. Hikâyenin Mekanlar Açısından Mukayesesi

Mesnevîde Cihân Şâh'ın geldiği Yahudilerin şehri Nehrevâr olarak geçerken mensur Câmasb-nâme'de Sîr-âb şehri olarak geçer.

Mensur Câmasb-nâme'de İran, Turan, Gürcistan, Irak, Arap, Türkistan memleketlerinin padişahı Taymûs Şâh'tır ve bu ülkeler hakkında daha bilgi verilmez. Mesnevîde ise Taymûs Şâh, Kâbilistân, Kânistân, Kûhistân ve Lâkistân ülkelerinin padişahıdır.

Hindistân, mesnevîde hilekar Keyfâl Şâh tarafından yönetilir ve halkına çok eziyet çektirir. Bu ülkenin başkenti ise Hân Bâliğ şehridir; Yanagoça, Behremend, Şâşiyân, Kâşiyân, Tâmgâç, Sefîde Bâç, Sûr, Sâcil ve Vâr şehirleri Hindistân'a bağlıdır. Mensur hikâyede Hindistân hakkında çok bilgi verilmez, Keyfâl-i Hindî'nin ülkesi olarak geçer ve başkentinin neresi olduğu ya da bu ülkenin halkının eziyet çektiği bilgileri yer almaz.

Şâhmârân'ın tahtının bulunduğu yer mesnevîde çok daha ayrıntılı tasvir edilir. Burada büyük bir göl, suyun ortasında da yeşil zebercetten bir tepe ve tepenin üzerinde mücevherden bir taht vardır. Bu tahtın etrafındaki gümüş, altın ve tunç gibi madenlerden yapılmış on iki bin kürsü bulunmaktadır. Mensur hikâyede ise bu yerdeki gölden bahsedilmez. Hikâyede burada çeşitli ağaçların çevrelediği büyük bir kasır vardır ve kasırda altından bir taht bulunur. On iki bin kürsü burada yoktur.

Şam şehri mesnevîde Bülkiyâ'nın gemiye binip ulaşmak istediği yer olarak geçer. Fakat mensur hikâyede Şam şehrinden veya Bülkiyâ'nın bu şehre gitmek istediğinden bahsedilmez.

Mesnevîde ayrıntılı bir cehennem tasviri yer alır. Burada çok büyük yılanlar vardır, ateşten çok sayıda dağ ve bu dağlarda içerisinde ateşin kaynadığı yetmiş bin dere vardır. Buna karşılık mensur Câmasb-nâme'de cehennem tasviri yer almaz.

Mesnevîde Hz. Süleymân'ın bulunduğu dağ buluta benzer, dağın taşları yemyeşildir, toprağı misk ve amberdendir, bu dağda içine yüz bin kişinin sığacağı mağara vardır ve mücevherlerle bezenmiş bir tahtta Hz. Süleymân yatmaktadır. Mensur Câmasb-nâme'de böyle bir dağ tasviri ve içine yüz bin kişinin sığacağı mağara yer almaz.

Mesnevîde Bülkiyâ'nın gittiği çeşitli adalar örneğin sümbül, safran, yasemin ve şeker kamışlarının olduğu, tertemiz suların aktığı çiçek adası; her tarafı kayalık olup derelerin uçurumdan döküldüğü, göbekleri miskle dolu geyiklerin olduğu, gece olunca acayip yaratıkların çıktığı bir ada; nice meyvelerin ve yemişlerin bulunduğu ada; tertemiz kumların olduğu fakat kumların içerisinde canavarların çıktığı bir ada gibi yerler vardır. Buna karşılık mensur Câmasb-nâme'de bu adalar yer almaz.

Horasan ülkesi ve Merv şehri mesnevîde Behrevâr Şâh'ın yönetimi altında olarak zikredilirken mensur hikâyede bu yerlerden bahsedilmez.

Bağdat, Mısır, Hicaz mesnevîde Cihân Şâh'ın Gevher-nigîn Kalesi'ni sordurduğu yerler olarak zikredilir. Burada Ka'be'den ve burada hacıların kurban kesip tavaf ettiklerinden, Safâ ve Merve arasında koştuklarından bahsedilir. Mensur hikâyede bu mekanlardan, Kâ'be'den ve hacılardan bahsedilmez. Yalnızca Mısır, mensur hikâyede savaş esnasında Taymûs Şâh'a yardıma gelen ülkelerden biri olarak geçer.

Gevher-nigîn Kalesi'nin mesnevîde yakuttan olduğu, evlerinin ise altından ve gümüşten yapıldığı anlatılır. Ayrıca yedi bin tane burcunun olduğu ve bunların üzerinde inci mühür bulunduğu, bu sebeple de ona Gevher-nigîn dendiği mesnevîde yer alır. Bu mekanın her yeri altın ve lalden yapılmıştır ve bakanın gözleri kamaşır. Buna karşın mensur Câmasb-nâme'de Gevher-nigîn Kalesi hakkında böyle ayrıntılı bir tasvir yer almaz, yalnızca buranın lal, yakut, zümrüt, zebercet ve billur gibi cevherlerden oluştuğu anlatılır.

Mesnevîde Allah'ın sofrası olarak nitelendirilmiş bir mekan vardır. Burada yemyeşil, dalları göğe kadar uzanan, kocaman yaprakları olan yüce bir ağaç vardır. Bu ağacın altında çeşitli nimetlerle bezenmiş bir sofraya bulunur. Ağaçtaki cennet kuşu bu sofraya bakmakla ve gelene gidene ikram etmekle görevlidir. Mensur hikâyede böyle bir mekan bulunmamaktadır.

Sahrâ-yı Heyhât, mensur Câmasb-nâme'de Bülkiyâ'nın Hz. Muhammed'e ulaşmak için çıktığı yolculukta başına gelen bütün eziyetlerin başına geldiği mekan olarak geçerken mesnevîde bu mekandan söz edilmez.

Gül-i beyâbânîlerin ülkesi mensur hikâyede yer alırken mesnevîde bulunmamaktadır. Hikâyede burası maymunlar ülkesinin solunda bulunan ve çok uzun boylu yaban insanların yaşadığı yerdir.

2. Binbir Gece Masalları'ndan Yeraltı Sultanı Yemliha'nın Öyküsü ile Mensur Câmasb-nâme'nin Mukayesesi

Binbir Gece Masalları'nda hükümdar Şehriyar ve kardeşi Şahzaman, eşleri onları aldattığı için dertlenirler. Şehriyar karısını ve beraberindeki suçluları öldürdükten sonra başına bir daha böyle bir hadise gelmemesi için her gece bir kızla evlenip birlikte olduktan sonra onu öldürmeye başlar. Bu şekilde yıllar geçer ve şehirde bekar kız kalmaz, kalanları da aileleri bu durumdan korkarak kaçırlar. Hükümdarın bir veziri ve bu vezirin Şehrazat ile Dünyazat adında iki kızı vardır. Şehrazat bu hükümdar ile evlenip Müslüman kızları ölümden kurtarmak için kendini feda etmek ister fakat ölmek için de bir plan yapar. Hükümdarla evlendikleri gece Şehrazat ilginç hikâyeler anlatmaya başlar ve bu şekilde öldürülmeden sabahı eder. Şehriyar, Şehrazat'ın anlattığı hikâyeleri çok merak eder ve ondan hikâyelerin devamını dinlemek için onu öldürmez. Bir gece Şehriyar, Şehrazat'tan şimdiye kadar dinlediklerinden çok daha şaşırtıcı bir hikâye dinlemek ister. Bu hikâye *Yeraltı Sultanı Yemliha'nın Öyküsü*'dür.

Binbir Gece Masalları'ndaki bu öykü ile mensur Câmasb-nâme arasında benzerlikler olduğu gibi farklılıklar da yer almaktadır. Bu mukayesi yaparken Binbir Gece Masalları'ndaki Yeraltı Sultanı Yemliha'nın Öyküsü'nden "Yemliha'nın Öyküsü" veya "öykü" olarak, mensur Câmasb-nâme'den ise "mensur Câmasb-nâme" olarak bahsedilecektir.

Binbir Gece Masalları'ndaki bu öyküde Dânyâl, Yunanistan'da yaşayan bir bilge olarak geçerken mensur Câmasb-nâme'de onun Keyhüsrev adındaki padişahın ülkesinde yaşadığı anlaşılmaktadır.

Öyküde Dânyâl'in bir oğlu yoktur ve kitaplarını miras bırakabileceği bir çocuk ister. Bu yüzden tanrıya dua eder ve eşi hamile kalır. Buna karşılık mensur Câmasb-nâme'de, Dânyâl'in böyle bir sebepten dolayı çocuk istediği geçmez, Dânyâl'in oğlu zaten vardır.

Dânyâl öleceğini anlayınca kitaplarına ve el yazmalarına kimse sahip olmasın diye tamamındaki bilgileri ince bir işçilikle tek bir sayfada özetler ve kitapların hepsini denize atar. Mensur Câmasb-nâme'de ise Dânyâl öleceğini anladığında içerisinde nice hikmetlerin saklı olduğu kitabını bir sandık içerisine gizler. Kimse kitaplarına erişmesin diye denize atmaz. Bunların yanı sıra Abdî'nin Câmasb-nâme'sinde ise Dânyâl, hikmetli kitabında ölümün çaresini bulur ve Cebrâil'in müdahalesiyle kitabın sayfalarını denize düşünür.

Öyküde Dânyâl, doğacak oğlunun adını Hasib koymak isterken mensur Câmasb-nâme'de Dânyâl'in oğlunun adı Câmasb'dır.

Öyküde, Hasib doğduğunda annesi onun falına baktırır ve gelecekte başına gelecek bir kazayı görür. Falda, eğer oğlu bunu atlatırsa hem zengin hem de ilim sahibi olacağı haber verilir. Buna karşılık mensur Câmasb-nâme'de Câmasb'ın falına bakılmadığı gibi önceden başına gelecek bir hadiseden de bahsedilmemektedir.

Öyküde genç Hasib'in evlenip karısına tam bir koca olduğu ve karısını ihmal etmediği anlatılmaktayken mensur Câmasb-nâme'de onun karısına olan bu ilgisinden söz edilmez.

Mensur Câmasb-nâme'de Câmasb, böyle durmakla olmaz diyerek birkaç eşyasını satar ve bir eşek alıp odunculuğa başlar. Öyküde ise Hasib'in odunculuk yapmasını komşular annesine tavsiye eder ve bunun üzerine Hasib'in annesi oğluna eşek ve gerekli malzemeleri alır.

Öyküde Hasib ve arkadaşları mağaraya sığındıklarında ısınmak için ateş yakarlar ve Hasib'i de ateşe atmaları için odun kesmekle görevlendirirler. Hasib odun keserken baltasını toprağa vurur ve toprağın altında bir boşluk olduğunu fark eder. Bu şekilde bal mahzenini bulur. Mensur Câmasb-nâme'de ise onların ısınmak için ateş

yakmalarından söz edilmemektedir. Kuyuyu bulma hadisesi Câmasb'ın dayandığı baltanın sapının kopup bir mermere saplanması neticesinde gerçekleşir.

Öyküde balların bulunduğu yer büyük ve derin bir mahzen olarak geçer. Buranın duvarlarının granit olduğu anlatılır. Buna karşılık mensur Câmasb-nâme'de bu yer yalnızca kuyu olarak geçer.

Öyküde Hasib, mahzene inip küplerin içerisinde ne olduğuna bakar ve bal olduğu anlaşılınca bunları birbiri ardına bağlayarak arkadaşlarının çekmesini sağlar. Mensur Câmasb-nâme'de ise onlar kuyuyu bulduklarında ballar açıktadır ve balları kuyuya girmeden çekerler daha sonra kalanına erişemedikleri için Câmasb'ı kuyuya indirirler.

Öyküde oduncular Hasib'in annesine fırtına çıktığında oğlunun eşeğinin kaçtığını ve onu yakalamak için peşinden gittiğini daha sonra bir kurdun ikisini de yediğini söylerler. Mensur Câmasb-nâme'de ise annesine, Câmasb'ın gök gürültüsünden korkup kaçan eşeğinin peşinden giderken kaybolduğu yalanını söylerler.

Mensur Câmasb-nâme'de Câmasb'ın o kuyuda üç gün üç gece aç ve susuz kaldığı geçmekteyken öyküde böyle bir zamandan bahsedilmemektedir.

Öyküde yeraltı sultanı ve yılanların şahı Yemlihâ, dişi bir karakterdir. Buna karşılık mensur Câmasb-nâme'de onun cinsiyeti belirsizdir, ondan dişi veya erkek olarak bahsedilmez ve adı Şâhmârân, lakabı ise Yemlihâ'dır.

Öyküde Hasib'in Yemlihâ'nın tahtını bulduğunda oraya gidip oturmasının ardından hemen zil seslerinin çaldığı anlatılmaktayken mensur Câmasb-nâme'de Câmasb, o tahtın üzerine çıkıp uyur. Uyuduktan sonra bir ses duyar ve çevresinde sayısız yılanı görür.

Öyküde Yemlihâ'nın yanındaki yılanların kafaları insan şeklindedir ve baş döndürücü bir güzelliğe sahiplerdir. Bu yılanlar güzel sesleriyle Yunanca şarkılar söylerler. Buna karşılık mensur Câmasb-nâme'de Şâhmârân'ın yanındaki yılanların kafası insan şeklinde değildir ve Yunan dilinde konuşmazlar. Şarkı söyledikleri de metinde geçmemektedir.

Öyküde Yemlihâ'nın yanındaki yılanlardan "yılansı kadınlar" olarak bahsedilirken mensur Câmasb-nâme'de Şâhmârân'ın etrafındaki yılanlardan kadın olarak bahsedilmez.

Öyküde Hasib, öldükten sonra zaten dört duvar arasında kalacağını bu sebeple oduncu olup dağların havasını solumayı tercih ederek bu mesleği seçtiğini söyler. Buna karşılık mensur Câmasb-nâme’de Câmasb’ın böyle bir sebeple oduncu olduğunu açıkladığı bir kısım yer almaz.

Öyküde Yemlihâ, Hasib’in gitmesini engellemez aksine kaldığı süre boyunca insanların arasına döndüğünde işine yarayacak bir öykü anlatmak ister. Bu öykü ise Belkiya’nın öyküsüdür. Buna karşılık mensur Câmasb-nâme’de Şâhmârân Câmasb’ın gitmesine izin vermeyeceğini söyler. Başına böyle bir talihsizliğin geldiğine çok üzülen Câmasb’a, beterin beteri vardır diyerek Bülkiyâ ile yaşadığı hikâyeyi anlatır.

Mensur Câmasb-nâme’de geçen Bülkiyâ’nın hikâyesi ile *Yeraltı Sultanı Yemliha’nın Öyküsü*’nde geçen Belkiya hikâyesi temelde benzerlikler olmasına karşın ciddi farkları da ihtiva etmektedir. Öyküde Belkiya olarak anlatılan şahıs, İsrailoğullarından bilge bir hükümdarın oğlu olarak geçer. Bu hükümdar oğluna, tahta geçtiğinde her zaman mallarının sayımını yapmasını tavsiye eder. Belkiya tahta geçtikten sonra bu tavsiye doğrultusunda hazine odalarını gezerken çekmecede bir parşömen bulur. Öte yandan mensur Câmasb-nâme’de de Bülkiyâ’nın babasından bahsedilirken İsrailoğullarından bir hükümdar olduğu söylenir ve öyküdekinin aksine burada onun ismi de zikredilir. Serâbil Şâh denen bu hükümdar öldükten sonra oğlu tahta geçer. Burada babasının herhangi bir tavsiyesinden bahsedilmeksizin Bülkiyâ, hazine odalarını gezip ne var ne yok bakmak ister. Hazineyi dolaşırken kilitli bir kapıyı açtırır ve orada iç içe geçmiş beş sandığın içindeki Tevrat’ın sayfasını bulur.

Öyküde Belkiya’nın bulduğu parşömendeki yazılar Yunancadır. Burada Hz. Süleymân’ın istirahatgâhı olan Yedi Denizler Adası’ndaki yüzüğünden bahsedilmektedir ve eğer bir kimse insaları, hayvanları ve cinleri yönetmek, onların efendisi olmak isterse bu yüzüğü oradan alması gerektiği yazmaktadır. Ayrıca oraya hiçbir geminin gidemeyeceği, yedi denizi aşmak isteyen kişinin yalnızca özel bir bitkinin öz suyunu ayak tabanına sürerek emeline ulaşabileceği ve bu bitkinin de yeraltı sultanı Yemliha’nın ülkesinde olduğu yazmaktadır. Parşömende yüzüğü alacak kişinin Karanlık Ülkeleri’ne gidip gençliğe, bilgeliğe ve ölümsüzlüğe ulaşabileceği de anlatılmaktadır. Buna karşılık mensur Câmasb-nâme’de Bülkiyâ’nın bulduğu sayfada Hz. Muhammed’in na’tı yer almaktadır. Allah’ın Mûsâ Peygamber’e Hz. Muhammed’in güzel vasıflarını söylediği, Mûsâ Peygamber zamanında bunun yazıya geçirildiği fakat Plos’un sahih Tevrat’ı bozup bu na’tı içinden çıkardığı anlatılır.

Serâbil Şâh'ın da bu na'tı gizlediği anlaşılır ve Bülkiya, Allah'ın iki cihanı onun için yarattığı bu yüce peygambere âşık olup onun dinine girerek hayatını onun yoluna feda etmek için tahtını terk eder.

Öyküde Belkiya, büyücüleri ve bilginleri etrafında toplayarak Yemliha'nın ülkesine nasıl gidebileceğini öğrenmek ister. O esnada hem bilge olup hem de büyüün bütün sırlarına hakim olan Affân, Belkiya'yı istediği yere götürebileceğini söyler. Belkiya ile Affân sihir yaparak yeraltı ülkesine bir geçit açıp ulaşırlar ve Yemliha'yla tanışır. Mensur Câmasb-nâme'de ise Bülkiyâ, Hz. Muhammed'i görebilmek için çıktığı yolculukta gemisinin çarpıp helak olduğu bir adada Şâhmârân ile tanışır. Şâhmârân, Bülkiya'ya Hz. Muhammed'in zamanına daha bin yıl olduğunu söyleyerek onu bir ejderle evine ulaştırır. Burada Bülkiyâ'nın Affân ile beraber Şâhmârân'ın yanına gitmesi öyküdeki hadiseden daha farklı cereyan eder. Bülkiyâ evine döndüğünde Affân ona Şâhmârân'ı gördüyse yanına gidip onu yakalamayı teklif eder. Bundan muradı ise bütün bitkilerin hakikatini Şâhmârân sayesinde öğrenip ayaklarına özünü sürüp yedi denizi aşabilecekleri o bitkiyi bulabilmektir. Bu şekilde Hz. Süleymân'ın yüzüğünü alarak bütün canlılara hükmetmek ister. Bülkiyâ'yı da Hz. Muhammed'e ulaşabileceği konusunda kandırarak ikna eder.

Mensur Câmasb-nâme'de Affân bir sandığa biraz süt ve şarap koyar, içerisine de sarhoş edici ilaç katarak Şâhmârân'ı yakalarken böyle bir hadise Yemlihâ'nın öyküsünde yer almaz.

Mensur Câmasb-nâme'de Affân ile Bülkiyâ denizleri aşmak amacıyla ayaklarına suyunu sürecekları bitkiyi bulabilmek için Şâhmârân'ı kırk gün sandıkta hapsederler ve bütün bitkileri dolaşırlar. Şâhmârân sayesinde bitkiler dile gelip hangi derde deva olduklarını söylerler. Yemliha'nın Öyküsü'nde ise Bülkiyâ ve Affân bu bitkiyi bulmak istediklerini Yemlihâ'ya söylerler ve Yemlihâ'da onları bitkilerin yanına bizzat kendisi götürür. Bu bitkiyi bulduklarında ise Hz. Süleymân'ın yüzüğünü alarak bütün canlılara hükmedeceklerini açıklarlar. Bunun üzerine Yemlihâ bu isteklerinden vazgeçmelerini zira buna asla ulaşamayıp helak olacaklarını söyleyip onun yerine kendilerine yiyenlerin sonsuz bir gençliğe kavuştuğu bitkiyi tavsiye eder. Öte yandan mensur Câmasb-nâme'de Şâhmârân bir şekilde onların elinden kurtulur, gençlik ve ölümsüzlük bitkisinin nerede olduğunu bildiğini ancak bu kötülüklerinden dolayı yerini göstermeyeceğini söyler.

Yemliha'nın Öyküsü'nde Belkiya ile Affân, Hz. Süleymân'ın makamına ulaşmadan evvel gündüz çok güzel olup geceleri yaratıkların meydana çıktığı birinci denizin adasına gelirler. Ardından kayalarının mıknatıs taşından olduğu ikinci denizdeki adaya gelirler. Daha sonra sırasıyla adalarında konaklayıp çeşitli güzelliklere ve acayıplıklara tanıklık ettikleri üçüncü, dördüncü, beşinci, altıncı ve yedinci denizlerden geçerler. Bu yolculuk öyküde ayrıntılı bir şekilde işlenmiştir. Buna karşılık mensur Câmasb-nâme'de onların yedi denizi geçtikleri ve çeşitli adalarda konakladıkları bu yolculuktan ayrıntılı şekilde bahsedilmez. Yalnızca tek cümleyle bu yedi denizi geçip garip şeyler gördükleri ve en sonunda Hz. Süleymân'ın makamına ulaştıklarından söz edilir.

Yemliha'nın Öyküsü'nde Belkiya ile Affân Yedi Deniz Adası'na gelirler ve buradaki elma ağacından meyve alacakları sırada bir dev önlerini keser. Hz. Âdem'den beri bu ağacın meyvesini yemek yasaktır ve dev bu kuralı çiğneyenleri öldürmekle görevlidir. Öte yandan mensur Câmasb-nâme'de böyle bir ağaçtan ve devden söz edilmemektedir.

Öyküde Hz. Süleymân, kayalarının sarı amber ve miskten oluştuğu bir tepede duvarları elmas olan mağaranın içindeki mücevherlerle bezenmiş tahtında yatmaktadır. Mensur Câmasb-nâme'de ise böyle bir mağaradan söz edilmez. Burada Hz. Süleymân, Kâf Dağı'ndaki ulu bir sarayda değerli madenlerden yapılmış yedi kapının ötesindeki yine mücevherlerle bezeli tahtında yatmaktadır.

Öyküde Hz. Süleymân'ın heybetini gören Affân ile Belkiyâ saygı göstererek yüzüğü almaktan vazgeçseler de Affân buraya kadar boyuna gelmedik diyerek yüzüğü almaya yeltenir. Mensur Câmasb-nâme'de Affân böyle bir tereddüt yaşamaz, burada yüzüğü almak istemeyen kişi Bülkiyâ'dır.

Mensur Câmasb-nâme'de Affân, İsm-i A'zam'ı okuyarak yedi kapıyı geçer ve oradaki bekçilerin hışmından kurtulur. Yemliha'nın Öyküsü'nde ise Affân Belkiya'ya büyülü deyimler öğretmiştir ve Belkiya geride durup bu büyülü sözleri okurken Affân da yüzüğü çıkarmak ister.

Öyküde Belkiya kendisine öğretilen büyülü sözleri heyecanlarak tersinden okuyunca Affân'ın başına elmas tavandan bir damla düşer ve bu damlacık onu anında yakıp kül eder. Mensur Câmasb-nâme'de ise Hz. Süleymân'ın başında bir bekçi vardır, Affân yüzüğe dokununca ağzından ateşler saçarak fakat İsm-i A'zam'ı okuyan Affân'a zarar

gelmez. Bunun üzerine Cebrâil gelir ve Affân İsm-i A‘zam’ı unuttur. Daha sonra Affân, Cebrâilin kahredici ateşiyle yanıp kül olur. Yemliha’nın öyküsünde ne Hz. Süleymân’ın başında bulunan ve ağzından ateşler saçan bekçi vardır ne de Cebrail’in gelip duruma müdahale etmesi vardır.

Mensur Câmasb-nâme’de Bülkiyâ Hz. Peygamber’in aşığı olduğu için affedilir ve oradan evine gitmesine müsaade edilir. Öyküde ise Belkiya, Affan’ın yandığını görüp mağaradan koşarak kaçar.

Mensur Câmasb-nâme’de ayakların altına sürülüp denizlerin aşılmasını sağlayan iksir Bülkiyâ’nın yanındayken öyküde Belkiya’da değil Affân’ın yanındadır ve o yanıp kül olunca iksir de onunla birlikte yanar.

Mensur Câmasb-nâme’de yer alan Âsem Şâh ile Yemliha’nın Öyküsü’nde anlatılan Kral Sahr hikâyesinde bazı benzerliklerin yanında ciddi farklılıklar da görülmektedir. Öyküde Belkiya mağaradan kaçtıktan sonra adada yalnız başına yürürken bir ecinni taifesinin savaşını duyar. Bu ecinni taifenin komutanı, Belkiya’ya Hz. Süleymân’ın mağarasını gözettiklerini söyler. Belkiya da bu komutana kendisini tanıtarak İsrailoğullarının Kralı olduğunu söyler. Ecinni komutanı onun bir kral olduğunu öğrenince Belkiya’yı kendi krallarıyla tanıştırmak üzere Beyaz Toprak ülkesine götürür. Kâf Dağı’nın ardında yer alan Beyaz Toprak ülkesinin hükümdarı Sahr, Belkiya ile tanışıp onun başından geçenleri dinler ve ona bir ziyafet verir. Daha sonra Sahr, Belkiya’ya kendi kökenlerini ve tarihini anlatmaya başlar. Mensur Câmasb-nâme’de ise Kral Sahr’a karşılık gelebilecek kişi Âsem Şâh’tır. Burada da Bülkiyâ evine dönerken bir savaş gürültüsü duyar. Yemliha’nın Öyküsü’nde anlatılanın aksine buradaki askerler Hz. Süleymân’ın mağarasını korumazlar. Bu savaşta Allah’ın bağışladığı kişiler, Allah’a asilik eden periler ve evrenlerle savaşmaktadır. Allah’a sadık kullar bu savaştan galip gelince askerler Bülkiya’yı görürler ve padişahları Âsem Şâh’ın yanına getirirler. Âsem Şâh savaşın gerçekleştiği yeredir, öyküde anlatıldığı gibi Kâf Dağı’nın ardındaki Beyaz Toprak ülkesinde değildir.

Yemliha’nın Öyküsü’nde Kral Sahr, Tanrı’nın ateşi yaratıp arzın üzerindeki yedi bölgeye hapsettiğinden ve bunlardan beşine Cehennem, Leza, Sakar, Hitma, Haviye isimlerini verdiğiinden bahseder. Toplamda yedi ateşe farklı özelliklerdeki günahkârların atıldığını ifade eden kral, Cehennemde yetmiş binden fazla vadide yetmiş binden fazla ateş dağı, bu vadilerde yetmiş bin kent, her bir kentte yetmiş bin

kale, her kalede yetmiş bin ev, her evde yetmiş bin sedir olduğunu anlatır. Kral Sahr, buralarda yetmiş bin eziyet ve işkence yapıldığını, Cehennemin ise en az eziyet içeren bölge olduğunu, burası böyleyse diğer altı yerin azabının şiddetinin hesaplanamayacağını anlatır. Mensur Câmasb-nâme’de ise ateşin yaratılıp arza yerleştirildiğinden ve bu yedi farklı ateş bölgesinde kimlerin azap çekeceğinden bahsedilmez. Ayrıca söz konusu olan cehennem isimleri ve cehennemin böyle bir tasviri de mensur Câmasb-nâme’de yer almamaktadır.

Mensur Câmasb-nâme’de anlatılan Halîs ve Melîs’ten Yemliha’nın Öyküsü’nde Halit ve Malit olarak bahsedilir. İki metin arasında bu hadise bir takım farklılıklar arz eder. Öyküde Kral Sahr, kendi aslının ecinni olduğunu söyler ve kendilerinden ateşin oğulları olarak bahseder. Buna karşılık mensur Câmasb-nâme’de Âsem Şâh kendi cinsinin ne olduğunu söylemez. Öyküde Kral Sahr, Halit ve Melit’in de ecinni olduğunu söyler. Bunlardan Melit dişi kurt, Halit ise erkek arslandır. Mensur Câmasb-nâme’de ise Halîs ile Melîs’in her ikisinin de yılan olduğu geçer ve ecinni olduklarından söz edilmez.

Mensur Câmasb-nâme’de Halîs ve Melîs’in renklerinden de bahsedilmezken Yemliha’nın Öyküsü’nde bu varlıkların biri siyah ve beyaz diğeri ise pembe ve beyaz reklilerdir.

Öyküde Halit’in kuyruğu yirmi yıllık yola eşittir. Mensur Câmasb-nâme’de ise Halîs ve Melîs’in kuyruklarının beş yüz yıllık yol olduğu söylenir.

Yemliha’nın Öyküsü’nde Halit ve Malit’in ilk birleşmelerinden ejderhaları, yılanları, akrepleri ve pis kokulu hayvanları doğurduğu ve bu hayvanların azap ehline işkence için yaratıldığı geçmekteyken mensur Câmasb-nâme’de Halîs ve Melîs’in ilk birleşmelerinden doğan bu hayvanlardan bahsedilmez. Burada Halîs ve Melîs’in on dört kere birleşip yalnızca aslanları, Azâzîl’i, Âsem Şâh’ı, perileri, ejderleri, devleri ve evreni doğurduğu geçer. Bu on dört canlının yedisinin erkek yedisinin dişi olduğu anlatılır.

Öyküde Halit ve Melit’in ikinci kez birleşerek Tanrı’ya itaat eden yedi erkek ve yedi dişiyi dünyaya getirdiği anlatılır. Bunlardan birisi İblis’tir. Tanrı İblis’i Halit ve Melit’ten dünyaya gelen topluluğun başına getirmiştir. Fakat daha sonra İblis, Âdem’e secde etmediği için onu destekleyenlerle birlikte cehenneme atılır. Mensur Câmasb-nâme’de ise Azâzîl’in, ilk doğduğunda Allah’a asilik ettiği için cehennemin en alt

tabakasına atıldığı ve oradan kırk bin yıl boyunca tövbe edip ibadet ederek kurtulduğu anlatılmaktadır. Cehennemden kurtulduktan sonra Allah'a en yakın kul olduğu anlatılan Azâzîl'in, Hz. Âdem'e secde etmeyerek tekrar lanetlendiğinden bahsedilir. Buradan hareketle mensur Câmasn-nâme'de İblis, Yemliha'nın öyküsünde anlatıldığı gibi ilk doğduğunda itaat eden bir kul değildir, burada ilk başta itaat etmeyip cehenneme gönderildikten sonra ibadetleri neticesinde affedilir. Daha sonra Hz. Âdem'e secde etmediği için tekrar lanetlendiğini görürüz.

Yemliha'nın Öyküsü'nde Kral Sahr, Halit ve Melit'ten dünyaya gelen on oğlan ve on dişinin birleşmesiyle ecinni taifesinin doğduğunu, kendilerinin aslının buradan geldiğini anlatır. Mensur Câmasb-nâme'de ise Âsem Şâh, Halîs ve Melîs'in on dört kere birleşmesinden doğmuştur.

Mensur Câmasb-nâme'de Halîs ve Melîs'ten doğan Azâzîl, periler, ejderler ve evrenler Allah'a asilik edip cehennemlik olurlar. Âsem Şâh ve beraberindeki askerler Allah'a asilik etmeyip O'nu Rab olarak bildikleri için bu asilerle savaşmakla görevlendirilirler. Bülkiyâ ile karşılaştıkları sahrayı Allah onlara tashih etmiştir ve savaş vakti geldiğinde Allah onların savaşı yenebilmesi için denizden sayısız atlar çıkarır. Yemliha'nın Öyküsü'nde böyle bir savaştan bahsedilmez.

Yemliha'nın Öyküsü'nde Kral Sahr, buldukları Beyaz Toprak ülkesinin, Kafkas Dağı'nın karlarıyla serinlediğini aksi takdirde yeraltı ateşinin onları burada oturtamayacağını söyler. Ayrıca bu ülkenin yedi kattan meydana geldiğini ve ülkenin kudretli bir ecinninin omuzlarında taşındığını anlatır. Buna karşılık mensur Câmasb-nâme'de bu hadiseler anlatılmaz.

Öyküde Kral Sahr, hep aynı yaşta kalıp yaşlanmadıklarını bunu da karanlıklar bölgesindeki Kizir adlı yaşam kaynağını içmelerine borçlu olduklarını anlatır. Ayrıca bu Kizir kaynağının, mevsimleri denkleştirdiğini, ağaçları yeşillendirdiğini, şafak vakti gökleri renklendirdiğini, ırmaklara yol verdiğini ifade eder. Buna karşılık mensur Câmasb-nâme'de Âsem Şâh ve beraberindeki savaşçıların yaşlarından ve Kizir kaynağından söz edilmez.

Öyküde Kral Sahr, Belkiya'ya güçlü bir ifrit verir ve onu ülkesinin giriş yerine kadar göz açıp kapayıncaya kadar ulaştırır fakat mensur Câmasb-nâme'de Âsem Şâh Bülkiyâ'yı ülkesine göndermez. Âsem Şâh onu, ülkesine gidebilmesi için şeyhi

Sulhî'nin yanına gönderir ve Bülkiyâ ona verilen hızlı bir atla kısa sürede evine giden yolu öğrenmek için bu şeyhin yanına ulaşır.

Mensur Câmasb-nâme'de Cihân Şâh'ın başından geçenler, Yemliha'nın Öyküsü'nde "*Kederli Yakışıklı Delikanlının Öyküsü*" olarak geçer ve burada gencin adı Canşah'tır. Mensur Câmasb-nâme'de Bülkiyâ eve dönüş yolculuğunda uçsuz bucaksız sahrada bir mezarın başında Cihân Şâh adındaki genç yiğitin ağladığını görür ve insanların diyarına ulaştığını düşünerek sevinse de periler diyarı olduğunu öğrenince şaşırır. Bülkiyâ, Cihân Şâh'ın başından geçenleri öğrenmek ister. Yemliha'nın Öyküsü'nde ise Belkiya, bindiği ifrit ile ülkesinin girişine geldiğinde iki mezar arasında oturan Canşah adındaki üzgün delikanlıyı görür ve hikâyesini öğrenmek ister.

Yemliha'nın Öyküsü'nde Canşah, Beni-Şalan ve Afganistan'da hüküm süren Şâh Taygamus'un oğludur. Taygamus'a bağlı dört sultanlık vardır ve bunların her biri yüz kent ile yüz kaleye sahiptir. Kâbilli olan Canşah'ın annesi ise Horasan hükümdarı Şâh Bahravan'ın kızıdır. Mensur Câmasb-nâme'de ise Cihân Şâh'ın babası Taymûs Şâh'tır ve İran, Turan, Gürcistan, Irak, Arap, Türkistan, Rum hep onun hükmü altındadır. Cihân Şâh'ın annesi hakkında ise herhangi bir bilgi bulunmamaktadır.

Öyküde Canşah'ın bilim, sanat ve beden eğitimi konusunda eğitimler aldığı ve on beş yaşındayken ülkenin en iyi ata binen kişisi olduğu, avları ve yarışları yönettiği geçmektedir. Buna karşılık mensur Câmasb-nâme'de Cihân Şâh'ın eğitiminden söz edilmez ve at üzerindeki bu hünerlerinden bahsedilmez.

Öyküde Canşah, beraberindeki kullarıyla bir ceylanın peşinden gitmek için tekneye binerler ve akıntı yüzünden bir kara parçasına yavaşlarlar. Burada nehrin kenarında oturan bir adama selam verirler ve nerede olduklarını sorarlar. Bu adam karga gibi bağırarak bedeni ikiye bölünür. Bedeninin üstü saldırıya geçerken altı başka bir yere gider. Daha sonra bu yaratıklar çoğalır ve Canşah'ın üç kulumu yerler. Canşah ve geriye kalan üç kulu ise teknelerine binip kaçar. Mensur Câmasb-nâme'de ise bu yaratıkların adı nîm tenliler yani yarım vücutlular olarak geçer. Ayrıca Cihân Şâh ve kullarının yavaşladıkları ilk ada maymunların adasıdır. Burada nîm tenliler maymunların düşmanı olarak anlatılır ve onlarla savaşırken Cihân Şâh kullarından bazısını kaybeder.

Öyküde Canşah, yarım vücutluların adasından sonra kalan kullarıyla beraber maymunların adasına yavaşlar. Maymunlar, Canşah'ı kral ve kullarını da ordularının

komutanı olarak görürler. Mensur Câmasb-nâme'de ise Cihân Şâh ve kullarının kayıkla sürüklendikleri ilk ada maymunlar adasıdır. Burada Cihân Şâh'ı padişahları olarak görmelerinin sebebi İskender-i Zülkarneyn'in bir yazısıdır. Maymunlar bu yazıyı Cihân Şâh'a getirir ve bu yazıda İskender, Cihân Şâh'tan bahsetmektedir, maymunlara yedi yıl padişahlık etmesini bildirmektedir.

Öyküde vezir maymun, insan diliyle konuşmaktayken mensur Câmasb-nâme'de maymun insan dilinde konuşmaz. Cihân Şâh, İskender'in yazısını boynuna asınca maymun dili ona malum olur ve bu şekilde anlaşılır.

Mensur Câmasb-nâme'de İskender, maymunlara çok sayıda cephaneye bırakmıştır fakat öyküde böyle bir durum söz konusu değildir.

Öyküde maymunlar, düşmanları gûlyabânilerle Canşah'ın savaşmasını beklerler ve Canşah'a bir maymun ordusu resmi geçit düzenler. Ardından gulyabanilerle savaşır galip gelirler. Mensur Câmasb-nâme'de ise böyle bir ordu geçiti olmaz. Cihân Şâh, İskender'in yazısından ötürü padişahlık tahtına oturduktan sonra ilk olarak maymunların isteğiyle düşmanları karıncalarla savaşır ve galip gelirler. Daha sonra Cihân Şâh ve maymunlar ülkelerinde sakince oturuyorken gulyabaniler onlara saldırır ve bu savaşta da galip gelirler.

Yemliha'nın Öyküsü'nde gulyabanilerin hepsi birbirinden korkunç, çeşitli görünümlere sahip, deve gövdeli öküz başlı tuhaf yaratıklar olarak tasvir edilirken mensur Câmasb-nâme'de yaban insanları olarak nitelendirilirler. Burada boylarının yüz arşın olduğu ve savaşta çok güçlü oldukları anlatılır.

Mensur Câmasb-nâme'de Cihân Şâh ve kulları bir de nîm tenlilerle savaşır. Günlerden bir gün maymunlar ülkesinde otururken nîm tenliler ülkeye saldırırlar. Bu savaşta duval-pâ denen ve kafalarından başka yerlerinde kemik olmayan garip yaratıklar da nîm tenlilerin safında savaşır. Buna karşılık Yemliha'nın Öyküsü'nde nîm tenlilerle maymunların savaşı yoktur ve duval-pâ denen yaratıklardan söz edilmez.

Öyküde Canşah ve kulları birkaç kere kaçmaya yeltenirler. Savaş esnasında fırsat bulup kaçarlarırken karşılıklarına Davud oğlu Süleymân'ın İbranice yazısının bulunduğu bir kaya çıkar. Bu, maymunların adasına düşüp kral olmak durumunda kalan ve kurtulması için yol gösteren bir yazıdır. Burada, kaçmak isteyen kişiye iki yoldan birini seçmek durumunda olduğu yazmaktadır. Sağdaki yol en kısasıdır fakat kötü ecinnilerle doludur. Soldaki yol ise dört aylık yoldur ve Karıncalar Vadisi'nden geçer.

Eğer karıncalardan kurtulabilirse Yahudilerin Kenti'nin bulunduğu ateş dağına ulaşılabilceği yazmaktadır. Mensur Câmasb-nâme'de ise İskender' ait olan bu yazıda kaçmak isteyen kişiye yol gösterici bir bilgi yer almaz. İskender, Cihân Şâh'ın maymunlara yedi yıl hükümdarlık etmesini bildirir.

Öyküde Canşah ve kulları kaçarken maymunlara yakalanırlar ve ülkelerine dönecekleri sırada köpek büyüklüğündeki karıncaların saldırısına uğrarlar. Bu savaş esnasında Canşah ve kulları kaçma fırsatı yakalarlar fakat son kalan üç kulu karıncalar tarafından öldürülür. Canşah nehre atlayarak karşı kıyıya geçer ve kurtulur. Mensur Câmasb-nâme'de ise Cihân Şâh bir gün dışarıda gezerken maymunların evinden gelen konuşmalara kulak misafiri olur. Bir maymun dişisine Cihân Şâh ve kullarını öldürüp insan eti yiyeceklerinden bahsetmektedir. Bunu duyan Cihân Şâh, kullarını da alıp kaçma planı yaparlar. Maymunları etrafında toplayan Cihân Şâh, dağlardan meyve toplamalarını emreder ve onlar gidince kaçarlar. Yine burada da tek kurtulan Cihân Şâh olur. Yemliha'nın Öyküsü'nde maymunların Canşah'ı öldürüp yemesi söz konusu değildir.

Öyküde Canşah, Yahudilerin şehrine ulaşır ve bir eve girer. Bu evde daire şeklinde oturan saygın insanları görür ve onlara ülkesinden ne kadar uzakta olduğunu sorar fakat hiçbiri konuşmaz. Aralarından bir Yahudi şeyhi kısa işaretlerde kim olduğunu, nereye gideceğini sorar ve Canşah'ın yalnızca üç kelimeyle konuşmasını ister. Kabil kervanının vaktini soran Canşah'a Yahudi şeyh, bilmediğini işaret eder ve yemeğini yedikten sonra çıkmasını işaret eder. Mensur Câmasb-nâme'de ise bu şehrin adı Sîr-âb olarak geçer. Burada Cihân Şâh'ın bir eve girip Yahudi şeyhle sohbet etmesi yer almaz. Şâh'ın sadece bir aşçı dükkanına girerek yemek yediği geçmektedir.

Öyküde Canşah, dellalin duyurduğu işi kabul eder ve ödül olarak üç gün üç gece ipek giysiler giyip bir kızla vakit geçirir. Mensur Câmasb-nâme'de ise Cihân Şâh'ın ipek giysiler giydiğinden bahsedilmemekle birlikte ona verilen kızla bir gece sabaha kadar vakit geçirdiği anlatılmaktadır.

Öyküde Yahudi, Canşah'ı alıp bir dağın eteğine getirir. Yahudi, Canşah'ı katırın karnına sokup dikeceğini ve bir kuşun gelip onu dağın tepesine çıkaracağını ve havadayken asla hareket etmemesi gerektiğini aksi takdirde kuşun onu yere bırakacağını söyler. Daha sonra Yahudi, dağın tepesine indiğini anladığında elindeki bıçakla deriyi kesip dışarı çıkmasını söyler. Bu şekilde kuşun onu bırakacağını ve

dağda bulunan değerli taşları aşağı atacağını söyler. Bu iş bitince inip yanına geleceğini de ifade eden Yahudi konuşmasını bitirir. Buna karşılık mensur Câmasb-nâme'de Yahudi, Cihân Şâh'a yapması gereken işi bu şekilde anlatmaz. Buna göre Yahudi Cihân Şâh'a atın karnına girip uyumasını ve göreceği rüyayı anlatmasını söyler. Bu şekilde işinin tamamlanacağını zanneden Cihân Şâh uyandığında kendini dağın tepesinde bulur. Yahudi, eğer çevresindeki değerli taşları aşağıya atarsa iniş yolunu tarif edeceğini söyler fakat bu dağın iniş yolu yoktur.

Mensur Câmasb-nâme'de Cihân Şâh, mahsur kaldığı dağda bir kayadaki kapı şeklini görür. Buradan aşağıya baktığında ise yüce bir saray vardır. Bu minare boyu yükseklikteki yerden Cihân Şâh kendisini aşağı atar ve bu şekilde Murg Şâh'ın kasrına ulaşır. Yemliha'nın Öyküsü'nde ise Canşah, mahsur kaldığı dağda yürüyerek dağ zincirinin sonuna gelir. Burada güzel bir vadi ve yüce bir saray görür. Buraya gelerek nur yüzlü bir yaşlıyla tanışır.

Öyküde kuşları gözeten nur yüzlü yaşlı, Canşah'ı evine gönderecek kuşlar gelene kadar sarayda istediğini yapmasını fakat altın anahtarla açılan kapıdan içeri girmemesini söyler. Mensur Câmasb-nâme'de ise kuşları gözeten kişi Murg Şâh olarak anılır. Cihân Şâh, kendisini evine gönderecek olan kuşlar gelene kadar Murg Şâh'ın hizmetinde olur. Bir yıl dolup kuşlar toplandığında Murg Şâh onların hizmetini görmeye gider ve Cihân Şâh'a sarayın hücrelerinin anahtarını verir fakat bir hücreye girmesini yasaklar.

Öyküde güvercin gömlekleri olan ve bunları çıkarıp havuzda oynaşan kızları görüp hayran olan Canşah, "*ey genç kızlar, ey sultanlar...*" diye onların yanına gider. Bunun üzerine kızlar güvercin gömleklerini giyerek ağaca konarlar. Canşah kendisini tanıttınca kızların en küçüğü de kendisini tanıtır. Canşah, bu kızın kendisiyle de oynamasını ister fakat kız, eğer bu arzuna erişmek istiyorsan babamın sarayına gelmen gerek der ve kardeşleriyle uçarak kaybolur. Mensur Câmasb-nâme'de ise bu hadise daha farklı cereyan eder. Cihân Şâh, bu kızların havuzda oynaştığını görüp hayran kalsa da kendisini âşikâr etmez. Cihân Şâh içlerinden en küçük olanına âşık olmuştur. Murg Şâh, bu kuşların oraya yılda bir kere geldiğini eğer bir insan gördülerse bir daha asla gelmeyeceklerini Cihân Şâh'a söyler. Cihân Şâh kendisini görmediklerini söyleyince Murg Şâh, o hâlde tekrar geleceklerini ve geldiklerinde onlardan birini elde etmek istiyorsa gizlice güvercin gömleğini alıp saklamasını söyler. Bir yıl tamam olunca Cihân Şâh saklanarak içlerinden en küçüğünün gömleğini alarak onu kendine

bağlar. Öyküde ise kuşlar Canşah'ı görüp kaçtıktan uzunca bir süre sonra geri gelip tekrar havuzda oynaşmaya başlarlar. Canşah bu şekilde içlerinden en küçüğünün gömleği alıp saklar. Yani mensur Câmasb-nâme'de anlatılanın akside öyküde güvercinler, daha önce bir insan görseler de bu havuza tekrar gelirler.

Mensur Câmasb-nâme'de en küçük güvercin kılıklı kızın adı Şemse Hân iken Yemliha'nın Öyküsü'nde Şemsa'dır.

Yemliha'nın Öyküsü'nde güvercin kılığına giren bu kızların babası, Elmas Sarayı'nın Şâh'ı Nâsır iken ve aslı ecinni iken mensur Câmasb-nâme'de Gevher-nigîn Kalesi'nin şâhı Şehenşâh'tır ve aslı peridir.

Öyküde Şemsa, Canşah'a bir müddet itiraz edip kandırmaya çalışarak tüylü gömleğini almak istese de daha sonra kendisini Canşah'ın kollarına bırakır. Kuşlardan sorumlu yaşlı adam geldiğinde Şemsa'ya nasihat ederek bu Canşah'ı üzmemesini, onun iyi ve saygın bir genç olduğunu söyler ve sadık kalması hususunda yemin verdirir. Bunun üzerine yaşlı adam Canşah'a, Şemsa'nın gömleğini artık verebileceğini söyler. Şemsa bundan sonra Canşah'ı terk etmez. Ardından Elmas Saray'a giderek Şâh Nâsır'ın elini öperler. Mensur Câmasb-nâme'de durum daha farklıdır. Burada Şemse Hân'ın gömleğini yakalayan Cihân Şâh, onu da alıp memleketine döner. Düğün tedariki sırasında Şemse Hân kaçıp gider. Giderken de kendisini bulmak için Gevher-nigîn Kalesi'ne gelmesini söyler. Cihân Şâh, Gevher-nigîn Kalesi'ni bulmak için çok eziyet çeker. En sonunda bulur ve Şemse ile evlenirler.

Yemliha'nın Öyküsü'nde Şemsa'nın annesinden "Melike" olarak bahsedilirken mensur Câmasb-nâme'de annesinden bahsedilmez.

Yemliha'nın Öyküsü'nde Canşah ile Şemsa'nın hamam sefasından bahsedilirken mensur Câmasb-nâme'de böyle bir kısım yer almaz.

Mensur Câmasb-nâme'de Taymûs Şâh'ın Hintli Keyfâl Şâh ile savaşı yer alırken böyle bir savaştan Yemliha'nın Öyküsü'nde bahsedilmez.

Mensur Câmasb-nâme'de Cihân Şâh, Gevher-nigîn Kalesi'nden memleketi İran'a babasının Keyfâl Şâh'a karşı girdiği savaşa yardım etmek için gider. Yemliha'nın Öyküsü'nde ise Canşah, memleketi Kâbil'e karısını, annesi ve babasıyla tanıştırmak için gider.

Öyküde Şemsa, nehre girdiği sırada bir su yılanının ayak topuğunu ısırmasıyla ölür. Mensur Câmasb-nâme’de ise göle girdiğinde bir arslan tarafından saldırıya uğrayarak ölür.

Öyküde Belkiya, ülkesine beş yıl sonra döner. Mensur Câmasb-nâme’de böyle bir süre verilmezken onun dönüş yolculuğu daha farklıdır. Burada Bülkiyâ, Affân’ın yanıp kül olmasından sonra evine dönüş yolculuğunda çok acayip varlıklara ve olaylara tanık olur. Bu yolculukta Cebrail, İsrail ve Mikail’le karşılaşır. Daha sonra cehennem halkı, iki denizi birbirinden ayıran melek, farklı suretlerde ve her birinin kendi taifesine dua ettiği dört melek, gündüz ve gecenin oluşmasını sağlayan melek, cuma günleri Kâf Dağı’nda dua eden meleklerle karşılaşır. Ardından bir dağa ulaşır ve bu dağın kapısından geçerek memleketine gitmeye niyetlenir. Fakat melekler Bülkiyâ’nın geçmesine izin vermezler. Bülkiyâ o esnada çok kederlenir ve Allah’a dua ederek ülkesine ulaşmayı niyaz eder. Allah tarafından duası kabul edilen Bülkiyâ, Hz. Hızır vasıtasıyla göz açıp kapayıncaya kadar kısa bir sürede sarayına ulaşır.

Yemliha’nın Öyküsü’nde Hasib, evine döndükten sonra oduncu arkadaşlarıyla görüşür ve oduncu arkadaşları ondan af dileyerek payına düşen miktarı ona verirler. Hasib bu şekilde zengin bir adam olarak çarşıda en iyi dükkanı açar ve ticaretle uğraşır. Mensur Câmasb-nâme’de ise Câmasb’ın oduncu arkadaşlarının Câmasb’ın payına düşeni verdikleri geçmekteyse de onun bir dükkan açıp tüccar olduğundan bahsedilmemektedir.

Yemliha’nın Öyküsü’nde Hasib, sözünü tutup hamama girmez fakat hamamcı yalvararak onun hamama girmesini eğer girmezse üç karısını boşayacağına dair yemin eder. Bütün ısrarlara direnen Hasib’i en sonunda çevredekiler zorla yakalayıp hamama sokarlar ve kırk leğen suyu kafasından aşağı boşaltarak onu yıkarlar. Buna karşılık mensur Câmasb-nâme’de Câmasb, hamamcının ısrarları karşısında bir müddet direnir fakat daha sonra kendi rızasıyla hamama girip yıkanır. Yani öyküde anlatılanın aksine burada bir zorlama ile hamama girmesi söz konusu değildir. Ayrıca burada hamamcının eşlerini boşayacağına dair ettiği yeminden bahsedilmez.

Mensur Câmasb-nâme’de Câmasb’ın yaşadığı ülkenin padişahı Keyhüsrev iken Yemliha’nın Öyküsü’nde Hasib’in yaşadığı ülkenin hükümdarı Gerezdan’dır.

Öykü’de padişah Gerezdan’ın cüzzam hastalığına yakalandığı söylenirken mensur Câmasb-nâme’de Keyhüsrev’in hastalığından cüzzam olarak bahsedilmez. Onun

yalnızca yüzünde bir marazın peyda olduğu ve koyunun kızıl ciğeri gibi görüldüğü söylenir.

Yemlihâ'nın Öyküsü'nde Gerezdan'ın iyileşmesi için Kraliçe Yemliha'nın bakire bedeninin sütünü aç karnına içmesi gerektiği söylenirken mensur Câmasb-nâme'de Keyhüsrev'in hastalığı, Şâhmârân'ın etini yerse iyileşecektir.

Öyküde Hasib'in Yemliha'yı gördüğü, hamama girip karnındaki derinin kararmasıyla anlaşılmıştır. Buna karşılık mensur Câmasb-nâme'de Câmasb'ın hamama girdikten sonra belden aşağısı kararır ve bu şekilde Şâhmârân'ı gördüğü anlaşılır.

Mensur Câmasb-nâme'de Keyhüsrev'in hastalığının şifasınının Şâhmârân'da olduğunu söyleyen padişahın kötü kalpli hekimi Şemûn'dur. Buna karşılık öyküde padişah Gerezdan'ın cüzzamını iyileştirecek olan şifanın Yemliha'nın sütü olduğunu bir kitaptan öğrenen büyük vezirdir ve burada büyük vezirin adından söz edilmemektedir.

Öyküde Hasib, işkencelere dayanamayarak Yemliha'nın yerini söylemeyi kabul edince vezir, Hasib'i onur giysisi giydirerek kendi sarayına götürür ve sarayındaki en güzel atı ona tashih eder. Bu şekilde Yemliha'nın bulunduğu yere doğru giderler. Buna karşılık mensur Câmasb-nâme'de Câmasb'ın işkencelere dayanamayarak itiraf etmesi sonucunda vezirin Câmasb'a böyle bir iltifatından bahsedilmez. Câmasb'ın önderliğinde Şâhmârân'ın bulunduğu kuyu tarafına giderler.

Öyküde Yemliha'nın çıkması için Hasib'in de okuması gereken efsunlu sözcükler vardır ve ona da okuturlar. Mensur Câmasb-nâme'de Câmasb'ın Şâhmârân'ı çıkarması için sihirli sözcükleri okuması söz konusu değildir.

Öyküde Yemliha, Hasib'e iki şişe kendi sütünden verir. Bu sütlerden birini hükümdara içirmesini diğerini ise cezasını bulması için vezire içirmesini söyleyerek yeraltı dünyasına geri döner. Hasib'in hükümdara içirdiği süt onu iyileştirir. Bunu gören vezir diğer şişeyi de içer ve fil gibi şişip patlayarak ölür. Öte yandan mensur Câmasb-nâme'de Şâhmârân, Câmasb'ın koynuna girerek saraya kadar gider ve bu esnada ona, öldürüldükten sonra kaynatılan köpüğünün ve etinin hangi kısımlarını kime yedirip içireceğini açıklar. Şâhmârân, vezir tarafından öldürülür ve Câmasb, Şâhmârân'ın ona söyledikleri doğrultusunda onun ilk kaynayan köpüğünü vezire içirir. Vezir bu köpüğü içtikten sonra ölür. İkinci kaynayan köpüğü içen Câmasb'a gayb âlemi ve pek çok ilim vâkıf olur. Şâhmârân'ın orta kısmını yiyen Keyhüsrev ise iyileşir.

Yemliha'nın Öyküsü'nde hükümdarın iyileşmesini sağlayan Hasib büyük vezir olarak atanır. Kral soyundan üç sultan, üç yüz adet kız cariye, yüz bin altın dinar, üç yüz katır ve deve, birçok manda gibi pek çok hediyeler ihsan edilir. Eski vezirin sarayına yerleşerek uzun yıllar burada eşleri ve anasıyla zenginlikler içinde yaşar. Mensur Câmasb-nâme'de ise bunca hediye bahsedilmez. Burada Keyhüsrev, kendisini iyileştiren Câmasb'a kendi kızını verir ve onu baş veziri yapar. Câmasb'ın Keyhüsrev'den nice iltifatlar aldığı, bunların sayılmakla bitmeyeceği ve Câmasb'ın adının kıyamete kadar anılacağı anlatılır.

Öyküde Hasib, okuma yazma öğrendikten sonra babasının el yazmalarından veya kitaplarından kendisine bir şey kalıp kalmadığını annesine sorar. Annesi ise Dânyâl'in bıraktığı küçük kağıdı oğluna getirir. Burada bütün bilimlerin boş olduğu, Tanrı'nın bilgeliğin kaynağı için göndereceği seçkin kulun yani Muhammed'in zamanının geldiği yazmaktadır ve Tanrı'nın duası, kıyâmete kadar onun ve onu izleyenlerin üzerine olsun sözleriyle yazı sonlanmaktadır. Mensur Câmasb-nâme'de ise Câmasb, babasından kitap kalıp kalmadığını annesine sorar. Annesi ona bir sandık getirir ve ne kadar hikmetli kitap varsa bu sandık içindedir. Bu kitapları okuyan Câmasb, nice ilimlere vâkıf olur.

III. BÖLÜM

1. Mensur Câmasb-nâme Nüshaları¹¹⁷

1.1. Milli Kütüphane, nu. 06 Mil Yz FB 511.

Başlık: Câmasb-nâme

İstinsah tarihi: -

Müstensih: -

Satır: 15

Yazı: Harekeli nesih

Yaprak: 240

Boyut: 203x135 mm.

Baş: Eksik

Son: Çok emek zahmet çeküp gördüm elem

İmdi uş temmet diyüp sildüm kalem

Çün tamām itdüm bu Câmasb-nâme'yi

Hakk'a hamd idüp birağdum hāmeyi

Temmet bi-⁶avni'llāhi'l-Meliki'l-Vehhāb

Sırtı siyah meşin, üzeri bordo bez kaplamalıdır. Mukavva cilttir. Ortasında ve kenarlarında gömme şemseleri vardır. Mikleblidir. Başı eksik bir nüshadır. 1a

---

¹¹⁷ Mensur Câmasb-nâmelerin hangi kütüphanelerde yer aldığı konusunda Abdî Mûsâ, *Câmasb-nâme*, hzl. Müjgân Çakır, Hanife Koncu, *a.g.e.* künyeli eserden faydalanılmıştır; nüshaların tavsifi hususunda yazmalar.gov.tr sitesine de başvurulmuştur.

varağında kütüphane mührü vardır. Cetvelsiz ve serlevhasızdır. Nüshada rekabe kaydı bulunur ve bu takibeler düzenli olarak mevcuttur. Sarı kağıt üzerine harekeli nesih hattıyla yazılmıştır. Başlıklar sürh mürekkeple yazılmış ve Farsçadır. Yer yer yırtık yaprakları ve rutubet lekeleri bulunur.

1.2. Milli Kütüphane, nu. 06 Mil Yz A 8491.

Başlık: Hâzâ Kitâb-ı Bülkiyâ / Câmasb-nâme

İstinsah tarihi: 1163

Müstensih: -

Satır: 13

Yazı: Divanî kırması

Yaprak: 58

Boyut: 197x147 mm., 135x85 mm.

Baş: Her ki evvel Allâh adı bilmiş ola

Cümle eşyâ ilmîni bulmuş ola

Son: Târih-i peygamber sekiz yüz otuz üç oldı şehr Aydıncık'da düzüldi çün Câmasb-nâme tamâm oldı vir salavât Muştâfâ'ya ve's-selâm

Hağ te'âlâ rahmet eyle ol cânı-çün

Fâtihâ ihsân ide yazan için

Ferâğ fî 21 şehr-i Ramazânü'l-mübârek sene selese ve sittîn ve mi'e elf 1163.

Nüshanın sırtı kahverengi meşindir. Cildin kapakları yoktur. Sarı kağıt üzerine siyah mürekkep ile yazılmıştır. Takibeleri düzenli devam etmektedir. 1a ile 2a arasında “ağzının sağ köşesi seğirse ululuk bula, boynun sağ yanı seğirse mal bula” gibi insan vücudundaki yerlerin seğirmesi durumunda ne olacağı ile ilgili bilgiler yer alır. Bu yazılar 2a varağının derkenarlarında da bulunur. Bu nüshada hikâyeye 2b varağında başlanır. Hâzâ Kitâb-ı Bülkiyâ başlığı ile sonradan eklendiği ihtimal dahilinde olan Câmesb-nâme başlıklarının ardından besmele ile hikâyeye başlanır. Bu sayfaya sürhle cetvel çekilmiştir. Diğer sayfalar cetvelsizdir. Serlevhası yoktur.

Hikâye 2b'den 56a'ya kadar devam eder. 56b'de sŭrh mŭrekkeple yeni bir başlık yer alır ve farklı bir metne geçilir. Bu sayfada ve nüshanın bazı sayfalarında kŭtŭphane mŭhrŭ vardır. Yazmanın 76a yani son varağında kulak çekilmesiyle ilgili bir metin vardır. Bu metnin başlığı sŭrh mŭrekkeple yazılmıştır. Burada yer alan vakfeler de sŭrhle çizilmiştir. Nŭshanın bazı sayfalarında yırtıklar ve rutubet lekeleri mevcuttur.

1.3. Milli Kŭtŭphane, Ankara Adnan Őtŭken İl Halk Kŭtŭphanesi, nu. 06 Hk 4874.

Başlık: -

İstinsah tarihi:

Mŭstensih:

Satır: 17

Yazı: Nesih

Yaprak: 141

Boyut: 217x131 mm., 185x137 mm.

Baş: Eksik

Son: Çoğ emek zağmet çekŭp gŭrdŭm elem

İmdi uş temmet diyŭp sildŭm şalem

Çŭn tamām itdŭm bu Cāmasb-nāmeyi

Hāğğ'a ħamd idŭp birağdum ħāmeyi

Sırtı ve sertabı kahverengi meşin, içi ise ebru kağıt kaplıdır. Mukavva ciltli ve mikleplidir. şirazesı bozuktur. Eser baştan eksiktir son dŭrt yaprak ise sonradan eklenerek eser tamamlanmıştır. Serlevhasız ve cetvelsizdir. Sarı kağıt űzerine siyah mŭrekkeple yazılmıştır. Yapraklarında rutubet ve su lekeleri vardır. 1a'da kŭtŭphane mŭhrŭ vardır. Őzel isimlerin ve āyetlerin űzeri sŭrh mŭrekkeple çizilmiştir. Başlıklar

sürh mürekkeple yazılmıştır. Takibeleri mevcuttur. Manzum parçalarda mısra aralarına sürhle vakfeler çizilmiştir. Bazı sayfa kenarlarında yıpranmalar mevcuttur. Son sayfada temmet ifadesi olan tek mim harfi bulunur.

1.4. Atatürk Kitaplığı, Osman Ergin, nu. OE Yz 000161

Başlık: Hāzā Cāmasb-nāme

İstinsah tarihi: 1272/1855

Müstensih:

Satır: 31

Yazı: Rika

Yaprak: 34

Boyut: 230x165 mm., 175x135 mm.

Baş: Bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-rāḥīm el-ḥamdü'lillāhi Rabbi'l-ālemīn ve's-şalavātu ve's-selāmu'alā seyyidinā Muḥammed ve ālihī ve şaḥbihi ecma'in. Rāviyān-ı aḥbār ve nākilān-ı a'şār silsile-i devr-i rüz-gār Meḥemmed Hān-ı āşār ḥikāyet-i tevārīḥde 'ayān u beyān kılmışlar ki ol-zamān-ki Ḥaḳ şubḥānehu ve te'ālā celle şānehu ve 'amme nevālehu ḥazretleri Dānyāl peygamber 'aleyhi's-şalavatü's-selām ḥazretlerine peygamberlik ikrām u iḥsān buyurup ve ḥazret-i Cebrā'il 'aleyhi's-selām'ı irsāl idüp 'ilm-i ḥikmet rüzī kıldı.

Son: Bu 'ibret-i ḥikāyet-i Cāmasb-nāme'dür iḥrāc eyledüm ve ḳal'a-i Gevher-nigīn şehrinde Fārisī dilinden Türkīye nazm eyledüm luṭf ile cem' idüp söyledüm ululardan iş odur ki var ise ḥaṭā 'afv eylemek her sözi kendüye lāyık söylemek ḥāliyā bu deñlüdür elden gelen tutasuñ ma'zūr. Çün oldı olan bu kitāb-daḥı bu maḥalde oldı tamām.

İbtidā-i Receb 1272

Üstten yıpranmış sırtı siyah renkte, kapakları ise çiçek desenli, açık mavi renkte mukavva cilt. İç kapağı mavi ve kırmızı ebru desenleri mevcut. Vikāye varağında

kütüphane mührü var. Takibeleri düzenlidir. Cetvelsiz ve serlevhasızdır. Samanî renkte kağıt üzerine siyah mürekkeple yazılmıştır.

1.5. TBMM Kütüphanesi, nu. Yz 38.

Başlık: Muḥammed şalavātu allāhümme şalli ‘alā Muḥammedin ve ‘alā ālihī Muḥammed

İstinsah tarihi: 1277/1860

Müstensih: -

Satır: 13

Yazı: Harekeli nesih

Yaprak: 62

Boyut: 135x80 mm.

Baş: Muḥammed şalavātu allāhümme şalli ‘alā Muḥammedin ve ‘alā ‘ālihī Muḥammed

Rāvīler kavlinde anı gördi kim bir ulu deryā gibi bir ‘azīm göl pāk turu şuyı var şöyle kim cām-ı muşaffā gibi yatur cevre yanı ser-ā-pā yayılmış beyāz mermerden dīvāre ve gölüñ orta yirinde müdevver yeşil zümürütünden bir debe ve ol debenüñ üzerinde bir berrāk şems-i tābān gibi bir nesne turur cevre yanına bir nū[r] şalmış şöyle ki anuñ nūrından ol ortalık tölmiş etrāfa berķ urur meger ol dehlize giren aydunluk anuñ berķuñdan imiş...

Son: Tā kim Cihān Şāh on altı yaşına yitdi gör kim Hāķ te‘ālā ḥazretinüñ taķdīrine yetdi yārān-ı şafā ‘aşķ-ıla ve şevķ-ıla ḥabīb-i ekreme şalavāt getürelüm Allāhumme şalli ‘alā ālihi seyyidinā Muḥammedin ve ‘alā āli seyyidinā Muḥammed ve ‘alā ālihī ve ‘aşḥabihī ecma‘in.

Sene 1277

Sırt mavi bez, kağıt kaplı bir cilt içindedir. Nüshanın başı ve sonu eksiktir. Kağıt âharlıdır. Başlıklar ve söz başları sürh mürekkeple yazılmıştır. Vikâye varağında kütüphane mührü bulunur. Sayfalarda rekabe kaydı mevcuttur fakat bazı takibeler sonraki sayfanın ilk kelimesiyle uyuşmamaktadır, dolayısıyla eksik sayfalar olabilir. Bazı sayfalarda rutubet lekeleri vardır.

1.6. İstanbul Üniversitesi, TY, nu. 9542.

Başlık: Hâz Kitâb-u Cāmasb-nāme

İstinsah tarihi: 1159/1746

Müstensih: -

Satır: 15

Yazı: Harekeli nesih

Yaprak: 262

Boyut: -

Baş: Bismi'llāhi'r-raḥmāni'r-raḥīm .....¹¹⁸ Muḥammed Muştafā' 'aleyhi's-şalatu ve's-selām ḥazreti buyurur kim Benî İsrā'îl kavmi yitmiş iki bölük oldılar cümlesi tamuluğdur illā bir t̄ā'ifesi-kim Mūsā 'aleyhi's-selāma şıdķ-ıla imān getürdiler ve Tevrat aḥkāmıyla 'amel kıldılar.

Son: Oқuyanı yazanı diñleyeni

Raḥmetüñle yarlıgağıl yā Ğanī

Temmetü kitāb bi-'avni'llāhi te'ālā ve ḥüsnü't-tevfīķ. Sene 1159 fi Rebü'1-evvel

Fāşih olsun oқuyanun lisānı yazanun rūḥına seb'a'l-meşānī

Kim bu kitābı oқur 'ilm aña olur kolay.

---

¹¹⁸ Yazmada bu kısım siliktir, okunmamaktadır.

Yeşil renkte meşin ciltlidir. Ebrulu bir miklebi vardır. Vikâye varağında kütüphane mührü ve hikâyedeki malum bilgilerin hepsinin yazılı olduğuna dair bir kayıt vardır. Başlık sürhle yazılmıştır. Cetvelsiz ve serlevhasızdır. Bazı yerler mürekkep lekelerinden dolayı okunaksızdır. Özel isimlerin üzeri siyah mürekkeple çizilidir. Yer yer rutubet lekeleri vardır. Takibeleri mevcuttur.

1.7. Staatsbibliothek zu Berlin, MS., O. Or. Oct., nu. 2047¹¹⁹

1.8. Oxford Bodleian Library, Ouseley 103, Ethi 2086.

2. Edisyon Kritikte Kullanılan Nüshaların Tavsifi

2.1. Milli Kütüphane, nu. 06 Mil Yz A 2044. (M)

Başlık: Kitâb-ı Câmasb-nâme

İstinsah tarihi: 15 Cemâziye'l-âhır 1258/24 Temmuz 1842

Müstensih: Seyyid Mehmed Rûmî el-Üsküdârî

Satır: 15

Yazı: Talik

Yaprak: 72

Boyut: 173x120 mm, 140x95 mm.

Baş: Hudâyâ kıl dilim âyînesin şâf

Ki cānum ol cemāli ola vaşşâf

Son: bu kitâbı okuyanlar 'ibret alalar ki dünyâ-yı bî-bekâda neler olmuş ve neler dahı olsa gerek bu kitâbı okuyanı yazanı diñleyeni rahmetinle yarlıgağıl yâ Ğanî.

Ƙad ferağa hâze'l-kitâbı Câmasb-nâme 'an yedi ez'afu'l-'ibād el-ħaķiri'l-fakîr el-muħtâc ilâ rahmete Rabbîhi'l-ġafûr Es-seyyîd Meħammed Rûmî el-Üsküdârî

---

¹¹⁹ Yurt dışında bulunan nüshalara ulaşamadığından nüsha tavsifleri verilememiştir.

Fî 15 Cemâziye'l-âhır 1258

Siyah deri kaplama ile ciltlenmiştir. Vikâye varağında kütüphane mührü vardır. 1b varağındaki başlık sûrh mürekkeple yazılmıştır. Mısraların aralarına ve sonlarına sûrh mürekkeple sade vakfeler yapılmıştır. Yine “beyt”, “şi‘r”, “ezîn-cānib” gibi başlıklar sûrhle yazılmıştır. Her varağın “b” yüzünün sol alt kenarında rekabe kaydı bulunur ve eserdeki bu takibeler tamdır. Eser cetvelsiz ve serlevhasızdır. Sarı kağıt üzerine siyah mürekkep kullanılarak metin yazılmıştır. Âyetlerin, Arapça kelime ve hadislerin bazen de özel isimlerin üzeri sûrh mürekkeple çizilmiştir. Bazı sayfalarda rutubet lekeleri vardır. Bazı sayfaların kenarları yıpranmıştır.

2.2. Süleymâniye Kütüphanesi, Ali Nihat Tarlan, nu. 34 Sü-Tarlan 66. (S)

Başlık: Hâzâ Kitâb-ı Hikâye-i Câmasb-nâme

İstinsah tarihi:

Müstensih:

Satır: 15

Yazı: Nesih

Yaprak: 98

Boyut: 183x140 mm., 150x96 mm.

Baş: Râviyân-ı aḥbâr ve nâkilân-ı âşâr ve muḥaddiṣân-ı rûz-gâr râvî-i üstâd-ı sühen-perdâz bu ğarîb hikâyeyi bu vech-ile ser-âġâz ider ki zemân-ı evâ’ilde Benî İsrâ’îl aṣlından bir ḥakîm-i dānâ ve feylesof-ı tûvânâ var idi-ki anuñ nâm-ı şerîfine Dānyâl dirler idi.

Son: Bu kitâbı okuyanlar bundan ʿibret alsunlar ki dünyâda neler olmuş ve daḥı olacaḡdur bunda tamâm oldu.

Kahverengi meşin ciltlidir, cilt kapağında mavi yıldız süslemeleri mevcuttur. Şirazesi bozuktur. Başlıklar, bazı söz başları ve Arapça âyetler sûrh mürekkeple yazılmıştır. 1b varağındaki rekabe kaydı sonraki sayfa ile uyuşmamaktadır, buradaki sayfa eksiktir. Sayfalarda takibeler mevcuttur. Mısralar arasında sûrhle vakfeler çizilmiştir. Bazı

sayfalarda örneğin 61a da “...mütevelli Şâlih Ağâ’nuñ qomşusu Neşîf el-ğacî Abdu’llâh Cellî okumışdur” gibi sema kayıtları vardır.

2.3. Yapı Kredi Sermet Çifter Kütüphanesi, nu. 975. (Y)

Başlık: Hâzâ Kitâb-ı Câmasb-nâme

İstinsah tarihi: Cemâziye’l-âhır 1191/Temmuz 1777

Müstensih: Mustafa Şükri

Satır: 17

Yazı: Nesih – Nesta’lik

Yaprak: 85

Boyut: 243x173 (170x105)

Baş: Hudâ’yâ kı l dilüm âyînesin şâf

Ki cānum ol cemāli ola vaşşâf

Son: Ketebetü’l-fakîr es-seyyid Muştafâ el-Şükri min telâmizü’s-seyyid Ahmedü’l- Havbevî(?) el-Kütâhyevî ‘affâ hâze’l-kitâ[b] sene ihdâ ve tis’in ve mi’eteyn ve elf ve hıtâmehi fî şehr-i Cemâziye’l-âhır fî yevmi’l-cum’a.

Bu kitâbı yazdum har idi

Mürekkebi akmaz idi

Gice ile gündüz bile

Yazdum hem sür’at ile

Eşnâ-yı dersde dahı

Oldığı çün ey ahı

Bī-ihtimāma sebeb

İşte bunlar oldu hep

Anuñ için bu haṭṭumu

‘Ayb itmeñ diye beni(?)

Seyyidinā Muḥammedi

“Min ‘ābu ‘ayb” didi

Bu kitābdur nāṣıḥa

Recāmuzdur Fātiḥā

Sırtı kırmızı meşin, siyah mukavva cilt içindedir. 86. varağı boştur. Başlıklar sürh mürekkeple yazılmıştır. Takibeleri düzenlidir. 1b varağına sürh mürekkeple cetvel çizilmiş. 1b varağında sade bir serlevhaya vardır. Bazı özel isimler, Arapça âyetler sürhle yazılmıştır.

3. Çeviri Yazılı Metinde İzlenen Yol

- Metin, genel olarak Eski Anadolu Türkçesi imlâsına göre okunmuştur. Burada nüshaların imla hususiyetleri gözetilmiş, dolayısıyla bir imla birliği sağlanamamıştır.
- Metnin daha iyi anlaşılabilmesi için gerekli görülen yerlere noktalama işaretleri konulmuştur.
- Mânânın tamamlanması için bazı eklemeler yapılmış ve bunlar [ ] işareti ile gösterilmiştir.
- Okunmayan yerler ... ile gösterilmiştir.
- Metinde Farsça kelimelerde yer alan hı'dan sonra kullanılan vâv-ı ma'dûle “ḥ” ve “Ḥ” ile gösterilmiştir.
- Atıf vavları ses uyumuna ve bağlama görevine göre u/ ü/ vü şeklinde alınmıştır. Atıf vavları nüsha farklarında gösterilmemiştir.
- Farsça birleşik isim ve sıfatların arasına “-” işareti konulmuştur. “şād-mān”, “emīr-āne” gibi.
- Metindeki imlası yanlış kelimeler, transkripsiyonlu metinde düzeltilmiştir.
- Metinde mevcut olan Arapça ifadeler orijinal şekliyle metne yazılmış metinde tercümesi olmayan ifadeler dipnotlarda tercüme edilmiştir.
- Mukayese sırasında tespit edilen nüsha farklılıkları dipnotlarda gösterilmiştir. Ancak söz konusu farklılıklarda hata var ise bu yanlışlıklara dipnotta yer verilmemiştir.
- Metin tesis edilirken başlıkların yazımında bold karakter kullanılmıştır. Varak numaraları bold karakterle gösterilmiştir.

4. Metin

[M1b], [S1b], [Y1b]

Hāzā Kitāb-ı Cāmasb-nāme¹²⁰

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Ḥudāyā kı1 dilim āyīnesin şāf
Ki cānum ol cemāli ola vaşşāf

Maḥabbet şem‘ini yaq cānum içre
Ḳoma derd [ü] keder īmānum içre

Yarağ içre it ‘aqlı mi‘rāc yaqīne¹²¹
O dem¹²² cevlān toquz çarḡ-ı berīne

Bu dem sākī sañadur ‘arz-ı ḥacāt
Baña bir cür‘adan itdür münācāt

Gel ey muṭrib el ur söz-ile sāza
Ki baş açup götür elüñ niyāza¹²³

---

¹²⁰ Hāzā Kitāb-ı Cāmasb-nāme: Kitāb-ı Cāmasb-nāme M, Hāzā Kitāb-ı Ḥikāye-i Cāmasb-nāmeyi Beyān S.

¹²¹ Mısraın mezni problemlidir.

¹²² O dem: O reh Y.

¹²³ Burada bulunan manzum kısım S nüshasında mevcut değildir.

[S1b] Rāviyān-ı kühen ü hūşeciyān-ı hırmen-i sūhan bu hikāyāt-ı¹²⁴ pür-‘ibreti ve bu¹²⁵ maḳālāt-ı vālā-güheri¹²⁶ üstād-ı sūhan-perdāz bu vech-ile ser-āğāz ider kim¹²⁷ zemān-ı evā’ilde Benī İsrā’ıl aşlından bir ḥakīm-i dānā feylesof-ı [M2a] tüvānā var idi-kim anuñ nām-ı şerīfine Dānyāl dirler idi¹²⁸. Üstād-ı kāmil ü merd-i ‘āḳil ve anuñ deryā-yı¹²⁹ ‘ilminden ḥükemā-yı cihānuñ ‘ilmi bir ḳaṭre ve āfītāb-ı himmetinden bir zerre idi ve peygamberlüğinde daḥı iḥtilāf-ı keşīre vardur ve ammā ‘ilm-i uşurlābda ve ḥikmetde ve ‘ilm-i hey’etde ve ‘ilm-i eflākde nazīri yoğ-ıdı. Niçe müddet dünyāda ‘ömr [ü] devlet sürüp ‘āḳıbetü’l-emr¹³⁰ dünyānuñ fenāsın yād idüp ḳavlehu te’ālā

“ كل نفس ذائقة الموت ”¹³¹ mefhūmın añlayup cemī‘ ḥikmete müte‘allıḳ olan nesneleriñ [Y2a] ve kitābların cemī‘ idüp bir şandūk içinde vaż‘ eyledi ve pinhān ḳıldı ve ḥatunına sipāriş eyledi-kim ben vefāt itdükden-şoñra bu kitābı oğlum Cāmasb’a tā kendüsi su’āl itmeyince virmeysesiz didi. Andan şoñra oğlı Cāmasb’ı getürüp ve yüzine baḳup bir şovuḳ¹³² āh idüp cān-ı şīrīnin Cenāb-ı Rabbü’l-‘ālemīn ḥāzretine teslīm eyledi.

Beyt

.. _ _ / .. _ _ / .. _ _ / .. _ _

Bir ağac köprü durur rāh-ı ecelde tābūt

Yolumuz uğrağıdır cümlemüz andan geçerüz

---

¹²⁴ hikāyāt-ı: hikāyet-i Y.

¹²⁵ bu: bir Y.

¹²⁶ vālā-güheri: vālā-güher Y.

¹²⁷ Rāviyān-ı kühen ü hūşeciyān-ı hırmen-i sūhan bu hikāyāt-ı pür-‘ibreti ve bu maḳālāt-ı vālā-güheri üstād-ı sūhan-perdāz bu vech-ile ser-āğāz ider kim: Rāviyān-ı aḥbār u nāḳilān-ı āşār u muḥaddişān-ı rūziğār rāvi-yı üstād-ı sūhan-perdāz bu ḡarīb hikāyeyi bu vech-ile ser-āğāz ider ki S.

¹²⁸ Dirler idi: dirlerdi M.

¹²⁹ deryā-yı: dürr-i Y.

¹³⁰ ‘āḳıbetü’l-emr: āḥırü’l-emr S.

¹³¹ 29/Ankebūt/57: “Her nefis ölümü tadacaktır.”

¹³² bir şovuḳ: -M, -S.

Nesr ve¹³³ hatunı ve oğlu Cāmasb ve kavm kabilesi feryād zārılık idüp sīne-küb dīde-sirişk [M2b] yās u mātemin tıtdılar raḥmetu’llāhi ‘aleyh çün-ki bundan-şoñra bir kaç zemān geçdi niçe zemāndan-şoñra Cāmasb daḥı büyüdi. Māder-i müşfikası¹³⁴ anı bir mu‘allim-i kāmile getürdi-ki¹³⁵ ‘ilm taḥşıl idüp pederi yirin tuta.

Beyt¹³⁶

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Dimiş bu pendı-kim anlar seleftür

Ki bākī kalan insān-ı ḥalefdür

diyüp ḥācesine teslīm eyledi. Mu‘allim ne-ḳadar ki Cāmasb’a ta‘līm idegördi fā’ide itmedi ve bir ḥarf öğrenmek müyesser olmadı. Gördiler ki¹³⁷ ‘ilme kabiliyyet yokdur ḥāceden alup şan‘ata virdiler. **Şir**

_ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

İḫlubi’d-dür fi vasati’ş-şadeḫi

Vatlubue’l-fen min aşḥābi’l-ḫıref¹³⁸

muḳtezāsınca bir şan‘at ögrene gördiler ki¹³⁹ şan‘ata daḥı ḫayr itmedi ve dünyāda [Y2b] kifāf-ı nefis idicek hīç bir şey’e ḳādir olmadı ve vālidesi daḥı Dānyāl’den şoñra faḳıre olmışdı. Cāmasb bir gün vālidesine itdi ey māder-i müşfıka bārī beni evermege bir himmet eyleseñ umaruz ki üzerimüze bir ḳutlu ḳapu açıla zırā hergiz bir şan‘ata ḫayr itmedük didi. Vālidesi daḥı dāmen der-miyān [M3a] idüp oğlu Cāmasb’ı everdi¹⁴⁰ lākin gine bir yirden ma‘āş peydā olmadı. Cāmasb gördi-kim tırmaḳ ile olmaz āḫırü’l-

¹³³ ve: -M, -S.

¹³⁴ müşfikası: şefekası Y.

¹³⁵ getürdi-ki: iletđi-ki Y.

¹³⁶ Beyt: pes Y.

¹³⁷ ki: kim Y.

¹³⁸ “İnciyi sadeḫin ortasında, sanatı da üstadların arasında ara.”

¹³⁹ ki: -Y.

¹⁴⁰ everdi: evlendürdi M.

emr ba‘zı eşyā fūrūht idüp üc dāne merkeb aldı ve ğayret kuşağın kuşanup tağdan odun¹⁴¹ getürmege başladı ve ol üc merkeb yüki odunı getürüp birin şatup fuğarāya taşadduğ iderdi ve birin şatup evine ħarc iderdi ve birin evinde yağardı. Bir nice gün bu hāl üzre geçinüp giderdi ve bunlaruñ maħallesinde iki heyzüm¹⁴² kiři daħı¹⁴³ var idi. Cāmasb anlar ile yoldaş¹⁴⁴ olup gice de gündüz de¹⁴⁵ odun çekerlerdi birinüñ adına Āşüb ve birinüñ adına¹⁴⁶ Şem‘ün dirlerdi. Bir gün bunlar yine¹⁴⁷ üci bile seħerden kalkup tağa gitdiler varduğları gibi bi-emri’llāhi te‘ālā¹⁴⁸ bir ‘azīm yağmur yağup bunlara elem virdi bunlar daħı yağmurdan kaçup bir mağaraya girdiler ki yağmur sākin oluncaya kadar¹⁴⁹ turalar. Meger Cāmasb elindeki teberin¹⁵⁰ şapına [Y3a] tayanup tururken şap kaydı¹⁵¹ şaplandı.¹⁵² Gördiler kim bir ‘azīm mermer taş [M3b] peydā oldu. Cāmasb’uñ yoldaşları anı görüp ta‘accüb eylediler āyā bu taş ne ola diyü yirinden kaldurmağa diğkat u ihtimām eylediler hezār meşakktle ol taş¹⁵³ yirinden kaldurdılar. Altında bir çāh-ı teng ü tārık ‘ıyān oldu. Gördiler kim ol kuyunuñ içi ‘asel-i muşaffā ile māl-ā-māldur. Āşüb ve Şem‘ün ol baldan ellerine alup Cāmasb’a eyitdiler ey aħı bir miğdār ekl eylegil¹⁵⁴ görelüm lezzeti¹⁵⁵ niçedür didiler. Cāmasb daħı sāde-dil ü şāf-derün olmağla ol baldan biraz yidi bir zemān şabr itdiler gördiler kim¹⁵⁶ Cāmasb’a¹⁵⁷ nesne¹⁵⁸ olmadı bunlar daħı yidiler gördiler kim a‘lā ‘aseldür.¹⁵⁹ Bu kerre odun kesmeden ferāgat eyleyüp Āşüb şehre varup altı dāne tulum peydā idüp getürdi ve ol

¹⁴¹ odun: oğun M.

¹⁴² hebzüm kişi: oğuncı M.

¹⁴³ daħı: -Y.

¹⁴⁴ yoldaş: hem-rāh Y.

¹⁴⁵ gice de gündüz de: -M.

¹⁴⁶ birinüñ adına: birine Y.

¹⁴⁷ yine: ile Y.

¹⁴⁸ te‘ālā: -Y.

¹⁴⁹ oluncaya kadar: olınca Y.

¹⁵⁰ teberin: teberin M.

¹⁵¹ kaydı: kopdı M.

¹⁵² şaplandı: sıyrıldı Y.

¹⁵³ taş: sengi Y.

¹⁵⁴ ekl eylegil: yi kim M.

¹⁵⁵ lezzeti: lezzetini M.

¹⁵⁶ kim: ki Y.

¹⁵⁷ Cāmasb’a: Cāmasb M.

¹⁵⁸ nesne: bir şey M.

¹⁵⁹ ‘aseldür: ‘asel M.

tulumları ‘asel ile taldurup¹⁶⁰ Şehre getürüp Őatmaĝa başladılar. Üç gün miĝdārı¹⁶¹ ol balı çekdiler ve Cāmasb’ı ol arada nigāh-bān eylediler üç gündən-Őoŋra bal ādem boyundan¹⁶² aŐaĝa indi bunlar eyitdiler yā Cāmasb gel sen aŐaĝa inüp bize balı tulumlara taldurup yuĝarı vir ki [M4a] cümlesin Şatup aĝceyi¹⁶³ üçümüz berāberce pāy¹⁶⁴ idelüm didiler. Cāmasb daĝı rāzı oldu ve¹⁶⁵ kuyuya¹⁶⁶ indi ve balı bunlara çıĝarmaĝa başladı ve bunlar daĝı Şehre iletüp Őatarlardı. Giderek ‘asel¹⁶⁷ dükendi Cāmasb aŐaĝadan [Y3b] eyitdi iy yār-ı cānānlar aŐaĝıda¹⁶⁸ bal ĝalmanı beni yuĝarıya¹⁶⁹ çekün didi. Bunlar bu ĝaberi iŐidicek¹⁷⁰ birbirine eyitdiler¹⁷¹ Cāmasb bir miĝdār dīvāne vü dān [u] dāniŐden bĝĝanedür bizi ĝalk-ı ‘āleme fāŐ ider evlā budur ki bunı bu çāh içinde ĝoyup biz kendü Őafāmuzda olalım¹⁷² didiler ĝaĝıĝatsizler semtine sālĝk¹⁷³ olup çıĝarmaĝa muĝayyed olmadılar ve beni ādem ekŐeriyā böyledür¹⁷⁴ zĝrā dimiŐlerdür ki

Beyt

__ . __ _ / __ . __ _ / __ . __

Dostuñ nādān olursa ĝıl ĝayāl

Çekme dānā olsa dűŐmenden melāl

Ez¹⁷⁵ Şeh-nāme

. __ _ / . __ _ / . __ _ / . __

¹⁶⁰ taldurup: taldurdı M.

¹⁶¹ miĝdārı: -M.

¹⁶² boyundan: boynından Y.

¹⁶³ aĝceyi: aĝce M.

¹⁶⁴ pāy: baĝŐ Y.

¹⁶⁵ ve: -M.

¹⁶⁶ kuyuya: çāha Y.

¹⁶⁷ ‘asel: baldur Y.

¹⁶⁸ eyitdi iy yār-ı cānānlar aŐaĝıda: -Y.

¹⁶⁹ yuĝarıya: yuĝarı Y.

¹⁷⁰ işidicek: istimā‘ idüp Y.

¹⁷¹ eyitdiler: itdiler Y.

¹⁷² Őafāmuzda olalım: Őafāmuza baĝalum Y.

¹⁷³ sālĝk: sālĝk Y.

¹⁷⁴ ekŐeriyā: yā Y.

¹⁷⁵ Ez.: Ğn M, S.

Be-düşmen ki dānā büved be-zī dost

Ki ān dostānet-ki nādān büved¹⁷⁶

Bu taqdīrce bī-çāre Cāmasb'ı ol çāh-ı tārīk içinde koyup kendüleri şehre gelüp ol peydā¹⁷⁷ eyledükleri aqçe ile zevk u şafāya nā'il oldılar. Bu tarafından¹⁷⁸ Cāmasb kıyu içinde feryād idüp [M4b] yā 'Āşüb veyā Şem'ün¹⁷⁹ diyü āvāz iderdi.¹⁸⁰ Gördi-kim hīç bunlardan eşer yok bildi-kim yoldaşları hıyānet idüp kendüyi çāh içinde koyup gitmişler āh idüp felek āyīnesin siyāh eyledi.

Beyt

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Vefā her kimseden kim istedüm andan cefā gördüm¹⁸¹

Kimi-kim bī-vefā dünyāda gördüm bī-vefā gördüm

diyüp kıyu içinde zār [u] giryān olmağda ammā ol iki hāyinler ki Āşüb ve Şem'ün'dur ol kadar balı şatup aqçesin iki hışşe idüp ba'ce ticārete mübāşeret eylediler az zemān [Y4a] içinde her biri kaṭār u mehār şāhibi ulu h'ācelerden oldılar kār-bānları yürür oldı andan-şoñra evlendiler ve ol 'aşruñ pādişāhı olan¹⁸² Keyhüsrev'den birer manşib alup devletle nāmları eṭrāf-ı 'āleme münteşir oldı ve Cāmasb'uñ vālidesi bunlardan oğlını su'al idicek bunlar cevāb virüp didiler-kim¹⁸³ va'llāh bilmezüz niçe oldı ancak anı bilürüz ki tağda 'azīm yağmur yağdı bir mağara içinde¹⁸⁴ girdük anuñ merkebi gök gürlemesinden bañlayup kaçdı Cāmasb ardınca segirdüp gitdi ğayrı görmedük ve çok arayup bulamaduk didiler. Cāmasb'uñ vālidesi feryād idüp nāle [M5a] eyleyüp iderdi

---

¹⁷⁶ "Akıllı düşman, aptal dosttan iyidir."

¹⁷⁷ peydā: peydāh Y.

¹⁷⁸ tarafından: tarafda Y.

¹⁷⁹ 'Āşüb ve yā Şem'ün: Şem'ün ve yā 'Āşüb Y.

¹⁸⁰ āvāz iderdi: āh vāh itdi Y.

¹⁸¹ Kim: kim vefā M.

¹⁸² olan: -M.

¹⁸³ didiler-kim: -M.

¹⁸⁴ mağara içinde: mağarada Y.

iy ciger-küşem seni kıanda bulam ve ne yirde isteyem diyü ağlamakda kıaldı bunuñ üzerine niçe zemān geçdi. Āşüb ve Şem‘ün Cāmasb’uñ vālidesine ba‘zı nesne ihsān iderlerdi ma‘ūnetin görürlerdi. Vālidesi dağı niçe müddet ağlayup ba‘de ferāğat eyledi haberi yok-ki bunlar oğlını kıuyu içinde kıoyup gitdiler işde bunlar bunda **ez-īn cānib** çünkü Cāmasb ol çāh içinde kıaldı üç gün¹⁸⁵ anda ac ve şusuz felāket-me‘āb kıarār eyledi. Dördinci gün nā-gāh anı görđi-kim ol kıuyunuñ bir cānibinden¹⁸⁶ bir pāre toprak döküldi ardınca bir mel‘ūn ‘aķreb [**Y4b**] gelüp zuhūr eyleyüp¹⁸⁷ Cāmasb’a hücum eyledi¹⁸⁸ Cāmasb dağı hāy diyüp cān havliyle ol ‘aķrebi ayağıyla başup helāk eyledi ammā ol ‘aķreb zāhir olduğı delükden bir şu‘le peydā oldu. Cāmasb āyā bu n’ola¹⁸⁹ diyü ol şu‘le cānibine yüridi görđi-kim bir dehlīzdür bu şu‘le anuñ nihāyetinde gelür.¹⁹⁰ Cāmasb hemān ol dehlīzüñ içine revāne oldu biraz gitdi [**M5b**] ve nihāyetine yetdi görđi-kim¹⁹¹ bir hūb mesīredür bāğ u rāğ gūn-ā-gūn dırahtlar¹⁹² ve gūn-ā-gūn şükūfe sūnbül ü lāle vü gül ü ş[ī]rīn ve tūtīyān u¹⁹³ hoş el-hān¹⁹⁴ bülbülān-ı nāle-kūnān ya‘nī her biri lisān-ı hāl ile Rabbü’l-‘ālemīne¹⁹⁵ hāmd u senā¹⁹⁶ itmekdedür¹⁹⁷ ve her¹⁹⁸ ser-i rāhda bir serv-i tavīlū’l-kāme ve bir bāğçe-i firdevs-nişāndur ki ta‘bīri kıābil degüldür¹⁹⁹ ve ol bāğ vasaatında bir kıaşr-ı ‘ālī vardur ki²⁰⁰ cihān pādişāhları ol kıaşruñ bir taşına ve bir kerpiçine mālīk olmaķ muhāldür. Cāmasb bu vādī-i ferrūh-fezāyı görüp hayrān u ser-gerdān kıalup eyitdi yir altında böyle bāğ u rāğ ve böyle kıaşr-ı

¹⁸⁵ gün: güne M.

¹⁸⁶ cānibinden: cānibinde Y.

¹⁸⁷ zuhūr eyleyüp: -M.

¹⁸⁸ eyledi: eyleyüp M.

¹⁸⁹ N’ola: ne ola M.

¹⁹⁰ gelür: eglenür M.

¹⁹¹ görđi-kim: görđidi-kim (metinde).

¹⁹² dırahtlar: dırahtları Y.

¹⁹³ u: -Y.

¹⁹⁴ hoş el-hān: -M.

¹⁹⁵ Rabbü’l-‘ālemīne: -Y.

¹⁹⁶ hāmd u senā: zıkr ü hāmd haddi zī’l-ihsān Y.

¹⁹⁷ itmekdedür: itmekte Y.

¹⁹⁸ her: -M.

¹⁹⁹ degüldür: degül M.

²⁰⁰ ki: kim Y.

cennet-ferāğ ne ola diyüp ta‘accüb iderek ol ıaşra ıoğrı²⁰¹ reftāra başladı ve ıaşra gelüp iıerüsine nazār şaldı²⁰² gördi-kim resm-i pādişāhī üzre bir taht-ı zer-nigār

Beyt

_. _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _

Āsumān-ı salıanatda [Y5a] var ise²⁰³ kürsīdür ol

Cā-be-cā zerrīn kitāba²⁰⁴ ‘aynıdur levh [ü] kalem

Cāmasb pes cānib-i erba‘asına nazār eyledi gördi-kim “ليس في الدار غير هو ديار”²⁰⁵ ins ü cinden ferd-i āferīdeden kimse [M6a] yok Cāmasb hayretde ıalup bir zemān geşt ü güzārda olup ba‘de gelüp ol zerrīn taht üzre ıarār ıılup ol cāy-ı cennet-nişānı temāşā iderken ıeşm-i cihān-bīnine perde-i h‘āb ıekilüp uyudu. Nā-gāh Cāmasb’uñ ıulağına bir gülğule girdi.

Beyt²⁰⁶

Şūrī şod u zī-h‘āb-ı ‘adem dīde küşūdīm

Bīnem geh-i bā-ıısmet-i şeb fitne günūdīm²⁰⁷

Cāmasb daıı göz aıup nazār şaldı²⁰⁸ gördi-kim ol şahrā-yı bī-pāyānda ol-ıadar yılanlar gelmiş-kim hadd u ‘adedin Hudā-yı müte‘ālden²⁰⁹ gayrı kimse bilmez Cāmasb’uñ ‘aklı başından gitdi. Anı gördi-kim bir mār-ı ejderhā-mānend²¹⁰ ve başında bir taht-ı şadef-kārī ve ol taht üzerinde bir hūb u maıhbūb durur ki iki gīsūlaruñ²¹¹ şarkıtmış hilāl-ebrū māh-ı²¹² cebīn ve yüzün gören ādemūñ ‘aklı başından gider āvāz idüp eyitdi yā Cāmasb

²⁰¹ ıoğrı: ıoğru Y.

²⁰² şaldı: şalup Y.

²⁰³ var ise: varsa Y.

²⁰⁴ kitāba: kitāb Y.

²⁰⁵ “Evde ev sahibinden başkası yoktur.”

²⁰⁶ Beyt: -Y.

²⁰⁷ “Bir coşkunluk oldu, yokluk uykusundan gözümü açtım, ansızızın gecenin kısmetiyle fitnenin uyuduğunu gördüm.”

²⁰⁸ nazār şaldı: -M.

²⁰⁹ müte‘ālden: te‘ālā’dan Y.

²¹⁰ ejderhā-mānend: ejderhā-mānende Y.

²¹¹ gīsūlaruñ: gīsūların Y.

²¹² māh-ı: -M.

İbn-i Dānyāl kōrkma bizden saña zarar irişmez didi. Cāmāsb ol maḥbūb-ı sīmīn-sīmādan bu āvāzı [M6b] işidüp ḥātırına temkīn geldi ve taḥt²¹³ üzerinde ayağ üzre kākūp karşı varup [Y5b] ‘izzet kıldı. Ol ejderhā başı üzre olan taḥtı aşığa kōdı. Cāmāsb bağıdı gördi-kim ol maḥbūbuñ²¹⁴ miyānından aşığısı²¹⁵ yılan ve yukarusı şekli i insān. Cāmāsb ḥayrān oldı andan-şoñra ol maḥbūb Cāmāsb’a karşı yürüyüp nūvāḥt idüp hoş geldüñ yā Cāmāsb şafā geldüñ kadem getürdüñ diyü yanına aldı. Cāmāsb ḥayrete batup bir zemāndan-şoñra yılan ‘askeri nā-būd olup gitdiler andan ol maḥbūb-sīmā Cāmāsb’a su’āl idüp eyitdi²¹⁶ yā Cāmāsb bu araya ne takrīb ile geldüñ Cāmāsb²¹⁷ dağı²¹⁸ bālāda zıkr olındığı²¹⁹ üzre gelmesini ‘iyān u beyān kılup eyitdi ey nīk-baḥt gerçi küstāḥluḥdur ammā sizlere kim dirler ki²²⁰ şūretiñüz maḥbūb ve ḥāl bu ki miyāniñuzdan aşığısı²²¹ mār şeklinde²²² ve lisān-ı ‘Arabī üzre feşāḥat-ı tāmminuz vardur didi. Ol dağı eyitdi yā Cāmāsb bizi Ḥaḳ te‘ālā celle celālehu bu ḥilḳat üzre ḥalk idüp cemī‘an yılanlara pādişāḥ [M7a] iylemişdür ve adım Yemliḥā ve laḳabum Şāḥmārān’dur ve bu leşker-i mār u ejderhāyı kim²²³ görürsin benüm leşkerümdür ve bu vādīde olan kaşr u taḥt cümle benümdür ve bu ada taḥte’l-arzdur²²⁴ bir ḳapusu Kūh-ı Ḳāf’a gider ve bir ḳapusu Kūh-ı Kāf’a açılır²²⁵ yaz olıcaḳ Kūh-ı Ḳāf’a giderüz²²⁶ kış eyyāmında gelüp bunda kışlaruz ve ḥālā [Y6a] şimdi Kūh-ı Ḳāf’dan gelürüz bi-ḥamdi’llāḥ ki seni bu arada bulduḳ ‘azīm şafā eyledük²²⁷ şafā geldüñ hoş geldüñ diyü ‘azīm iltimās u ihtimām²²⁸ kıldı. Cāmāsb eyitdi ey Şāḥmarān çünki Cenāb-ı Rabbü’l-‘ālemīn seni bu ḳadar şey’e dest-res kılmış senden recā iderüm-ki²²⁹ beni bu aradan

²¹³ taḥt: maḥabbet M.

²¹⁴ ol maḥbūbuñ: ol maḥbūb ki görmüş idi Y.

²¹⁵ miyānından aşığısı: miyānında aşığa Y.

²¹⁶ eyitdi: idüp Y.

²¹⁷ Cāmāsb: yā Cāmāsb Y.

²¹⁸ dağı: ol-dağı Y.

²¹⁹ olındığı: olındığı Y.

²²⁰ ki: -M.

²²¹ aşığısı: aşığa Y.

²²² şeklinde: şekli Y.

²²³ kim: -M.

²²⁴ taḥte’l-arzdur: taḥte’l-arzdan M.

²²⁵ ve bir ḳapusu Kūh-ı Kāf’a açılır: -M.

²²⁶ yaz olıcaḳ Kūh-ı Ḳāf’a giderüz: rüz u M.

²²⁷ şafā eyledük: -Y.

²²⁸ ihtimām: iltiyām (metinde).

²²⁹ iderüm-ki: iderim-ki M.

vilāyetüme irsāl eyleseñ ecr-i cezīle nā'il olursun²³⁰ didi. Yemliḥā eyitdi yā Cāmasb senüñ şimden-şoñra²³¹ vilāyetüñe varmak muḥāldür müyesser degüldür²³² zīrā Ḥaḳ sübhānehu ve te'ālā benüm ecelümi senüñ elüñde vaz' eylemişdür sen yiryüzine çıkup eviñe varıcaḳ benüm ölümüm muḳarrerdür öyle olsa ben seni rüy-ı 'arza çıkarmak muḥāldür hemān bu arada seccāde-i iḳāmeti bırağursun²³³ didükde Cāmasb āh idüp kendüye eyitdi

Beyt [M7b]

__ . __ / __ . __ / __ . __ / __ . __

Düşdüñ çü gönül zülf-i ḥam-ender-ḥam-ı yār²³⁴

Şimden-girü²³⁵ var idi temennā-yı necāt idegör

diyü nālān u giryān olmada Yemliḥā eyitdi yā Cāmasb niye giryān olursın elem çekme ri'āyet ü 'izzetüñ cān u başum üzredür didükde Cāmasb eyitdi ey Şāhmārān bir vālīdem ve bir ḥatunum vardur anlardan cüdā düşdüm ıztırābum oldur²³⁶ ammā n'eyleyeyüm²³⁷

Beyt

. ___ / . ___ / . ___ / . ___

Felek dünyāyı teng idüp beni²³⁸ yir altına şaldı

Naşībüm cevri idi yir üzere yir altına şaldı

diyüp ağlamağa başladı. Şāhmārān eyitdi yā Cāmāsb eger bu felek-i gaddārdan çekdügümüz elem ü meşāḳḳati [Y6b] zıkr eyleseñ Ferec Ba'de'ş-Şidde kışşalarından uzun ve Elf Leyle ḥikāyelerinden füzündür yā Cāmasb bu dünyānuñ ḥāli böyledür.

²³⁰ olursun: olursuñuz olmaz-mı Y.

²³¹ şimden-şoñra: şimdi girü M.

²³² müyesser degüldür: -M.

²³³ bırağursun: bırağursın Y.

²³⁴ Mısram vezni problemlidir.

²³⁵ Şimden-girü: şimden-şoñra Y.

²³⁶ oldur: -Y.

²³⁷ n'eyleyeyüm: n'eyleyelüm Y.

²³⁸ beni: -Y.

Beyt

-. _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _

Bādenüñ olur ħumārı ‘ālem-i ‘aşkuñ ğamı

Her ğamuñ bir ‘ālemi her ‘ālemüñ var bir ğamı

Ey girih ü ħāke-i miĥnet-i yāri āh-ı nār-ı ‘aşk

Dest-i kudret böyle taĥmīr itdi çeşm-i ādemi²³⁹

İy²⁴⁰ Cāmasb Bülķiyā ile ‘Affān’uñ benüm ile vākı²⁴¹ olan mācerālārdan istimā‘ itseñ öz²⁴² kendü ħālīñe şükr iderdin²⁴³ didükde Cāmasb bī-çāre gördi-ki vaṭanına gitmek muĥāldür eyitdi iy Şāĥmarān [M8a] çünki bize ruĥşat yokdur bārī Bülķiyā ile ‘Affān’dan başuñuza²⁴⁴ ne gūne²⁴⁵ ħāl geldi bize²⁴⁶ taķrīr buyuruñ didi. Andan Şāĥmarān kendü ħālinden²⁴⁷ dermān-ı mā-fī-l-bālinden Cāmasb’a ĥikāyet itmege başladı eyitdi yā Cāmasb zemān-ı evā’ilde Benī İsrā’īl’uñ bir pādīşāhı var idi nāmına Serābil Şāĥ dirlerdi ve anuñ bir oĝlı var idi nāmına Bülķiyā dirlerdi ve Serābil Şāĥ’uñ bir ĥakīm-i ĥāzıkı var idi nāmına ‘Affān Ĥekīm dirlerdi her ‘ilmde ve her fende ve ‘ilm-i usturlābda kemālin bulmuş idi²⁴⁸ ammā Serābil Şāĥ dünyādan naķl idicek yirine oĝlı Bülķiyā pādīşāh oldu. Bir iki sene miķdārı ĥükümet eyledükden-şoñra bir gün vezīrlerin ve ĥāzīne-dārların ĥatına da‘vet eyledi ve bir ‘ālī dīvān kıldı²⁴⁹ ve eyitdi iy dānālar sizleri n’içün da‘vet kıldum [Y7a] bilür misiz anlar eyitdiler²⁵⁰ iy şāĥ buyuruñ

---

²³⁹ Mısram vezni problemlidir.

²⁴⁰ iy: o Y.

²⁴¹ vākı’: -Y.

²⁴² öz: -M.

²⁴³ iderdin: iderdüñ Y.

²⁴⁴ başuñuza: başuñuz Y.

²⁴⁵ gūne: -Y.

²⁴⁶ bize: bizüm Y.

²⁴⁷ ħālinden: ħālinde Y.

²⁴⁸ bulmuş idi: bulmuşdı Y.

²⁴⁹ kıldı: eyledi M.

²⁵⁰ eyitdiler: itdiler Y.

her ne fermān iderseñüz hıdmete miyān-besteyüz didiler. Bülkiyā eyitdiler²⁵¹ pederimüz merhūm ölelden berü²⁵² hiç hazīneleri yoqlamadum²⁵³ didi.²⁵⁴ Dilerem-ki cümlesini teferrūc ideyüm görem-ki pederimden baña ne kaldı. Vezīr ve hazīne-dārlar²⁵⁵ emr şāhumuzuñ²⁵⁶ diyüp²⁵⁷ ayağ tutup ilerü gelüp²⁵⁸ [M8b] hazīne²⁵⁹ kapuların açup²⁶⁰ hāzırladılar. Bülkiyā Şāh ve vezīri²⁶¹ ‘Affān ve niçe hāş begleriyle girüp cümle hazīne-i pādişāhīde ne var ise temāşā kıldılar gördiler ki bir mertebe māl bī-nihāye²⁶² cem^c olınmışdur ki felek-i hezār-dīde niçe biñ yıl dañı devr eylese aña mümāşil bir pādişāh hazīnesin görmeye. Hücre vü hāneler māl-ā-māl bunlar seyr iderek²⁶³ bir hücre kapusına geldiler kim Bülkiyā gördi-kim²⁶⁴ bir tīmūr²⁶⁵ kapu ve bir²⁶⁶ ‘azīm kilīd urup mühürlenmiş. Bülkiyā hazīne-dāra²⁶⁷ eyitdi bunu dañı ac görelüm²⁶⁸ içinde ne vardur didi. Hazīne-dār²⁶⁹ eyitdi şāhum bu kapu açılmaz zīrā pederinüz Serābil Şāh niçe²⁷⁰ kim kapuyı kapayup²⁷¹ miftāhın şındırdı²⁷² ise irak açılmamışdur [S2a] didi. Bülkiyā anı işidüp²⁷³ emr eyledi ol kapuyı şikest itdiler²⁷⁴ Bülkiyā kendüsi²⁷⁵ tenhā ol hücre içine girdi gördi-kim ol hücrenün²⁷⁶ içinde nesne²⁷⁷

251 eyitdi: eyitdiler M.

252 berü: beri Y.

253 yoqlamadum: yoqlamaduk Y.

254 didi: -Y.

255 hazīne-dārlar: hazīne-dār Y.

256 şāhumuzuñ: şāhuñ Y.

257 diyüp: diyü M.

258 ayağ tutup ilerü gelüp: -M.

259 hazīne: hazīneler Y.

260 açup: güşād kılp Y.

261 vezīri: vezīri ve M.

262 bir mertebe māl bī-nihāye: bir mertebe bī-nihāye māl M.

263 iderek: iderken Y.

264 gördi-kim: gördi Y.

265 tīmūr: demür Y.

266 ve bir: -Y.

267 hazīne-dāra: gencūra Y.

268 görelüm: göre kim M.

269 Hazīne-dār: gencür Y.

270 niçe: -Y.

271 kapayup: kapadı M.

272 şındırdı: şıdırdı M.

273 anı: bu cevābı S.

274 şikest itdiler: kırdılar M.

275 kendüsi: kendü M, Y.

276 hücrenün: hücrenin M, S.

277 hücrenün içinde nesne: hücrede bir nesne S.

yoğ ancak hemān²⁷⁸ bir kūşesinde²⁷⁹ bir şandūk var²⁸⁰ buyurdu²⁸¹ ol şandūğı açdılar²⁸² içinden²⁸³ bir şandūk dağı çıkdı anı dağı açdılar²⁸⁴ içinde bir şandūk [Y7b] dağı çıkdı netice²⁸⁵ bir biri içinde²⁸⁶ biş şandūk²⁸⁷ çıkdı bişinci şandūguñ içinde²⁸⁸ Tivrāt'uñ bir levhi çıkdı zīrā Tivrāt yidi levh idi Yoğannā yazduğı ammā Pulūs bozup buñı²⁸⁹ altı levh [M9a] itmişdür şahīh Tivrāt Yoğannā yazduğıdur kalanı hep²⁹⁰ Pulūs'uñ²⁹¹ bozduğıdur²⁹² öyle olıcağ Pulūs mel'ün Hāzret-i Resül-i Ekrem şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem hāzretlerinüñ²⁹³ vaşf-ı şerīflerin nihān eyledi ammā Yoğannā tamām yazup aşlā hağğı setr itmedi ve Serābīl Şāh dağı [S2b] Yoğannā yazduğı nüshasınıñ Hāzret-i Resül Muğammedü'l-Muştafā şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem'uñ²⁹⁴ vaşfin eyledüğü levhi ol şandūk²⁹⁵ içinde gizlemişdi²⁹⁶ çün Bülkiyā bu levhi oğudı gördi-kim Allāh te'ālā²⁹⁷ hāzretleri Mūsā Peyğamber 'aleyhi's-selāma²⁹⁸ iki cihān fağrı Muğammedü'l-Muştafā'nuñ evşāf-ı cemīlesin Hāzret-i Mūsā'ya²⁹⁹ zıkr itmişdür³⁰⁰ ve³⁰¹ Mūsā Peyğamber zemānında Yoğannā yazmış idi³⁰² ve ol zemānuñ halkı oğumış idi ve ba'de mürür-ı Mūsā 'aleyhi's-selām ile Pulūs Tivrāt'ı bozup ve halkı dağı³⁰³ oğumaz

²⁷⁸ hemān: -M, -Y.

²⁷⁹ kūşesinde: kūşede S.

²⁸⁰ var: durur S.

²⁸¹ buyurdu: emr idüp S.

²⁸² açdılar: açup S.

²⁸³ içinden: içinde M, Y.

²⁸⁴ açdılar: açup S.

²⁸⁵ netice: -S.

²⁸⁶ bir biri içinde: -Y.

²⁸⁷ şandūk: şandık Y.

²⁸⁸ şandūguñ içinde: şandukda S.

²⁸⁹ buñı: -M, -Y.

²⁹⁰ hep: -M.

²⁹¹ Pulūs'un: Pulūs M.

²⁹² bozduğıdur: yazdığıdur M.

²⁹³ Hāzret-i Resül-i Ekrem şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem hāzretlerinüñ: Hāzret-i Resül 'aleyhi's-selām'uñ S.

²⁹⁴ Hāzret-i Resül Muğammedü'l-Muştafā şalla'llāhu 'aleyhi ve sellem'uñ: Hāzret-i Muğammedü'l-Muştafā'nuñ M, Y.

²⁹⁵ şandūk: şandık Y.

²⁹⁶ gizlemişdi: gizledi S.

²⁹⁷ Allāh te'ālā: Cenāb-ı kibriyā S.

²⁹⁸ 'aleyhi's-selāma: zemānında Y.

²⁹⁹ Hāzret-i Mūsā'ya: -M, -S.

³⁰⁰ itmişdür: itmiş M, S.

³⁰¹ ve: -M, -S.

³⁰² yazmış idi: yazmışdı S.

³⁰³ dağı: -M, -S.

olmuşlar idi.³⁰⁴ Hâzret-i Resûl'ün âhır zemânda gelüp cümle 'âlem ü âdem³⁰⁵ anuñ
 âyîn-i şerî'ati³⁰⁶ ile müzeyyen olsa gerekdür ve³⁰⁷ Habîb-i Hudâ'dur “لَمَّا خَلَقْتُ الْأَفْلاكَ”³⁰⁸
 anuñ şân-ı şerîfinde lâyih olmuşdur diyü³⁰⁹ çün bu vaşfları³¹⁰ Bülkiyâ
 işidicek vüzerâ vü 'ulemâ vü ümerâlarına³¹¹ su'al itdi-ki³¹² bu Muhammed ne aşl
 kimsedür ki Hâk te'âlâ celle celâlehu³¹³ anuñ meddâhı [Y8a] ola ol 'aşruñ 'ulemâları³¹⁴
 eyitdiler şehâ ol Muhammed âhır zemânda ulu peygamber olsa [M9b] gerekdür [S2b]
 Allâh tebârek ve te'âlâ³¹⁵ iki cihânı ayı ve güneşi³¹⁶ ve cemî'³¹⁷ maḥlûkâtı anuñ yüzi
 şuyına ḥalk eylemişdür³¹⁸ didüklerinde Bülkiyâ eyitdi begler çünki³¹⁹ Cenâb-ı Hâk³²⁰
 Hâzret-i Muhammed³²¹ 'aleyhi's-selâm ile faḥr eylemiş³²² imdi ben daḥı anuñ dînine
 ikrâr ve ısrâr üzre olup³²³ “لا اله الا الله محمد رسول الله”³²⁴ didüm sizler daḥı şâhid oluñ ve
 baña şimden-girü 'izz³²⁵ ü nâz ve³²⁶ tâc u taḥt³²⁷ gerekmez ve³²⁸ cümle varımı anuñ
 yoluna fedâ eyleyüp³²⁹ anı isteyü giderim didükde vezîrler ve kavm ü qabile ve
 tevâbi³³⁰ ü³³¹ levâhıqları³³² eyitdiler yâ Bülkiyâ anuñ daḥı³³³ zemânı ıraḥdur şimdi

³⁰⁴ ve ba'de mürür Mūsâ 'aleyhi's-selâm ile Pulüs Tevrât'ı bozup ve ḥalkı oqumaz olmuşlar idi: (-) S.

³⁰⁵ âdem: -S.

³⁰⁶ âyîn-i şerî'ati: şerî'ati S, Y.

³⁰⁷ ve: -M, -S.

³⁰⁸ “Sen olmasaydın felekleri yaratmazdım.” Hadis-i kudsi.

³⁰⁹ diyü: -M.

³¹⁰ vaşfları: evşâfları Y.

³¹¹ vü ümerâlarına: -S.

³¹² itdi-ki: itdükde Y.

³¹³ celle celâlehu: celle ve 'alâ S.

³¹⁴ 'ulemâları: 'ulemâsı M, Y.

³¹⁵ Allâh tebârek ve te'âlâ: Hâk te'âlâ S.

³¹⁶ güneşi: günü Y.

³¹⁷ cemî': cemî'an Y.

³¹⁸ eylemişdür: itmişdür S.

³¹⁹ çünki: çün S.

³²⁰ Cenâb-ı Hâk: Cenâb-ı Hudâ M.

³²¹ Hâzret-i Muhammed: Hâzret-i Resûl S.

³²² eylemiş: eylemişdür Y.

³²³ ikrâr ve ısrâr üzre olup: ikrâr üzre olup M, ikrâr virüp S.

³²⁴ “Allah'tan başka hiçbir ilah yoktur ve Muhammed onun elçisidir.”

³²⁵ 'izz: 'izzet Y.

³²⁶ ve: -M, -S.

³²⁷ sizler daḥı şâhid oluñ ve baña şimden-girü 'izz ü nâz ve tâc u taḥt: şimden-girü şâhid oluñ baña gayrı
 tâc taḥt S.

³²⁸ ve: -Y.

³²⁹ yoluna fedâ eyleyüp: uğruna fedâ eyleyüp Y, uğruna idüp S.

³³⁰ tevâbi': tevâbi'leri S.

³³¹ ü: -Y, -S.

³³² levâhıqları: -S.

³³³ anuñ daḥı: daḥı anuñ M.

anuñ zühürına degin³³⁴ biñ yıl³³⁵ vardur didiler. Bülkiyâ eyitdi her ne-ğadar zemân olur ise olsun tek³³⁶ ben cānumı anuñ yoluna fedâ iderim anuñ mübârek yüzün³³⁷ görmek naşîb³³⁸ olmaz ise³³⁹ bārī bākī ‘ömrümi anuñ yolına³⁴⁰ sa‘y talebinde şarf iderüm³⁴¹ didükde vezîrler³⁴² ve begler ve hoş peyvendleri³⁴³ ne-ğadar kim ferâğatine iğdām eylediler ise fâ‘ide itmedi bi’l-âhır [S3b] çâre idemediler³⁴⁴ andan-şoñra³⁴⁵ Bülkiyâ kendü yirine bir ğayrı kimseyi pâdişâh idüp ve kendüsi [M10a] dervîşâne³⁴⁶ tonlar³⁴⁷ giyüp cümle³⁴⁸ kavm ü³⁴⁹ kabîlesini³⁵⁰ fahr-ı ‘âlem ‘aşkına³⁵¹ terk idüp seyâhat itmek içün diyâr-ı ğurbete ‘azm eyledi ve dâ‘im bu beyti³⁵² vird-i zebân idüp³⁵³ dirdi-kim³⁵⁴

Beyt

-. - - / -. - - / -. - - / -. - -

Tâlib olsam bulmayam-mı [Y8b] sen büt-i³⁵⁵ ra‘nâyı ben

Bu meşeldür tañrısın bulur nigâr[1] isteyen

---

³³⁴ degin: -S.

³³⁵ yıl: -Y.

³³⁶ tek: -S.

³³⁷ yüzün: yüzünü S.

³³⁸ naşîb: -S, -Y.

³³⁹ olmaz ise: olmazsa Y.

³⁴⁰ yolına: -S, -Y.

³⁴¹ şarf iderüm: olurum M.

³⁴² vezîrler: vezîrleri M.

³⁴³ ve hoş peyvendleri: -S.

³⁴⁴ ne-ğadar kim ferâğatine iğdām eylediler ise fâ‘ide itmedi bi’l-âhır çâre idemediler: iğdām idüp ferâğatine ne-ğadar ki cihet itdiler çâre olup men‘ idemediler S.

³⁴⁵ andan-şoñra: âhır S.

³⁴⁶ dervîşâne: dervîşân M, S.

³⁴⁷ tonlar: tonların S.

³⁴⁸ cümle: -S.

³⁴⁹ ü: -Y.

³⁵⁰ kabîlesini: kabîlesin Y.

³⁵¹ kavm ü kabîlesini fahr-ı ‘âlem ‘aşkına: fahr-ı ‘âlem uğrına kavm kabîlesin S.

³⁵² beyti: beyti ve M.

³⁵³ vird-i zebân idüp: -S.

³⁵⁴ dirdi-kim: okurdu S.

³⁵⁵ büt-i: gül-i S.

diyüp şehriden³⁵⁶ taşra³⁵⁷ çıkup bir iki gün miqdārı yol yürüyüp bir gün yolu bir deryā kenārına geldi gördi-kim bir gemi lenger³⁵⁸ koparup gitmek üzredür hemān Bülkiyā daḥı³⁵⁹ ol-gemiye cān atup³⁶⁰ bile girüp revāne oldı diyüp Şāhmārān ol gün aḥşām olıncaya kadar³⁶¹ Cāmasb'a bu ḥikāyeyi bu kadar naql idüp³⁶² ḥāmūş oldı. Cāmasb eyitdi ey Yemlīhā bu kışşanuñ³⁶³ bākīsın daḥı³⁶⁴ bize şabāḥ naql eyle diyüp [S4a] ol gice yiyüp içüp yatdılar çün şubḥ irişdi³⁶⁵ Cāmasb Şāhmārān'a³⁶⁶ eyitdi ey Şāhmārān³⁶⁷ bize³⁶⁸ Bülkiyā ol-gemiye³⁶⁹ girüp aḥvāli neye müncerr olmışdur³⁷⁰ beyān eyle diyü iltimās idicek³⁷¹ Yemlīhā durur yine³⁷² ḥikāyete başlayup³⁷³ eyitdi yā Cāmasb³⁷⁴ çünki Bülkiyā gemiye girüp revāne oldı³⁷⁵ deryā [M10b] yüzinde giderken nā-gāḥ bir muḥālif rūzgār³⁷⁶ peydā olup gemiyi³⁷⁷ bir cezīreye getirüp³⁷⁸ kenārda³⁷⁹ bir taşā çarpup helāk eyleyüp³⁸⁰ Bülkiyā'dan ḡayrı kimse ḥalāş olmadı cümlesi helāk oldılar³⁸¹. Aḥır³⁸² Bülkiyā ol cezīrede yalıñuz ḡalup³⁸³ āḥ idüp nāle iderek giderdi ve ben 'askerim ile ol zemān³⁸⁴ ol cezīrede idim. Bülkiyā benüm yılanlarımı ve ejderlerimi³⁸⁵ görüp ḥavfindan³⁸⁶ 'aḡlı başından³⁸⁷ gitdi yıḡıldı. Ba'ce 'aḡlı başına geldi

³⁵⁶ şehriden: şehirden S, Y.

³⁵⁷ taşra: -M.

³⁵⁸ lenger: demāyir S.

³⁵⁹ daḥı: -S.

³⁶⁰ cān atup: -S.

³⁶¹ olıncaya kadar: olıncaya S, Y.

³⁶² bu ḥikāyeyi bu kadar naql idüp: bu kadar ḥikāye idüp M, Y.

³⁶³ kışşanuñ: ḥikāyenüñ S.

³⁶⁴ daḥı: -M.

³⁶⁵ şubḥ irişdi: şabāḥ irişdi Y, şabāḥ oldı S.

³⁶⁶ Şāhmārān'a: -S.

³⁶⁷ Şāhmārān: şāḥ Y.

³⁶⁸ Bize: -S.

³⁶⁹ ol-gemiye: gemiye M, Y.

³⁷⁰ neye müncerr olmışdur: nice oldı S.

³⁷¹ beyān eyle diyü iltimās idicek: beyān idüñ didi S.

³⁷² Yemlīhā durur yine: Yemlīhā'dur yine Y, bu kez Şāhmārān tekrār S.

³⁷³ başlayup: başladı M, Y.

³⁷⁴ yā Cāmasb: -Y.

³⁷⁵ revāne oldı: gitdi S.

³⁷⁶ rūzgār: -Y.

³⁷⁷ gemiyi: gemiye Y.

³⁷⁸ getirüp: iletüp S, Y.

³⁷⁹ kenārda: bu kez kenāra S.

³⁸⁰ eyleyüp: idüp S.

³⁸¹ oldılar: olup S.

³⁸² āḥır: -S.

³⁸³ ḡalup: -M, -Y.

³⁸⁴ ve ben 'askerim ile ol zemān: ol-zemān-ki ben 'askerim ile S.

³⁸⁵ yılanlarımı ve ejderlerimi: yılanlarım ve ejderlerüm S, yılanlarım ve ejderhālarım Y.

³⁸⁶ ḥavfindan: -M.

³⁸⁷ başından: -S.

ben çağırıp eyitdüm yā Bülkiyā bizden kōrkma [S4b] saña ziyān gelmez ben Şāhmārān'um didüm andan Bülkiyā kendüsin³⁸⁸ [Y9a] cem^c idüp yanuma geldi ben eyitdüm yā Bülkiyā bu araya gelmeden ve bu³⁸⁹ hāle düşmeden maqşūduñ³⁹⁰ nedür didim³⁹¹. Bülkiyā dağı Hāzret-i Resūl-i Ekrem şalla'llāhu te'ālā 'aleyhi ve sellemi³⁹² yād idüp anuñ 'aşkına seyāhate mübāşeret itdim diyü³⁹³ haber virdükde³⁹⁴ ben eyitdüm yā Bülkiyā ol senüñ didüğüñ kimse dağı dünyāya gelmege biñ yıl vardur imdi yā Bülkiyā var yine³⁹⁵ kendü diyārına git yirüñde otur didüm ol dağı³⁹⁶ sözüm kabül idüp eyitdi ey³⁹⁷ Şāhmārān³⁹⁸ benüm³⁹⁹ vilāyetüme gitmege gemi gerekdür ki⁴⁰⁰ [M11a] bu deryāyı⁴⁰¹ geçüp gidem didi. Ben dağı Bülkiyā'yı bir ejdere⁴⁰² süvār itdüm⁴⁰³ ejder⁴⁰⁴ bunu öte cānibe geçürdi andan Bülkiyā vilāyetine geldi ammā pādişāhluğın kabül kılmadı⁴⁰⁵ tevābi^c ü⁴⁰⁶ levāhıqları cümlesi⁴⁰⁷ yalvarıgördiler istemedi ve eyitdi⁴⁰⁸

-. - - / -. - - / -. - - / -. - -

Olmazız dāhil-i bezm-i erbāb-ı recā

Mest-i peymāne şekerüz mütevekkil be-Hudā

Ser-be-ceyb kōmaz kūşe-i miḥnet olduk

³⁸⁸ kendüsin: kendüyi M, Y.

³⁸⁹ bu: böyle M, Y.

³⁹⁰ maqşūduñ: murāduñ S.

³⁹¹ didim: -M, -Y.

³⁹² Hāzret-i Resūl-i Ekrem şalla'llāhu te'ālā 'aleyhi ve sellemi: Muḥammedü'l Muştafā'yı S, Hāzret-i Resūl 'aleyhi's-şalavatu's-selāmi Y.

³⁹³ diyü: diyüp S.

³⁹⁴ virdükde: virdi M.

³⁹⁵ yine: gine S, yirine M.

³⁹⁶ ol dağı: ol-da S.

³⁹⁷ ey: yā M.

³⁹⁸ Şāhmārān: şāh Y.

³⁹⁹ benüm: -S.

⁴⁰⁰ ki: -S

⁴⁰¹ deryāyı: cezireyi S, Y.

⁴⁰² ejdere: ejderde Y.

⁴⁰³ itdüm: idüp S.

⁴⁰⁴ ejder: ejderhā Y.

⁴⁰⁵ kılmadı: itmedi S.

⁴⁰⁶ ü: -Y.

⁴⁰⁷ cümlesi: -S.

⁴⁰⁸ eyitdi: -S.

Uğramaz ğamda bizim yanımıza hemçü şafa⁴⁰⁹

diyüp⁴¹⁰ başın hırkaya çeküp bir küşede⁴¹¹ ber-ķarār⁴¹² [S5a] oldı⁴¹³. **Ez-ın-cānib** bizim hikāyemiz⁴¹⁴ ‘Affān vezīre geldi ol zemān-ki Bülķiyā seyāhate çıķdı ‘Affān ilm-i⁴¹⁵ usturlābda baķup⁴¹⁶ nazār iderken⁴¹⁷ gördi-ki Bülķiyā seyāhatinde⁴¹⁸ Şāhmārān’a buluşup yine⁴¹⁹ gelse gerekdür⁴²⁰ Bülķiyā gelince ‘Affān şabr idüp tırdı⁴²¹ murādı [Y9b] bu idi-kim Bülķiyā’dan ol⁴²² Şāhmarān’uñ haberiñ ala andan varup tuta ve murādına vāşıl ola. Murādı ne idügin maħallinde beyāñ iderüz⁴²³ ‘Affān bir gün Bülķiyā’nuñ katına varup yā Bülķiyā şafa geldüñ hoş geldüñ ey şāh niçün pederiñüz tahtın⁴²⁴ ğayrıya virdiñüz kendüñüz oturmadiñüz didükde Bülķiyā eyitdi

Beyt

-. _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _

Ben ciħān ğavgālarından çekdüm el ey müdde‘i

Ser-be-ser [M11b] ğavgā-yı dehri al saña şimden girü⁴²⁵

Baña şimden-girü⁴²⁶ baña⁴²⁷ pādişāhlıķ gerekmez ferāğat küşesin ihtiyār kıldım yā ‘Affān baña taht [u] tācı⁴²⁸ teklif eyleme hemān benüm derdime bir dermān eyle yoħsa

⁴⁰⁹ Beyitlerin vezni problemlidir. Burada bulunan manzum kısım S nüshasında mevcut değildir.

⁴¹⁰ Diyüp: -S.

⁴¹¹ bir küşede: -M.

⁴¹² ber-ķarār: ķarār S, Y.

⁴¹³ oldı: kıldı S, Y.

⁴¹⁴ hikāyemiz: hikāyemüz Y.

⁴¹⁵ ilm-i: -S.

⁴¹⁶ baķup: -S.

⁴¹⁷ iderken: idüp S.

⁴¹⁸ ‘Affān ilm-i usturlābda baķup nazār iderken gördi-ki Bülķiyā seyāhatinde: -M.

⁴¹⁹ yine: gine S.

⁴²⁰ gerekdür: gerek M.

⁴²¹ tırdı: durdı S.

⁴²² ol: -M, -Y.

⁴²³ beyāñ iderüz: naķl iderüz S.

⁴²⁴ niçün pederiñüz tahtın: pederiñüz tahtını niçün S.

⁴²⁵ Burada bulunan manzum kısım S nüshasında mevcut değildir.

⁴²⁶ şimden-girü: -M.

⁴²⁷ baña: -M, -S.

⁴²⁸ taht [u] tācı: tāc taht S.

dīvāne olurum didi. ‘Affān eyitdi yā Bülkiyā murāduñ nedür Bülkiyā eyitdi [S5b] benüm murādım Ḥazret-i Resūl zemānına yitişüp⁴²⁹ anuñ mübārek⁴³⁰ cemāl-i bā-kemālin⁴³¹ görmekdür didi⁴³² ‘Affān eyitdi ey şāh eger senüñ⁴³³ murāduñ ol ise senden bir nesne⁴³⁴ su’āl iderim⁴³⁵ pinhān eyleme⁴³⁶ diyüvir hem sen murādına irürsin ve hem ben murādıma irerim⁴³⁷ didi Bülkiyā eyitdi⁴³⁸ yā ‘Affān su’ālūñ nedür⁴³⁹ ‘Affān eyitdi⁴⁴⁰ ey şāh⁴⁴¹ sizler seyāhatde iken hīç Şāhmārān ile konuşmaq⁴⁴² müyesser⁴⁴³ oldu mı didi⁴⁴⁴ Bülkiyā⁴⁴⁵ eyitdi belī konuşdum falān cezīrededür⁴⁴⁶ beni Şāhmārān bu cānibe getürtdi⁴⁴⁷ didi⁴⁴⁸ ‘Affān eyitdi şehā⁴⁴⁹ imdi ol cezīreye senüñle⁴⁵⁰ gidelim Şāhmārān’ı ele getürebilirsün⁴⁵¹ sen [Y10a] ve ben murādlarımızı irerüz Bülkiyā eyitdi yā ‘Affān sen ol⁴⁵² Şāhmārān’dan murāduñ baña bildür⁴⁵³ ki neylersün⁴⁵⁴ ba‘de ben daḥı⁴⁵⁵ saña ḥaber virem⁴⁵⁶ ve senüñle⁴⁵⁷ ol cezīreye bile⁴⁵⁸ gidelim⁴⁵⁹ didi ‘Affān eyitdi ey şāh benüm Şāhmārān’dan murādım anı tıttı [S6a] yanumca [M12a] bile

⁴²⁹ yitişüp: irişüp M.

⁴³⁰ mübārek: -M.

⁴³¹ cemāl-i bā-kemālin: cemālin M, S.

⁴³² didi: -M, -Y.

⁴³³ senüñ: -M, -Y.

⁴³⁴ nesne: -S.

⁴³⁵ su’āl iderim: su’ālüm vardur S.

⁴³⁶ eyleme: itme S, tıtma Y.

⁴³⁷ irerim: irürin M, irerüm S.

⁴³⁸ eyitdi: -S.

⁴³⁹ su’ālūñ nedür: söyle didi S.

⁴⁴⁰ ‘Affān eyitdi: didi Y.

⁴⁴¹ şāh: Şāhmārān M.

⁴⁴² konuşmaq: görüşmek S.

⁴⁴³ müyesser: -S.

⁴⁴⁴ didi: -M, eyitdi Y.

⁴⁴⁵ Bülkiyā: -M, -Y.

⁴⁴⁶ cezīrededür: cezīrede M, S.

⁴⁴⁷ Şāhmārān bu cānibe getürtdi: bu cānibe Şāhmārān getürdi M, Y.

⁴⁴⁸ didi: -M, -Y.

⁴⁴⁹ şehā: ey şāh S.

⁴⁵⁰ senüñle: senüñ ile Y.

⁴⁵¹ getürebilirsün: getürebilürsün Y.

⁴⁵² sen ol: -S.

⁴⁵³ bildür: bildir M, S.

⁴⁵⁴ neylersün: neylersin M, S.

⁴⁵⁵ baña bildür ki neylersün ba‘de ben daḥı: nedür neylersin baña bildür ben-de S.

⁴⁵⁶ virem: virüp S.

⁴⁵⁷ senüñle: -S.

⁴⁵⁸ bile: -M, -Y.

⁴⁵⁹ gidelim: gidem S.

gezdürüp cemī⁴⁶⁰ an⁴⁶⁰ nebātātū⁴⁶¹ ḥaḳīkatine ittilā⁴⁶² ḥāsıl ıdevüz⁴⁶² zırā Şāhmārān
 zabtımızda olduḡça cümle eşyā⁴⁶³ kendü⁴⁶⁴ ḥāşşasın kendüleri⁴⁶⁵ söylerler ba⁴⁶⁶zı
 nebātāt⁴⁶⁶ vardır ki anuñ aşlı ḥayātdandır insāna ve⁴⁶⁷ dırāz-ı ʿömre sebebdür anı siz
 tenāvül itseñüz Ḥazret-i Resül-i Ekrem ʿaleyhi's-selāmuñ⁴⁶⁸ mübārek⁴⁶⁹ cemālin
 görmek naşīb⁴⁷⁰ olurdu ve bir nebātāt⁴⁷¹ daḡı vardır ki bir kimse anı ṭabanı altına⁴⁷²
 sürse deryā yüzinde ḡarada yürür gibi gemiye binmeyüp yürüye⁴⁷³ ol otı daḡı aluruz
 anı ben isti⁴⁷⁴ māl⁴⁷⁴ iderim anuñla yidi deryāyı geḡüp Kūh-ı Ḳāf'a varup zaḡme-yi
 Süleymān'ı bulup ve Süleymān peygamberūñ parmaḡından ḥātemūñ⁴⁷⁵ alup dünyāda
 ins ü cinne ḡükümet idem⁴⁷⁶ pādişāh olam⁴⁷⁷ hem sen ve hem ben murādımuza vuşül
 bulurduḡ⁴⁷⁸ didükde Bülkiyā daḡı⁴⁷⁹ eyitdi ey ʿAffān niḡe ḡābildür ki **[S6b]** sen
 Şāhmārān'ı ele getüresin anuñ bu ḡadar ejder ü mār⁴⁸⁰ ʿaskeri vardır ki ta⁴⁸¹ bīri ḡābil⁴⁸¹
 degüldür ki⁴⁸² ve bir daḡı⁴⁸³ Süleymān nebī ḥātemine ḡaşd idersin⁴⁸⁴ Ḥaḡ celle ve
 ʿalā⁴⁸⁵ bunı bize revā görmeye kim ḥātem-i **[Y10b]** mu⁴⁸⁶ cize-nişān⁴⁸⁶ Ḥazret-i
 Süleymān'dan ḡayrıya müyesser degüldür ve anuñ ṭalebinde olmaḡ Cenāb-ı Rabbü'l-

⁴⁶⁰ cemī⁴⁶⁰ an: cemī⁴⁶⁰ S, Y.

⁴⁶¹ nebātātūñ: nebātın Y.

⁴⁶² ittilā⁴⁶² ḥāsıl ıdevüz: vāşıl olavuz S.

⁴⁶³ eşyā: eşyālar S.

⁴⁶⁴ kendü: kendi S.

⁴⁶⁵ kendüleri: kendileri S.

⁴⁶⁶ nebātāt: nebāt S.

⁴⁶⁷ ve: -S, -Y.

⁴⁶⁸ Ḥazret-i Resül-i Ekrem ʿaleyhi's-selāmuñ: Ḥazret-i Resülün S, Ḥazret-i Resül ʿaleyhi's-selām Y.

⁴⁶⁹ mübārek: -M, -Y.

⁴⁷⁰ naşīb: -S.

⁴⁷¹ nebātāt: nebāt S, Y.

⁴⁷² ṭabanı altına: ṭabanına Y, tabanı S.

⁴⁷³ deryā yüzinde ḡarada yürür gibi gemiye binmeyüp yürüye: ḡarada yürür gibi deryāda yürüye batmaya S, deryā yüzinde ḡarada yürür gibi deryāya batmayup yürüye Y.

⁴⁷⁴ isti⁴⁷⁴ māl: tenāvül S.

⁴⁷⁵ ḥātemūñ: ḥātemin S, Y.

⁴⁷⁶ ḡükümet idem: ḡükümetim ola M, Y.

⁴⁷⁷ olam: olup S, olalum Y.

⁴⁷⁸ vuşül bulurduḡ: irürdük S, vāşıl bulurduk Y.

⁴⁷⁹ daḡı: -S, -Y.

⁴⁸⁰ ejder ü mār: mār u ejder S.

⁴⁸¹ ta⁴⁸¹ bīri ḡābil: -S, ta⁴⁸¹ bīri mümkin Y.

⁴⁸² degüldür ki: degüldür Y, ki olmaz S.

⁴⁸³ daḡı: de S.

⁴⁸⁴ idersin: idersün Y.

⁴⁸⁵ Ḥaḡ celle ve ʿalā: Cenāb-ı Ḥudā S.

⁴⁸⁶ mu⁴⁸⁶ cize-nişān: mu⁴⁸⁶ cize-nişāmı Y.

erbāb ḥāzretlerine⁴⁸⁷ [M12b] ‘isyāndur. ‘Affān eyitdi ey ṣāh-ı dervīṣ-sīmā⁴⁸⁸ ben Ṣāhmarān’dan⁴⁸⁹ ‘āciz degilem anı ele getürmek baña⁴⁹⁰ āsāndur velī siz benüm⁴⁹¹ ārzūmı qabūl itmezseñüz⁴⁹² nihāyetü’l-emr⁴⁹³ siz⁴⁹⁴ kendü maqşūdınuz⁴⁹⁵ için ki ‘ömr-i dirāz ḥāşıl kıilup⁴⁹⁶ ve⁴⁹⁷ Ḥāzret-i Resūl ‘aleyhi’s-selāma⁴⁹⁸ yitişesiz⁴⁹⁹ didi.

Beyt⁵⁰⁰

Bāṭıl hemīşe bāṭıl beyhüdedür velī

Müşkil budur şüret-i Ḥaḳ’dan⁵⁰¹ zuhūr ider⁵⁰²

Bülkiyā daḥı bir ay vuşlat-ı maqāşid-ı a‘lā rızā gösterüp⁵⁰³ ‘Affān ile hem-rāh olup ol cezireye geldiler. ‘Affān tedārükün görüp bir şanduk⁵⁰⁴ tedārük idüp ol şanduk⁵⁰⁵ içine bir cām süd ve bir cām şarāb kodı ve bunlaruñ içine⁵⁰⁶ dārū-yı hūş-ber katdı ve ol şandūguñ⁵⁰⁷ қаpağın⁵⁰⁸ [S/6a] açuḳ koyup kendüsün⁵⁰⁹ pinhān⁵¹⁰ eyledi⁵¹¹ ve ben-daḥı tenhā kendü⁵¹² şikār-gāhumda tenhā⁵¹³ gezerken nā-gāh⁵¹⁴ damağuma⁵¹⁵ süd

⁴⁸⁷ Cenāb-ı Rabbü’l-erbāb ḥāzretlerine: Cenāb-ı Rabbü’l-‘alemīne S.

⁴⁸⁸ ṣāh-ı dervīṣ-sīmā: Bülkiyā S.

⁴⁸⁹ ben Ṣāhmarān’dan: Ṣāhmarān’dan ben S, Y.

⁴⁹⁰ baña: -S, -Y.

⁴⁹¹ siz benüm: sen M.

⁴⁹² itmezseñüz: itmezsen S.

⁴⁹³ nihāyetü’l-emr: nihāyet S.

⁴⁹⁴ siz: -S.

⁴⁹⁵ maqşūdınuz: maqşūdınuza Y.

⁴⁹⁶ ḥāşıl kıilup: bulup S, ḥāşıl olur Y.

⁴⁹⁷ ve: -M, -S.

⁴⁹⁸ Ḥāzret-i Resūl ‘aleyhi’s-selāma: Ḥāzret-i Resüle S, Y.

⁴⁹⁹ yitişesiz: yitişesin S.

⁵⁰⁰ Beyt: -M, -S. Vezin tespiti edilememiştir.

⁵⁰¹ Ḥaḳ’dan: Ḥaḳka Y.

⁵⁰² Burada bulunan manzum kısım S nüshasında mevcut değildir.

⁵⁰³ daḥı bir ay vuşlat-ı maqāşid-ı a‘lā rızā: buña rızā S.

⁵⁰⁴ şanduk: şandık Y.

⁵⁰⁵ şanduk: şandık Y.

⁵⁰⁶ bunlaruñ içine: bunlara S, Y.

⁵⁰⁷ şandūguñ: şandığın S, şandūkuñ M.

⁵⁰⁸ қаpağın: ağzın S.

⁵⁰⁹ kendüsün: kendüsü S, Y.

⁵¹⁰ pinhān: nihān Y.

⁵¹¹ eyledi: olur S.

⁵¹² kendü: kendi S.

⁵¹³ tenhā: -M, -Y.

⁵¹⁴ nā-gāh: -S.

⁵¹⁵ damağuma: dimāğıma S.

koğusun⁵¹⁶ te's̄ir eyledi ve ben-dahı⁵¹⁷ ol ıarafa 'azm eyledüm⁵¹⁸ gördüm bir kerre⁵¹⁹ şanduk durur⁵²⁰ iına nazar şaldım⁵²¹ gördüm⁵²² bir kadeh⁵²³ süd ıurur⁵²⁴ cānum ārzū eyledi⁵²⁵ ol⁵²⁶ şandūga girüp ol⁵²⁷ südden nüş eyledigim⁵²⁸ sā'at beni bī-hūş eyleyüp⁵²⁹ 'aqlum gitmiş ba'de ol şandūk iinde kırk gün miqdāri [M13a] beni⁵³⁰ ħabs eylediler ben Bülkiyā'ya eylük idüp [Y11a] vilāyetine gönderüp belādan ħalāş kıldum⁵³¹ ol ħod beni ħabs eyledi giriftār kıldı⁵³² “ اتق شر من احسنت اليه ”⁵³³ feĥvāsınca eylüge kemlük itdi diyüp⁵³⁴ Cāmasb'a bu ħikāyeti naql eyledi⁵³⁵ ve eyitdi yā Cāmasb seni bu arada alıkoyp yir yüzine göndermedüğümden⁵³⁶ murādım⁵³⁷ ser-güzeştümi saña⁵³⁸ naql eylemekdür⁵³⁹ didi. Cāmasb eyitdi ey Yemliĥā⁵⁴⁰ herkesi⁵⁴¹ bir zann eylemek āyīn-i rāĥ degüldür didi Şāĥmārān eyitdi yā Cāmasb nev'-i benī ādemūñ cibilliyeti [S7b] peymān-şikestlük iledür nitekim Ĥazret-i Ebū'l-Beşer Ĥazret-i Ādem'e Ĥaĥ te'alā ve celle celālehu⁵⁴² buğdāy ağacına yakın olma diyü te'kīd eylemiş iken 'ahdı şıdı imdi yā Cāmasb ben seni bu vādiden gayrı vādilere götürüp temāşā ile⁵⁴³ gönlün eylerüm⁵⁴⁴

⁵¹⁶ süd koğusun: rāyiĥa-yı leben S, Y.

⁵¹⁷ ve ben-dahı: -S, ve ben-da M.

⁵¹⁸ eyledüm: idüp S.

⁵¹⁹ kerre: -M, -Y.

⁵²⁰ durur: -S, ıurur Y.

⁵²¹ nazar şaldım: -S.

⁵²² gördüm: -M.

⁵²³ kadeh: cām S.

⁵²⁴ ıurur: durur S.

⁵²⁵ eyledi: idüp S.

⁵²⁶ ol: -M, -Y.

⁵²⁷ ol: -S.

⁵²⁸ eyledigim: itdigim S.

⁵²⁹ eyleyüp: idüp S.

⁵³⁰ kırk gün miqdāri beni: beni kırk gün kadar S.

⁵³¹ kıldum: eyledüm Y.

⁵³² ħabs eylediler ben Bülkiyā'ya eylük idüp vilāyetine gönderüp belādan ħalāş kıldum ol ħod beni ħabs eyledi giriftār kıldı: ħabs idüp giriftār kıldı ben Bülkiyā'ya eylük idüp vilāyetine gönderdüm S.

⁵³³ “İyilik yaptığım kişinin şerrinden Allah'a sığın.” Arapça atasözü.

⁵³⁴ itteki şerra men aĥsenete ileyh feĥvāsınca eylüge kemlük itdi diyüp: ol bu eylüge kemlük itdi didi S.

⁵³⁵ Cāmasb'a bu ħikāyeti naql eyledi: -S.

⁵³⁶ göndermedüğümden: göndermedigüm S.

⁵³⁷ murādım: -Y.

⁵³⁸ saña: -M, -Y.

⁵³⁹ eylemekdür: itmekdür S.

⁵⁴⁰ ey Yemliĥā: yā Şāĥmārān S.

⁵⁴¹ herkesi: her kişi Y.

⁵⁴² Ĥaĥ te'alā ve celle celālehu: Ĥaĥ celle ve 'alā S, Ĥaĥ celle celālehu Y.

⁵⁴³ temāşā ile: temāşā idüp S.

⁵⁴⁴ eglerüm: eylerüm M.

didı andan Yemliḫā emr eyledi⁵⁴⁵ ‘asker-i mārān gelüp⁵⁴⁶ ḫāzır oldılar Yemliḫā ol şadef tahtuñ üzerine süvār olup Cāmasb’ı yanına aldı ve ol ejder gelüp tahtı başı üzre getürüp⁵⁴⁷ revāne olup gitdiler bu kez⁵⁴⁸ yılan⁵⁴⁹ ‘askeri cavḫ cavḫ⁵⁵⁰ bölük bölük olup⁵⁵¹ gitdiler Cāmasb eyitdi [M13b] ey şāh⁵⁵² nereye⁵⁵³ gidersin Yemliḫā eyitdi Ḳāf Ṭaḡı’na⁵⁵⁴ giderüz bī-çāre⁵⁵⁵ Cāmasb neylesün görđi-ki ḳurtulmaḫ muḫāldür oturup⁵⁵⁶ muşāḫabet iderek⁵⁵⁷ ‘azm eyleyüp⁵⁵⁸ az zemān içinde Kūh-ı Ḳāf’a vardılar andan bir ḫüb [S8a] vādī-i feraḫ-fezāya⁵⁵⁹ dāḫil oldılar.⁵⁶⁰ Şāḫmarān Cāmasb’a eyitdi ey yār-ı cān işde bu eṭrāfa⁵⁶¹ Kūh-ı [Y11b] Ḳāf dirler⁵⁶² bir zemān bunda ‘ıyş u⁵⁶³ ‘işret idelim diyüp⁵⁶⁴ zevḫ u şafāya başladılar. Yine⁵⁶⁵ bir gün Cāmasb eyitdi ey Şāḫmārān⁵⁶⁶ bārī luṭf idüp bizi ḡamdan āzād eyleseñüz⁵⁶⁷ ol zemān-ki seni ‘Affān ile Bülḳiyā esīr eyledi soñra anlaruñ ḫabslerinden⁵⁶⁸ niçe ḫalāş oldıñuz didi Yemliḫā⁵⁶⁹ yine⁵⁷⁰ ser-güzeştinden⁵⁷¹ ḫikāyete⁵⁷² başladı⁵⁷³ eyitdi yā Cāmasb ol zemān-ki beni şandūḡa⁵⁷⁴

⁵⁴⁵ eyleyüp: idüp S.

⁵⁴⁶ gelüp: geldiler M.

⁵⁴⁷ getürüp: ḳoyup M.

⁵⁴⁸ Bu kez: -M, -Y.

⁵⁴⁹ yılan: yılanlar M.

⁵⁵⁰ cavḫ cavḫ: -S.

⁵⁵¹ olup: -M, -Y.

⁵⁵² şāh: Şāḫmārān Y.

⁵⁵³ nereye: ḳanda S.

⁵⁵⁴ Ṭaḡı’na: Daḡına S, Y.

⁵⁵⁵ bī-çāre: -S.

⁵⁵⁶ oturup: -M, -Y.

⁵⁵⁷ muşāḫabet iderek: muşāḫabete başladılar S.

⁵⁵⁸ azm eyleyüp: -S.

⁵⁵⁹ vādī-i feraḫ-fezāya: vādī-i maḳāma S.

⁵⁶⁰ oldılar: olup S, Y.

⁵⁶¹ eṭrāfa: araya S, eṭrāf M.

⁵⁶² Kūh-ı Ḳāf dirler: Kūh-ı Ḳāf’ dur M.

⁵⁶³ ‘ıyş u: -S.

⁵⁶⁴ diyüp: diyü M.

⁵⁶⁵ Yine: -S.

⁵⁶⁶ Şāḫmārān: şāh S.

⁵⁶⁷ āzād eyleseñüz: ḫalāş itseñüz S.

⁵⁶⁸ anlaruñ ḫabslerinden: -S.

⁵⁶⁹ Yemliḫā: Şāḫmārān S.

⁵⁷⁰ yine: gine S.

⁵⁷¹ ser-güzeştinden: ser-güzeşte S, ser-güzeştesinden Y.

⁵⁷² ḫikāyete: -S.

⁵⁷³ başladı: başlayup S.

⁵⁷⁴ şandūḡa: şandūḡa M.

habs eylediler⁵⁷⁵ kırk gün beni gezdürdiler tağlara⁵⁷⁶ ve şahrālara iletüp her kaᅅğı⁵⁷⁷ nebāt⁵⁷⁸ menfa‘atlü ise Bülkiyā’ya⁵⁷⁹ ve ‘Affān’a⁵⁸⁰ ben falān derde devāyum diyü hiᅇāb iderlerdi ve benüm dahı kırk gündən-şoñra ‘aqlım başıma⁵⁸¹ geldi gördüm-ki maᅇbūs olmışam ᅇalāşa⁵⁸² çāre yok zīrā ᅇaᅇ subᅇānehu ve⁵⁸³ te‘ālā ᅇazretleri⁵⁸⁴ cümle [M14a] eᅇyānuñ ᅇaᅇiᅇatın [S8b] baña⁵⁸⁵ beyān u ‘ıyān kılmışdur ve ben söyleme disem söylemezlerdi. ‘Aqlum geldikde diledüm-ki emr idem cümle nebātāt⁵⁸⁶ kendü⁵⁸⁷ ᅇāşşaların dimeyeler ve⁵⁸⁸ fikr eyledüm-ki⁵⁸⁹ öyle idersem şoñra⁵⁹⁰ yine⁵⁹¹ bunlar beni āzād kılmayalar diyü⁵⁹² ᅇāmüş oldum. Ol maᅇalde⁵⁹³ bu kez bunlar⁵⁹⁴ bir ağac⁵⁹⁵ dibine geldiler nā-gāᅇ ol dıraᅇt ‘Affān’a ᅇiᅇāb⁵⁹⁶ idüp⁵⁹⁷ eyitdi ey ᅇālib benüm şuyumu her kim⁵⁹⁸ şıᅇup ᅇabanına süre deryā üzerinde ᅇarada yürür gibi yūriye didi ‘Affān’uñ ᅇod⁵⁹⁹ iᅇtiżā-yı murādı⁶⁰⁰ ol idi⁶⁰¹ hemān şafāsından şandüᅇı yire ᅇodı⁶⁰² beni lā-

---

⁵⁷⁵ eylediler: itdiler S.

⁵⁷⁶ tağlara: dağlara S.

⁵⁷⁷ kaᅅğı: kaᅅkı M.

⁵⁷⁸ nebāt: nebātāt-ki S.

⁵⁷⁹ Bülkiyā’ya: Bülkiyā M, Y.

⁵⁸⁰ ‘Affān’a: ‘Affān Y.

⁵⁸¹ başıma: -S.

⁵⁸² ᅇalāşa: ᅇalāşına Y.

⁵⁸³ subᅇānehu ve: -M, -Y.

⁵⁸⁴ ᅇazretleri: -S.

⁵⁸⁵ cümle eᅇyānuñ ᅇaᅇiᅇatın baña: baña cümle eᅇyānuñ ᅇaᅇiᅇatın S.

⁵⁸⁶ nebātāt: eᅇyā S.

⁵⁸⁷ kendü: -S, -Y.

⁵⁸⁸ ve: gine S, girü Y.

⁵⁸⁹ eyledüm-ki: idüp S.

⁵⁹⁰ şoñra: -M, -Y.

⁵⁹¹ yine: -S.

⁵⁹² kılmayalar diyü: itmeyeler diyüp S.

⁵⁹³ Ol maᅇalde: ol-dem S.

⁵⁹⁴ bu kez bunlar: -M, -Y.

⁵⁹⁵ ağac: dıraᅇt S.

⁵⁹⁶ ᅇiᅇāb: ᅇiᅇāb M.

⁵⁹⁷ idüp: eyleyüp Y.

⁵⁹⁸ şuyumu her kim: bir kimse şuyumu S.

⁵⁹⁹ ‘Affān’uñ ᅇod: ‘Affān ise S.

⁶⁰⁰ iᅇtiżā-yı murādı: murādı S.

⁶⁰¹ ol idi: bu idi Y, idi M.

⁶⁰² ᅇodı: ᅇoyup S.

ya'kıl⁶⁰³ kıyās [Y12a] iderdi⁶⁰⁴ ben⁶⁰⁵ hod⁶⁰⁶ āgāh idim fırsat bulup⁶⁰⁷ bir sayha ile şadā⁶⁰⁸ itdüm-ki⁶⁰⁹ cümle⁶¹⁰ askerüm ol araya yitişdiler 'Affān ve Bülkiyā⁶¹¹ lā-ya'kıl oldılar ve⁶¹² leşkerüm⁶¹³ didiler ki ikisin daħı⁶¹⁴ helāk ideler gine ben⁶¹⁵ men' eyledim zīrā egerçi⁶¹⁶ kırk gün miqdārı⁶¹⁷ habs idim lākin hem-rāhluk [S9a] haqqın⁶¹⁸ gözedüp helāk itdürmedüm ve andan⁶¹⁹ tahtımı getürdiler süvār olup askerim ile⁶²⁰ şaf bağlayup qarār kıldım çün⁶²¹ 'Affān ile Bülkiyā'nun 'aqları başlarına⁶²² geldi beni ol⁶²³ dārāt [M14b] ve ol leşker ile gördiler bildiler ki ben halāş olmuşım⁶²⁴ 'Affān eyitdi ey Şāhmārān ben murādıma vāşıl oldum yūri sen daħı⁶²⁵ selāmet ol didi ammā⁶²⁶ Bülkiyā āh idüp eyitdi⁶²⁷ ey⁶²⁸ Şāhmārān n'eyleyem⁶²⁹ benüm murādum hāşıl olmadı didi. Ben eyitdüm ey bī-haqqat Bülkiyā murāduñ nedür didüm Bülkiyā eyitdi āħır zemān peygamberi Hāzret-i Muhammedü'l-Muştafā'yı⁶³⁰ görmek idi. Ben eyitdüm⁶³¹ ey bī-vefā çünki⁶³² murāduñ bu idi⁶³³ niçün baña böyle⁶³⁴ cefā eyledüñ neyleyim hele

⁶⁰³ lā-ya'kıl: bī-hūş S.

⁶⁰⁴ iderdi: idüp S, iderlerdi Y.

⁶⁰⁵ ben: -Y.

⁶⁰⁶ hod: -M.

⁶⁰⁷ fırsat bulup: -S.

⁶⁰⁸ şadā: -Y.

⁶⁰⁹ ile şadā itdüm-ki: idüp S.

⁶¹⁰ cümle: cemī'ān M, Y.

⁶¹¹ 'Affān ve Bülkiyā: Bülkiyā ve 'Affān S.

⁶¹² ve: bu kez S.

⁶¹³ leşkerüm: askerüm S.

⁶¹⁴ daħı: de S.

⁶¹⁵ gine ben: -M, ben Y.

⁶¹⁶ zīrā egerçi: gerçi S, Y.

⁶¹⁷ miqdārı: -M, -S.

⁶¹⁸ haqqın: -M.

⁶¹⁹ andan: -M, -Y.

⁶²⁰ ile: öyle S.

⁶²¹ çün: -M, -S.

⁶²² 'Affān ile Bülkiyā'nun 'aqları başlarına: çün bunların 'aqlı başına S.

⁶²³ ol: -Y.

⁶²⁴ olmuşım: oldum S.

⁶²⁵ daħı: de S.

⁶²⁶ ammā: lākin S, velī Y.

⁶²⁷ eyitdi: -Y.

⁶²⁸ ey: yā S.

⁶²⁹ neyleyim: -S.

⁶³⁰ Hāzret-i Muhammedü'l-Muştafā'yı: Muhammedü'l-Muştafā'yı S, Muhammedü'l-Muştafā Hāzretlerin Y.

⁶³¹ ben eyitdüm: Şāhmārān eyitdi S.

⁶³² çünki: çün S.

⁶³³ bu idi: budur S.

⁶³⁴ böyle: -S.

tiz hālāş oldum eger beni dağı götüreydiñüz⁶³⁵ bir nebāt dağı var idi-kim⁶³⁶ anı bir ādem⁶³⁷ yise⁶³⁸ kıyāmete degin ‘ömr sürerdi didüm ve ‘Affān’a eyitdim sen hātem-i Süleymān’ı [S9b] alamazsın⁶³⁹ didüm⁶⁴⁰ ancađ⁶⁴¹ çekdüğüñ renc ıalur diyüp⁶⁴² andan⁶⁴³ revāne olup gitdüm⁶⁴⁴ ve ol tutulduğum cezireyi terk eyledim işde [Y12b] şimdi⁶⁴⁵ bu yirleri mekān tıtdum diyü⁶⁴⁶ Şāhmarān kelāmını hātım eyledi. Cāmasb Şāhmarān’dan⁶⁴⁷ bu hikāyeti işidüp hayrān u zār ıaldı⁶⁴⁸ ve eyitdi yā Yemliḫā⁶⁴⁹ yā⁶⁵⁰ ‘Affān ile Bülkiyā’nuñ ḫālları⁶⁵¹ neye müncerr oldu didi⁶⁵² Yemliḫā⁶⁵³ eyitdi ey⁶⁵⁴ Cāmasb [M15a] ol zemān-ki⁶⁵⁵ anlar⁶⁵⁶ ol ağacuñ⁶⁵⁷ dibinde ıaldılar andan⁶⁵⁸ ol ağacuñ⁶⁵⁹ şuyın⁶⁶⁰ ııkardılar⁶⁶¹ andan⁶⁶² ‘Affān taıanına sürüp ve Bülkiyā dağı sürüp ol deryā-yı cezireden ıara cānibine geıdiler ‘Affān Bülkiyā’ya⁶⁶³ eyitdi ey şāh⁶⁶⁴ ne dirsın benüm ile⁶⁶⁵ Kūh-ı Kāf’a Süleymān zağmesine gider misin ve⁶⁶⁶ murāduñ ḫāşıl olmadı bārī hātem-i Süleymān’ı senüñ ile ele getürsek ins ü cinne ḫükm iderüz yine⁶⁶⁷

⁶³⁵ götüreydiñüz: götüre idiñüz S.

⁶³⁶ var idi-kim: vardur ki M, vardur S.

⁶³⁷ anı bir ādem: bir ādem anı S, anı ādem Y.

⁶³⁸ yise: ekl eylese S, Y.

⁶³⁹ alamazsın: alımazsın M, S.

⁶⁴⁰ didüm: -M, -Y.

⁶⁴¹ ancağ: hemān S.

⁶⁴² diyüp: didüm M, Y.

⁶⁴³ andan: -S.

⁶⁴⁴ olup gitdüm: oldum M.

⁶⁴⁵ işde şimdi: -S.

⁶⁴⁶ diyü: diyüp S.

⁶⁴⁷ Şāhmarān’dan: -S.

⁶⁴⁸ hayrān u zār ıaldı: hayrān oldu S.

⁶⁴⁹ Yemliḫā: Şāhmarān S.

⁶⁵⁰ ya: -S, -Y.

⁶⁵¹ ḫālları: ḫāli S.

⁶⁵² didi: -M, -Y.

⁶⁵³ Yemliḫā: Şāhmarān S.

⁶⁵⁴ ey: yā S.

⁶⁵⁵ ol zemān-ki: çün S.

⁶⁵⁶ anlar: ‘Affān ile Bülkiyā S.

⁶⁵⁷ ağacuñ: ağac M, Y.

⁶⁵⁸ andan: -M, -Y.

⁶⁵⁹ ağacuñ: dırađtuñ S.

⁶⁶⁰ şuyın: şuyun S.

⁶⁶¹ ııkardılar: ııkarup S.

⁶⁶² andan: -S.

⁶⁶³ Bülkiyā’ya: -S.

⁶⁶⁴ ey şāh: yā Bülkiyā S.

⁶⁶⁵ benüm ile: benümle S.

⁶⁶⁶ ve: -S.

⁶⁶⁷ yine: gine S.

ol⁶⁶⁸ nebāt-ı hayātdan ele⁶⁶⁹ girmek muḳarrerdür didi Bülḳıyā daḫı ol hayāt [S10a] otı⁶⁷⁰ ārzūsıyla çār-nā-çār⁶⁷¹ hem-rāh olup ikisi ittifaḳ idüp⁶⁷² ‘azm-i Kūh-ı Ḳāf idüp ol zemāndan-šoñra⁶⁷³ bir niçe müddet gitdiler.⁶⁷⁴ Yidi deryāyı geçüp⁶⁷⁵ ve niçe ğarā’ib ü⁶⁷⁶ ‘acāyib⁶⁷⁷ seyr ü⁶⁷⁸ temāşā iderek⁶⁷⁹ giderlerdi ammā Bülḳıyā ‘Affān’a her bār dir idi-kim⁶⁸⁰ Süleymān ḫātemine vuşūl bulmaḳ niçe mümkindür ki niçe dīv ü⁶⁸¹ cinni ve ejder-i⁶⁸² nigeḫ-bānı⁶⁸³ vardur ‘Affān dirdi-kim⁶⁸⁴ yā Bülḳıyā sen elem çekme İsm-i A‘zam benüm ḫıfzumdadur⁶⁸⁵ didi hele günlerde bir gün bunlar⁶⁸⁶ zaḫme-yi Süleymān’a geldiler Bülḳıyā ve ‘Affān⁶⁸⁷ gördiler kim bir serāy-ı ‘ālīdür ki gözler görmüş degül bir kerpiçi [Y13a] altundan bir kerpiçi gümüşden [M15b] ve ḳapusu pūlātdan⁶⁸⁸ bu kez⁶⁸⁹ ‘Affān ilerü gelüp İsm-i A‘zam’ı⁶⁹⁰ oḳudı hemān bi-emri’llāhi te‘ālā⁶⁹¹ pulād⁶⁹² ḳapunuñ ikisi birden⁶⁹³ açıldı lākin ol ḳapunuñ iki tarafında iki dāne⁶⁹⁴ arslān peydā olup bunlara ḫamle eyledi. ‘Affān İsm-i A‘zam’a başlayup

⁶⁶⁸ ol: -S.

⁶⁶⁹ ele: elimize S.

⁶⁷⁰ hayāt otı: hayāt nebāt S.

⁶⁷¹ çār-nā-çār: nāçār S.

⁶⁷² ittifaḳ idüp: -S.

⁶⁷³ ol zemāndan-šoñra: -S.

⁶⁷⁴ gitdiler: gidüp ve S, gitdiler-idi M.

⁶⁷⁵ geçüp: güzer idüp S, güzār eyleyüp Y.

⁶⁷⁶ ü: -S.

⁶⁷⁷ ‘acāyib: ‘acāyibler S.

⁶⁷⁸ ü: -S.

⁶⁷⁹ iderek: idüp S.

⁶⁸⁰ dir idi-kim: dirdi-ki S, dirdi-kim Y.

⁶⁸¹ ü: -Y.

⁶⁸² ejder-i: ejderhā Y.

⁶⁸³ ejder-i nigeḫ-bānı: ejderhā bekçileri S, ejder-i nigeḫ-bān M.

⁶⁸⁴ dirdi-kim: didi-kim M, S.

⁶⁸⁵ İsm-i A‘zam benüm ḫıfzumdadur: benüm ḫāfızamda İsm-i A‘zam vardur S.

⁶⁸⁶ bunlar: -S, -Y.

⁶⁸⁷ Bülḳıyā ve ‘Affān: bu kez S.

⁶⁸⁸ ve ḳapusu pūlātdan: -S.

⁶⁸⁹ bu kez: -M, -Y.

⁶⁹⁰ İsm-i A‘zam’ı: İsm-i A‘zam S.

⁶⁹¹ te‘ālā: -S, -Y.

⁶⁹² pulād: -M, -Y.

⁶⁹³ ḳapunuñ ikisi birden: ḳapu M, S.

⁶⁹⁴ dāne: -M.

oğuyup⁶⁹⁵ arslānlaruñ⁶⁹⁶ üzerine üfürdi⁶⁹⁷ ol-dem⁶⁹⁸ arslānlar gā'ib oldılar andan geçüp⁶⁹⁹ bir kapuya dağı geldiler⁷⁰⁰ [S10b] 'Affān İsm-i 'A'zam berekātiyla⁷⁰¹ ol kapuyı dağı güşāde⁷⁰² kıldı. Ol⁷⁰³ kapunuñ iki tarafında⁷⁰⁴ dağı⁷⁰⁵ iki ejder⁷⁰⁶ hemān⁷⁰⁷ bunlara hamle⁷⁰⁸ eylediler⁷⁰⁹ yine⁷¹⁰ 'Affān İsm-i A'zam'ı⁷¹¹ tilāvete mübāşeret itdükde⁷¹² ol ejderler⁷¹³ dağı⁷¹⁴ nihān oldılar⁷¹⁵ andan dağı geçüp gitdiler.⁷¹⁶ Netīce-i kelām⁷¹⁷ yidi kapu geçdiler ve her kapuda bir gūne nigh-bān dururdu.⁷¹⁸ İsm-i A'zam kuvvetiyle 'Affān ile Bülkıyā geçdiler.⁷¹⁹ Bülkıyā dağı İsm-i A'zamı 'Affān'dan öğrenüp bile okurdu ve ol tabanlarına sürdükleri dühn-i dıraht Bülkıyā'da idi çün 'Affān içerü⁷²⁰ girdi⁷²¹ gördi-ki bir taht-ı muraşşāc üstinde⁷²² bir tábüt. Süleymān 'aleyhi's-selām kendüsi⁷²³ ol⁷²⁴ tábüt içinde ve mübārek sağı eli taşra çıkmışdur⁷²⁵ ve⁷²⁶

---

⁶⁹⁵ İsm-i A'zam'a başlayup oğuyup: İsm-i A'zam okudu S.

⁶⁹⁶ arslānlaruñ: -S.

⁶⁹⁷ üzerine üfürdi: üzerlerine üfledi S.

⁶⁹⁸ ol-dem: -S.

⁶⁹⁹ andan geçüp: -S.

⁷⁰⁰ geldiler: gelüp S.

⁷⁰¹ berekātiyla: kuvvetiyle S.

⁷⁰² güşāde: güşād S.

⁷⁰³ ol: -S.

⁷⁰⁴ tarafında: yanında S.

⁷⁰⁵ dağı: -M, -S.

⁷⁰⁶ ejder: ejderhā Y.

⁷⁰⁷ hemān: -S.

⁷⁰⁸ hamle: cümle M.

⁷⁰⁹ eylediler: eyledi Y, kıldı S.

⁷¹⁰ yine: gene S.

⁷¹¹ İsm-i A'zam'ı: İsm-i A'zam S.

⁷¹² tilāvete mübāşeret itdükde: oğuyup S.

⁷¹³ ejderler: ejderhālar Y.

⁷¹⁴ dağı: -S.

⁷¹⁵ oldılar: oldı S.

⁷¹⁶ gitdiler: -S.

⁷¹⁷ Netīce-i kelām: netīce S.

⁷¹⁸ ve her kapuda bir gūne nigh-bān dururdu: -S.

⁷¹⁹ 'Affān ile Bülkıyā geçdiler: güzer kıldılar Y, -S.

⁷²⁰ içerü: -S.

⁷²¹ girdi: girüp S.

⁷²² üstinde: üzerinde S.

⁷²³ kendüsi: -S.

⁷²⁴ ol: -M, -Y.

⁷²⁵ taşra çıkmışdur: taşra çıkmış Y, taşrada S.

⁷²⁶ ve: -Y.

parmağında ol hâtem-i mu‘cize nümâyân⁷²⁷ тұtur⁷²⁸ ammâ bu t̄abūtuñ⁷²⁹ [M16a] başı ucında bir ‘acāyib kimse durur⁷³⁰ ki⁷³¹ başı ādem başına beñzer ve boynından [Y13b] aşığa miyānına varınca⁷³² yılana beñzer ve bilinden aşığası⁷³³ balığa beñzer pul pul olmuş.⁷³⁴ ‘Affān hīç aña⁷³⁵ iltifāt itmeyüp hâteme kaçd eyledi ol mü’vekkel eyitdi ey ‘āşī⁷³⁶ girü dur⁷³⁷ yoḥsa seni helāk [S11b] iderim⁷³⁸ didi ‘Affān yine⁷³⁹ muḳayyed olmayup⁷⁴⁰ ilerü yürüdi⁷⁴¹ ammâ hergiz İsm-i A‘zam’ı dilinden bırakmazdı⁷⁴² çün ‘Affān Ḥazret-i Süleymān’uñ⁷⁴³ yaqınına⁷⁴⁴ varup Süleymān nebīnūñ⁷⁴⁵ elin pūs idüp ol hâtem-i mu‘cize-beyānı⁷⁴⁶ çeküp⁷⁴⁷ bir miḳdār aşığa⁷⁴⁸ indürdi hemān-dem⁷⁴⁹ ol mü’vekkel bir na‘ra urdı-kim⁷⁵⁰ zemīn ü⁷⁵¹ āsmān⁷⁵² ve çarḥ⁷⁵³ lertzān olup ve⁷⁵⁴ ağızından āteşler peydā olup yir ve⁷⁵⁵ gök arası⁷⁵⁶ āteşle t̄oldı⁷⁵⁷ ba‘de ol⁷⁵⁸ āteş maḥv

⁷²⁷ nümâyân: -S.

⁷²⁸ тұtur: durur S, dur Y.

⁷²⁹ bu t̄abūtuñ: -S.

⁷³⁰ durur: тұtur Y.

⁷³¹ ki: -M.

⁷³² aşığa miyānına varınca: biline varınca M.

⁷³³ aşığası: aşığı S, aşığısı M.

⁷³⁴ pul pul olmuş: -S.

⁷³⁵ hīç aña: buña hīç S.

⁷³⁶ ey ‘āşī: -M.

⁷³⁷ dur: тұtur M, тұr Y.

⁷³⁸ iderim: iderdüm M.

⁷³⁹ yine: -Y.

⁷⁴⁰ olmayup: olmadı S, olmadı yine Y.

⁷⁴¹ yürüdi: yürüdi S.

⁷⁴² bırakmazdı: bırakmaz idi Y.

⁷⁴³ Ḥazret-i Süleymān’uñ: -S.

⁷⁴⁴ yaqınına: yaqın S.

⁷⁴⁵ Süleymān nebīnūñ: Ḥazret-i Süleymān’uñ S.

⁷⁴⁶ hâtem-i mu‘cize-beyānı: hâtemi S.

⁷⁴⁷ çeküp: çekdi M, Y.

⁷⁴⁸ aşığa: aşığı S.

⁷⁴⁹ hemān-dem: hemān S.

⁷⁵⁰ urdı-kim: urup S.

⁷⁵¹ ü: -S, -Y.

⁷⁵² āsmān: zemān S, Y.

⁷⁵³ ve çarḥ: -M, -S.

⁷⁵⁴ ve: -S.

⁷⁵⁵ ve: -Y.

⁷⁵⁶ yir ve gök arası: ol vādiler S.

⁷⁵⁷ t̄oldı: doldı S.

⁷⁵⁸ ol: -S, -M.

oldı⁷⁵⁹ Bülkıyā ḥod⁷⁶⁰ cān ḥavliyle taşra kaçup ‘aklı başından⁷⁶¹ gitdi ammā ‘Affān od içinde alup bir ılına ḥatā gelmedi zīrā İsm-i A‘zam’ı dilinden bırakmazdı ol mü‘vekkel bu ḥālī göricek⁷⁶² feryād idüp dergāh-ı Ḥa’a müteveccih olup eyitdi.

Beyt⁷⁶³

— · — — / — · — — / — · —

Ey Ḥudāvend-i zemīn ü āsmān

Pādişāh-ı āşikār u nihān⁷⁶⁴

Mihribān-ı [M16b] bende-i Raḥmān u Raḥīm

‘Ālim ü⁷⁶⁵ Settār u Ğaffār u⁷⁶⁶ adīm⁷⁶⁷

Ḥudā’yā sen şöyle va‘de eylemiş idüñ-ki ḥātem-i [S11b] Süleymānī ğayrı kimseye müyesser ü muadder degüldür diyü⁷⁶⁸ ḥālā ‘Affān ḥātemi alma şadedinde sen ḥod⁷⁶⁹ ḥāzır u⁷⁷⁰ nāzırısın [Y14a] ey Perverdigār didükde Ḥa te‘ālā du‘āsın abül idüp hemān-dem⁷⁷¹ Cebrā’ıl’e emr eyledi-ki⁷⁷² var yitiş⁷⁷³ ‘Affān ḥātem-i Süleymān’a⁷⁷⁴ dest-rest buldı didi andan Cebrā’il ‘aleyhi’s-selām⁷⁷⁵ eyitdi⁷⁷⁶ yā Rab ben aña niçe idem-ki dā’im⁷⁷⁷ ol senüñ İsm-i A‘zam’ını⁷⁷⁸ our didi Ḥa te‘ālā ḥazretleri⁷⁷⁹ eyitdi

⁷⁵⁹ oldı: olup S.

⁷⁶⁰ ḥod: -S, -Y.

⁷⁶¹ başından: -S, -Y.

⁷⁶² göricek: görüp S.

⁷⁶³ beyt: -M.

⁷⁶⁴ Mısraın vezni problemlidir. u: -S, -Y.

⁷⁶⁵ ü: -S.

⁷⁶⁶ u: -Y.

⁷⁶⁷ u adīm: -S.

⁷⁶⁸ diyü: -M.

⁷⁶⁹ ḥod: -M.

⁷⁷⁰ u: -S.

⁷⁷¹ hemān-dem: hemān S.

⁷⁷² eyledi-ki: idüp S.

⁷⁷³ yitiş: -S.

⁷⁷⁴ ḥātem-i Süleymān’a: Süleymān ḥātemine S.

⁷⁷⁵ ‘aleyhi’s-selām: -S.

⁷⁷⁶ eyitdi: -Y.

⁷⁷⁷ dā’im: -M.

⁷⁷⁸ İsm-i A‘zam’ını: ismiñi S.

⁷⁷⁹ Ḥa te‘ālā ḥazretleri: Rabbü’l-‘ālemīn S.

yā Cebrā'il sen varınca⁷⁸⁰ ben aña ol⁷⁸¹ İsm-i A'zam'ı⁷⁸² unuttururam didi hemān-dem⁷⁸³ Cebrā'il kanadın güşāde kılup⁷⁸⁴ ol demde geldi⁷⁸⁵ yitişdi-kim 'Affān daħı hātemi çıkarıyordu⁷⁸⁶ Süleymān nebīnūñ artuķ⁷⁸⁷ parmağınūñ mafşalın geçürmiş idi ve şafāsından sürürından⁷⁸⁸ İsm-i A'zam'ı⁷⁸⁹ oķumağa⁷⁹⁰ unutmış idi⁷⁹¹ unutturan Allāh te'ālādur⁷⁹² oķumaķdan fāriğ oldu.⁷⁹³ Cebrā'il hemān kūşe-i cenāhından bir pāre āteş-i ķahr-ı İlāhī peydā olup 'Affān'ı ķapķara yaķup hākister mişāli⁷⁹⁴ rüz-gār vücūdın havāya [S12a] perrān [M17a] eyledi⁷⁹⁵ andan Cebrā'il yine⁷⁹⁶ mekānına ħurūc eyledi andan⁷⁹⁷ ol mü'vekkel gördi-kim 'Affān kül olmuş⁷⁹⁸ şād oldu lākin⁷⁹⁹ Bülķiyā⁸⁰⁰ ol⁸⁰¹ sā'at iķerü girdi⁸⁰² 'Affān'ūñ⁸⁰³ hāline nażar eyledi⁸⁰⁴ gördi-kim yanup⁸⁰⁵ kül olmuş Bülķiyā feryād eyleyüp⁸⁰⁶ eyvāh⁸⁰⁷ benüm hālim nice olur ben şimdi⁸⁰⁸ rub'-ı meşkūna niķe giderim⁸⁰⁹ diyü ağlamağa başladı ol mü'vekkel eyitdi yā Bülķiyā eger sen āħır

⁷⁸⁰ sen varınca: -S.

⁷⁸¹ ol: -M.

⁷⁸² İsm-i A'zam'ı: ismi S.

⁷⁸³ hemān-dem: bu kez S.

⁷⁸⁴ kanadın güşāde kılup: -S.

⁷⁸⁵ ol demde geldi: ol-dem gelüp M, ol demin geldi S.

⁷⁸⁶ daħı hātemi çıkarıyordu: daħı çıkarıyordu M, hātemi çıkarıyordu S.

⁷⁸⁷ artuķ: -M, -Y.

⁷⁸⁸ şafāsından sürürından: sürürından S, şafāsından M.

⁷⁸⁹ İsm-i A'zam'ı: İsm-i A'zam S.

⁷⁹⁰ oķumağa: -M, -Y.

⁷⁹¹ unutmuş idi: unuttı S.

⁷⁹² Allāh te'ālādur: Allāh'dur M, S.

⁷⁹³ oķumaķdan fāriğ oldu: -S.

⁷⁹⁴ hākister mişāli: -S.

⁷⁹⁵ rüzgār vücūdın havāya perrān eyledi: rüzgār havāya perrān eyledi M, rüzigār külin havāya şavurdu S.

⁷⁹⁶ yine: gine S.

⁷⁹⁷ andan: -M, -Y.

⁷⁹⁸ gördi-kim 'Affān kül olmuş: 'Affān yandığın görüp S.

⁷⁹⁹ lākin: bu kez S.

⁸⁰⁰ Bülķiyā: Bülķiyā dur Y.

⁸⁰¹ ol: -Y.

⁸⁰² iķerü girdi: iķeri girüp S.

⁸⁰³ 'Affān'ūñ: 'Affān'ı S.

⁸⁰⁴ hāline nażar eyledi: -S.

⁸⁰⁵ yanup: -M, -Y.

⁸⁰⁶ eyleyüp: idüp S.

⁸⁰⁷ eyvāh: āh S.

⁸⁰⁸ şimdi: -M, -Y.

⁸⁰⁹ giderim: giderin Y.

zemān peygamberinüñ ‘āşığı⁸¹⁰ olmasañ sen dağı⁸¹¹ ‘Affān gibi iħrāk olmak muğarrer idi⁸¹² hemān durma⁸¹³ bu aradan ‘azm-i rub^{c-1} [Y14b] meskūn eyle⁸¹⁴ Allāh te‘ālā⁸¹⁵ işüñi āsān eylesün⁸¹⁶ didi. Bülkıyā dağı⁸¹⁷ ol aradan melūl⁸¹⁸ ü⁸¹⁹ maħzūn geldügi yola ‘azīmet eyledi⁸²⁰ ve bir nice⁸²¹ gün yürüyüp deryā-yı ‘ummāna⁸²² geldi ve⁸²³ ol ma‘hūd şudan tabanına sürüp deryāya tođrı⁸²⁴ yürüdi⁸²⁵ batmayup⁸²⁶ üftān u ħīzān gibi gitdi.⁸²⁷ Bir iki gün kadar⁸²⁸ gitdükden-şoñra⁸²⁹ nā-gāh deryā yüzinde bir atlu [S12b] zāhir oldı⁸³⁰ ve⁸³¹ bunuñ bir atı var ki yitmiş kanadı var şol eser⁸³² yıl⁸³³ gibi gelür⁸³⁴ Bülkıyā’nuñ üzerine uğradı⁸³⁵ ve⁸³⁶ selām [M17b] virdi Bülkıyā dağı⁸³⁷ selāmın alup eyitdi ey şahş sen⁸³⁸ kimsin kandan gelüp kanda⁸³⁹ gidersün⁸⁴⁰ didi ol süvār aşlā cevāb virmedi. Bülkıyā ta‘accüb idüp gitdi nā-gāh⁸⁴¹ bir atlu⁸⁴² dağı peydā oldı evvelkiden

---

⁸¹⁰ peygamberinüñ ‘āşığı: peygamberine ‘āşık S.

⁸¹¹ sen dağı: -S.

⁸¹² muğarrer idi: muğarrerdür didi Y.

⁸¹³ durma: turma Y.

⁸¹⁴ eyle: -M.

⁸¹⁵ te‘ālā: -M, -S.

⁸¹⁶ eylesün: eyleye M, Y.

⁸¹⁷ dağı: da S.

⁸¹⁸ melūl: melīl S.

⁸¹⁹ ü: -Y.

⁸²⁰ eyledi: itdi S.

⁸²¹ ve bir nice: bu nice M, bir nice Y.

⁸²² deryā-yı ‘ummāna: deryā kenārına M.

⁸²³ ve: -S.

⁸²⁴ toğrı: -S.

⁸²⁵ yürüdi: yürüyüp M.

⁸²⁶ batmayup: batmayup yürüyüp S.

⁸²⁷ üftān u ħīzān gibi gitdi: -S.

⁸²⁸ kadar: -M, -Y.

⁸²⁹ gitdükden-şoñra: gitdi S, Y.

⁸³⁰ zāhir oldı: peydā oldı S.

⁸³¹ ve :- S.

⁸³² şol eser: -S.

⁸³³ yıl: rüzgār S.

⁸³⁴ gelür: gelüp S.

⁸³⁵ Bülkıyā’nuñ üzerine uğradı: -S.

⁸³⁶ ve: -M, -S.

⁸³⁷ dağı: -S.

⁸³⁸ ey şahş sen: -S.

⁸³⁹ kanda: nereye S.

⁸⁴⁰ gidersün: gidersin Y.

⁸⁴¹ nā-gāh: -S.

⁸⁴² atlu: süvār S.

dağı⁸⁴³ heybetlü ol dağı⁸⁴⁴ gelüp Bülkiyā'ya selām virüp⁸⁴⁵ ve⁸⁴⁶ ol-da 'aleyk alup⁸⁴⁷ yil gibi geçüp gitdi. Bülkiyā 'acebe kaldı⁸⁴⁸ eyā⁸⁴⁹ bu yigitler kimler ola⁸⁵⁰ ve⁸⁵¹ bu heybetle ve⁸⁵² bu şalābetle kanda giderler ola diyü⁸⁵³ hayretle⁸⁵⁴ giderken qarşudan bir atlu dağı zāhir oldı ki⁸⁵⁵ bunuñ heybeti anlardan biñ tabağa⁸⁵⁶ ziyāde heybetlü⁸⁵⁷ hemān⁸⁵⁸ yil gibi gelüp Bülkiyā'ya⁸⁵⁹ selām virdi ve geçecek maħalde⁸⁶⁰ Bülkiyā⁸⁶¹ eyitdi ey yigit bi-zātihī pāk-i ħudāvend-i 'ālem ü imkān ħazret-i⁸⁶² melik-i bī-nedīm ü bī-maħrem⁸⁶³ kimsin Allāh 'aşkına baña ħaber vir didi. Ol kimse⁸⁶⁴ eyitdi yā Bülkiyā söylemesem⁸⁶⁵ gerek idi lākin yemīn virdüñ [Y15b] imdi ol⁸⁶⁶ ilerü giden atlu ki gördüñ ol Mīkā'ıl'dür ve⁸⁶⁷ ikinci atlu⁸⁶⁸ İsrāfīl'dür ve ben [S13a] 'Affān'ı⁸⁶⁹ āteşe yağan Cebrā'ıl'üm ki emr Hākk'ıla⁸⁷⁰ anı nā-būd idüp seni Muħammedü'l-Muštafā'nuñ yüzi şuyına⁸⁷¹ [M18a] yaqmadum ve⁸⁷² Hākk'uñ⁸⁷³ emri dağı⁸⁷⁴ böyle idi didükde Bülkiyā eyitdi yā Cebrā'ıl şimdi kanda gidersin Cebrā'ıl eyitdi Hākk te'ālā

⁸⁴³ dağı: -S.

⁸⁴⁴ ol dağı: -S.

⁸⁴⁵ virüp: virdi M.

⁸⁴⁶ ve: -S, -Y.

⁸⁴⁷ ol-da 'aleyk alup: -M, -Y.

⁸⁴⁸ 'acebe kaldı: ħayrān olup S.

⁸⁴⁹ eyā: -S.

⁸⁵⁰ kimler ola: kimlerdür S.

⁸⁵¹ ve: -M, -Y.

⁸⁵² ve: -S.

⁸⁵³ diyü: diyüp S.

⁸⁵⁴ hayretle: -S.

⁸⁵⁵ zāhir oldı ki: belürdi S.

⁸⁵⁶ bunuñ heybeti anlardan biñ tabağa: bu olbirlerden ziyāde S.

⁸⁵⁷ heybetlü: -M, -Y.

⁸⁵⁸ hemān: her ān M.

⁸⁵⁹ Bülkiyā'ya: -S.

⁸⁶⁰ maħalde: zemān S.

⁸⁶¹ Bülkiyā: -Y.

⁸⁶² -i: ü M.

⁸⁶³ bi-zātihī pāk-i ħudāvend-i 'ālem ü imkān ħazret-i melek-i bī-nedīm ü bī-maħrem: -S.

⁸⁶⁴ kimse: -Y.

⁸⁶⁵ söylemesem: dimesem S.

⁸⁶⁶ ol: evvel S.

⁸⁶⁷ ve: -S.

⁸⁶⁸ atlu: -S.

⁸⁶⁹ 'Affān'ı: 'Affān M.

⁸⁷⁰ Hākk'ıla: ħudā ile S.

⁸⁷¹ şuyına: şuyuna S.

⁸⁷² ve: -S.

⁸⁷³ Hākk'uñ: ħudā S.

⁸⁷⁴ dağı: -S.

falān cezīrede bir yılan halk itmişdür⁸⁷⁵ şimdi ol yılan⁸⁷⁶ kendü⁸⁷⁷ ululuğın görüp
 Hāk⁸⁷⁸ te‘ālānuñ ululuğın unudup⁸⁷⁹ ‘aşı oldu ve⁸⁸⁰ insāna kaşd eyledi ve bu⁸⁸¹ yılanuñ
 biş-yüz yılluk yol uzunluğı⁸⁸² vardır emr-i Hāk’ıla biz⁸⁸³ ol yılanı⁸⁸⁴ helāk itmege
 giderüz⁸⁸⁵ didi. Bülkıyā eyitdi yā Cebrā’ıl bu didigün⁸⁸⁶ yılan⁸⁸⁷ ta‘accüb⁸⁸⁸ büyük
 yılan imiş⁸⁸⁹ Cebrā’ıl eyitdi ya Bülkıyā öyle⁸⁹⁰ dime Allāh te‘ālā⁸⁹¹ kâdir-i muṭlaḳdur⁸⁹²
 buña ta‘accüb kılma⁸⁹³ Hāk te‘ālā ‘arş-ı ‘azīmi⁸⁹⁴ hav[ā]līsinde bir yılan halk
 eylemişdür⁸⁹⁵ yidi kat yirleri ve yidi kat gökleri ve yidi deryāyı cümle maḥlūkātı ile
 [S/13b] dehānına ḳosalar⁸⁹⁶ deryāya bir ḥātem atmış⁸⁹⁷ ḳadar ola⁸⁹⁸ ejderūñ ağızına
 ḥalel vermeye⁸⁹⁹ diyüp yıl gibi geçüp gitdi. Bülkıyā daḥı⁹⁰⁰ el-‘azāmetu’llāh diyüp⁹⁰¹
 ol deryā yüzinde⁹⁰² revāne olup gitdi. Birḳaç günden-şoñra⁹⁰³ deryāyı öte geçdi⁹⁰⁴ bir
 ‘azīm kūh dāmenine yitişdi⁹⁰⁵ ve ol ṭağūñ⁹⁰⁶ etegin tutup⁹⁰⁷ [M18b] revāne [Y15b]

⁸⁷⁵ itmişdür: eylemişdür Y.

⁸⁷⁶ şimdi ol yılan: ol mār şimdi S, şimdi ol mār Y.

⁸⁷⁷ kendü: kendi S.

⁸⁷⁸ Hāk: Allāh Y.

⁸⁷⁹ unudup: unutmuşdur S.

⁸⁸⁰ ve: -M, -Y.

⁸⁸¹ bu: ol S.

⁸⁸² uzunluğı: uzunı S, Y.

⁸⁸³ biz: -S.

⁸⁸⁴ ol yılanı: anı S.

⁸⁸⁵ öldürmege giderüz: öldürmege giderüm M, helāk itmege giderüz S.

⁸⁸⁶ didigün: didügün M, S.

⁸⁸⁷ yā Cebrā’ıl bu didigün yılan: -S.

⁸⁸⁸ ta‘accüb: bu ne S.

⁸⁸⁹ imiş: olur S.

⁸⁹⁰ öyle: böyle Y.

⁸⁹¹ Allāh te‘ālā: Cenāb-ı Kibriyā S.

⁸⁹² kâdir-i muṭlaḳdur: kâdirdür S, kâdir ü muṭlaḳdur Y.

⁸⁹³ buña ta‘accüb kılma: -S.

⁸⁹⁴ ‘arş-ı ‘azīmi: ‘arş-ı ‘azīm S, Y.

⁸⁹⁵ eylemişdür: itmişdür S.

⁸⁹⁶ dehānına ḳosalar: ağızına ḳoysalar M.

⁸⁹⁷ atmış: -S.

⁸⁹⁸ ola: gelmeye S, ol Y.

⁸⁹⁹ ejderūñ ağızına ḥalel vermeye: -S.

⁹⁰⁰ daḥı: -S.

⁹⁰¹ el-‘azāmetu’llāh diyüp: ḥayrān olup S.

⁹⁰² ol deryā yüzinde: -S.

⁹⁰³ günden-şoñra: gün gidüp S.

⁹⁰⁴ geçdi: geçüp Y.

⁹⁰⁵ yitişdi: irişdi S.

⁹⁰⁶ ṭağūñ: kūhuñ S.

⁹⁰⁷ tutup: dutup M.

oldı.⁹⁰⁸ Günlerde⁹⁰⁹ bir gün gelüp⁹¹⁰ bir ‘azīm⁹¹¹ şahrā-yı bī-pāyāna irişdi ve ol şahrāda bir cānibinden bir cānibine varınca bir ‘aceb⁹¹² kavm gördi ammā bunlaruñ dillerinde kelime-i şehādet cārī vü sārī olup dirler ki “ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ ”⁹¹³ Bülkıyā bu āvāzları⁹¹⁴ işidüp qalbine şādluq zuhūr idüp⁹¹⁵ hayāline bu⁹¹⁶ geldi-ki Hāzret-i Resūl-i Ekrem şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem⁹¹⁷ hāzretleri yir yüzine zuhūr idüp bu kavm anuñ rū-māl-i hāk-pāy-ı ‘arş-peymāları olup rüz [u] şeb kelime-i şehādeti zikr iderler diyüp sür‘at eyledi-ki varup [S/14a] seyyidü’l-beşerden bir eşer istimā‘ ide⁹¹⁸ çünkü⁹¹⁹ yakın vardı ol kavmuñ bir kaçı anı⁹²⁰ görüp eyitdiler ey maḥlūq sen ne ma‘kūle cān-versin⁹²¹ ve ne gūne hayvānātdansın⁹²² gerçi bizüm içümüzde⁹²³ her gūne cān-verden birisi⁹²⁴ vardur velī sen şüretlü bir şahş⁹²⁵ içümüzde yoqdur yoḥsa Hāq te‘ālā bu vaqt⁹²⁶ sizūñ gibi bir maḥlūq yaradup seni daḥı bizüm gibi giriftār-ı ḥıdmet-kār mı kıldı didi⁹²⁷ [M19a] zīrā anlar ādem⁹²⁸ nedür işidürler idi lākin daḥı⁹²⁹ görmemişler⁹³⁰ idi. Bülkıyā eyitdi hāy⁹³¹ ey⁹³² kavm⁹³³ siz⁹³⁴ ne kavmsiz ki benī ādemi⁹³⁵

⁹⁰⁸ revāne oldı: gıtdi S.

⁹⁰⁹ günlerde: -S.

⁹¹⁰ gelüp: -M, -Y.

⁹¹¹ ‘azīm: -S.

⁹¹² ‘aceb: -S.

⁹¹³ “Şahitlik ederim ki, Allah’tan başka ilah yoktur, Hz. Muhammed onun kulu ve elçisidir.”

⁹¹⁴ āvāzları: āvāzı S.

⁹¹⁵ zuhūr idüp: düşüp S.

⁹¹⁶ bu: -M.

⁹¹⁷ Hāzret-i Resūl-i Ekrem şalla’llāhu ‘aleyhi ve sellem: Resūl-i Ekrem ‘aleyhi’s-selām S.

⁹¹⁸ seyyidü’l-beşerden bir eşer istimā‘ ide: ḥaber ala S.

⁹¹⁹ çünkü: çün S.

⁹²⁰ anı: bunı S.

⁹²¹ cān-versin: cān-versün Y.

⁹²² hayvānātdansın: hayvānsın S.

⁹²³ içümüzde: içimize Y.

⁹²⁴ birisi: -S.

⁹²⁵ bir şahş: -M, -Y.

⁹²⁶ bu vaqt: -Y.

⁹²⁷ didiler: didi M.

⁹²⁸ ādem: insān S.

⁹²⁹ daḥı: -M, -Y.

⁹³⁰ görmemişler: gördükleri yoq S, görmemişlerdi Y.

⁹³¹ hāy: -M, -S.

⁹³² ey: yā S.

⁹³³ kavm. -S.

⁹³⁴ siz: sizler S.

⁹³⁵ ādemi: ādem S.

görmediñüz⁹³⁶ yā siz⁹³⁷ Hāzret-i Muḥammed’i neden bilürsiz⁹³⁸ didi⁹³⁹ bunlar eyitdiler
 ādem didükleri cümlesi senüñ gibi midür Bülkıyā eyitdi belī andan⁹⁴⁰ bunlar⁹⁴¹
 eyitdiler ey⁹⁴² ādem oğlu⁹⁴³ biz cehennem ḥalkıyuz zīrā Hāḫ te‘ālā cehennem
 zebānīlerin⁹⁴⁴ her gūne [Y16a] cān-verden⁹⁴⁵ ta‘yīn eyledi ekli ḥarām olan cān-
 verlerden⁹⁴⁶ [S14b] anuñ-çün-kim Hāḫ te‘ālā ehl-i ‘azāb olanları⁹⁴⁷ insān şüretinden⁹⁴⁸
 ğayrı ile ‘azāb ider. İmdi şol⁹⁴⁹ kimse-kim rüz-ı cezāda kendü⁹⁵⁰ şüretine-ki⁹⁵¹ ḥalāş
 ide aña ‘azāb u ‘ıķāb olmaz didiler. Bülkıyā eyitdi yā siz bu vādide neylersiz bunlar
 eyitdiler⁹⁵² bu aradan⁹⁵³ cehennem yüz yılluḫ yoldur ammā⁹⁵⁴ bizim bu araya⁹⁵⁵
 gelmemüzden⁹⁵⁶ su’āl iderseñ⁹⁵⁷ Allāh te‘ālā cehennemi ḥalk eylediği⁹⁵⁸ zemānda⁹⁵⁹
 ṭabaḫa ṭabaḫa yarattı biz cehennemüñ cümle ṭabaḫalarınıñ⁹⁶⁰ esfelindeyüz ammā
 cehennem kendü⁹⁶¹ ḥarāretinden feryād idüp meded yā Rab bir nefes ile teneffüs idem-
 ki rāḫat bulam yoḫsa bütün⁹⁶² dünyāyı yandırırım⁹⁶³ senüñ ḫahruñ⁹⁶⁴ āteşine ṭāḫat

---

⁹³⁶ görmediñüz: gördüğüñüz yok S.

⁹³⁷ siz: -M.

⁹³⁸ bilürsiz: bilürsiñüz S.

⁹³⁹ didi: -M, -Y.

⁹⁴⁰ andan: -S.

⁹⁴¹ bunlar: -M.

⁹⁴² ey. -M.

⁹⁴³ oğlu: oğlu M.

⁹⁴⁴ zebānīlerin: zebānīlerinden M.

⁹⁴⁵ cān-verden: can-vārdan S.

⁹⁴⁶ cān-verden: can-vārdan S.

⁹⁴⁷ olanları: olanlara S.

⁹⁴⁸ şüretinden: şüretinde Y.

⁹⁴⁹ şol: ol S.

⁹⁵⁰ kendü: kendi S.

⁹⁵¹ şüretine-ki: şüretin-ki Y.

⁹⁵² eyitdiler: ider S.

⁹⁵³ aradan: arada Y.

⁹⁵⁴ ammā: ve S.

⁹⁵⁵ araya: diyāra Y.

⁹⁵⁶ gelmemüzden: geldüğüümüzden S.

⁹⁵⁷ su’āl iderseñ: sorarsañuz S.

⁹⁵⁸ eylediği: itdiği S.

⁹⁵⁹ zemānda: zemān S.

⁹⁶⁰ cümle ṭabaḫalarınıñ: tā S.

⁹⁶¹ kendü: kendi S.

⁹⁶² bütün: cemī’ S.

⁹⁶³ yandırırım: yandırım S.

⁹⁶⁴ ḫahruñ: ḫahrın S.

getüremem⁹⁶⁵ didükde Hâk te‘âlâ [M19b] hâzretleri dahı⁹⁶⁶ izn virdi-ki yılda bir kerre teneffüs eyleye.⁹⁶⁷ İmdi cehennem ol zemân-ki nefesin⁹⁶⁸ taşra gönderür içinde ne- kadar⁹⁶⁹ maḥlûk-ki⁹⁷⁰ ‘azâb hıdmetindedür cümle⁹⁷¹ esfel ü a‘lâsın taşra bırağur⁹⁷² [S15a] Kûh-ı Kâf’ı aşurur⁹⁷³ ve⁹⁷⁴ evvelki tabaḳasında olan maḥlûkâtı yidi yüz yılluḳ yola atar⁹⁷⁵ ikinci tabaḳada olan maḥlûkı⁹⁷⁶ altı yüz yılluḳ yola atar ve⁹⁷⁷ üçüncü tabaḳada olan maḥlûkâtı⁹⁷⁸ biş-yüz yılluḳ yola atar dördüncü tabaḳada⁹⁷⁹ olan maḥlûkâtı⁹⁸⁰ dört yüz yılluḳ yola atar bişinci tabaḳada olan maḥlûkı⁹⁸¹ üç-yüz yılluḳ yola atar ve⁹⁸² altıncı tabaḳada olan maḥlûkı⁹⁸³ iki-yüz yılluḳ yola atar ve yidinci tabaḳada olan maḥlûkâtı⁹⁸⁴ ki bizleriz⁹⁸⁵ bu araya cehennem [Y/16b] yüz yılluḳ yoldur ve lâkin⁹⁸⁶ kaçan-kim⁹⁸⁷ cehennem⁹⁸⁸ nefesüñ içerüye çeker yine cümle bu kadar yollara gidenlerin cümlesin⁹⁸⁹ cezb idüp alur didi. Bülkıyâ eyitdi⁹⁹⁰ bu ne hâldür diyüp ḥayrân kaldı⁹⁹¹ ve eyitdi yâ Hâzret-i Muḥammed’i⁹⁹² niçe añlayup bilürsiz⁹⁹³ bunlar eyitdiler biz Muḥammed’i görmedük lâkin cehennemüñ her kûşesinde ve her

---

⁹⁶⁵ bir nefes ile teneffüs idem-ki rāḥat bulam yoḥsa bütün dünyâyı yandurıram senüñ ḳahruñ âteşine tākāt getüremem: senüñ ḳahruñ âteşine tākāt getüremem bir nefes ile teneffüs idem-ki rāḥat bulam yoḥsa cemî‘ dünyâyı yandururam didükde Y.

⁹⁶⁶ dahı: -S.

⁹⁶⁷ teneffüs eyleye: nefes ise S.

⁹⁶⁸ nefesin: nefes S.

⁹⁶⁹ içinde ne-kadar: -Y.

⁹⁷⁰ maḥlûk-ki: maḥlûk S.

⁹⁷¹ cümle: -M.

⁹⁷² bırağur: -Y.

⁹⁷³ aşurur: aşırur S.

⁹⁷⁴ ve: -M.

⁹⁷⁵ yola atar: ırâḳ atar S, yol ırâḳ atar Y.

⁹⁷⁶ maḥlûkı: ḳavmi S, Y.

⁹⁷⁷ ve: -M, -Y.

⁹⁷⁸ maḥlûkâtı: ḳavmi S, Y.

⁹⁷⁹ tabaḳada: tabaḳasında S.

⁹⁸⁰ maḥlûkâtı: ḳavmi Y.

⁹⁸¹ maḥlûkı: ḳavmi S.

⁹⁸² ve: -S, -Y.

⁹⁸³ olan maḥlûkı: olanı S, olan M.

⁹⁸⁴ maḥlûkâtı: maḥlûk Y.

⁹⁸⁵ ki bizleriz: bizlerüz ki Y.

⁹⁸⁶ lâkin: -M.

⁹⁸⁷ kaçan-kim: -S.

⁹⁸⁸ cehennem kaçan S.

⁹⁸⁹ nefesüñ içerüye çeker yine cümle bu kadar yollara gidenlerin cümlesin: içerüye nefes çeker gine bunca yollara gidenleri S, nefes içerü çeker yine cümle bu kadar yollara gidenleri Y.

⁹⁹⁰ eyitdi: -S.

⁹⁹¹ oldu: kaldı S.

⁹⁹² Muḥammed’i: Resüli S, Y.

⁹⁹³ bilürsiz: bildiñüz M, Y.

 apusunda bu o udugumuz kel m yazılıdur⁹⁹⁴ andan bil r z kim ol Mu ammed All h
 te al nu  [M/20a] [S/15b] bir sevgili⁹⁹⁵  uludur⁹⁹⁶ ki⁹⁹⁷ anu  adıyla kend ⁹⁹⁸ adı⁹⁹⁹
 bile yazmı  biz da ı a a bin 'en dilimizde tesb h eylemi zdir diy p s zlerin
 tam m¹⁰⁰⁰ itdiler. B lkıy  da ı bunlaru  s zlerine¹⁰⁰¹ ta acc b  zre iken¹⁰⁰² n -g h
 cehennem dem  ek p bunları cezb id p aldı ve bunlaru ¹⁰⁰³ ardınca ki¹⁰⁰⁴ ol yidi
  abakada¹⁰⁰⁵ olan ma l k t  v hidin ba d¹⁰⁰⁶ v hidin dem ke ide-i cehennem ile
 B lkıy 'nu   ninden ge diler amm ¹⁰⁰⁷ B lkıy  g rdi-kim her biri bir g ne¹⁰⁰⁸  ekl
 iled r sub h ne'l-Melik 'l-k dir diy p¹⁰⁰⁹ ta acc b eyledi¹⁰¹⁰ amm  B lkıy  da ı hayli
 ıztır b  ekdi az  alup¹⁰¹¹ dem-i cehennem¹⁰¹² ile bile¹⁰¹³ gideyazdı veli¹⁰¹⁴ H zret-i
 Res l-i Ekrem¹⁰¹⁵ h rmetine zarar iri medi. Bu kez¹⁰¹⁶ B lkıy  bu h lleri¹⁰¹⁷ g r p¹⁰¹⁸
 hayr n  aldı¹⁰¹⁹ ve¹⁰²⁰ ol aradan yine¹⁰²¹ bir c nibe¹⁰²² rev ne olup gitdi.¹⁰²³
 G nlerde¹⁰²⁴ bir g n bir yire iri di g rdi-kim bir b l k mel 'ike t rurlar¹⁰²⁵ ellerinde

⁹⁹⁴ yazılıdur: yazılı S, Y.

⁹⁹⁵ sevgili: sevgil  S, Y.

⁹⁹⁶  uludur:  uludur S.

⁹⁹⁷ ki: -S.

⁹⁹⁸ kend : kendi S.

⁹⁹⁹ adı: adını Y.

¹⁰⁰⁰ s zlerin tam m: h tm-i kel m S.

¹⁰⁰¹ da ı bunlaru  s zlerine: -S.

¹⁰⁰² ta acc b  zre iken: hayr n olup dururken S.

¹⁰⁰³ bunlaru : bunların S.

¹⁰⁰⁴ ki: -M, -Y.

¹⁰⁰⁵  abakada:  abakadan M.

¹⁰⁰⁶ ba d: ba de S.

¹⁰⁰⁷ amm : -M, -S.

¹⁰⁰⁸ g ne: -S.

¹⁰⁰⁹ sub h ne'l-Melik 'l-k dir diy p: -S.

¹⁰¹⁰ ta acc b eyledi: hayr n oldu S.

¹⁰¹¹ az  alup: -S.

¹⁰¹² dem-i cehennem: ce ennem n demi S.

¹⁰¹³ bile: -Y.

¹⁰¹⁴ veli: l kin M.

¹⁰¹⁵ Res l-i Ekrem: Res l S.

¹⁰¹⁶ Bu kez: -M, -Y.

¹⁰¹⁷ h lleri: h le S.

¹⁰¹⁸ g r p: -S.

¹⁰¹⁹  aldı: olup S.

¹⁰²⁰ ve: -S.

¹⁰²¹ yine: gine S.

¹⁰²² bir c nibe: -S.

¹⁰²³ olup gitdi: oldu Y.

¹⁰²⁴ G nlerde: -S.

¹⁰²⁵ t rurlar: dururlar S.

birer k amıları¹⁰²⁶ var ve bunların yakınında iki dery a var. G ah g ah bu denizler¹⁰²⁷ c u u¹⁰²⁸ h ur u a gel p birbirine¹⁰²⁹ hamle id p birbirine¹⁰³⁰ [S16a] [Y17a] karı mak dilerler¹⁰³¹ bunlar ise ol k amılar ile ol denizlere¹⁰³² ururlar. B lkıy  bunlara yakın varup sel m virdi anlar dağı¹⁰³³ sel mın aldı ve¹⁰³⁴ eyitdiler ey  a   sen kims n-kim¹⁰³⁵ biz¹⁰³⁶ sen n gibi  a   dağı¹⁰³⁷ g rd g m z¹⁰³⁸ yokdur didiler. B lkıy  eyitdi¹⁰³⁹ ben¹⁰⁴⁰ ben  adem m adıma B lkıy  dirler bunlar dağı¹⁰⁴¹ ta acc b id p eyitdiler¹⁰⁴² y  adem [M20b] ođlı¹⁰⁴³ sen bu araya¹⁰⁴⁴ ne t r k ile¹⁰⁴⁵ geld n bize haber vir¹⁰⁴⁶ didiler. B lkıy  dağı ba ına gelen h lleri¹⁰⁴⁷ ser- -p ¹⁰⁴⁸ hik ye eyledi. Bunlar  acebe kaldılar B lkıy  eyitdi¹⁰⁴⁹ ben size h l mden haber vird m¹⁰⁵⁰ siz dağı ba a kend ¹⁰⁵¹ h li n zden¹⁰⁵² haber vir n did kde¹⁰⁵³ bu  ular¹⁰⁵⁴ ve bu dery alar ned r didi¹⁰⁵⁵ bunlar eyitdiler¹⁰⁵⁶ y  B lkıy  c mle d ny a y zinde olan¹⁰⁵⁷ ne-kadar tatlı ve acı¹⁰⁵⁸  ular

¹⁰²⁶ k amıları: k amılar Y.

¹⁰²⁷ denizler: dery alar S.

¹⁰²⁸ u: -Y.

¹⁰²⁹ birbirine: -M, -Y.

¹⁰³⁰ hamle id p birbirine: -S.

¹⁰³¹ dilerler: diler S.

¹⁰³² denizlere: denizleri S, Y.

¹⁰³³ dağı: -S.

¹⁰³⁴ sel mın aldı ve: sel m alup S.

¹⁰³⁵ kims n-kim: kims n Y.

¹⁰³⁶ biz: -M, -Y.

¹⁰³⁷ dağı: -M, -Y.

¹⁰³⁸ g rd g m z: g rdig m z Y.

¹⁰³⁹ eyitdi: didi Y.

¹⁰⁴⁰ ben: -Y.

¹⁰⁴¹ dağı: -S.

¹⁰⁴² eyitdiler: -S, didiler Y.

¹⁰⁴³ oğlı: oğlanı M.

¹⁰⁴⁴ bu araya: bunda S, buraya Y.

¹⁰⁴⁵ ne t r k ile: nice S, na ıl Y.

¹⁰⁴⁶ bize haber vir: -S.

¹⁰⁴⁷ h lleri: serenc mı S.

¹⁰⁴⁸ ser- -p : -S.

¹⁰⁴⁹ eyitdi: didi Y.

¹⁰⁵⁰ ben size h l mden haber vird m: -S.

¹⁰⁵¹ kend : -Y.

¹⁰⁵² ba a kend  h li n zden: kimlersiz ba a S.

¹⁰⁵³ vir n did kde: virin did kde vir n ve S.

¹⁰⁵⁴ bu  ular: -S.

¹⁰⁵⁵ didi: did kde M.

¹⁰⁵⁶ eyitdiler: didiler Y.

¹⁰⁵⁷ d ny a y zinde olan: d ny ada S, d ny a y zinde Y.

¹⁰⁵⁸ tatlı ve acı: acı ve tatlı S.

ki¹⁰⁵⁹ vardır cemī^csinüñ¹⁰⁶⁰ başı bu deryâlardır. Öyle olsa her bār ki bu iki¹⁰⁶¹ deñizin¹⁰⁶² biri acı şularuñ başıdır¹⁰⁶³ ve biri tatlı şularuñ¹⁰⁶⁴ başıdır birbirlerine yine¹⁰⁶⁵ hamle iderler¹⁰⁶⁶ karışmak dilerler biz dağı kamaçı¹⁰⁶⁷ ile urup men^c iderüz zīrā Hāk te^cālā hazretleri¹⁰⁶⁸ bizi bu şularuñ üzerine¹⁰⁶⁹ mü^vvekkel kılmışdur¹⁰⁷⁰ [S16b] ve eger bu acı şu tatlı şuyı başsa idi¹⁰⁷¹ ^cumūmen¹⁰⁷² tatlı¹⁰⁷³ şular acı¹⁰⁷⁴ olurdu¹⁰⁷⁵¹⁰⁷⁶ hīç¹⁰⁷⁷ dünyāda tatlı şu kalmazdı kuruda olan maḥlūk cümle¹⁰⁷⁸ helāk olurdu ve eger¹⁰⁷⁹ tatlı şu acı şuyı başsa idi¹⁰⁸⁰ ^cumūmen¹⁰⁸¹ acı şular tatlı olup dünyāda acı şu kalmazdı¹⁰⁸² ve cemī^c acı şu içinde olan maḥlūk¹⁰⁸³ helāk olurdu. Emr-i Hāk-ıla biz¹⁰⁸⁴ bu şuları ayırırız¹⁰⁸⁵ birbirinden men^c iderüz tā rüz-ı kıyāmete¹⁰⁸⁶ degin biz¹⁰⁸⁷ bu hızmət üzreyüz didiler [Y17b] andan¹⁰⁸⁸ Bülkiyā bu ḥāli görüp¹⁰⁸⁹ Hāk te^cālānuñ

¹⁰⁵⁹ ki: -S.

¹⁰⁶⁰ cemī^csinüñ: cümlesinüñ S.

¹⁰⁶¹ iki: -S.

¹⁰⁶² deñizin: deñiz ki M, deñizler Y.

¹⁰⁶³ başıdır: başı S.

¹⁰⁶⁴ şularuñ: şuların S.

¹⁰⁶⁵ yine: -M, -Y.

¹⁰⁶⁶ iderler: idüp S.

¹⁰⁶⁷ kamaçı: kamaçılar M.

¹⁰⁶⁸ te^cālā hazretleri: -S.

¹⁰⁶⁹ şularuñ üzerine: şulara M, S.

¹⁰⁷⁰ kılmışdur: kıldı S.

¹⁰⁷¹ idi: -Y.

¹⁰⁷² ^cumūmen: cümle S.

¹⁰⁷³ tatlı: tatlı M.

¹⁰⁷⁴ Kelime M nüshasında mükerrerdir.

¹⁰⁷⁵ olurdu: olup M.

¹⁰⁷⁶ dünyā yüzinde: hīç dünyāda Y, S.

¹⁰⁷⁷ hīç: -M.

¹⁰⁷⁸ cümle: cümlesi M.

¹⁰⁷⁹ ve eger: o ger M.

¹⁰⁸⁰ idi: -S.

¹⁰⁸¹ ^cumūmen: cümle S.

¹⁰⁸² dünyāda acı şu kalmazdı: -S, dünyā yüzinde acı şu kalmayup M.

¹⁰⁸³ ve cemī^c acı şu içinde olan maḥlūk: acı şu içinde olan cemī^c maḥlūk M.

¹⁰⁸⁴ biz: ben S.

¹⁰⁸⁵ ayırırız: -S, -Y.

¹⁰⁸⁶ rüz-ı kıyāmete: kıyāmete S.

¹⁰⁸⁷ biz: -Y.

¹⁰⁸⁸ andan: -S.

¹⁰⁸⁹ bu ḥāli görüp: -S.

1090 dem-beste alup¹⁰⁹⁰ ve¹⁰⁹¹ anlara¹⁰⁹² vedā^c idüp [M21a] bir cānibe daı¹⁰⁹³
 revāne olup gitdi¹⁰⁹⁴. Bir gūn yine Būlkıyā¹⁰⁹⁵ bir aa geldi¹⁰⁹⁶ gōrdi-ki dōrt dāne
 melek el¹⁰⁹⁷ aldırup Allāh te‘ālā azretlerine¹⁰⁹⁸ mūnācāt¹⁰⁹⁹ iderler ammā
 bunlaruñ¹¹⁰⁰ her biri bir dūrlū¹¹⁰¹ ŗūretde biri insān ŗūretinde¹¹⁰² ve baŗı ve gōvdesi
 insān ŗeklinde¹¹⁰³ ve birinūñ gōvdesi uŗ ve baŗı ādeme beñzer ve birinūñ gōvdesi
 arslan¹¹⁰⁴ [S17a] ve¹¹⁰⁵ baŗı ādeme beñzer ve birinūñ gōvdesi aplan ve¹¹⁰⁶ baŗı ādeme
 beñzer.¹¹⁰⁷ Būlkıyā bunları gōrūp¹¹⁰⁸ ‘acebe aldı ve¹¹⁰⁹ eyitdi¹¹¹⁰ ey Bāri Hūdā¹¹¹¹
 udretūñe¹¹¹² nihāyet yodur¹¹¹³ diyūp bunlara yaın varup selām virdi bunlar daı¹¹¹⁴
 ‘aleyk alup eyitdiler¹¹¹⁵ ey ŗaŗŗ¹¹¹⁶ sen¹¹¹⁷ kimsin ve ne gūne kimsesin¹¹¹⁸ biz¹¹¹⁹
 senūñ¹¹²⁰ hey’etinde kimse gōrmūŗ degūlūz¹¹²¹ didūklerinde¹¹²² Būlkıyā daı¹¹²³

1090 dem-beste alup: ayrān olup S.

1091 ve: -S.

1092 anlara: bunlara S.

1093 daı: -S.

1094 revāne olup gitdi: revāne oldu M, revān oldu Y.

1095 yine Būlkıyā: Būlkıyā gine S.

1096 aa geldi: daa gelūp S.

1097 el: ellerin S.

1098 Allāh te‘ālā azretlerine: Hā te‘ālāya S.

1099 mūnācāt: du ‘ā S.

1100 bunlaruñ: bunlar S.

1101 dūrlū: -S.

1102 insān ŗūretinde: insāna beñzer S.

1103 insān ŗeklinde: insāna beñzer S.

1104 arslān: aplan M.

1105 ve: -S.

1106 ve: -M, -S.

1107 ve birinūñ gōvdesi aplan baŗı ādeme beñzer: -M.

1108 bunları gōrūp: -S.

1109 ‘acebe aldı ve: ayrān olup S.

1110 eyitdi: didi Y.

1111 ey Bāri Hūdā: yā Rabb S.

1112 udretūñe: kudretine M, udretin S.

1113 nihāyet yodur: bī-nihāyedūr S.

1114 daı: -S, da Y.

1115 eyitdiler: didiler Y.

1116 ey ŗaŗŗ: -S.

1117 sen: -S, -Y.

1118 ve ne gūne kimsesin: -S.

1119 biz: -M, -Y.

1120 senūñ: -Y.

1121 hey’etinde kimse gōrmūŗ degūlūz: gibi ŗūretlū ŗaŗŗ gōrmedūk S.

1122 didūklerinde: didiler S.

1123 daı: -S.

bunlara¹¹²⁴ kendünün nev^c-i benī ādemden olup ve bālāda zıkr olunduğı¹¹²⁵ vech¹¹²⁶ üzere bir bir beyān eyleyüp¹¹²⁷ ve bunlara¹¹²⁸ suʿāl eyledi-kim¹¹²⁹ yā siz¹¹³⁰ kimlersiñüz¹¹³¹ didi¹¹³² bu arada emr-i Ḥaḫḫ-ıla ne hıdmete taʿyīnsiz¹¹³³ anlar¹¹³⁴ eyitdiler¹¹³⁵ baḫa¹¹³⁶ yā Bülḫıyā biz dört tāʾifenün¹¹³⁷ duʿācılarımız ki¹¹³⁸ her birimiz kendü¹¹³⁹ cinsimüze¹¹⁴⁰ duʿā iderüz diyüp bunlar el ḫaldırup duʿāya başladılar Bülḫıyā temāşāya durdı.¹¹⁴¹ İnsān şüretinde ve şeklinde¹¹⁴² olan melek ol-dem¹¹⁴³ el ḫaldırup eyitdi¹¹⁴⁴ İlähī ve¹¹⁴⁵ Seyyidī ve Mevlāyī seniñ¹¹⁴⁶ birlüğüñ¹¹⁴⁷ ḫaḫḫı-çün cemīc insānı yaramaz fiʿllerden sen şaḫla şovuk şerrinden¹¹⁴⁸ ve ısıcaḫ şerrinden ve¹¹⁴⁹ yirden biten belālardan ve gökden [Y18a] yağan ḫazālardan [S17b] sen¹¹⁵⁰ şaḫla¹¹⁵¹ emīn eyle şeytān-ı laʿīn¹¹⁵² şerrinden sen¹¹⁵³ şaḫla cümle insānuñ¹¹⁵⁴ [M21b] rızḫlarını¹¹⁵⁵

¹¹²⁴ bunlara: -M, -Y.

¹¹²⁵ olunduğı: olunduğı M.

¹¹²⁶ vech: -Y.

¹¹²⁷ kendünün nev^c-i benī ādemden olup ve bālāda zıkr olunduğı vech üzere bir bir beyān eyleyüp: geçen mācerāsın ḫaber virüp benī ādem olduḫın beyān idüp S; beyān eyleyüp: ʿıyān eyledi Y.

¹¹²⁸ ve bunlara: -S, ve anlara Y.

¹¹²⁹ suʿāl eyledi-kim: eyitdi S.

¹¹³⁰ siz: sizler S.

¹¹³¹ kimlersiñüz: kimlersiz Y, -M.

¹¹³² didi: -M, -Y.

¹¹³³ bu arada emr-i Ḥaḫḫ-ıla ne hıdmete taʿyīnsiz: -S.

¹¹³⁴ anlar: bunlar S.

¹¹³⁵ eyitdiler: didiler Y.

¹¹³⁶ baḫa: -M, -Y.

¹¹³⁷ tāʾifenün: tāʾifinin M.

¹¹³⁸ ki: -M, -Y.

¹¹³⁹ kendü: kendi S.

¹¹⁴⁰ cinsimüze: cinsimüzden Y.

¹¹⁴¹ durdı: ḫurdı Y.

¹¹⁴² ve şeklinde: -S, -Y.

¹¹⁴³ ol-dem: -S, -Y.

¹¹⁴⁴ eyitdi: didi Y.

¹¹⁴⁵ ve: -S, -Y.

¹¹⁴⁶ seniñ: -M, -Y.

¹¹⁴⁷ birlüğüñ: birligin S.

¹¹⁴⁸ şerrinden: -M, -S.

¹¹⁴⁹ ve: -S.

¹¹⁵⁰ sen: -S.

¹¹⁵¹ şaḫla: -M, -S.

¹¹⁵² şeytān-ı laʿīn: şeytān S.

¹¹⁵³ sen: -M, -S.

¹¹⁵⁴ insānuñ: insāna S.

¹¹⁵⁵ rızḫlarını: rızḫların S, Y.

ğā'ib¹¹⁵⁶ hāzīneñden ihsān eyle yā Raḥman¹¹⁵⁷ yā Raḥīm diyü¹¹⁵⁸ du'ā kıldı ve ol ādem-ser¹¹⁵⁹ ve¹¹⁶⁰ arslan-ten olan¹¹⁶¹ el kaldırıp ey Kādir Allāh¹¹⁶² sen Vāhid'sin¹¹⁶³ ve¹¹⁶⁴ hidāyetinüñ¹¹⁶⁵ ḥaqqı-çün cemī'c yırtıcı cān-verlerinüñ¹¹⁶⁶ kaydın¹¹⁶⁷ görüp anları¹¹⁶⁸ tağda ve derede¹¹⁶⁹ şovuk şiddetinden ve ısıcağ hiddetinden¹¹⁷⁰ ve ādem oğlanları ḥavfindan sen emīn eyle ve bunlarıñ¹¹⁷¹ nafağaların¹¹⁷² ğā'ib hāzīneñden ihsān eyle¹¹⁷³ diyüp tamām eyledi ve ol murğ-ten ve insān-ser daḥı¹¹⁷⁴ el kaldırıp ey Kerīm¹¹⁷⁵ Allāh sen Kerīm'sin ve 'Ālim'sin¹¹⁷⁶ 'ilmüñ¹¹⁷⁷ ḥaqqı-çün cemī'c kuşları şovuk ve ısıcağ şiddetinden ve insāna giriftār olmağluğdan¹¹⁷⁸ sen ḥıfz eyle¹¹⁷⁹ emānuñda kıl¹¹⁸⁰ ve daḥı¹¹⁸¹ bunlarıñ¹¹⁸² nafağaların şanmadukları¹¹⁸³ yirden tağda ve taşda ve kara[da]¹¹⁸⁴ deryāda¹¹⁸⁵ sen naşīb¹¹⁸⁶ eyle didi¹¹⁸⁷ yā Ḥakīm ḥükmüñ ḥaqqı-çün diyüp tamām eyledi.¹¹⁸⁸ Ba' de ol ḥayvān-ten [S18a] ve insān-ser olan melek¹¹⁸⁹ el kaldırıp eyitdi ey

¹¹⁵⁶ ğā'ib: -Y.

¹¹⁵⁷ yā Raḥman: -S.

¹¹⁵⁸ diyü: diyüp S.

¹¹⁵⁹ ādem-ser: ādem Y.

¹¹⁶⁰ ve: -S, -Y.

¹¹⁶¹ olan: daḥı M, -Y.

¹¹⁶² ey Kādir Allāh: ilāhī S.

¹¹⁶³ Vāhidsin: Kādirsün S, Vāhidsün M.

¹¹⁶⁴ ve: -M, -S.

¹¹⁶⁵ hidāyetinüñ: birlügin S.

¹¹⁶⁶ cān-verlerinüñ: cān-verlerin S, cāñ-verlerüñ Y.

¹¹⁶⁷ kaydın: kaydını S, Y.

¹¹⁶⁸ anları: anlarıñ Y.

¹¹⁶⁹ ve derede: -Y.

¹¹⁷⁰ hiddetinden: şiddetinden S.

¹¹⁷¹ bunlarıñ: bunların S.

¹¹⁷² nafağaların: nafağalarını M.

¹¹⁷³ ihsān eyle: eksük eyleme Y.

¹¹⁷⁴ daḥı: -S.

¹¹⁷⁵ Kerīm: Kerem S.

¹¹⁷⁶ sen kerīmsin ve 'Ālīmsin: -S.

¹¹⁷⁷ 'ilmüñ: senüñ birlügin S.

¹¹⁷⁸ olmağluğdan: olmakdan S.

¹¹⁷⁹ eyle: -Y.

¹¹⁸⁰ emānuñda kıl: -M, -S.

¹¹⁸¹ daḥı: -M, -Y.

¹¹⁸² bunlarıñ: -S.

¹¹⁸³ şanmadukları: ummadukları S.

¹¹⁸⁴ kara[da]: -S, -Y.

¹¹⁸⁵ deryāda: baḥrde S, Y.

¹¹⁸⁶ naşīb: āsān S.

¹¹⁸⁷ didi: -M, -Y.

¹¹⁸⁸ yā Ḥakīm ḥükmüñ ḥaqqı-çün diyüp tamām eyledi: -S.

¹¹⁸⁹ melek: -M, -S.

Başır Allāh sen Ḥalīmsin ḥilmūñ ḥaqqı-çün cemī^c yemesi ḥelāl olan ve mazlūm olan¹¹⁹⁰ ḥayvānları zālīm şerrinden ve yırtıcılar belāsından şovuk ve ısıcaḳ şiddetinden¹¹⁹¹ ḥıfz eyle¹¹⁹² ve bunlaruñ rızqlarını¹¹⁹³ şanmaduḳları yirden¹¹⁹⁴ vir yā Şekūr şükrūñ ḥaqqı-çün¹¹⁹⁵ diyüp ol maḥalde¹¹⁹⁶ durup¹¹⁹⁷ el yüze¹¹⁹⁸ sürdiler. Bülkıyā bunlaruñ daḥı¹¹⁹⁹ ḥāline muṭṭali^c olup¹²⁰⁰ Ḥaḳ te‘ālānuñ luṭf u iḥsānına¹²⁰¹ **[M22a]** şükrler¹²⁰² idüp¹²⁰³ bir cānibe daḥı revāne oldı. Bir gün **[Y18b]** yine¹²⁰⁴ bir taḡa¹²⁰⁵ iriḫdi meger bu taḡ¹²⁰⁶ Kūh-ı Kāf idi. Kırx gün miḳdārı ot köki yiyerek ol kūhuñ üzerine çıḳdı görđi-kim ol taḡuñ¹²⁰⁷ üzerinde¹²⁰⁸ bir melek ayaḡ üzre¹²⁰⁹ ṭurmuş¹²¹⁰ ve iki eli vardur¹²¹¹ biri¹²¹² siyāh ve biri aḳ. Ol¹²¹³ aḳ olan elini açmış kara olan¹²¹⁴ elini¹²¹⁵ yummuş. Bülkıyā aña¹²¹⁶ selām virdi ol melek ‘aleyk aldı¹²¹⁷ ve¹²¹⁸ eyitdi¹²¹⁹ ey şaḫş¹²²⁰ ne gūne¹²²¹ kimsesin¹²²² kendü aşl-ı nihāduñdan¹²²³ baña¹²²⁴ ḥaber vir ve¹²²⁵

¹¹⁹⁰ olan: -M.

¹¹⁹¹ şovuk ve ısıcaḳ şiddetinden: -Y.

¹¹⁹² ḥıfz eyle: ḥıfz emānuñda eyle Y.

¹¹⁹³ rızqlarını: rızqların S.

¹¹⁹⁴ şanmaduḳları yirden: bereket Y.

¹¹⁹⁵ yā Şekūr şükrūñ ḥaqqı-çün: -S.

¹¹⁹⁶ ol maḥalde: ol-dem S.

¹¹⁹⁷ durup: -S, ṭurup Y.

¹¹⁹⁸ yüze: yüz S.

¹¹⁹⁹ daḥı: -S.

¹²⁰⁰ ḥāline muṭṭali^c olup: aḥvālin bilüp S.

¹²⁰¹ Ḥaḳ te‘ālānuñ luṭf u iḥsānına: -S, luṭfuna ve iḥsānına Y.

¹²⁰² şükrler: şükr-i yezdān S.

¹²⁰³ idüp: eyleyüp Y.

¹²⁰⁴ yine: gine S.

¹²⁰⁵ taḡa: daḡa S.

¹²⁰⁶ meger bu taḡ: bu tāḡ meger S.

¹²⁰⁷ taḡuñ: taḡ S.

¹²⁰⁸ üzerinde: üzre S.

¹²⁰⁹ bir melek ayaḡ üzre: ayaḡ üzre bir melek ṭurmuş Y.

¹²¹⁰ ṭurmuş: durur S.

¹²¹¹ vardur: var S, Y.

¹²¹² biri: bir S.

¹²¹³ Ol: -M, -S.

¹²¹⁴ olan: -Y.

¹²¹⁵ elini: elin M.

¹²¹⁶ aña: buña S.

¹²¹⁷ aldı: alup S, didi Y.

¹²¹⁸ ve: -S.

¹²¹⁹ eyitdi: ider S.

¹²²⁰ ey şaḫş: -S.

¹²²¹ gūne: -S.

¹²²² kimsesin: kişisin S.

¹²²³ kendü aşl-ı nihāduñdan: -S.

¹²²⁴ baña: -Y.

¹²²⁵ ve: didükde S.

[S18b] bu yirlere gelmekden murāduñ nedür didi¹²²⁶ 1227 Bülkıyā eyitdi¹²²⁸ benüm aşlum¹²²⁹ benī ādemdür¹²³⁰ ve¹²³¹ başıma niçe aḥvāl-i pür-‘ibret¹²³² gelmişdür diye¹²³³ bālāda zıkr olınanları bir bir¹²³⁴ beyān¹²³⁵ eyledi ve eyitdi¹²³⁶ yā¹²³⁷ siz¹²³⁸ emr-i Ḥaḫḫ-ıla bu arada¹²³⁹ ne ḥızmete me’mürsüz¹²⁴⁰ didi¹²⁴¹ ol melek eyitdi¹²⁴² yā Bülkıyā ol zemān-kim Allāh¹²⁴³ te‘ālā gice¹²⁴⁴ ve gündüzi ḥalk eyledi¹²⁴⁵ beni giceye¹²⁴⁶ ve gündüze müve’kkel kıldı aḥşām olıcaḫ¹²⁴⁷ bu siyāh elümi¹²⁴⁸ açup¹²⁴⁹ beyāz elümi ḫaparum cemīc dünyā ḫaranluḫ¹²⁵⁰ olur ve şabāḫ olıcaḫ aḫ elümi açup¹²⁵¹ siyāh elümi ḫaparum cümle ‘ālem aydınlıḫ olur tā rüz-ı ḫıyāmete degin ben bu ḫāldeyüm¹²⁵² diyüp ḫāmüş oldı çün-kim¹²⁵³ Bülkıyā bunuñ ḫälinden ḫaber-dār¹²⁵⁴ olup ve ol melege vedāc idüp¹²⁵⁵ yolına revāne oldı.¹²⁵⁶ Kūh-ı Ḳāf üzerinde¹²⁵⁷ kırk gün daḫı¹²⁵⁸ gitdi

---

¹²²⁶ bu yirlere gelmekden murāduñ nedür didi: -S.

¹²²⁷ didi: didükde Y.

¹²²⁸ eyitdi: didi Y.

¹²²⁹ eyitdi benüm aşlum: -S.

¹²³⁰ ādemdür: ādemüm S, ādemden Y.

¹²³¹ ve: diyüp S.

¹²³² -i pür-‘ibret: -Y.

¹²³³ diye: diyü Y.

¹²³⁴ bir bir: -Y.

¹²³⁵ başıma niçe aḥvāl-i pür-‘ibret gelmişdür diye bālāda zıkr olınanları bir bir beyān: başına gelen cümle naḫl S.

¹²³⁶ eyitdi: -M, -Y.

¹²³⁷ yā: -Y.

¹²³⁸ siz: sizler S.

¹²³⁹ bu arada: -S, -Y.

¹²⁴⁰ me’mürsüz: ta’yīnsiñüz S.

¹²⁴¹ didükde: didi M.

¹²⁴² eyitdi: didi Y.

¹²⁴³ Allāh: Ḥaḫḫ S.

¹²⁴⁴ gice: giceyi S.

¹²⁴⁵ eyledi: eyledi-ki Y.

¹²⁴⁶ gice: giceye S.

¹²⁴⁷ olıcaḫ: olunca S.

¹²⁴⁸ elümi: elüm Y.

¹²⁴⁹ açup: açarum M, Y.

¹²⁵⁰ ḫaranluḫ: ḫarañuluḫ Y.

¹²⁵¹ açup: açarum ve M.

¹²⁵² ḫāldeyüm: ḫızmetdeyüm S.

¹²⁵³ çünkim: andan S, çünki M.

¹²⁵⁴ bunuñ ḫälinden ḫaber-dār: bu ḫikmete ḫayrān S.

¹²⁵⁵ ve ol melege vedāc idüp: -S.

¹²⁵⁶ oldı: olup S.

¹²⁵⁷ üzerinde: üzerinden Y.

¹²⁵⁸ daḫı: -S.

günlerde¹²⁵⁹ bir gün¹²⁶⁰ cum^ca gicesi idi bir vādiye yitişdi¹²⁶¹ ahşām zemānı¹²⁶² idi¹²⁶³
[M22b] gördi-ki ol tağūñ¹²⁶⁴ üzerine¹²⁶⁵ bölük bölük fevc fevc¹²⁶⁶ bī-ḥadd u bī-
şümār¹²⁶⁷ melā'ike¹²⁶⁸ geldi ki ḥadd u¹²⁶⁹ ḥisābın Allāh te'ālā¹²⁷⁰ bilür. Ol melekler¹²⁷¹
zıkr [Y19a] ü¹²⁷² tesbīḥ ü¹²⁷³ istiğfār iderlerdi. Bülkıyā bunları¹²⁷⁴ görüp eyitdi¹²⁷⁵
'acabā [S19a] bunlar kimlerdür ola¹²⁷⁶ bu¹²⁷⁷ melekler daḥı¹²⁷⁸ Bülkıyā'yı¹²⁷⁹ görüp¹²⁸⁰
eyitdiler¹²⁸¹ ey¹²⁸² ādem oğlu¹²⁸³ sen¹²⁸⁴ bu araya¹²⁸⁵ nice düşdüñ¹²⁸⁶ Ḥazret-i Süleymān
zamānından beri¹²⁸⁷ Kūh-ı Kāf'a¹²⁸⁸ nev^c-i benī¹²⁸⁹ ādemden kimse¹²⁹⁰
gelmemişdür¹²⁹¹ didüklerinde Bülkıyā eyitdi el-ḥamdulī'llāh hele benī ādeme yakın
gelmişüz kim¹²⁹² beni bunlar¹²⁹³ su'āl itmeden nev^c-i insān¹²⁹⁴ olduğum bildiler¹²⁹⁵

¹²⁵⁹ günlerde: -S, -Y.

¹²⁶⁰ gün: gün-ki Y.

¹²⁶¹ yitişdi: irişdi S.

¹²⁶² zemānı: namāzı S.

¹²⁶³ idi: -Y.

¹²⁶⁴ tağūñ: dağūñ S.

¹²⁶⁵ üzerine: üzerinde M, S.

¹²⁶⁶ fevc fevc: -S.

¹²⁶⁷ u bī-şümār: -S, -Y.

¹²⁶⁸ melā'ike: melā'ikeler S.

¹²⁶⁹ ḥadd u: -S, -Y.

¹²⁷⁰ te'ālā: -S, -Y.

¹²⁷¹ Ol melekler: bunlar S.

¹²⁷² ü: -S.

¹²⁷³ ü: -Y.

¹²⁷⁴ bunı: bunları Y.

¹²⁷⁵ bunları görüp eyitdi: -S, eyitdi: -Y.

¹²⁷⁶ ola: ol M.

¹²⁷⁷ bu: -M, -Y.

¹²⁷⁸ daḥı: -S.

¹²⁷⁹ Bülkıyā'yı: Bülkıyā'ya S.

¹²⁸⁰ görüp: -S.

¹²⁸¹ eyitdiler: didiler Y.

¹²⁸² ey: -Y.

¹²⁸³ oğlu: oğlu Y.

¹²⁸⁴ sen: siz Y.

¹²⁸⁵ araya: aralarda: Y.

¹²⁸⁶ düşdüñ: geldüñ Y.

¹²⁸⁷ Ḥazret-i Süleymān zamānından beri: Ḥazret-i Süleymān'dan berü M, Ḥazret-i Süleymān vaqtinden beri S.

¹²⁸⁸ Kūh-ı Kāf'a: bunda S.

¹²⁸⁹ benī: -Y.

¹²⁹⁰ nev^c-i benī ādemden kimse: ādem oğlu S.

¹²⁹¹ gelmemişdür: geldiği yokdur S.

¹²⁹² gelmişüz kim: gelmişem-ki S.

¹²⁹³ beni bunlar: bunlar beni S.

¹²⁹⁴ nev^c-i insān: insān S.

¹²⁹⁵ bildiler: bildiñüz M.

diyüp¹²⁹⁶ ve bu¹²⁹⁷ kendü aḥvālinden¹²⁹⁸ bunlara¹²⁹⁹ bir bir¹³⁰⁰ ḥaber virdi bildürdi¹³⁰¹
ve eyitdi¹³⁰² yā¹³⁰³ sizler bu arada¹³⁰⁴ neylersiz bu kadar bī-nihāye meleklersiz¹³⁰⁵ didi
anlar eyitdiler yā Bülḳıyā bu Kūh-ı Ḳāf' uñ bir cānibinde bir vilāyet vardur ki yidi bu
dünyā deñlü¹³⁰⁶ büyükdür biz ol vilāyetde oluruz imdi Ḥaḳ te'ālā dünyāyı cum'ca günü
ḥalk idüp¹³⁰⁷ yine¹³⁰⁸ cum'ca günü ḳıyāmeti ḳoparmasın¹³⁰⁹ va'ce eylemişdür.¹³¹⁰ Öyle
olıcak¹³¹¹ bizler daḥı ḳıyāmet ḳorḳusından cum'ca gicesi¹³¹² gelince anda oluruz cum'ca
gicesi yine¹³¹³ gelüp¹³¹⁴ bu¹³¹⁵ tarz üzre¹³¹⁶ zıkr ü¹³¹⁷ istiḡfār¹³¹⁸ iderüz diyüp cevāb
virdiler.¹³¹⁹ Bülḳıyā daḥı¹³²⁰ bunlaruñ¹³²¹ bu sözlerin¹³²² işidüp ḥamd u¹³²³ şükr iderek
Kūh-ı Ḳāf' uñ rub'c-ı meskūn ḫarafına geldi¹³²⁴ [S19b] ve inişe [M23a] yöneldi ammā
bir mertebe belā¹³²⁵ çekdi-ki ta'bir ḳābil degül¹³²⁶ elleri ayakları sıyrılıp pāre pāre
oldı.¹³²⁷ Hele ne ḥāl ise aşaḡa inüp¹³²⁸ bir ulu şaḫrāya düşdi-ki adına şaḫrā-yı Heyhāt

¹²⁹⁶ diyüp: -M, diyü Y.

¹²⁹⁷ ve bu: -S, -Y.

¹²⁹⁸ kendü aḥvālinden: kendi aḥvālin S.

¹²⁹⁹ bunlara: -M, -Y.

¹³⁰⁰ bir bir: -S.

¹³⁰¹ bildürdi: -M, -S.

¹³⁰² eyitdi: didi Y.

¹³⁰³ yā: -S.

¹³⁰⁴ bu arada: -Y.

¹³⁰⁵ bu kadar bī-nihāye meleklersiz: -S.

¹³⁰⁶ deñlü: ḳadar S, gibi Y.

¹³⁰⁷ idüp: itdi Y.

¹³⁰⁸ yine: gine S.

¹³⁰⁹ ḳoparmasın: ḳoparmaḡa S.

¹³¹⁰ eylemişdür: itmişdür S.

¹³¹¹ Öyle olıcak: -S.

¹³¹² gicesi: gice Y.

¹³¹³ yine: gine S.

¹³¹⁴ cum'ca gicesi yine gelüp: -Y.

¹³¹⁵ bu: bunda S.

¹³¹⁶ tarz üzre: -S.

¹³¹⁷ ü: ve daḥı S.

¹³¹⁸ istiḡfār: tesbīḥ Y.

¹³¹⁹ diyüp cevāb virdiler: didiler S.

¹³²⁰ daḥı: -S.

¹³²¹ bunlaruñ: bunlardan S.

¹³²² sözlerin: cevābı S.

¹³²³ u: -S, -Y.

¹³²⁴ geldi: gelüp S.

¹³²⁵ belā: cefā S.

¹³²⁶ ta'bir ḳābil degül: olmaz S, ḳābili ta'bir degül Y.

¹³²⁷ oldı: olayazdı M.

¹³²⁸ indi: inüp S.

dirlerdi Bülkıyā¹³²⁹ bu şahrāda¹³³⁰ gide gide¹³³¹ ‘aciz alup¹³³² ve avm¹³³³ ü¹³³⁴
abİlesin¹³³⁵ aup zār u¹³³⁶ feryād ılmaa baqladı eyitdi ilāhİ¹³³⁷ bu meaatu daı
pāyānı [Y19b] gelmedi-mi ey Bāri Hūdāyā¹³³⁸ egeri benden bir ulu gūnāh şadır
oldısa¹³³⁹ velİ sen benüm¹³⁴⁰ kemlūgime¹³⁴¹ cezā itme¹³⁴² diyü¹³⁴³ aqlardı ve iderdi-ki
Şİ‘r¹³⁴⁴

__./._.__./._.__./.

Tā kerde gūneh der-İn cihān kİst be-gū

Men bed konem u tu bed-mūkāfātİ dehİ

Pes far-ı miyān-ı men u tevİd-i be-gū¹³⁴⁵

Yā Rab ulu İi hemİe gūnāh ve senü İü ‘āşİ ullara luf-ile nigāhdur diyüp¹³⁴⁶
aqlayaraq ol şahrā-yı Heyhāt’da gitmekde diyüp Şāhmarān kelāmın atm¹³⁴⁷ eyledi.
Bu kez¹³⁴⁸ Cāmasb Yemliā’dan ün¹³⁴⁹ bu ikāyeti¹³⁵⁰ istimā‘ eyledi ve¹³⁵¹ ayrān

---

¹³²⁹ Bülkıyā: Bülkıyā’dur S.

¹³³⁰ şahrāda: şahrālarda S.

¹³³¹ gide gide: gitmeden S.

¹³³² alup: alur Y.

¹³³³ avm: avmin Y.

¹³³⁴ ü: -S, -Y.

¹³³⁵ abİlesin: -Y.

¹³³⁶ u: -S, -Y.

¹³³⁷ ilāhİ: -M.

¹³³⁸ yā: -M, -S.

¹³³⁹ oldısa: oldı S, Y.

¹³⁴⁰ sen benüm: -S.

¹³⁴¹ kemlūgüme: kemlūgime M, S.

¹³⁴² itme: eyleme Y.

¹³⁴³ kemlūgüme cezā itme diyü: yüz arasına bama diyüp S.

¹³⁴⁴ ve iderdi-ki i‘r: -S; i‘r: beyt Y.

¹³⁴⁵ “Bu cihanda gūnah olduundan beri ben yanlıtayım ve sen deerlendiriyorsun, benimle aranda.....” Manzumenin bir mısramın eksik olduu gürölmektedir. Buradaki manzume S nüshasında mevcut deildir.

¹³⁴⁶ ulu İi hemİe gūnāh ve senü İü ‘āşİ ullara luf-ile nigāhdur diyüp: luf senüdür diyüp S; diyüp: diyü M.

¹³⁴⁷ kelāmın atm: atm-i kelām S.

¹³⁴⁸ Bu kez: -M, -Y.

¹³⁴⁹ Yemliā’dan ün: -S.

¹³⁵⁰ ikāyeti: hikāyeyi S.

¹³⁵¹ istimā‘ eyledi ve: İidüp S; ve: -Y.

1352 kaldı¹³⁵² ve eyitdi¹³⁵³ ey¹³⁵⁴ Şāhmārān yā ol bī-çāre Bülkiyā’nuñ hāli nice oldu ki¹³⁵⁵
 vilāyetine düşüp¹³⁵⁶ şafāya nā’ıl¹³⁵⁷ olur mı bize anuñ hālinden¹³⁵⁸ haber virseñüz¹³⁵⁹
 didi. Yemliḥā eyitdi¹³⁶⁰ yā Cāmasb şimden-girü kışlamuza¹³⁶¹ gidecek zemānlar¹³⁶²
 [S20b] geldi bu ḥikāyātuñ¹³⁶³ bākīsın saña anda naql idem diyüp tedārüklerin¹³⁶⁴ görüp
 ol-ḳadar yılan ve ejderhā ‘askeri¹³⁶⁵ gelüp gine¹³⁶⁶ ḥāzır olup¹³⁶⁷ Şāhmarān ile¹³⁶⁸
 Cāmasb bir taḥt-ı [M23b] zer-nigār¹³⁶⁹ üzerinde¹³⁷⁰ ḳarār idüp¹³⁷¹ bir ejder ol taḥtı¹³⁷²
 başı üzre alup¹³⁷³ ‘asker-i mārān ālāy ālāy¹³⁷⁴ olup¹³⁷⁵ ‘azm-i rāh ḳıldılar tā kim¹³⁷⁶ az
 zemān içinde¹³⁷⁷ ol araya¹³⁷⁸ geldiler kim¹³⁷⁹ Yemliḥā¹³⁸⁰ ile Cāmasb anda buluşmuşlar
 idi ol ḳaşr-ı ‘āliye¹³⁸¹ gelüp anda¹³⁸² ḳarār itdiler ve yılanlar daḫı her biri¹³⁸³ yirli yirine
 gitdiler ḳünki¹³⁸⁴ mühimmāt-ı iḳāmet tamām oldu¹³⁸⁵ Cāmasb Şāh [Y/20a] mārān

1352 kaldı: oldu S.

1353 eyitdi: didi Y.

1354 ey: yā S.

1355 oldu ki: olur ki M; ki: -S.

1356 vilāyetine düşüp: diyārına varup S.

1357 nā’ıl: vāşıl S.

1358 anuñ hālinden: -S.

1359 virseñüz: virüñ S.

1360 Yemliḥā eyitdi: bu kez der Şāhmārān S.

1361 kışlamuza: kışlamıza S.

1362 zemānlar: zemān S.

1363 ḥikāyātuñ: ḥikāyetüñ S, ḥikāyetin Y.

1364 tedārüklerin: tedārük M, Y.

1365 ejderhā ‘askeri: ejderler S.

1366 gine: -M.

1367 ḥāzır olup: -S, ḥāzır gelüp Y.

1368 ile: ve S.

1369 zer-nigār: -S, -Y.

1370 bir taḥt-ı zer-nigār üzerinde: -S.

1371 ḳarār idüp: süvār olup S.

1372 bir ejder ol taḥtı: ol ejder taḥtı S.

1373 alup: getirüp S.

1374 ālāy ālāy: bölük bölük S.

1375 olup: -M, -Y.

1376 tā kim: -S.

1377 zamān içinde: zamānda Y.

1378 ol araya: anda S.

1379 kim: -Y.

1380 Yemliḥā: Şāhmārān S.

1381 ḳaşr-ı ‘āliye: ḳaşra S.

1382 gelüp anda: -S; anda: -Y.

1383 her biri: -M, -S.

1384 ḳünki: bu kez S.

1385 mühimmāt-ı iḳāmet tamām oldu: -S.

öñünde yüz yire urup¹³⁸⁶ eyitdi¹³⁸⁷ ey şāhum¹³⁸⁸ beni bu aradan vilāyetüme irsāl idüp¹³⁸⁹ vālidemi ve hātunımı görüp icāzetüñle¹³⁹⁰ yine¹³⁹¹ gelsem mümkin degül-mi¹³⁹² didi. Şāhmārān eyitdi baқа¹³⁹³ yā¹³⁹⁴ Cāmasb ol teklīf eyledüğüñ¹³⁹⁵ ma'nā muhāldür¹³⁹⁶ olmaz hemān şafāmuzda¹³⁹⁷ olalım anı gönülden gider¹³⁹⁸ didi. Cāmasb gördi-ki imkānı yok¹³⁹⁹ mahzūn olup¹⁴⁰⁰ eyitdi bārī bize dağı¹⁴⁰¹ ol¹⁴⁰² Bülkıyā'nuñ hāli neye varur¹⁴⁰³ bize¹⁴⁰⁴ luṭf idüp¹⁴⁰⁵ taqrīr buyurun¹⁴⁰⁶ didi.¹⁴⁰⁷ [S20b] Şāhmārān n'ola diyüp emr eyledi yine¹⁴⁰⁸ meclis müheyyā olup¹⁴⁰⁹ el cām-ı zerrīn-i Cem-āyīne¹⁴¹⁰ urup¹⁴¹¹ Cāmasb dağı¹⁴¹² mest-i bāde-i nāb olmaqla¹⁴¹³ diyār u dārın¹⁴¹⁴ ferāmūş kıilup¹⁴¹⁵ Şāhmārān'ın cemāl-i bā-kemālin temāşā idüp ve¹⁴¹⁶ gūş-ı cān-ıla kelām-ı dürer-bāruñ¹⁴¹⁷ diñlemege başladı.¹⁴¹⁸ Ol maḥalde¹⁴¹⁹ Yemliḥā¹⁴²⁰ dağı¹⁴²¹

¹³⁸⁶ urup: koyup S.

¹³⁸⁷ eyitdi: -S.

¹³⁸⁸ şāhum: şāh S.

¹³⁸⁹ irsāl idüp: gönder Y, gönder varup S.

¹³⁹⁰ icāzetüñle: -S.

¹³⁹¹ yine: gine S.

¹³⁹² degül-mi: olur mı S.

¹³⁹³ baқа: -M, -Y.

¹³⁹⁴ yā: ey Y.

¹³⁹⁵ teklīf eyledüğüñ: fikr itdügin S.

¹³⁹⁶ muhāldür: muhālātdan M, -Y.

¹³⁹⁷ şafāmuzda: zevkımuzda S.

¹³⁹⁸ anı gönülden gider: -S, -Y.

¹³⁹⁹ imkānı yok: imkān kabūl itmez Y.

¹⁴⁰⁰ mahzūn olup: hūzn-ile S, Y.

¹⁴⁰¹ dağı: -S, -Y

¹⁴⁰² ol: -M, -Y.

¹⁴⁰³ neye varur: nice olur S.

¹⁴⁰⁴ bize: -M.

¹⁴⁰⁵ luṭf idüp: -S.

¹⁴⁰⁶ taqrīr buyurun: beyān eyle S.

¹⁴⁰⁷ didi: didükde Y.

¹⁴⁰⁸ yine: ol-dem S.

¹⁴⁰⁹ müheyyā olup: ārāste idüp S.

¹⁴¹⁰ cām-ı zerrīn-i Cem-āyīne: cām-ı gül-feme S.

¹⁴¹¹ urup: urdılar S.

¹⁴¹² dağı: bu kez S.

¹⁴¹³ mest-i bāde-i nāb olmaqla: mest olmağ-ıla S; olmaqla: olmağla Y.

¹⁴¹⁴ diyār u dārın: gitmek sevdāsın S.

¹⁴¹⁵ kıilup: idüp S.

¹⁴¹⁶ idüp ve: iderek S.

¹⁴¹⁷ gūş-ı cān-ıla kelām-ı dürer-bāruñ: gūş-ı hūşın S; kelām-ı dürer-bāruñ: kelām-ı dürer-bārın Y.

¹⁴¹⁸ diñlemege başladı: andan yaña tıtdı S.

¹⁴¹⁹ Ol maḥalde: -S.

¹⁴²⁰ Yemliḥā: Şāhmārān S.

¹⁴²¹ dağı: -S.

dehen açup¹⁴²² eyitdi¹⁴²³ yā Cāmasb çünki¹⁴²⁴ Bülkiyā āh vāh iderek¹⁴²⁵ ol şahrā-yı bī-pāyānda¹⁴²⁶ bir nice gün revāne olup¹⁴²⁷ gitdi günlerde¹⁴²⁸ bir gün gelüp¹⁴²⁹ bir yire irişdi¹⁴³⁰ gördi-kim¹⁴³¹ bir yigit daḥı nev civān¹⁴³² bir mezāruñ¹⁴³³ [M24a] başı ucında göz yaşı döküp¹⁴³⁴ āh u enīn ile¹⁴³⁵ aḡlar Bülkiyā ol yigide¹⁴³⁶ selām virdi ve¹⁴³⁷ ḥamd¹⁴³⁸ şükr eyledi benī ādem diyārına geldim¹⁴³⁹ zan itdi¹⁴⁴⁰ ol vādī¹⁴⁴¹ ḥod perīler diyārı idi. Pes¹⁴⁴² ol yigit¹⁴⁴³ Bülkiyā’nuñ selāmuñ¹⁴⁴⁴ alup eyitdi bi-ḥamdi’llāh¹⁴⁴⁵ biz daḥı kendü cinsümüzden¹⁴⁴⁶ bir benī ādem gördük diyüp¹⁴⁴⁷ eyitdi¹⁴⁴⁸ [Y20b] yidi yıldır bu arada¹⁴⁴⁹ yalñuz otururdum¹⁴⁵⁰ didi. Bülkiyā eyitdi ey yigit¹⁴⁵¹ yā bu diyār benī ādem diyārı¹⁴⁵² degül-midür didi¹⁴⁵³ ol yigit eyitdi degüldür didi¹⁴⁵⁴ Bülkiyā [S21a] eyitdi yā sen bu mezār üzerinde¹⁴⁵⁵ oturup perīler diyārında n’eylersin¹⁴⁵⁶ bize aḡl-ı nihāduñdan¹⁴⁵⁷ ḥaber vir didi. Ol yigit eyitdi¹⁴⁵⁸ yā Bülkiyā¹⁴⁵⁹ benüm ser-

¹⁴²² dehen açup: cevāba başlayup S.

¹⁴²³ eyitdi: -S.

¹⁴²⁴ çünki: çün S.

¹⁴²⁵ āh vāh iderek: -S.

¹⁴²⁶ şahrā-yı bī-pāyānda: şahrāda S.

¹⁴²⁷ revāne olup: revān olup M, -S.

¹⁴²⁸ günlerde: -S.

¹⁴²⁹ gelüp: -M, -Y.

¹⁴³⁰ irişdi: irişdi-ki M.

¹⁴³¹ gördi-kim: gördi S.

¹⁴³² yigit daḥı nev civān: nev-civān yigit S.

¹⁴³³ mezāruñ: mezārın S.

¹⁴³⁴ göz yaşı döküp: -M.

¹⁴³⁵ āh u enīn ile: āh idüp S.

¹⁴³⁶ ol yigide: buña S.

¹⁴³⁷ virdi ve: virtüp S.

¹⁴³⁸ ḥamd: -S.

¹⁴³⁹ geldim: geldüm S.

¹⁴⁴⁰ zan itdi: kıyās eyledi M, S.

¹⁴⁴¹ vādī: diyār M.

¹⁴⁴² Pes: bu kez S.

¹⁴⁴³ ol yigit: -S.

¹⁴⁴⁴ selāmuñ: selāmın S, Y.

¹⁴⁴⁵ bi-ḥamdi’llāh: ḥamdi’llāh M, Y.

¹⁴⁴⁶ kendü cinsümüzden: kendüm gibi S.

¹⁴⁴⁷ gördük diyüp: gördüm didi S.

¹⁴⁴⁸ eyitdi: ve S.

¹⁴⁴⁹ yidi yıldır bu arada: bu arada yidi yıldır ki S.

¹⁴⁵⁰ otururdum: otururum S.

¹⁴⁵¹ ey yigit: -S.

¹⁴⁵² diyārı: -M, -Y.

¹⁴⁵³ didi: -M, -Y.

¹⁴⁵⁴ didi: -M, -Y.

¹⁴⁵⁵ üzerinde: üzre S.

¹⁴⁵⁶ n’eylersin: ne ararsın S.

¹⁴⁵⁷ aḡl-ı nihāduñdan: -S, -Y.

¹⁴⁵⁸ eyitdi: ider S, didi Y.

¹⁴⁵⁹ yā Bülkiyā: -M.

güzeştüm çokdur ammā¹⁴⁶⁰ muḳaddem¹⁴⁶¹ sen kendü¹⁴⁶² ser-güzeştüni beyān eyle ve seyāhatden murāduñ nedür¹⁴⁶³ bize bildür¹⁴⁶⁴ ba^cde ben daḫı kendü ḫālümnden ve dermān-ı māfi'l-bālümnden seni āgāh ideyüm didi.¹⁴⁶⁵ Bülḳıyā daḫı¹⁴⁶⁶ bālāda zıkr olındığı vech üzere¹⁴⁶⁷ bir bir beyān eyledi¹⁴⁶⁸ ve eyitdi benüm ḫāl-i pür-melālüm budur didi.¹⁴⁶⁹ Hemān¹⁴⁷⁰ ol yigit daḫı¹⁴⁷¹ kendü ḫālin¹⁴⁷² 'ıyān itmege mübāşeret idüp¹⁴⁷³ eyitdi¹⁴⁷⁴

Şi'r¹⁴⁷⁵

-- . -- / -- . -- / -- . -- / -- . --

Mübtelā-yı derd-i ḡam bulsam¹⁴⁷⁶ melālüm söylerüm

Ehl-i ḫāle rāst gelsem ḫasb-i ḫālim söylerüm

Ḳanda bir dīvāne görsem eylerüm 'arz-ı cünün

Hem-demüm¹⁴⁷⁷ ehl-i kemāl olsa kemālüm söylerüm

Ger şikār aḫvālün añsa cem^c olup şayyādlar

---

¹⁴⁶⁰ ammā: -S.

¹⁴⁶¹ muḳaddem: evvelā S.

¹⁴⁶² kendü: kendi S.

¹⁴⁶³ nedür: -M.

¹⁴⁶⁴ ser-güzeştüni beyān eyle ve seyāhatden murāduñ nedür bize bildür: aḫvālinden ve bunda gelmeden murāduñ nedür baña beyān eyle S.

¹⁴⁶⁵ kendü ḫālümnden ve dermān-ı māfi'l-bālümnden seni āgāh ideyüm didi: -Y, aḫvālümnden ḫikāye idem didi S.

¹⁴⁶⁶ Bülḳıyā daḫı: -Y.

¹⁴⁶⁷ bālāda zıkr olındığı vech üzere: cümle başından geçen aḫvālī S, bālāda zıkr olındığı üzere Y.

¹⁴⁶⁸ bir bir beyān eyledi: cümle naḳl eyledi S, ḫaber virdüm Y.

¹⁴⁶⁹ ve eyitdi benüm ḫāl-i pür-melālüm budur didi: -S, ve didüm benüm ḫālüm pür-melālüm budur didi Y.

¹⁴⁷⁰ Hemān: bu kez S.

¹⁴⁷¹ daḫı: -Y.

¹⁴⁷² kendü ḫālin: kendi ḫālinden S.

¹⁴⁷³ 'ıyān itmege mübāşeret idüp: ḫikāyete başlayup S, 'ıyāna mübāşeret itdi Y.

¹⁴⁷⁴ eyitdi: -Y.

¹⁴⁷⁵ Şi'r: beyt S, Y.

¹⁴⁷⁶ bulsam: bulsan M.

¹⁴⁷⁷ Hem-demüm: Hem-dem Y.

Şayda kâbil olmayan vahşî gâzâlüm söylerüm¹⁴⁷⁸

diyüp bir âh-ı serd¹⁴⁷⁹ öyle¹⁴⁸⁰ çekdi-kim ol âhdan¹⁴⁸¹ Bülkıyâ'nuñ derünına âteş düşüp
kendü¹⁴⁸² çekdüğü felâketi¹⁴⁸³ ferâmûş [M24b] eyledi.¹⁴⁸⁴ Ol yigit eyitdi¹⁴⁸⁵ ey¹⁴⁸⁶
Bülkıyâ sen felekden¹⁴⁸⁷ ne görmüşsün¹⁴⁸⁸ senüñ naql itdüğüñ¹⁴⁸⁹ meşâ'ib benüm ser-
güzeştüm katında¹⁴⁹⁰ deryâdan bir katre [S21b] ve güneşden bir zerre kadar¹⁴⁹¹
yoğdur¹⁴⁹² imdi benüm ol keştî-i bî-tâli^c belâ-encâm alınca lengerini nice sürem¹⁴⁹³ ola
var kıyâs it nigârımı¹⁴⁹⁴ tamâm¹⁴⁹⁵ diyüp bir zemân baş zemîne şaldı ba^cde¹⁴⁹⁶ eyitdi¹⁴⁹⁷
yâ Bülkıyâ ben vilâyet-i Īrân-zemîninden¹⁴⁹⁸ adıma Cihân Şâh dirler [Y21a] ve benüm
pederim memâlik-i Īrân'a ve Tūrân'a ve Gürcistân'a ve Īrâk u¹⁴⁹⁹ Ārâb'a¹⁵⁰⁰ ve¹⁵⁰¹
Türkistân'a ve Berber-zemîne ve hâver-zemîne ve¹⁵⁰² Bürza^c zemîne ve Rûm-ı cennet-
mersûma pâdişâhdur¹⁵⁰³ adına¹⁵⁰⁴ Taymûs Şâh dirlerdi. Günlerde bir gün Āzm-i şikâr

---

¹⁴⁷⁸ Bu beyit S ve Y nüshalarında mevcut değildir.

¹⁴⁷⁹ âh-ı serd: âh-ı ser S, âh Y.

¹⁴⁸⁰ öyle: ile M, -Y.

¹⁴⁸¹ ol âhdan: -S.

¹⁴⁸² kendü: -S.

¹⁴⁸³ felâketi: miñnetleri S.

¹⁴⁸⁴ eyledi: kıldı S.

¹⁴⁸⁵ eyitdi: didi Y.

¹⁴⁸⁶ ey: yâ S.

¹⁴⁸⁷ sen felekden: felekde sen S, sen felekde M.

¹⁴⁸⁸ görmüşsün: görmüşsin S, Y.

¹⁴⁸⁹ naql itdüğüñ: -S, naql eyledüğüñ Y.

¹⁴⁹⁰ meşâ'ib benüm ser-güzeştüm katında: ser-güzeştüñ kanda benüm kanda S.

¹⁴⁹¹ ve güneşden bir zerre kadar: -S.

¹⁴⁹² yoğdur: degüldür S.

¹⁴⁹³ sürem: süzem Y.

¹⁴⁹⁴ var kıyâs it nigârımı: -Y.

¹⁴⁹⁵ imdi benüm ol keştî-i bî-tâli^c belâ-encâm alınca lengerini nice sürem ola var kıyâs it nigârımı tamâm:
-S.

¹⁴⁹⁶ bir zemân baş zemîne şaldı ba^cde: âh idüp S.

¹⁴⁹⁷ eyitdi: didi Y.

¹⁴⁹⁸ Īrân-zemîninden: Īrân-zemînünüm S, Īrân-zemîndenüm Y.

¹⁴⁹⁹ u: -S.

¹⁵⁰⁰ Ārâb'a: Ārab S.

¹⁵⁰¹ ve: -S.

¹⁵⁰² ve: -M.

¹⁵⁰³ pâdişâhdur: pâdişâh Y.

¹⁵⁰⁴ adına: dâd-bâna Y.

eyledi¹⁵⁰⁵ ben-daḥı bilesince¹⁵⁰⁶ ŧikāra¹⁵⁰⁷ gitdüm nā-gāh öñümden¹⁵⁰⁸ bir āhū-yı pür-
naḳş per-tāb eyledi.¹⁵⁰⁹ Ben daḥı¹⁵¹⁰ altumdaḡı¹⁵¹¹ raḥş-ı cihān-peymāna¹⁵¹² hāy idüp
ardına düŧdüm. Yanumda altı dāne nedīm-i ḥayr-endiŧüm¹⁵¹³ benümle at sürdiler ben
āhūyı¹⁵¹⁴ ḳovaraḳ nice dere ve taḡ ve nice derbendler geḳdim.¹⁵¹⁵ Nedīmlerim daḥı
ardumca nice [nī]ŧīb ü firāz geŧt eylediler.¹⁵¹⁶ Āhū ise her¹⁵¹⁷ kūh-bülendin¹⁵¹⁸
dāmenine ki ʿazm eyledi ve¹⁵¹⁹ sırrına vāşıl oldu. Ben daḥı elbette senden ferāḡat itmem
diyü¹⁵²⁰ taḡa¹⁵²¹ ʿazm eyledim.¹⁵²² Nedīmlerim eyitdiler¹⁵²³ hāy¹⁵²⁴ ey ŧāh-zāde-i
civān-baḥt gel [S22a] ol¹⁵²⁵ ŧikārdan ferāḡat eyle diyü¹⁵²⁶ gördiler aŧlā istimāʿ
itmedüm ol kūh-ı bülendüñ serinden aŧdum öte cānibi meger deryā imiŧ āhū daḥı¹⁵²⁷
ol deryāya kendüni ilḳā¹⁵²⁸ eyledi ben daḥı deryā kenārına gelüp dayandum¹⁵²⁹ [M25a]
ol altı dāne ḥızmet-kārum¹⁵³⁰ daḥı¹⁵³¹ gelüp yitiŧdiler.¹⁵³² Eyā niḳe idelim¹⁵³³ dirken
deryā kenārında¹⁵³⁴ bir balıḳcı ŧandālı gördiler¹⁵³⁵ hemān sāʿat¹⁵³⁶ iḳine¹⁵³⁷ girüp

¹⁵⁰⁵ eyledi: idüp S.

¹⁵⁰⁶ bilesince: bilece M.

¹⁵⁰⁷ ŧikāra: -M.

¹⁵⁰⁸ öñümden: öñümde S.

¹⁵⁰⁹ āhū-yı pür-naḳş per-tāb eyledi: āhū per-tāb eyledi pür-naḳş S.

¹⁵¹⁰ daḥı: de S.

¹⁵¹¹ altumdaḡı: altumda olan S.

¹⁵¹² cihān-peymāna: cihān-peymāya S.

¹⁵¹³ nedīm-i ḥayr-endiŧüm: nedīm S.

¹⁵¹⁴ āhūyı: āhū Y.

¹⁵¹⁵ dere ve taḡ ve nice derbendler geḳdim: kūh ve ŧāhrālar aŧup ve kūh derbed geŧt eyledüm S, dere ve kūh bend güzeŧt eyledüm Y.

¹⁵¹⁶ nice [nī]ŧīb ü firāz geŧt eylediler: -S.

¹⁵¹⁷ her: -Y.

¹⁵¹⁸ kūh-bülendin: bülendüñ.

¹⁵¹⁹ ve: -Y.

¹⁵²⁰ diyü: diyüp S.

¹⁵²¹ taḡa: daḡa S.

¹⁵²² eyledim: eyledüm S.

¹⁵²³ eyitdiler: eyitdi S, didiler Y.

¹⁵²⁴ hāy: -M, -Y.

¹⁵²⁵ ol: bu S.

¹⁵²⁶ ferāḡat eyle diyü: fāriḡ ol diyüp S.

¹⁵²⁷ daḥı: -S.

¹⁵²⁸ ol deryāya kendüni ilḳā: kenüyi getirüp deryāya per-tāb S, ol deryāya kendüni per-tāb Y.

¹⁵²⁹ ḡayandum: dayandum M.

¹⁵³⁰ ḥızmet-kārum: ḥızmet-kārlarum S.

¹⁵³¹ daḥı: -S.

¹⁵³² yitiŧdiler: iriŧdiler S.

¹⁵³³ idelim: idelüm S.

¹⁵³⁴ deryā kenārında: -S.

¹⁵³⁵ gördiler: görüp S.

¹⁵³⁶ sāʿat: -S.

¹⁵³⁷ iḳine: iḳinde Y.

deryāya açıldı¹⁵³⁸ ve āhū da¹⁵³⁹ deryāda boğulma¹⁵⁴⁰ şadedinde iken gitdük ve atlarımız da¹⁵⁴² [Y21b] yanında kimse ta¹⁵⁴³ yin eylemedük. Biş on mīl deryāya gitdügümüz gibi babam Taymūs Şāh cümle ¹⁵⁴⁴askeri ile ardumca¹⁵⁴⁵ çıkageldi¹⁵⁴⁶ ve bizi deryā¹⁵⁴⁷ yüzinde gördi ve¹⁵⁴⁸ bir ğayrı gemi da¹⁵⁴⁹ yok idi-ki¹⁵⁵⁰ ardımızca ādem şala kenārdan¹⁵⁵¹ el şalup āvāz idüp meded ciger-küşem kenāra gel zīrā ben¹⁵⁵² senūñ ha¹⁵⁵³kkuñda bir va¹⁵⁵³şet vākı¹⁵⁵³‘a gördüm diyü feryād eyledi. Biz da¹⁵⁵³ [S22b] āhūya yitişüp¹⁵⁵⁴ şandal¹⁵⁵⁵ içine aldük ve¹⁵⁵⁶ döndük kim¹⁵⁵⁷ kenāra¹⁵⁵⁸ babam yanına varalım¹⁵⁵⁹ nā-gāh bir mu¹⁵⁶⁰hālif rüzgār peydā olup bizi kenāra varma¹⁵⁶¹ğā¹⁵⁶¹ komadı¹⁵⁶² ve geminūñ¹⁵⁶³ küregi da¹⁵⁶³ yok idi¹⁵⁶⁴ çekeler¹⁵⁶⁵ ol¹⁵⁶⁶ rüzgār bizi gitdükce¹⁵⁶⁷ deryāya sürdi babam bu hāli¹⁵⁶⁸ görüp feryād idüp¹⁵⁶⁹ zārılı¹⁵⁶⁹ğ ile ¹⁵⁷⁰kal¹⁵⁷⁰dı

---

¹⁵³⁸ ve: -S.

¹⁵³⁹ deryāda: deryāya M.

¹⁵⁴⁰ şadedinde: üzre M.

¹⁵⁴¹ ve: -S, -Y.

¹⁵⁴² da¹⁵⁴²: -M

¹⁵⁴³ yanında: -S, -Y.

¹⁵⁴⁴ ile: -S, -Y.

¹⁵⁴⁵ ardumca: -M.

¹⁵⁴⁶ çıkageldi: geldi S.

¹⁵⁴⁷ deryā: deñiz Y.

¹⁵⁴⁸ ve: -S.

¹⁵⁴⁹ da¹⁵⁴⁹: -S.

¹⁵⁵⁰ yok idi-ki: yokdur-ki S, yok-ki Y.

¹⁵⁵¹ kenārdan: kenārından Y.

¹⁵⁵² ben: -M, -Y.

¹⁵⁵³ diyü: diyüp S.

¹⁵⁵⁴ āhūya yitişüp: irişüp āhūyı S.

¹⁵⁵⁵ şandal: gemi M, Y.

¹⁵⁵⁶ ve: -M, -Y.

¹⁵⁵⁷ döndük kim: dönüp S, döndüm ki Y.

¹⁵⁵⁸ kenāra: -S.

¹⁵⁵⁹ varalım: varavuz S, varayuz Y.

¹⁵⁶⁰ mu¹⁵⁶⁰hālif: mu¹⁵⁶⁰hālif S.

¹⁵⁶¹ varma¹⁵⁶¹ğā: -M, -Y.

¹⁵⁶² komadı: koymadı M.

¹⁵⁶³ ve geminūñ: -S.

¹⁵⁶⁴ küregi da¹⁵⁶³ yok idi: kürek yok-ki S, küregi yok idi M.

¹⁵⁶⁵ çekeler: -M, -Y.

¹⁵⁶⁶ ol: bu kez S.

¹⁵⁶⁷ gitdükce: -S.

¹⁵⁶⁸ bu hāli: -S.

¹⁵⁶⁹ idüp: eyledi Y.

¹⁵⁷⁰ feryād idüp zārılı¹⁵⁶⁹ğ ile ¹⁵⁷⁰kal¹⁵⁷⁰dı: feryāda başladı S; zārılı¹⁵⁶⁹ğ ile ¹⁵⁷⁰kal¹⁵⁷⁰dı: -Y.

tā biz¹⁵⁷¹ daḥı¹⁵⁷² anları görmez olunca degin¹⁵⁷³ gitdük¹⁵⁷⁴ ammā¹⁵⁷⁵ rüzgār gitdükce müştedd oldı¹⁵⁷⁶ gemi kalkmağa başladı altı hızzmet-kārum ile geminün¹⁵⁷⁷ içinde yıkılup¹⁵⁷⁸ yüzümüz üzerine¹⁵⁷⁹ düştük. Rüzgār bizi yidi gün yidi gice öñüne katup sürdi ba‘de rüzgār sākin oldı.¹⁵⁸⁰ Bir miqdār aqlımız başımuza geldi¹⁵⁸¹ baş kaldurduḡ¹⁵⁸² gördük-ki bir kenāra yaqın gelmişüz¹⁵⁸³ andan elimüz ile kürek-vārı şuya tabanca urarak gelüp¹⁵⁸⁴ kenāra çıkdük. Piyāde¹⁵⁸⁵ biraz aşāğa¹⁵⁸⁶ yuqarı gezindük¹⁵⁸⁷ bir tepe¹⁵⁸⁸ üzerine çıkup öte cānibine¹⁵⁸⁹ nażar eyledük.¹⁵⁹⁰ Bir¹⁵⁹¹ berr ü beyābānda bir qal‘a görünür ne diyār idügin¹⁵⁹² bilmezüz¹⁵⁹³ [S23a] hele¹⁵⁹⁴ qal‘a cānibine gitdük çün¹⁵⁹⁵ varup iğerü¹⁵⁹⁶ girdük gördük¹⁵⁹⁷ ādem ü ḥayvāndan [M25b] [Y22a] kimse¹⁵⁹⁸ yoḡ ve taşrasınıñ yolu taşluḡ ammā¹⁵⁹⁹ uğrayup geçen nedür bilinmezdi ve biz bu qal‘anuñ eṭrāfın¹⁶⁰⁰ seyr¹⁶⁰¹ iderken¹⁶⁰² anı gördük ki¹⁶⁰³ bir maymün çıkaḡeldi bizi gördi hemān¹⁶⁰⁴ āvāz eyledi bir maymün¹⁶⁰⁵ daḥı geldi ikisi

1571 biz: ben M, Y.

1572 daḥı: -Y.

1573 olunca degin: oldum M, olunca S.

1574 gitdük: -Y.

1575 ammā: -S.

1576 müştedd oldı: şiddet buldı S.

1577 geminün: gemi S.

1578 yıkılup: -S

1579 üzerine: üzre S.

1580 oldı: olup S.

1581 Bir miqdār aqlımız başımuza geldi: -S.

1582 baş kaldurduḡ: gözümüz açduḡ S.

1583 bir kenāra yaqın gelmişüz: bir kenāra yaqlaşmışuz S, yaqlaşmışuz M.

1584 gelüp: -M, -Y.

1585 piyāde: -S, -Y.

1586 aşāğa: aşāḡı S.

1587 gezindük: gezdük S.

1588 tepe: başta S, Y.

1589 cānibine: cānibe S.

1590 eyledük: şalup S, şalduḡ Y.

1591 bir: gördük S.

1592 diyār idügin: diyārdır S.

1593 bilmezüz: kimse bilmez S, Y.

1594 hele: bu kez S.

1595 çün: -S.

1596 iğerü: iğeri S.

1597 gördük: -M, -Y.

1598 ḥayvāndan kimse: ḥayvān S.

1599 ammā: bu kez S.

1600 uğrayup geçen nedür bilinmezdi ve biz bu qal‘anuñ eṭrāfın: -S.

1601 seyr: temāşā S.

1602 iderken: iderek Y.

1603 anı gördük ki: -S, anı gördüm-ki Y.

1604 gördi hemān: görüp S.

1605 bir maymün: biri S.

bile¹⁶⁰⁶ uluřdılar anı gördüm-ki¹⁶⁰⁷ birbiri ardınca maymūnlar on oldu¹⁶⁰⁸ yigirmi oldu
elli oldu¹⁶⁰⁹ yüz oldu¹⁶¹⁰ gıtdükce çoğaldı. Bir sâ^catda¹⁶¹¹ kırk biñden mütecāviz¹⁶¹²
maymūn cem^{c1613} oldu. Cihān Şāh üzerine ve yoldařlarına ĥamle eylediler¹⁶¹⁴ nā-gāh
bir cānibinden bir büyük maymūn çıkageldi. Bařında¹⁶¹⁵ bir murařsa^c tācı var¹⁶¹⁶
hemān geldügi gibi Cihān Şāh’uñ ayađına düřdi ve kalan¹⁶¹⁷ maymūnlar¹⁶¹⁸ anı görüp
bař indürdiler¹⁶¹⁹ ve ol tāclı¹⁶²⁰ büyük maymūn Cihān Şāh’a iřāret eyledi¹⁶²¹ ya^cni¹⁶²²
berü¹⁶²³ gel diyüp bir cānibe revāne oldu.¹⁶²⁴ Cihān Şāh ĥayrān ĥalup¹⁶²⁵ yoldaşları ile
ol maymūnuñ ardına¹⁶²⁶ düşüp bu ne ĥikmetdür diyerek¹⁶²⁷ bir iki fersaĥ yol¹⁶²⁸
yüridiler¹⁶²⁹ bir araya¹⁶³⁰ gelüp gördiler¹⁶³¹ ki bir mermer sūtūn [S23b] dikilmiř
durur¹⁶³² ol maymūn Cihān Şāh’a iřāret idüp¹⁶³³ ol sūtūnı gösterdi Cihān Şāh daĥı¹⁶³⁴
nazar řaldı¹⁶³⁵ ol sūtun¹⁶³⁶ üzerinde bir kaç satır yazı¹⁶³⁷ yazılmış muṭāla^ca kıldı.¹⁶³⁸

---

¹⁶⁰⁶ bile: -S.

¹⁶⁰⁷ gördüm-ki: gördük S, gördük-ki Y.

¹⁶⁰⁸ maymūnlar on oldu: on maymūn geldi S.

¹⁶⁰⁹ oldu: -S.

¹⁶¹⁰ oldu: daĥı Y.

¹⁶¹¹ Bir sâ^catda: -S.

¹⁶¹² kırk biñden mütecāviz: kırk biñ daĥı ziyāde S, kırk biñden ziyāde Y.

¹⁶¹³ maymūn cem^c: -Y.

¹⁶¹⁴ Cihān Şāh üzerine ve yoldaşlarına ĥamle eylediler: -S.

¹⁶¹⁵ başında: -M.

¹⁶¹⁶ var: -S.

¹⁶¹⁷ ve kalan: öbür S, kalan M.

¹⁶¹⁸ maymūnlar: maymūnları Y.

¹⁶¹⁹ indürdiler: zemīne ĥodılar S.

¹⁶²⁰ ve ol tāclı: -S.

¹⁶²¹ eyledi: idüp S.

¹⁶²² ya^cni: -M, -S.

¹⁶²³ berü: beri S, Y.

¹⁶²⁴ revāne oldu: yürüdi S.

¹⁶²⁵ ĥalup: olup S.

¹⁶²⁶ ardına: ardınca M.

¹⁶²⁷ bu ne ĥikmetdür diyerek: -S; ĥikmetdür: ĥikmetdedür Y.

¹⁶²⁸ bir iki fersaĥ yol: iki fersaĥ yer S; yol: -Y.

¹⁶²⁹ yüridiler: gıtdiler S, gidüp Y.

¹⁶³⁰ araya: yire S.

¹⁶³¹ gelüp gördiler: geldiler M, geldiler gördiler Y.

¹⁶³² durur: -S, şurur Y.

¹⁶³³ Cihān Şāh’a iřāret idüp: iřāret idüp Cihān Şāh’a S.

¹⁶³⁴ daĥı: -S.

¹⁶³⁵ şaldı: idüp gördi S.

¹⁶³⁶ sūtun: direk M, Y.

¹⁶³⁷ yazı: yazı M, Y.

¹⁶³⁸ muṭāla^ca kıldı: oĥudı S.

Evvel¹⁶³⁹ yazılmış-ki “ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ ” ve¹⁶⁴⁰ andan itmiş-kim¹⁶⁴¹ [Y22b] ben-ki İskender-i Zü'l-ıkarneyn idim yidi ıklıme hüküm iderdim ve hāverān-ı maşrıqdan kayrevān-ı mağribe varınca ‘ālemi geşt eyledüm ve bu araya geldükde¹⁶⁴² hakımlerim ‘ilm kuvvetiyle haber virdiler ki zemān ola ki bu araya¹⁶⁴³ sultān-ı heft-kişver Taymūs Şāh oğlu¹⁶⁴⁴ Cihān Şāh nāmında bir kimse bu araya¹⁶⁴⁵ düşe. İmdi yā Cihān Şāh [M26a] gerekdür ki bunda taḥrīr olınan¹⁶⁴⁶ ma‘nā-ıla¹⁶⁴⁷ ‘amel idesin¹⁶⁴⁸ şöyle-kim¹⁶⁴⁹ taḳdīr-i Ḥudā budur ki yidi yıl miḳdārı bu arada¹⁶⁵⁰ maymūnlara¹⁶⁵¹ pādīşāh olasın ve eger bu vilāyetlerüñ¹⁶⁵² aḥvālın şorarsañ¹⁶⁵³ bu maymūn diyārınuñ¹⁶⁵⁴ toḳuz ayluḳ yol¹⁶⁵⁵ uzunı ve altı ayluḳ yol¹⁶⁵⁶ eni vardur ve bu ıklīmüñ [S24a] saḡ cānibi qarıncaların¹⁶⁵⁷ vilāyetidür ol daḡı toḳuz ayluḳ yol tutar ve qarıncanuñ her biri¹⁶⁵⁸ tāzī ḳadardur¹⁶⁵⁹ ve şol tarafı ḡül-i beyābāniler¹⁶⁶⁰ vilāyetidür¹⁶⁶¹ ol daḡı toḳuz ayluḳ yoldur ve ilerüsü¹⁶⁶² nīm tenler¹⁶⁶³ diyārıdur¹⁶⁶⁴ girü¹⁶⁶⁵ cānibi deryādur. İmdi yā Cihān Şāh bu memleketden¹⁶⁶⁶ zinhār¹⁶⁶⁷ yidi yıl¹⁶⁶⁸

¹⁶³⁹ Evvel: evvelā S.

¹⁶⁴⁰ ve: -S.

¹⁶⁴¹ itmiş-kim: dimiş-ki S.

¹⁶⁴² geldükde: geldüm M.

¹⁶⁴³ bu araya: -M.

¹⁶⁴⁴ oğlu: oḡlu M.

¹⁶⁴⁵ bu araya M: bunda S.

¹⁶⁴⁶ taḥrīr olınan: olan S, taḥrīr olan Y.

¹⁶⁴⁷ ma‘nā-ıla: ma‘nāya S, Y.

¹⁶⁴⁸ idesin: idüp Y.

¹⁶⁴⁹ şöyle-kim: -S.

¹⁶⁵⁰ arada: diyāra Y.

¹⁶⁵¹ bu arada maymūnlara: maymūnlara bunda S.

¹⁶⁵² eger bu vilāyetlerüñ: bu diyār S.

¹⁶⁵³ aḥvālın şorarsañ: aḥvālinden su‘āl iderseñ S.

¹⁶⁵⁴ diyārınuñ: diyārınun M.

¹⁶⁵⁵ yol: -M, -Y.

¹⁶⁵⁶ yol: -S, -Y.

¹⁶⁵⁷ qarıncaların: qarıncalar M, qarınca Y.

¹⁶⁵⁸ qarıncanuñ her biri: her bir qarıncalar S.

¹⁶⁵⁹ ḳadardur: ḳadar vardur S.

¹⁶⁶⁰ ḡül-i beyābāniler: ḡül-i beyābān S.

¹⁶⁶¹ vilāyetidür: -S, tarafıdur Y.

¹⁶⁶² ilerüsü: ilerisi S.

¹⁶⁶³ tenler: tenlüler M.

¹⁶⁶⁴ diyārıdur: vilāyetidür M.

¹⁶⁶⁵ girü: gerü M, Y.

¹⁶⁶⁶ memleketden: diyārdan S, memleketde Y.

¹⁶⁶⁷ zinhār: tā ki S, -M.

¹⁶⁶⁸ yıl: sene S.

tamām¹⁶⁶⁹ olmayınca gitmek arzūsın itmeyesin¹⁶⁷⁰ ziyān çekersin¹⁶⁷¹ öyle olsa¹⁶⁷² yā Cihān Şāh saña bir levḥ alıḳodum¹⁶⁷³ maymūn şāhına¹⁶⁷⁴ emānet ḳodum¹⁶⁷⁵ anı¹⁶⁷⁶ alasin diyüp sözün tamām itmiş.¹⁶⁷⁷ Andan Cihān Şāh maymūnlar ile melūl maḫzūn girü döndiler¹⁶⁷⁸ şehre geldiler. Hemān maymūn pādişāhı¹⁶⁷⁹ varup ḫazīneden levḥ-i İskender'i getürdi Cihān Şāh'uñ eline¹⁶⁸⁰ virdi ol¹⁶⁸¹ [Y23a] daḫı alup boynına aşdı maymūn dili bu kez¹⁶⁸² aña ma'lūm oldu Cihān Şāh Allāh'a¹⁶⁸³ şükr eyleyüp¹⁶⁸⁴ andan¹⁶⁸⁵ maymūnlar gelüp¹⁶⁸⁶ Cihān Şāh'ı¹⁶⁸⁷ taḫta geçürdiler ve öñünde yüz yire ḳoyup du'ā eylediler¹⁶⁸⁸ ve taḫtını mübārek-bād kıldılar¹⁶⁸⁹ çün Şāh oldu¹⁶⁹⁰ bir kaç eyyām¹⁶⁹¹ ḳarār eyledi¹⁶⁹² bir gün maymūnlar cem' olup [S24b] eyitdiler ey bizüm¹⁶⁹³ pādişāhumuz¹⁶⁹⁴ bize¹⁶⁹⁵ böyle durmaḳ¹⁶⁹⁶ olmaz bizüm bunda¹⁶⁹⁷ ḫaşmumuz vardur ḳarınçaldur her zemān anlar bizi maḡlūb iderler¹⁶⁹⁸ kırarlar¹⁶⁹⁹ idi¹⁷⁰⁰ velī şimdi ümīd budur ki¹⁷⁰¹ sulṫānumuz devletinde biz¹⁷⁰² anlardan intikām aluruz¹⁷⁰³ hemān

¹⁶⁶⁹ tamām: tām S.

¹⁶⁷⁰ gitmek arzūsın itmeyesin: gitmeyesin S.

¹⁶⁷¹ çekersin: görürsin S.

¹⁶⁷² öyle olsa: -S.

¹⁶⁷³ alıḳodum: alıḳoram M.

¹⁶⁷⁴ şāhına: şāhında M, Y.

¹⁶⁷⁵ ḳodum: -M.

¹⁶⁷⁶ anı: -S, -Y.

¹⁶⁷⁷ diyüp sözün tamām itmiş: dimiş S; tamām itmiş: ḫatm itmiş Y.

¹⁶⁷⁸ melūl maḫzūn girü döndiler: girü dönüp maḫzūn S; girü döndüler melūl maḫzūn Y.

¹⁶⁷⁹ pādişāhı: şāhı S, Y.

¹⁶⁸⁰ getürdi Cihān Şāh'uñ eline: getürüp Cihān Şāh'a S.

¹⁶⁸¹ ol: Cihān Şāh Y.

¹⁶⁸² bu kez: -M, -Y.

¹⁶⁸³ Allāh'a: Allāh M.

¹⁶⁸⁴ Allāh'a şükr eyleyüp: şād olup S.

¹⁶⁸⁵ andan: -S.

¹⁶⁸⁶ gelüp: -S, -M.

¹⁶⁸⁷ Cihān Şāh'ı: bunu getürüp S.

¹⁶⁸⁸ eylediler: kıldılar S.

¹⁶⁸⁹ ve taḫtını mübārek-bād kıldılar: -S.

¹⁶⁹⁰ çün Şāh oldu: -S, -Y.

¹⁶⁹¹ bir kaç eyyām: bir zemān S.

¹⁶⁹² eyledi: idüp S, eylediler Y.

¹⁶⁹³ ey bizüm: -S.

¹⁶⁹⁴ pādişāhumuz: pādişāhum S.

¹⁶⁹⁵ bize: -S.

¹⁶⁹⁶ durmaḳ: durmaḳ ile S, turmaḳ Y.

¹⁶⁹⁷ bunda: -S.

¹⁶⁹⁸ iderler: idüp S.

¹⁶⁹⁹ kırarlar: -Y.

¹⁷⁰⁰ idi: -S.

¹⁷⁰¹ ümīd budur ki: dur ki Y.

¹⁷⁰² biz: -S, -Y.

¹⁷⁰³ aluruz: alalum M, alavuz Y.

tedārügimüzi¹⁷⁰⁴ görüp gidelüm¹⁷⁰⁵ qarıncalar¹⁷⁰⁶ vilāyetine sefer iderüz ki zemān içre mücerrebdür ki¹⁷⁰⁷ intikām zemānı hemîşe yahşıya yahşı gelür yamana yaman¹⁷⁰⁸ didüklerinde¹⁷⁰⁹ Cihān Şāh dağı¹⁷¹⁰ n'ola diyüp rızā gösterdi¹⁷¹¹ [M26b] ve¹⁷¹² hemān¹⁷¹³ 'asker-i meyāmün¹⁷¹⁴ cem' oldı¹⁷¹⁵ andan¹⁷¹⁶ yüz biñ maymün çerisi¹⁷¹⁷ ile qarıncalar vilāyetine¹⁷¹⁸ 'azm eylediler¹⁷¹⁹ çünkim¹⁷²⁰ qarıncalar¹⁷²¹ diyārına geldiler¹⁷²² bir¹⁷²³ şahrāda darb-ı tınāb-ı bār-gāh-ı sultānī idüp ve kūs-ı saltanat-ı şād-mānīlere tarralar¹⁷²⁴ urdılar. Nā-gāh qarıncalar ol hālden¹⁷²⁵ haber-dār olup pādīşāhlarına¹⁷²⁶ haber virdiler¹⁷²⁷ anlar dağı¹⁷²⁸ ceng¹⁷²⁹ tedārükün¹⁷³⁰ görüp leşker¹⁷³¹ çeküp bunlara¹⁷³² qarşu yüridiler ol iki maḥlūk birbirlerine¹⁷³³ girişdiler¹⁷³⁴ cenge başladılar.¹⁷³⁵ Cihān Şāh bunlaruñ cengüñ¹⁷³⁶ görüp hayrān qaldı¹⁷³⁷ ve iki 'asker¹⁷³⁸

¹⁷⁰⁴ tedārügimüzi: tedārük S, tedārügümüz Y.

¹⁷⁰⁵ gidelüm: -M, -Y.

¹⁷⁰⁶ qarıncalar: qarınca Y.

¹⁷⁰⁷ ki: -Y.

¹⁷⁰⁸ qarıncalar vilāyetine sefer iderüz ki zemān içre mücerrebdür ki intikām zemān hemîşe yahşıya yahşı gelür yamana yaman: -S.

¹⁷⁰⁹ didüklerinde: didiler S.

¹⁷¹⁰ dağı: -S.

¹⁷¹¹ rızā gösterdi: -S.

¹⁷¹² ve: -M, -S.

¹⁷¹³ hemān: andan S.

¹⁷¹⁴ 'asker-i meyāmün: maymün 'askeri S.

¹⁷¹⁵ oldı: olup S.

¹⁷¹⁶ andan: -S.

¹⁷¹⁷ çerisi: 'askeri M.

¹⁷¹⁸ ile qarıncalar vilāyetine: -S.

¹⁷¹⁹ eylediler: idüp gitdiler S.

¹⁷²⁰ çünkim: çün S.

¹⁷²¹ qarıncalar: anların M, Y.

¹⁷²² geldiler: gelüp S.

¹⁷²³ bir: -S.

¹⁷²⁴ kūs-ı saltanat-ı şād-mānīlere tarralar: küslara S; tarralar: tarra Y.

¹⁷²⁵ ol hālden: ol-dem S.

¹⁷²⁶ pādīşāhlarına: şāhlarına S.

¹⁷²⁷ virdiler: virüp S.

¹⁷²⁸ dağı: da S.

¹⁷²⁹ ceng: -S.

¹⁷³⁰ tedārükün: tedārüklerin S.

¹⁷³¹ leşker: 'askerlerin S.

¹⁷³² bunlara: -S.

¹⁷³³ birbirlerine: birbirine Y.

¹⁷³⁴ girişdiler: girüp S.

¹⁷³⁵ başladılar: durdılar S.

¹⁷³⁶ cengüñ: cengin Y.

¹⁷³⁷ qaldı: oldı S.

¹⁷³⁸ ve iki 'asker: -S.

dendān-ı¹⁷³⁹ tīz ve¹⁷⁴⁰ cengle **[Y23b]** şol-қadar ceng itdiler¹⁷⁴¹ ki yir yüzi küştelerden püşteler¹⁷⁴² oldı¹⁷⁴³ ve¹⁷⁴⁴ çuқur yirler¹⁷⁴⁵ қan-ıla tıldı¹⁷⁴⁶ ammā maymūn ‘askeri¹⁷⁴⁷ **[S25a]** insāna arқalanup¹⁷⁴⁸ ellerinde olan ālāt-ı hārb ile ol¹⁷⁴⁹ қarıncaları iki pāre iderlerdi zīrā İskender-i Zū’l-қarneyn maymūnlara bir cebe-ḥāne ve Cihān Şāh için bir genc-ḥāne ḥāzır kılmışdı.¹⁷⁵⁰ Her ne ḥāl ise¹⁷⁵¹ maymūnlar insān sebebi ile қarınca ‘askerin şındurdılar lākin ol hārbda¹⁷⁵² Cihān Şāh’uñ ol altı¹⁷⁵³ nedīminden biri¹⁷⁵⁴ şehīd olup biş қaldı ammā қarıncalarıñ¹⁷⁵⁵ daḡı işi¹⁷⁵⁶ tamām oldı¹⁷⁵⁷ ol vilāyeti feth eylediler.¹⁷⁵⁸ Andan yine¹⁷⁵⁹ dönüp yine¹⁷⁶⁰ diyārlarına¹⁷⁶¹ geldiler oturup yemek ve içmek ile meşğūl oldılar¹⁷⁶² ammā¹⁷⁶³ günlerde bir gün bir¹⁷⁶⁴ feryād қopup zemīn ü āsmān¹⁷⁶⁵ doldı.¹⁷⁶⁶ Cihān Şāh bre¹⁷⁶⁷ görüñ ne ḥāldür¹⁷⁶⁸ didükde¹⁷⁶⁹ maymūnlar eyitdiler¹⁷⁷⁰ ey şāh¹⁷⁷¹ bizüm¹⁷⁷² bu¹⁷⁷³ yaқında bir düşmānumuz daḡı¹⁷⁷⁴ vardur ḡūl-i

¹⁷³⁹ dendān-ı: -Y.

¹⁷⁴⁰ ve: -M, -S.

¹⁷⁴¹ itdiler: eylediler S.

¹⁷⁴² püşteler: püšte püšte Y.

¹⁷⁴³ oldı: ile doldı S.

¹⁷⁴⁴ ve: -S, -Y.

¹⁷⁴⁵ çuқur yirler: çuқurlar S, Y.

¹⁷⁴⁶ tıldı: doldı S.

¹⁷⁴⁷ maymūn ‘askeri: maymūnlar S; ‘askeri: -Y.

¹⁷⁴⁸ arқalanup: dayanup S.

¹⁷⁴⁹ ol: -M, -Y.

¹⁷⁵⁰ ḥāzır kılmışdı: komuşdı S.

¹⁷⁵¹ Her ne ḥāl ise: hele S.

¹⁷⁵² hārbda: cengde S.

¹⁷⁵³ ol altı: -S, -M.

¹⁷⁵⁴ nedīminden biri: bir nedīmi S.

¹⁷⁵⁵ қarıncalarıñ: қarıncaların M, S.

¹⁷⁵⁶ işi: işleri S.

¹⁷⁵⁷ oldı: olup S.

¹⁷⁵⁸ eylediler: idüp S.

¹⁷⁵⁹ Andan yine: -S; yine: -Y.

¹⁷⁶⁰ yine: -M, -S.

¹⁷⁶¹ diyārlarına: vilāyetlerine Y.

¹⁷⁶² oturup yemek ve içmek ile meşğūl oldılar: қarār itdiler S, oturup yimege ve içmege meşğūl oldılar Y.

¹⁷⁶³ ammā: -M, -Y.

¹⁷⁶⁴ bir: -Y.

¹⁷⁶⁵ zemīn ü āsmān: ‘ālem S, Y.

¹⁷⁶⁶ doldı: tıldı Y.

¹⁷⁶⁷ bre: -S, -Y.

¹⁷⁶⁸ ne ḥāldür: -S.

¹⁷⁶⁹ didükde: didi M, Y.

¹⁷⁷⁰ eyitdiler: -S.

¹⁷⁷¹ ey şāh: pādişāhim S.

¹⁷⁷² bizüm: -M, -Y.

¹⁷⁷³ bu: işbu M, Y.

¹⁷⁷⁴ daḡı: -S, -Y.

beyabānilerdür¹⁷⁷⁵ yabān ādemleridür¹⁷⁷⁶ ammā¹⁷⁷⁷ cengleri güçdür¹⁷⁷⁸ ve hem¹⁷⁷⁹ boyları¹⁷⁸⁰ gāyet¹⁷⁸¹ uzundur¹⁷⁸² yüz arış elli arış¹⁷⁸³ boy çekmişlerdür¹⁷⁸⁴ ve ceng āletleri taşlar[du]r¹⁷⁸⁵ ve kökli ağaçdur¹⁷⁸⁶ [M27a] ve¹⁷⁸⁷ hāliyā¹⁷⁸⁸ vilāyetimūze aqın şalmışlardur¹⁷⁸⁹ didiler [S25b] Cihān Şāh daḥı¹⁷⁹⁰ emr idüp¹⁷⁹¹ leşker¹⁷⁹² hāzır oldı.¹⁷⁹³ Andan¹⁷⁹⁴ ‘azm-ı gül-i beyābānī¹⁷⁹⁵ diyüp¹⁷⁹⁶ gitdiler. Güller¹⁷⁹⁷ çün¹⁷⁹⁸ Cihān Şāh’ı ol levḥ ile görüp¹⁷⁹⁹ mehābetine tākat getürmeyüp qararı firāra tebdil kıldılar¹⁸⁰⁰ ardlarınca kıra kova [Y24a] sürüp vilāyetlerinden¹⁸⁰¹ çıkardılar ve¹⁸⁰² ol arada Cihān Şāh ‘askeri ile oturup ‘ayş u nūşa meşgūl oldılar¹⁸⁰³ ammā ol şinan gül ‘askeri¹⁸⁰⁴ kendü¹⁸⁰⁵ pādişāhlarına vardılar¹⁸⁰⁶ feryād idüp didiler ki¹⁸⁰⁷ maymūnlaruñ altı dāne ejderi vardur¹⁸⁰⁸ didiler gül şāhı¹⁸⁰⁹ daḥı¹⁸¹⁰ ‘asker cem’ idüp tekrār¹⁸¹¹ Cihān Şāh

-
- 1775 gül-i beyabānilerdür: gül-yabānilerdür M.
1776 yabān ādemleridür: -S.
1777 ammā: gāyet S.
1778 güçdür: şa’bdur Y.
1779 hem: -S.
1780 boyları: qadları S, qadd kāmeleri Y.
1781 gāyet: -S, -Y.
1782 uzundur: uzun S, dırāzdur Y.
1783 yüz arış elli arış: elli arş yüz arş S.
1784 boy çekmişlerdür: qadları vardur S, boyludur Y.
1785 taşlar[du]r: taşdur Y.
1786 ceng āletleri taşlar[du]r ve kökli ağaçdur: taş ile ve kökli ağac-ile ceng iderler S.
1787 ve: -S.
1788 hāliyā: şimdi S.
1789 vilāyetimūze aqın şalmışlardur: aqın idüp diyārımuza gelmişler S.
1790 daḥı: -S.
1791 idüp: eyledi Y.
1792 leşker: maymūn ‘askeri S.
1793 hāzır oldı: cem’ olup S, hāzır oldılar Y.
1794 andan: -S.
1795 gül-i beyābānī: gül-yabāniler M, gül-i beyābāniye Y.
1796 diyüp: idüp S, -Y.
1797 Güller: Gül-yabāniler M.
1798 Gül-i beyābāniler çün: çün güller S.
1799 görüp: gördiler S
1800 kıldılar: itdiler S, eylediler Y.
1801 vilāyetlerinden: diyārlarında S, vilāyetlerine Y.
1802 ve: -S.
1803 ‘ayş u nūşa meşgūl oldılar: ‘işrete dem urdılar S.
1804 gül ‘askeri: güller S, gül leşkeri Y.
1805 kendü: -S.
1806 vardılar: varup S.
1807 didiler ki: -S, -Y.
1808 vardur: var S.
1809 şāhı: pādişāhı M.
1810 daḥı: -S.
1811 tekrār: -S.

üzerine yürüdiler. Bu tarafda¹⁸¹² Cihān Şāh daḥı¹⁸¹³ ḥaber aldı-ki¹⁸¹⁴ ḡül ‘askeri bī-ḥisāb geliyor¹⁸¹⁵ hemān¹⁸¹⁶ karşı varup iki ‘asker birbirlerine¹⁸¹⁷ muḡābil oldılar¹⁸¹⁸ bir nice¹⁸¹⁹ zemān baḡışdılar nevbet ü ḥamle ne¹⁸²⁰ olduḡın¹⁸²¹ bilmezler idi¹⁸²² ammā¹⁸²³ Cihān Şāh ḡül ‘askerin görüp ḥayrān ḡaldı¹⁸²⁴ andan¹⁸²⁵ maymūnlara buyurup¹⁸²⁶ maymūnlar¹⁸²⁷ daḥı¹⁸²⁸ ḥamle kıldılar¹⁸²⁹ andan¹⁸³⁰ ḡüller¹⁸³¹ daḥı bir uğurdan ḥamle kıilup¹⁸³² iki ‘asker¹⁸³³ birbirine ḡatilup¹⁸³⁴ cenge girişdiler¹⁸³⁵ ammā bu cengde¹⁸³⁶ maymūn çerisi¹⁸³⁷ maḡlūb olup [S26a] ḡaçmaḡa yüz tutdılar.¹⁸³⁸ Cihān Şāh anı¹⁸³⁹ görüp kendüsi¹⁸⁴⁰ ve biş dāne yār-u¹⁸⁴¹ vefā-dārı ile¹⁸⁴² ḡılıcların¹⁸⁴³ çeküp ḡül ‘askerine girdiler.¹⁸⁴⁴ Her biri birer¹⁸⁴⁵ ḡülü urup¹⁸⁴⁶ ḡılıc ile¹⁸⁴⁷ ikişer¹⁸⁴⁸ pāre

¹⁸¹² Bu tarafda: bu kez S.

¹⁸¹³ daḥı: -S.

¹⁸¹⁴ ḥaber aldı-ki: ḥaber-dār olup S.

¹⁸¹⁵ ḡül ‘askeri bī-ḥisāb geliyor: -S, ḡüller ‘asker ile gelür Y.

¹⁸¹⁶ hemān: ba‘de S.

¹⁸¹⁷ iki ‘asker birbirlerine: -S, birbiriyle Y.

¹⁸¹⁸ oldılar: olup S.

¹⁸¹⁹ nice: -S.

¹⁸²⁰ ne: -M, -S.

¹⁸²¹ olduḡın: bilmegin S.

¹⁸²² idi: -S.

¹⁸²³ ammā: andan S.

¹⁸²⁴ ḡül ‘askerin görüp ḥayrān ḡaldı: -S; ḡaldı: oldı Y.

¹⁸²⁵ andan: -S.

¹⁸²⁶ maymūnlara buyurup: emr idüp S, buyurdu maymūnlara Y.

¹⁸²⁷ maymūnlar: -M, -Y.

¹⁸²⁸ daḥı: -M, -Y.

¹⁸²⁹ kıldılar: idüp S.

¹⁸³⁰ andan: -S, -Y.

¹⁸³¹ ḡüller: ḡül ‘askeri M.

¹⁸³² bir uğurdan ḥamle kıilup: yürüdi S, daḥı yürüdiler Y.

¹⁸³³ iki ‘asker: -S, -Y.

¹⁸³⁴ birbirine ḡatilup: birbirlerine ḡatlanup Y.

¹⁸³⁵ girişdiler: durdılar S, girdiler Y.

¹⁸³⁶ bu cengde: -S, -Y.

¹⁸³⁷ çerisi: ‘askeri S.

¹⁸³⁸ tutdılar: dutdılar M.

¹⁸³⁹ anı: ol ḥāli S.

¹⁸⁴⁰ kendüsi: kendü Y.

¹⁸⁴¹ u: -Y.

¹⁸⁴² kendüsi ve biş dāne yār-u vefā-dārı ile: hemān altı S.

¹⁸⁴³ ḡılıcların: tıḡlerin S.

¹⁸⁴⁴ ḡül ‘askerine girdiler: yürüdiler S; girdiler: -Y.

¹⁸⁴⁵ birer: -S.

¹⁸⁴⁶ urup: -M, -Y.

¹⁸⁴⁷ ḡılıc ile: -S.

¹⁸⁴⁸ ikişer: iki S.

iderlerdi¹⁸⁴⁹ ammā güller de¹⁸⁵⁰ Cihān Şāh'uñ iki yoldaşın¹⁸⁵¹ dağı¹⁸⁵² şehīd eylediler.¹⁸⁵³ Maymūn çerisi¹⁸⁵⁴ anı görüp¹⁸⁵⁵ ğayretlenüp bir uğurdan¹⁸⁵⁶ hamle idüp¹⁸⁵⁷ gül-i beyabānileri¹⁸⁵⁸ şındurdılar¹⁸⁵⁹ kıra kova memleketlerinden¹⁸⁶⁰ çıkardılar andan dönüp kendü¹⁸⁶¹ şehirlerine¹⁸⁶² [M27b] geldiler. Cihān Şāh ol iki yāri¹⁸⁶³ için ğāyet¹⁸⁶⁴ ğuşşalandı¹⁸⁶⁵ hele¹⁸⁶⁶ üç yoldaşı ile kaldı¹⁸⁶⁷ anlar ile¹⁸⁶⁸ tesellī bulup çār [Y24b] u¹⁸⁶⁹ nā-çār yirinde karar eyledi¹⁸⁷⁰ bunuñ üzerine¹⁸⁷¹ bir niçe¹⁸⁷² zemān mürür idüp bir gün bir feryād dağı peydā¹⁸⁷³ oldı.¹⁸⁷⁴ Cihān Şāh bre görüñ nedür didi¹⁸⁷⁵ maymūnlar eyitdiler pādişāhum bu yakında bir vilāyet¹⁸⁷⁶ dağı¹⁸⁷⁷ vardur cümle halkı¹⁸⁷⁸ nīm tenlülördür¹⁸⁷⁹ hāliyā¹⁸⁸⁰ hurūc idüp vilāyetimūzi urmuşlardur¹⁸⁸¹ diyü feryād oldur didiler. Cihān Şāh girü¹⁸⁸² cümle askere¹⁸⁸³ emr eyledi¹⁸⁸⁴ tiz asker cem^c

1849 iderlerdi: kıldılar Y.

1850 de: -S, -Y.

1851 yoldaşın: dāne ādemüñ S, yoldaşların Y.

1852 dağı: -M, -S.

1853 şehīd eylediler: helāk eylediler Y; eylediler: itdiler S.

1854 çerisi: askeri M.

1855 anı görüp: -M.

1856 bir uğurdan: -Y, -S.

1857 hamle idüp: -S, hamle kılup Y.

1858 gül-i beyabānileri: gülleri S.

1859 şındurdılar: şındırup S.

1860 memleketlerinden: diyārlarından S.

1861 kendü: -S.

1862 şehirlerine: şehre S.

1863 yāri: yārānı M.

1864 ğāyet: -Y, -S.

1865 ğuşşalandı: maḥzūn oldı S.

1866 hele: bu kez S.

1867 kaldı: karar eyledi S.

1868 anlar ile: anūnla Y.

1869 u: -Y.

1870 anlar ile tesellī bulup çār u nā-çār yirinde karar eyledi: -S.

1871 bunuñ üzerine: bundan S.

1872 niçe: -S.

1873 peydā: peydāh (metinde).

1874 peydā oldı: geldi S.

1875 Cihān Şāh bre görüñ nedür didi: -S.

1876 vilāyet: diyār S.

1877 dağı: -S.

1878 cümle halkı: halkı cümle S.

1879 tenlülördür: tenlerdür S.

1880 hāliyā: hāliyā S.

1881 vilāyetimūzi urmuşlardur: vilāyetimüz urdılar S.

1882 Cihān Şāh girü: -S.

1883 cümle askere: -M.

1884 eyledi: idüp S.

olsun diyü emr eyledi¹⁸⁸⁵ ‘asker¹⁸⁸⁶ cem¹⁸⁸⁷ olup kūs u nağarasın döğüp¹⁸⁸⁸ anlara karşı¹⁸⁸⁹ revāne oldılar. Meger nīm tenlüler ‘askeri¹⁸⁹⁰ nice yüz biñ ‘asker idi ve bunların bir gūne¹⁸⁹¹ hālleri vardır¹⁸⁹² meşelā¹⁸⁹³ bir ādem¹⁸⁹⁴ iken çekilüp ayrılır¹⁸⁹⁵ [S26b] iki olurdu¹⁸⁹⁶ bir el ve bir ayak nişfi bir cānibe ve nişfi bir cānibe giderlerdi ve bir ġarā’ib daħı bu ki biri öteden ve biri-de¹⁸⁹⁷ beriden gelüp ikisi bir olurlardı ve bunlara bir kavm daħı yardıma gelmişler idi¹⁸⁹⁸ duvāl-pā dirlerdi¹⁸⁹⁹ ammā anlar¹⁹⁰⁰ şöyle idi-kim başlarından ġayrı yirde kemügi¹⁹⁰¹ yoğ-ıdı ve¹⁹⁰² cümle endāmları kayış gibi¹⁹⁰³ idi anuñ için¹⁹⁰⁴ anlara duvāl-pā dirlerdi çünkü ol iki kavm bir olup¹⁹⁰⁵ maymūn leşkerine¹⁹⁰⁶ karşı geldiler¹⁹⁰⁷ hemān¹⁹⁰⁸ birbirlerini¹⁹⁰⁹ gördükleri gibi¹⁹¹⁰ hāmle kıldılar¹⁹¹¹ Allāhu Ekber¹⁹¹² bir mertebe ceng-i āşüb¹⁹¹³ eylediler ki¹⁹¹⁴ gözler görmüş degül¹⁹¹⁵ velī maymūn ‘askeri münhezim olıcağ zemānda Cihān Şāh ol üç [Y25a] dāne yāriyle Allāh’[a] tevekkül idüp¹⁹¹⁶ at şaldılar¹⁹¹⁷ onların içine girüp¹⁹¹⁸

¹⁸⁸⁵ tīz ‘asker cem’ olsun diyü emr eyledi: -S.

¹⁸⁸⁶ ‘asker: -S.

¹⁸⁸⁷ cem’: hāzır.

¹⁸⁸⁸ kūs u nağarasın döğüp: kūsların çalaraq S.

¹⁸⁸⁹ anlara karşı: -S.

¹⁸⁹⁰ tenlüler ‘askeri: nīm tenler çerisi S.

¹⁸⁹¹ gūne: -S.

¹⁸⁹² vardır: vardı-ki S.

¹⁸⁹³ meşelā: -S.

¹⁸⁹⁴ ādem: -S.

¹⁸⁹⁵ ayrılır: ayrılıp S.

¹⁸⁹⁶ olurdu: olurlardı S.

¹⁸⁹⁷ biri-de: biri M.

¹⁸⁹⁸ gelmişler idi: gelmişlerdi S.

¹⁸⁹⁹ duvāl-pā dirlerdi: -S.

¹⁹⁰⁰ anlar: bunlar S.

¹⁹⁰¹ kemügi: kemük M.

¹⁹⁰² ve: -M.

¹⁹⁰³ gibi: -S.

¹⁹⁰⁴ anuñ için: -S.

¹⁹⁰⁵ çünkü ol iki kavm bir olup: çün bunlar S.

¹⁹⁰⁶ leşkeri: ‘askerine S.

¹⁹⁰⁷ geldiler: gelüp S.

¹⁹⁰⁸ hemān: -S.

¹⁹⁰⁹ birbirlerini: birbirlerine S.

¹⁹¹⁰ gördükleri gibi: -S.

¹⁹¹¹ kıldılar: idüp S.

¹⁹¹² Allāhu Ekber: karşıp S.

¹⁹¹³ ceng-i āşüb: ceng S.

¹⁹¹⁴ eylediler ki: itdiler-ki S.

¹⁹¹⁵ gözler görmüş degül: olmaz S.

¹⁹¹⁶ ol üç dāne yāriyle Allāh’[a] tevekkül idüp: Hūdā’ya tevekkül olup ol üç yāri ile S.

¹⁹¹⁷ at şaldılar: -S.

¹⁹¹⁸ onların içine: bunlara S.

cenge başladılar.¹⁹¹⁹ ‘Ākıbetü’l-emr¹⁹²⁰ Hâk¹⁹²¹ te‘âlâ fırsatı maymūnlara¹⁹²² virüp
 nīm tenlülere¹⁹²³ ve duvāl-pāları şındırup¹⁹²⁴ kaçırıldılar andan¹⁹²⁵ dönüp yine¹⁹²⁶
 vilāyetlerine¹⁹²⁷ geldiler. Her maymūn kendü şafāsında ve¹⁹²⁸ maymūnlaruñ ğayrı¹⁹²⁹
 düşmenleri daħı¹⁹³⁰ kalmadı ve hem¹⁹³¹ yidi yıl daħı¹⁹³² mürūr eyleyüp¹⁹³³ tamām oldu
 [M28a] ve Cihān Şāh’a levh-i İskender sebebiyle maymūn dili ‘ayān olmuşdı
 günlerde¹⁹³⁴ bir gün gece ile Cihān [S27a] Şāh serāydan¹⁹³⁵ taşra çıkup¹⁹³⁶ gezerken
 bir maymūn evinüñ öñine geldi içerüden¹⁹³⁷ bir erkek maymūn dışisine dir ki¹⁹³⁸ ey
 benüm cānum saña üç günden-şoñra ādem eti yidüreyüm¹⁹³⁹ didi¹⁹⁴⁰ dışisi eyitdi yā
 sen¹⁹⁴¹ ādem etini¹⁹⁴² kanda bulursun¹⁹⁴³ didi¹⁹⁴⁴ erkegi¹⁹⁴⁵ eyitdi üç günden soñra
 pādīşāhumuz olan Cihān Şāh’ı üç yoldaşlarıyla¹⁹⁴⁶ pāreleyüp yirüz¹⁹⁴⁷ ol vaqt¹⁹⁴⁸ saña
 daħı bir hişşe getüreyüm¹⁹⁴⁹ didi Cihān Şāh bunu işidüp ‘aklı başından¹⁹⁵⁰ gidüp¹⁹⁵¹ tiz

¹⁹¹⁹ cenge başladılar: kardılar S.

¹⁹²⁰ ‘Ākıbetü’l-emr: -S.

¹⁹²¹ Hâk: Allāh S.

¹⁹²² maymūnlara: bunlara S.

¹⁹²³ tenlülere: tenleri S.

¹⁹²⁴ şındırup: başup S.

¹⁹²⁵ andan: ve S.

¹⁹²⁶ yine: -S.

¹⁹²⁷ vilāyetlerine: diyārlarına S.

¹⁹²⁸ Her maymūn kendü şafāsında ve: -S.

¹⁹²⁹ ğayrı: -S.

¹⁹³⁰ daħı: -S.

¹⁹³¹ hem: -S.

¹⁹³² daħı: da S.

¹⁹³³ mürūr eyleyüp: gelüp S.

¹⁹³⁴ ve Cihān Şāh’a levh-i İskender sebebiyle maymūn dili ‘ayān olmuşdı günlerde: -S.

¹⁹³⁵ serāydan: serāyından S.

¹⁹³⁶ çıkup: olup S.

¹⁹³⁷ içerüden: içeriden S.

¹⁹³⁸ dir ki: eyitdi S.

¹⁹³⁹ yidüreyüm: yidireyüm S.

¹⁹⁴⁰ didi: -S.

¹⁹⁴¹ yā sen: -S.

¹⁹⁴² etini: etin M.

¹⁹⁴³ bulursun: bulursın S.

¹⁹⁴⁴ didi: -S.

¹⁹⁴⁵ erkegi: erkek S.

¹⁹⁴⁶ üç yoldaşlarıyla: -S.

¹⁹⁴⁷ yirüz: yeriz S.

¹⁹⁴⁸ ol vaqt: -S.

¹⁹⁴⁹ bir hişşe getüreyüm: biraz getürem S.

¹⁹⁵⁰ başından: -S.

¹⁹⁵¹ gidüp: gitdi S.

gelüp ol yārānlarına haber virdi¹⁹⁵² bunlaruñ daħı ‘aķılları başlarından¹⁹⁵³ gidüp eyitdiler¹⁹⁵⁴ ey ŧehzāde-i civān-baħt yā ne tedārük görelüm¹⁹⁵⁵ didiler Cihān ŧāh eyitdi ey cānlar hemān¹⁹⁵⁶ tedārük görüñ ŧimden-girü¹⁹⁵⁷ kararı firāra tebdil idelüm diyüp¹⁹⁵⁸ bunlar daħı¹⁹⁵⁹ yol tedārügin¹⁹⁶⁰ görüp irtesi Cihān ŧāh maymūnlara emr eyledi¹⁹⁶¹ eyitdi¹⁹⁶² varuñ baña¹⁹⁶³ meyve biten tağlardan¹⁹⁶⁴ cümleñüz¹⁹⁶⁵ meyve getirün her kaŋiñuz çok getirürse anı vezir ideyüm¹⁹⁶⁶ didi bunlar¹⁹⁶⁷ daħı [Y25b] ħayvān degül-mi¹⁹⁶⁸ aldanup her biri [S27b] bir cānibe revāne oldılar¹⁹⁶⁹ çün¹⁹⁷⁰ Cihān ŧāh bunları perākende eyleyüp taraf taraf dağıtdı¹⁹⁷¹ kendüler tenhā kaldılar.¹⁹⁷² Hemān ol sā‘at¹⁹⁷³ üzerlerine evren pulı gibi zırħlar giyüp kemendī be-fitrāk ism-i devrān ber-ne-dāru (?) cāme-i pehlevān¹⁹⁷⁴ ve¹⁹⁷⁵ atlarına süvār olup dört dāne dil-āver¹⁹⁷⁶ ‘azm-i rāh kıldılar¹⁹⁷⁷ ve¹⁹⁷⁸ doğrı karıncalar vilāyetine¹⁹⁷⁹ gitdiler **ez-īn cānib**¹⁹⁸⁰ çünki¹⁹⁸¹ beriden¹⁹⁸² maymūnlar ol¹⁹⁸³ ħızmetden dönüp¹⁹⁸⁴ geldiler gördiler ki Cihān ŧāh [ve]

¹⁹⁵² ol yārānlarına haber virdi: olbür yārlarına diyüvirdi S.

¹⁹⁵³ başlarından: -S.

¹⁹⁵⁴ eyitdiler: -S.

¹⁹⁵⁵ baħt yā ne tedārük görelüm: buña ne çāre idelüm S.

¹⁹⁵⁶ ey cānlar hemān: -S.

¹⁹⁵⁷ tedārük görüñ ŧimden-girü: ŧimden-girü tedārük görüñ S.

¹⁹⁵⁸ diyüp: -M.

¹⁹⁵⁹ daħı: -S.

¹⁹⁶⁰ yol tedārügin: tamām tedārük S.

¹⁹⁶¹ eyledi: idüp S.

¹⁹⁶² eyitdi: -S.

¹⁹⁶³ baña: -S.

¹⁹⁶⁴ meyve biten tağlardan: dağdan S.

¹⁹⁶⁵ cümleñüz: -S.

¹⁹⁶⁶ ideyüm: idem S.

¹⁹⁶⁷ bunlar: bunlardur S.

¹⁹⁶⁸ ħayvān degül-mi: ħayvāndur S.

¹⁹⁶⁹ revāne oldılar: gitdiler S.

¹⁹⁷⁰ çün: bu kez S.

¹⁹⁷¹ Cihān ŧāh bunları perākende eyleyüp taraf taraf dağıtdı: -S.

¹⁹⁷² kendüler tenhā kaldılar: bunlar tenhā kalup S.

¹⁹⁷³ Hemān ol sā‘at: hemān-dem S.

¹⁹⁷⁴ kemendī be-fitrāk ism-i devrān ber-ne-dāru (?) cāme-i pehlevān: -S.

¹⁹⁷⁵ ve: andan S.

¹⁹⁷⁶ dāne dil-āver: kiŧi S.

¹⁹⁷⁷ ‘azm-i rāh kıldılar: ‘azm idüp S.

¹⁹⁷⁸ ve: -S.

¹⁹⁷⁹ doğrı karıncalar vilāyetine: karıncalar vilāyetine doğrı S.

¹⁹⁸⁰ ez-īn cānib: -S.

¹⁹⁸¹ çünki: bu kez S.

¹⁹⁸² beriden: -S.

¹⁹⁸³ ol: -S.

¹⁹⁸⁴ ħızmetden dönüp: ħızmetin görüp S.

nedimleri¹⁹⁸⁵ kaçmışlar. Hāy meded pādīšāhumuz kaçmış diyü¹⁹⁸⁶ bu kez bunlar¹⁹⁸⁷ cümlesi haberin alup¹⁹⁸⁸ niçe biñ maymūn ardlarınca [M28b] düşdiler.¹⁹⁸⁹ Cihān Şāh daḥı¹⁹⁹⁰ qarıncalar vilāyetine yaklaştılar¹⁹⁹¹ maymūnlar daḥı ardlarından¹⁹⁹² irişdiler¹⁹⁹³ her biri āvāz idüp¹⁹⁹⁴ ey nā-be-kārlar nereye gidersünüz¹⁹⁹⁵ işte yitişdük¹⁹⁹⁶ didiler Cihān Şāh hīç¹⁹⁹⁷ muḳayyed olmayup at sürdiler¹⁹⁹⁸ maymūnlar¹⁹⁹⁹ girüden²⁰⁰⁰ yitişüp²⁰⁰¹ cenge başladılar ol maḥalde²⁰⁰² gāh kaçup gāh ceng iderken²⁰⁰³ meger²⁰⁰⁴ qarıncalar daḥı²⁰⁰⁵ haber alup²⁰⁰⁶ anlar daḥı bir cānibden çağırup²⁰⁰⁷ ey nā-be-kārlar bizi bu kadar kırdıñuz şimdi ḳanda²⁰⁰⁸ kaçarsuñuz diyüp²⁰⁰⁹ ḥamle eylediler.²⁰¹⁰ Bunlar bu²⁰¹¹ iki ḥaşmuñ arasında ḳalup²⁰¹² ‘azīm ceng eylediler²⁰¹³ nā-gāh²⁰¹⁴ Cihān Şāh’uñ bir yoldaşın düşürdiler Cihān Şāh [S28a] bu kez²⁰¹⁵ āh idüp iki yoldaşlarıyla atlarına maḥmūz gösterüp²⁰¹⁶ yıl gibi gitdiler.²⁰¹⁷ Bu cānibde²⁰¹⁸ maymūn leşkeri qarıncalar

¹⁹⁸⁵ nedimleri: üç yarı ile S.

¹⁹⁸⁶ Hāy meded pādīšāhumuz kaçmış diyü: -S.

¹⁹⁸⁷ bu kez bunlar: -M.

¹⁹⁸⁸ cümlesi haberin alup: cümle haber-dār olup S.

¹⁹⁸⁹ düşdiler: düşüp S.

¹⁹⁹⁰ daḥı: -S.

¹⁹⁹¹ yaklaştılar: yaklaştı S.

¹⁹⁹² ardlarından: -S.

¹⁹⁹³ irişdiler: irişdi S.

¹⁹⁹⁴ her biri āvāz idüp: -S.

¹⁹⁹⁵ nereye gidersünüz: ḳanda gidersiz S.

¹⁹⁹⁶ işte yitişdük: -S.

¹⁹⁹⁷ hīç: ašlā S.

¹⁹⁹⁸ sürdiler: sürüp S.

¹⁹⁹⁹ maymūnlar: maymūnlara S.

²⁰⁰⁰ girüden: -S.

²⁰⁰¹ yitişüp: irüşüp S.

²⁰⁰² cenge başladılar ol maḥalde: -S.

²⁰⁰³ gāh kaçup gāh ceng iderken: gāh ceng idüp gāh giderlerdi S.

²⁰⁰⁴ meger: -M.

²⁰⁰⁵ daḥı: -S.

²⁰⁰⁶ haber alup: haber-dār olmuşlar S.

²⁰⁰⁷ anlar daḥı bir cānibden çağırup: gelüp S.

²⁰⁰⁸ ḳanda: niçün S.

²⁰⁰⁹ diyüp: diyü M.

²⁰¹⁰ eylediler: itdiler S.

²⁰¹¹ Bunlar bu: -M.

²⁰¹² ḥaşmuñ arasında ḳalup: ‘adū ile S.

²⁰¹³ eylediler: idüp S.

²⁰¹⁴ nā-gāh: -S.

²⁰¹⁵ bu kez: -M.

²⁰¹⁶ yoldaşlarıyla atlarına maḥmūz gösterüp: yoldaşıyla at sürüp S.

²⁰¹⁷ yıl gibi gitdiler: revāne oldılar S.

²⁰¹⁸ Bu cānibde: bu kez S, bu cānibden Y.

[Y26a] ‘askeri²⁰¹⁹ ile cenge başladılar²⁰²⁰ ammā²⁰²¹ Cihān Şāh qarıncalar vilāyetinüñ²⁰²² orta yirine varduğda²⁰²³ vilāyet qarıncasını²⁰²⁴ ortaya aldılar²⁰²⁵ şol-ğadar²⁰²⁶ ceng eylediler²⁰²⁷ ki yüz biñden ziyāde qarınca helāk eylediler²⁰²⁸ ammā ki²⁰²⁹ Cihān Şāh’uñ ol cengde²⁰³⁰ bākī kalan²⁰³¹ yoldaşları dağı helāk oldı²⁰³² Cihān Şāh²⁰³³ yalıñuz baş-ıla²⁰³⁴ qaldı. Ol yoldaşlarınuñ²⁰³⁵ atların dağı yedegine alup hāy idüp²⁰³⁶ anlaruñ dağı içinden çıkup gitdi hem kaçup²⁰³⁷ ve hem ceng iderdi²⁰³⁸ bir kaç²⁰³⁹ gün bu hāl üzre²⁰⁴⁰ gitdi.²⁰⁴¹ Bir gün Cihān Şāh bir ‘azım şuya geldi ammā uzak²⁰⁴² idi yedegin²⁰⁴³ alıqoyup²⁰⁴⁴ bu kez²⁰⁴⁵ atına²⁰⁴⁶ iğdām-ı tām²⁰⁴⁷ idüp Cihān Şāh her ne hāl ise²⁰⁴⁸ şuyun öte cānibine geçdi.²⁰⁴⁹ Qarıncalar ise şuya uramazlardı işte²⁰⁵⁰ qarıncalar şerrinden bir atla²⁰⁵¹ kendüyi hālāş eyledi²⁰⁵² atından inüp

2019 maymūn leşkeri qarıncalar ‘askeri: qarıncalar maymūnlar S.

2020 başladılar: durdılar S.

2021 ammā: -S.

2022 qarıncalar vilāyetinüñ: qarınca diyārinuñ S.

2023 orta yirine varduğda: ortasına varup S.

2024 qarıncasını: qarıncaları M, qarınca Y.

2025 aldılar: alup S.

2026 şol-ğadar: ol-ğadar S.

2027 eylediler: itdiler S.

2028 eylediler: itdiler S.

2029 ki: -M.

2030 ol cengde: -S.

2031 bākī kalan: ol iki S.

2032 oldı: olup S.

2033 Cihān Şāh: -S, Şāh Y.

2034 baş-ıla: -M.

2035 yoldaşlarınuñ: yoldaşların S.

2036 hāy idüp: -M, -Y.

2037 kaçup: dögüşürdi S.

2038 ceng iderdi: giderdi S, dögüşürdi Y.

2039 kaç: niçe S.

2040 bu hāl üzre: -S.

2041 gitdi: gidüp S.

2042 uzak: uzun S.

2043 yedegin: yedegini S, -Y.

2044 alıqoyup: -Y.

2045 bu kez: -S, -Y.

2046 atına: -S.

2047 iğdām-ı tām: iğdām S.

2048 idüp Cihān Şāh her ne hāl ise: -S.

2049 geçdi: geçüp S.

2050 Qarıncalar ise şuya uramazlardı işte: -S.

2051 qarıncalar şerrinden bir atla: bir at-ıla qarıncalar elinden S.

2052 eyledi: oldı S.

esbābın²⁰⁵³ çıkarup şuyun²⁰⁵⁴ şıkarken at dağı öte cānibe²⁰⁵⁵ geçdi qarıncalear da olan
[S28b] atlaruñ²⁰⁵⁶ şadāsın işidüp gitdi. Cihān Şāh āh idüp eyitdi²⁰⁵⁷

Beyt

_. _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _

Ey felek bī-terahḥum cevr [ü] ‘adū tā-be-key

Yā hīç dükenmez mi ğamuñ bu derd [ü] hicrān tā-be-key²⁰⁵⁸

beni peder ü māderümden ve yāverlerümden ırağ eyledüñ şimdi bir ata dağı muḥtāc
eyledüñ [M29a] n’olaydı anam beni doğurmayaydı dünyāda bu cefāyı çekmeyeydüm
diyü ağladı²⁰⁵⁹

Beyt

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Be-dest-āvīz miḥnetle gelür yā tuḥfe-i ğamla

Uşandım ḥāşılı āmed şüd-i leyl ü nehārimdan²⁰⁶⁰

diyerek²⁰⁶¹ ol beriyye [Y26b] içine girüp gitdi²⁰⁶² tamām üç ayluḥ yol yürüdi²⁰⁶³ ot
köki yir-idi.²⁰⁶⁴ Bir gün qarşusunda bir ulu tağ görüñdi ol tağa doğrı yürüdi²⁰⁶⁵ yağın

---

²⁰⁵³ esbābın: esvābın M.

²⁰⁵⁴ şuyun: -M.

²⁰⁵⁵ cānibe: -S, -Y.

²⁰⁵⁶ atlaruñ: atların S.

²⁰⁵⁷ eyitdi: didi Y.

²⁰⁵⁸ Bu beyit M nüshasında mevcut değildir.

²⁰⁵⁹ ey felek beni peder ü māderümden ve yāverlerümden ırağ eyledüñ şimdi bir ata dağı muḥtāc eyledüñ
n’olaydı anam beni doğurmayaydı dünyāda bu cefāyı çekmeyeydüm diyü ağladı: -S, ey felek-i ğaddār
beni muḥaddem dār-ı diyārumdan ayırduñ ba‘de peder ü māder ü yārlarumdan ayırduñ n’olaydı anam
beni doğurmayaydı dünyāda bu cefāyı çekmeyeydüm diyü ağladı Y.

²⁰⁶⁰ Bu beyit S nüshasında mevcut değildir.

²⁰⁶¹ diyerek: diyüp S.

²⁰⁶² gitdi: -S.

²⁰⁶³ yürüdi: gidüp S.

²⁰⁶⁴ ot köki yir-idi: kök yirdi S.

²⁰⁶⁵ doğrı yürüdi: -S, -Y.

gelicek²⁰⁶⁶ gördi-kim bir ‘azīm şehir taş eteginde düşmüş²⁰⁶⁷ ve şehriñ²⁰⁶⁸ Cihān Şāh’dan tarafında bir ulu nehr akardı. Cihān Şāh geçidin²⁰⁶⁹ aradı-ki²⁰⁷⁰ öte cānibine geçe²⁰⁷¹ bir ādem görüp su’āl eyledi²⁰⁷² bu şuyūñ geçidi kandadır ol ādem²⁰⁷³ eyitdi bu gün²⁰⁷⁴ cum‘a irtesidür bu şu²⁰⁷⁵ geçilmez bu gice bunda²⁰⁷⁶ yat²⁰⁷⁷ yarın geçersin didi Cihān Şāh o²⁰⁷⁸ gice şu kenārında²⁰⁷⁹ karar kırup²⁰⁸⁰ çün şabāh oldı²⁰⁸¹ gördi-kim şu az kalmış geçidin bulup geçdi şehre geldi²⁰⁸² gördi-kim²⁰⁸³ bu şehriñ²⁰⁸⁴ halkı cümle Yahūdilerdür²⁰⁸⁵ ve²⁰⁸⁶ şehriñ²⁰⁸⁷ adın şordı adına²⁰⁸⁸ Şehr-i Sīr-āb [S29a] dirlerdi. Cihān Şāh²⁰⁸⁹ doğru tahte’l-ka’asına²⁰⁹⁰ varup bir aşçı dükkānına girdi ve²⁰⁹¹ ta‘ām²⁰⁹² yirken işitdi-kim²⁰⁹³ bir dellāl nidā idüp dir ki bir kimsenüñ²⁰⁹⁴ öylelük bir işi vardur²⁰⁹⁵ her kim²⁰⁹⁶ işlerse²⁰⁹⁷ biñ altūn ve bir kız oğlan cāriye virür²⁰⁹⁸ didi Cihān

---

²⁰⁶⁶ gelicek: gelüp S.

²⁰⁶⁷ bir ‘azīm şehir taş eteginde düşmüş: ol taş eteginde bir ‘azīm şehir var S.

²⁰⁶⁸ şehriñ: şehrin S.

²⁰⁶⁹ geçidin: geçidini S.

²⁰⁷⁰ aradı-ki: arayup S.

²⁰⁷¹ öte cānibine geçe: -S.

²⁰⁷² su’āl eyledi: eyitdi S, çağırup eyitdi Y.

²⁰⁷³ ādem: harīf S, Y.

²⁰⁷⁴ eyitdi bu gün: -Y.

²⁰⁷⁵ şu: -S.

²⁰⁷⁶ bunda: -Y.

²⁰⁷⁷ yat: kalup M.

²⁰⁷⁸ o: ol S.

²⁰⁷⁹ kenārında: başında S.

²⁰⁸⁰ karar kırup: yatup S.

²⁰⁸¹ çün şabāh oldı: irte S

²⁰⁸² geldi: gelüp S.

²⁰⁸³ gördi-kim: gördi S.

²⁰⁸⁴ şehriñ: şehir S.

²⁰⁸⁵ Yahūdilerdür: Yahūdilerdir S.

²⁰⁸⁶ ve: -S.

²⁰⁸⁷ şehriñ: şehrin S.

²⁰⁸⁸ adına: buña S.

²⁰⁸⁹ Cihān Şāh: Cihān Şāh’dur S, -Y.

²⁰⁹⁰ doğru tahte’l-ka’asına: doğru ka’asına Y.

²⁰⁹¹ girdi ve: girüp S.

²⁰⁹² ta‘ām: yiyecek Y.

²⁰⁹³ işitdi-kim: gördi S.

²⁰⁹⁴ bir kimsenüñ: her kim S, -Y.

²⁰⁹⁵ işi vardur: iş var S.

²⁰⁹⁶ her kim: -S.

²⁰⁹⁷ işlerse: iderse S.

²⁰⁹⁸ virür: virürler S.

Şāh işidüp²⁰⁹⁹ dellāle²¹⁰⁰ eyitdi²¹⁰¹ ey dellāl bu²¹⁰² didigūñ ne aşl hıẓmetdür²¹⁰³ didi²¹⁰⁴ dellāl eyitdi yigit²¹⁰⁵ ben bilmem lākin²¹⁰⁶ bunda bir ulu ḥāce vardur bu hıẓmet anuñdur eger murāduñ ise gel²¹⁰⁷ gidelüm didi Cihān Şāh daħı tevekkül idüp yūri gidelüm didi²¹⁰⁸ Cihān Şāh dellalūñ ardına düşüp giderek²¹⁰⁹ andan²¹¹⁰ bedestāna geldiler gördi-ki²¹¹¹ bir Yahūdī [M29b] emīrāne²¹¹² oturmuş dellāl eyitdi ey ḥāce²¹¹³ işte bu [Y27a] yigit ol²¹¹⁴ hıẓmete rızā virdi²¹¹⁵ didi²¹¹⁶ Yahūdī²¹¹⁷ eyitdi²¹¹⁸ yigit²¹¹⁹ ne dirsın²¹²⁰ benüm hıẓmetüm cüz²¹ hıẓmetdür²¹²¹ buña²¹²² rāzı olur mısın didi Cihān Şāh eyitdi eger va^cde olnan ma^cnālar²¹²³ olursa her ne kadar güc hıẓmet olursa²¹²⁴ k̄ā'il oldum²¹²⁵ didi Yahūdī gel imdi gidelüm diyüp [S29b] Cihān Şāh'ı alup²¹²⁶ evine getürdi andan²¹²⁷ bir hücre içine²¹²⁸ girdiler²¹²⁹ Yahūdī²¹³⁰ Cihān Şāh'a sen²¹³¹ bu arada²¹³² otur diyüp kendüsi çıkup²¹³³ evine girüp²¹³⁴ biñ dāne sikke filorī bir kīseye²¹³⁵

²⁰⁹⁹ Cihān Şāh işidüp: Şāh ol Y.

²¹⁰⁰ dellāle: -S.

²¹⁰¹ Eyitdi: didi Y.

²¹⁰² ey dellāl bu: -M.

²¹⁰³ didigūñ ne aşl hıẓmetdür: didigin iş nedür S, ne aşl hıẓmetdür Y.

²¹⁰⁴ didi: -M.

²¹⁰⁵ yigit: -M.

²¹⁰⁶ lākin: -M, ancak Y.

²¹⁰⁷ gel: buyur S.

²¹⁰⁸ Cihān Şāh daħı tevekkül idüp yūri gidelüm didi: -S; yūri gidelüm didi: -S.

²¹⁰⁹ giderek: -S.

²¹¹⁰ andan: -M, -Y.

²¹¹¹ geldiler gördi-ki: gelüp gördi S.

²¹¹² emīrāne: -S.

²¹¹³ ey ḥāce: -S.

²¹¹⁴ ol: bu S.

²¹¹⁵ rızā virdi: geldi Y.

²¹¹⁶ didi: -M.

²¹¹⁷ Yahūdī: ḥāce Y.

²¹¹⁸ eyitdi: -S.

²¹¹⁹ yigit: -M.

²¹²⁰ ne dirsın: -Y.

²¹²¹ hıẓmetdür: şeydür S, Y.

²¹²² buña: -M.

²¹²³ ma^cnālar: ma^cnā M.

²¹²⁴ her ne kadar güc hıẓmet olursa: -S, -Y.

²¹²⁵ k̄ā'il oldum: rāzıyam S.

²¹²⁶ Cihān Şāh'ı alup: -M.

²¹²⁷ andan: -M.

²¹²⁸ içine: -S.

²¹²⁹ girdiler: girüp S.

²¹³⁰ Yahūdī: -S.

²¹³¹ sen: -M.

²¹³² bu arada: bunda S.

²¹³³ çıkup: -M, -Y.

²¹³⁴ girüp: gitdi S.

²¹³⁵ biñ dāne sikke filorī bir kīseye: bir kīseye biñ altun S.

koyup ve bir dil-ber cāriye-i cihān-ārām²¹³⁶ alup²¹³⁷ Cihān Şāh' uñ yanına²¹³⁸ geldi ol
 meh-rū²¹³⁹ cāriyeyi teslīm idüp ve²¹⁴⁰ ta^cām u şarāb getürüp örti²¹⁴¹ döşek getürdi.
 Cihān Şāh ol gice yiyüp içüp ve cāriyeyi yanına alup der-āgüş eyleyüp²¹⁴² ol gice
 şabah[a] dek²¹⁴³ zevk şafā eyledi çünkü²¹⁴⁴ şabāh oldı Cihān Şāh yirinden durup gısl
 eyledi.²¹⁴⁵ Yahūdī gelüp eyitdi gel²¹⁴⁶ imdi hızmete gidelüm didi²¹⁴⁷ Cihān Şāh eyitdi
 ya nireye²¹⁴⁸ giderüz didi²¹⁴⁹ Yahūdī eyitdi²¹⁵⁰ bu yakında bir yire giderüz didi²¹⁵¹
 Cihān Şāh²¹⁵² ol biñ altını²¹⁵³ cāriyesine²¹⁵⁴ virüp didi-kim²¹⁵⁵ ben şimdi²¹⁵⁶ gelürem
 sen otur²¹⁵⁷ diyüp Yahūdīyle revāne oldılar Yahūdī iki bār-gır ve iki boş heybe aldı²¹⁵⁸
 bir ata Cihān Şāh ve birine [S30a] Yahūdī süvār olup²¹⁵⁹ şehrden taşra çıkdılar²¹⁶⁰
 ve²¹⁶¹ bir yüksek tağ uñ²¹⁶² dibine geldiler ammā tağ²¹⁶³ şol-ka²¹⁶⁴ kadar²¹⁶⁴ yüksek idi-
 kim²¹⁶⁵ bir²¹⁶⁶ ādem başın kaldırup baksa başından külāhı düşerdi. Yahūdī ol arada
 inüp ve²¹⁶⁷ Cihān Şāh'a eyitdi²¹⁶⁸ [Y27b] bu at uñ²¹⁶⁹ birini²¹⁷⁰ boğazla didi²¹⁷¹ Cihān

²¹³⁶ dil-ber cāriye-i cihān-ārām: maḥbūb güzel S, dil-ber-i müsteşnā cāriye Y.

²¹³⁷ alup: olup M, -Y.

²¹³⁸ yanına: öñüne S.

²¹³⁹ meh-rū: meh-pāre S.

²¹⁴⁰ ve: -S.

²¹⁴¹ örti: örtü S.

²¹⁴² yanına alup der-āgüş eyleyüp: koynuna alup S.

²¹⁴³ şabah[a] dek: tā şabāh olunca S.

²¹⁴⁴ çün: çünkü S.

²¹⁴⁵ gısl eyledi: -S, -Y.

²¹⁴⁶ gel: dur S.

²¹⁴⁷ didi: -M.

²¹⁴⁸ nireye: kanda S.

²¹⁴⁹ didi: -M, -Y.

²¹⁵⁰ eyitdi: -S.

²¹⁵¹ bu yakında bir yire giderüz didi: -Y.

²¹⁵² Cihān Şāh: Cihān Şāh'dur S, -Y.

²¹⁵³ ol biñ altını: -Y.

²¹⁵⁴ cāriyesine: cāriyeye M, -Y.

²¹⁵⁵ didi-kim: -S, -Y.

²¹⁵⁶ şimdi: -S.

²¹⁵⁷ sen otur: -Y.

²¹⁵⁸ aldı: alup ve M.

²¹⁵⁹ bir ata Cihān Şāh ve birine Yahūdī süvār olup: binüp M.

²¹⁶⁰ çıkdılar: oldılar S.

²¹⁶¹ ve: -S.

²¹⁶² yüksek tağ uñ: ulu tağın S.

²¹⁶³ tağ: -S.

²¹⁶⁴ şol-ka²¹⁶⁴ kadar: ol-ka²¹⁶⁴ kadar M.

²¹⁶⁵ idi-kim: tağdur ki S.

²¹⁶⁶ bir: -S.

²¹⁶⁷ ve: -S.

²¹⁶⁸ eyitdi: -S.

²¹⁶⁹ bu at uñ: şol atın S.

²¹⁷⁰ birini: birin S.

²¹⁷¹ didi: -M.

Şāh ta‘accüb idüp eyā²¹⁷² bunuñ murādı ne ola diyüp kendi²¹⁷³ bindügi atı boğazladı Yahūdī atuñ²¹⁷⁴ ƙarnın yarup içinde olan fużalātın²¹⁷⁵ çıkarup sünger ile ƙanın silüp²¹⁷⁶ pāk eyledi [M30a] ve eyitdi²¹⁷⁷ gel imdi ey yigit²¹⁷⁸ bu bār-gīrūñ²¹⁷⁹ içine gir ve²¹⁸⁰ bir miƙdār²¹⁸¹ uyu bir vāƙı‘ā görürsin ol düşi baña diyüvir andan şoñra²¹⁸² bu²¹⁸³ hıżmetūñ²¹⁸⁴ tamām olur didi. Cihān Şāh daħı²¹⁸⁵ n’ola diyüp ol bār-gīrin²¹⁸⁶ ƙarnına²¹⁸⁷ girdi. Yahūdī ol²¹⁸⁸ bār-gīrūñ ƙarnını²¹⁸⁹ muħkem diküp andan²¹⁹⁰ kendüsi şaƙlandı. Bir zemāndan şoñra²¹⁹¹ ol tağdan bir ulu ƙuş²¹⁹² ƙanadın açup²¹⁹³ gelüp aşığa inüp²¹⁹⁴ ol at gövdesin²¹⁹⁵ çengāline alup havāya pervāz eyledi [S30b] ve götürüp ol yüce tağūñ üzerinde²¹⁹⁶ yavruları²¹⁹⁷ var idi anlaruñ öñine ƙodı bunlar daħı minƙārlarıyla ƙaƙışdırup yirken nā-gāh Cihān Şāh gözin açup baƙdı²¹⁹⁸ ğayrı ‘ālem²¹⁹⁹ hemān taşra çıƙdı²²⁰⁰ ƙuşlar ādem gördükleri gibi her biri bir cānibe ürküp gitdiler.²²⁰¹ Cihān Şāh ayağ üzre durup²²⁰² eyitdi²²⁰³ ‘acabā gerçek vāƙı‘a bu mıdur diyü gözlerin

---

2172 Şāh ta‘accüb idüp eyā: -S.

2173 kendi: kendüsi M.

2174 atuñ: bunuñ S.

2175 fużalātın: fużalāti S.

2176 ƙanın silüp: içini S.

2177 eyledi ve: idüp S.

2178 gel imdi ey yigit: ey yigit gel imdi S.

2179 bār-gīrūñ: bār-gīrin S.

2180 ve: de S.

2181 miƙdār: az S.

2182 andan şoñra: -S.

2183 bu: -M.

2184 hıżmetūñ: hıżmetüm S.

2185 daħı: -S.

2186 bār-gīrin: bār-gīr M.

2187 ƙardına: içine S.

2188 ol: -M.

2189 bār-gīrūñ ƙarnını: bār-gīrin ƙarnın S.

2190 andan: -S.

2191 Bir zemāndan şoñra: birazdan S.

2192 ol tağdan bir ulu ƙuş: bir ulu ƙuş ol tağdan S.

2193 ƙanadın açup: -S.

2194 aşığa inüp: yire indi S.

2195 gövdesin: leşin S.

2196 tağūñ üzerinde: tağda S.

2197 yavruları: yuvası Y.

2198 baƙdı: gördi S.

2199 ğayrı ‘ālem: -Y.

2200 çıƙdı: çıƙup S.

2201 her biri bir cānibe ürküp gitdiler: ürküp her birleri bir cānibe gitdi M.

2202 durup: gelüp S.

2203 eyitdi: -S.

sildi²²⁰⁴ gördi-kim²²⁰⁵ kendüsi uyhuda²²⁰⁶ degül. Dört cānibe²²⁰⁷ nazar şaldı [Y28a] gördi-kim²²⁰⁸ bir ‘azīm şahrādur²²⁰⁹ ammā cemī^c taşları²²¹⁰ la’l ü yāķūt elmās²²¹¹ Cihān Şāh²²¹² hayrān olup etrāfında gezinmege²²¹³ başladı meger ol şahrā bir yek-pāre²²¹⁴ bir ‘azīm kıya üzerinde idi kıyanuñ kenārına gelüp²²¹⁵ aşāğa²²¹⁶ nazar şaldı gördi-kim ol²²¹⁷ Yahūdī aşāğıda kıarınca²²¹⁸ kıadar görünür. Cihān Şāh āvāz idüp didi-kim²²¹⁹ yā mel‘ūn beni bu araya çıkarduñ²²²⁰ yā nice indirürsün Yahūdī çağırıp eyitdi²²²¹ ey yigit ol yanuñda olan taşlardan baña aşāğı²²²² vāfir²²²³ at-ki saña bu tağıuñ²²²⁴ aşāğı inicek²²²⁵ yolın²²²⁶ [S31a] diyüvireyüm²²²⁷ didi Cihān Şāh dağı²²²⁸ ol taşlardan haylī²²²⁹ taş aşāğı²²³⁰ yuvarladı²²³¹ zīrā ol küfeki taşlaruñ²²³² içi la’l ü²²³³ yāķūt ve pīrūze vü²²³⁴ elmās u zeberced²²³⁵ idi gerçi āşikāre dağı var idi²²³⁶ lākin ol kıaplu [M30b] taşların içinde olan²²³⁷ ziyāde kıymetlü idi. Pes²²³⁸ Yahūdī heybelerin māl-ā-māl idüp²²³⁹

2204 ‘acabā gerçek vāķı‘a bu mıdur diyü: ‘aceb bu vāķı‘a mıdur yoħsa ne ola diyüp S.

2205 gördi-kim: gözlerin sildi S.

2206 uyhuda: uykuda S.

2207 Dört cānibe: etrāfa S.

2208 gördi-kim: gördi S.

2209 ‘azīm şahrādur: şahrā S.

2210 cemī‘ taşları: taşları cümle S.

2211 elmās: -M, -Y.

2212 Cihān Şāh: -S.

2213 etrāfında gezinmege: etrāfına gezmege S.

2214 bir yek-pāre: iki-pāre M, -Y.

2215 gelüp: geldi ve S, geldi Y.

2216 aşāğa: aşāğı S.

2217 ol: -M, -Y.

2218 kıarınca: kıuş M.

2219 didi-kim: -S, -Y.

2220 çıkarduñ: çıkardın M.

2221 çağırıp eyitdi: āvāz idüp S.

2222 baña aşāğı: -M, -Y.

2223 vāfir: -S.

2224 bu tağıuñ: -S.

2225 aşāğı inicek: -M.

2226 yolın: yolu S.

2227 diyüvireyüm: göstereyüm S, diyelüm Y.

2228 dağı: -S.

2229 haylī: vāfir S.

2230 aşāğı: -M, -Y.

2231 yuvarladı: bırağıdı S, Y.

2232 taşlaruñ: taşların S.

2233 ü: -S.

2234 pīrūze vü: zümrüt ve S.

2235 u zeberced: -S.

2236 dağı var idi: çok S.

2237 içinde olan: içi S.

2238 pes: çün S.

2239 idüp: -M.

doldurdu andan²²⁴⁰ Cihān Şāh eyitdi ey h̄v̄āce bu taġuñ²²⁴¹ inecek yolın gösterivir²²⁴² didi²²⁴³ imdi ol²²⁴⁴ Yahūdī eyitdi ey yigit²²⁴⁵ bunuñ²²⁴⁶ inecek yiri yoġdur hemān dūn²²⁴⁷ gice ŗarduġuñ²²⁴⁸ nigārın ‘aşkı ile²²⁴⁹ ārām idüp²²⁵⁰ eglenesin diyüp ve²²⁵¹ bār-gīrine hay idüp gitdi.²²⁵² Cihān Şāh āh idüp dirīgā²²⁵³ başuma ne belā²²⁵⁴ geldi diyüp bir cāñibe revāne olup²²⁵⁵ gitdi giderek bir kenāra geldi gördi-kim yaluñ²²⁵⁶ ġayadur ki on mināre ġadar²²⁵⁷ boyı var ġavf idüp girü döndi²²⁵⁸ bir cāñibine daġı revāne oldı²²⁵⁹ ol daġı öyledür her cāñibi öyle idi²²⁶⁰ ne-ġadar kim tolaŗdı²²⁶¹ **[Y28b]** aŗlā bir cāñibden²²⁶² ġāre bulmadı. Āh vāh iderek²²⁶³ **[S31b]** yidi ġün tolaŗdı ve eġrāfına nazār iderdi yükseklüğinden iki ayluġ yire deġin taġ ve taŗ görünmezdi āġır ‘āciz ġalup²²⁶⁴ bir ġün Cihān Şāh²²⁶⁵ gezerken²²⁶⁶ gördi-kim bir ġayada²²⁶⁷ bir delük var. Cihān Şāh²²⁶⁸ ol delüġe²²⁶⁹ girüp gitdi²²⁷⁰ gördi-kim²²⁷¹ ol delük içinde vāfir²²⁷² ādem kemükleri bī-nihāye dökilmiŗ yatur²²⁷³ Cihān Şāh āh idüp bildi-kim kendü gibi

²²⁴⁰ andan: -S.

²²⁴¹ bu taġuñ: bunuñ S, -Y.

²²⁴² yolın gösterivir: yiri ġadadur baña diyüvir S, inecek yirin ġaber vir Y.

²²⁴³ didi: -M.

²²⁴⁴ imdi ol: -S, -Y.

²²⁴⁵ ey yigit: -S.

²²⁴⁶ bunuñ: anuñ S.

²²⁴⁷ dūn: bu M.

²²⁴⁸ ŗarduġuñ: ŗarduġım S.

²²⁴⁹ nigārın ‘aşkı ile: cāriyenüñ ‘aşkına S.

²²⁵⁰ ārām idüp: -Y.

²²⁵¹ ve: -S.

²²⁵² hay idüp gitdi: binüp revāne oldı Y.

²²⁵³ dirīgā: -S, -Y.

²²⁵⁴ ne belā: neler M.

²²⁵⁵ revāne olup: -M.

²²⁵⁶ yaluñ: bir S, Y.

²²⁵⁷ ġadar: -S.

²²⁵⁸ ġavf idüp girü döndi: -S, -Y.

²²⁵⁹ revāne oldı: varup gördi S.

²²⁶⁰ ol daġı öyledür her cāñibi öyle idi: ol-da öyle S.

²²⁶¹ ne-ġadar kim tolaŗdı: yidi ġün dolaŗdı S.

²²⁶² cāñibden: -S, -Y.

²²⁶³ iderek: idüp gezerek S.

²²⁶⁴ yidi ġün tolaŗdı ve eġrāfına nazār iderdi yükseklüğünden iki ayluġ yire deġin taġ ve taŗ görünmezdi āġır ‘āciz ġalup: -S.

²²⁶⁵ Cihān Şāh: -M.

²²⁶⁶ gezerken: -S.

²²⁶⁷ bir ġayada: ġayanuñ bir yirinde M, Y.

²²⁶⁸ Cihān Şāh: -S.

²²⁶⁹ ol delüġe: içine S.

²²⁷⁰ gitdi: -S.

²²⁷¹ gördi-kim: gördi S.

²²⁷² vāfir: -Y.

²²⁷³ dökilmiŗ yatur: -Y.

aldanup ol araya gelenlerüñ kemükleridür ol kayaya çıkup ac ve şusuz helāk olmuşlardur dañı ilerü yürüdi gördi-ki giderek yol dükendi. Kayadan bir kapu şeklinde görüldi aşağıya bakdı bir mināre boyı ancak vardur ammā aşağıda bir sarāy-ı ‘ālī görünür etrāfı bāğ u bağçedür. Cihān Şāh eyitdi her-çi bād-ā-bād kendimi bu aradan aşağıya per-tāb ideyüm yā ölem yāhūd bu belādan halāş olam diyüp hemān Allāh’a sığınup kendüyi per-tāb eyledi. Tağla-bāz gügercin gibi²²⁷⁴ başı gāh aşağıya ve gāh yukarı ammā [M31a] ‘aklı gitdi²²⁷⁵ yire indi ‘avn-i Hāk’la²²⁷⁶ bir kılına haṭā gelmedi. Bir zemāndan şöñra²²⁷⁷ ‘aklı başına geldi²²⁷⁸ kendüyi sağ u selāmet gördi²²⁷⁹ hemān²²⁸⁰ secde-i şükr eyledi²²⁸¹ andan kalkup²²⁸² ḥamd [u] şükr iderek²²⁸³ ol²²⁸⁴ sarāy cānibine doğru²²⁸⁵ revāne oldu çünkü²²⁸⁶ ol²²⁸⁷ bāğçe-i firdevs-nişāna yitdi ve²²⁸⁸ sarāy kapusına geldi içerü girdi²²⁸⁹ ammā²²⁹⁰ ins ü cinden eşer yok öte [Y29a] meydān-ı [S32a] çemen-zār olmuş²²⁹¹ velī²²⁹² bu sarāy²²⁹³ içinde şol-ḳadar māl-i bī-nihāye²²⁹⁴ var ki ḥisābın Ḥudā bilür²²⁹⁵ ve bir²²⁹⁶ cebe-ḥāne ve²²⁹⁷ ceng ālātı²²⁹⁸ ile²²⁹⁹ māl-ā-māl²³⁰⁰ Cihān Şāh ‘acebe ḳalup²³⁰¹ eyitdi²³⁰² āyā²³⁰³ bu sarāyı bunda neylerler kimüñ ola şāhibi

²²⁷⁴ Tağla-bāz gügercin gibi: -Y.

²²⁷⁵ ammā ‘aklı gitdi yire indi: inüp ‘aklı gitdi ammā S; yire indi ammā Y.

²²⁷⁶ ‘avn-i Hāk’la: luṭf-ı İlāhī S.

²²⁷⁷ şöñra: -S.

²²⁷⁸ geldi: gelüp S.

²²⁷⁹ sağ u selāmet gördi: selāmet görüp S, sağ gördi Y.

²²⁸⁰ hemān: -S.

²²⁸¹ eyledi: idüp S.

²²⁸² andan kalkup: ve yirinden durup S.

²²⁸³ ḥamd [u] şükr iderek: -Y, -S.

²²⁸⁴ ol: -S.

²²⁸⁵ doğru: -Y, -S.

²²⁸⁶ çünkü: çün S.

²²⁸⁷ ol: o Y.

²²⁸⁸ bāğçe-i firdevs-nişāna yitdi ve: cennet mişāl bağçeye gelüp S.

²²⁸⁹ kapusına geldi içerü girdi: ḳapusından içeri girdi S.

²²⁹⁰ ammā: -M, -S.

²²⁹¹ olmuş: -S.

²²⁹² velī: ve S.

²²⁹³ bu sarāy: -S.

²²⁹⁴ -i bī-nihāye: -S.

²²⁹⁵ ḥisābın Ḥudā bilür: ḥisābın Allāh te‘alā bilür S, Ḥudā’dan ḡayrı kimse bilmez M.

²²⁹⁶ ve bir: -S.

²²⁹⁷ ve: -M, -Y.

²²⁹⁸ ālātı: āleti Y.

²²⁹⁹ ile: -S.

²³⁰⁰ māl-ā-māl: bī-nihāye S.

²³⁰¹ ‘acebe ḳalup: ḡayrān olup S.

²³⁰² eyitdi: -S, -M.

²³⁰³ āyā: ‘acaba S.

ķandadır²³⁰⁴ diyüp niçe²³⁰⁵ ĥücrelerin²³⁰⁶ gezüp ašlā²³⁰⁷ kimse görmedi nā-gāh bir
ķapuya geldi²³⁰⁸ a‘lā öñi süpürülmüş ol ķapudan²³⁰⁹ ićerü²³¹⁰ girdi gördi-kim ićerüde²³¹¹
bir pīr-i nūrānī oturup²³¹² ‘ibādeteye meşğül²³¹³ Cihān Şāh ol pīre²³¹⁴ selām viridi ol
daĥı²³¹⁵ selāmın²³¹⁶ alup ilerü²³¹⁷ da‘vet eyledi²³¹⁸ ve²³¹⁹ eyitdi ey²³²⁰ yigit sen²³²¹ bu
araya niçe²³²² geldüñ didi²³²³ Cihān Şāh daĥı²³²⁴ oturup²³²⁵ ser-güzeştesin²³²⁶ bir bir
beyān²³²⁷ eyledi ol pīr eyitdi yā Cihān²³²⁸ Şāh ben Ĥazret-i Süleymān ‘aleyhi’s-
selām²³²⁹ zemānından berü bu arada²³³⁰ oturup ķuşlara pādişāhluk iderim daĥı sende
ġayrı bir²³³¹ kimse bu araya gelmedi²³³² didi. Cihān²³³³ Şāh eyitdi ey pīr-i ĥuceste-
ĥışāl²³³⁴ yā sizüñ²³³⁵ nāmıñuza kim dirler bize²³³⁶ beyān²³³⁷ buyuruñ didi ol²³³⁸ pīr

---

²³⁰⁴ neylerler kimün ola şāĥibi ķandadır: kimündür ola ve şāĥibi ķandadır ola Y, ne ola ve şāĥibi kimdür
ola S.

²³⁰⁵ niçe: cümle S.

²³⁰⁶ ĥücrelerin: ĥücrelerini M.

²³⁰⁷ ašlā: -Y, -M.

²³⁰⁸ geldi: gelüp S.

²³⁰⁹ a‘lā öñi süpürülmüş ol ķapudan: -S.

²³¹⁰ ićerü: ićeri S, ićerüye M.

²³¹¹ ićerüde: -S, bir ķuşede Y.

²³¹² pīr-i nūrānī oturup: nūrānī pīr oturmuş S, nūrānī oturup Y.

²³¹³ ‘ibādeteye meşğül: ‘ibādet ider S.

²³¹⁴ ol pīre: buña S, -Y.

²³¹⁵ ol daĥı: ol-pīr S.

²³¹⁶ selāmın: ‘aleyk S.

²³¹⁷ ilerü: yanına S.

²³¹⁸ eyledi: idüp S, -Y.

²³¹⁹ ve: -S, -Y.

²³²⁰ ey: -S.

²³²¹ sen: -M, -Y.

²³²² niçe: ķandan S.

²³²³ didi: -M.

²³²⁴ daĥı: -S.

²³²⁵ oturup: -M, -Y.

²³²⁶ ser-güzeştesin: ser-güzeştin S.

²³²⁷ beyān: naql S.

²³²⁸ Cihān: -Y.

²³²⁹ ‘aleyhi’s-selām: -Y.

²³³⁰ Ĥazret-i Süleymān ‘aleyhi’s-selām zemānından berü bu arada: bu arada Ĥazret-i Süleymān
vaktinden beri S.

²³³¹ bir: -Y.

²³³² sende ġayrı bir kimse bu araya gelmedi: ben bunda benī ādem geldüġin görmedüm S.

²³³³ Cihān: -S.

²³³⁴ ĥuceste-ĥışāl: mübārek S.

²³³⁵ sizüñ: sizin S.

²³³⁶ bize: -S.

²³³⁷ beyān: işrāb Y.

²³³⁸ ol: -M, -Y.

eyitdi ey²³³⁹ Cihān²³⁴⁰ Şāh Ḥāzret-i²³⁴¹ [S32b] Süleymān peygamber ‘aleyhi’s-
selām²³⁴² ile maşrıka ve mağribe²³⁴³ ve Kūh-ı Kāf’a ve Zulumāt’a²³⁴⁴ ma‘ān seyāhat
eyledüm ve²³⁴⁵ Ḥāzret-i Süleymān ḥod²³⁴⁶ ins ü²³⁴⁷ cinne ve²³⁴⁸ vuḥūş u²³⁴⁹ tıyūra
ḥükm iderdi çünkü²³⁵⁰ devri tamām olıcaḳ maḥal²³⁵¹ geldi²³⁵² her bir²³⁵³ [Y29b]
maḥlūkuñ üzerine bir pādişāh naşb eyledi ve biz²³⁵⁴ üç karındaş²³⁵⁵ idük bizi üç ıklīm
kuşlarına pādişāh eyledi ben ol-bür²³⁵⁶ karındaşlarumdan²³⁵⁷ küçük idüm adıma Murğ
Şāh-ı Murğa²³⁵⁸ dirler her yıl cümle kuşlar gelürler anlara ḥükm iderüm²³⁵⁹ didi.
Cihān²³⁶⁰ Şāh eyitdi ey pīr-i bereket²³⁶¹ imdi²³⁶² benüm derdime dermān [M31b]
olursa²³⁶³ senden olur beni vilāyetime ulaşıdırmaḳ gereksiz²³⁶⁴ nice zemāndur
ḥasretümüz ḥadden efzūn olmışdur²³⁶⁵ didi Murğ Şāh eyitdi gözüm nūri²³⁶⁶ seni yıl
başı geldükde²³⁶⁷ bir kuşa bindirüp vilāyetiñe²³⁶⁸ göndereyüm²³⁶⁹ şabr eyle te’essüf

²³³⁹ ey: yā S.

²³⁴⁰ Cihān: -Y.

²³⁴¹ Ḥāzret-i: -M, -Y.

²³⁴² peygamber ‘aleyhi’s-selām: nebī S.

²³⁴³ maşrıka ve mağribe: maşrıḳ u mağribe M, mağribe ve maşrıka S.

²³⁴⁴ Zulumāt’a: Zulumāt M.

²³⁴⁵ ve: -S.

²³⁴⁶ ḥod: -M, -S.

²³⁴⁷ ins ü: inse ve Y.

²³⁴⁸ ve: -Y, -S.

²³⁴⁹ u: -Y, -S.

²³⁵⁰ çünkü: çün S.

²³⁵¹ olıcaḳ maḥal: oldı M, olıcaḳ zamān S.

²³⁵² geldi: -M, -S.

²³⁵³ bir: biri Y.

²³⁵⁴ biz: bizler S.

²³⁵⁵ karındaş: kardeş M.

²³⁵⁶ ol-bür: ol M.

²³⁵⁷ karındaşlarumdan: kardeşlarumdan M.

²³⁵⁸ Murğ Şāh-ı Murğa: Murğ Şāh M, S.

²³⁵⁹ iderüm: iderdüm Y.

²³⁶⁰ Cihān: -Y.

²³⁶¹ -i bereket: -S.

²³⁶² imdi: -M, -S.

²³⁶³ olursa: -S, -Y.

²³⁶⁴ ulaşıdırmaḳ gereksiz: ulaşıdırsan S, ulaşıdırup M.

²³⁶⁵ nice zemāndur ḥasretümüz ḥadden efzūn olmışdur: -S, -Y.

²³⁶⁶ nūri: -M.

²³⁶⁷ başı geldükde: başında S.

²³⁶⁸ vilāyetiñe: diyārına S.

²³⁶⁹ göndereyüm: göndererüm S.

itme²³⁷⁰ didi. Cihān Şāh bu feraḥ haberi işidüp²³⁷¹ ‘azīm şād-mān oldı ve²³⁷² kalkup²³⁷³ Murğ Şāh’uñ²³⁷⁴ elüñ öpüp²³⁷⁵ hizmetine muḳayyed oldı²³⁷⁶ ve bunuñ başı ucında bir sofrası var idi iftār zemānında²³⁷⁷ kendüsi [S33a] inüp döşenürdi ve²³⁷⁸ güne güne ta‘āmlar içinde²³⁷⁹ hāzır Murğ Şāh ile Cihān Şāh²³⁸⁰ oturup²³⁸¹ yiyüp qarınları doydıḳda²³⁸² şofra yine kendüsi²³⁸³ kalkup²³⁸⁴ ol kubbenüñ ortasına aşılıp dururdi²³⁸⁵ bunuñ üzerine²³⁸⁶ birkaç eyyām geçdükdē-şoñra²³⁸⁷ işte bu gün²³⁸⁸ yıl başı gelüp²³⁸⁹ kuşlar cem‘ olmağa başladılar²³⁹⁰ Murğ Şāh Cihān Şāh’a²³⁹¹ eyitdi²³⁹² imdi yā Cihān Şāh²³⁹³ ben²³⁹⁴ varup ol²³⁹⁵ kuşlaruñ²³⁹⁶ birbirlerine²³⁹⁷ zulmüni²³⁹⁸ ve her hāllerini²³⁹⁹ görmege giderüm sen bunda otur tokuz güne degin²⁴⁰⁰ ben şahrāda kuşlar ile olurum²⁴⁰¹ şoñra bir kuş getürüp²⁴⁰² seni babaña²⁴⁰³ gönderirüm²⁴⁰⁴ didi²⁴⁰⁵ [Y30a] ve

²³⁷⁰ şabr eyle te’essüf itme: -S, -Y.

²³⁷¹ bu feraḥ haberi işidüp: -S; bu haberi işidüp Y.

²³⁷² ‘azīm şād-mān oldı ve: şād olup S, ‘azīm şād oldı ve Y.

²³⁷³ kalkup: -S, -Y.

²³⁷⁴ Murğ Şāh’uñ: Murğ Şāhmuñ Y, -S.

²³⁷⁵ elüñ öpüp: pīrin ayağına düşdi ve S, elin öpdi ve Y.

²³⁷⁶ hizmetine muḳayyed oldı: hizmete bel bağladı S.

²³⁷⁷ zemānında: vaḳtinde S.

²³⁷⁸ ve: -M, -Y.

²³⁷⁹ güne güne ta‘āmlar içinde: içinde gün-ā-gün tā‘amlar S.

²³⁸⁰ Murğ Şāh ile Cihān Şāh: Cihān Şāh ile pīr S.

²³⁸¹ oturup: -S.

²³⁸² yiyüp qarınları doydıḳda: yiyüp içüp andan S; doydıḳda: toyduḳda Y.

²³⁸³ şofra yine kendüsi: gine şofra kendi S.

²³⁸⁴ kalkup: -M, -Y.

²³⁸⁵ kubbenüñ ortasına aşılıp dururdi: kubbe ortasına aşılırdı S; dururdi: tururdi Y.

²³⁸⁶ bunuñ üzerine: bu nev‘ üzre Y, işte bu minvāl üzre S.

²³⁸⁷ birkaç eyyām geçdükdē-şoñra: birkaç gün qarār itdiler Y, Cihān Şāh qarār idüp aradan biraz zemān geçüp S.

²³⁸⁸ işte bu gün: vaḳta ki M, bir gün S.

²³⁸⁹ yıl başı gelüp: sene başı olup S.

²³⁹⁰ başladılar: başladı Y, S.

²³⁹¹ Cihān Şāh’a: -Y, -S.

²³⁹² eyitdi: ider S.

²³⁹³ imdi yā Cihān Şāh: -M; imdi: -S.

²³⁹⁴ ben: biz Y.

²³⁹⁵ varup ol: -M; ol: ğayrı S.

²³⁹⁶ kuşlaruñ: kuşların S.

²³⁹⁷ birbirlerine: -S.

²³⁹⁸ zulmüni: zulmeti S.

²³⁹⁹ hāllerini: hāllerin S.

²⁴⁰⁰ güne degin: gündē-şoñra S.

²⁴⁰¹ olurum: oturam Y; şahrāda kuşlar ile olurum: -S.

²⁴⁰² getürüp: getirüp M; bir kuş getürüp: gelüp bir kuş getürüp S.

²⁴⁰³ babaña: diyārına S.

²⁴⁰⁴ gönderirüm: göndereyim Y.

²⁴⁰⁵ didi ve: diyüp S.

cümle hücrelerüñ miftāhların²⁴⁰⁶ Cihān Şāh'a²⁴⁰⁷ teslīm idüp²⁴⁰⁸ eyitdi²⁴⁰⁹ yā Cihān Şāh bu²⁴¹⁰ cümle hücreleri açup²⁴¹¹ temāşā eyle²⁴¹² lākin²⁴¹³ şol kapuyu açma diyü²⁴¹⁴ bir hücre²⁴¹⁵ gösterdi ve²⁴¹⁶ açmaması için 'azīm²⁴¹⁷ tenbih eyledi²⁴¹⁸ ve andan²⁴¹⁹ kuşlara hükm²⁴²⁰ itmege gitti rāvī ider²⁴²¹ çünkü²⁴²² Cihān Şāh anda [S33b] kalup bir kaç gün ol-kaçar hazīneleri ve²⁴²³ hücreleri seyr idüp²⁴²⁴ her birinde nice şeyler temāşā eyledi ve hayrān kalup²⁴²⁵ ol ma'hūd hücreye geldi gördi-kim²⁴²⁶ kapusu bağlu Cihān²⁴²⁷ Şāh²⁴²⁸ eyitdi Murğ Şāh baña tenbih²⁴²⁹ eyledi-kim bu hücreye girmeyem yā²⁴³⁰ sebep ne²⁴³¹ ola ve girsem ne lāzım gelür²⁴³² diyüp²⁴³³ bir zemān fikr eyledi.²⁴³⁴ İnsān degül-mi²⁴³⁵ “ المرء حريص لما منع ”²⁴³⁶ muqteżāsınca²⁴³⁷ “her-çi bād-ā-bād”²⁴³⁸ diyüp²⁴³⁹ ol kapuyı²⁴⁴⁰ açup içerü²⁴⁴¹ girdi [M32a] gördi-kim²⁴⁴² bāğ-ı İrem²⁴⁴³ Cihān

²⁴⁰⁶ miftāhların: miftāhın S, Y.

²⁴⁰⁷ Cihān Şāh'a: -S.

²⁴⁰⁸ teslīm idüp: virüp S, teslīm eyledi Y.

²⁴⁰⁹ eyitdi: ider S.

²⁴¹⁰ bu: -M, -S.

²⁴¹¹ açup: -M, -Y.

²⁴¹² eyle: kıl Y.

²⁴¹³ lākin: ammā Y.

²⁴¹⁴ kapuyu açma diyü: bir hücreyi şakınup açmayasın diyüp S.

²⁴¹⁵ bir hücre: -S, bir: -Y.

²⁴¹⁶ gösterdi ve: gösterüp S.

²⁴¹⁷ açmaması için 'azīm: -S, -Y.

²⁴¹⁸ tenbih eyledi: -Y.

²⁴¹⁹ andan: -S.

²⁴²⁰ hükm: hükümet S, Y.

²⁴²¹ rāvī ider: -M, -Y.

²⁴²² çünkü: çün M, ez-İN cānib Y.

²⁴²³ bir kaç gün ol-kaçar hazīneleri ve: -S.

²⁴²⁴ seyr idüp: seyr iderek Y, temāşā idüp S.

²⁴²⁵ her birinde nice şeyler temāşā eyledi ve hayrān kalup: -Y, -S.

²⁴²⁶ gördi-kim: -Y, -S.

²⁴²⁷ Cihān: -Y.

²⁴²⁸ kapusu bağlu Cihān Şāh: -S.

²⁴²⁹ tenbih: sipāriş Y.

²⁴³⁰ yā: āyā Y.

²⁴³¹ sebep ne: ne sebep Y.

²⁴³² ve girsem ne lāzım gelür: -Y.

²⁴³³ eyitdi Murğ Şāh baña tenbih eyledi-kim bu hücreye girmeyem yā sebep ne ola ve girsem ne lāzım gelür diyüp: āyā bu hücreyi baña niçün açma didi bunda ne ola yā açmasam ne lāzım gelür diyüp S.

²⁴³⁴ eyledi: idüp S.

²⁴³⁵ İnsān degül-mi: -S.

²⁴³⁶ “İnsana bir şeyi yasakladığında hırslanır.”

²⁴³⁷ muqteżāsınca: -S.

²⁴³⁸ “Ne olacaksa olsun.”

²⁴³⁹ her-çi bād-ā-bād diyüp: yā açmağ-ıla ne olur diyüp S.

²⁴⁴⁰ kapuyı: hücreyi S.

²⁴⁴¹ içerü: -S.

²⁴⁴² -kim: -Y, -S.

²⁴⁴³ bāğ-ı İrem: bir bāğ bāğçe firdevsden nişān virür S.

Şāh²⁴⁴⁴ nazar itdi²⁴⁴⁵ didi-kim²⁴⁴⁶ yā²⁴⁴⁷ bu bir²⁴⁴⁸ bāğçeyi bizden şakınacak²⁴⁴⁹ ne var imiş diyüp ol bāğçeyi seyr ü²⁴⁵⁰ temāşā iderken nā-gāh²⁴⁵¹ bir müdevver havz gördi-kim²⁴⁵² anuñ mişli bir havz dağı²⁴⁵³ görülmiş degüldür.²⁴⁵⁴ Cihān Şāh ol şudan alup²⁴⁵⁵ elin yüzün yuyup²⁴⁵⁶ ba^cde²⁴⁵⁷ havz kenārında bir köşk-i ‘ālī²⁴⁵⁸ var idi²⁴⁵⁹ Cihān Şāh ol köşke²⁴⁶⁰ çıkup²⁴⁶¹ etrāfını seyr ü²⁴⁶² temāşā iderken anı²⁴⁶³ gördi-kim nā-gāh²⁴⁶⁴ üç dāne beyāz²⁴⁶⁵ gügercin uçarak²⁴⁶⁶ ol²⁴⁶⁷ havzuñ²⁴⁶⁸ kenārına kondılar. Cihān Şāh bunları²⁴⁶⁹ görüp kendüyi köşkin²⁴⁷⁰ içinde pinhān eyledi²⁴⁷¹ ve bunların seyrine nazar eyledi²⁴⁷² zīrā Murğ Şāh Cihān Şāh’a²⁴⁷³ zinhār kuş kısmına bakmayasın diyü²⁴⁷⁴ [S34a] işmarlamış idi²⁴⁷⁵ ol cihetden²⁴⁷⁶ kendüyi²⁴⁷⁷ gizledi²⁴⁷⁸ ve²⁴⁷⁹ ol gügercinler²⁴⁸⁰

2444 Cihān Şāh: -Y, -M.

2445 nazar itdi: -S.

2446 didi-kim: -Y, der S.

2447 yā: -M.

2448 bir: -Y, -S.

2449 şakınacak: şakınup S.

2450 ol bāğçeyi seyr ü: -S; seyr ü: -Y.

2451 nā-gāh: -S.

2452 -kim: -S.

2453 dağı: -Y.

2454 anuñ mişli bir havz dağı görülmiş degüldür: ammā bu bir havza beñzemez S; degüldür: degülmüş Y.

2455 alup: -M, -S.

2456 yuyup: yudı S.

2457 ba^cde: ve S.

2458 köşk-i ‘ālī: köşk M, Y.

2459 idi: -S.

2460 ol köşke: -Y.

2461 çıkup: girüp S.

2462 etrāfını seyr ü: -S.

2463 anı: -Y, -S.

2464 nā-gāh: -M, -Y.

2465 beyāz: -Y.

2466 uçarak: -Y, gelüp S.

2467 ol: -S.

2468 havzuñ: havz S.

2469 bunları: -Y.

2470 köşkin: köşk Y, S.

2471 eyledi: kıldı S.

2472 nazar eyledi: bağıdı Y.

2473 Cihān Şāh’a: -S.

2474 zinhār kuş kısmına bakmayasın diyü: kuş kısmına zinhār bakma diyüp S.

2475 işmarlamış idi: sipāriş eylemişdi Y, tenbih itmişdi S.

2476 cihetden: sebebden S.

2477 kendüyi: kendü Y.

2478 gizledi: gizlendi Y, pinhān kıldı S.

2479 ve: bu kez S.

2480 ve ol gügercinler: -Y.

dururken²⁴⁸¹ hemān üci daḥı²⁴⁸² silkinüp birer dāne [Y30b] maḥbūb u²⁴⁸³ semen-
sīmā²⁴⁸⁴ kızlar oldılar ki²⁴⁸⁵ her biri²⁴⁸⁶ ayuñ on dördine²⁴⁸⁷ beñzerler idi.²⁴⁸⁸ Bu kez²⁴⁸⁹
Cihān Şāh bunlara²⁴⁹⁰ nazar eyledi gördi-kim²⁴⁹¹ bunlar perī kızlarıdır ol ḥavza girüp
bunlar²⁴⁹² oynaşmağa²⁴⁹³ başladılar. Bu kez²⁴⁹⁴ Cihān Şāh anlaruñ²⁴⁹⁵ tenāsüb-i
a‘zālarını²⁴⁹⁶ ve güzellüklerini²⁴⁹⁷ görüp²⁴⁹⁸ ḥayrān ḳalup²⁴⁹⁹ dā‘ire-i ‘aḳldan²⁵⁰⁰ çıḳdı
ammā bunlaruñ²⁵⁰¹ küçükleri²⁵⁰² bir şūḥ u nāzenīn-i²⁵⁰³ şīve-kār²⁵⁰⁴ kız duḥteridür²⁵⁰⁵
ki insānuñ görince²⁵⁰⁶ ḥayātı elden²⁵⁰⁷ gider. Gözleri mestān ḳaşları kemān fiske burun
ḥoḳḳa dehān dişleri incü lebleri mercān püskürme benler kākül[i] reyḥān sīnesi billūr
hem ince miyān ṭurunc memeli bir māh-tābān yürüyüşü kıyāmet ol serv fidān saçları
perīşān imiş²⁵⁰⁸ ḡayrı²⁵⁰⁹ ḳarındaşlarından mümtāz u müselle²⁵¹⁰ Cihān Şāh bunu

²⁴⁸¹ dururken: ṭururken Y.

²⁴⁸² dururken hemān üci daḥı: -S; daḥı: -Y.

²⁴⁸³ maḥbūb u: -Y.

²⁴⁸⁴ semen-sīmā: lā nazīr S.

²⁴⁸⁵ ki: -Y, -S.

²⁴⁸⁶ biri: birleri M.

²⁴⁸⁷ dördine: dördüne Y.

²⁴⁸⁸ her biri ayuñ on dördine beñzerler idi: -S; idi: -Y.

²⁴⁸⁹ Bu kez: -Y, -M.

²⁴⁹⁰ bunlara: -Y, -S.

²⁴⁹¹ nazar eyledi gördi-kim: baḳup bildi-ki S.

²⁴⁹² ol ḥavza girüp bunlar: bunlara ḥavza girüp S; bunlar: -M.

²⁴⁹³ oynaşmağa: oynamağa Y, S.

²⁴⁹⁴ Bu kez: -M, -Y.

²⁴⁹⁵ anlaruñ: bunlaruñ S.

²⁴⁹⁶ a‘zālarını: a‘zālarına Y, a‘zāların S.

²⁴⁹⁷ güzellüklerini: güzellüklerine Y, ḥüsn cemāllerin S.

²⁴⁹⁸ görüp: -Y.

²⁴⁹⁹ ḳalup: olup S.

²⁵⁰⁰ ‘aḳldan: ‘aḳlından Y.

²⁵⁰¹ bunlaruñ: bu kızların S.

²⁵⁰² küçükleri: küçüğü S.

²⁵⁰³ nāzenīn-i: -M, -Y.

²⁵⁰⁴ şīve-kār: şīve Y.

²⁵⁰⁵ duḥteridür: -M, -S.

²⁵⁰⁶ görince: -Y; insānuñ görince: görenüñ S.

²⁵⁰⁷ elden: -Y, -S.

²⁵⁰⁸ Gözleri mestān ḳaşları kemān fiske burun ḥoḳḳa dehān dişleri incü lebleri mercān püskürme benler kākül[i] reyḥān sīnesi billūr hem ince meyān ṭurunc memeli bir māh-tābān yürüyüşü kıyāmet ol serv fidān saçları perīşān imiş: Genc irisi gügercin ṭabuḳlı keklük sekişli ayva göbekli ṭurunc memeli elma yanaḳlı la‘l dudaklı incü dişli ḥoḳḳa ağızlı ḥurma burunlu bādem gözli hilāl ebrülī māh-ı cebīndür ki saçların perīşān eylemiş Y: ayva göbekli ṭurunc memeli elma yanaḳlı la‘l dudaklı incü dişli ḥoḳḳa ağızlı bādem gözli hilāl ebrü saçları perīşān imiş S.

²⁵⁰⁹ ḡayrı: öbür S.

²⁵¹⁰ u müselle: nāzenīndür ki dünyāda mişli yok S.

gördüğü gibi²⁵¹¹ biñ cān u²⁵¹² dil ile²⁵¹³ aña²⁵¹⁴ cāşık olup ve²⁵¹⁵ cāklı başından²⁵¹⁶ gidüp
bir²⁵¹⁷ āh ile²⁵¹⁸ yıkıldı ol perī kızları tamām ol²⁵¹⁹ havzda oynaşup²⁵²⁰ şafāların
eylediler²⁵²¹ andan pīrehen-i kebūterlerin²⁵²² giyüp pervāz urup gitdiler.²⁵²³ [S34b]
Ba^cde²⁵²⁴ Cihān Şāh'ın cāklı başına geldi²⁵²⁵ yine²⁵²⁶ nazār idüp anları görmedi āh idüp
felek āyinesin siyāh eyledi²⁵²⁷ [M32b]

Ḳıṭ'a²⁵²⁸

.. _ _ / .. _ _ / .. _ _ / .. _ _

Yine²⁵²⁹ bir māha esīr itdi beni devr-i zemān

Yine²⁵³⁰ bir²⁵³¹ āteş-ile oldu vücūdum sūzān

Ne nazīri bulunur²⁵³² ne olur aña aḳrān

İ'tikādım²⁵³³ bu durur²⁵³⁴ mişli bulunmaz el-ān

Nedür ol kāmēt-i bālā ne dur[ur] ḥüsn ol ān

---

²⁵¹¹ bunu gördüğü gibi: -M, -Y.

²⁵¹² u: -S.

²⁵¹³ dil ile: dilden S; ile: -M.

²⁵¹⁴ aña: -Y, -S.

²⁵¹⁵ ve: -Y, -S.

²⁵¹⁶ başından: -Y.

²⁵¹⁷ bir: -Y; 'aḳlı başından gidüp bir: -S.

²⁵¹⁸ ile: idüp Y, S.

²⁵¹⁹ ol: -M, -Y.

²⁵²⁰ oynaşup: -S.

²⁵²¹ eylediler: eyitdiler Y, idüp S.

²⁵²² pīrehen-i kebūterlerin: pīrāhenlerin S.

²⁵²³ gitdiler: revāne oldılar S.

²⁵²⁴ Ba^cde: bu kez S.

²⁵²⁵ geldi: gelüp S.

²⁵²⁶ yine: -S.

²⁵²⁷ felek āyinesin siyāh eyledi: bunu okudu S.

²⁵²⁸ Ḳıṭ'a: beyt Y, -S.

²⁵²⁹ yine: gine S.

²⁵³⁰ yine: ve gine S.

²⁵³¹ bir: -S.

²⁵³² bulunur: bulunur Y.

²⁵³³ İ'tikādım: İ'tikādım Y.

²⁵³⁴ durur: dur Y.

Duruban²⁵³⁵ söyliyessin²⁵³⁶ aña kıyās [Y31a] ile hemān

Hecr-i Yūsuf da benüm sevdüğümü²⁵³⁷ görse ‘ayān

Giryeden el yur idi Hāzret-i Pīr-i Ken‘ān

diyüp ‘aqlı gāh gelüp ve²⁵³⁸ gāh gider idi **ez-īn cānib** Murğ Şāh daḥı²⁵³⁹ kuşlar ile
hızmetin tamām idüp ba‘de²⁵⁴⁰ bir ulu ve kuvvetlü²⁵⁴¹ kuş alup sarāyına geldi-ki²⁵⁴²
Cihān Şāh’ı ol kuşa bindirüp vilāyetine göndere²⁵⁴³ ammā²⁵⁴⁴ Cihān Şāh’ı²⁵⁴⁵
sarāyda²⁵⁴⁶ görmedi āyā bu²⁵⁴⁷ nereye²⁵⁴⁸ gitdi ola²⁵⁴⁹ diyü²⁵⁵⁰ arayarak ol bāğçeye
geldi gördi-kim²⁵⁵¹ kapusu²⁵⁵² açuḳ bildi-kim²⁵⁵³ Cihān²⁵⁵⁴ Şāh andadur eyitdi²⁵⁵⁵
gördi-ki benüm sözüüm tutmamış olmasun-ki bir hāle uğraya²⁵⁵⁶ diyüp [S35a] içerü²⁵⁵⁷
girdi gördi-ki²⁵⁵⁸ Cihān Şāh ol havzuñ eṭrāfında²⁵⁵⁹ dolanup²⁵⁶⁰ āh u²⁵⁶¹ vāh idüp
ider²⁵⁶²

---

²⁵³⁵ duruban: turban Y, turuban S.

²⁵³⁶ söyleyessin: söyliyeyin M.

²⁵³⁷ sevdüğümü: sevdigümü S.

²⁵³⁸ ve: -M, -Y.

²⁵³⁹ daḥı: -Y.

²⁵⁴⁰ ba‘de: -S.

²⁵⁴¹ ve kuvvetlü: -S; ve: -M.

²⁵⁴² -ki: -S.

²⁵⁴³ Cihān Şāh’ı ol kuşa bindirüp vilāyetine göndere: -S.

²⁵⁴⁴ ammā: -Y, -M.

²⁵⁴⁵ Cihān Şāh’ı: Şāh Y.

²⁵⁴⁶ sarāyda: -S.

²⁵⁴⁷ bu: -M, -Y.

²⁵⁴⁸ nereye: kanda S.

²⁵⁴⁹ ola: -M, -Y.

²⁵⁵⁰ diyü: diyüp S.

²⁵⁵¹ -kim: -S.

²⁵⁵² kapusu: kapusın M.

²⁵⁵³ bildi-kim: -S.

²⁵⁵⁴ Cihān: -Y.

²⁵⁵⁵ bildi-kim Cihān Şāh andadur eyitdi: -S; eyitdi: -Y.

²⁵⁵⁶ tutmamış olmasun-ki bir hāle uğraya: tutmadı bir hāl olmaya S.

²⁵⁵⁷ içerü: içeri S.

²⁵⁵⁸ -ki: -S.

²⁵⁵⁹ eṭrāfında: eṭrāfın M.

²⁵⁶⁰ dolanup: -Y, -S.

²⁵⁶¹ u: -Y, -S.

²⁵⁶² ider: eydür M.

Beyt²⁵⁶³

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _ _

Ey felek ben saña n'itdüm böyle zār itdüñ beni

Ber-murād olmağ dilerken nā-murād itdüñ beni

diyüp ağlar. Murğ Şāh bildi-ki bī-çāre²⁵⁶⁴ perī-zādelere²⁵⁶⁵ cāşık olmışdur²⁵⁶⁶ ilerü
gelüp eyitdi gözüm nūri gel imdi işde bir murğ-ı kebīr²⁵⁶⁷ getürdüm ki²⁵⁶⁸ seni
vilāyetiñe²⁵⁶⁹ göndereyüm²⁵⁷⁰ gider misin²⁵⁷¹ didi ol demde²⁵⁷² Cihān Şāh eyitdi ey
pīr-i bereket²⁵⁷³ baña şimdeñ-girü ne vilāyetüm gerek ve ne peder mā[de]rüm gerek²⁵⁷⁴
ve bu kadar²⁵⁷⁵ meşā'ib-i pūr-ḥaṭar ki çekdim²⁵⁷⁶ velī²⁵⁷⁷ bu ḥāl²⁵⁷⁸ baña cümleden
ziyāde oldı.²⁵⁷⁹ Yā Murğ Şāh eger²⁵⁸⁰ baña bir çāre var ise derdime dermān kıl
yoḥsa²⁵⁸¹ ben kendümi²⁵⁸² helāk iderüm²⁵⁸³ didi²⁵⁸⁴ Murğ Şāh eyitdi ey ciğer-küşem

---

²⁵⁶³ Beyt: -S.

²⁵⁶⁴ bī-çāre: -M, -S.

²⁵⁶⁵ perī-zādelere: perīlere S.

²⁵⁶⁶ olmışdur: olmuş Y.

²⁵⁶⁷ murğ-ı kebīr: murğ M, ulu kuş S.

²⁵⁶⁸ ki: -Y, -S.

²⁵⁶⁹ vilāyetiñe: pederiñe S.

²⁵⁷⁰ göndereyüm: gönderem Y, S.

²⁵⁷¹ gider misin: -S.

²⁵⁷² ol demde: -Y, -S.

²⁵⁷³ pīr-i bereket: -Y, pīr-i mübārek S.

²⁵⁷⁴ ne vilāyetüm gerek ve ne peder mā[de]rüm gerek: ne peder ve ne māder gerek S; peder mā[de]rüm gerek: vālideynüm Y.

²⁵⁷⁵ ve bu kadar: bunca S; kadar: -M.

²⁵⁷⁶ meşā'ib-i pūr-ḥaṭar ki çekdim: derd-i belā çekdim-ki S.

²⁵⁷⁷ velī: -Y, -S.

²⁵⁷⁸ bu ḥāl: -S.

²⁵⁷⁹ cümleden ziyāde oldı: cümleyi unutturdu S.

²⁵⁸⁰ Yā Murğ Şāh eger: -S.

²⁵⁸¹ bir çāre var ise derdime dermān kıl yoḥsa: dermān idersen ḥoş itmezseñ S.

²⁵⁸² ben kendümi: -Y.

²⁵⁸³ iderüm: oluram Y.

²⁵⁸⁴ didi: -Y.

yā²⁵⁸⁵ ben saña²⁵⁸⁶ dimedüm-mi²⁵⁸⁷ bu kapuya girme işte²⁵⁸⁸ bunuñ için idi²⁵⁸⁹ didi.
Cihān²⁵⁹⁰ Şāh eyitdi [Y/31b] şimden-girü çäre nedür²⁵⁹¹

Mışra^{c2592}

---/.---/.---/.---

Göz gördi gönül sevdi benüm nem var arluğda²⁵⁹³

El-ğudretu'llāhi te'ālā ve teğaddesdür²⁵⁹⁴ hemān dermānuñ var ise anı gör²⁵⁹⁵ didi
Murğ Şāh eyitdi ey yār-ı cān²⁵⁹⁶ anlar seni [M33a] gördiler ise²⁵⁹⁷ ğayrı bu araya
gelmezler zīrā anlar her yıl²⁵⁹⁸ bu zemānda gelürler bu havzda [S35b] oynarlar seni
gördiler ise artuğ²⁵⁹⁹ gelmezler didi²⁶⁰⁰ Cihān Şāh hayır²⁶⁰¹ görmediler ben
gizlendüm²⁶⁰² didi Murğ Şāh eyitdi²⁶⁰³ öyle ise²⁶⁰⁴ imdi²⁶⁰⁵ yıl başı olunca kadar²⁶⁰⁶
şabr iderseñ²⁶⁰⁷ yine²⁶⁰⁸ sene başında²⁶⁰⁹ anlar gelürler ben kuşlara hūkm itmege²⁶¹⁰

---

²⁵⁸⁵ ey ciğer-küşem yā: -S.

²⁵⁸⁶ saña: -M.

²⁵⁸⁷ dimedüm-mi: didim Y, didim-ki S.

²⁵⁸⁸ işte: -M.

²⁵⁸⁹ için idi: içündür Y.

²⁵⁹⁰ Cihān: -Y.

²⁵⁹¹ çäre nedür: ne çäre S.

²⁵⁹² Mışra^c: beyt S; Bu beyit S nüshasında mevcut değildir.

²⁵⁹³ Mısram vezni problemlidir.

²⁵⁹⁴ El-ğudretu'llāhi te'ālā ve teğaddesdür: -S.

²⁵⁹⁵ dermānuñ var ise anı gör: baña dermān gör S.

²⁵⁹⁶ ey yār-ı cān: ciğer-küşem S.

²⁵⁹⁷ ise: -Y.

²⁵⁹⁸ her yıl: ehl-i yıldur M.

²⁵⁹⁹ artuğ: -Y.

²⁶⁰⁰ anlar seni gördiler ise ğayrı bu araya gelmezler zīrā anlar her yıl bu zemānda gelürler bu havzda oynarlar seni gördiler ise artuğ: anlar perilerdür her yılda bir gün gelüp bunda havza girüp oynarlar eger seni gördilerse ğayrı anlar S.

²⁶⁰¹ hayır: -S.

²⁶⁰² gizlendüm: kendümi pinhān kıldum S.

²⁶⁰³ eyitdi: ider S.

²⁶⁰⁴ öyle ise: -Y, -M.

²⁶⁰⁵ imdi: -S.

²⁶⁰⁶ yıl başı olunca kadar: -S; kadar: -Y.

²⁶⁰⁷ şabr iderseñ: -S.

²⁶⁰⁸ yine: gine S.

²⁶⁰⁹ sene başında: -Y, -M.

²⁶¹⁰ hūkm itmege: -Y, -S.

girdükde²⁶¹¹ sen havz kenârında kendüni pinhân eyle çün²⁶¹² anlar gelüp²⁶¹³ şuya gireler²⁶¹⁴ sen hemân²⁶¹⁵ istedüğüñ²⁶¹⁶ kangısı²⁶¹⁷ ise anuñ gömlegin²⁶¹⁸ alup²⁶¹⁹ hıfz eylesin²⁶²⁰ zinhâr²⁶²¹ aña virme²⁶²² didi²⁶²³ ol vechle ele gelür²⁶²⁴ eger gelmezlerse²⁶²⁵ ben anlaruñ²⁶²⁶ mekânını²⁶²⁷ bilmem bâkî sen a'lemsin²⁶²⁸ didi. Cihân Şâh eyitdi bir yıl degül 'ömrüm oldukça ben anları bu arada²⁶²⁹ beklemege râzıyam²⁶³⁰ diyüp iķâmete bel bağlayup²⁶³¹ pîr ile qaldı.²⁶³² Andan Murğ Şâh ol kuşa icâzet virdi²⁶³³ gitdi²⁶³⁴ nefice yıl başı olıncaya degin²⁶³⁵ Cihân Şâh²⁶³⁶ Murğ Şâh ile bekledi ve dâ'imâ âh idüp aqlardı ve iderdi-kim çarh-ı felek bizi dermânda qodı²⁶³⁷ diyüp yıl başı olıncaya qadar²⁶³⁸ ol 'azîze hıżmet idüp qaldı²⁶³⁹ çün yıl başı gelüp²⁶⁴⁰ tamâm olup²⁶⁴¹ vuşlat zemânı geldi ve²⁶⁴² kuşlar dađı²⁶⁴³ cem' olmağa başladı. Murğ Şâh

---

2611 girdükde: girdigüm zemân S.

2612 çün: -S.

2613 gelüp: -M, -Y.

2614 şuya gireler: havza girdükde S; gireler: girerler M.

2615 sen hemân: -S.

2616 istedüğüñ: istedigün M.

2617 kangısı: kankısı M, Y.

2618 gömlegin: gömlegini S.

2619 alup: alasin S.

2620 eylesin: eyle Y, idüp S.

2621 zinhâr: -M, -Y.

2622 aña virme: kendüye virmeyesin M, virmeyesin S.

2623 didi: -M, -Y.

2624 ol vechle ele gelür: -S.

2625 eger gelmezlerse: ve eger seni gördilerse gayrı çäre yoğdur S.

2626 anlaruñ: anların S.

2627 mekânını: mekânların S.

2628 bâkî sen a'lemsin: -S.

2629 ben anları bu arada: -S.

2630 beklemege râzıyam: beklerüm S.

2631 iķâmete bel bağlayup: imâmete niyyet eyledi Y; bağlayup: bağladı S.

2632 pîr ile qaldı: -Y, -S.

2633 icâzet virdi: izin virüp S.

2634 gitdi: -M, -Y.

2635 olıncaya degin: gelince M, bu kez S.

2636 Cihân Şâh: -Y, -M.

2637 qodı: kıldı Y.

2638 ile bekledi ve dâ'imâ âh idüp aqlardı ve iderdi-kim çarh-ı felek bizi dermânda qodı diyüp yıl başı olıncaya qadar: sene başına degin oturup âh vâh idüp yıl başı olınca S; olıncaya qadar: olınca Y.

2639 qaldı: -Y.

2640 başı gelüp: -M, -Y.

2641 olup: oldı S.

2642 vuşlat zemânı geldi ve: -S.

2643 dağı: -S.

Cihān Şāh'a eyitdi²⁶⁴⁴ ciger-küşem işte [S36a] ben yine²⁶⁴⁵ kuşlaruñ²⁶⁴⁶ hāllerini²⁶⁴⁷ görmege giderüm sen kendüñi²⁶⁴⁸ ol²⁶⁴⁹ havzuñ²⁶⁵⁰ kenārında pinhān eyle²⁶⁵¹ ola ki²⁶⁵² ol duhter-i pākīze-ahterüñ²⁶⁵³ gömlegin alasin [Y32a] ammā zinhār²⁶⁵⁴ olmaya ki gömlegin viresin²⁶⁵⁵ ol²⁶⁵⁶ saña çok²⁶⁵⁷ yalvarsa gerekdür²⁶⁵⁸ şağın anuñ²⁶⁵⁹ sözine²⁶⁶⁰ aldanmayasın²⁶⁶¹ diyü ısmarlayup²⁶⁶² kendüsi revāne olup²⁶⁶³ kuşlaruñ²⁶⁶⁴ birbirine eyledükleri zulmi²⁶⁶⁵ görmege gitdi ammā²⁶⁶⁶ bī-çāre²⁶⁶⁷ Cihān Şāh ol bāğçe-i firdevs-nişān içine²⁶⁶⁸ girüp ol havz kenārına gelüp ve ol köşk içine girüp²⁶⁶⁹ gözetmege başladı lākin²⁶⁷⁰ bunlar²⁶⁷¹ Murğ Şāh gitdükden soñra yidinci günde²⁶⁷² gelürler idi ammā²⁶⁷³ Cihān Şāh'a ol²⁶⁷⁴ yidi gün²⁶⁷⁵ yidi yıl kadar geldi²⁶⁷⁶ ve eyitdi²⁶⁷⁷

Beyt²⁶⁷⁸

-
- 2644 eyitdi: didi Y.
2645 yine: gine S.
2646 kuşlaruñ: kuşların S.
2647 hāllerini: hāllerin Y, S.
2648 kendüñi: kendiñi S.
2649 ol: -Y.
2650 havzuñ: havz M.
2651 eyle: idüp S.
2652 ola ki: -Y.
2653 duhter-i pākīze-ahterüñ: duhterin S.
2654 zinhār: şağın S.
2655 olmaya ki gömlegin viresin: -S.
2656 ol: -M, -Y.
2657 çok: -S.
2658 yalvarsa gerekdür: yalvarup niyāz ider S.
2659 anuñ: -Y.
2660 sözine: söziyle M.
2661 aldanmayasın: aldanma M.
2662 şağın anuñ sözine aldanmayasın diyü ısmarlayup: ammā şağınup virmeyesin diyüp S; ısmarlayup: ısmarladı Y.
2663 revāne olup: -M, -Y.
2664 kuşlaruñ: kuşların Y, S.
2665 birbirine eyledükleri zulmi: hızmetin S.
2666 ammā: bu kez S.
2667 bī-çāre: -S.
2668 bāğçe-i firdevs-nişān içine: bāğçeye S.
2669 ol havz kenārına gelüp ve ol köşk içine girüp: -Y, -M.
2670 lākin: ammā S.
2671 bunlar: -Y.
2672 günde: gün Y; bunlar Murğ Şāh gitdükden soñra yidinci günde: Murğ Şāh gitdükden-soñra bunlar yidi günden soñra S.
2673 ammā: -S.
2674 ol: -S.
2675 yidi gün: günler M.
2676 geldi: oldı M, S.
2677 ve eyitdi: -Y, -S.
2678 Şiirin vezni tespit edilememiştir. Beyt: -S.

‘Āşık oldur ki terk eylemeye²⁶⁷⁹ yārini

Cān²⁶⁸⁰ çıkınca bekleye kūy-ı²⁶⁸¹ nigārını²⁶⁸²

diyüp²⁶⁸³ [M33b] dururken²⁶⁸⁴ nā-gāh ol üç dāne kebūter²⁶⁸⁵ pervāz urup²⁶⁸⁶
geldiler²⁶⁸⁷ ol²⁶⁸⁸ havz-ı müdevver²⁶⁸⁹ kenārına²⁶⁹⁰ kıondılar. Cihān Şāh’uñ²⁶⁹¹
şafāsından²⁶⁹² ‘aqlı gitdi ve bunlar²⁶⁹³ dağı²⁶⁹⁴ ol gügercin tonların bırağıdılar ve²⁶⁹⁵
havza girüp oynamağı bağıladılar. Rāvī eydür²⁶⁹⁶ ol²⁶⁹⁷ Cihān Şāh’uñ²⁶⁹⁸ ‘āşık olduğı
duğıterüñ²⁶⁹⁹ adına Şemse²⁷⁰⁰ Hān dirler idi andan büyüğine²⁷⁰¹ Kāmer Hān dirlerdi²⁷⁰²
[S/36b] ve andan büyüğine²⁷⁰³ Ümmī Hān dirlerdi ammā²⁷⁰⁴ Şemse²⁷⁰⁵ Hān eyitdi²⁷⁰⁶
kızlar bunda ādem rāyihası vardır didükde²⁷⁰⁷ öbürleri²⁷⁰⁸ eyitdiler²⁷⁰⁹ eyvā kız²⁷¹⁰

---

²⁶⁷⁹ terk eylemeye: eylemeye terk Y.

²⁶⁸⁰ Cān: cānı Y.

²⁶⁸¹ kūy-ı: -Y.

²⁶⁸² nigārını: nigārı Y; Bu beyit S nüshasında mevcut değildir.

²⁶⁸³ diyüp: āh idüp S.

²⁶⁸⁴ dururken: tururken Y.

²⁶⁸⁵ üç dāne kebūter: gügercinler S.

²⁶⁸⁶ pervāz urup: -S.

²⁶⁸⁷ geldiler: gelüp S.

²⁶⁸⁸ ol: -S.

²⁶⁸⁹ -ı müdevver: -Y, -S.

²⁶⁹⁰ kenārına: kenārında S.

²⁶⁹¹ Şāh’uñ: Şāh S.

²⁶⁹² şafāsından: görüp S.

²⁶⁹³ ve bunlar: bunlara Y, andan ol üç dāne perriler S.

²⁶⁹⁴ dağı: -S.

²⁶⁹⁵ bırağıdılar ve: bırağıp Y; ol gügercin tonların bırağıdılar ve: ‘üryān olup S.

²⁶⁹⁶ Rāvī eydür: -Y.

²⁶⁹⁷ ol: ve Y, -S.

²⁶⁹⁸ Şāh’uñ: Şāh Y.

²⁶⁹⁹ duğıterüñ: kızın S.

²⁷⁰⁰ Şemse: Şems M.

²⁷⁰¹ andan büyüğine: ve birine S.

²⁷⁰² dirlerdi: -Y.

²⁷⁰³ andan büyüğine: birine dağı S.

²⁷⁰⁴ ammā: bu kez S.

²⁷⁰⁵ Şemse: Şems M.

²⁷⁰⁶ eyitdi: -S.

²⁷⁰⁷ vardır didükde: var didi S.

²⁷⁰⁸ öbürleri: olbürleri Y, S.

²⁷⁰⁹ eyitdiler: eyitdi Y.

²⁷¹⁰ eyvā kız: -Y, -S.

bunda ādem ne gezer²⁷¹¹ bu kadar zemāndur ki²⁷¹² gelür giderüz²⁷¹³ biz bunda²⁷¹⁴ ašlā²⁷¹⁵ ādem²⁷¹⁶ görmedük didiler.²⁷¹⁷ Ammā²⁷¹⁸ meger Cihān Şāh pīrūn pīrehen²⁷¹⁹ naşīhatin unutmış²⁷²⁰ ve hayrān olup kalmış idi velī olbür qarındaşları²⁷²¹ Şemse'ye²⁷²² eyitdiler yā Şemse Hān²⁷²³ şimdi senüñ gömlegüñi²⁷²⁴ bir ādem kapsa n'eylerdüñ diyü²⁷²⁵ laṭife eylediler²⁷²⁶ Şemse Bānū eyitdi nice olurdu²⁷²⁷ siz giderdüñüz²⁷²⁸ ben kılurdum didi. Hemān²⁷²⁹ Cihān Şāh'üñ cān ba[Y32b]şına şıçrayup bre meded unutmuşum diyüp segirdüp²⁷³⁰ hemān²⁷³¹ Şemse Hān'üñ gömleginüñ²⁷³² üzerine oturup²⁷³³ hemān²⁷³⁴ olbür qarındaşları gömleklerin giyüp pervāz urup²⁷³⁵ uçdılar.²⁷³⁶ Şemse²⁷³⁷ Hān şu içinde kaldı ve²⁷³⁸ feryād eyledi²⁷³⁹ eyitdi²⁷⁴⁰ eyvāh²⁷⁴¹ insāna giriftār oldum²⁷⁴² diyüp ağlamağa başladı²⁷⁴³ Cihān Şāh eyitdi²⁷⁴⁴ ey ārām-ı dil elem çekme kim²⁷⁴⁵ esīr [S37a] olmağ degül sen baña h̄'ace ol²⁷⁴⁶ ve²⁷⁴⁷ ben saña kıl

²⁷¹¹ ne gezer: neyley Y, S.

²⁷¹² zemāndur ki: zemāndan-berü Y, -S.

²⁷¹³ gelür giderüz: gelürüz Y.

²⁷¹⁴ biz bunda: -M, -Y.

²⁷¹⁵ ašlā: -S.

²⁷¹⁶ ašlā ādem: -Y.

²⁷¹⁷ diler: didiler S.

²⁷¹⁸ Ammā: -M, -Y.

²⁷¹⁹ pīrehen: -Y, pīrāhen S.

²⁷²⁰ unutmış: unutup S.

²⁷²¹ qarındaşları: kızlar S.

²⁷²² Şemse'ye: -S.

²⁷²³ Hān: -Y, -S.

²⁷²⁴ gömlegüñi: gömlegin M.

²⁷²⁵ diyü: didiler S.

²⁷²⁶ eylediler: itdiler S.

²⁷²⁷ olurdu: olur S.

²⁷²⁸ giderdüñüz: giderdiñüz Y.

²⁷²⁹ Hemān: -S.

²⁷³⁰ bre meded unutmuşum diyüp segirdüp: -M, bre meded unutmuşum söyleyeni söyledeni gör diyüp segirdüp Y.

²⁷³¹ hemān: -tīz gelüp S, gelüp Y.

²⁷³² gömleginüñ: gömlegi S, M.

²⁷³³ oturup: oturdu S, Y.

²⁷³⁴ hemān: -M.

²⁷³⁵ urup: eylediler Y.

²⁷³⁶ uçdılar: gitdiler S.

²⁷³⁷ Şemse: Şems M.

²⁷³⁸ kaldı ve: kılup S.

²⁷³⁹ eyledi: idüp S.

²⁷⁴⁰ eyitdi: -S.

²⁷⁴¹ eyvāh: hāy S, ey vāh Y.

²⁷⁴² insāna giriftār oldum: meger insāna giriftār olmuşum S.

²⁷⁴³ ağlamağa başladı: ağladı S.

²⁷⁴⁴ eyitdi: didi Y.

²⁷⁴⁵ kim: -S, -M.

²⁷⁴⁶ h̄'ace ol: efendi M.

²⁷⁴⁷ ve: -M.

olayum Һamdüli'llāhi te'ālā fūrū-māye degülüz yidi ıqlım sultānı Taymūs Şāh'ıñ
oğlıyam nihāyet bir Һāl ile bu araya düşüp geöen yıl seni bu Һavzda²⁷⁴⁸ görüp bin cān-
ıla 'āsıık oldum²⁷⁴⁹ lākin aĥvālüñi bilüp tutamadum bir yıl intizār cānuma kār eyledi²⁷⁵⁰
kāle'l-Һamd²⁷⁵¹ şimdi²⁷⁵² müşerref oldum.²⁷⁵³ İmdi bizden kaçıp 'ār eyleme-ki²⁷⁵⁴

Beyt²⁷⁵⁵

-. - - / -. - - / -. - - / -. - -

Eyleyen Mecnūn-ı bī-pervā beni Leylā seni

Kıldı bir dīvāne vü şeydā beni ra'nā seni

Pādişāhum zerreden 'ār eyleme öünkü

Eylemiş yiri gögi yaradan ednā beni a'lā seni²⁷⁵⁶

diyüp Cihān Şāh²⁷⁵⁷ ağlamağa başladı çün²⁷⁵⁸ [M34a] Şemse²⁷⁵⁹ Һān²⁷⁶⁰ Cihān²⁷⁶¹
Şāh'a şu içinden²⁷⁶² nazār şaldı²⁷⁶³ gördi-kim mīr-āne tonlar giymiş²⁷⁶⁴ bir ĥüb [u]
mergüb²⁷⁶⁵ yigitdür ağladuğına ta'accüb idüp²⁷⁶⁶ eyitdi imdi eger²⁷⁶⁷ beni severseñ²⁷⁶⁸

²⁷⁴⁸ bu Һavzda: bunda S.

²⁷⁴⁹ oldum: olmuşdum Y.

²⁷⁵⁰ eyledi: eyitdi S.

²⁷⁵¹ bir yıl intizār cānuma kār eyledi kāle'l-Һamd: kāle'l-Һamd bir yıl intizār cānuma kār eyledi Y; bir yıl intizār cānuma kār eyitdi bi-Һamdi'llāh S.

²⁷⁵² şimdi: -S.

²⁷⁵³ oldum: olduğ S.

²⁷⁵⁴ eyleme-ki: eyleme Y, itme-ki S.

²⁷⁵⁵ Beyt: -S.

²⁷⁵⁶ Bu beyit M nüshasında mevcut değildir.

²⁷⁵⁷ Şāh: -M.

²⁷⁵⁸ çün: bu kez S.

²⁷⁵⁹ Şemse: Şems M.

²⁷⁶⁰ Һān: -S.

²⁷⁶¹ Cihān: -Y.

²⁷⁶² içinden: içinde Y.

²⁷⁶³ şaldı: idüp S.

²⁷⁶⁴ mīr-āne tonlar giymiş: melük-āne donlar giyer S.

²⁷⁶⁵ mergüb: ra'nā S.

²⁷⁶⁶ ta'accüb idüp: Һayrān olup S; idüp: eyledi Y.

²⁷⁶⁷ eger: -M.

²⁷⁶⁸ imdi eger beni severseñ: -S.

şimden-girü ben senüñ ve²⁷⁶⁹ sen benümsün²⁷⁷⁰ gömlegümi vir kim şudan çıķup²⁷⁷¹ senüñ ile²⁷⁷² şöbet idelüm didi [Y33a] [S37b]Cihān Şāh eyitdi ey nigār-ı nāz-perver²⁷⁷³ ben saña kendü²⁷⁷⁴ esbābıñı²⁷⁷⁵ virmem eger ğayrı esbāb²⁷⁷⁶ isterseñ²⁷⁷⁷ vireyüm didi Şemse²⁷⁷⁸ Hān²⁷⁷⁹ gördi-ki²⁷⁸⁰ Şāh²⁷⁸¹ üstāda muķārīn olmış²⁷⁸² aldanmaz āhır²⁷⁸³ eyitdi²⁷⁸⁴ imdi ğayrı olsun²⁷⁸⁵ vir giyeyüm didi Cihān Şāh daħı²⁷⁸⁶ kendü arkasından eşbābın²⁷⁸⁷ çıkarup Şems Hān'a²⁷⁸⁸ giydirüp²⁷⁸⁹ ve²⁷⁹⁰ tebessüm iderek²⁷⁹¹ Cihān²⁷⁹² Şāh ile muşāḥabete başladı andan²⁷⁹³ ol kaşra gelüp oturdılar ve²⁷⁹⁴ birbirine maḥabbet eylediler²⁷⁹⁵ Cihān²⁷⁹⁶ Şāh 'acabā²⁷⁹⁷ bu ḥāl²⁷⁹⁸ vāķı'a-mıdur yoḥsa düş-midür²⁷⁹⁹ ne ḥāl ola²⁸⁰⁰ diyüp zevķ u²⁸⁰¹ şevķından şeftālū kārluķ kılup²⁸⁰² bunlar²⁸⁰³ üç gün miķdārı ol serīr-i şafāda kaldılar²⁸⁰⁴ ez-īn cānib²⁸⁰⁵ çün²⁸⁰⁶ Murġ Şāh daħı

²⁷⁶⁹ ve: -Y.

²⁷⁷⁰ ben senüñ ve sen benümsün: sen benim ve ben senüñ S; benümsün: benümsin Y.

²⁷⁷¹ şudan çıķup: andan M.

²⁷⁷² senüñ ile: -S.

²⁷⁷³ nigār-ı nāz-perver: nigār perü Y.

²⁷⁷⁴ kendü: kendi -S.

²⁷⁷⁵ esbābıñı: eşvābuñı M.

²⁷⁷⁶ esbāb: eşvāb M.

²⁷⁷⁷ isterseñ: dilerseñ S.

²⁷⁷⁸ Şemse: Şems M.

²⁷⁷⁹ Hān: Bānū S.

²⁷⁸⁰ gördi-ki: bildi-ki S.

²⁷⁸¹ Şāh: -M, -S.

²⁷⁸² olmuş: oldu M.

²⁷⁸³ aldanmaz āhır: āhır nā-çār olup gördi aldanmaz S.

²⁷⁸⁴ eyitdi: -S.

²⁷⁸⁵ olsun: ola S, -Y.

²⁷⁸⁶ daħı: -M.

²⁷⁸⁷ kendü arkasından eşbābın: kendinüñ üzerinde olan libāsın S.

²⁷⁸⁸ Şems Hān'a: Şemse'ye S.

²⁷⁸⁹ giydirüp: virüp ol-da giyüp S.

²⁷⁹⁰ ve: taşra çıķup S.

²⁷⁹¹ iderek: iderekden gelüp S.

²⁷⁹² Cihān: -Y.

²⁷⁹³ Cihān Şāh ile muşāḥabete başladı andan: -S.

²⁷⁹⁴ ol kaşra gelüp oturdılar ve: gelüp ol kaşra oturup S.

²⁷⁹⁵ birbirine maḥabbet eylediler: birbirlerine muḥabbetler idüp S; eylediler: eyitdiler Y.

²⁷⁹⁶ Cihān: -Y.

²⁷⁹⁷ 'acabā: 'aceb S.

²⁷⁹⁸ ḥāl: -S.

²⁷⁹⁹ düş-midür: -Y.

²⁸⁰⁰ vāķı'a mıdur yoḥsa düş-midür ne ḥāl ola: düş-midür ḥayāl-midür S; ḥāl ola: ḥāldür ola Y.

²⁸⁰¹ u: -S.

²⁸⁰² şevķından şeftālū kārluķ kılup: şafā ile buse kenārluķ iderdi S.

²⁸⁰³ bunlar: -M, -Y.

²⁸⁰⁴ üç gün miķdārı ol serīr-i şafāda kaldılar: ol serīr üzre bu minvāl üzre üç gün şafāda oldılar S.

²⁸⁰⁵ ez-īn cānib: -M.

²⁸⁰⁶ çün: -S.

kuşların meşâlihin²⁸⁰⁷ görüp ba' de²⁸⁰⁸ serāya geldi Cihān Şāh'ı görmedi²⁸⁰⁹ bildi-ki
 bāğçededür²⁸¹⁰ ammā perī-zādeler ile²⁸¹¹ hāli nice oldu diyüp bāğçeye geldi gördi-kim
 [S38a] ol kaşr-ı 'ālīnūn²⁸¹² serīrine geçüp²⁸¹³ ikisi dağı kol boyuna idüp şarılup²⁸¹⁴
 h'āba varmışlar. Murğ Şāh üzerlerine²⁸¹⁵ gelüp Cihān Şāh'ın ayağına²⁸¹⁶ başup²⁸¹⁷
 uyandırdı²⁸¹⁸ çün²⁸¹⁹ Cihān Şāh²⁸²⁰ gözün açup Murğ Şāh'ı²⁸²¹ gördi hemān²⁸²² kalkup
 pīrin²⁸²³ ayağına düşüp²⁸²⁴ ey pīr-i hāzret²⁸²⁵ bi-hāmdī'llāh²⁸²⁶ himmetūnle murāda
 vāşıl oldum didi. Şemse Hān²⁸²⁷ dağı uyanup Murğ Şāh'ı görüp²⁸²⁸ ayağına kalkup²⁸²⁹
 eyitdi ey şāh-ı murğān bizden ne kemlük²⁸³⁰ gördiñüz ki beni²⁸³¹ [Y33b] ādeme²⁸³²
 giriftār itmege çāre kılduñ²⁸³³ didi Murğ Şāh eyitdi²⁸³⁴ yā Şemse Hān²⁸³⁵ elem çekme
 giriftār olduğı kimse²⁸³⁶ fūrū-māye degüldür ve²⁸³⁷ bunuñ pederi keyhusrev-i²⁸³⁸ tād-
 dār neslinden²⁸³⁹ Īrān Tūrān pādīşāhı²⁸⁴⁰ Taymūs Şāh'dur²⁸⁴¹ anuñla sen münāsibsin

2807 meşâlihin: işin tamām S.

2808 ba' de: -S.

2809 görmedi: görmeyüp S.

2810 bāğçededür: bāğçe içindedür S.

2811 ammā perī-zādeler ile: -S.

2812 kaşr-ı 'ālīnūn: kaşruñ S.

2813 serīrine geçüp: içinde S; geçüp: -Y.

2814 kol boyuna idüp şarılup: kol kola şalup S.

2815 üzerlerine: -S.

2816 ayağına: ayağın Y.

2817 başup: -Y.

2818 uyandırdı: uyardı Y, S.

2819 çün: -S.

2820 Cihān Şāh: -Y, -M.

2821 Murğ Şāh'ı: -S.

2822 gördi hemān: gördükde S.

2823 pīrin: -Y, -M.

2824 düşüp: düşdi S.

2825 pīr-i hāzret :pīr-i Hızr-tedbīr M, pīr-i mübārek S.

2826 bi-hāmdī'llāh: el-hāmdū'lillāh Y.

2827 Hān: Bānū S.

2828 Murğ Şāh'ı görüp: pīri gördükde S.

2829 kalkup: durup S.

2830 kemlük: güç S.

2831 beni: bizi S.

2832 ādeme: insāna S.

2833 itmege çāre kılduñ: eyledüñ S, itdüñ Y.

2834 eyitdi: didi Y.

2835 Hān: -S.

2836 kimse: -S.

2837 fūrū-māye degüldür ve: budur Y; ve: -S.

2838 -i: ü Y.

2839 neslinden: neslindendür M.

2840 pādīşāhı: şāhıdur S.

2841 Taymūs Şāh'dur: Taymūs Şāh dirler S.

ğam yime²⁸⁴² didi. Andan [M34b] Cihān Şāh'a eyitdi ey ciger küşem zinhār²⁸⁴³ olmaya ki buña²⁸⁴⁴ el şunup küstāhluk idesin tā pederiñe varınca bu dağı perī pādişāhınıñ²⁸⁴⁵ kızıdur bunuñ için²⁸⁴⁶ bir²⁸⁴⁷ cālī düğün eyleyüp²⁸⁴⁸ andan murādiña [S38b] vāşıl ol²⁸⁴⁹ didi ve²⁸⁵⁰ Şemse Hān'a eyitdi ey duğter-i pākīze-ağter senden ricā iderüm-ki mağabbet-i tām ile bu yigide²⁸⁵¹ rām olasın muğālefet eylemeyesin²⁸⁵² diyüp tenbih eyledi.²⁸⁵³ İkişi dağı bu kavle rāzı oldılar²⁸⁵⁴ andan-şoñra²⁸⁵⁵ bunlar²⁸⁵⁶ Murğ Şāh ile²⁸⁵⁷ üç gün karar kıldılar²⁸⁵⁸ andan Cihān Şāh eyitdi ey pīr-i şādık-dil ü pādişāh-ı kāmīl²⁸⁵⁹ şimden-girü ben²⁸⁶⁰ c'Arabī²⁸⁶¹ mekānuma²⁸⁶² ulaşdurmağa²⁸⁶³ himmet olsa²⁸⁶⁴ “ال احسان الا بالتمام”²⁸⁶⁵ fehvāsınca²⁸⁶⁶ diyüp²⁸⁶⁷

Qıt'a²⁸⁶⁸

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Şehā pāyına yüz sürmege geleyüm²⁸⁶⁹ irādetle

Bi-ğamdi'llāh müyesser oldı ol devlet sa'ādetle

²⁸⁴² ğam yime: elem çekme S.

²⁸⁴³ zinhār: -S.

²⁸⁴⁴ buña: bu Y.

²⁸⁴⁵ perī pādişāhınıñ: periler pādişāhı M, Y.

²⁸⁴⁶ bunuñ için: buña S.

²⁸⁴⁷ bir: bu Y.

²⁸⁴⁸ eyleyüp: idüp S.

²⁸⁴⁹ ol: olasın Y.

²⁸⁵⁰ ve: andan S.

²⁸⁵¹ mağabbet-i tām ile bu yigide: bu yigide mağabbet-i tām birle S.

²⁸⁵² muğālefet eylemeyesin: -Y, -S.

²⁸⁵³ diyüp tenbih eyledi: didi S.

²⁸⁵⁴ İkişi dağı bu kavle rāzı oldılar: bu dağı n'ola didi S; oldılar: olup Y.

²⁸⁵⁵ şoñra: -S.

²⁸⁵⁶ bunlar: -Y, -M.

²⁸⁵⁷ Murğ Şāh ile: -S.

²⁸⁵⁸ kıldılar: idüp S.

²⁸⁵⁹ -i şādık-dil ü pādişāh-ı kāmīl: -S.

²⁸⁶⁰ ben: bizleri S.

²⁸⁶¹ c'Arabī: -S.

²⁸⁶² mekānuma: mekānına Y, mekānumıza S.

²⁸⁶³ ulaşdurmağa: irişdürmege S.

²⁸⁶⁴ olsa: buyursañuz S.

²⁸⁶⁵ “Bir şey verilince tam verilmeli, bir iyilik edilince tam edilmeli.” Hadis. el-ihsānū illā bi't-temām Y; -S.

²⁸⁶⁶ fehvāsınca: muqtezāsınca Y, -S.

²⁸⁶⁷ diyüp: -M, diyüp eyitdi S.

²⁸⁶⁸ Qıt'a: Beyt Y, -S.

²⁸⁶⁹ geleyüm: geldüm S.

Gelüp dergāhuña yüzler sürüp[en] ber-murād oldum

Dönüp bir cānibe maqşūd gitmekdür icāzetle

didükde Murğ Şāh n'ola ciger küşem diyüp iki müntehā²⁸⁷⁰ kuş da'vet kılu²⁸⁷¹
birine²⁸⁷² Cihān Şāh'ı bindürdi²⁸⁷³ ve birine Şems [Y34a] Hān'ı bindirüp²⁸⁷⁴ andan
Cihān Şāh'a gizli²⁸⁷⁵ eyitdi ey²⁸⁷⁶ ciger küşem hezār²⁸⁷⁷ zinhār²⁸⁷⁸ gömlegi pek şakla
yanuñdan ayırma zīrā perī tā'ifesi [S39a] bī-ḥaḳīḳat olur²⁸⁷⁹ anuñ²⁸⁸⁰ vefāsına aldanma
diyü²⁸⁸¹ ıřmarladı²⁸⁸² andan ikisine daḳı²⁸⁸³ varuñ imdi²⁸⁸⁴ sizi Allāh'a ışmarladım
didi²⁸⁸⁵ bunlar daḳı²⁸⁸⁶ Murğ Şāh'uñ elin öpüp kuşlara binüp²⁸⁸⁷ kuşlardur ḳanād
açup²⁸⁸⁸ havāya pervāz eylediler.²⁸⁸⁹ Cihān Şāh'uñ vilāyeti ol aradan toḳuz ayluḳ
yol²⁸⁹⁰ idi üç günde gelüp Cihān Şāh'uñ²⁸⁹¹ şehri²⁸⁹² kenārına ḳondılar. Andan Cihān
Şāh kendü²⁸⁹³ şehrin görüp bildi ve²⁸⁹⁴ ol²⁸⁹⁵ kuşlara destūr virdi²⁸⁹⁶ gitdiler. Bunlar

---

²⁸⁷⁰ müntehā: dāne Y.

²⁸⁷¹ kılu²⁸⁷¹: idüp S.

²⁸⁷² birine: -Y.

²⁸⁷³ bindürdi: -M, -S.

²⁸⁷⁴ bindirüp: bindürdi S.

²⁸⁷⁵ gizli: -Y; Cihān Şāh'a gizli: nihānī Cihān Şāh'a S.

²⁸⁷⁶ ey: -M, -S.

²⁸⁷⁷ hezār: -S.

²⁸⁷⁸ zinhār: -Y.

²⁸⁷⁹ olur: olurlar S.

²⁸⁸⁰ anuñ: -S.

²⁸⁸¹ diyü: diyüp S.

²⁸⁸² ışmarladı: tenbīh eyledi S.

²⁸⁸³ ikisine daḳı: -S.

²⁸⁸⁴ varuñ imdi: -Y; imdi: -S.

²⁸⁸⁵ Allāh'a ışmarladım didi: Ḥudā'ya emānet itdüm diyüp S.

²⁸⁸⁶ bunlar daḳı: -Y, bunlar da S.

²⁸⁸⁷ kuşlara binüp: -S.

²⁸⁸⁸ kuşlardur ḳanād açup: -Y, kuşlar ḳanāt büküp S.

²⁸⁸⁹ pervāz eylediler: perrān oldılar S.

²⁸⁹⁰ yol: -Y.

²⁸⁹¹ Cihān Şāh'uñ: -Y.

²⁸⁹² şehri: şehriñ Y.

²⁸⁹³ kendü: kendi S.

²⁸⁹⁴ ve: andan S.

²⁸⁹⁵ ol: -S.

²⁸⁹⁶ virdi: virüp S.

dağı²⁸⁹⁷ bir çeşme-sāra²⁸⁹⁸ gelüp²⁸⁹⁹ başında²⁹⁰⁰ [M35a] karar kıldılar. Ez-în cānib²⁹⁰¹ çünki²⁹⁰² Cihān Şāh ol zevrak ile gā'ib olup gitdi²⁹⁰³ babası Taymūs Şāh ol²⁹⁰⁴ deryā kenārında feryād idüp²⁹⁰⁵ kalmış idi ba' de²⁹⁰⁶ gemiciler²⁹⁰⁷ tedārük idüp eṭrāf-ı deryāya gemiler²⁹⁰⁸ gönderüp aradup²⁹⁰⁹ çāre olup bir haber alımadılar²⁹¹⁰ on iki yıl oğlunuñ firākın çeküp tahtında karar eyledi²⁹¹¹ ve yine²⁹¹² oğlını istemeden hālī degül idi²⁹¹³ ve oğlı gidelden²⁹¹⁴ beri şikāri [S39b] sevmezdi. Hikmet-i İlāhī²⁹¹⁵ bir gün begler ile şikāra çıkdılar bir iki fersah yir şehrden ayrıldılar giderken²⁹¹⁶ gördiler kim bir çeşme²⁹¹⁷ başında iki dāne mülebbes ü²⁹¹⁸ müzeyyen²⁹¹⁹ [Y34b] kimse oturur.²⁹²⁰ Taymūs Şāh eyitdi²⁹²¹ varuñ şol ādemleri²⁹²² görüñ kimlerdür²⁹²³ didi. İhtiyār kullarından birin gönderdi²⁹²⁴ ol dağı²⁹²⁵ gelüp nazār eyledi²⁹²⁶ gördi-kim ol oturanın²⁹²⁷ biri Cihān Şāh'dur hemān atından inüp öninde yüz²⁹²⁸ yire urup²⁹²⁹ eyitdi ey şeh-zāde-i 'ālem²⁹³⁰ hoş geldüñ didi. Cihān Şāh dağı bunuñ hālīn şorup²⁹³¹

²⁸⁹⁷ dağı: -S.

²⁸⁹⁸ çeşme-sāra: çeşme S.

²⁸⁹⁹ gelüp: -S.

²⁹⁰⁰ başında: -M.

²⁹⁰¹ Ez-în cānib: -M.

²⁹⁰² çünki: çün S.

²⁹⁰³ olup gitdi: olmuşdı S.

²⁹⁰⁴ ol: -M, -Y.

²⁹⁰⁵ feryād idüp: -S.

²⁹⁰⁶ ba' de: ve S.

²⁹⁰⁷ gemiciler: gemiler S.

²⁹⁰⁸ eṭrāf-ı deryāya gemiler: -S.

²⁹⁰⁹ gönderüp aradup: göndermişdi S.

²⁹¹⁰ çāre olup bir haber alımadılar: ašlā bir nām nişān belürmedi S; alımadılar: alımadı Y.

²⁹¹¹ eyledi: kıldı S.

²⁹¹² yine: -S.

²⁹¹³ ve yine oğlını istemeden hālī degül idi: -M.

²⁹¹⁴ oğlı gidelden: ol-zemāndan S.

²⁹¹⁵ İlāhī: Hudā S.

²⁹¹⁶ bir iki fersah yir şehrden ayrıldılar giderken: şehrden bir iki fersah yir gidüp S.

²⁹¹⁷ çeşme: çeşme-sār S.

²⁹¹⁸ mülebbes ü: -Y.

²⁹¹⁹ ü müzeyyen: -S.

²⁹²⁰ kimse oturur: kimseler otururlar S.

²⁹²¹ eyitdi: emr idüp S.

²⁹²² ādemleri: ādemler M.

²⁹²³ varuñ şol ādemleri görüñ kimlerdür: varup görüñ şol oturanlar kimlerdür S.

²⁹²⁴ İhtiyār kullarından birin gönderdi: bir ihtiyār kulu S; ihtiyāruñ birin gönderdi Y.

²⁹²⁵ ol dağı: -S.

²⁹²⁶ nazār eyledi: -S.

²⁹²⁷ oturanın: oturanların S, -Y.

²⁹²⁸ yüz: baş S.

²⁹²⁹ urup: koyup S.

²⁹³⁰ 'ālem: civān-baht S.

²⁹³¹ şorup: şordı S.

babası²⁹³² hālūñ²⁹³³ su'āl eyledi²⁹³⁴ ol dañı şağdur diyüp piyāde segirdüp²⁹³⁵ Taymūs Şāh'a revāne olup gitdi²⁹³⁶ ve ol kimse Taymūs Şāh'a gelüp öñinde du'ā idüp ba'ce²⁹³⁷ eyitdi ey²⁹³⁸ şāh-ı 'ālem²⁹³⁹

Beyt²⁹⁴⁰

_ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _

Müjde kim ser-çeşme-i devletden olduñ behre-yāb

Müjde kim olduñ naşīb-i kāmranīden nişāb²⁹⁴¹

İşte ciğer-küşeñ²⁹⁴² oğluñ Cihān Şāh gelmiş çeşme başında oturanuñ²⁹⁴³ biri oldur didi Pes²⁹⁴⁴ bu şād haberinden Taymūs Şāh'ıñ 'aqlı başından gidüp ve yine gelüp²⁹⁴⁵ ve atından inüp²⁹⁴⁶ piyāde olup²⁹⁴⁷ oğluna karşı segirdüp gitdi.²⁹⁴⁸ [S40a] Bu kez²⁹⁴⁹ Cihān Şāh Şems Hān'a²⁹⁵⁰ eyitdi ey yār-i cān gelen²⁹⁵¹ benüm babamdur elin öp didi²⁹⁵² andan ikisi bile²⁹⁵³ Taymūs²⁹⁵⁴ Şāh'a karşı varup muqaddem Cihān Şāh ilerü yürüyüp²⁹⁵⁵ babası²⁹⁵⁶ oğlın²⁹⁵⁷ görüp

²⁹³² babası: pederin S.

²⁹³³ hālūñ: -S, -Y.

²⁹³⁴ eyledi: eyitdi Y.

²⁹³⁵ segirüp: -M, -Y.

²⁹³⁶ revāne olup gitdi: gelüp S; gitdi: gitdiler Y.

²⁹³⁷ ve ol kimse Taymūs Şāh'a gelüp öñinde du'ā idüp ba'ce: -S; öñinde du'ā idüp ba'ce: -Y.

²⁹³⁸ ey: -S.

²⁹³⁹ şāh-ı 'ālem: pādişāhum müjde olsun saña S.

²⁹⁴⁰ Beyt: -M, -S.

²⁹⁴¹ Bu beyit S nüshasında mevcut değildir.

²⁹⁴² İşte ciğer küşeñ: -S.

²⁹⁴³ çeşme başında oturanuñ: ol çeşme üzre oturan S.

²⁹⁴⁴ pes: çün S.

²⁹⁴⁵ bu şād haberinden Taymūs Şāh'ıñ 'aqlı başından gidüp ve yine gelüp: Taymūs Şāh bu haberi işidüp 'aqlı gidüp gine geldi S; bu şād haberden Taymūs Şāhuñ 'aqlı gidüp yine geldi Y.

²⁹⁴⁶ ve atından inüp: hemān tiz S.

²⁹⁴⁷ olup: -M, -Y.

²⁹⁴⁸ oğluna karşı segirdüp gitdi: segirdüp oğluna karşı gitdi S.

²⁹⁴⁹ Bu kez: -M, -Y.

²⁹⁵⁰ Şems Hān'a: Şemse'ye S.

²⁹⁵¹ yār-i cān gelen: benüm cānum işte bu gelen S.

²⁹⁵² didi: diyüp S.

²⁹⁵³ ikisi bile: bunlar S.

²⁹⁵⁴ Taymūs: -S.

²⁹⁵⁵ ilerü yürüyüp: -S.

²⁹⁵⁶ babası: Taymūs Şāh S.

²⁹⁵⁷ oğlın: oğlun Y, oğlunu S.

Beyt²⁹⁵⁸

-- . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _

Āh oğul²⁹⁵⁹ devlet iqbāl baht kām-rānum var imiş²⁹⁶⁰

Kim seni [M35b] görmeklüğe dağı²⁹⁶¹ zemānum var [Y35a] imiş

diyüp üzerine²⁹⁶² düşüp ‘aqlı gitdi ve yine geldi ve²⁹⁶³ Cihān Şāh dağı²⁹⁶⁴ kezālik ikisinüñ dağı yidi kerre ‘ağılları gitdi²⁹⁶⁵ ve yine²⁹⁶⁶ geldi²⁹⁶⁷ andan²⁹⁶⁸ Şems Hān dağı²⁹⁶⁹ gelüp Taymūs Şāh’uñ elin öpdi²⁹⁷⁰ Taymūs Şāh oğluna eyitdi²⁹⁷¹ ey²⁹⁷² nūr-ı dīdem²⁹⁷³ bu kimdür melek-midür yoğsa perī midür didi bu kez²⁹⁷⁴ Cihān Şāh eyitdi ey peder-i büzürg-vār²⁹⁷⁵ biz²⁹⁷⁶ sizlerden mehcūr olup gideli²⁹⁷⁷ ancak bu elimüze girdi²⁹⁷⁸ diyüp el ele alup şehre revāne oldılar. Şehr içinde Cihān Şāh geldi diyü²⁹⁷⁹ bir mertebe²⁹⁸⁰ şāzīluğ oldı-kim ta‘bīri mümkin degüldür.²⁹⁸¹ Cihān Şāh’uñ²⁹⁸²

---

²⁹⁵⁸ beyt: -S.

²⁹⁵⁹ Beyt āh oğul: āh oğul Beyt Y.

²⁹⁶⁰ Mısraın vezni problemlidir.

²⁹⁶¹ görmeklüğe dağı: görmek ile Y, görmege dağı S.

²⁹⁶² üzerine: yüzi üzre S.

²⁹⁶³ ve yine geldi ve: -S.

²⁹⁶⁴ dağı: -Y.

²⁹⁶⁵ yidi kerre ‘ağılları gitdi: ‘aqlı başına yidi kere gitdi Y.

²⁹⁶⁶ yine: -Y.

²⁹⁶⁷ kezālik ikisinüñ dağı yidi kerre ‘ağılları gitdi ve yine geldi: kezālik andan Taymūs Şāh’ın gelüp S.

²⁹⁶⁸ andan: -S.

²⁹⁶⁹ dağı: -M.

²⁹⁷⁰ Şems Hān dağı gelüp Taymūs Şāh’uñ elin öpdi: Şemse elin öpdi S.

²⁹⁷¹ oğluna eyitdi: eyitdi oğluna S; eyitdi: -Y.

²⁹⁷² ey: -S.

²⁹⁷³ nūr-ı dīdem: ciger-küşem S.

²⁹⁷⁴ bu kez: -M, -Y.

²⁹⁷⁵ -i büzürg-vār: -Y, -S.

²⁹⁷⁶ biz: -M, -S.

²⁹⁷⁷ sizlerden mehcūr olup gideli: sizden cüdā olalı S.

²⁹⁷⁸ bu elimüze girdi: elimüze bu girdi Y, elimize hemān bu girdi S.

²⁹⁷⁹ Cihān Şāh geldi diyü: -S.

²⁹⁸⁰ mertebe: -S.

²⁹⁸¹ ta‘bīri mümkin degüldür: olmaz S.

²⁹⁸² Cihān Şāh’uñ: -S.

vālidesin²⁹⁸³ daḥı²⁹⁸⁴ haber-dār eylediler²⁹⁸⁵ gāyet²⁹⁸⁶ şād olup²⁹⁸⁷ serāyından taşra²⁹⁸⁸ çıktı²⁹⁸⁹ oğlını gördüğü sâ‘at ‘aqlı gitdi yine²⁹⁹⁰ geldi. Bu kez²⁹⁹¹ Cihān Şāh daḥı²⁹⁹² vālidesinüñ²⁹⁹³ [S40b] elin öpdi²⁹⁹⁴ Cihān Şāh’uñ arduca²⁹⁹⁵ Şemse Hān²⁹⁹⁶ daḥı elin öpdi andan²⁹⁹⁷ bunlar görüşüp²⁹⁹⁸ Cihān Şāh’uñ peder ü māderi²⁹⁹⁹ nice kırbānlar kesüp³⁰⁰⁰ ve nice esīrler āzād eyleyüp³⁰⁰¹ ve bunuñ üzerine üç gün geçdi Taymūs Şāh³⁰⁰² bir ‘ayn-ı ziyāfet eyledi³⁰⁰³ cümle beglerin³⁰⁰⁴ ve ekābirlerin ve a‘yānın³⁰⁰⁵ cem‘ idüp ta‘ām u şarāb hāzır kıldılar.³⁰⁰⁶ Eṣnā-i ziyāfetde Cihān Şāh’uñ ser-güzeştin³⁰⁰⁷ su‘āl itdiler Cihān Şāh daḥı [Y35b] bālāda zıkr olıduğı minvāl üzre³⁰⁰⁸ ser-güzeştin³⁰⁰⁹ beyān eyledi.³⁰¹⁰ Cümle begler³⁰¹¹ ‘acebe kıldılar ve³⁰¹² andan-şoñra cümle vüzerā’ vü ümerā’³⁰¹³ Taymūs Şāh’a eytdiler ey şāh-ı ‘ālem hadd-i zātında Cihān Şāh çok miḥnet ü belā³⁰¹⁴ çekmiş şimden-girü³⁰¹⁵ hemān³⁰¹⁶ murādına vāşıl olmaḳ

2983 vālidesin: vālidesi Y, vālide S.

2984 daḥı: -M, -S.

2985 eylediler: olup Y, S.

2986 gāyet: -Y, -S.

2987 olup: olaraḳ Y.

2988 serāyından taşra: -S; taşra: -Y.

2989 çıktı: çıkup S.

2990 oğlını gördüğü sâ‘at ‘aqlı gitdi yine: oğlını görüp ‘aqlı gidüp gine S.

2991 Bu kez: -M, -Y.

2992 daḥı: -S.

2993 vālidesinüñ: anasınıñ Y, S.

2994 öpdi: öpüp S.

2995 Cihān Şāh’uñ arduca: andan S.

2996 Hān: -S.

2997 andan: -S.

2998 bunlar görüşüp: -M, -Y.

2999 Cihān Şāh’uñ peder ü māderi: Taymūs Şāh S.

3000 kesüp: -M, -Y.

3001 ve nice esīrler āzād eyleyüp: fuḳarāya iḥsānlar eyledi S.

3002 ve bunuñ üzerine üç gün geçdi Taymūs Şāh: andan Taymūs Şāh üç-günden-şoñra S.

3003 bir ‘ayn-ı ziyāfet eyledi: bir ‘ālī ziyāfet idüp S.

3004 beglerin: begleri S.

3005 ekābirlerin ve a‘yānın: ekābir-i ‘ayānın S.

3006 kıldılar: kıldırdı Y, kıldılar S.

3007 ser-güzeştin: ser-güzeştin Y.

3008 zıkr olıduğı minvāl üzre: geçen üzre S; olıduğı: olınan Y.

3009 ser-güzeştin: -S, ser-güzeştin Y.

3010 beyān eyledi: ‘ayān u beyān kıldı S.

3011 Cümle begler: cümlesi S.

3012 ve: -S.

3013 andan-şoñra cümle vüzerā’ vü ümerā’: andan cümle begler S; andan-şoñra vüzerā’ vü ümerā’ fi’l-cümle Y.

3014 belā: -S.

3015 şimden-girü: -S.

3016 hemān: -Y.

gerekdür³⁰¹⁷ didiler Taymūs Şāh daḥı etek der-miyān idüp³⁰¹⁸ düğün tedārükünde olup³⁰¹⁹ ḥazīneler ḳapularını³⁰²⁰ güşāde ḳılıp ve³⁰²¹ ḥıṭṭa-ı eyāleti beglerine ve a‘yān u eşrāfına³⁰²² nāmeler perākende eyledi çünki³⁰²³ bu tedārük görölüp³⁰²⁴ şāzılıḳlara başladılar ve³⁰²⁵ Cihān Şāh’uñ vālidesi [S41a] daḥı [M36a] tedārük görüp Şemse Ḥān’a bir ḥazīne baḣş eyledi-kim ašlā bir pādīşāhuñ ḥazīnesi³⁰²⁶ aña³⁰²⁷ beñzemez idi ve bir serāy-ı ‘ālī tezyīn idüp Şemse’yi ‘arūs ḳıldı kırḳ gün miḳdārı³⁰²⁸ ‘azīm düğün eylediler.³⁰²⁹ Çün leyle-i zifāf oldı-ki Cihān Şāh³⁰³⁰ Şemse Ḥān’dan³⁰³¹ murād ala ve lākin³⁰³² ol gömlek dā’imā³⁰³³ Cihān Şāh’uñ³⁰³⁴ yanından eksük degül idi³⁰³⁵ lākin³⁰³⁶ aña³⁰³⁷ bir tedārük idüp serāyuñ tā ki³⁰³⁸ orta yirine³⁰³⁹ bir ḳuyu³⁰⁴⁰ ḳazdırdı ve içini ḥorasān ile binā’ itdürdi ve³⁰⁴¹ ol³⁰⁴² gömleḡi ḳuyu³⁰⁴³ içine ḳoyup üzerine taş doldurup³⁰⁴⁴ taşlaruñ³⁰⁴⁵ üzerine tunc dökdi muḥkem eyledi³⁰⁴⁶ andan üzerine³⁰⁴⁷ döşeyüp ol ḥāne-yi cāy-ı³⁰⁴⁸ gerdek ta‘yīn eylediler.³⁰⁴⁹ Ammā³⁰⁵⁰ bu işler Şemse

³⁰¹⁷ murādına vāşıl olmaḳ gerekdür: ber-murād itmek gereksin S.

³⁰¹⁸ etek der-miyān idüp: -Y.

³⁰¹⁹ tedārükünde olup: tedārükün görüp S, Y.

³⁰²⁰ ḥazīneler ḳapularını: ḥazīnelerin S.

³⁰²¹ ḳılıp ve: idüp S.

³⁰²² ḥıṭṭa-ı eyāleti beglerine ve a‘yān u eşrāfına: eṭrāf beglerine S.

³⁰²³ çünki: çün S.

³⁰²⁴ görölüp: görölüp S, görüp Y.

³⁰²⁵ şāzılıḳda başladılar ve: -S, şāzılıḳlara başladılar ve Y.

³⁰²⁶ pādīşāhuñ ḥazīnesi: şāhuñ ḥazīnesine S.

³⁰²⁷ aña: -S.

³⁰²⁸ miḳdārı: -S.

³⁰²⁹ eylediler: idüp S.

³⁰³⁰ Şāh: -Y, Şāh’dan S.

³⁰³¹ Şemse Ḥān’dan: -S.

³⁰³² ve lākin: velī Y, ammā lākin S.

³⁰³³ dā’imā: -Y.

³⁰³⁴ Şāh’uñ: Şāh M.

³⁰³⁵ dā’imā Cihān Şāh’uñ yanından eksük degül idi: Cihān Şāh’uñ yanında dā’imā bile idi S.

³⁰³⁶ lākin: bu kez S.

³⁰³⁷ aña: -S.

³⁰³⁸ tā ki: -M, -Y.

³⁰³⁹ yirine: yirinde S.

³⁰⁴⁰ ḳuyu: çāh Y, S.

³⁰⁴¹ itdürdi ve: idüp S.

³⁰⁴² ol: -S.

³⁰⁴³ ḳuyu: çāhuñ Y, anuñ S.

³⁰⁴⁴ doldurup: ṭoldurup Y.

³⁰⁴⁵ taşlaruñ: daḥı S.

³⁰⁴⁶ eyledi: idüp S.

³⁰⁴⁷ andan üzerine: -S.

³⁰⁴⁸ cāy-ı: -S.

³⁰⁴⁹ eylediler: itdiler S.

³⁰⁵⁰ ammā: -S.

[Y36a] Hân'dan³⁰⁵¹ gizlü³⁰⁵² olmuş-idi³⁰⁵³ çünkü³⁰⁵⁴ leyle-i zifâfda³⁰⁵⁵ Şemse Hân'ı³⁰⁵⁶ ol cây-ı feraḥ-fezāya cümle begler getürdiler³⁰⁵⁷ andan dönüp Cihân Şâh'a geldiler. Pes³⁰⁵⁸ Taymüs Şâh cümle sipâhla atlanup [S41b] şehrden taşra çıkup ortaya güy [u] çevgân şaldılar ve³⁰⁵⁹ iki bölük olup top ve³⁰⁶⁰ çevgân oynamaya başladılar. Ez-în cānib³⁰⁶¹ bu tarafda³⁰⁶² Şemse Hân bu kadar cāriye vü huddām³⁰⁶³ ile ma'an³⁰⁶⁴ ol serāya gelüp girdiler.³⁰⁶⁵ Bu kez³⁰⁶⁶ Şemse Hân hemān ol gömlegüñ³⁰⁶⁷ rāyiḥasın aldı³⁰⁶⁸ ve kendü³⁰⁶⁹ karar idüp seririne³⁰⁷⁰ oturdu ve andan³⁰⁷¹ cāriyelerine eyitdi sizler³⁰⁷² bir miqdār³⁰⁷³ taşra çıkuñ³⁰⁷⁴ benüm ḥalvetüm vardur³⁰⁷⁵ didi anlar daḥı taşra çıkdılar.³⁰⁷⁶ Hemān³⁰⁷⁷ Şemse Hân³⁰⁷⁸ ol gömlegi rāyiḥasından buldı ve ol-kadar binānuñ³⁰⁷⁹ altından çıkarup aldı zīrā ki³⁰⁸⁰ perīye nesne ḥā'il olmaz. Andan ol gömlegi³⁰⁸¹ arkasına giyüp kebūter şekline girüp perr ü bāl açup ol kaşruñ ortasından çıkup gitdi. Ol şahrāya geldi-kim Cihân Şâh anda güy³⁰⁸² u çevgân oynardı Şemse³⁰⁸³ Hân havādan pervāz idüp giderdi³⁰⁸⁴ giderken āvāz idüp eyitdi ey Cihân Şâh seni

³⁰⁵¹ Şemse Hân'dan: Şemse'den S.

³⁰⁵² gizlü: gizli S.

³⁰⁵³ olmuş-idi: idi Y.

³⁰⁵⁴ çünkü: çün S.

³⁰⁵⁵ leyle-i zifâfda: -S.

³⁰⁵⁶ Şemse Hân'ı: Şemse'yi S, Y.

³⁰⁵⁷ ol cây-ı feraḥ-fezāya cümle begler getürdiler: getürüp ol cây-ı feraḥ-fezāya kodılar S.

³⁰⁵⁸ Pes: andan S.

³⁰⁵⁹ şehrden taşra çıkup ortaya güy [u] çevgân şaldılar ve: -S.

³⁰⁶⁰ ve: -S.

³⁰⁶¹ Ez-în cānib: -M, -Y.

³⁰⁶² bu tarafdan S.

³⁰⁶³ cāriye vü huddām: civār huddām M, Y.

³⁰⁶⁴ ma'an: -S.

³⁰⁶⁵ ol serāya gelüp girdiler: gelüp ol serāya girdiler S.

³⁰⁶⁶ Bu kez: -S, -Y.

³⁰⁶⁷ gömlegüñ: gömlek M, gömlegi Y.

³⁰⁶⁸ rāyiḥasın aldı: rāyiḥasından bildi Y.

³⁰⁶⁹ kendü: kendi S.

³⁰⁷⁰ seririne: seririnde S.

³⁰⁷¹ andan: -S; ve andan -Y.

³⁰⁷² sizler: siz Y.

³⁰⁷³ miqdār: az S.

³⁰⁷⁴ çıkuñ: çıkın S.

³⁰⁷⁵ vardur: var S.

³⁰⁷⁶ çıkdılar: oldılar S.

³⁰⁷⁷ hemān: bu kez S.

³⁰⁷⁸ Şemse Hân: Şems Hân M.

³⁰⁷⁹ binānuñ: ma'nānuñ M, Y.

³⁰⁸⁰ ki: -M, -Y.

³⁰⁸¹ gömlegi: pīreheni Y.

³⁰⁸² güy: cüy Y.

³⁰⁸³ Şemse: Şems M.

³⁰⁸⁴ giderdi: -S.

Ḥudā'ya [M/36b] ı̇şmarladum eger beni isterseñ [S/42a] Ḳal'a-yı Gevher-nigīn'de bulasın diyüp gitdi. Cihān Şāh bunu işidüp āh idüp³⁰⁸⁵ [Y/36b] 'aqlı başından³⁰⁸⁶ gitdi ve³⁰⁸⁷ atından düşüp feryād u zāra³⁰⁸⁸ başladı kendüyi ḥaṇçere düşüp helākına kaşd eyledi begler anı³⁰⁸⁹ görüp tutdılar ve³⁰⁹⁰ babasına³⁰⁹¹ ḥaber eylediler.³⁰⁹² Ṭaymūs Şāh gelüp³⁰⁹³ dirīgā bu sūrūr maḥallinde mātemūñ aşlı nedür diyüp oğlunuñ yanına geldi³⁰⁹⁴ gördi-kim ḥālī mükedderdür³⁰⁹⁵ oğul saña n'oldı diyü su'al eyledi³⁰⁹⁶ Cihān Şāh eyitdi³⁰⁹⁷ hīç³⁰⁹⁸ şorma ḥālūmi-kim³⁰⁹⁹ Şemse³¹⁰⁰ Ḥān gömlegi almış işte³¹⁰¹ uçup giden³¹⁰² oldur³¹⁰³ didi. Ṭaymūs Şāh ve cümle³¹⁰⁴ begler anı görüp³¹⁰⁵ ta'accüb eylediler.³¹⁰⁶ Cihān Şāh ise durmayup ağlayup³¹⁰⁷ āh vāh ider

Beyt

__ ./ __ . __ ./ . __ . ./ __ . __

Vā ḥasretā ki irmedüm ol serv-ḳāmete

Vā furḳatā ki ḳaldı bu ḥasret ḳıyāmete

---

³⁰⁸⁵ āh idüp: -S.

³⁰⁸⁶ başından: -M, -S.

³⁰⁸⁷ ve: -S, -Y.

³⁰⁸⁸ feryād u zāra: ağlamağa S, feryāda Y.

³⁰⁸⁹ anı: -S.

³⁰⁹⁰ ve: -S.

³⁰⁹¹ babasına: atasına S.

³⁰⁹² eylediler: oldı S, virdiler Y.

³⁰⁹³ gelüp: -S, -Y.

³⁰⁹⁴ geldi: gelüp Y.

³⁰⁹⁵ oğlunuñ yanına geldi gördi-kim ḥālī mükedderdür: gelüp oğlını bu ḥâlde görüp S; mükedderdür: mükedder Y.

³⁰⁹⁶ diyü su'al eyledi: didükde S.

³⁰⁹⁷ eyitdi: -S, -M.

³⁰⁹⁸ hīç: -M.

³⁰⁹⁹ şorma ḥālūmi-kim: ḥālīmi şorma S, ḥālūmi şorma-kim Y.

³¹⁰⁰ Şemse: Şems M.

³¹⁰¹ işte: -Y.

³¹⁰² giden: gider Y.

³¹⁰³ oldur: -Y.

³¹⁰⁴ cümle: -M, -Y.

³¹⁰⁵ anı görüp: -S.

³¹⁰⁶ ta'accüb eylediler: ḥayrān oldılar S.

³¹⁰⁷ durmayup ağlayup: -S; durmayup: ṭurmayup Y; ağlayup: -Y.

diyüp zār u³¹⁰⁸ giryān nāle künān³¹⁰⁹ cümle sipāh ve³¹¹⁰ begler ile dönüp sarāya³¹¹¹ geldiler. Ammā bu tarafda kim³¹¹² Şemse Bānū³¹¹³ cāriye³¹¹⁴ vü huddāmı³¹¹⁵ taşra gönderüp kendü³¹¹⁶ gitmişti. Ba^cde³¹¹⁷ cāriyeler içerü³¹¹⁸ girdiler³¹¹⁹ gördiler kim³¹²⁰ Şemse Hān [S42b] yokdur.³¹²¹ Bre³¹²² meded kanda gitdi³¹²³ diyüp serāyın³¹²⁴ içini kūşe-be-kūşe cüst ü cū kıldılar³¹²⁵ bir³¹²⁶ eşerin³¹²⁷ bulmadılar.³¹²⁸ Pes³¹²⁹ Cihān Şāh' uñ vālidesine haber virdiler³¹³⁰ ol daḥı gelüp gördi-kim³¹³¹ Şemse Hān³¹³² gitmiş eyvāh³¹³³ oğlumdan çıkdum diyü³¹³⁴ ağlamağa başladı. İşte³¹³⁵ bu hālde [Y37a] iken³¹³⁶ taşradan Taymūs Şāh ve Cihān Şāh³¹³⁷ ve cümle begler ve sā'ir pehlevānlar ve şāḥib-kırānlar gelüp³¹³⁸ sarāyda daḥı³¹³⁹ feryād u fiḡān³¹⁴⁰ gördiler. Cihān Şāh daḥı iki eline taşlar alup kendüsin döğmege³¹⁴¹ başladı. Taymūs Şāh gördi-kim oḡlı³¹⁴²

³¹⁰⁸ u: -S, -Y.

³¹⁰⁹ nāle künān: -S, -M.

³¹¹⁰ sipāh ve: -S.

³¹¹¹ sarāya: şehre S, Y.

³¹¹² Ammā bu tarafda kim: ammā ki bu tarafdan S.

³¹¹³ Bānū: -Y.

³¹¹⁴ cāriye: cevārī Y.

³¹¹⁵ cāriye vü huddāmı: civār u huddāmı M.

³¹¹⁶ kendü: -S.

³¹¹⁷ Ba^cde: bu kez S.

³¹¹⁸ içerü: içeri S.

³¹¹⁹ girdiler: girüp S.

³¹²⁰ gördiler kim: -S.

³¹²¹ Şemse Hān yokdur: Şemse Hān'ı görmeyüp S.

³¹²² Bre: hāy M.

³¹²³ gitdi: gitdi ola S.

³¹²⁴ serāyın: serāyuñ Y, serāyın S.

³¹²⁵ cüst ü cū kıldılar: cüst kıldılar Y, arayup S.

³¹²⁶ bir: -M, -Y.

³¹²⁷ eşerin: eşer S.

³¹²⁸ bulmadılar: belürmedi S.

³¹²⁹ Pes: -M, -S.

³¹³⁰ virdiler: eylediler Y, idüp S.

³¹³¹ kim: -S.

³¹³² Şemse Hān: -Y, -S.

³¹³³ eyvāh: eyvāy Y.

³¹³⁴ diyü: diyüp M, S.

³¹³⁵ İşte: bu kez S.

³¹³⁶ bu hālde iken: -S.

³¹³⁷ ve Cihān Şāh: -S.

³¹³⁸ ve cümle begler ve sā'ir pehlevānlar ve şāḥib-kırānlar gelüp: vesā'ir begler gelüp S; cümle: -Y.

³¹³⁹ daḥı: -S.

³¹⁴⁰ u fiḡān: -S.

³¹⁴¹ kendüsin döğmege: döğünmege S; kendüsine döğmege Y.

³¹⁴² oḡlı: oḡlu S.

ağlamakdan³¹⁴³ helāk olur³¹⁴⁴ ol-demde³¹⁴⁵ eyitdi ey³¹⁴⁶ oğul³¹⁴⁷ ol³¹⁴⁸ perī-zāde saña vilāyetin³¹⁴⁹ diyüvirdi-mi³¹⁵⁰ Cihān Şāh eyitdi üzerümden³¹⁵¹ uçup giderken eger beni isterseñ Ƙal'a-yı Gevher-nigīn'de bulasın diyüp gitdi didi. [M37a] andan³¹⁵² Ʀaymūs Şāh dağı³¹⁵³ Ƙal'a-yı Gevher-nigīn kanda ola³¹⁵⁴ diyüp nice³¹⁵⁵ seyāhat ehli ādemler getürüp³¹⁵⁶ su'āl eyledi. Hīç kimse ol şehre³¹⁵⁷ ne³¹⁵⁸ varmış ve ne görmüş ve ne işitmiş var ammā Ʀaymūs Şāh [S43a] oğlı³¹⁵⁹ kendüyi öldürür³¹⁶⁰ diyü kırküp³¹⁶¹ üzerine³¹⁶² bu kadar³¹⁶³ kızlar³¹⁶⁴ ve pādişāh kızları ta'yīn eyledi³¹⁶⁵ yanında yatup Ƙalkarlardı³¹⁶⁶ ola kim bunlaruñ³¹⁶⁷ birine 'alāka ide³¹⁶⁸ diyü³¹⁶⁹ ammā³¹⁷⁰ Cihān Şāh³¹⁷¹ ašlā birisinüñ ni'cet-i vişāline³¹⁷² iltifāt itmedi ve³¹⁷³ bu minvāl üzre³¹⁷⁴ kırk gün miqdārı³¹⁷⁵ me'külāt ve meşrübātđan³¹⁷⁶ ağızına nesne dağı³¹⁷⁷ Ƙomadı.³¹⁷⁸ Gözine uyku haram

³¹⁴³ ağlamakdan: -S.

³¹⁴⁴ helāk olur: kendiyü helāk ider S.

³¹⁴⁵ ol-demde: -S.

³¹⁴⁶ ey: -S.

³¹⁴⁷ oğul: oğlum M.

³¹⁴⁸ ol: -Y.

³¹⁴⁹ vilāyetin: diyārın S.

³¹⁵⁰ diyüvirdi-mi: didi-mi Y.

³¹⁵¹ üzerümden: -S, üzerümdede M.

³¹⁵² andan: bu kez S.

³¹⁵³ dağı: -S.

³¹⁵⁴ kanda ola: Ƙandadur S.

³¹⁵⁵ nice: -Y.

³¹⁵⁶ seyāhat ehli ādemler getürüp: seyyāhlardan S; ehli: -Y.

³¹⁵⁷ ol şehre: -S.

³¹⁵⁸ ne: -M.

³¹⁵⁹ oğlı: oğlu S.

³¹⁶⁰ öldürür: helāk ider S, öldüre M.

³¹⁶¹ kırküp: -S.

³¹⁶² üzerine: yanına S.

³¹⁶³ bu kadar: bunca S.

³¹⁶⁴ kızlar: -S.

³¹⁶⁵ ta'yīn eyledi: Ƙodı-ki S.

³¹⁶⁶ yanında yatup Ƙalkarlardı: -S.

³¹⁶⁷ bunlaruñ: -S.

³¹⁶⁸ 'alāka ide: gönül vire S.

³¹⁶⁹ diyü: -S.

³¹⁷⁰ ammā: ammā ki S.

³¹⁷¹ Cihān Şāh: -S.

³¹⁷² birisinüñ ni'cet-i vişāline: birine S.

³¹⁷³ itmedi ve: itmeyüp S.

³¹⁷⁴ bu minvāl üzre: -M, -Y.

³¹⁷⁵ miqdārı: -S.

³¹⁷⁶ me'külāt ve meşrübātđan: ekl şarabđan S.

³¹⁷⁷ dağı: -M, -Y.

³¹⁷⁸ Ƙomadı: Ƙoymadı M.

olup³¹⁷⁹ yatup kalkducca³¹⁸⁰ āh Şemse Hān³¹⁸¹ dir idi³¹⁸² işte Cihān Şāh bu minvāl üzre gül raḥları za‘ferāna döndi gitdükçe elemi artup āh ne zamān giderüm diyüp³¹⁸³ günden güne bir³¹⁸⁴ fırsat gözedürdi-ki³¹⁸⁵ çıkup gide Şemse’yi taleb eyleye³¹⁸⁶ ammā babası üzerine [Y/37b] nigāh-bānlar koyup gözedirlerdi.³¹⁸⁷ Bir bucuḡ yıl kadar³¹⁸⁸ bu minvāl üzre geçdi ez-īn cānib³¹⁸⁹ günlerde bir gün Taymūs Şāh bu elemde iken nā-gāh der-i pādişāhīde³¹⁹⁰ dād [u] feryād ‘ayyūka çıktı.³¹⁹¹ Taymūs Şāh bunların hālinden su’āl idüp³¹⁹² dādınuz kimdendir didi³¹⁹³ anlar³¹⁹⁴ daḥı³¹⁹⁵ pādişāh önünde yüz yire urup du‘ā eylediler.³¹⁹⁶

Beyt³¹⁹⁷

— . — — / — . — — / — . — — / — . — —

Dem-be-dem sā‘at-be-sā‘at bād-ı ikbālet fizūn

Düşmenet³¹⁹⁸ şīşe-i sā‘at hemīşe ser-nigūn³¹⁹⁹³²⁰⁰

³¹⁷⁹ Gözine uyku harām olup: -M, -Y.

³¹⁸⁰ yatup kalkducca: -S.

³¹⁸¹ Hān: -S.

³¹⁸² dir idi: diyüp feryād ider S.

³¹⁸³ işte Cihān Şāh bu minvāl üzre gelür halleri za‘ferāna döndi gitdükçe elemi artup āh ne zamān giderüm diyüp: -M, ve Cihān Şāh’uñ gül raḥları za‘ferāna döndü Y.

³¹⁸⁴ günden güne bir: -S.

³¹⁸⁵ gözedürdi-ki: gözler idi S.

³¹⁸⁶ çıkup gide Şemse’yi taleb eyleye: -S; taleb eyleye: bula Y.

³¹⁸⁷ nigāh-bānlar koyup gözedirlerdi: gözcüler qomışdı S.

³¹⁸⁸ kadar: -S, -Y.

³¹⁸⁹ ez-īn cānib: -M.

³¹⁹⁰ der-i pādişāhīde: dīvān-hānede S.

³¹⁹¹ dād [u] feryād ‘ayyūka çıktı: bir feryād oldu S.

³¹⁹² bunların hālinden su’āl idüp: -S.

³¹⁹³ dādınuz kimdendir didi: bre nedür didükde S; dādınuz kimdendir: -Y.

³¹⁹⁴ anlar: bunlar S.

³¹⁹⁵ daḥı: -S.

³¹⁹⁶ pādişāh önünde yüz yire urup du‘ā eylediler: içeri girüp du‘ālar idüp S; yüz yire urup: yüzün urup Y.

³¹⁹⁷ beyt: -S.

³¹⁹⁸ düşmenet: düşmenet çün Y.

³¹⁹⁹ Bu beyit S nüshasında mevcut değildir.

³²⁰⁰ “(Ey padişah) Senin ikbāl rüzgarın her dâim artsın, düşmanlarının saat şīşesi dâimâ baş aşığı olsun.”

didiler andan³²⁰¹ eyitdiler ey şāh biz ser-ḥadd-i³²⁰² Īrān'danız bu kadar zemāndan berüdür³²⁰³ semtūñüzde dost u düşmenden³²⁰⁴ zarar görmemişdük³²⁰⁵ [S43b] ḥāliyā Hindistān pādīşāhı Keyfāl Şāh'ūñ vezīri Çemāpūr vezīr üç-yüz biñ Hind çerisiyle gelüp vilāyetimūzi³²⁰⁶ yıķup yaķup³²⁰⁷ vīrān eyledi³²⁰⁸ ehl-i 'ıyālimūzi³²⁰⁹ esīr ve māl [ü] menālimūzi nehb ü gāret kıldı.³²¹⁰ Şimdi 'azmi bu cānibedür ki³²¹¹ gāfil olmañ didiler.³²¹² Çün³²¹³ Ṭaymūs Şāh bu ḥaberi işitdi³²¹⁴ eyitdi³²¹⁵ yā Keyfāl Hindū³²¹⁶ kandanur anlar eyitdiler³²¹⁷ sulṭānum³²¹⁸ ol daḥı on yidi kerre³²¹⁹ yüz biñ 'asker ile³²²⁰ Çemāpūr'ūñ ardınca geliyor didiler³²²¹ Ṭaymūs Şāh'ūñ cān başına şıçradı³²²² belā bir iken iki oldı diyüp³²²³ gāyet³²²⁴ perīşān [M37b] olup³²²⁵ dīvān³²²⁶ eyledi.³²²⁷ Cümle³²²⁸ begler ve pehlevānların cem' eyledi³²²⁹ Ṭaymūs Şāh eyitdi³²³⁰ ey begler³²³¹ buña ne³²³² tedārük gerekdür³²³³ diyü³²³⁴ [Y38a] müşāvereye başladılar³²³⁵ begler ve

³²⁰¹ didiler andan: -S.

³²⁰² ser-ḥadd-i: ḥadd-i Y.

³²⁰³ berüdür: berü Y.

³²⁰⁴ bu kadar zemāndan berüdür semtūñüzde dost u düşmenden: bunca zamān sāye-i devletiñüzde düşmenden S, bu kadar zemāndan berü sāye-i devletiñüzde dost u düşmāndan Y.

³²⁰⁵ görmemişdük: görmedük S.

³²⁰⁶ vilāyetimūzi: vilāyetimüz S.

³²⁰⁷ yaķup: -M; yıķup yaķup: yaķup yıķup S.

³²⁰⁸ eyledi: -Y.

³²⁰⁹ 'ıyālimūzi: 'ıyālimüz S.

³²¹⁰ esīr ve māl [ü] menālimūzi nehb ü gāret kıldı: esīr idüp mālımız gāret idüp S.

³²¹¹ ki: -M.

³²¹² didiler: didi Y, S.

³²¹³ Çün: -S.

³²¹⁴ bu ḥaberi işitdi: -S.

³²¹⁵ eyitdi: didi Y.

³²¹⁶ Hindū: Hindī kendi S.

³²¹⁷ eyitdiler: didiler Y.

³²¹⁸ sulṭānum: -M.

³²¹⁹ kerre: -M.

³²²⁰ 'asker ile: arayla Y.

³²²¹ didiler: didiñüz M.

³²²² şıçradı: şıçrayup S.

³²²³ diyüp: -M, -Y.

³²²⁴ gāyet: -S.

³²²⁵ olup: oldı andan S.

³²²⁶ dīvān: dīvāne M.

³²²⁷ eyledi: idüp S.

³²²⁸ Cümle: cemler M, -S.

³²²⁹ pehlevānların cem' eyledi: pehlevānlar cem' oldı S.

³²³⁰ eyitdi: didi Y.

³²³¹ ey begler: -Y, -S.

³²³² ne: -S.

³²³³ gerekdür: gerek Y.

³²³⁴ diyü: diyüp S.

³²³⁵ müşāvereye başladılar: -S.

pehlevānlar³²³⁶ eyitdiler ey Şāh-ı ‘ālem³²³⁷ yidi ıqlıme pādışāhsın³²³⁸ emr eyle³²³⁹ eṭrāf u eknāfa³²⁴⁰ nāmeler perākende eyle cümle³²⁴¹ ‘askeri ve begler³²⁴² ve pehlevānlar cem^c olsunlar³²⁴³ karşı³²⁴⁴ varup ceng idelüm devlet yā anuñ ola ve yāhūd bizüm ola³²⁴⁵ didiler. Andan Taymūs Şāh kätiblere³²⁴⁶ tiz³²⁴⁷ emr eyledi³²⁴⁸ nāmeler yazılıp taraf taraf³²⁴⁹ perākende eylediler.³²⁵⁰ Yidi ıqlım [S44a] dört küşeden leşker³²⁵¹ dağı³²⁵² aqup aqup³²⁵³ gelmege başladı lākin hāzırda üç-yüz biñ er bulunup anlara üç dāne³²⁵⁴ müntehā pehlevān koşdı birinüñ adına Kayfenüt³²⁵⁵ ve birinüñ³²⁵⁶ Taḥmiyāl ve birinüñ adına³²⁵⁷ ‘Ayn-zār dirlerdi veli ‘Ayn-zār şāhib-kırān hükminde idi zürda fil kuvvetde deryā-nıl³²⁵⁸ idi.³²⁵⁹ Bunları³²⁶⁰ ilerü da‘vet idüp³²⁶¹ hil‘at giydirüp ibtidā’ Kayfenüt’ı yüz biñ eriyle ilerü³²⁶² gönderdi. Ardınca³²⁶³ yüz biñ eriyle³²⁶⁴ Taḥmiyāl’i gönderdi ve³²⁶⁵ yüz biñ ‘asker dağı³²⁶⁶ ‘Ayn-zār’a koşup³²⁶⁷ gönderdi ve kendü³²⁶⁸ dağı

3236 begler ve pehlevānlar: -Y; ve pehlevānlar: -S.

3237 ı ‘ālem: -Y.

3238 ey Şāh-ı ‘ālem yidi ıqlıme pādışāhsın: yā pādışāhum S.

3239 emr eyle: -M, -Y.

3240 eṭrāf u eknāfa: eṭrāfa S, eṭrāf eknāfına Y.

3241 cümle: -S.

3242 ve begler: -S.

3243 olsunlar: olup S.

3244 karşı: -S.

3245 devlet yā anuñ ola ve yāhūd bizüm ola: -S; ve yāhūd: yā Y.

3246 Taymūs Şāh kätiblere: -S.

3247 tiz: -M, -Y.

3248 eyledi: idüp S.

3249 taraf taraf: eṭrāfa S.

3250 eylediler: idüp S.

3251 leşker: ‘asker S.

3252 dağı: -M, -S.

3253 aqup: -S.

3254 dāne: -S.

3255 Kayfenüt: Kayfinād S.

3256 birinüñ: birine S.

3257 birinüñ adına: birine S.

3258 zürda fil kuvvetde deryā-nıl: gāyet zür bāzūya mālİK S.

3259 deryā: deryā-nıl idi M.

3260 Bunları: bunlara S.

3261 ilerü da‘vet idüp: -S.

3262 ilerü: -M, -S.

3263 Ardınca: andan S.

3264 yüz biñ eriyle: -S.

3265 ve: -S.

3266 ‘asker dağı: eriyle S.

3267 koşup: -S.

3268 kendü: kendi S.

yidi iqlīmūñ³²⁶⁹ ‘askerin³²⁷⁰ başına cem‘ idüp ardlarınca gitmek üzre ez-īn cānib³²⁷¹ muqaddem ceyš-i Kayfenūt yüz biñ eriyle³²⁷² gelüp³²⁷³ Hindistān eşkincilerine³²⁷⁴ dāhīl oldı. Meger Hind pādīşāhı³²⁷⁵ Keyfāl daħı üç dāne be-nām gūzīde³²⁷⁶ pehlevān-ki her biri kemer-gāh-ı³²⁷⁷ kūha el ursalar yirinden kaldurmağa³²⁷⁸ kādīrlar idi.³²⁷⁹ Çemāpūr vezīrle³²⁸⁰ göndermişdi birine Tanūş-ı Hīndi ve birine Ser-heng-i Selābī ve birine [S44b] ‘Anter-i Kūhī dirlerdi çünki³²⁸¹ bu iki iqlīmūñ [Y38b] ‘askeri birbirine muqābil olup³²⁸² kondılar andan Kayfenūt kim³²⁸³ muqaddem-i ceyš idi³²⁸⁴ bir nāme yazup Çemāpūr-ı Hindūya gönderdi ‘ayyārdan³²⁸⁵ nāmeyi alup Hind ‘askerine³²⁸⁶ gelüp³²⁸⁷ Çemāpur’uñ³²⁸⁸ [M38a] bār-gāhı³²⁸⁹ kapusunda bir galebe kopardı. Nedür görūñ³²⁹⁰ didükde³²⁹¹ ‘ayyār içerü³²⁹² girüp āyīn ne ise yirine getürdi ve andan³²⁹³ nāmeyi Çemāpūr’a³²⁹⁴ şundi. Çemāpur³²⁹⁵ daħı nāmeyi³²⁹⁶ alup kātib eline şundi³²⁹⁷ çün³²⁹⁸ kātib eline alup oğudı.³²⁹⁹ İbtida³³⁰⁰ yazmış-kim evvel³³⁰¹ nām-be-nām-ı

³²⁶⁹ iqlīmūñ: iqlīm S.

³²⁷⁰ ‘askerin: çerīsın Y.

³²⁷¹ ez-īn cānib: -M.

³²⁷² eriyle: ‘asker ile S.

³²⁷³ gelüp: -M.

³²⁷⁴ Hindistān eşkincilerine: Hind ‘askerine S.

³²⁷⁵ pādīşāhı: şāhı S.

³²⁷⁶ gūzīde: -Y, -S.

³²⁷⁷ kemer-gāh-ı: -Y, -S.

³²⁷⁸ kaldurmağa: koparmağa S.

³²⁷⁹ kādīrlar idi: kādīr idiler S; idi: -Y.

³²⁸⁰ vezīrle: vezīr ki M.

³²⁸¹ çünki: çün S.

³²⁸² olup: -S

³²⁸³ kim: -S.

³²⁸⁴ idi: -Y.

³²⁸⁵ ‘ayyārdan: ‘ayyār S.

³²⁸⁶ ‘askerine: leşkerine Y.

³²⁸⁷ gelüp: geldi M.

³²⁸⁸ Çemāpur’uñ: -S.

³²⁸⁹ bār-gāhı: bār-gāh S.

³²⁹⁰ görūñ: -S.

³²⁹¹ didükde: didi M.

³²⁹² içerü: -S.

³²⁹³ āyīn ne ise yirine getürdi ve andan: du‘ālar idüp S, -Y.

³²⁹⁴ Çemāpūr’a: -M, -Y.

³²⁹⁵ Çemāpur: ol S.

³²⁹⁶ nāmeyi: -S.

³²⁹⁷ şundi: virdi S.

³²⁹⁸ çün: -S, -Y.

³²⁹⁹ eline alup oğudı: nāmeyi oğudı S, oğudı Y.

³³⁰⁰ İbtida’: evvelinde S.

³³⁰¹ yazmış-kim evvel: -S.

hudāvend-i cihān ikinci be-mu‘cizāt-ı İbrāhīm Ḥalīlū’r-raḥman³³⁰² üçinci be-devlet-i
sultān-ı Īrān u Tūrān benüm qatumdan-ki Ḳayfenūt’um sen-ki Ḥemāpūr Hindī’sin³³⁰³
şöyle ma‘lūm ola ki nāmem vuşūlinde gerekdür ki³³⁰⁴ kılıc-ber-dehān ve kefen-ber-
gerdān idüp³³⁰⁵ gelüp³³⁰⁶ pāyüme yüz süresin ben-daḥı³³⁰⁷ seni Ṭaymūs Şāh’a
iletüp³³⁰⁸ cān ve başuñ recā idüp³³⁰⁹ seni³³¹⁰ vezīr-i Īrān u Tūrān³³¹¹ itmege sa’y
iderüm³³¹² eger yoḳ dirseñ

Beyt³³¹³

__ . __ / __ . __ / . __

Ger bu işte idesin teḥīz³³¹⁴

Hā ṭa‘n-ı līsānī u ḍarb-ı şemşīr³³¹⁵

diyüp nāmeyi ḥatm itmiş.³³¹⁶ Ḥemāpur ol nāmeden bu cevābı işidüp³³¹⁷ ḳahḳaha ile
gülüp³³¹⁸ [S45a] eyitdi³³¹⁹ ey nā-be-kārlar siz kimlersiz³³²⁰ ki ben varup size ser-fürü
idem vezīr olam³³²¹ imdi ben³³²² bu cengden dönmem yarın cengdür eger³³²³ benüm
ḥaḳḳumdan gelüp başumı keserseñüz³³²⁴ pādişāhımız Keyfāl Hindī³³²⁵ on yidi kerre

³³⁰² nām-be-nām-ı hudāvend-i cihān ikinci be-mu‘cizāt-ı İbrāhīm Ḥalīlū’r-raḥman: nām-ı Ḥudā ve ṣāniyā mu‘cizāt-ı İbrāhīm Ḥalīlū’llāh S.

³³⁰³ Ḥemāpūr Hindī’sin: Ḥemāpūr sen-ki Hindīs Y.

³³⁰⁴ gerekdür ki: -S.

³³⁰⁵ idüp: -M.

³³⁰⁶ gelüp: -Y.

³³⁰⁷ daḥı: de S.

³³⁰⁸ iletüp: getürüp S.

³³⁰⁹ cān ve başuñ recā idüp: başuñ recā idem S.

³³¹⁰ seni: -Y.

³³¹¹ vezīr-i Īrān u Tūrān: vezīr: S.

³³¹² iderüm: idem S, ideyim Y.

³³¹³ Beyt: -M, -S.

³³¹⁴ Mısran vezni problemlidir.

³³¹⁵ Bu beyit S nüshasında mevcut değildir.

³³¹⁶ diyüp nāmeyi ḥatm itmiş: candan çıkarsın dimiş S; itmiş: eylemiş Y.

³³¹⁷ Ḥemāpur ol nāmeden bu cevābı işidüp: Bu kez bu cevābı Ḥemāpūr vezīr işidüp S.

³³¹⁸ gülüp: güldi M.

³³¹⁹ eyitdi: -S.

³³²⁰ siz kimlersiz: sizler kimsiñüz S.

³³²¹ vezīr olam: -S.

³³²² ben: -M.

³³²³ eger: ki eger S.

³³²⁴ ḥaḳḳumdan gelüp başumı keserseñüz: başumı kesüp ḥaḳḳumdan gelürseñüz S.

³³²⁵ Keyfāl Hindī: -M.

yüz biñ eriyle³³²⁶ geliyor ve benüm³³²⁷ cengden ğayrı işüm yokdur ol daħı³³²⁸ [Y39a] vaktine hâzır olsun didi ve³³²⁹ ‘ayyāra hil‘at giydürüp³³³⁰ gönderdi. Çün ‘ayyār Ƙayfenüt’a gelüp mā-vāka‘ ne ise bildürdi. Ƙayfenüt anı işidüp emr eyledi.³³³¹ Kūs-ı harbīler³³³² çalınup münādīler³³³³ yarın cengdür ğāfil olman birbiriñüzle helālleşüñ ve āb-dest alup hâzır bulunuñ³³³⁴ diyü nidā eylediler.³³³⁵ Bu kez³³³⁶ iki leşker³³³⁷ hâzır oldu çün ol gice geçüp³³³⁸ şabāħ oldu [M38b] iki ‘asker at arkasına³³³⁹ süvār olup ‘azm-i meydān eyleyüp³³⁴⁰ birbirine muķābil şaf bağlayup³³⁴¹ meydān açdılar.³³⁴² Eyā³³⁴³ bugün³³⁴⁴ meydāna kim girer³³⁴⁵ erlük hünerin kim göstere³³⁴⁶ dirken bu kez³³⁴⁷ Ƙayfenüt’uñ bir pehlevānı vardı adına Süheyl-i Çābük-süvār dirlerdi. Hemān³³⁴⁸ ol dil-āver³³⁴⁹ ‘azm-i meydān eyleyüp³³⁵⁰ lu‘b u hüner gösterdi³³⁵¹ ve mübāriz³³⁵² taleb eyledi. Hindistān ‘askerinden Sīze-püş-ı Yil-süvār³³⁵³ nām bir Hindī meydāna [S45b] geldi.³³⁵⁴ Elli üç³³⁵⁵ arış kad³³⁵⁶ kāmēt çekerdı.³³⁵⁷ ‘Aşķ olsun ey nā-be-kār diyüp

³³²⁶ eriyle: ‘asker ile S.

³³²⁷ ve benüm: ve ben M.

³³²⁸ ve ben cengden ğayrı işüm yokdur ol daħı: -S.

³³²⁹ didi ve: diyüp S.

³³³⁰ giydürüp: virüp S.

³³³¹ mā-vāka‘ ne ise bildürdi. Ƙayfenüt anı işidüp emr eyledi: aħvāli haber virüp ol-da emr idüp S.

³³³² Kūs-ı harbīler: ceng küsları S.

³³³³ münādīler: -S.

³³³⁴ ğāfil olman birbiriñüzle helālleşüñ ve āb-dest alup hâzır bulunuñ: -S, -M.

³³³⁵ eylediler: olındı S.

³³³⁶ Bu kez: -M, -Y.

³³³⁷ leşker: ‘asker S.

³³³⁸ ol gice geçüp: irte S.

³³³⁹ at arkasına: -S.

³³⁴⁰ eyleyüp: idüp S.

³³⁴¹ birbirine muķābil şaf bağlayup: ālāylar şaflar bağlayup S.

³³⁴² meydān açdılar.: -S.

³³⁴³ eyā: ‘aceb S.

³³⁴⁴ bugün: -S.

³³⁴⁵ girer: gire S.

³³⁴⁶ erlük hünerin kim göstere: -S, ve erlük hüneri kim gösterür M.

³³⁴⁷ bu kez: -M, -Y.

³³⁴⁸ Hemān: -S.

³³⁴⁹ dil-āver: pehlevān S.

³³⁵⁰ eyleyüp: idüp S.

³³⁵¹ lu‘b u hüner gösterdi: bir az hüner ‘arz idüp S.

³³⁵² ve mübāriz: er S, ve münāzara M.

³³⁵³ Sīze-püş-ı Yil-süvār: Nīze-püş-ı Yil-süvār M.

³³⁵⁴ geldi: girdi Y, girüp S.

³³⁵⁵ üç: beş S.

³³⁵⁶ kadd-ile: S.

³³⁵⁷ kāmēt çekerdı: -S.

Süheyl-i Çäbük-süvâr'a³³⁵⁸ ta'n nîzesin gösterdi ol dağı hoş geldün³³⁵⁹ ey kıaltabân didükde hây nâ-be-kâr sen misin baña³³⁶⁰ kıaltabân diyen diyüp elindeki nîzeyi³³⁶¹ havâle kıldı.³³⁶² Ol-dağı men' eyledi bir³³⁶³ gürz havâle kıldı³³⁶⁴ anı dağı³³⁶⁵ men' eyledi kıılıc³³⁶⁶ havâle kıldı anı dağı³³⁶⁷ men' eyledi. Nevbet Süheyl-i Çäbük-süvâr'a³³⁶⁸ degdi³³⁶⁹ eyitdi ey³³⁷⁰ kıaltabân³³⁷¹ sen silâh-şorluğ 'ilminden³³⁷² bî-ğabersin ancak saña öğredeyüm diyüp³³⁷³ elindeki [Y39b] nîzeyi³³⁷⁴ Sîze-püş-ı Yil-süvâr'a³³⁷⁵ havâle kıldı ol-dağı men' ideyüm dirken idemedi.³³⁷⁶ Hemân³³⁷⁷ sînesinden urup boğazından yalman nîze bir kıulâc miğdârı görindi.³³⁷⁸ Nîze ile³³⁷⁹ zür idüp buñı³³⁸⁰ eger hânesinden³³⁸¹ kıaldırup nîze ile³³⁸² yire öyle³³⁸³ urdı-kim³³⁸⁴ cân bercehennem eyledi.³³⁸⁵ Hind 'askeri anı³³⁸⁶ görüp havf itdiler³³⁸⁷ nâr nür bizden yüz döndürdi didiler ol mağalde³³⁸⁸ İrân 'askerinden tağl [u] nağäre ve³³⁸⁹ țarralar urup³³⁹⁰

3358 Süheyl-i Çäbük-süvâr'a: Süheyl'e S.

3359 hoş geldün: merğabâ S.

3360 baña: -M.

3361 elindeki nîzeyi: bir nîze S.

3362 kıldı: eyledi S.

3363 bir: -M, -Y.

3364 kıldı: eyledi S.

3365 dağı: da S.

3366 kıılıc: tîğ S.

3367 kıldı anı dağı: eyledi anı-da S.

3368 Süheyl-i Çäbük-süvâr'a: Süheyl'e S.

3369 degdi: geldi S.

3370 eyitdi ey: -S; ey: -Y.

3371 kıaltabân: nâ-be-kâr S.

3372 silâh-şorluğ 'ilminden: silâh-şorluğdan Y.

3373 sen silâh-şorluğ 'ilminden bî-ğabersin ancak saña öğredeyüm diyüp: sen-de gör diyüp S; diyüp: diyü M.

3374 elindeki nîzeyi: bir nîze S.

3375 Sîze-püş-ı Yil-süvâr'a: -S.

3376 ol-dağı men' ideyüm dirken idemedi: ol-da men' idem diyüp olmadı S.

3377 Hemân: -S.

3378 sînesinden urup boğazından yalman nîze bir kıulâc miğdârı görindi: sînesinden gürz kıılıp arğasından nîze bir kıulaç kıadar yalman gösterdi S.

3379 Nîze ile: -M, -Y.

3380 buñı: -M, -Y.

3381 eger hânesinden: -S.

3382 nîze ile: -S.

3383 öyle: -S, -Y.

3384 kim: -S.

3385 eyledi: oldı S.

3386 anı: ol ħâli S.

3387 havf itdiler: heybet aldı M, Y.

3388 ol mağalde: ol-dem S.

3389 ve: -S, -M.

3390 țarralar urup: -S.

tekbîr³³⁹¹ getürdiler ve anuñ ardınca³³⁹² bir âteş-perest Hindî dağı Süheyl-i Çabük-süvâr'uñ [S46a] meydânına 'azm eyleyüp³³⁹³ gürz havâle kıldı.³³⁹⁴ Ol kâfir meydâna girüp gürzi [M39a] havâle eyledükde³³⁹⁵ Süheyl anuñ dağı³³⁹⁶ gürzin³³⁹⁷ men^c eyleyüp³³⁹⁸ kendü gürzin havâle kıldı.³³⁹⁹ Ol³⁴⁰⁰ kâfir men^c idemeyüp başına toğundı³⁴⁰¹ kellesi³⁴⁰² hurd [u] hâş olup düşdi.³⁴⁰³ Anuñ ardınca³⁴⁰⁴ biri dağı girdi anı dağı³⁴⁰⁵ helâk eyledi. Biri dağı helâk kışşa-yı dırâz itmeyelüm³⁴⁰⁶ ol gün öyle vaqtine degin³⁴⁰⁷ biri biri ardınca³⁴⁰⁸ otuz Hindî helâk eyleyüp³⁴⁰⁹ cân ber-cehenneme gönderdi.³⁴¹⁰ Hindî³⁴¹¹ leşkeri gördiler kim meydâna giden gelmez³⁴¹² hemân üç-yüz biñ asker³⁴¹³ bir uğurdan³⁴¹⁴ hamle eylediler.³⁴¹⁵ Bu cānibden³⁴¹⁶ İrān askerî³⁴¹⁷ dağı tepindiler³⁴¹⁸ ahşām olıncaya kadar³⁴¹⁹ 'azīm ceng eylediler.³⁴²⁰ Çünkü ahşām irişdi iki cānibden tabl-ı āsāyiş çaldılar³⁴²¹ dönüp kondılar.³⁴²² İki cānibden qaravul³⁴²³ ta'yîn

³³⁹¹tekbîr: tekbîrler S.

³³⁹²ve anuñ ardınca: andan S.

³³⁹³'azm eyleyüp: girüp S.

³³⁹⁴kıldı: eyledi S.

³³⁹⁵Ol kâfir meydâna girüp gürzi havâle eyledükde: -S.

³³⁹⁶anuñ dağı: -S; dağı: -M.

³³⁹⁷gürzin: -S.

³³⁹⁸eyleyüp: idüp S.

³³⁹⁹kendü gürzin havâle kıldı: buña bir gürz dağı öyle urdı-ki S.

³⁴⁰⁰Ol: -S.

³⁴⁰¹toğundı: doğundı Y

³⁴⁰²men^c idemeyüp başına toğundı kellesi: -S.

³⁴⁰³hurd [u] hâş olup düşdi: hurd eyledi S; olup düşdi: oldu Y.

³⁴⁰⁴Anuñ ardınca: andan S.

³⁴⁰⁵anı dağı: anı-da S.

³⁴⁰⁶Biri dağı helâk kışşa-yı dırâz itmeyelüm: -S; Biri dağı helâk: -M.

³⁴⁰⁷vaqtine degin: öyle vaqti olunca S.

³⁴⁰⁸biri biri ardınca: -Y, -S.

³⁴⁰⁹eyleyüp: eyledi Y, oldu S.

³⁴¹⁰cân ber-cehenneme gönderdi: -Y, -S.

³⁴¹¹Hindî: Hind Y

³⁴¹²leşkeri gördiler kim meydâna giden gelmez: 'askeri bu hâli görüp S.

³⁴¹³'asker: er Y, Hindî S.

³⁴¹⁴bir uğurdan: birden Y, S.

³⁴¹⁵hamle eylediler: yürüdü S.

³⁴¹⁶Bu cānibden: Birden S.

³⁴¹⁷'askeri: çerisi Y, S.

³⁴¹⁸tepindiler: yürüyüp S.

³⁴¹⁹olıncaya kadar: olunca Y, S.

³⁴²⁰eylediler: idüp S.

³⁴²¹Çünkü ahşām irişdi iki cānibden tabl-ı āsāyiş çaldılar: -S.

³⁴²²kondılar: -Y.

³⁴²³qaravul: qarakoş Y.

eylediler.³⁴²⁴ İşte³⁴²⁵ İslām leşkeri³⁴²⁶ ol gün³⁴²⁷ gâlib oldılar.³⁴²⁸ Kayfenüt ol gice meclisde³⁴²⁹ Süheyl-i Çâpük-süvâr'a³⁴³⁰ hil^{cat-ı} hâş³⁴³¹ giydürdi âferîn eyledi.³⁴³² Çün şabâh oldı³⁴³³ iki [Y40a] asker yine³⁴³⁴ atlara³⁴³⁵ süvâr olup rû-be-rû³⁴³⁶ âlây bağlayup durdılar.³⁴³⁷ Ol-dem³⁴³⁸ Hindîlerden³⁴³⁹ Āşüb-ı Nîze-dâr dirler³⁴⁴⁰ bir er meydâna girüp er diledi.³⁴⁴¹ Bu kez³⁴⁴² İslām askerinden Süheyl-i Çâpük-süvâr³⁴⁴³ meydâna 'azm idüp³⁴⁴⁴ muqâbil oldı³⁴⁴⁵ birbirine hamle kıldılar³⁴⁴⁶ tâ zevâl vaktine degin³⁴⁴⁷ yek-â-yek uruşdılar.³⁴⁴⁸ [S46b] Āhıru'l-emr³⁴⁴⁹ ol mel'ün Süheyl'i zaḥm-dâr eyledi. Tiz³⁴⁵⁰ İrânîler yitişüp kapdılar ol vaqt³⁴⁵¹ Kayfenüt meydâna at sürdi ve eline gürz alup yitişdiği gibi³⁴⁵² bir gürz urdı-kim³⁴⁵³ atıyla berâber³⁴⁵⁴ ḥurde-ḥâş³⁴⁵⁵ eyledi. Anı görüp³⁴⁵⁶ Hindûlardan bir bahâdır daḥı 'azm-i meydân [M/39b] eyledi.³⁴⁵⁷ Adına

³⁴²⁴ İki cānibden qaravul ta'yîn eylediler: -S.

³⁴²⁵ İşte: -M, -S.

³⁴²⁶ leşkeri: 'askeri S.

³⁴²⁷ ol gün: -S.

³⁴²⁸ gâlib oldılar: şād oldılar S.

³⁴²⁹ ol gice meclisde: -S.

³⁴³⁰ Süheyl-i Çâpük-süvâr'a: Süheyl'e S.

³⁴³¹ -ı hâş: -Y, -S.

³⁴³² âferîn eyledi: -S.

³⁴³³ Çün şabâh oldı: çün ol gice geçüp irte şabâh oldı S.

³⁴³⁴ 'asker yine: 'askerine Y.

³⁴³⁵ atlara: -S.

³⁴³⁶ yine atlara süvâr olup rû-be-rû: yirlerinden durup süvâr olup meydân kenârına gelüp S.

³⁴³⁷ durdılar: turdılar Y.

³⁴³⁸ Ol-dem: -M, -S.

³⁴³⁹ Hindîlerden: Hindûlardan Y.

³⁴⁴⁰ dirler: dirlerdi Y.

³⁴⁴¹ er diledi: -S.

³⁴⁴² Bu kez: -S, -Y.

³⁴⁴³ Süheyl-i Çâpük-süvâr: Süheyl S.

³⁴⁴⁴ meydâna 'azm idüp: -S.

³⁴⁴⁵ muqâbil oldı: buña berâber olup S.

³⁴⁴⁶ kıldılar: itdiler M.

³⁴⁴⁷ vaktine degin: vaḥti olunca S.

³⁴⁴⁸ yek-â-yek uruşdılar: ceng idüp S.

³⁴⁴⁹ Āhıru'l-emr: âḥir S.

³⁴⁵⁰ Tiz: -S, -Y.

³⁴⁵¹ ol vaqt: bu kez S, bu kerre hemân Y.

³⁴⁵² gibi: -Y.

³⁴⁵³ sürdi ve eline gürz alup yitişdiği gibi bir gürz urdı-kim: sürüp irişüp bir gürz urup S; bir gürz urdı-kim: bir alup bir gürz ile çardı-kim Y.

³⁴⁵⁴ atıyla berâber: -S; berâber: -Y.

³⁴⁵⁵ ḥurde-ḥâş: ḥurd S, Y.

³⁴⁵⁶ Anı görüp: -S.

³⁴⁵⁷ Hindûlardan bir bahâdır daḥı 'azm-i meydân eyledi: -S; 'azm-i meydân eyledi: meydâna 'azm eyledi Y.

‘Anter-i Kūhī dirlerdi. Qayfenūt’a muqābil olup ne selām virdi³⁴⁵⁸ ve ne merḥabā eyledi³⁴⁵⁹ hemān ḥamle kıldı. Qayfenūt daḥı³⁴⁶⁰ ḥamlesin³⁴⁶¹ men³⁴⁶² idüp³⁴⁶² rikāba³⁴⁶³ doqınup geđerken el şunup düvāl-i kemerin tıtdı.³⁴⁶⁴ Eger ḥānesinden qaldırıp³⁴⁶⁵ yire öyle³⁴⁶⁶ urdı ‘ayyārlar elin bađlayup³⁴⁶⁷ ‘Alemdibi’ne getürdiler anuñ ardınca³⁴⁶⁸ bir pehlevān daḥı girdi adına³⁴⁶⁹ Serheng-i Selābī dirlerdi. Qayfenūt’a ḥamle kıldı³⁴⁷⁰ Qayfenūt daḥı bir kılcı³⁴⁷¹ ḥamlesin şavup āḥırü’l-emr bir gürz ile³⁴⁷² urdı-kim³⁴⁷³ atıyla³⁴⁷⁴ ḥurd [u] ḥāş³⁴⁷⁵ eyledi. Anuñ ardınca³⁴⁷⁶ bir pehlevān daḥı girdi meger³⁴⁷⁷ ser-qaḗlān³⁴⁷⁸ Tañtüş-ı Hindī³⁴⁷⁹ idi³⁴⁸⁰ eyitdi ey nā-be-kār Ḥudā-perest bu helāk olunan nār u nūr qullarınuñ³⁴⁸¹ qanın senden alayım³⁴⁸² diyüp elindeki nizesin Qayfenūt’a ḥavāle eyledi men³⁴⁸³ eyledi gürz ḥavāle eyledi anı daḥı men³⁴⁸³ eyledi³⁴⁸³ kılcı ḥavāle eyledi anı daḥı men³⁴⁸⁴ eyledi.³⁴⁸⁴ Qayfenūt daḥı aña ḥavāle eyledi³⁴⁸⁵ ol daḥı men³⁴⁸⁵

³⁴⁵⁸ Adına ‘Anter-i Kūhī dirlerdi. Qayfenūt’a muqābil olup ne selām virdi: Andan ‘Anter Kūhī nām bir Hindī muqābil olup Qayfenūt’a selām virdi S.

³⁴⁵⁹ Adına ‘Anter-i Kūhī dirlerdi. Qayfenūt’a muqābil olup ne selām virdi³⁴⁵⁹ ve ne merḥabā eyledi; -Y; eyledi: idüp S.

³⁴⁶⁰ daḥı: -M, -S.

³⁴⁶¹ ḥamlesin: -S, -Y.

³⁴⁶² men³⁴⁶² idüp: -Y.

³⁴⁶³ rikāba: riqāb rikāba M.

³⁴⁶⁴ rikāba doqınup geçerken el şunup düvāl-i kemerin tıtdı: -S; tıtdı: dutdı M.

³⁴⁶⁵ Eger ḥānesinden qaldırıp: kemerinden qaḗup S.

³⁴⁶⁶ öyle: -S, -M.

³⁴⁶⁷ ‘ayyārlar elin bağlayup: ‘ayyārlar bend idüp S; ‘ayyārlar: ‘ayyār M.

³⁴⁶⁸ anuñ ardınca: andan S.

³⁴⁶⁹ adına: -S.

³⁴⁷⁰ kıldı: kılpup Y.

³⁴⁷¹ kılcı: qaş M.

³⁴⁷² ile: -M, -S.

³⁴⁷³ Qayfenūt’a ḥamle kıldı Qayfenūt daḥı bir qaş ḥamlesin şavup āḥırü’l-emr bir gürz urdı-kim: Qayfenūt bunuñ-da ḥamlesin men³⁴⁷⁴ idüp bir gürz urup S.

³⁴⁷⁴ atıyla: -S.

³⁴⁷⁵ [u] ḥāş: -S, ḥām Y.

³⁴⁷⁶ Anuñ ardınca: andan S.

³⁴⁷⁷ meger: -S.

³⁴⁷⁸ ser-qaḗlān: ser-pehlevānan M.

³⁴⁷⁹ Tañtüş-ı Hindī: -Y; -ı Hindī: -S.

³⁴⁸⁰ idi: -M.

³⁴⁸¹ bu helāk olunan nār u nūr qullarınuñ: bunlaruñ S.

³⁴⁸² alayım: alayın M, Y.

³⁴⁸³ elindeki nizesin Qayfenūt’a ḥavāle eyledi men³⁴⁸³ eyledi gürz ḥavāle eyledi anı daḥı men³⁴⁸³ eyledi: bir nize urdı Qayfenūt men³⁴⁸³ eyledi bir gürz urup üç ḥamlesin men³⁴⁸³ idüp S.

³⁴⁸⁴ kılcı ḥavāle eyledi anı daḥı men³⁴⁸⁴ eyledi: -S, -Y.

³⁴⁸⁵ aña ḥavāle eyledi: ḥamle eyledi S.

eyledi.³⁴⁸⁶ Hele ol gün³⁴⁸⁷ öyle olunca ceng itdiler.³⁴⁸⁸ [S47a] Bunlar bu cengde iken nā-gāh³⁴⁸⁹ gördiler ki³⁴⁹⁰ Īrān tarafından gerd-i gubār peydā oldu.³⁴⁹¹ Anı³⁴⁹² gördiler kim yüz ‘alem yüz çift naḳḳāre³⁴⁹³ yüz biñ er nişānesi [Y40b] ve³⁴⁹⁴ ser-dārları Taḥmiyāl-i nām-dār idi gelüp yitişdüğü gibi³⁴⁹⁵ kendüyi Hind leşkerine³⁴⁹⁶ urdı. Hindūlar³⁴⁹⁷ daḥı cümlesi depindiler³⁴⁹⁸ iki ‘asker qarışup bir ceng-i āşüb kıldılar kim [M40a] hāy hūy çarḥ-ı āsmāna çıkdı.³⁴⁹⁹ Ol vaḳt³⁵⁰⁰ Hind leşkeri³⁵⁰¹ şınacaḳ zemānda³⁵⁰² Hindistān’dan³⁵⁰³ bir toz belürdi nā-gāh³⁵⁰⁴ toz içinde yüz ‘alem yüz çift naḳḳāre³⁵⁰⁵ yüz biñ er nişānesi³⁵⁰⁶ Çalāpūr sultānı olan Āsem Çalāpūr’ı imiş³⁵⁰⁷ çıkageldi³⁵⁰⁸ gördi-kim ceng-i āşūbdur.³⁵⁰⁹ hemān kendülerin³⁵¹⁰ cenge urdılar.³⁵¹¹ Bu iki ‘asker³⁵¹² birbirlerine girdiler³⁵¹³ tamām iki gün ve³⁵¹⁴ iki gice ceng eylediler³⁵¹⁵ üçüncü gün anı gördiler kim kuşluk maḥallinde³⁵¹⁶ Īrān ‘askeri³⁵¹⁷ zebūn olcaḳ

3486 Ḳayfenūt daḥı aña ḥavāle eyledi ol daḥı men ‘ eyledi: -Y; eyledi: idüp S.

3487 Hele ol gün: -S.

3488 itdiler: idüp S.

3489 bu cengde iken nā-gāh: ol-dem S.

3490 gördiler ki: -M, -Y.

3491 gerd-i gubār peydā oldu: tozlar belürdi S; oldu: olup Y.

3492 Anı: -S.

3493 yüz ‘alem yüz çift naḳḳāre: -S.

3494 er nişānesi ve: er ile S.

3495 gelüp yitişdüğü gibi: irişüp S; yitişdüğü: yitişdigi M.

3496 Hind leşkerine: Hindī ‘askerine S.

3497 Hindūlar: Hindīler Y.

3498 Hindūlar daḥı cümlesi depindiler: -S.

3499 bir ceng-i āşüb kıldılar kim hāy hū çarḥ-ı āsmāna çıkdı: çün bir ceng oldu-ki olmaz S.

3500 Ol vaḳt: -S.

3501 leşkeri: ‘askeri S.

3502 zemānda: vaḳitde S.

3503 Hindistān’dan: Hindistān tarafından S.

3504 nā-gāh: gördiler S.

3505 toz içinde yüz ‘alem yüz çift naḳḳāre: -S.

3506 er nişānesi: eriyle S.

3507 imiş: -S.

3508 çıkageldi: çıkagelüp S.

3509 gördi-kim ceng-i āşūbdur: -S.

3510 kendülerin: kendüsin S.

3511 urdılar: urup S.

3512 ‘asker: çeri Y, leşker S.

3513 girdiler: girtüp S.

3514 ve: -M, -Y.

3515 eylediler: idüp S.

3516 anı gördiler kim kuşluk maḥallinde: -S; maḥallinde: içinde Y.

3517 ‘askeri: çerisi Y.

zemānda³⁵¹⁸ cānib-i Īrān'dan³⁵¹⁹ bir ʿ azīm ğubār zāhir oldı. Toz içinde³⁵²⁰ yüz biñ bahādır ile ʿAyn-zār gelüp iriřdi³⁵²¹ ol cengi temāřā idüp hemān buyurđı³⁵²² bir kezden ħamle eylediler³⁵²³ Allāhu ekber diyüp³⁵²⁴ hemān ol sāʿat Hindūları yirlerinden ħoparup girü³⁵²⁵ sürdiler.³⁵²⁶ Hindūlar³⁵²⁷ ħaçmağa başladılar³⁵²⁸ ol maħalde³⁵²⁹ Āsem³⁵³⁰ Hindī ceng içinde ʿAyn-zār'a rāst gelüp birbirlerine³⁵³¹ ħamle kıldılar³⁵³² hemān [S/47b] ʿAyn-zār Āsem'e³⁵³³ bir kılıc ħavāle idüp³⁵³⁴ iki pāre kıldı.³⁵³⁵ Andan³⁵³⁶ Hind ʿaskeri³⁵³⁷ şınup firār eylediler³⁵³⁸ bunlar daħı³⁵³⁹ ardlarınca³⁵⁴⁰ kıra ħova kimin esīr ve kimin tuğme-i řemřīr³⁵⁴¹ eyleyüp³⁵⁴² māl ü menāllerin³⁵⁴³ bir yire³⁵⁴⁴ cemʿ idüp tağlar gibi yığdılar³⁵⁴⁵ andan³⁵⁴⁶ Taymūs řāħ için pencīk [Y41a] ħıkdılar mā-bāķīsin ğāzīlere³⁵⁴⁷ baħř eylediler³⁵⁴⁸ esīr olanları meydān-ı siyāsete getürüp dīn-i İbrāħīm'e daʿvet kıldılar.³⁵⁴⁹ Dīne giren ħalāř olup řeħādet buldı³⁵⁵⁰

³⁵¹⁸ zemānda: zemān S.

³⁵¹⁹ Īrān'dan: Īrān'da Y, Īrān tarafından S.

³⁵²⁰ Toz içinde: -S.

³⁵²¹ irişdi: -S.

³⁵²² ol cengi temāřā idüp hemān buyurđı: -S.

³⁵²³ bir kezden ħamle eylediler: birden urup S.

³⁵²⁴ Allāhu ekber diyüp: -S; diyüp: -Y.

³⁵²⁵ girü: giri Y.

³⁵²⁶ hemān ol sāʿat Hindūları yirlerinden ħoparup girü sürdiler: Hindīleri bir anda girü sürdiler S.

³⁵²⁷ Hindūlar: Hindīler S.

³⁵²⁸ başladılar: başladı Y, S.

³⁵²⁹ ol maħalde: ol-dem S.

³⁵³⁰ Āsem: Esimu M.

³⁵³¹ birbirlerine: birbirine M.

³⁵³² kıldılar: idüp S.

³⁵³³ Āsem'e: Esim'e M.

³⁵³⁴ kılıc ħavāle idüp: tīğ urup S; kılıc: tīğ S.

³⁵³⁵ kıldı: eyledi Y, S.

³⁵³⁶ Andan: -S.

³⁵³⁷ Hind ʿaskeri: Hindīler S.

³⁵³⁸ eylediler: idüp S.

³⁵³⁹ bunlar daħı: bunları S.

³⁵⁴⁰ ardlarınca: -S.

³⁵⁴¹ tuğme-i řemřīr: şamğa-i řemřīr Y, şatlı S.

³⁵⁴² eyleyüp: kırup Y, itdiler S.

³⁵⁴³ menāllerin: ğanā'im S.

³⁵⁴⁴ bir yire: -S.

³⁵⁴⁵ yığdılar: yığup S.

³⁵⁴⁶ andan: -S.

³⁵⁴⁷ Taymūs řāħ için pencīk ħıkdılar mā-bāķīsin ğāzīlere: yarısın der-ħazīne idüp ħalanın ʿaskere S.

³⁵⁴⁸ eylediler: itdiler S.

³⁵⁴⁹ esīr olanları meydān-ı siyāsete getürüp dīn-i İbrāħīm'e daʿvet kıldılar: esīrlere İslām ʿarż idüp S; kıldılar: eylediler Y.

³⁵⁵⁰ Dīne giren ħalāř olup řeħādet buldı: gelen ħalāř oldı S; řeħādet buldı: saʿādet buldı Y.

müselmān [M40b] olmayan dendān-ı tūğden geçdi³⁵⁵¹ işte tamām Hind leşkeri münhezim oldı.³⁵⁵² Ba^cde³⁵⁵³ İslām begleri ‘ayş u nūşa meşğul oldılar³⁵⁵⁴ andan bir³⁵⁵⁵ feth-nāme yazup Taymūs Şāh’a esir olan ‘Anter-i Kūhī ile ma‘an gönderdiler eyitdiler³⁵⁵⁶ şāhum bu cānibe gelmek gereksiz³⁵⁵⁷ zīrā Hindistān sultānı³⁵⁵⁸ Keyfāl-i Hindī gelmek üzredür diyüp³⁵⁵⁹ haber gönderdiler³⁵⁶⁰ rāvī ider³⁵⁶¹ çünkü³⁵⁶² Taymūs Şāh’a ol-ķadar³⁵⁶³ māl-ı bī-nihāye ile³⁵⁶⁴ ve ‘Anter-i Kūhī ile³⁵⁶⁵ feth-nāme³⁵⁶⁶ vardı. şād olup ‘Anter’i imāna³⁵⁶⁷ da‘vet eylediler.³⁵⁶⁸ Nā-sezā söyledi³⁵⁶⁹ müselmān olmadı³⁵⁷⁰ başın kesdiler andan nāmeyi getüren pehlevāna hil‘at giydirüp³⁵⁷¹ ve³⁵⁷² ol tarafda olan pehlevānlara dađı her birine³⁵⁷³ hil‘atlar ve istimāletler³⁵⁷⁴ [S48a] yazup gönderdi. Çünkü³⁵⁷⁵ nāme³⁵⁷⁶ ‘Ayn-zār’a geldi dīvān eyleyüp³⁵⁷⁷ cümle begler geldiler³⁵⁷⁸ cem‘ oldılar.³⁵⁷⁹ Andan³⁵⁸⁰ ol nāmeyi kātib eline virdiler oķutdılar.³⁵⁸¹

3551 müselmān olmayan dendān-ı tūğden geçdi: gelmeyen katil itdiler S.

3552 işte tamām Hind leşkeri münhezim oldı: -S.

3553 Ba^cde: -S.

3554 İslām begleri ‘ayş u nūşa meşğul oldılar: İslām ‘askeri rāhatlarında olup S.

3555 bir: -S.

3556 eyitdiler: -S.

3557 gelmek gereksiz: gelmesin S.

3558 Hindistān sultānı: -S.

3559 diyüp: didiler S, diyü Y.

3560 haber gönderdiler: -S, yazup gönderdiler Y.

3561 rāvī ider: -M, ez-īn cānib Y.

3562 çünkü: çün S.

3563 ol-ķadar: bunca S.

3564 -ı bī-nihāye ile: -S.

3565 ile: -S.

3566 feth-nāme: nāme S.

3567 imāna: İslām’a S.

3568 eylediler: idüp S.

3569 söyledi: söyleyüp Y.

3570 müselmān olmadı: -S; olmadı: -Y.

3571 giydirüp: giydürüp M.

3572 ve: -Y.

3573 olan pehlevānlara dağı her birine: ne-ķadar pehlevān var ise cümlesine S.

3574 istimāletler: istimālet-nāme S, nāmeler Y.

3575 çünkü: çün S.

3576 nāme: -S.

3577 dīvān eyleyüp: -S.

3578 geldiler: -S.

3579 oldılar: olup S.

3580 Andan: -S.

3581 ol nāmeyi kātib eline virdiler oķutdılar: nāmedur oķundu S; oķutdılar: oķudılar Y.

Yazılmış-kim³⁵⁸² selâmdan-şoñra³⁵⁸³ yüzünüz³⁵⁸⁴ ağ olsun ve³⁵⁸⁵ kılıclarıñuz keskin olsun³⁵⁸⁶ tamâm-ı dîn³⁵⁸⁷ ğayretin yirine getürmişsiz³⁵⁸⁸ ammâ bundan-şoñra dañı ğâfil olmayasız. İşte³⁵⁸⁹ ben dañı leşker cem' idüp³⁵⁹⁰ varmağ üzereyüm diyüp nâmeyi tamâm eylemiş³⁵⁹¹ ve andan³⁵⁹² beglere ve pehlevânlar³⁵⁹³ ħil'at-ı gûn-â-gûnlar giydürüp³⁵⁹⁴ pâdişâha du'âlar kıldılar.³⁵⁹⁵ Andan Hindistân tarafına [Y41b] göz kulağ tutup 'ayş u nûşa meşğûl oldılar.³⁵⁹⁶ Ez-în cânib³⁵⁹⁷ ol şınan³⁵⁹⁸ [M41a] 'asker kaçarak³⁵⁹⁹ Çamâpûr ile pâdişâhları olan³⁶⁰⁰ Keyfâl Şâh'a³⁶⁰¹ varup vâkı' olan mâcerâyı³⁶⁰² fi'l-cümle takrîr idüp³⁶⁰³ bildürdiler. Keyfâl Şâh³⁶⁰⁴ anı işidüp³⁶⁰⁵ ğazaba gelüp Çamâpûr'a hışm eyledi ve³⁶⁰⁶ andan cümle³⁶⁰⁷ beglerin ve pehlevânların yanına³⁶⁰⁸ da'vet eyleyüp³⁶⁰⁹ buña çâre nedir³⁶¹⁰ didükde begler³⁶¹¹ eyitdiler ey şâh Hindistân³⁶¹² hemân³⁶¹³ cümlemüz bir uğurdan³⁶¹⁴ gitmek gerek³⁶¹⁵ zîrâ Taymûs Şâh

³⁵⁸² Yazılmış-kim: dimiş-ki S.

³⁵⁸³ selâmdan-şoñra: -S.

³⁵⁸⁴ yüzünüz: yüziñüz S.

³⁵⁸⁵ olsun ve: -Y.

³⁵⁸⁶ ve kılıclarıñuz keskin olsun: -S.

³⁵⁸⁷ tamâm-ı dîn: iyü dîn S.

³⁵⁸⁸ getürmişsiz: getürdiñüz S.

³⁵⁸⁹ ammâ bundan-şoñra dañı ğâfil olmayasız. İşte: -S.

³⁵⁹⁰ leşker cem' idüp: -S.

³⁵⁹¹ diyüp nâmeyi tamâm eylemiş: dimiş S; diyüp: diyü Y.

³⁵⁹² andan: -S.

³⁵⁹³ ve pehlevânlar: -Y.

³⁵⁹⁴ ħil'at-ı gûn-â-gûnlar giydürüp: ħil'atları giydürüp Y.

³⁵⁹⁵ beglere ve pehlevânlar ħil'at-ı gûn-â-gûnlar giydürüp pâdişâha du'âlar kıldılar: gönderdiği ħil'atleri cümlesi giyüp du'â eyitdiler S.

³⁵⁹⁶ Andan Hindistân tarafına göz kulağ tutup 'ayş u nûşa meşğûl oldılar: -S.

³⁵⁹⁷ Ez-în cânib: -M.

³⁵⁹⁸ ol şınan: ol-ki şınup S.

³⁵⁹⁹ 'asker kaçarak: kaçan 'asker S.

³⁶⁰⁰ pâdişâhları olan: -S.

³⁶⁰¹ Şâh'a: Hindî'ye S.

³⁶⁰² vâkı' olan mâcerâyı: aĥvâli S; vâkı' olan: -Y.

³⁶⁰³ fi'l-cümle takrîr idüp: -S.

³⁶⁰⁴ Şâh: Hindî Y.

³⁶⁰⁵ Şâh anı işidüp: -S.

³⁶⁰⁶ ve: -S, -Y.

³⁶⁰⁷ cümle: -M, -Y.

³⁶⁰⁸ ve pehlevânların yanına: -S; ve pehlevânların: -Y.

³⁶⁰⁹ eyleyüp: idüp S.

³⁶¹⁰ çâre nedir: ne çâre S.

³⁶¹¹ begler: -S.

³⁶¹² Hindistân: -S, -M.

³⁶¹³ ey şâh hemân: hemân şâhım S.

³⁶¹⁴ bir uğurdan: -S.

³⁶¹⁵ gitmek gerek: gidelim S.

çok ‘askere mālīkdür³⁶¹⁶ anlara az ‘asker cevāb viremez³⁶¹⁷ didiler. Keyfāl dahı öyledir diyüp³⁶¹⁸ hemān³⁶¹⁹ on altı kerre yüz biñ ‘asker ile ‘azm-i Īrān-zemīn kıldı.³⁶²⁰ **Ez-īn-cānīb**³⁶²¹ ‘Ayn-zār’a haber geldi-kim³⁶²² ne gāfil oturursın³⁶²³ işte Hind pādīşāhı³⁶²⁴ Keyfāl Hindī on altı kerre yüz biñ eriyle³⁶²⁵ geliyor didiler³⁶²⁶ ve andan şöıra³⁶²⁷ dört kerre yüz biñ Segsār ‘askeri³⁶²⁸ biledür didüklerinde³⁶²⁹ ‘Ayn-zār bunı işidüp³⁶³⁰ tiz bir³⁶³¹ nāme yazup bir ‘ayyār eline virüp³⁶³² Taymūs Şāh’a gönderüp³⁶³³ eyitdi³⁶³⁴ ey şāh³⁶³⁵ **[S48b]** tiz³⁶³⁶ yitişesin³⁶³⁷ yoħsa ‘ālem ħarāba varur zīrā on altı kerre yüz biñ eriyle Keyfāl Hindī ve dört kerre yüz biñ eriyle³⁶³⁸ Segsārlar biledür diyü bildürdi³⁶³⁹ çün nāme Taymūs Şāh’a gelüp vuşul bulduħda³⁶⁴⁰ hemān sâ‘at³⁶⁴¹ Taymūs Şāh³⁶⁴² emr idüp toħuz kerre yüz biñ er³⁶⁴³ hāzır olup kalkup³⁶⁴⁴ ‘azm-i ser-ħadd-i Hind idüp³⁶⁴⁵ gitdi ve oğlı³⁶⁴⁶ bī-çāre Cihān Şāh’a³⁶⁴⁷ **[M41b]** kırık biñ ādem nigāh-bān ħodı-ki³⁶⁴⁸

³⁶¹⁶ Taymūs Şāh çok ‘askere mālīkdür: anlarıñ ‘askeri çoħdur S.

³⁶¹⁷ ‘asker cevāb viremez: -S.

³⁶¹⁸ dahı öyledir diyüp: emr idüp S.

³⁶¹⁹ hemān: -S.

³⁶²⁰ ‘azm-i Īrān-zemīn kıldı: ‘azm-i Īrān itdiler S.

³⁶²¹ Ez-īn-cānīb: bu kez S.

³⁶²² geldi-kim: oldı-ki S.

³⁶²³ ne gāfil oturursın: -S.

³⁶²⁴ Hind pādīşāhı: -S, -Y.

³⁶²⁵ on altı kerre yüz biñ eriyle: bunca ‘asker ile S; on altı biñ kerre yüz biñ eriyle Y.

³⁶²⁶ didiler: -S.

³⁶²⁷ andan şöıra: -S.

³⁶²⁸ ‘askeri: -S.

³⁶²⁹ biledür didüklerinde: iledür didiler S.

³⁶³⁰ bunı işidüp: -S.

³⁶³¹ bir: -Y.

³⁶³² yazup bir ‘ayyār eline virüp: -S.

³⁶³³ gönderüp: gönderdi M.

³⁶³⁴ eyitdi: -S.

³⁶³⁵ ey şāh: pādīşāhum S.

³⁶³⁶ tiz: ‘ale’l-‘acele gelüp M.

³⁶³⁷ yitişesin: irişesin S.

³⁶³⁸ on altı kerre yüz biñ eriyle Keyfāl Hindī ve dört kerre yüz biñ eriyle: -Y, -S.

³⁶³⁹ diyü bildürdi: diyüp gönderdi S.

³⁶⁴⁰ vuşul bulduħda: -Y, -S.

³⁶⁴¹ sâ‘at: -Y; hemān sâ‘at: tiz S.

³⁶⁴² Taymūs Şāh: -S.

³⁶⁴³ er: ‘asker ile S.

³⁶⁴⁴ hāzır olup kalkup: -S.

³⁶⁴⁵ idüp: diyüp S.

³⁶⁴⁶ oğlı: oğlu S.

³⁶⁴⁷ oğlı bī-çāre Cihān Şāh’a: oğlu Cihān Şāh bī-çāreye Y.

³⁶⁴⁸ ki: -S.

belā-yı ʿaşk-ıla başın alup bir cānibe gitmesün³⁶⁴⁹ diyü³⁶⁵⁰ ışmarladı ve kendü³⁶⁵¹ kūs
u naķāresin dögüp gitmekde. [Y42a] Ez-İN-cānib çün³⁶⁵² Cihān Şāh Şemse Hān
firāķıyla³⁶⁵³ zār u³⁶⁵⁴ giryān olup

Beyt³⁶⁵⁵

Firāķ-ı yār-ıla oldum ben zaʿīf ü bī-dermān

Baňa vişālin daħı gösterür mi ola devrān

diyüp Şemse ḥasretinden³⁶⁵⁶ dāʿim fırsatın³⁶⁵⁷ gözedürdi. Āḥır bunı fikr eyledi-kim³⁶⁵⁸
babam ḳatına³⁶⁵⁹ giderüm diyü tedārük gördi ve³⁶⁶⁰ nigāh-bān olanlar³⁶⁶¹ menʿ idegördi
mümkün olmadı³⁶⁶² ʿāķıbet³⁶⁶³ gitmek yarağın gördiler³⁶⁶⁴ kırķ biñ er-ile babama
giderüm diyüp³⁶⁶⁵ gitdi. Bir kaç³⁶⁶⁶ gün gitdükden-şoñra³⁶⁶⁷ bir vādīye ḳondılar. Cihān
Şāh ol gice [S49a] fırsat bulup hemān sāʿat³⁶⁶⁸ zī-ķıymet olan taşlardan bir miķdār³⁶⁶⁹
taş alup ve biraz altun alup³⁶⁷⁰ andan³⁶⁷¹ esb-i bād-pāya³⁶⁷² süvār oldı.³⁶⁷³

Şiʿr³⁶⁷⁴

³⁶⁴⁹ cānibe gitmesün: ṭarafa gitmeye S.

³⁶⁵⁰ diyü: diyüp S.

³⁶⁵¹ kendü: kendi S.

³⁶⁵² Ez-İN-cānib çün: çün berīden S.

³⁶⁵³ firāķıyla: iķün S.

³⁶⁵⁴ u: -S.

³⁶⁵⁵ Beytin vezni tespit edilememiştir.

³⁶⁵⁶ Şemse ḥasretinden: -S.

³⁶⁵⁷ fırsatın: fırsat Y, S.

³⁶⁵⁸ eyledi-kim: idüp S.

³⁶⁵⁹ ḳatına: yanına S.

³⁶⁶⁰ ve: -S.

³⁶⁶¹ nigāh-bān olanlar: nigāh-bānlar Y.

³⁶⁶² menʿ idegördi mümkün olmadı: menʿ idemeyüp S; idegördi: idegördiler Y.

³⁶⁶³ ʿāķıbet: -S.

³⁶⁶⁴ gitmek yarağın gördiler: tedārük görüp S.

³⁶⁶⁵ babama giderüm diyüp: -S.

³⁶⁶⁶ kaç: nice S.

³⁶⁶⁷ gitdükden-şoñra: gidüp S.

³⁶⁶⁸ hemān sāʿat: -S; sāʿat: -Y.

³⁶⁶⁹ miķdār: az S.

³⁶⁷⁰ biraz altun alup: bir filori aldı Y, biraz filori alup S.

³⁶⁷¹ andan: -S.

³⁶⁷² esb-i bād-pāya: -Y, esb-i şabāya S.

³⁶⁷³ oldı: olup S.

³⁶⁷⁴ Şiʿr: Beyt Y.

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _ _

Hîç kes yâ Rab baña mânend maḥzûn olmasun

Şûret-i ḥâli ḥavâdişden dîger-gûn olmasun

Bir yaña endûh-ı ğurbet bir yaña hicrân-ı dost

Niçe dil pür-ıztırâb [u] dîde pür-âb olmasun³⁶⁷⁵

diyüp³⁶⁷⁶ revâne olup³⁶⁷⁷ bir cānibe yürüdi.³⁶⁷⁸ ‘Āşıkdur aña yol-mı ḥā’il olur işte Cihān
Şāh³⁶⁷⁹ gitmekde³⁶⁸⁰ bu tarafda çün şabāḥ oldı³⁶⁸¹ ḥuddāmlar ol-dem³⁶⁸² çādıra
girdiler³⁶⁸³ Cihān Şāh’ı³⁶⁸⁴ göremediler³⁶⁸⁵ hemān ‘aқılları başlarından gitdi³⁶⁸⁶ bre
meded³⁶⁸⁷ şāh-zādemüz³⁶⁸⁸ kaçmış diyü³⁶⁸⁹ feryād eylediler ve³⁶⁹⁰ bütün³⁶⁹¹ eṭrāfi
aradılar³⁶⁹² [M42a] bir eşerin³⁶⁹³ bulamadılar eyitdiler eyvāh biz şimdi³⁶⁹⁴ Ṭaymūs
Şāh’a ne cevāb virelüm diyüp³⁶⁹⁵ taraf-be-taraf³⁶⁹⁶ perākende oldılar.³⁶⁹⁷ Kimi³⁶⁹⁸
Cihān Şāh’uñ babasına³⁶⁹⁹ ḥaber virdiler Ṭaymūs Şāh³⁷⁰⁰ anı³⁷⁰¹ [Y42b] işidüp āh

³⁶⁷⁵ Bu beyit S nüshasında mevcut değildir.

³⁶⁷⁶ diyüp: -S.

³⁶⁷⁷ olup: oldı S.

³⁶⁷⁸ cānibe yürüdi: cānibi tutup S.

³⁶⁷⁹ ‘Āşıkdur aña yol-mı ḥā’il olur işte Cihān Şāh: -S.

³⁶⁸⁰ gitmekde: gitmede S.

³⁶⁸¹ bu tarafda çün şabāḥ oldı: ez-în cānib çün şabāḥ Y, çün bu tarafda şabāḥ oldı S.

³⁶⁸² ol-dem: -M, -Y.

³⁶⁸³ çādıra girdiler: girüp girdiler S.

³⁶⁸⁴ Cihān Şāh’ı: Şāh’ı Y, şeh-zāde S.

³⁶⁸⁵ göremediler: yok S.

³⁶⁸⁶ hemān ‘aқılları başlarından gitdi: -S; gitdi: gidüp Y.

³⁶⁸⁷ bre meded: -Y, -S.

³⁶⁸⁸ şāh-zādemüz: şeh-zāde Y, -S.

³⁶⁸⁹ kaçmış diyü: -S.

³⁶⁹⁰ feryād eylediler ve: ḥāy feryāda başladılar S.

³⁶⁹¹ bütün: -Y, -M.

³⁶⁹² aradılar: arayup S.

³⁶⁹³ eşerin: -Y, eşer S.

³⁶⁹⁴ biz şimdi: -Y.

³⁶⁹⁵ diyüp: didiler ve Y.

³⁶⁹⁶ eyitdiler eyvāh biz şimdi Ṭaymūs Şāh’a ne cevāb virelüm diyüp taraf-be-taraf: -S.

³⁶⁹⁷ oldılar: olup varup S.

³⁶⁹⁸ Kimi: -S.

³⁶⁹⁹ Cihān Şāh’uñ babasına: Ṭaymūs Şāh’a S.

³⁷⁰⁰ Ṭaymūs Şāh: babası M.

³⁷⁰¹ anı: çün bu ḥaberi S.

idüp³⁷⁰² oğul yine³⁷⁰³ mi firākuñ başıma düşdi ey dirīgā³⁷⁰⁴ diyüp ağlamağa başladı.³⁷⁰⁵ Ne çäre diyüp şabrın hasret odın üzerine saçup³⁷⁰⁶ taħammül eyledi ammā Cihān Şāh çekilüp gitmekde.³⁷⁰⁷ **Ez-īn-cānib** bu yaña³⁷⁰⁸ hindūlaruñ öñi aqup³⁷⁰⁹ gelmege başladı.³⁷¹⁰ ‘Ayn-zār tekrār bir nāme yazup Taymūs Şāh’a³⁷¹¹ gönderdi çün³⁷¹² nāme gelüp³⁷¹³ vāşıl oldı³⁷¹⁴ gördi-ki hāl mükedder n’eylesün tedārük görüp göç yarağın eyledi.³⁷¹⁵ Taymūs Şāh³⁷¹⁶ toköz kerre yüz biñ er ile³⁷¹⁷ ālāyların yuların bağlayup³⁷¹⁸ yüridiler.³⁷¹⁹ Ol zemān³⁷²⁰ ‘Ayn-zār’a ve Taħmiyāl’e ve Kayfenūt’a haber oldı.³⁷²¹ Anlar daħı kalqup Taymūs³⁷²² Şāh’a karşı çıkdılar³⁷²³ şaf bağlayup³⁷²⁴ selāma turdılar³⁷²⁵ nā-gāh karşıdan³⁷²⁶ bir³⁷²⁷ toz³⁷²⁸ peydā olup³⁷²⁹ içinde³⁷³⁰ yüz ‘alem yüz biñ [S49b] er nişānesi ile³⁷³¹ Tūrān sultānı Fīrüz Şāh çıkageldi anuñ ardınca³⁷³² yüz biñ er ile Lākistān sultānı Behrām-ı Gergedān-süvār³⁷³³ geldi anuñ ardınca Gürcistān sultānı Behrām-ı Gürci çıkageldi³⁷³⁴ anuñ ardınca Türkistān sultānı Kayduvar³⁷³⁵ Türk

³⁷⁰² idüp: -M, -Y.

³⁷⁰³ yine: gine S.

³⁷⁰⁴ firākuñ başıma düşdi ey dirīgā: senden cüdā düşdüm S; ey dirīgā: -Y.

³⁷⁰⁵ ağlamağa başladı: ağlayarak kaldı S.

³⁷⁰⁶ şabrın hasret odın üzerine saçup: şabr idüp Y.

³⁷⁰⁷ Ne çäre diyüp şabrın hasret odın üzerine saçup taħammül eyledi ammā Cihān Şāh çekilüp gitmekde: -S.

³⁷⁰⁸ Ez-īn-cānib bu yaña: çün bu taraftan S.

³⁷⁰⁹ Hindūlaruñ öñi aqup: Hindiler aqın idüp S, Hindülardan öñi aqup M.

³⁷¹⁰ başladı: başladılar Y.

³⁷¹¹ bir nāme yazup Taymūs Şāh’a: Taymūs Şāh’a nāme S.

³⁷¹² çün: -S.

³⁷¹³ gelüp: -S.

³⁷¹⁴ oldı: olduqda S.

³⁷¹⁵ gördi-ki hāl mükedder n’eyledün tedārük görüp göç yarağın eyledi: -S.

³⁷¹⁶ Taymūs Şāh: -M, -Y.

³⁷¹⁷ er ile: ‘asker ile S.

³⁷¹⁸ ālāyların yuların bağlayup: -S; yuların: -Y.

³⁷¹⁹ yüridiler: ‘azm eyledi S.

³⁷²⁰ Ol zemān: -S.

³⁷²¹ oldı: olup S.

³⁷²² Anlar daħı kalqup Taymūs: -S.

³⁷²³ çıkdılar: çıkup S.

³⁷²⁴ şaf bağlayup: -S.

³⁷²⁵ turdılar: durdılar S.

³⁷²⁶ karşıdan: -S.

³⁷²⁷ bir: -Y.

³⁷²⁸ toz: gubār S.

³⁷²⁹ olup: oldı S.

³⁷³⁰ içinde: -S.

³⁷³¹ er nişānesi ile: er-ile S.

³⁷³² anuñ ardınca: andan S.

³⁷³³ Behrām-ı Gergedān-süvār: Behrām-ı Gürci S.

³⁷³⁴ Gürcistān sultānı Behrām-ı Gürci çıkageldi: -S; çıkageldi: geldi S, M.

³⁷³⁵ Kayduvar: Kaydu M, Kaydavar S.

geldi anuñ ardınca³⁷³⁶ yüz biñ eriyle³⁷³⁷ Rüm sultānı ‘Araḳīl-i Rūmī³⁷³⁸ geldi anuñ ardınca³⁷³⁹ Mısr şultānı Ḳārūn-ı Mısrī daḥı³⁷⁴⁰ [M42b] yüz biñ eriyle geldi bunlaruñ ardınca³⁷⁴¹ anı³⁷⁴² gördiler kim üç-yüz altun başlu ‘alem [Y43a] zāhir³⁷⁴³ oldu ve anuñ ardınca³⁷⁴⁴ üç-yüz çift tabl u³⁷⁴⁵ naḳḳāre şadāsından zemīn ü³⁷⁴⁶ āsmān doldı³⁷⁴⁷ ve³⁷⁴⁸ anı gördiler kim³⁷⁴⁹ yidi dāne fıl menglüsi üzerinde bir taḥt-ı zer-nigār eylemişler³⁷⁵⁰ ve³⁷⁵¹ üzerine çetr-i hümāyūn u şemsiyye³⁷⁵² tutmuşlar.³⁷⁵³ Gördiler kim³⁷⁵⁴ yidi ıḳlīm sultānı³⁷⁵⁵ Ṭaymūs Şāh ḳarār ḳılmış³⁷⁵⁶ sağında ve şolında vüzerā vü³⁷⁵⁷ ümerā’ ḳarār ḳılmışlar idi.³⁷⁵⁸ Hemān³⁷⁵⁹ cümle pehlevānlar ve şāhib-ḳırānlar³⁷⁶⁰ atlarından aşağa³⁷⁶¹ inüp³⁷⁶² selāma ṭurdılar çünki³⁷⁶³ Ṭaymūs Şāh ‘Ayn-zār’ı görüp selām virdi³⁷⁶⁴ anlar³⁷⁶⁵ daḥı³⁷⁶⁶ ‘aleyk alup³⁷⁶⁷ du‘ā eylediler.³⁷⁶⁸

Beyt³⁷⁶⁹

³⁷³⁶ anuñ ardınca: andan S.

³⁷³⁷ yüz biñ eriyle: -Y, -S.

³⁷³⁸ -i Rūmī: -S.

³⁷³⁹ anuñ ardınca: andan S.

³⁷⁴⁰ daḥı: -S.

³⁷⁴¹ bunlaruñ ardınca: andan-şoñra S.

³⁷⁴² anı: -S.

³⁷⁴³ zāhir: peydā S.

³⁷⁴⁴ ve anuñ ardınca: -S.

³⁷⁴⁵ tabl u: -S, -M.

³⁷⁴⁶ ü: -Y, -S.

³⁷⁴⁷ doldı: ṭoldı Y.

³⁷⁴⁸ ve: bu kez S.

³⁷⁴⁹ kim: -S.

³⁷⁵⁰ eylemişler: itmişler S.

³⁷⁵¹ ve: -Y.

³⁷⁵² şemsiyye: günlük Y; u şemsiyye: -S.

³⁷⁵³ tutmuşlar: ḳurmuş S.

³⁷⁵⁴ Gördiler kim: -Y, -S.

³⁷⁵⁵ sultānı: şāhı Y, S.

³⁷⁵⁶ ḳılmış: itmiş S.

³⁷⁵⁷ vü: -S.

³⁷⁵⁸ ḳılmışlar idi: itmişler S.

³⁷⁵⁹ Hemān: -S.

³⁷⁶⁰ ve şāhib-ḳırānlar: -S.

³⁷⁶¹ aşağa: -Y, -S.

³⁷⁶² inüp: indiler Y.

³⁷⁶³ selāma ṭurdılar çünki: -S.

³⁷⁶⁴ virdi: virüp Y.

³⁷⁶⁵ anlar: bunlar Y, -S.

³⁷⁶⁶ daḥı: -S.

³⁷⁶⁷ alup: aldılar Y.

³⁷⁶⁸ Ṭaymūs Şāh ‘Ayn-zār’ı görüp selām virdi anlar daḥı ‘aleyk alup du‘ā eylediler: Ṭaymūs Şāh selām virüp ‘Ayn-zār ve sār’irler selām alup du‘ālar itdiler S; du‘ā eylediler: -Y.

³⁷⁶⁹ Beyt: -M, -S.

__./__./__./__./__.

Tā kim kıla deh-i meh-i nev birle esb-i çarḥ

Mağribden eyleye taraf-ı garba irtiḥāl

Yekrān-ı tīz-i cünbiş-i çarḥuñ licāmın[1]

Vire kef-i kerīmiñe tevfiḳ-i zü'l-celāl³⁷⁷⁰

diyüp³⁷⁷¹ piyāde öñüne düşüp bār-gāhına³⁷⁷² getürdiler ḳondurdılar³⁷⁷³ andan Ṭaymūs Şāh bir ‘ālī dīvān eyledi.³⁷⁷⁴ Cümle begler ve pehlevānlar³⁷⁷⁵ cem‘ oldılar³⁷⁷⁶ ḳondılar andan³⁷⁷⁷ [S50a] tamām sımāt-ı şāhī çekilüp³⁷⁷⁸ ni‘metler yenildi³⁷⁷⁹ du‘ālar olındı ba‘de emr olındı³⁷⁸⁰ meclis müheyā oldu. Sīm-sāğar³⁷⁸¹ sākīler el cām-ı zerrīne³⁷⁸² urup peymāneler³⁷⁸³ seyyāre mişāl devr eylemege başladı.³⁷⁸⁴ Eşnā-yı meclīse Ṭaymūs Şāh cümle beglere ḥil‘at-ı ḥāş giydirüp ‘izzetledi³⁷⁸⁵ [M43a] işte bunlar ‘ayş u nūşa meşğül olup³⁷⁸⁶ Keyfāl-i Hindū³⁷⁸⁷ cānibine göz ḳulak ṭutup durdılar.³⁷⁸⁸ [Y43b] Ez-īn-cānib Keyfāl-i Hindū³⁷⁸⁹ daḥı on yidi kerre yüz biñ eriyle³⁷⁹⁰ Hind³⁷⁹¹

³⁷⁷⁰ Bu şiir S nüshasında mevcut değildir.

³⁷⁷¹ diyüp: -S.

³⁷⁷² piyāde öñüne düşüp bār-gāhına: ve öñüne düşüp bār-gāha getürdiler S.

³⁷⁷³ ḳondurdılar: -S, -Y.

³⁷⁷⁴ eyledi: idüp S.

³⁷⁷⁵ ve pehlevānlar: -S.

³⁷⁷⁶ oldılar: olup S.

³⁷⁷⁷ ḳondurdılar andan: -S; ḳondılar andan: -M.

³⁷⁷⁸ tamām sımāt-ı şāhī çekilüp: -S.

³⁷⁷⁹ ni‘metler yenildi: ṭa‘ām yinüp S.

³⁷⁸⁰ olındı: idüp S.

³⁷⁸¹ sāğar: sā‘at Y.

³⁷⁸² zerrīne: zerrīn M.

³⁷⁸³ peymāneler: peymāne Y.

³⁷⁸⁴ peymāneler seyyāre mişāl devr eylemege başladı: -S.

³⁷⁸⁵ ‘izzetledi: -S.

³⁷⁸⁶ ‘ayş u nūşa meşğül olup: ‘işretde S; olup: kıldılar Y.

³⁷⁸⁷ Hindū: Hindī S.

³⁷⁸⁸ durdılar: ṭurdılar Y.

³⁷⁸⁹ Hindū: Hindī S.

³⁷⁹⁰ eriyle: er Y, -S.

³⁷⁹¹ Hind: Hindī S.

‘askeri ve dört kerre yüz biñ Segsār ‘askeri ile menzil-be-menzil³⁷⁹² yitişüp³⁷⁹³ ol vaqtlarde³⁷⁹⁴ Taymūs Şāh’a dağı³⁷⁹⁵ haber geldi-kim işte Keyfāl-i Hindī geldi didiler³⁷⁹⁶. Bunlar dağı tedārük görüp³⁷⁹⁷ bir yüksek tepe³⁷⁹⁸ üzerine çıkup³⁷⁹⁹ bir sāye-bān kurup Taymūs Şāh nice hāş³⁸⁰⁰ begler ile temāşāya durdılar.³⁸⁰¹ Nā-gāh bir toz peydā³⁸⁰² olup ol toz içinde³⁸⁰³ biş-yüz altun başlu ‘alem hāc-peyker³⁸⁰⁴ zāhir oldu. Biş-yüz biñ erüñ³⁸⁰⁵ nişānesi³⁸⁰⁶ ardınca Sernedīb pādişāhi³⁸⁰⁷ Ğāyūr-ı Serendībī gelüp geçdi. Keyfāl Şāhuñ bār-gāhın kırdılar ve yine³⁸⁰⁸ yol üzerine³⁸⁰⁹ selāma çıkup tırdılar.³⁸¹⁰ Anuñ ardınca dağı yüz-biñ erile Keyfāl oğı Lāhūr-ı Hindī ve anuñ ardınca üç-yüz biñ eriyle Çīn [S50b] pādişāhi ‘Ğışmışım-ı Çīnī geldi³⁸¹¹ ve anuñ³⁸¹² ardınca³⁸¹³ Demāvend pādişāhi Sāmān³⁸¹⁴ yüz biñ eriyle geldi. Andan soñra ālāy ālāy Hind leşkeri geldiler ve selāma durdılar.³⁸¹⁵ Anlaruñ³⁸¹⁶ ardınca altı-yüz dāne hāc-peyker³⁸¹⁷ püt-peyker mühmelāt-peyker³⁸¹⁸ ‘alemler zāhir oldu.³⁸¹⁹ Anı gördiler kim³⁸²⁰ yidi dāne fil

³⁷⁹² menzil-be-menzil: -S.

³⁷⁹³ yitişüp: irişüp S.

³⁷⁹⁴ vaqtlarde: vaqitde S.

³⁷⁹⁵ dağı: -S.

³⁷⁹⁶ didiler: diyü S.

³⁷⁹⁷ tedārük görüp: -S.

³⁷⁹⁸ tepe: püšte Y, yire S.

³⁷⁹⁹ üzerine çıkup: -S.

³⁸⁰⁰ hāş: -S.

³⁸⁰¹ durdılar: tırdılar Y.

³⁸⁰² peydā: peydāh S.

³⁸⁰³ ol toz içinde: -S.

³⁸⁰⁴ hāc-peyker: -M, -S.

³⁸⁰⁵ erüñ: erin M, S.

³⁸⁰⁶ nişānesi: nişānīdür S.

³⁸⁰⁷ pādişāhi: şāhi S.

³⁸⁰⁸ yine: gine S.

³⁸⁰⁹ yol üzerine: -S.

³⁸¹⁰ çıkup tırdılar: durdılar M, S.

³⁸¹¹ Anuñ ardınca dağı yüz-biñ erile Keyfāl oğı Lāhūr-ı Hindī ve anuñ ardınca üç-yüz biñ eriyle Çīn pādişāhi ‘Ğışmışım-ı Çīnī geldi: Anuñ ardınca dağı üç-yüz biñ er ile Çīn Pādişāhi Ğışmışım-ı Çīnī geldi anuñ ardınca Keyfāl oğı Lāhūd-ı Hindī yüz biñ eriyle geldi Y, andan üç-yüz biñ eriyle Çīn [S/50b] pādişāhi Ğışmışım-ı Çīnī geldi andan Keyfāl oğı Lāhūr-ı Hindī yüz biñ eriyle geldi S.

³⁸¹² ve anuñ: anlaruñ Y, -S.

³⁸¹³ ardınca: andan S.

³⁸¹⁴ Sāmān: -M, -Y.

³⁸¹⁵ Andan soñra ālāy ālāy Hind leşkeri geldiler ve selāma durdılar: -S; durdılar: tırdılar Y.

³⁸¹⁶ Anlaruñ: bunlaruñ S.

³⁸¹⁷ hāc-peyker: -S.

³⁸¹⁸ mühmelāt-peyker: -S.

³⁸¹⁹ zāhir oldu: -S.

³⁸²⁰ Anı gördiler kim: ve S.

menglüsi üzerine³⁸²¹ bir taht-ı ‘ac kırup³⁸²² üzerinde Keyfâl Hindî karar kılmış.³⁸²³ Etrâfına³⁸²⁴ vüzerâ’ vü ümerâsı³⁸²⁵ ve Çemâpür Vezîr [M43b] [Y44a] ayağ üzere durmuşlar³⁸²⁶ ve biñ yidi yüz fîl menglüsi öñince³⁸²⁷ yedek çekmişler³⁸²⁸ üzerlerine gevenden kal‘a³⁸²⁹ düzmişler. Her birinün³⁸³⁰ içine³⁸³¹ onar on beşer âdem³⁸³² çengî kırmışlar. Bu³⁸³³ ‘azametle pâdişâh-ı Hindistân ya‘nî³⁸³⁴ Keyfâl Şâh³⁸³⁵ gelüp kondı³⁸³⁶ beşâret tablın³⁸³⁷ urdılar karar kıldılar³⁸³⁸ andan Keyfâl-i Hindî kâtib yüzine bakup³⁸³⁹ bir nâme yazmağ buyurdı³⁸⁴⁰ kâtib dağı³⁸⁴¹ bir nâme yazup andan mührin urup³⁸⁴² bir serheng eline virüp³⁸⁴³ Taymüs Şâh’a gönderdi. Serheng dağı gelüp der-i³⁸⁴⁴ bâr-gâh-ı Taymüs’da du‘â idüp içerü girdi. Nâmeyi Taymüs³⁸⁴⁵ Şâh’uñ öñinde yir öpüp³⁸⁴⁶ eline virdi. Şâh dağı kâtibe virüp okutdı.³⁸⁴⁷ Ol³⁸⁴⁸ yazmış-ki³⁸⁴⁹ evvel nâme³⁸⁵⁰ be-nâm-nâr-[u] nür-i³⁸⁵¹ Lât [u] Menât Heyne vü Meyte Hübel a‘lâ ve Lât [u] ‘Uzzâ³⁸⁵²

³⁸²¹ üzerine: -Y.

³⁸²² bir taht-ı ‘ac kırup: -Y, bir taht kırmışlar S.

³⁸²³ kılmış: idüp S.

³⁸²⁴ Etrâfına: -S.

³⁸²⁵ vüzerâ’ vü ümerâsı: vüzerâsı S.

³⁸²⁶ durmuşlar: turmuşlar Y, dururlar S.

³⁸²⁷ menglüsi öñince: -S.

³⁸²⁸ çekmişler: çekilür S.

³⁸²⁹ kal‘a: kal‘alar Y.

³⁸³⁰ Her birinün: -S.

³⁸³¹ içine: içlerine S.

³⁸³² âdem: -Y, -S.

³⁸³³ Bu: bir S.

³⁸³⁴ pâdişâh-ı Hindistân ya‘nî: -Y, -S.

³⁸³⁵ Keyfâl Şâh: -S.

³⁸³⁶ kondı: kondılar S.

³⁸³⁷ tablın: tabl Y.

³⁸³⁸ beşâret tablın urdılar karar kıldılar: -S.

³⁸³⁹ kâtib yüzine bakup: -S.

³⁸⁴⁰ bir nâme yazmağ buyurdı: emr eyledi bir nâme yazma M, emr idüp S.

³⁸⁴¹ kâtib dağı: -S.

³⁸⁴² andan mührin urup: -M, -S.

³⁸⁴³ bir serheng eline virüp: -S.

³⁸⁴⁴ der-i: -Y.

³⁸⁴⁵ Taymüs: -Y.

³⁸⁴⁶ öñinde yir öpüp: -Y.

³⁸⁴⁷ Serheng dağı gelüp der-i bâr-gâh-ı Taymüs’da du‘â idüp içerü girdi. Nâmeyi Taymüs Şâh’uñ öñinde yir öpüp eline virdi. Şâh dağı kâtibe virüp okutdı: Çün nâme gelüp Taymüs Şâh huzûrında okundı S.

³⁸⁴⁸ Ol: -Y, -S.

³⁸⁴⁹ yazmış-ki: -S.

³⁸⁵⁰ evvel nâme: -M, evvelinde S.

³⁸⁵¹ be-nâm-nâr-[u] nür-i: nâr-[u] nürü yâd idüp dimiş ki S.

³⁸⁵² Lât [u] Menât Heyne vü Meyte Hübel a‘lâ ve Lât [u] ‘Uzzâ: -S; ve Lât [u] ‘Uzzâ: -Y.

benüm atumdan-kim³⁸⁵³ Keyfāl-i Hindüyem³⁸⁵⁴ sen-ki aymüs-ı İrānīsin³⁸⁵⁵ nāmem
vuşul bulduda³⁸⁵⁶ ma'lım ol-ki³⁸⁵⁷ cümle beglerüñ ile³⁸⁵⁸ kılıc der-dehān vü kefen
ber-gerdān idüp³⁸⁵⁹ gelüp pāyüme yüz süresin ve yine³⁸⁶⁰ ben-daı³⁸⁶¹ vilāyetüñi
saña³⁸⁶² [S51a] muarrer ideyüm³⁸⁶³ ve her yıl bir kez erüñ³⁸⁶⁴ gönder benüm³⁸⁶⁵
erāgum ol yok dirseñ yarım ceng-i sultānīdür³⁸⁶⁶ vaqtüñe hāzır olasın³⁸⁶⁷

Beyt³⁸⁶⁸

Yā sen beni yā ben seni

Yā tat ola yā bat ola³⁸⁶⁹

diyüp³⁸⁷⁰ nāmesin³⁸⁷¹ hātım eylemiş.³⁸⁷² ün³⁸⁷³ aymüs Şāh nāmeden bu cevābı
işıtdi³⁸⁷⁴ hışma³⁸⁷⁵ gelüp eyitdi³⁸⁷⁶ bu herze yimekdür³⁸⁷⁷ [Y44b] bir pādīşāh ol ise bir
pādīşāh daı³⁸⁷⁸ benem niün o kāfire³⁸⁷⁹ varup³⁸⁸⁰ ser-fürü³⁸⁸¹ idem³⁸⁸² bildüğinden

-
- ³⁸⁵³ benüm atumdan-kim: ben-ki S.
³⁸⁵⁴ Hindüyem: Hindiyem S.
³⁸⁵⁵ aymüs-ı İrānīsin: aymüs Şāh-ı İrānīsin S.
³⁸⁵⁶ vuşul bulduda: vuşulünde Y.
³⁸⁵⁷ ma'lım ol-ki: -Y, -S.
³⁸⁵⁸ beglerüñ ile: beglerin ile S; ile: -Y.
³⁸⁵⁹ kılıc der-dehān vü kefen ber-gerdān idüp: -S; idüp: -M.
³⁸⁶⁰ yine: -M.
³⁸⁶¹ ve yine ben-daı: ve ben-de gine S.
³⁸⁶² vilāyetüñi saña: saña diyārını S.
³⁸⁶³ muarrer ideyüm: virüp S.
³⁸⁶⁴ erüñ: erim M, erin S.
³⁸⁶⁵ benüm: -S.
³⁸⁶⁶ ceng-i sultānīdür: cengdür S.
³⁸⁶⁷ olasın: ol Y.
³⁸⁶⁸ Beyt: -M, -S.
³⁸⁶⁹ ola: -Y; Bu şiir S nüshasında mevcut değıldir.
³⁸⁷⁰ diyüp: diyü Y, dimiş S.
³⁸⁷¹ nāmesin: nāmeyi Y.
³⁸⁷² nāmesin hātım eylemiş: -S.
³⁸⁷³ ün: -S.
³⁸⁷⁴ nāmeden bu cevābı ışıtdi: -S.
³⁸⁷⁵ hışma: azaba S.
³⁸⁷⁶ eyitdi: -S.
³⁸⁷⁷ bu herze yimekdür: eyi herze yimiş S.
³⁸⁷⁸ pādīşāh daı: pādīşāh-da S; daı: -Y.
³⁸⁷⁹ o kāfire: oña S, Y.
³⁸⁸⁰ varup: -S.
³⁸⁸¹ ser-fürü: bid'at Y.
³⁸⁸² idem: iderem S.

3883 aña³⁸⁸³ vura³⁸⁸⁴ kılıcdan gayrı bir kârim yokdur³⁸⁸⁵ diyüp³⁸⁸⁶ serheng
 eline³⁸⁸⁷ virüp ve³⁸⁸⁸ hıl³⁸⁸⁸at giydürüp³⁸⁸⁹ [M44a] eyitdi³⁸⁹⁰ var ol nâ-be-kâr Şiş
 3891 Qabirğa³⁸⁹¹ Hindüya³⁸⁹² eyit-ki³⁸⁹³ elinden geleni dirîg itmesün³⁸⁹⁴ didi. Andan³⁸⁹⁵
 serheng baş koyup ayak getürüp Keyfâl-i Hindüya gelüp³⁸⁹⁶ mâ-vaq³⁸⁹⁶ca ne ise bir bir
 3897 ayân eyledükde³⁸⁹⁷ hemân³⁸⁹⁸ Keyfâl-i Hindî³⁸⁹⁹ âteş-i Bû-Leheb mişâl³⁹⁰⁰ ‘alev-nâk
 olup³⁹⁰¹ tîz³⁹⁰² emr idüp³⁹⁰³ ceng-i harbîler çalındı.³⁹⁰⁴ İki cânibden leşker³⁹⁰⁵ ceng
 tedârügin gördiler³⁹⁰⁶ çün nesîm-i seher tensîm³⁹⁰⁷ ü cemâl-i ‘âlem tecessüm
 3908 kıldığda³⁹⁰⁸ iki deryâ mişâl³⁹⁰⁹ ‘asker at arkasına³⁹¹⁰ süvâr olup ‘azm-i meydân
 eylediler.³⁹¹¹ İki cânibden şufûf-ı nîze-dârân nîzelerinden hevâyı ney-sitân idüp
 durdılar.³⁹¹²

Beyt³⁹¹³

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

3883 aña: oña M.

3884 vura: -Y.

3885 benem aña vura kılıcdan gayrı bir kârim yokdur: -S.

3886 diyüp: diyü M.

3887 serheng eline: ‘ayyâra S, serhenge Y.

3888 virüp ve: -S, -Y.

3889 giydürüp: virüp S, giydürdi ve Y.

3890 eyitdi: gönder S.

3891 Şiş Qabirğa: -S.

3892 Hindüya: Hindîye S.

3893 eyit-ki: söyle S.

3894 elinden geleni dirîg itmesün: bildiginden qalmasun S.

3895 Andan: -S.

3896 serheng baş koyup ayak getürüp Keyfâl-i Hindüya gelüp: ‘ayyâr gelüp S.

3897 mâ-vaq³⁸⁹⁶ca ne ise bir bir ‘ayân eyledükde: haber virdi S; eyledükde: kıldığda S.

3898 hemân: ol-dem S.

3899 Hindî: Hindü S.

3900 mişâl: gibi M.

3901 âteş-i Bû-Leheb mişâl ‘alev-nâk olup: âteş olup S.

3902 tîz: ol-dem S, -M.

3903 emr idüp: buyurdu Y.

3904 ceng-i harbîler çalındı: ceng küsları urulup S.

3905 İki cânibden leşker: -S; leşker: ‘asker M.

3906 ceng tedârügin gördiler: müheyyâ oldılar S.

3907 tensîm: -Y.

3908 çün nesîm-i seher tensîm³⁹⁰⁸ ü cemâl-i ‘âlem tecessüm kıldığda: irte şabâh olduğda S.

3909 deryâ mişâl: -M, -Y.

3910 at arkasına: -S.

3911 ‘azm-i meydân eylediler: meydân kenârına gelüp S.

3912 İki cânibden şufûf-ı nîze-dârân nîzelerinden hevâyı ney-sitân idüp durdılar: âlây ve şaflar bağlayup S; durdılar: turdılar Y.

3913 Beyt: -M, -S.

Fiğān-ı çāvuşān her kūşe ber-hāst

Ki dü rezm edeb(?) şafha şev(?) tā rāst³⁹¹⁴

diyü³⁹¹⁵ meydāna nazar şaldılar ki³⁹¹⁶ āyā bu gün³⁹¹⁷ meydāna kim gire hümā-yı devlet³⁹¹⁸ kimüñ başına kona ve³⁹¹⁹ ğurāb-ı nekbet kimüñ başına ine³⁹²⁰ didüklerinde hemān Īrān ‘askerinden³⁹²¹ Fīlūs-ı nīze-dār nāmında³⁹²² bir er ‘azm-i meydān eyledi.³⁹²³ ‘Arz-ı hüner eyleyüp Hindistān ‘askerinden³⁹²⁴ mübāriz taleb eyledi. Ol maḥalde³⁹²⁵ Hindūlar leşkerinden³⁹²⁶ Hinduvāl-i pīl-süvār **[S51b]** dirlerdi meydāna³⁹²⁷ at sürüp **[Y45a]** Fīlūs-ı nīze-dār’a³⁹²⁸ muḳābil olup ‘aşḳ ola didi.³⁹²⁹ Fīlūs daḥı³⁹³⁰ hoş geldüñ ey³⁹³¹ ḳaltabān didükde³⁹³² birbirlerine su’āl cevāb iderek³⁹³³ azġışdılar.³⁹³⁴ Hemān³⁹³⁵ Hindūval Fīlūs’a nīzesüñ³⁹³⁶ ḥavāle ḳıldı³⁹³⁷ Fīlūs daḥı³⁹³⁸ el uzadup³⁹³⁹ nīzesin³⁹⁴⁰ muḥkem³⁹⁴¹ tūtop zūr idüp çeküp³⁹⁴² elinden aldı bu kez³⁹⁴³ Hinduvāl

---

³⁹¹⁴ Bu beyit S nüshasında mevcut değildir. “Çavuşların nidası her köşeye ulaştı. İki safha savaş için düzgünce sıralandı.”

³⁹¹⁵ diyü: diyüp M, -S.

³⁹¹⁶ meydāna nazar şaldılar ki: nazar ber-meydān idüp S.

³⁹¹⁷ āyā bu gün: ‘aceb bu-dem S.

³⁹¹⁸ devlet: dost S.

³⁹¹⁹ ve: -M.

³⁹²⁰ hümā-yı devlet kimüñ başına kona ve ğurāb-ı nekbet kimüñ başına ine: varluk nāmın kim kazana S.

³⁹²¹ Īrān ‘askerinden: -S.

³⁹²² nīze-dār nāmında: nām-ı nīze-dār S.

³⁹²³ eyledi: idüp S.

³⁹²⁴ ‘Arz-ı hüner eyleyüp Hindistān ‘askerinden: -S.

³⁹²⁵ Ol maḥalde: ol-dem S.

³⁹²⁶ Hindūlar leşkerinden: Hindīlerden S; Hindūlar: Hindīler Y.

³⁹²⁷ meydāna: -S.

³⁹²⁸ Fīlūs-ı nīze-dār’a: Fīlūs Y, S.

³⁹²⁹ ola didi: eyledi S.

³⁹³⁰ daḥı: -S.

³⁹³¹ ey: -S.

³⁹³² didükde: diyüp S.

³⁹³³ birbirlerine su’āl cevāb iderek: -S.

³⁹³⁴ azġışdılar: azġışup S.

³⁹³⁵ Hemān: -S.

³⁹³⁶ nīzesüñ: nīze Y, bir nīze S.

³⁹³⁷ ḳıldı: eyledi Y, eyitdi S.

³⁹³⁸ daḥı: tīz S.

³⁹³⁹ uzadup: şunup S.

³⁹⁴⁰ nīzesin: nīze Y, nīzeyi S.

³⁹⁴¹ muḥkem: -S.

³⁹⁴² çeküp: -M, -Y.

³⁹⁴³ bu kez: -M, -Y.

ğazaba gelüp [M44b] hışm ile³⁹⁴⁴ gürz havāle eyledi.³⁹⁴⁵ Fīlūs dağı³⁹⁴⁶ gürz berāber virüp³⁹⁴⁷ men^c eyledi. Andan kılıcuñ³⁹⁴⁸ havāle eyledi³⁹⁴⁹ anı dağı³⁹⁵⁰ men^c eyledi³⁹⁵¹ nevbet Fīlūs'a degdi³⁹⁵² Hindūvāl'e bir nīze havāle eyledi³⁹⁵³ sīnesinden urup bağırından çıkdı ve yıkdı.³⁹⁵⁴ İslām 'askerinden şāzılığ³⁹⁵⁵ oldı³⁹⁵⁶ kāfir 'askeri³⁹⁵⁷ maḥzūn oldılar. Anuñ ardınca³⁹⁵⁸ bir Hindī³⁹⁵⁹ dağı geldi³⁹⁶⁰ anı-da bir nīze ile derekāt-ı caḥīme³⁹⁶¹ gönderdi. Netīce³⁹⁶² birbiri ardınca yitmiş dāne³⁹⁶³ Hindū-yı āteş-perest³⁹⁶⁴ helāk eyledi.³⁹⁶⁵ Leşker-i Hindī perīşān oldılar İslām 'askeri ḥandān oldılar.³⁹⁶⁶ Çün aḥşām irişdi iki cānibden³⁹⁶⁷ dönüp ḳondılar irtesi³⁹⁶⁸ olduḳda³⁹⁶⁹ yine³⁹⁷⁰ 'azm-i meydān eyleyüp³⁹⁷¹ Fīlūs meydāna girdi. Hindūlardan³⁹⁷² bir mecūsī³⁹⁷³ girdi Fīlūs anı dağı helāk eyledi. Bu kez³⁹⁷⁴ Hindū 'askeri³⁹⁷⁵ hemān bir yirden³⁹⁷⁶ [Y45b] ḥamle eylediler.³⁹⁷⁷ Allāhu ekber³⁹⁷⁸ iki 'asker [S52a] birbirine ḳarış

³⁹⁴⁴ ğazaba gelüp hışm ile: hışm idüp Y, -S.

³⁹⁴⁵ eyledi: kıldı Y, itdi S.

³⁹⁴⁶ dağı: anı-da S.

³⁹⁴⁷ gürz berāber virüp: -S; virüp: tutup Y.

³⁹⁴⁸ kılıcuñ: kılıc Y, tığ S.

³⁹⁴⁹ eyledi: itdi S.

³⁹⁵⁰ dağı: -M, da S.

³⁹⁵¹ eyledi: idüp S.

³⁹⁵² nevbet Fīlūs'a degdi: bu kez S.

³⁹⁵³ nīze havāle eyledi: tığ urup S.

³⁹⁵⁴ sīnesinden urup bağırından çıkdı ve yıkdı: iki pāre kıldı S.

³⁹⁵⁵ 'askerinden şāzılığ: 'askeri şāz S.

³⁹⁵⁶ oldı: eylediler Y.

³⁹⁵⁷ kāfir 'askeri: kāfiler S.

³⁹⁵⁸ Anuñ ardınca: andan S.

³⁹⁵⁹ Hindī: Hindū Y.

³⁹⁶⁰ geldi: girdi S.

³⁹⁶¹ derekāt-ı caḥīme: cehenneme S.

³⁹⁶² Netīce: el-ḳışsa S.

³⁹⁶³ dāne: -S.

³⁹⁶⁴ Hindū-yı āteş-perest: Hindī S.

³⁹⁶⁵ eyledi: itdi S.

³⁹⁶⁶ Leşker-i Hindī perīşān oldılar İslām 'askeri ḥandān oldılar: -S.

³⁹⁶⁷ iki cānibden: -S.

³⁹⁶⁸ irtesi: irt S.

³⁹⁶⁹ olduḳda: -S.

³⁹⁷⁰ yine: gine S.

³⁹⁷¹ 'azm-i meydān eyleyüp: meydān olduḳda S.

³⁹⁷² Hindūlardan: Hindīlerden S.

³⁹⁷³ mecūsī: mecūs Y, M.

³⁹⁷⁴ Bu kez: -S.

³⁹⁷⁵ Hindū 'askeri: Hindīler S.

³⁹⁷⁶ hemān bir yirden: birden S.

³⁹⁷⁷ ḥamle eylediler: yüridiler S.

³⁹⁷⁸ Allāhu ekber: -S.

3979 katkı olup³⁹⁷⁹ gitdükce ceng āteşi³⁹⁸⁰ ‘alev-dār oldu.³⁹⁸¹ Küştelerden püşteler yığıldı
 ve³⁹⁸² kan sebīl olup ağıdı tā aḥşām olıncaya kadar³⁹⁸³ bir³⁹⁸⁴ mertebe ceng eylediler
 kim bir zemānda daḥı³⁹⁸⁵ olmuş degül idi.³⁹⁸⁶ Aḥşām iriştükde³⁹⁸⁷ tabl-ı āsāyiş
 urdılar.³⁹⁸⁸ İki leşker³⁹⁸⁹ dönüp³⁹⁹⁰ rezm libāsların³⁹⁹¹ çıkarup bezm libāsların³⁹⁹²
 giyüp³⁹⁹³ şāhları şem‘ine cem‘ oldılar karar itdiler.³⁹⁹⁴ Çün irte³⁹⁹⁵ şabāh olup yine³⁹⁹⁶
 meydān kurulup³⁹⁹⁷ āyā bugün meydāna³⁹⁹⁸ kim gire dirken³⁹⁹⁹ nā-geh-ān⁴⁰⁰⁰
 bahādirān-ı Īrān’dan⁴⁰⁰¹ Kayfenūt na‘ra urup⁴⁰⁰² ‘azm-i meydān eyledi ve⁴⁰⁰³ silāh-
 şorluḡ [M45a] gösterüp ve⁴⁰⁰⁴ ‘arz-ı hüner eyleyüp⁴⁰⁰⁵ bir er⁴⁰⁰⁶ taleb eyledi. Anı
 görenler ḥayrān kaldılar bir de bağıdılar ki⁴⁰⁰⁷ Hindistān ‘askerinden⁴⁰⁰⁸ Çā‘lak-ı tığ-
 zen⁴⁰⁰⁹ isminde bir er⁴⁰¹⁰ Kayfenūt’a⁴⁰¹¹ berāber olup⁴⁰¹² söyleşerek azğışdılar.⁴⁰¹³

3979 katkı katkı olup: katılıp S.

3980 āteşi: -S.

3981 ‘alev-dār oldu: ‘alevlenüp S.

3982 ve: -Y.

3983 olıncaya kadar: olınca Y.

3984 bir: bu Y.

3985 daḥı: -Y.

3986 Küştelerden püşteler yığıldı ve kan sebīl olup ağıdı tā aḥşām olıncaya kadar bir mertebe ceng eylediler kim bir zemānda daḥı olmuş degül idi: Ol-gün bir mertebe ceng oldu-ki olmaz küşteler püşteler yığıldı kan sel gibi revāne oldu S.

3987 iriştükde: olup S.

3988 tabl-ı āsāyiş urdılar: tabl-ı ārām çalınup S.

3989 İki leşker: -S.

3990 dönüp: dönüp kondılar S.

3991 libāsların: tonların S.

3992 libāsların. tonların S.

3993 giyüp: giydiler S.

3994 karar itdiler: -M, -S.

3995 irte: -M, -Y.

3996 olup yine: oldu yine S.

3997 kurulup: yürüdiler Y, açıldı S.

3998 meydāna: -Y.

3999 āyā bugün meydāna kim gire dirken: -S.

4000 nā-geh-ān: -Y, hemān S.

4001 bahādirān-ı Īrān’dan: Īrān S.

4002 na‘ra urup: -S.

4003 eyledi ve: idüp na‘ra urup S; ve: -Y.

4004 ve: -Y.

4005 silāh-şorluḡ gösterüp ve ‘arz-ı hüner eyleyüp: -S; eyleyüp: eyledi Y.

4006 bir er: -Y; bir: -S.

4007 Anı görenler ḥayrān kaldılar bir de bağıdılar ki: -S; bir de bağıdılar ki: -Y.

4008 Hindistān ‘askerinden: bu kez Hindilerden; ‘askerinden: çerisinden Y.

4009 Çā‘lak-ı tığ-zen: Çālāk-ı tığ M, Çālāk-ı tığ-zen S.

4010 isminde bir er: -Y, -S.

4011 Kayfenūt’a: buña S.

4012 berāber olup: muḡābil olup S; olup: oldılar Y.

4013 söyleşerek azğışdılar: söyleşe söyleşe azğışdılar M, -S.

Ça'lāk-tīg-zen⁴⁰¹⁴ hemān⁴⁰¹⁵ Qayfenūt'a bir⁴⁰¹⁶ kılıc⁴⁰¹⁷ havāle eyledi. Qayfenūt anuñ kılıcuñ⁴⁰¹⁸ men^c idüp⁴⁰¹⁹ yan yana doqunup⁴⁰²⁰ gezerken⁴⁰²¹ buñı⁴⁰²² duvāl⁴⁰²³ kemerinden tutup⁴⁰²⁴ zür idüp kökli dıraht gibi iken⁴⁰²⁵ yirinden qaldırıp öyle⁴⁰²⁶ yire urdı-ki⁴⁰²⁷ āyine göl qurbağası gibi yapıyaşşı olup⁴⁰²⁸ helāk oldu.⁴⁰²⁹ Anuñ ardınca⁴⁰³⁰ biri dağı girdi anı-da helāk eyledi.⁴⁰³¹ Ol gün⁴⁰³² aḥşām olunca⁴⁰³³ yitmiş üç kâfir helāk eyledi.⁴⁰³⁴ Aḥşām irişdi kūs-ı āsāyiş döğüldi⁴⁰³⁵ dön [Y46a]üp qondılar.⁴⁰³⁶ 'Ale's-şabāḥ⁴⁰³⁷ yine at arqasına süvār olup meydāna geldiler naẓar idüp gördiler kim⁴⁰³⁸ Tahmiyāl 'azm-i meydān⁴⁰³⁹ eyleyüp⁴⁰⁴⁰ 'arż-ı hüner eyledi ve⁴⁰⁴¹ mübāriz taleb eyledi.⁴⁰⁴² Hindülardan bir pehlevān 'azm-i meydān eyledi adına Şemāyil-i Hindī dirlerdi ve bir⁴⁰⁴³ gürbüz-i nā-be-kār idi.⁴⁰⁴⁴ Birbirine ḥamle kıldılar⁴⁰⁴⁵ tā⁴⁰⁴⁶ [S52b]

⁴⁰¹⁴ Ça'lāk-tīg-zen: Çālāk-ı tīg M, -S.

⁴⁰¹⁵ hemān: -Y, -S.

⁴⁰¹⁶ bir: -Y.

⁴⁰¹⁷ kılıc: tīg S.

⁴⁰¹⁸ anuñ kılıcuñ: -Y, -S.

⁴⁰¹⁹ idüp: eyleyüp Y.

⁴⁰²⁰ doqunup: toqunup Y.

⁴⁰²¹ yan yana doqunup gezerken: -S.

⁴⁰²² buñı: -M, -Y.

⁴⁰²³ duvāl: -S.

⁴⁰²⁴ tutup: qapup S.

⁴⁰²⁵ zür idüp kökli dıraht gibi iken: -S; iken: -Y.

⁴⁰²⁶ yirinden qaldırıp öyle: -S.

⁴⁰²⁷ öyle yire urdı-ki: urdı Y, S.

⁴⁰²⁸ āyine göl qurbağası gibi yapıyaşşı olup: -S.

⁴⁰²⁹ olup helāk oldu: oldu Y; helāk oldu: ḥurd ḥām eyledi S.

⁴⁰³⁰ Anuñ ardınca: -S.

⁴⁰³¹ Anuñ ardınca biri dağı girdi anı-da helāk eyledi: -M; helāk eyledi: bir tīg urup iki pāre eyledi S.

⁴⁰³² Ol gün: -S.

⁴⁰³³ aḥşām olunca: -M.

⁴⁰³⁴ helāk eyledi: diledi Y, katl eyledi S.

⁴⁰³⁵ irişdi kūs-ı āsāyiş döğüldi: -S.

⁴⁰³⁶ qondılar: qonıldı M.

⁴⁰³⁷ 'Ale's-şabāḥ: irtē S.

⁴⁰³⁸ yine at arqasına süvār olup meydāna geldiler naẓar idüp gördiler kim: -S; idüp gördiler kim: ber-meydān eylediler Y.

⁴⁰³⁹ meydān: meydāna Y.

⁴⁰⁴⁰ eyleyüp: idüp S.

⁴⁰⁴¹ 'arż-ı hüner eyledi ve: hüner gösterüp S; ve: -Y.

⁴⁰⁴² mübāriz taleb eyledi: er diledi S.

⁴⁰⁴³ ve bir: -Y.

⁴⁰⁴⁴ Hindülardan bir pehlevān 'azm-i meydān eyledi adına Şemāyil-i Hindī dirlerdi ve bir gürbüz-i nā-be-kār idi: hemān Şemā' il nām bir hindī S.

⁴⁰⁴⁵ Birbirine ḥamle kıldılar: berāber olup S.

⁴⁰⁴⁶ tā: tā-ki S.

aḥṣām olunca yek-ā-yek⁴⁰⁴⁷ ceng itdiler.⁴⁰⁴⁸ Aṣlā⁴⁰⁴⁹ birbirine zafer bulmadılar. Ol gün böyle geçdi⁴⁰⁵⁰ irtte gün yine⁴⁰⁵¹ meydāna girdiler⁴⁰⁵² cenge başladılar⁴⁰⁵³ aḥirü'l-emr⁴⁰⁵⁴ Taḥmiyāl ol nā-be-kāra⁴⁰⁵⁵ bir gürz ile çarpdı-kim⁴⁰⁵⁶ ḥurde-ḥāṣ⁴⁰⁵⁷ eyledi. Bu kerre⁴⁰⁵⁸ Hindülarda perīṣānluḡ zuhūr idüp⁴⁰⁵⁹ Hind çerisi⁴⁰⁶⁰ bir uğurdan⁴⁰⁶¹ Taḥmiyāl üzerine at sürüp ortaya aldılar.⁴⁰⁶² Īrān 'askeri anı görüp anlar⁴⁰⁶³ daḥı⁴⁰⁶⁴ bir uğurdan⁴⁰⁶⁵ depindiler⁴⁰⁶⁶ iki leṣker⁴⁰⁶⁷ birbirine⁴⁰⁶⁸ girüp⁴⁰⁶⁹ hāy u hüy-ı kār u gīr⁴⁰⁷⁰ evc-i eflāke çıkdı peyveste oldı.⁴⁰⁷¹ Yirüñ bir katı ayak altında gubār olup havāya aḡdı⁴⁰⁷² çukur yirler kan ile dolup⁴⁰⁷³ kan gövdeyi götürür idi⁴⁰⁷⁴ el ayak dülger yongası gibi yıḡıldı⁴⁰⁷⁵ [M 45b] kelleler çakıl⁴⁰⁷⁶ taṣı gibi yuvarlandı.⁴⁰⁷⁷ Taḥmiyāl bir eline⁴⁰⁷⁸ kılıc ve⁴⁰⁷⁹ bir eline⁴⁰⁸⁰ bir kāfir alup kendine⁴⁰⁸¹ siper idüp⁴⁰⁸² ceng iderdi. Kayfenüt

⁴⁰⁴⁷ yek-ā-yek: -S.

⁴⁰⁴⁸ itdiler: idüp S, eylediler Y.

⁴⁰⁴⁹ aṣlā: -Y, -S.

⁴⁰⁵⁰ böyle geçdi: öyle gidüp M, böyle geçüp S.

⁴⁰⁵¹ irtte gün yine: irtte şabāḥ gine S, irtesi Y.

⁴⁰⁵² girdiler: girüp S.

⁴⁰⁵³ cenge başladılar -M, -S.

⁴⁰⁵⁴ aḥirü'l-emr: -S.

⁴⁰⁵⁵ ol nā-be-kāra: buña S.

⁴⁰⁵⁶ ile çarpdı-kim: urup S.

⁴⁰⁵⁷ ḥurde-ḥāṣ: ḥurd S.

⁴⁰⁵⁸ kerre: kez S.

⁴⁰⁵⁹ Hindülarda perīṣānluḡ zuhūr idüp: -Y, -S.

⁴⁰⁶⁰ Hind çerisi: cümlesi M, Hindülar Y.

⁴⁰⁶¹ bir uğurdan: birden S.

⁴⁰⁶² Taḥmiyāl üzerine at sürüp ortaya aldılar: yürüdi S, Taḥmiyāl üzerine sürüp ortaya aldılar Y.

⁴⁰⁶³ anı görüp anlar: -M, -S.

⁴⁰⁶⁴ daḥı: -S.

⁴⁰⁶⁵ bir uğurdan: -M, -S.

⁴⁰⁶⁶ depindiler: -S.

⁴⁰⁶⁷ leṣker: 'asker S.

⁴⁰⁶⁸ birbirine: birbirlerine S.

⁴⁰⁶⁹ girüp: katılup S, -Y.

⁴⁰⁷⁰ hāy u hüy-ı kār u gīr: bir hāy hüy S, hāy hüy kār u gīr Y.

⁴⁰⁷¹ evc-i eflāke çıkdı peyveste oldı: evc-i eflāke peyveste oldı M, oldı S.

⁴⁰⁷² Yirüñ bir katı ayak altında gubār olup havāya aḡdı: gün yüzi tozdan bakır taṣa döndi S.

⁴⁰⁷³ çukur yirler kan ile dolup: çukurlar kan ile dolup S, çukur yirler kanla tolu S.

⁴⁰⁷⁴ kan gövdeyi götürür idi: küştelerden püşteler yıḡıldı S; götürür idi: getürdi Y.

⁴⁰⁷⁵ el ayak dülger yongası gibi yıḡıldı: kol bud yonka gibi döküldi, -M.

⁴⁰⁷⁶ çakıl: çağıl Y.

⁴⁰⁷⁷ kelleler çakıl taṣı gibi yuvarlandı: -S.

⁴⁰⁷⁸ eline: elinde S, M.

⁴⁰⁷⁹ kılıc ve: tiḡ ve S, kılıc Y.

⁴⁰⁸⁰ eline: elinde M.

⁴⁰⁸¹ kendine: -Y, -S.

⁴⁰⁸² idüp: idinüp Y.

dağı kezālik⁴⁰⁸³ ‘Ayn-zār dağı ziyāde⁴⁰⁸⁴ her kaᅅğı⁴⁰⁸⁵ Hindū-yı⁴⁰⁸⁶ āteş-pereste gürz ü kılıc ve nīze ursalar derekāt-ı caᅅimden ğayrı yire gitmezdi.⁴⁰⁸⁷ Īrān ve Tūrān ve⁴⁰⁸⁸ [Y46b] Lākistān⁴⁰⁸⁹ dil-āverleri her biri bir yüzden ceng-i āşūba girdiler.⁴⁰⁹⁰ Hind ‘askerinden nā-geh-ān⁴⁰⁹¹ kütür kütür⁴⁰⁹² taᅅl-ı āsāyiş çaldılar⁴⁰⁹³ iki ‘asker⁴⁰⁹⁴ birbirinden ayrıldılar⁴⁰⁹⁵ dönüp kōndılar. Üc güne deĝin ceng yokdur diyü münādiler nidā eylediler.⁴⁰⁹⁶ Īrān ‘askeri⁴⁰⁹⁷ dağı öyle eylediler ve⁴⁰⁹⁸ meydānda olan küştelere iki cānibden kaldurdılar.⁴⁰⁹⁹ Üc gündēn-şoñra yine⁴¹⁰⁰ cenge mübāşeret olunup⁴¹⁰¹ ceng-i ᅅarbīlere tarralar urup at arkaşına⁴¹⁰² süvār oldılar ve şaflar bağlayup tūrdılar.⁴¹⁰³ Āyā bugün meydāna kim gire dirken⁴¹⁰⁴ Īrān⁴¹⁰⁵ ‘askerinden ol-dem⁴¹⁰⁶ ‘Ayn-zār [S 53a] meydāna at sürüp⁴¹⁰⁷ silāᅅ-şorluᅅ gösterüp mübāriz taleb eyledi. Hemān Hind leşkerinden⁴¹⁰⁸ bir pehlevān yitmiş arış boy⁴¹⁰⁹ çekerdı⁴¹¹⁰ adına Şehlān-ı şemşīr-zen dırāz kaᅅ āhen dest⁴¹¹¹ dirlerdi. ‘Azm-i meydān idüp⁴¹¹² ‘Ayn-zār’a ta‘n-ı nīze ile ‘aşᅅ

⁴⁰⁸³ dağı kezālik: ve S.

⁴⁰⁸⁴ dağı ziyāde: -S; ziyāde: hem-çünān Y.

⁴⁰⁸⁵ her kaᅅğı: her biri S; kaᅅğı: kaᅅğısı Y.

⁴⁰⁸⁶ Hindū-yı: -Y.

⁴⁰⁸⁷ Hindū-yı āteş-pereste gürz ü kılıc ve nīze ursalar derekāt-ı caᅅimden ğayrı yire gitmezdi: ejderᅅā mişāl öyle ceng iderlerdi ki olmaz S.

⁴⁰⁸⁸ ve: -M.

⁴⁰⁸⁹ Lākistān: -M.

⁴⁰⁹⁰ Īrān ve Tūrān ve Lākistān dil-āverleri her biri bir yüzden ceng-i āşūba girdiler: -S.

⁴⁰⁹¹ Hind ‘askerinden nā-geh-ān: Nā-ĝāh Hindi çerisinden Y, Āᅅır Hindīler gördiler olmaz S.

⁴⁰⁹² kütür kütür: -S.

⁴⁰⁹³ çaldılar. çalup S.

⁴⁰⁹⁴ ‘asker: leşker Y, -S.

⁴⁰⁹⁵ birbirinden ayrıldılar: -S.

⁴⁰⁹⁶ Üc güne deĝin ceng yokdur diyü münādiler nidā eylediler: üç-gün ceng olmayup S.

⁴⁰⁹⁷ ‘askeri: çerisi Y.

⁴⁰⁹⁸ Īrān ‘askeri dağı öyle eylediler ve: -S; eylediler ve: itdiler ve Y.

⁴⁰⁹⁹ meydānda olan küştelere iki cānibden kaldurdılar: İki taraᅅdan meydānı pāk idüp S.

⁴¹⁰⁰ Üc gündēn-şoñra yine: ırte şabāᅅ gine S.

⁴¹⁰¹ olunup: idüp Y.

⁴¹⁰² at arkaşına: -Y.

⁴¹⁰³ cenge mübāşeret olunup ceng-i ᅅarbīlere tarralar urup at arkaşına süvār oldılar ve şaflar bağlayup tūrdılar: süvār olup meydān merkezine gelüp ālāylar bağlayup S; ve şaflar bağlayup tūrdılar: ‘azm-i meydan idüp şaf tūrdılar Y.

⁴¹⁰⁴ Āyā bugün meydāna kim gire dirken: -S, -Y.

⁴¹⁰⁵ Īrān: İslām S.

⁴¹⁰⁶ ol-dem: -M, -Y.

⁴¹⁰⁷ meydāna at sürüp: ‘azm-i [S 53a] meydān idüp S, meydāna girüp Y.

⁴¹⁰⁸ Hind leşkerinden: Hindīlerden S.

⁴¹⁰⁹ boy: kaᅅ Y, S.

⁴¹¹⁰ çekerdı: çeker S

⁴¹¹¹ Şehlān-ı şemşīr-zen dırāz kaᅅ āhen dest: Şehlān-ı şemşīr M.

⁴¹¹² idüp: eyledi gelüp Y.

eyledi.⁴¹¹³ Andan⁴¹¹⁴ birbirine hamle kılp⁴¹¹⁵ ol gün tã⁴¹¹⁶ aḥşâm olınca⁴¹¹⁷ nîze cengin⁴¹¹⁸ eylediler.⁴¹¹⁹ Birbirine⁴¹²⁰ zafer bulmadılar vaqtã ki⁴¹²¹ aḥşâm olup yine⁴¹²² dönüp⁴¹²³ kondılar. Şabâh olduḡda yine⁴¹²⁴ ‘Ayn-zâr ile Şehlân-ı şemşîr⁴¹²⁵ yine⁴¹²⁶ meydâna girüp⁴¹²⁷ ol gün⁴¹²⁸ gürz cengine⁴¹²⁹ başladılar.⁴¹³⁰ Netîce-i kelâm⁴¹³¹ ol gün aḥşâm olınca⁴¹³² yek-â-yek ceng idüp birbirlerine zafer bulamayup dönüp⁴¹³³ kondılar. [M46a] Üçünci gün⁴¹³⁴ seherden kãlp⁴¹³⁵ yine ikisi⁴¹³⁶ meydâna girdiler nîze cengine başladılar.⁴¹³⁷ Şehlân ‘Ayn-zâr’a süngü⁴¹³⁸ havâle eyledi⁴¹³⁹ ‘Ayn-zâr var kuvvetin bâzûya virüp⁴¹⁴⁰ Şehlân’uñ⁴¹⁴¹ nîzesin elinden alup yabana atdı. Şehlân-ı mel‘ün⁴¹⁴² hışm idüp⁴¹⁴³ ol-daḥı⁴¹⁴⁴ var kuvvetin bâzûya [Y47a] virüp ‘Ayn-zâr’a⁴¹⁴⁵ bir gürz havâle eyledi-kim⁴¹⁴⁶ görenler ḥayrân oldılar.⁴¹⁴⁷ ‘Ayn-zâr kendü gürzin

⁴¹¹³ ta‘n-ı nîze ile ‘aşk eyledi: -S; ‘aşk eyledi: -Y.

⁴¹¹⁴ Andan: -Y, -S.

⁴¹¹⁵ birbirine hamle kılp: berâber olup S; kılp: idüp Y.

⁴¹¹⁶ tã: -Y, -S.

⁴¹¹⁷ olınca: -Y.

⁴¹¹⁸ nîze cengin: ceng Y, S.

⁴¹¹⁹ eylediler: idüp S.

⁴¹²⁰ Birbirine: birbirlerine Y.

⁴¹²¹ vaqtã ki: -Y.

⁴¹²² Birbirine zafer bulmadılar vaqtã ki aḥşâm olup yine: -S.

⁴¹²³ dönüp: -Y.

⁴¹²⁴ Şabâh olduḡda yine: ‘Ale’ş-şabâh Y, irte gine S.

⁴¹²⁵ ‘Ayn-zâr ile Şehlân-ı şemşîr: -S; şemşîr: şemşîr-zen Y.

⁴¹²⁶ yine: -M.

⁴¹²⁷ girüp: girdiler Y.

⁴¹²⁸ ol gün: -Y, -S.

⁴¹²⁹ gürz cengine: cenge Y, gürz cengin S.

⁴¹³⁰ başladılar: idüp S.

⁴¹³¹ Netîce-i kelâm: -Y.

⁴¹³² ol gün aḥşâm olınca: ol günü daḥı aḥşâm idüp Y.

⁴¹³³ Netîce-i kelâm ol gün aḥşâm olınca yek-â-yek ceng idüp birbirlerine zafer bulamayup dönüp: -S; yek-â-yek ceng idüp birbirlerine zafer bulamayup dönüp: -Y.

⁴¹³⁴ Üçünci gün: irte S.

⁴¹³⁵ seherden kãlp: -S; kãlp: -Y.

⁴¹³⁶ ikisi: -Y.

⁴¹³⁷ yine ikisi meydâna girdiler nîze cengine başladılar: gine birbirine muḡabil olup S.

⁴¹³⁸ süngü: nîze S.

⁴¹³⁹ eyledi: kıldı Y.

⁴¹⁴⁰ var kuvvetin bâzûya virüp: -Y, -S.

⁴¹⁴¹ Şehlân’uñ: bunuñ S.

⁴¹⁴² -ı mel‘ün: -S.

⁴¹⁴³ hışm idüp: ġazaba gelüp S.

⁴¹⁴⁴ ol-daḥı: -Y, -S.

⁴¹⁴⁵ var kuvvetin bâzûya virüp ‘Ayn-zâr’a: ‘Ayn-zâr’a bu kerre kuvvetini bâzûya [Y 47a] götürüp Y.

⁴¹⁴⁶ eyledi-kim: kıldı-kim

⁴¹⁴⁷ var kuvvetin bâzûya virüp ‘Ayn-zâr’a bir gürz havâle eyledi-kim görenler ḥayrân oldılar: -S; görenler ḥayrân oldılar: -Y.

berāber virdi⁴¹⁴⁸ kapup⁴¹⁴⁹ ‘Ayn-zār⁴¹⁵⁰ baş⁴¹⁵¹ kaçırup⁴¹⁵² arķaya aldı sipere⁴¹⁵³
  okındı siper arķasına arķası g gsine⁴¹⁵⁴ g gsi⁴¹⁵⁵ eger hānesine gel p⁴¹⁵⁶ bind gi
 rah su n beli kırılıp ‘Ayn-zār da⁴¹⁵⁷ yıķılıp⁴¹⁵⁸ burnından  c d rt⁴¹⁵⁹  amla ķan geldi.⁴¹⁶⁰
  ehlān hemān at  ı radup⁴¹⁶¹ yat imdi ey⁴¹⁶² nā-be-kār  praĝa yat⁴¹⁶³ diy p
 meydānu ⁴¹⁶⁴ ba ına varup yine⁴¹⁶⁵ d n p na ar  aldı g rdi-kim⁴¹⁶⁶ ‘Ayn-zār  aĝ ve
 selāmet⁴¹⁶⁷ meydān [S 53b] ortasında  urup⁴¹⁶⁸ ider⁴¹⁶⁹ ey  altabān nireye gidersin⁴¹⁷⁰
 diy p durur.⁴¹⁷¹ Hemān  ehlān anı⁴¹⁷² g r p h yrān oldu hele ‘Ayn-zār’a⁴¹⁷³ bir f l
 get rdiler s v r olup  ar u vardı.⁴¹⁷⁴  ehlān yine bir g rz daĝı⁴¹⁷⁵ havāle kıldı⁴¹⁷⁶
 ‘Ayn-zār daĝı⁴¹⁷⁷ men‘ id p⁴¹⁷⁸ nevbet kend ye geld kde⁴¹⁷⁹

Beyt⁴¹⁸⁰

--. -- / --. -- / --. -- / --. --

4148 ‘Ayn-zār kend  g rzin berāber virdi: ‘Ayn-zār daĝı g rz g rz Y, ‘Ayn-zār g rz berāber vir p S.

4149 kapup: -S.

4150 ‘Ayn-zār: -S.

4151 Bu kelime Y n shasında m kerrerd r.

4152 ba  kaçırup: ba ın kaçırup S.

4153 sipere: siperi M.

4154 sipere  okındı siper arķasına arķası g gsine: arkasına S.

4155 g gsi: sine S.

4156 gel p: -Y.

4157 da: -S.

4158 ‘Ayn-zār da yıķılıp: yıķıldı ve Y.

4159 d rt: -Y, -S.

4160 geldi: aĝdı Y.

4161 hemān at  ı radup: -Y, -S.

4162 ey: -S.

4163  praĝa yat: -M, -S.

4164 meydānu : meydān S.

4165 yine: gine Y, -S.

4166  aldı g rdi-kim: id p g rdi S.

4167 ve selāmet: -S.

4168 durup:  urup Y, -S.

4169 ider: -M.

4170 gidersin: -S.

4171 durur:  urur Y.

4172 anı: -Y.

4173 Hemān  ehlān anı g r p h yrān oldu hele ‘Ayn-zār’a: -S.

4174 olup  ar u vardı: oldu S.

4175  ehlān yine bir g rz daĝı: ol-dem iri p  ehlān-ı Hind  bir g rz S; daĝı: -M.

4176 havāle kıldı: havāle eyledi Y, urdı S.

4177 daĝı: -Y, -S.

4178 id p: eyledi Y.

4179 nevbet kend ye geld kde: -S; geld kde: geldi Y.

4180 beyt: -M, -S.

Şavdı mecnûn nevbetin şimdi benem rüsvâ-yı ʿaşk

Kim dimişler her zemân bir ʿaşıkuñ devrânıdur⁴¹⁸¹

diyüp Şehlân'a⁴¹⁸² bir⁴¹⁸³ gürz⁴¹⁸⁴ havâle kıldı⁴¹⁸⁵ Şehlân⁴¹⁸⁶ dağı kendü gürzin⁴¹⁸⁷
berâber virüp⁴¹⁸⁸ gürzden gürze⁴¹⁸⁹ kayup arkasındaki sipere tokındı⁴¹⁹⁰ siper arkasına
arkası⁴¹⁹¹ gögsine gögsi eger hânesine dehâni⁴¹⁹² at başına yapışdı⁴¹⁹³ ağzından
burnından al⁴¹⁹⁴ kan sebil⁴¹⁹⁵ revân oldı⁴¹⁹⁶ ve⁴¹⁹⁷ bindügi⁴¹⁹⁸ atun⁴¹⁹⁹ beli kırılıp
[M46b] yıkıldı.⁴²⁰⁰ ʿAyn-zâr yıl gibi geçüp⁴²⁰¹ meydânun⁴²⁰² başında durdı⁴²⁰³ ne
hâl⁴²⁰⁴ ise örselenüp ayağ üzre tırdı.⁴²⁰⁵ Yüzinün ve gözinün⁴²⁰⁶ kanın silüp⁴²⁰⁷ bir fil
dağı Şehlân'a⁴²⁰⁸ getürdiler [Y47b] hemân⁴²⁰⁹ süvâr olup⁴²¹⁰ ʿazm-i meydân idüp⁴²¹¹

4181 Bu beyit S nüshasında mevcut değildir.

4182 diyüp Şehlân'a: -S.

4183 bir: -Y.

4184 bir gürz: bu kerre bir gürz S.

4185 havâle kıldı: öyle urdı-ki S.

4186 Şehlân: o Y.

4187 dağı kendü gürzin: gürz S; kendü gürzin: -Y.

4188 virüp: virdi Y.

4189 gürze: -M.

4190 gürzden gürze kayup arkasındaki sipere tokındı: -S; tokındı: -M.

4191 siper arkasına arkası: siper arkaya arka S.

4192 dehâni: başı S.

4193 yapışdı: berâber olup S.

4194 al: -Y, -S.

4195 sebil: -M, -S.

4196 oldı: ağıdı Y.

4197 ve: -S.

4198 bindügi: bindigi S.

4199 atun: çâr-pānuñ Y, rahşın S.

4200 yıkıldı: zîr ü zîr oldı S.

4201 yıl gibi geçüp: -S.

4202 meydānuñ: meydān Y, S.

4203 başında durdı: başına tırdı Y, başına gitdi S.

4204 ne hâl: bu kez bu-hâl S; hâl: -Y.

4205 örselenüp ayağ üzre tırdı: yirinden durup S.

4206 ve gözinün: -M.

4207 Yüzinün ve gözinün kanın silüp: -S.

4208 dağı Şehlân'a: -S.

4209 hemân: -S.

4210 olup: oldı S.

4211 ʿazm-i meydān idüp: -S, -Y.

‘Ayn-zār’a⁴²¹² berāber geldükde⁴²¹³ eyitdi⁴²¹⁴ imdi⁴²¹⁵ iki ḥamleñ daḥı vardur eyle nevbet baña degdükde işiñi bitüreyüm didi. ‘Ayn-zār tekrār iki ḥamlede iki filüñ daḥı öldürüp bu kerre nevbet Şehlān’a degdükde eline bir tīg-i āteş-tāb alup⁴²¹⁶ hāy idüp⁴²¹⁷ ‘Ayn-zār’a yüriyüp⁴²¹⁸ eyitdi⁴²¹⁹

Beyt⁴²²⁰

-. _ _ / -. _ _ / -. _ _ / -. _ _

Tīg-i āhı bunca yıldur düşmen içün şaklarum

Kim dimişdür ehl-i dil biñ yıl yarağ bir gün gerek⁴²²¹

diyüp⁴²²² kılıc ḥavāle eyledi.⁴²²³ ‘Ayn-zār daḥı kendü kalkanuñ⁴²²⁴ karşı virüp kılıcuñ muḳābil virdi.⁴²²⁵ Mel‘ünüñ kılıcı anuñ kılıcından [S54a] kaypup⁴²²⁶ siperüñ etegin kesüp andan bıçağ berāber⁴²²⁷ virüp andan⁴²²⁸ daḥı kayup ‘Ayn-zār çekildi⁴²²⁹ bindügi filüñ başına doḳunup⁴²³⁰ iki pāre eyledi⁴²³¹ fil yıkıldı.⁴²³² ‘Ayn-zār kendin⁴²³³ şol-

⁴²¹² ‘Ayn-zār’a: ‘Ayn-zār’da S.

⁴²¹³ geldükde: gelüp Y.

⁴²¹⁴ berāber geldükde eyitdi: -S; eyitdi: -Y.

⁴²¹⁵ imdi: -M.

⁴²¹⁶ vardur eyle nevbet baña degdükde işiñi bitüreyüm didi. ‘Ayn-zār tekrār iki ḥamlede iki filüñ daḥı öldürüp bu kerre nevbet Şehlān’a degdükde eline bir tīg-i āteş-tāb alup: var eyle gör-ki andan saña neylerem didükde ‘Ayn-zār buña iki ḥamle daḥı idüp iki filin daḥı öldürdi andan nevbet Şehlān’a geldi tekrār bir file süvār olup irişüp S, vardur eyle nevbet baña dur didükde ‘Ayn-zār tekrār ḥamlede iki filin daḥı öldürüp bu kerre nevbet Şehlān’a degdükde dördinci filine süvār olup eline bir tīg-i āteş-tāb alup Y.

⁴²¹⁷ hāy idüp: -Y, -S.

⁴²¹⁸ ‘Ayn-zār’a yüriyüp: ‘Ayn-zār üzre yüridi Y, -S.

⁴²¹⁹ eyitdi: -M, -S.

⁴²²⁰ Beyt: -M, -S.

⁴²²¹ Bu beyit S nüshasında mevcut değildir.

⁴²²² diyüp: -S, dimiş Y.

⁴²²³ kılıc ḥavāle eyledi: bir tīg ḥavāle kıldı S.

⁴²²⁴ kalkanuñ: kalkanın Y.

⁴²²⁵ daḥı kendü kalkanuñ karşı virüp kılıcuñ muḳābil virdi: tīgün berāber virüp S; kılıcuñ muḳābil virdi: -Y.

⁴²²⁶ Mel‘ünüñ kılıcı anuñ kılıcından kaypup: tīg tīgden kaypup S.

⁴²²⁷ berāber: -Y.

⁴²²⁸ andan: anı Y.

⁴²²⁹ siperüñ etegin kesüp andan bıçağ berāber virüp andan daḥı kayup ‘Ayn-zār çekildi: -S.

⁴²³⁰ doḳunup: toḳunup Y.

⁴²³¹ bindügi filüñ başına doḳunup iki pāre eyledi: bindügi filin başın yire bırağdı S.

⁴²³² yıkıldı: yıkılıp S.

⁴²³³ kendin: -M, -Y.

kadar⁴²³⁴ pertāb eyledi-kim⁴²³⁵ bir kaç adım giri⁴²³⁶ şıçradı.⁴²³⁷ Tiz Īrān leşkerinden
 ‘Ayn-zār’a⁴²³⁸ Taymūs Şāh kendü⁴²³⁹ atlarından bir at gönderüp⁴²⁴⁰ göreyüm seni ol
 kıtabān ile nice ceng idesin⁴²⁴¹ didi. Çün⁴²⁴² ‘Ayn-zār ol altunlu⁴²⁴³ muraşsa⁴²⁴⁴ atı⁴²⁴⁴
 görüp üzengisin⁴²⁴⁵ öpüp üzerine⁴²⁴⁶ süvār olup ve⁴²⁴⁷ Şehlān’a karşı vardı.⁴²⁴⁸ Şehlān
 tekrār⁴²⁴⁹ iki def⁴²⁵⁰ a kılıc ile⁴²⁵⁰ hamle kıldı bir dağı kıldı⁴²⁵¹ el-kışsa⁴²⁵² ‘Ayn-zār
 bunuñ⁴²⁵³ üç hamlesin dağı bir bir⁴²⁵⁴ men⁴²⁵⁴ idüp nevbet kendüye⁴²⁵⁵ geldükde⁴²⁵⁶
 hemān eline bir tīg-ı hūn-feşān alup⁴²⁵⁷ ol raşş-ı cihān-peymāya maħmūz hār-engiz⁴²⁵⁸
 gösterüp⁴²⁵⁹ Şehlān’a⁴²⁶⁰ [M47a] bir kılıc⁴²⁶¹ [Y48a] ile⁴²⁶² urdı-kim görenler hayrān
 kaldılar. Ammā⁴²⁶³ Şehlān dağı kılıc altından⁴²⁶⁴ siper berāber kıldı.⁴²⁶⁵ ‘Ayn-
 zār’uñ⁴²⁶⁶ kılıcı inüp kılıca doқundi⁴²⁶⁷ iki tīg efī-vār birbirine şarmaşup bileklerin

4234 şol-қadar: -S.

4235 eyledi-kim: idüp S.

4236 giri: uzak Y.

4237 bir kaç adım giri şıçradı: ayağ üzre durdı S.

4238 Tiz Īrān leşkerinden ‘Ayn-zār’a: -S.

4239 kendü: kendi S.

4240 at gönderüp: raşş gönderdi S.

4241 idesin: idersin M.

4242 göreyüm seni ol kıtabān ile nice ceng idesin didi. Çün: -S.

4243 altunlu: altunlu Y.

4244 atı: raşşın S.

4245 üzengisin: üzengüsin Y, rikābın S.

4246 üzerine: -S.

4247 süvār olup ve: gelüp Y, süvā oldukda S.

4248 Şehlān’a karşı vardı: Şehlān irişüp Y.

4249 Şehlān tekrār: -S.

4250 iki def⁴²⁵⁰ a kılıc ile: kılıca hamle kıldı Y, bir tīg S.

4251 bir dağı kıldı: -M, -S.

4252 el-kışsa S.

4253 bunuñ: -M, -Y.

4254 dağı bir bir: -Y, -S.

4255 kendüye: ‘Ayn-zār’a M.

4256 geldükde: gelüp S.

4257 hemān eline bir tīg-ı hūn-feşān alup: -S; alup: -M.

4258 hār-engiz: -M, -S.

4259 gösterüp: idüp irişüp S.

4260 Şehlān’a: -S.

4261 kılıc: tīg S.

4262 ile: öyle S.

4263 görenler hayrān kaldılar. Ammā: -S.

4264 dağı kılıc altından: -S.

4265 siper berāber kıldı: tīg in berāber virüp S.

4266 ‘Ayn-zār’uñ: ‘Ayn-zār’ın M.

4267 doқundi: toқındı Y.

silkdiler.⁴²⁶⁸ Şehlân'ı kılıcı⁴²⁶⁹ iki päre olup andan⁴²⁷⁰ sipere indi anı da iki päre eyledi.⁴²⁷¹ Andan⁴²⁷² Şehlân'ı başına başından kaçına kaçından dişine dişinden döşine döşinden arta қалası қуşıна varınca iki päre eyledi.⁴²⁷³ Ol-dem Şehlân-ı⁴²⁷⁴ şemşir-zen dırâz-қadd âhen-dest cân ber-cehennem ten ber-türâb eyledi.⁴²⁷⁵ İslâm 'askerinden tabl-ı beşâret⁴²⁷⁶ urdılar kâfir 'askerinden melâmet zâhir oldu.⁴²⁷⁷ Keyfâl Hindî anı görüp melûl oldu.⁴²⁷⁸ Hemân hâc-peyker⁴²⁷⁹ 'alemin kendü eliyle depredüp⁴²⁸⁰ Hindûlar⁴²⁸¹ bir uğurdan hücum idüp 'Ayn-zâr üzerine at sürdiler.⁴²⁸² Taymûs Şâh anı görüp emr eyledi⁴²⁸³ yidi iklim leşkeri bir uğurdan hamle eylediler.⁴²⁸⁴ İki cânibden 'asker⁴²⁸⁵ bir ceng-i 'azîm⁴²⁸⁶ eylediler ki⁴²⁸⁷ rûy-ı zemîn⁴²⁸⁸ âdem қanıндan dükkân-ı баққам-фүрüş oldu ve⁴²⁸⁹ [S 54b] hûn-ı küşteğândan ol şahrânuñ hâr-ı muğaylânları nahl-i ergüvân ve⁴²⁹⁰ seng-i hârları la'l-i Bedaḥşân oldu.⁴²⁹¹ Üc gün üç gece bunlar⁴²⁹² cengden⁴²⁹³ diñlenmediler⁴²⁹⁴ dördinci gün қуşluk zemânında Hind

⁴²⁶⁸ 'Ayn-zâr'ın kılıcı inüp kılıca doқundı iki tîğ ef'î-vâr birbirine şarmaşup bileklerin silkdiler: -S.

⁴²⁶⁹ kılıcı: tîği S.

⁴²⁷⁰ andan: -S.

⁴²⁷¹ sipere indi anı da iki päre eyledi: ve siperin iki bölüp S; anı da: -Y.

⁴²⁷² Andan: -S.

⁴²⁷³ Şehlân'ı başına başından kaçına kaçından dişine dişinden döşine döşinden arta қалası қуşıна varınca iki päre eyledi: Şehlâmı iki päre kıldı S.

⁴²⁷⁴ Şehlân-ı: Şehlânıñ Y.

⁴²⁷⁵ Ol-dem Şehlân-ı şemşir-zen dırâz-қadd âhen-dest cân ber-cehennem ten ber-türâb eyledi: -S.

⁴²⁷⁶ tabl-ı beşâret: tabl Y.

⁴²⁷⁷ İslâm 'askerinden tabl-ı beşâret urdılar kâfir 'askerinden melâmet zâhir oldu: İdlâm 'askeri şâz olup kâfirler maḥzûn oldılar S; 'askerinden melâmet zâhir: melûl: M.

⁴²⁷⁸ Keyfâl Hindî anı görüp melûl oldu: -M; anı görüp melûl oldu: -S.

⁴²⁷⁹ Hemân hâc-peyker: -S.

⁴²⁸⁰ 'alemin kendü eliyle depredüp: 'alem tepredüp S.

⁴²⁸¹ Hindûlar: Hindiler Y, S.

⁴²⁸² hücum idüp 'Ayn-zâr üzerine at sürdiler: at sürdiler 'Ayn-zâr üzerine hücum itdiler Y, yürüdiler S.

⁴²⁸³ Taymûs Şâh anı görüp emr eyledi: -S.

⁴²⁸⁴ yidi iklim leşkeri bir uğurdan hamle eylediler: İslâm 'askeri daḥı yürüyüp S.

⁴²⁸⁵ İki cânibden 'asker: -S.

⁴²⁸⁶ ceng-i 'azîm: ceng Y, S.

⁴²⁸⁷ eylediler ki: oldu-ki olmaz S.

⁴²⁸⁸ rûy-ı zemîn: zemîn Y.

⁴²⁸⁹ rûy-ı zemîn âdem қanıндan dükkân-ı баққам-фүрüş oldu ve: ol-dem қан deryâ mişâl aқup S.

⁴²⁹⁰ ve: -Y.

⁴²⁹¹ hûn-ı küşteğândan ol şahrânuñ hâr-ı muğaylânları nahl-i ergüvân ve seng-i hârları la'l-i Bedaḥşân oldu: küştelerden püşteler yığıldı S.

⁴²⁹² bunlar: -M, -S.

⁴²⁹³ cengden: -Y.

⁴²⁹⁴ cengden diñlenmediler: bu minvâl üzre ceng olup S.

leşkerinden ğırıv kopdı⁴²⁹⁵ Hindiler⁴²⁹⁶ yirinden kopardılar iki⁴²⁹⁷ üç fersāh yir girü sürüp kodılar⁴²⁹⁸ nā-gāh anı gördiler-kim⁴²⁹⁹ Hindistān [Y48b] tarafından bir ‘azīm toz⁴³⁰⁰ peydā oldu. Toza bād qarū varup dāmānından girībānına degin iki şakḳ idüp anı gördiler kim⁴³⁰¹ içinden⁴³⁰² dört yüz ‘alem-i muntehā⁴³⁰³ zāhir oldu. Dört-yüz biñ⁴³⁰⁴ [M47b] Segsār ‘askeri ile Cumhūr-i Şīr-ser⁴³⁰⁵ yitişdi.⁴³⁰⁶ İki cānibden⁴³⁰⁷ leşker bunları görüp⁴³⁰⁸ ṭabl-ı āsāyiş⁴³⁰⁹ çaldılar.⁴³¹⁰ Bu Segsārları⁴³¹¹ temāşā ideler zīrā bunlar Segsār görmemişdür.⁴³¹² Ammā⁴³¹³ bunlar bir ‘acā’ib kavm idi-ki⁴³¹⁴ görülmüş degül idi⁴³¹⁵ ve⁴³¹⁶ kadleri uzun⁴³¹⁷ cümleden⁴³¹⁸ küçügi yitmiş arış boy çekerdi⁴³¹⁹ ve boyunları kuş boynu gibi⁴³²⁰ uzun başını⁴³²¹ her ne⁴³²² cānibe isterse döndürürler idi⁴³²³ ve ikişer yüzlüler idi⁴³²⁴ biri⁴³²⁵ insān şüretinde ve biri kelb şüretinde idi.⁴³²⁶

⁴²⁹⁵ dördüncü gün kuşluk zemanında Hind leşkerinden ğırıv kopdı: -S.

⁴²⁹⁶ Hindiler: -M.

⁴²⁹⁷ yirinden kopardılar iki: -S.

⁴²⁹⁸ iki üç fersāh yir girü sürüp kodılar: girüye sürdiler iki üç fersāh yir kodılar Y; yir girü sürüp: yir girüye sürdiler S.

⁴²⁹⁹ gördiler-kim: gördi-kim M; anı gördiler-kim: -S.

⁴³⁰⁰ ‘azīm toz: ğubār S.

⁴³⁰¹ Toza bād qarū varup dāmānından girībānına degin iki şakḳ idüp anı gördiler kim: yakın gelüp S.

⁴³⁰² içinden: içinde M, Y.

⁴³⁰³ -i muntehā: -Y, -S.

⁴³⁰⁴ Dört-yüz biñ: dört kerre yüz biñ S.

⁴³⁰⁵ Cumhūr-i Şīr-ser: Cumhūr-i Şīr M.

⁴³⁰⁶ yitişdi: irişdi S.

⁴³⁰⁷ cānibden: taraftan S.

⁴³⁰⁸ leşker bunları görüp: -S.

⁴³⁰⁹ ṭabl-ı āsāyiş: tabl Y.

⁴³¹⁰ çaldılar: çalınup S.

⁴³¹¹ Bu Segsārları: -S.

⁴³¹² görmemişdür: görmemişlerdi Y, görmemişler idi S.

⁴³¹³ Ammā: zīrā S.

⁴³¹⁴ ki: -S.

⁴³¹⁵ idi: -M.

⁴³¹⁶ ve: -Y.

⁴³¹⁷ görülmüş degül idi ve kadleri uzun: -S.

⁴³¹⁸ cümleden: cümlesinüñ S.

⁴³¹⁹ boy çekerdi: idi Y, kad çekerdi S.

⁴³²⁰ kuş boynu gibi: -S.

⁴³²¹ başını: ve başları S.

⁴³²² ne: -Y.

⁴³²³ döndürürler idi: döndürürler Y, dönerdi S.

⁴³²⁴ yüzlüler idi: yüzleri var S.

⁴³²⁵ yüzlüler idi biri: yüzleri birisi Y.

⁴³²⁶ idi: -Y, -M.

Gülmek⁴³²⁷ maḥallinde⁴³²⁸ insān şüretiyle⁴³²⁹ gülüp oynarlar⁴³³⁰ ve hışm u ğāzab⁴³³¹ vaktinde⁴³³² kelb şüretin ızhār iderlerdi⁴³³³ görenüñ ‘aqlı başında[n]⁴³³⁴ giderdi⁴³³⁵ ve kiminüñ üç dört başı var altı yidi⁴³³⁶ eli var ve⁴³³⁷ ādem etin⁴³³⁸ yirlerdi ve bunların⁴³³⁹ meskeni⁴³⁴⁰ Kūh-ı Qāf etegi [S55a] idi⁴³⁴¹ ve cengleri muḥālif idi. İşte⁴³⁴² bunlar daḥı⁴³⁴³ gelüp yitişdiler ve⁴³⁴⁴ şāf bağlayup durdılar.⁴³⁴⁵ Andan yine⁴³⁴⁶ meydān ārāste olup⁴³⁴⁷ āyā⁴³⁴⁸ bugün⁴³⁴⁹ meydāna kim gire varluk hünerin kim göstere⁴³⁵⁰ didüklerinde⁴³⁵¹ İrān ‘askerinden ‘Ayn-zār ‘azm-i meydān eyledi. Segsār leşkerinden er⁴³⁵² taleb eyledi⁴³⁵³ eyitdi⁴³⁵⁴ ey⁴³⁵⁵ nā-be-kārlar dāmen-i Kūh-ı Qāf’dan Ber-Şiş-i [Y49a] Qabırğa Hindiye⁴³⁵⁶ aldanup anuñ söziyle rub^c u⁴³⁵⁷ meskūna⁴³⁵⁸ geldiñüz ki ādem etin yiyesüñüz⁴³⁵⁹ gelin imdi⁴³⁶⁰ ey⁴³⁶¹ mel‘ünlar meydāna girin⁴³⁶² size kendü

4327 Gülmek: şādılık Y, şāzılık S.

4328 maḥallinde: vaktinde S.

4329 şüretiyle: şüretinde M.

4330 oynarlar: oynarlardı S.

4331 u ğāzab: -Y, -S.

4332 vaktinde: maḥalinde Y, S.

4333 iderlerdi: idüp Y, ider M.

4334 başında[n]: -Y.

4335 görenüñ ‘aqlı başında[n] giderdi: -S.

4336 yidi: -S.

4337 ve: -Y.

4338 etin: eti S.

4339 bunların: bunlar S.

4340 meskeni: -S.

4341 etegi idi: eteginde olurlardı: S.

4342 işte: çün S.

4343 daḥı: -S.

4344 yitişdiler ve: -S; ve: -Y.

4345 durdılar: tırdılar Y.

4346 Andan yine: çün gine S.

4347 ārāste olup: açılup S.

4348 āyā: ‘aceb S.

4349 bugün: -S.

4350 varluk hünerin kim göstere: -Y, -S.

4351 didüklerinde: didükde S.

4352 er: mübāriz Y.

4353 eyledi: kıldı Y.

4354 Segsār leşkerinden er taleb eyledi eyitdi: na ‘rā urup urup Segsārlara eyitdi S.

4355 ey: -Y.

4356 Ber-Şiş-i Qabırğa Hindiye: Ber-Hindī Şiş Qabırğa’ya Y; dāmen-i Kūh-ı Qāf’dan Ber-Şiş-i Qabırğa Hindiye: bir ālāy Hindilere S.

4357 u: -Y.

4358 anuñ söziyle rub‘ u meskūna: Kūh-ı Kāf’dan S.

4359 etin yiyesüñüz: eti yiyesiz Y, S.

4360 gelin imdi: -Y, -S.

4361 ey: -S.

4362 girin: gelüñ Y, S.

etiñüzi yidüreyüm didi.⁴³⁶³ Bu tarafından⁴³⁶⁴ Segsâr sultānı Cumhūr-ı Şîr-ser āhen-ķabā dağı Keyfāl-i Hindū⁴³⁶⁵ ķatına gelüp eyitdi ey şāh-ı Hindistān⁴³⁶⁶ ol meydānda duran⁴³⁶⁷ nā-be-kāra kim dirler didi⁴³⁶⁸ Keyfāl Şāh⁴³⁶⁹ eyitdi yā Cumhūr⁴³⁷⁰ ol meydānda tūran⁴³⁷¹ kimseye⁴³⁷² ‘Ayn-zār dirler⁴³⁷³ Tāymūs Şāh’uñ pāy-ı taht pehlevānidur gāyet⁴³⁷⁴ gürbüz dil-āverdür⁴³⁷⁵ didükde hemān⁴³⁷⁶ Cumhūr-ı Şîr-ser⁴³⁷⁷ baş ķaldırıp Kāvus-ı Çehār-dest nāmında⁴³⁷⁸ bir menķāle mel‘ün⁴³⁷⁹ pehlevānı var idi. Aña emr eyledi-kim⁴³⁸⁰ meydāna girüp ‘Ayn-zār’uñ⁴³⁸¹ haķķından gele.⁴³⁸² Hemān ol mel‘ün dağı⁴³⁸³ meydāna fil sürüp [S55b] ne selām ve ne fetḥ-i kelām⁴³⁸⁴ ‘Ayn-zār’a bir müntehā⁴³⁸⁵ gürz havāle eyledi⁴³⁸⁶ ‘Ayn-zār dağı⁴³⁸⁷ men‘ eyledi ve⁴³⁸⁸ kendü gürzin aña havāle ķıldı.⁴³⁸⁹ Ol mel‘ün-ı merdāne⁴³⁹⁰ dağı men‘ eyleyüp⁴³⁹¹ ikinci def‘a el [M48a] kılıca urup⁴³⁹² ‘Ayn-zār’a⁴³⁹³ kılıc havāle eyledi.⁴³⁹⁴ ‘Ayn-zār⁴³⁹⁵ anı⁴³⁹⁶

⁴³⁶³ kendü etiñüzi yidüreyüm didi: ben göstereyüm didükde S.

⁴³⁶⁴ Bu tarafından: bu kez S.

⁴³⁶⁵ Hindū: Hindī S.

⁴³⁶⁶ Hindistān: Hind S.

⁴³⁶⁷ duran: tūran Y.

⁴³⁶⁸ didi: -Y, -M.

⁴³⁶⁹ Şāh: Hindī Y, Şāh’dur S.

⁴³⁷⁰ yā Cumhūr: -S.

⁴³⁷¹ yā Cumhūr ol meydānda tūran: -Y; tūran: duran S.

⁴³⁷² kimseye: -M, -Y.

⁴³⁷³ ‘Ayn-zār dirler: -Y.

⁴³⁷⁴ gāyet: -Y, -S.

⁴³⁷⁵ gürbüz dil-āverdür: gürbüzdür Y, -S.

⁴³⁷⁶ hemān: -S.

⁴³⁷⁷ ser: -M.

⁴³⁷⁸ nāmında: nām S.

⁴³⁷⁹ mel‘ün: la‘ın S.

⁴³⁸⁰ eyledi-kim: idüp S.

⁴³⁸¹ ‘Ayn-zār’uñ: ‘Ayn-zār’ın M.

⁴³⁸² meydāna girüp ‘Ayn-zār’uñ haķķından gele: -S.

⁴³⁸³ Hemān ol mel‘ün dağı: ol-da S.

⁴³⁸⁴ ne selām ve ne fetḥ-i kelām: -S.

⁴³⁸⁵ müntehā: -S.

⁴³⁸⁶ eyledi: ķıldı S.

⁴³⁸⁷ dağı: -Y, -S.

⁴³⁸⁸ eyledi ve: idüp Y, S.

⁴³⁸⁹ kendü gürzin aña havāle ķıldı: ol-da bir gürz urdı S.

⁴³⁹⁰ mel‘ün-ı merdāne: -Y, la‘ın S.

⁴³⁹¹ eyleyüp: idüp Y, S.

⁴³⁹² el kılıca urup: -S.

⁴³⁹³ ‘Ayn-zār’a: -S.

⁴³⁹⁴ kılıc havāle eyledi: tīg havāle idüp S.

⁴³⁹⁵ ‘Ayn-zār: -M, -Y.

⁴³⁹⁶ anı: -S.

men^c idüp⁴³⁹⁷ bu kez nevbet kendüye gelüp⁴³⁹⁸ kendüsi dağı ol nā-be-kāra⁴³⁹⁹ bir tīg-ı
āteş-tāb depre⁴⁴⁰⁰ öyle çāldı-kim⁴⁴⁰¹ kâf-ı nāfına varınca degin⁴⁴⁰² la'ini⁴⁴⁰³ iki pāre
kıldı.⁴⁴⁰⁴ Anı görüp Segsār 'askeri giriv çopardılar⁴⁴⁰⁵ ve bir Segsār dağı girdi bir kılıc
ile⁴⁴⁰⁶ anı dağı helāk eyledi.⁴⁴⁰⁷ Ol⁴⁴⁰⁸ gün aḥşām olunca 'Ayn-zār seksen dāne
Segsārı⁴⁴⁰⁹ toprağa bırağdı.⁴⁴¹⁰ Keyfāl Şāh eyitdi yā Cumhūr Şāh bu nā-be-kār bizüm
dağı çok ādemümüzü helāk eylemişdür didi.⁴⁴¹¹ Aḥşām dağı irişdi⁴⁴¹² emr [Y49b]
eylediler⁴⁴¹³ ṭabl-ı ārām çaldılar⁴⁴¹⁴ iki leşker⁴⁴¹⁵ dönüp kondılar. Ol gice⁴⁴¹⁶ Cumhūr
ile Keyfāl oturup 'işret iderken⁴⁴¹⁷ 'Ayn-zār'ın pehlevānluğın medḥ iderlerdi⁴⁴¹⁸
meger Cumhūr'ın bir 'ayyārı var idi adına Şehrüz-ı Gerden-keş dirler idi. Ayağ üzre
kaḥkup⁴⁴¹⁹ eyitdi ey şāhlar ben varup 'Ayn-zār didükleri eri⁴⁴²⁰ uğrulatoryu getürsem⁴⁴²¹
baña ne iḥsān idersinüz⁴⁴²² didükde⁴⁴²³ Keyfāl Hindī⁴⁴²⁴ eyitdi⁴⁴²⁵ ey⁴⁴²⁶ 'ayyār eger

⁴³⁹⁷ ikinci def'a el kılıca urup 'Ayn-zār'a kılıc havāle eyledi. Anı men^c idüp: -Y.

⁴³⁹⁸ bu kez nevbet kendüye gelüp: -M, -Y.

⁴³⁹⁹ kendüsi dağı ol nā-be-kāra: -S.

⁴⁴⁰⁰ depre: vire M.

⁴⁴⁰¹ bir tīg-ı āteş-tāb depre öyle çāldı-kim: bir tīg urup S.

⁴⁴⁰² kâf-ı nāfına varınca degin: -S.

⁴⁴⁰³ la'ini: -M, -Y.

⁴⁴⁰⁴ kıldı: eyledi S.

⁴⁴⁰⁵ Anı görüp Segsār 'askeri giriv çopardılar: -S.

⁴⁴⁰⁶ ve bir Segsār dağı girdi bir kılıc ile: andan bir dağı girüp S; bir kılıc ile: -M.

⁴⁴⁰⁷ anı dağı helāk eyledi: anı-da helāk itdi S.

⁴⁴⁰⁸ Ol: o Y.

⁴⁴⁰⁹ Segsārı: -Y.

⁴⁴¹⁰ Ol gün aḥşām olunca 'Ayn-zār seksen dāne Segsārı toprağa bırağdı: 'Ayn-zār ol-gün aḥşām olunca seksen dāne Segsārı helāk eyledi S.

⁴⁴¹¹ Keyfāl Şāh eyitdi yā Cumhūr Şāh bu nā-be-kār bizüm dağı çok ādemümüzü helāk eylemişdür didi: -S.

⁴⁴¹² Aḥşām dağı irişdi: aḥşām olup S.

⁴⁴¹³ emr eylediler: -S.

⁴⁴¹⁴ çaldılar: urup S.

⁴⁴¹⁵ iki leşker: -S.

⁴⁴¹⁶ gice: gice meclis S.

⁴⁴¹⁷ oturup 'işret iderken: -M, meclis çurup 'ayş iderken Y.

⁴⁴¹⁸ iderlerdi: itdiler S.

⁴⁴¹⁹ kaḥkup: durup S, çurup Y.

⁴⁴²⁰ didükleri eri: didigünzüzi Y.

⁴⁴²¹ ey şāhlar ben varup 'Ayn-zār didükleri eri uğrulatoryu getürsem: eger emr idersenüz ben varup 'Ayn-zārı uğrulatoryu getürem S; uğrulatoryu: -Y.

⁴⁴²² idersinüz: iderdinüz M, Y.

⁴⁴²³ didükde: didi S.

⁴⁴²⁴ Hindī: -S, -M.

⁴⁴²⁵ eyitdi: ider S.

⁴⁴²⁶ ey: -S.

sen⁴⁴²⁷ bu işi başa çıkarursan üstümde⁴⁴²⁸ her ne var ise cümle⁴⁴²⁹ senüñ olsun [S56a] didi⁴⁴³⁰ Şehrüz gördi-kim Keyfāl Şāh Cumhūr'a ziyāfet eylemiş idi ve⁴⁴³¹ bunuñ⁴⁴³² üzerinde olan eşbābı⁴⁴³³ 'arz aḥşām[1] için idi⁴⁴³⁴ yidi ıqlım pādişāhı⁴⁴³⁵ ḥarācı deger idi 'ayyār⁴⁴³⁶ eyitdi ey şāh imdi⁴⁴³⁷ 'ahd eyle kim ben gelince⁴⁴³⁸ üzerindeki⁴⁴³⁹ eşbābı⁴⁴⁴⁰ değışdürmeyesin.⁴⁴⁴¹ Keyfāl Şāh daḥı⁴⁴⁴² gülüp eyitdi⁴⁴⁴³ ey uğrı baña deñizdeki balığı şatarsın hele edā-yı hızm̄et eyle andan ḥaḳkuñ taleb kıl⁴⁴⁴⁴ didi 'ayyār eyitdi⁴⁴⁴⁵ şāhum ben daḥı bileyüm [M48b] aña göre sa'y ideyüm⁴⁴⁴⁶ didi. Keyfāl Şāh⁴⁴⁴⁷ eyitdi işte efendüñ Cumhūr⁴⁴⁴⁸ baña kefil olsun⁴⁴⁴⁹ didi. 'Ayyār eyitdi ben efendüm Cumhūr'uñ⁴⁴⁵⁰ kefāletin dutmam⁴⁴⁵¹ zīrā⁴⁴⁵² ben anuñla söyleşmege kādır degülem velī⁴⁴⁵³ baña bir mührlü temessük vir didi.⁴⁴⁵⁴ Ḥ'āh u nā-ḥ'āh⁴⁴⁵⁵ Keyfāl Şāh'dan bir⁴⁴⁵⁶ mührlü⁴⁴⁵⁷ temessük aldı. Andan etek⁴⁴⁵⁸ der-miyān idüp [Y50a] şeb-

4427 sen: -M, -Y.

4428 işi başa çıkarursan üstümde: idersen üzerimde S.

4429 cümle: -M.

4430 didi: -M.

4431 Keyfāl Şāh Cumhūr'a ziyāfet eylemiş idi ve: -S; ve: -Y.

4432 bunuñ: -M, -Y.

4433 eşbābı: eşvābı M.

4434 eşbābı 'arz aḥşām[1] için idi: -S.

4435 pādişāhı: -S.

4436 'ayyār: -M, -Y.

4437 imdi: -S.

4438 kim ben gelince: -S.

4439 üzerindeki: üzerüñde olan S.

4440 eşbābı: eşvābı M.

4441 değışdürmeyesin: değışdürme M.

4442 Şāh daḥı: -S; Şāh: -Y.

4443 eyitdi: itdi Y.

4444 ey uğrı baña deñizdeki balığı şatarsın hele edā-yı hızm̄et eyle andan ḥaḳkuñ taleb kıl: 'ayyār deñizde balık bāzār idersin S.

4445 eyitdi: -S.

4446 sa'y ideyüm: iş idem S.

4447 Şāh: -S, -Y.

4448 Cumhūr: -M, -Y.

4449 olsun: olmasun S.

4450 efendüm Cumhūr'uñ: efendimüñ S, Y.

4451 dutmam: tutmam S, Y.

4452 zīrā: -S.

4453 velī: hemān S.

4454 didi: diyüp S.

4455 Ḥ'āh u nā-ḥ'āh: -S.

4456 bir: -M.

4457 mührlü: -M, -S.

4458 etek: d[ā]men Y.

revānī tonlar giyüp⁴⁴⁵⁹ Īrān leşkerine ‘azm eyledi.⁴⁴⁶⁰ ‘Ayn-zār’uñ bār-gāhına gelüp
hancer ile⁴⁴⁶¹ çaderin ardın yırtup içerü girdi.⁴⁴⁶² Bir eline⁴⁴⁶³ hancer ve bir eline⁴⁴⁶⁴
dārū-yı hūş-ber alup ‘Ayn-zār’uñ üstine geldi⁴⁴⁶⁵ ‘Ayn-zār dağı gündüz bī-tāb olmuş
idi ol-zemān uykuda iken⁴⁴⁶⁶ dārū-yı hūş-beri⁴⁴⁶⁷ burnına tutup⁴⁴⁶⁸ ‘aqlın aldı.⁴⁴⁶⁹
Andan yorğanına şarup yüklendi ve bār-gāhdan nihān olup çıkup⁴⁴⁷⁰ Hindistān
leşkerine⁴⁴⁷¹ geldi. Henüz bunlar⁴⁴⁷² dağı⁴⁴⁷³ ‘ayş u nūşda iken⁴⁴⁷⁴ [S56b] ‘ayyār içerü
girdi.⁴⁴⁷⁵ ‘Ayn-zār’ı arkasından⁴⁴⁷⁶ yire kōdı. Keyfāl Şāh anı görüp taḥsīn kıldı ve⁴⁴⁷⁷
‘ahdine vefā idüp⁴⁴⁷⁸ üzerinde⁴⁴⁷⁹ olan hıl‘at-ı pādişāh-āneyi⁴⁴⁸⁰ ‘ayyāra bağışladı.⁴⁴⁸¹
Andan⁴⁴⁸² ‘Ayn-zār’ı ḥabse emr eyledi⁴⁴⁸³ andan qarār eylediler⁴⁴⁸⁴ çün ol gice geçüp
şabāḥ oldu.

Beyt⁴⁴⁸⁵

__ . / _ . . . / . _ _ . / _ . _

Devrān ki ḥādişātla her gice yüklüdür

-
- 4459 etek der-miyān idüp şeb-revānī tonlar giyüp: anda tebdīl şüret olup S.
4460 ‘azm eyledi: geldi S.
4461 bār-gāhına gelüp hancer ile: -S.
4462 çaderin ardın yırtup içerü girdi: çādırın yarup S.
4463 eline: elinde M.
4464 eline: elinde M.
4465 üstine geldi: -S.
4466 ‘Ayn-zār dağı gündüz bī-tāb olmuş idi ol-zemān uykuda iken: -S, -Y.
4467 hūş-beri: -Y.
4468 dārū-yı hūş-beri burnına tutup: burnuna dārūyı koqladup S; tutup: tıtdı Y.
4469 aldın: alup S.
4470 Andan yorğanına şarup yüklendi ve bār-gāhdan nihān olup çıkup: omzuna urup ‘azm idüp S; nihān
olup çıkup: nihānı çıkup Y.
4471 Hindistān leşkerine: Hindistān ‘askerine S, ‘azm-i leşker eyleyüp Y.
4472 bunlar: anlar Y.
4473 dağı: -S.
4474 ‘ayş u nūşda iken: meclis başına otururken S.
4475 ‘ayyār içerü girdi: getürüp S.
4476 arkasından: -S.
4477 anı görüp taḥsīn kıldı ve: ḥayrān olup S.
4478 ‘ahdine vefā idüp: -S.
4479 üzerinde: arkasında S.
4480 hıl‘at-ı pādişāh-āneyi: libās-ı fāḥireyi S, hıl‘at-ı ḥākāniyeyi Y.
4481 bağışladı: bağış idüp S.
4482 Andan: -S.
4483 ḥabse emr eyledi: ḥabs eyledi S.
4484 andan qarār eylediler: -M, -S.
4485 Beyt: -S.

Gün doğmadan⁴⁴⁸⁶ neler doğa⁴⁴⁸⁷ kim bile nā-geh-ān⁴⁴⁸⁸

İki ‘asker yirlerinden alkup ceng tedārūkin görmege başladılar.4489 Ol maalde ‘Ayn-zār’uñ āderinde4490 bir feryād opup nedür görūñ didüklerinde4491 [M49a] gelüp4492 aymūs āh’a haber virdiler kim4493 bu gice ‘Ayn-zār4494 bār-gāhından gā’ib olmu4495 didiler ünkü4496 aymūs āh hālden4497 haber-dār oldu asāvete batup gōñline hāv f geldi eyitdi eyvāh4498 bu nā-be-kārların daı ‘ayyārı4499 var imi diyüp eleme dūdı.4500 Bunlar bu gāmda iken nā-gāh Segsār ‘askerinden ve Hindistān ‘askerinden4501 abl-ı beāret engi [Y50b] adā virdi.4502 Andan yine4503 iki cānibden4504 ‘azm-i meydān idüp4505 aflar balayup durdılar.4506 Hemān4507 bir Segsār meydāna girüp4508 na‘ra urup eyitdi ey nā-be-kār İrāniler4509 ite ‘Ayn-zār’ıñuz esİR oldu4510 didi. Anı iidüp4511 Tahmiyāl ‘azm-i meydān eyledi4512 ol

---

4486 doğmadan: oğmadan Y.

4487 doğa: oға Y.

4488 Bu beyit S nüshasında mevcut deildir.

4489 İki ‘asker yirlerinden alkup ceng tedārūkin görmege başladılar: -S.

4490 āderinde: oağında Y.

4491 Ol maalde ‘Ayn-zār’uñ āderinde bir feryād opup nedür görūñ didüklerinde: gördiler ‘Ayn-zār bār-gāhında yok feryād idüp S.

4492 gelüp: -M, -Y.

4493 kim: -S.

4494 bu gice ‘Ayn-zār: ‘Ayn-zār bu gice S.

4495 olmu: oldu S.

4496 ünkü: -S.

4497 hālden: hālinden S, M.

4498 eyitdi eyvāh: -Y.

4499 daı ‘ayyārı: ‘ayyārı daı Y.

4500 hālinden haber-dār oldu asāvete batup gōñline hāv f geldi eyitdi eyvāh bu nā-be-kārların daı ‘ayyārı var imi diyüp eleme dūdı: elem üzre oldu hāvfa dūdı S.

4501 Segsār ‘askerinden ve Hindistān ‘askerinden: Segsār ve Hindī ‘askerinden Y.

4502 Bunlar bu gāmda iken nā-gāh Segsār ‘askerinden ve Hindistān ‘askerinden abl-ı beāret engi adā virdi: ol-dem Hindiler tarafından abl-ı beāret alındı S; adā virdi: adāı ıkdı Y.

4503 Andan yine: -M.

4504 cānibden: ‘asker S.

4505 ‘azm-i meydān idüp: meydān kenārına gelüp S.

4506 durdılar: -S, -Y.

4507 Hemān: -S.

4508 meydāna girüp: ‘azm-i meydān idüp S.

4509 İrāniler. -S.

4510 ite ‘Ayn-zār’ıñuz esİR oldu: ‘Ayn-zār’ı esİR itdük S, ite ‘Ayn-zār’ıñuzı esİR itdük Y.

4511 Anı iidüp: andan S.

4512 eyledi: idüp S.

mel'ūna⁴⁵¹³ muḳābil olup eyitdi⁴⁵¹⁴ ey ḥā'in-i bed-endiṣ ne ġarrālanursın⁴⁵¹⁵ siz anı⁴⁵¹⁶ erlūkle-mi dutdiñuz⁴⁵¹⁷ 'ayyār eliyle uğurlamışsuñuz eger siz⁴⁵¹⁸ er olaydiñuz⁴⁵¹⁹ meydān yüzinde esīr iderdiñüz⁴⁵²⁰ diyüp birbirine ḥamle kıldılar.⁴⁵²¹ Taḥmiyāl aña⁴⁵²² bir nīze urup⁴⁵²³ baġrından bir ḳulac miḳdār yalmān gösterdi cān virdi.⁴⁵²⁴ [S57a] anuñ ardınca biri daḥı girdi anı-da helāk eyledi⁴⁵²⁵ biri daḥı girdi anı-da öldürdi⁴⁵²⁶ ol gün ḳuşluḳ vaḳtine degin⁴⁵²⁷ on yidi kāfir⁴⁵²⁸ öldürdi.⁴⁵²⁹ Segsār 'askeri⁴⁵³⁰ bunı görüp⁴⁵³¹ bir uğurdan Taḥmiyāl üzerine yüridiler anı görüp Īrān 'askeri daḥı cümlesi ḥamle kıldılar.⁴⁵³² İki 'asker birbirine⁴⁵³³ ḳarılıp ḳatıldı⁴⁵³⁴ yirin bir ḳatı havāya penbe⁴⁵³⁵ miṣāl atılup⁴⁵³⁶ tozdan⁴⁵³⁷ güneşüñ yüzine perde tütuldu.⁴⁵³⁸ Ḳan gövdeyi götürdi.⁴⁵³⁹ Aḳ at ḳara at şaru at⁴⁵⁴⁰ yek-reng olup ḳoca ile yigit hem-reng oldu.⁴⁵⁴¹ [M49b] Ammā⁴⁵⁴²

---

⁴⁵¹³ ol mel'ūna: -S.

⁴⁵¹⁴ eyitdi: -Y.

⁴⁵¹⁵ ġarrālanursın: maġrūrlanursın S.

⁴⁵¹⁶ ey ḥā'in-i bed-endiṣ ne maġrūrlanursın siz anı: yā mel'ūn niye ġarrālanursın ol pehlenānı siz S.

⁴⁵¹⁷ dutdiñuz: tutdiñuz S.

⁴⁵¹⁸ siz anı erlūkle-mi dutdiñuz 'ayyār eliyle uğurlamışsuñuz eger siz: -Y.

⁴⁵¹⁹ olaydiñuz: oldiñuz Y.

⁴⁵²⁰ uğurlamışsuñuz eger siz er olaydiñuz meydān yüzinde esīr iderdiñüz: uğurladiñuz S; esīr iderdiñüz: itmek gerek idiñüz Y.

⁴⁵²¹ kıldılar: idüp S.

⁴⁵²² aña: buña S.

⁴⁵²³ urup: ḥavāle eyledi-ki Y.

⁴⁵²⁴ baġrından bir ḳulac miḳdār yalmān gösterdi cān virdi: arḳasından çıḳdı S.

⁴⁵²⁵ anuñ ardınca biri daḥı girdi anı-da helāk eyledi: andan biri daḥı girdi anı-da helāk idüp S, anuñ ardınca bir daḥı helāk eyledi M.

⁴⁵²⁶ biri daḥı girdi anı-da öldürdi: -M, -S.

⁴⁵²⁷ ol gün ḳuşluḳ vaḳtine degin: ḳuşluḳ olınca S, ḳuşluḳ vaḳti olınca Y.

⁴⁵²⁸ kāfir: nā-be-kārı Y.

⁴⁵²⁹ öldürdi: helāk eyledi S, topraġa bıraḳdı Y.

⁴⁵³⁰ Segsār 'askeri: Segsārılar Y.

⁴⁵³¹ görüp: göricek Y.

⁴⁵³² Segsār 'askeri bunı görüp bir uğurdan Taḥmiyāl üzerine yüridiler anı görüp Īrān 'askeri daḥı cümlesi ḥamle kıldılar: ol-dem birden cümlesi yürüyüp S.

⁴⁵³³ birbirine: -S.

⁴⁵³⁴ ḳarılıp ḳatıldı: ḳatılup M, ḳatılup ḳarıldı Y.

⁴⁵³⁵ yirin bir ḳatı havāya penbe: -M, bir penbe Y.

⁴⁵³⁶ atılup: atıldı S.

⁴⁵³⁷ tozdan: -M, -Y.

⁴⁵³⁸ güneşüñ yüzine perde tütuldu: gün yüzi baḳır taşa döndi S; tütuldu: tütüdü M.

⁴⁵³⁹ Ḳan gövdeyi götürdi: -M, -Y.

⁴⁵⁴⁰ şaru at: -Y.

⁴⁵⁴¹ Aḳ at ḳara at şaru at yek-reng olup ḳoca ile yigit hem-reng oldu: -S.

⁴⁵⁴² Ammā: bu kez S.

Taḥmiyāl üzerine nice yüz⁴⁵⁴³ bin Segsār ve Hindistān ‘askeri⁴⁵⁴⁴ üşüp⁴⁵⁴⁵ kemendler atup giriftār eylediler.⁴⁵⁴⁶ Ol haber Ṭaymūs Şāh’a gelüp şāh melül olup emr eyledi leşker-i Īrān bir uğurdan yürüdiler.⁴⁵⁴⁷ Gerd [ü]⁴⁵⁴⁸ ğubār ‘ālemi tutdı⁴⁵⁴⁹ ceng āteşi [Y51a] ‘alevlendi.⁴⁵⁵⁰ Aḥşām oldı ṭabl-ı āsāyiş çalınmadı cengi giceye ulaşırdılar şabāḥa degin ceng oldı.⁴⁵⁵¹ Gice buñlar⁴⁵⁵² bu cengde iken Ṭaymūs Şāh ayyārların cem‘ idüp eyitdi ey nā-be-kārlar işte anlaruñ⁴⁵⁵³ ‘ayyārları var imiş⁴⁵⁵⁴ bizim ādemlerimüzi⁴⁵⁵⁵ uğurladılar siz daḥı varup ‘Ayn-zār’ı getürmek gereksiz didükde⁴⁵⁵⁶ ‘ayyārlar daḥı⁴⁵⁵⁷ baş koyup⁴⁵⁵⁸ ayak getürüp⁴⁵⁵⁹ revāne oldılar. Herkes cengde iken ḥabs-ḥāne çāderine gelüp⁴⁵⁶⁰ fırsat [S57b] bulup⁴⁵⁶¹ bunlar daḥı⁴⁵⁶² ‘Ayn-zār ile Taḥmiyāl’i bend ü zindāndan⁴⁵⁶³ ḥalāş eylediler ve birer at getürüp bindirüp⁴⁵⁶⁴ ceng ālātı daḥı getürdiler. Bunlardur ceng ālātına⁴⁵⁶⁵ müstağrak olup atlara bindiler ve⁴⁵⁶⁶ kendülerin cenge urdılar ve eyitdiler⁴⁵⁶⁷ benem Ayn-zār ve benem Taḥmiyāl diyüp cenge girdiler. Īrān tarafından daḥı pehlevānlar⁴⁵⁶⁸ na‘ra urup benem Ḳayfenüt benem Sehīl diyüp her biri kendü nāmın

---

⁴⁵⁴³ yüz: -S.

⁴⁵⁴⁴ Segsār ve Hindistān ‘askeri: Hindīler S; ‘askeri: çerīsi Y.

⁴⁵⁴⁵ üşüp: -Y.

⁴⁵⁴⁶ eylediler: itdiler S.

⁴⁵⁴⁷ Ol haber Ṭaymūs Şāh’a gelüp şāh melül olup emr eyledi leşker-i Īrān bir uğurdan yürüdiler: Ṭaymūs Şāh bu ḥālī görüp elem üzre olup emr idüp Īrān leşkeri yürüyüp S.

⁴⁵⁴⁸ Gerd [ü]: -Y.

⁴⁵⁴⁹ tutdı: dutdı M.

⁴⁵⁵⁰ Gerd [ü] ğubār ‘ālemi dutdı ceng āteşi ‘alevlendi: gitdükçe ceng ‘alevlenüp S.

⁴⁵⁵¹ Aḥşām oldı ṭabl-ı āsāyiş çalınmadı cengi giceye ulaşırdılar şabāḥa degin ceng oldı: ol-gün ol-gice ‘azīm ceng oldı S.

⁴⁵⁵² Gice buñlar: bunlardur S.

⁴⁵⁵³ anlaruñ: bunların daḥı M.

⁴⁵⁵⁴ var imiş: -S, -Y.

⁴⁵⁵⁵ ādemlerimüzi: ‘Ayn-zārı S, ādemümüz Y.

⁴⁵⁵⁶ varup ‘Ayn-zār’ı getürmek gereksiz didükde: gerekdür ki varup ḥalāş idesiz didi S.

⁴⁵⁵⁷ daḥı: -S.

⁴⁵⁵⁸ koyup: urup S.

⁴⁵⁵⁹ ayak getürüp: -S.

⁴⁵⁶⁰ gelüp: varup S.

⁴⁵⁶¹ fırsat bulup: -M, -Y.

⁴⁵⁶² bunlar daḥı: -S.

⁴⁵⁶³ bend-i zindāndan: -S.

⁴⁵⁶⁴ eylediler ve birer at getürüp bindirüp: idüp birer ata bindirüp S, eylediler birer ata bindirüp Y.

⁴⁵⁶⁵ Bunlardur ceng ālātına: bunlar ālātına S.

⁴⁵⁶⁶ bindiler ve: binüp S.

⁴⁵⁶⁷ kendülerin cenge urdılar ve eyitdiler: -S; kendülerin cenge urup Y.

⁴⁵⁶⁸ pehlevānlar: -M.

yād idüp⁴⁵⁶⁹ bir mertebe ceng eylediler ki ƙan buħārından güneş baƙır tās gibi ƙıpkızıl doğdı.⁴⁵⁷⁰ Yine ƙuşluk zemānına degin ceng eylediler.⁴⁵⁷¹ Nā-gāh⁴⁵⁷² ‘Ayn-zār ceng içinde Cumhūr-ı Şīr‘-Ser’e rāst gelüp ikisi⁴⁵⁷³ cenge başladılar.⁴⁵⁷⁴ ‘Āƙıbet⁴⁵⁷⁵ ‘Ayn-zār Cumhūr’a ƙılıc⁴⁵⁷⁶ ħavāle eyledi.⁴⁵⁷⁷ Cumhūr daħı⁴⁵⁷⁸ siper berāber virdi ƙılıc daħı⁴⁵⁷⁹ siperi iki pāre eyledi.⁴⁵⁸⁰ Cumhūr baş ƙaçurdı⁴⁵⁸¹ omzı **[M50a]** başına bir ƙarış miƙdārı⁴⁵⁸² zaħm urdı. Cumhūr-ı Şīrdür⁴⁵⁸³ bindügi atdan kendüi⁴⁵⁸⁴ aşağa atdı.⁴⁵⁸⁵ **[Y51b]** ‘Ayn-zār kemend atmaƙ diledi⁴⁵⁸⁶ Segsārlar üzerine düşdiler⁴⁵⁸⁷ ƙurtardılar berī cānibden⁴⁵⁸⁸ İrāniler daħı Segsārları ƙıra ƙova Keyfāl Şāh’uñ⁴⁵⁸⁹ üzerine bıraƙdılar.⁴⁵⁹⁰ Segsār ‘askeri⁴⁵⁹¹ ol gün⁴⁵⁹² şınmaƙ **[S58a]** maħalinde⁴⁵⁹³ iken taħl-ı āsāyiş⁴⁵⁹⁴ ƙaldılar.⁴⁵⁹⁵ İki leşker dönüp ƙondılar.⁴⁵⁹⁶ Ƙaravullar ta‘yīn eyleyüp⁴⁵⁹⁷ Taymūs Şāh ƙarār eyledi.⁴⁵⁹⁸ Andan ‘Ayn-zār ve Tahmiyāl ve Ƙayfenūt ve Fīrüz Şāh-ı Tūrānī ve Behrām-ı Gergedān-süvār ve Behrām-

⁴⁵⁶⁹ benem Sehīl diyüp her biri kendü nāmın yād idüp: falān diyüp S; Sehīl: falān Y.

⁴⁵⁷⁰ eylediler ki ƙan buħārından güneş baƙır tās gibi ƙıpkızıl doğdı: oldı-ki olmaz S; ƙan buħārından güneş baƙır tās gibi ƙıpkızıl doğdı: -S.

⁴⁵⁷¹ Yine ƙuşluk zemānına degin ceng eylediler: -S, -Y.

⁴⁵⁷² Nā-gāh: bu kez S.

⁴⁵⁷³ ikisi: -S.

⁴⁵⁷⁴ başladılar: durdılar S.

⁴⁵⁷⁵ ‘Āƙıbet: -S.

⁴⁵⁷⁶ ƙılıc: tīg S.

⁴⁵⁷⁷ eyledi: ƙıldı S.

⁴⁵⁷⁸ Cumhūr daħı: ol-daħı S.

⁴⁵⁷⁹ daħı: -Y.

⁴⁵⁸⁰ virdi ƙılıc daħı siperi iki pāre eyledi: virüp siperi iki bölüp S.

⁴⁵⁸¹ baş ƙaçurdı: başın ƙaçırıp S.

⁴⁵⁸² miƙdārı: -S.

⁴⁵⁸³ -ı Şīrdür: -Y, -S.

⁴⁵⁸⁴ kendüi: kendin S.

⁴⁵⁸⁵ atdı: atup S.

⁴⁵⁸⁶ atmaƙ diledi: atup dutmaƙ istedi M.

⁴⁵⁸⁷ üzerine düşdiler: üşüp S.

⁴⁵⁸⁸ berī cānibden: beriden S.

⁴⁵⁸⁹ Şāh’uñ: -S.

⁴⁵⁹⁰ bıraƙdılar: döktiler S.

⁴⁵⁹¹ Segsār ‘askeri: Segsārlar M.

⁴⁵⁹² ol gün: -S.

⁴⁵⁹³ şınmaƙ maħalinde: bozulmaƙ üzere M, şınmaƙ üzre S.

⁴⁵⁹⁴ taħl-ı āsāyiş: taħl, taħl-ı ārām S.

⁴⁵⁹⁵ ƙaldılar: ƙalmup S.

⁴⁵⁹⁶ leşker dönüp ƙondılar: ‘asker ƙonup döndiler S.

⁴⁵⁹⁷ Ƙaravullar ta‘yīn eyleyüp: -S.

⁴⁵⁹⁸ eyledi: ƙıldı Y.

1 Gürcü ve Kaydu⁴⁵⁹⁹ Türk ve ‘Arākıl-ı Rümî ve Kārün-ı Mısrî ve bunların akrâmı nice⁴⁶⁰⁰ şâhlar ve pehlevânlar ile oturup ‘ayş u nûşa⁴⁶⁰¹ meşgûl oldılar.⁴⁶⁰² Beriden⁴⁶⁰³ Keyfâl Şâh dağı hem-çünân⁴⁶⁰⁴ Cumhür-ı Şîr-ser ve Ğayûr-ı Serendîbî ve Ğışmısum-ı Çînî ve Yekdarb-ı Mâ-Çînî ve Sāmân-ı Demāvendî ve kendü oğı Lâhûr Şâh ve bunların emşâli nice şâh şeh-zâde-gân⁴⁶⁰⁵ ile oturup ‘ayş u nûş eylemekde.⁴⁶⁰⁶ İşte bu iki pâdişâh bu üslûb üzre birbirlerine gâh gâlib ve gâh mağlûb olup altı sene miğdârı ceng iderlerdi. **Ezîn-cânib** bizim hikâyemiz Cihân Şâh’a geldi⁴⁶⁰⁷ kim ol-zemân⁴⁶⁰⁸ Cihân Şâh babası Taymûs Şâh’a [S 58b] imdâda diyü⁴⁶⁰⁹ giderken bir gice bir yirde⁴⁶¹⁰ karar eylemişdi.⁴⁶¹¹ Hizmetkârları çok arayup bulamayup⁴⁶¹² eyitdiler bulunmaz diyüp⁴⁶¹³ döndiler Cihân Şâh ise Şemse Hân arzû[Y52a] sıyla⁴⁶¹⁴ giceyi gündüze katup saht kemândan çıkmış⁴⁶¹⁵ oğ⁴⁶¹⁶ gibi giderken⁴⁶¹⁷ dirdi⁴⁶¹⁸

Beyt⁴⁶¹⁹

— . — — / — . — — / — . — — / — . — —

Ârzû-yı vuşlat-ı Leylâya düşmiş gerçi Kays

Vādî-yi hicrâna düşdüm ben-de bir sevdâ ile⁴⁶²⁰

⁴⁵⁹⁹ Kaydu: Kayd Y, Kaydaver S.

⁴⁶⁰⁰ nice: bunca S.

⁴⁶⁰¹ ‘ayş u nûşa: ‘işrete S.

⁴⁶⁰² meşgûl oldılar: başladılar Y.

⁴⁶⁰³ Beriden: -Y, -M.

⁴⁶⁰⁴ hem-çünân: -S.

⁴⁶⁰⁵ bunların emşâli nice şâh şeh-zâde-gân: nice bu güne şâhlar S.

⁴⁶⁰⁶ ‘ayş u nûş eylemekde: ‘işret etmede S, ‘ayş u nûşa başladılar M.

⁴⁶⁰⁷ bizim hikâyemiz Cihân Şâh’a geldi: biz gelelüm hikâyemiz Cihândadur M, bizüm hikâyemiz Cihândadur Y.

⁴⁶⁰⁸ kim ol-zemân: çün S.

⁴⁶⁰⁹ imdâda diyü: -Y, -S.

⁴⁶¹⁰ bir yirde: -Y, -S.

⁴⁶¹¹ “Karâr eylemişdi”: metinde mükerrerdir M.

⁴⁶¹² bulamayup: bulamadılar S.

⁴⁶¹³ eyitdiler bulunmaz diyüp: -M, fâriğ olup S.

⁴⁶¹⁴ Şemse Hân arzûsıyla: -S.

⁴⁶¹⁵ saht kemândan çıkmış: -Y, -S.

⁴⁶¹⁶ oğ: rûzgâr S.

⁴⁶¹⁷ giderken: gidüp S.

⁴⁶¹⁸ giderken dirdi: giderdi ve iderdi M; dirdi: -S.

⁴⁶¹⁹ Beyt: -S.

⁴⁶²⁰ Bu beyit S nüshasında mevcut değildir.

diyüp giderek⁴⁶²¹ altı ay yol yürüyüp nice dere vü derbend ve nice tağ u şahrā⁴⁶²²
geçüp⁴⁶²³ bir gün bir ‘aẓīm⁴⁶²⁴ şehre geldi. Su’āl eyledi-ki buña ne şehri dirler⁴⁶²⁵
eyitdiler⁴⁶²⁶ buña Şehr-i Yemen dirler didiler⁴⁶²⁷ [M50b] andan Cihān Şāh ol
ķavme⁴⁶²⁸ Şehr-i Sīr-āb’ı su’āl eyledi eyitdiler kim ey yigit⁴⁶²⁹ bundan ol şehre gidenler
bir yılda varurlar ve bir yılda gelürler didi.⁴⁶³⁰ Bu kez⁴⁶³¹ Cihān Şāh anı işidüp
Yemen’de⁴⁶³² tedārükün görüp çıkup ķandasın şehri Sīr-āb diyü⁴⁶³³ gitdi ve dirdi⁴⁶³⁴

Beyt⁴⁶³⁵

.. _ _ / .. _ _ / .. _ _ / .. _

Şol-ķadar arayayum⁴⁶³⁶ şāhid ü maķşūdımı-kim

Cüst ü cūda talebüm raķşına meydān tükene⁴⁶³⁷

diyerek revān olup⁴⁶³⁸ yüce yirlerden bād-ı şabā-veş aşdurarak alçaķ yirlerden Seyl-i
Fırāt gibi⁴⁶³⁹ aķup nice müddet medīd yol yürüdi.⁴⁶⁴⁰ Bu minvāl mürür eyyāmıyla⁴⁶⁴¹
bir gün ol şehre gelüp yitişdi⁴⁶⁴² şehre girüp hemān⁴⁶⁴³ at ve ālātın şatdı ve⁴⁶⁴⁴

⁴⁶²¹ diyüp giderek: -S.

⁴⁶²² nice dere vü derbend ve nice tağ u şahrā: dere tepe dāğ şahrāları S; nice dere vü derbend: nice dere depe Y.

⁴⁶²³ geçüp: geçdi S.

⁴⁶²⁴ ‘aẓīm: -S.

⁴⁶²⁵ buña ne şehri dirler: bu ne şehrdür S, Y.

⁴⁶²⁶ eyitdiler: didiler Y.

⁴⁶²⁷ didiler: -M, -S.

⁴⁶²⁸ ol ķavme: bunlara S.

⁴⁶²⁹ ey yigit: -M.

⁴⁶³⁰ ve bir yılda gelürler didi: -S; didi: -M.

⁴⁶³¹ Bu kez: -M, -Y.

⁴⁶³² anı işidüp Yemen’de: -M.

⁴⁶³³ ķandasın şehri Sīr-āb diyü: -M, Şehr-i Sīr-āb diyü S.

⁴⁶³⁴ ve dirdi: -S, -M.

⁴⁶³⁵ Beyt: -S.

⁴⁶³⁶ Arayayum: arayam (metinde).

⁴⁶³⁷ Bu beyit S nüshasında mevcut değıldir.

⁴⁶³⁸ diyerek revān olup: -S, diyerek revān gidüp Y.

⁴⁶³⁹ gibi: mişāl Y.

⁴⁶⁴⁰ yüce yirlerden bād-ı şabā-veş aşdurarak alçaķ yirlerden Seyl-i Fırāt gibi aķup nice müddet medīd yol yürüdi: ol-ķadar gitdi-ki başduğı yiri gözleri görmezdi S.

⁴⁶⁴¹ bu minvāl mürür eyyāmıyla: -M, -Y.

⁴⁶⁴² ol şehre gelüp yitişdi: gelüp ol şehre irişdi S.

⁴⁶⁴³ hemān: -S.

⁴⁶⁴⁴ şatdı ve: şatup S.

aççasın⁴⁶⁴⁵ fuğarāya Allāh bağışladı.⁴⁶⁴⁶ Fağr-āne esbāb⁴⁶⁴⁷ giydi ve⁴⁶⁴⁸ bir açşınıñ⁴⁶⁴⁹ dükkānında hızm̄et-kār oldu. Birkaç gün şabr eyledi⁴⁶⁵⁰ murādı ol idi-ki⁴⁶⁵¹ evvelki gibi⁴⁶⁵² ol⁴⁶⁵³ [S59a] delāl nidā idüp⁴⁶⁵⁴ murādına vāşıl [Y52b] ola. Bir gün anı gördi-kim bir⁴⁶⁵⁵ münādī⁴⁶⁵⁶ nidā eyler⁴⁶⁵⁷ öylelük bir hızm̄et⁴⁶⁵⁸ vardur her kim edā iderse biñ altun ve bir kız oğlan cāriye virürler diyü çağırdı.⁴⁶⁵⁹ Cihān Şāh anı işidüp⁴⁶⁶⁰ ilerü⁴⁶⁶¹ vardı ve eyitdi⁴⁶⁶² ol hızm̄eti⁴⁶⁶³ ben edā⁴⁶⁶⁴ iderim didükde⁴⁶⁶⁵ dellāl öñine düşüp⁴⁶⁶⁶ bir Yahūdī⁴⁶⁶⁷ dükkānına vardılar⁴⁶⁶⁸ eyitdi ey h̄āce işte bu yigit ol hızm̄ete⁴⁶⁶⁹ rāzı oluyor⁴⁶⁷⁰ didi Yahūdī eyitdi⁴⁶⁷¹ gel imdi gidelüm diyüp alup Cihān Şāh'ı⁴⁶⁷² evine getürdi bir oda döşetdi ve şarāb u kebāb hāzır kıldı⁴⁶⁷³ ve bir māh-peyker⁴⁶⁷⁴ cāriye Cihān Şāh'a⁴⁶⁷⁵ getürdi ve biñ altun dahı getürüp⁴⁶⁷⁶ Cihān Şāh'ıñ öñine kōdı. Cihān Şāh'ıñ⁴⁶⁷⁷ ise murādı ğayrı āyā kaçan şabāh ola diyüp⁴⁶⁷⁸ hele o

⁴⁶⁴⁵ aççasın: -S.

⁴⁶⁴⁶ Allāh bağışladı: bahş eyledi S, bağışladı Y.

⁴⁶⁴⁷ esbāb: libāslar S; eşvāb M.

⁴⁶⁴⁸ giydi ve: giyüp S.

⁴⁶⁴⁹ açşınıñ: aççı M, Y.

⁴⁶⁵⁰ eyledi: idüp S.

⁴⁶⁵¹ ol idi-ki: bu ki S.

⁴⁶⁵² evvelki gibi: -S.

⁴⁶⁵³ ol: -M, -Y.

⁴⁶⁵⁴ idüp: itdürüp Y.

⁴⁶⁵⁵ murādına vāşıl ola. Bir gün anı gördi-kim bir: -S.

⁴⁶⁵⁶ münādī: dellāl S.

⁴⁶⁵⁷ eyler: idüp S.

⁴⁶⁵⁸ hızm̄et: hızm̄er-kār Y.

⁴⁶⁵⁹ öylelük bir hızm̄et vardur her kim edā iderse biñ altun ve bir kız oğlan cāriye virürler diyü çağırdı: bir güzel cāriyeyi kim kuca[kla]r biñ altunı lin alur irtte gün öyle vakti olunca bir hızm̄eti kim göre diyüp nidā ider S.

⁴⁶⁶⁰ anı işidüp: -S.

⁴⁶⁶¹ ilerü: ilerüye Y, öñüne S.

⁴⁶⁶² vardı ve eyitdi: varup didi Y, varup S.

⁴⁶⁶³ ol hızm̄eti: -S.

⁴⁶⁶⁴ edā: -S.

⁴⁶⁶⁵ didükde: didi S.

⁴⁶⁶⁶ öñine düşüp: bunı alup S.

⁴⁶⁶⁷ Yahūdī: Yahūdīñ S.

⁴⁶⁶⁸ vardılar: getürdi ve S.

⁴⁶⁶⁹ ol hızm̄ete: -Y.

⁴⁶⁷⁰ oluyor: oldı S.

⁴⁶⁷¹ eyitdi: -Y, -S.

⁴⁶⁷² Cihān Şāh'ı: -M, -Y.

⁴⁶⁷³ bir oda döşetdi ve şarāb u kebāb hāzır kıldı: t̄ā' am ve şarāb getürüp S.

⁴⁶⁷⁴ māh-peyker: müstesnā Y, S.

⁴⁶⁷⁵ Cihān Şāh'a: -S.

⁴⁶⁷⁶ dahı getürüp: -S.

⁴⁶⁷⁷ Cihān Şāh'ıñ: Şāh Y.

⁴⁶⁷⁸ āyā kaçan şabāh ola diyüp: -M, āh ne zamān şabāh olur diyüp S.

gice şabâh dek⁴⁶⁷⁹ şarâbdan kebâbdan ekl idüp ve⁴⁶⁸⁰ câriye ile⁴⁶⁸¹ şabâh olunca serîr-i şafâda kemâ-kân⁴⁶⁸² der-âgüş eyleyüp⁴⁶⁸³ zevk itdi çün ol gice geçüp⁴⁶⁸⁴ şabâh oldu. Yahūdî hücre kapusına⁴⁶⁸⁵ gelüp daqq eyledi⁴⁶⁸⁶ içerüden Cihân Şâh dağı ayağa kalkup⁴⁶⁸⁷ [M51a] kapuyı açdı. [S59b] Yahūdî⁴⁶⁸⁸ gel imdi gidelüm didi Cihân⁴⁶⁸⁹ Şâh n'ola diyüp ol⁴⁶⁹⁰ biñ altını yine⁴⁶⁹¹ câriyeye virüp kendü⁴⁶⁹² Yahūdî ile evvel-ki kâ'ide üzre⁴⁶⁹³ iki bār-gîr ve iki heybe alup revâne oldılar çünki ol küh-ı bülendin altına geldiler.⁴⁶⁹⁴ Ol bār-gîrlerün⁴⁶⁹⁵ birisini yahūdî [Y53a] Cihân Şâh'a boğazlatdı ve⁴⁶⁹⁶ kırnın yarup içini pāk eyledi⁴⁶⁹⁷ andan-şoñra⁴⁶⁹⁸ Cihân Şâh'a eyitdi imdi ey yigit⁴⁶⁹⁹ bu bār-gîrün⁴⁷⁰⁰ içine gir⁴⁷⁰¹ bir vākı'ca görseñ gerekdür⁴⁷⁰² ol vākı'ayı⁴⁷⁰³ baña diyesin⁴⁷⁰⁴ ol-vaqt⁴⁷⁰⁵ hizmetün tamām olur didi. Cihân Şâh dağı tecâhül eyleyüp⁴⁷⁰⁶ ol bār-gîrün içine girdi. Yahūdî bār-gîrün⁴⁷⁰⁷ kırnını muhkem dikdi ve⁴⁷⁰⁸ kendüyi

⁴⁶⁷⁹ hele o gice şabâh dek: -S.

⁴⁶⁸⁰ o gice şabâh dek şarâbdan kebâbdan ekl idüp ve: ol gice ekl ü şarâb idüp ve M; şarâbdan kebâbdan ekl idüp ve: ta'âmlar yiyüp ve şarâb içdi S.

⁴⁶⁸¹ câriye ile: câriyeyi S.

⁴⁶⁸² şabâh olunca serîr-i şafâda kemâ-kân: -S.

⁴⁶⁸³ der-âgüş eyleyüp: şarup S.

⁴⁶⁸⁴ zevk itdi çün ol gice geçüp: şabâh-dek zevk idüp çün S; ol gice geçüp: -Y.

⁴⁶⁸⁵ hücre kapusına: kapuya S.

⁴⁶⁸⁶ eyledi: idüp S.

⁴⁶⁸⁷ içerüden Cihân Şâh dağı ayağa kalkup: Cihân Şâh S.

⁴⁶⁸⁸ Yahūdî: -S.

⁴⁶⁸⁹ Cihân: -Y.

⁴⁶⁹⁰ n'ola diyüp ol: -S.

⁴⁶⁹¹ yine: -M, -Y.

⁴⁶⁹² kendü: -S.

⁴⁶⁹³ evvel-ki kâ'ide üzre: -Y, -S.

⁴⁶⁹⁴ geldiler: gelüp S.

⁴⁶⁹⁵ bār-gîrlerün: bār-gîrün M.

⁴⁶⁹⁶ Ol bār-gîrlerün birisini yahūdî Cihân Şâh'a boğazlatdı ve: Yahūdî Cihân Şâh'a ol bār-gîrin birin boğazladup S.

⁴⁶⁹⁷ eyledi: idüp S, kıldı Y.

⁴⁶⁹⁸ andan-şoñra: -S.

⁴⁶⁹⁹ ey yigit: -S, -M.

⁴⁷⁰⁰ bu bār-gîrün: şunun S.

⁴⁷⁰¹ gir: girüp S.

⁴⁷⁰² görseñ gerekdür: görürsün S.

⁴⁷⁰³ ol vākı'ayı: -S.

⁴⁷⁰⁴ diyesin: diyüver S.

⁴⁷⁰⁵ ol-vaqt: -S, -Y.

⁴⁷⁰⁶ dağı tecâhül eyleyüp: -S.

⁴⁷⁰⁷ Yahūdî bār-gîrün: -Y.

⁴⁷⁰⁸ muhkem dikdi ve: diküp S.

pinhān kıldı⁴⁷⁰⁹ ve yine⁴⁷¹⁰ ol tağūñ üzerinde olan⁴⁷¹¹ mūntehā kuş kanat⁴⁷¹² açup ol mürde-i bār-gīri kıynağuna ildirüp⁴⁷¹³ ol kūhuñ başına çıkardı⁴⁷¹⁴ ve minķārı ile ķarnın yardı.⁴⁷¹⁵ İçinden Cihān Şāh⁴⁷¹⁶ çıkdı kuşlar ũrküp⁴⁷¹⁷ bir cānibe revāne oldu. Cihān Şāh daħı evvelki gibi ol⁴⁷¹⁸ mağāraya geldi ve⁴⁷¹⁹ Yahūdīye bī-nihāye taşlar atdı [S60a] andan ol mağāranuñ içine girdi⁴⁷²⁰ ol ķapuya geldi-kim mināre boyı ķadar⁴⁷²¹ idi. Cihān Şāh yā Allāh diyü⁴⁷²² belā-yı ‘aşķ-ıla kendüyi aşığa atdı çün⁴⁷²³ yire düşdi.⁴⁷²⁴ Bir miķdār lā-ya‘ķıl yatdı andan ‘aķlı başına gelüp⁴⁷²⁵ gördi-ki bir ķılına ĥatā gelmemiş⁴⁷²⁶ yüz yire urup secde-i şũkr eyledi⁴⁷²⁷ andan Murğ Şāh’uñ serāyına gelüp⁴⁷²⁸ ol bāğ-ı İrem-nażīri görüp Şemse Hān’ı aņup āh kıldı.⁴⁷²⁹ Murğ Şāh’uñ ĥalvet-ĥānesinden içeri⁴⁷³⁰ girüp selām virdi.⁴⁷³¹ Murğ Şāh daħı selāmın⁴⁷³² alup hāy ciger-kūşem şafā geldüñ ne ĥāldesin⁴⁷³³

Beyt⁴⁷³⁴

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Gül terk idüp meyl itdüñ şabāya⁴⁷³⁵

⁴⁷⁰⁹ kendüyi pinhān kıldı: pinhān oldu S, kendü pinhān oldu S.

⁴⁷¹⁰ ve yine: bu kez S, -Y.

⁴⁷¹¹ tağūñ üzerinde olan: kūhdan bir S; olan: -Y.

⁴⁷¹² kanat: ķanad M.

⁴⁷¹³ ildirüp: alup S.

⁴⁷¹⁴ başına çıkardı: ortasına ķodı S.

⁴⁷¹⁵ ve minķārı ile ķarnın yardı: pāreleyüp S.

⁴⁷¹⁶ Şāh: Şāh’a (metinde).

⁴⁷¹⁷ kuşlar ũrküp: kuş anı görüp ũrküp Y.

⁴⁷¹⁸ evvelki gibi ol: ol evvel-ki Y.

⁴⁷¹⁹ geldi ve: gelüp S.

⁴⁷²⁰ girdi: girüp S.

⁴⁷²¹ ķadar: -S.

⁴⁷²² yā Allāh diyü: -S.

⁴⁷²³ çün: -S.

⁴⁷²⁴ yire düşdi: yire inüp S.

⁴⁷²⁵ ol ķapuya geldi-kim mināre boyı ķadar idi. Cihān Şāh yā Allāh diyü belā-yı ‘aşķ-ıla kendüyi aşığa atdı çün yire düşdi. Bir miķdār lā-ya‘ķıl yatdı andan ‘aķlı başına gelüp: -Y.

⁴⁷²⁶ gördi-ki bir ķılına ĥatā gelmemiş: -M; gelmemiş: gelmedi S.

⁴⁷²⁷ yüz yire urup secde-i şũkr eyledi: şũkr eyledi M, secde-i şũkr idüp S.

⁴⁷²⁸ gelüp: geldi S.

⁴⁷²⁹ kıldı: eyledi S.

⁴⁷³⁰ ĥalvet-ĥānesinden içeri: ĥalvet-ĥānesine S.

⁴⁷³¹ virdi: didi Y, M.

⁴⁷³² daħı selāmın: ‘aleyk S.

⁴⁷³³ geldüñ ne ĥāldesin: geldi bu ĥāl S.

⁴⁷³⁴ Beyt: -M, -S.

⁴⁷³⁵ Mısranın vezni problemlidir.

Ne yiller esdi geldün bu araya⁴⁷³⁶

didüklerinde⁴⁷³⁷ Cihān Şāh daḥı⁴⁷³⁸ ağlayup⁴⁷³⁹ Murğ Şāh'uñ elin pūs idüp kendü
ḥālını bildürdi⁴⁷⁴⁰ ve eyitdi⁴⁷⁴¹ ey pīr-i ḥazret-tedbīr⁴⁷⁴² benüm ḥālūme raḥm eyle bir
derdime dermān kııl.

Beyt⁴⁷⁴³

__ ./ . __ ./ . __ ./ . __

Dermān umageldüm [M51b] ḥarem-i kūyına [Y53b] nālān

Şol kişi saña yüz tuta maḥrūm ola ḥāşā⁴⁷⁴⁴

ol serv gül-izāri kaçurdım didi. Murğ Şāh eyitdi gözüm nūri⁴⁷⁴⁵ hele siz hoş geldün⁴⁷⁴⁶
şafā geldün⁴⁷⁴⁷ didi. Cihān Şāh eyitdi [S60b] ey pīr-i bereket⁴⁷⁴⁸ baña Şemse⁴⁷⁴⁹
Bānū'dan bir ḥaber vir ki varup anuñla mülākāt olup ber-murād olam⁴⁷⁵⁰ didükde Murğ
Şāh eyitdi⁴⁷⁵¹ gözüm nūri⁴⁷⁵² ben anlaruñ kanda oldığın⁴⁷⁵³ bilmem saña ne çāre
ideyüm⁴⁷⁵⁴ didi. Cihān⁴⁷⁵⁵ Şāh eyitdi ey Murğ Şāh⁴⁷⁵⁶ ol baña gitdügi zemān eger beni
ister-iseñ Kālf'a-yı Gevher-nigīn'de bulasın didi. Murğ Şāh eyitdi öyle ise⁴⁷⁵⁷ şabr eyle

⁴⁷³⁶ Bu beyit S nüshasında mevcut değildir.

⁴⁷³⁷ didüklerinde: didi S.

⁴⁷³⁸ daḥı: -Y, -S.

⁴⁷³⁹ ağlayup: -S.

⁴⁷⁴⁰ Murğ Şāh'uñ elin pūs idüp kendü ḥālını bildürdi: bunuñ elin öpdü ve kendi ḥālını bildirüp S.

⁴⁷⁴¹ ve eyitdi: -Y, ağlayup eyitdi S.

⁴⁷⁴² pīr-i ḥazret-tedbīr: pīr-i mübārek S.

⁴⁷⁴³ Beyt: -S.

⁴⁷⁴⁴ kişi: kişi-ki (metinde).

⁴⁷⁴⁵ gözüm nūri: ciger-küşem S.

⁴⁷⁴⁶ geldün: geldiñüz M, Y.

⁴⁷⁴⁷ geldün: geldiñüz M, Y.

⁴⁷⁴⁸ pīr-i bereket: pīr S.

⁴⁷⁴⁹ Şemse: -Y, -S.

⁴⁷⁵⁰ olup ber-murād olam: olayum S.

⁴⁷⁵¹ eyitdi: -Y.

⁴⁷⁵² gözüm nūri: ciger-küşem S.

⁴⁷⁵³ kanda oldığın: mekânın S.

⁴⁷⁵⁴ ideyüm: idem S.

⁴⁷⁵⁵ Cihān: bu kez Cihān S.

⁴⁷⁵⁶ Murğ Şāh: pīr S.

⁴⁷⁵⁷ öyle ise: çün öyledür hemān S.

yıl başı gelsün⁴⁷⁵⁸ kuşlar cem^c olsun⁴⁷⁵⁹ su'âl ideyüm Qal'a-yı Gevher-nigîn kâdadur⁴⁷⁶⁰ eger kuşlardan Qal'a-yı Gevher-nigîn bilür var ise⁴⁷⁶¹ andan seni ol⁴⁷⁶² kuşa bindirüp göndereyüm⁴⁷⁶³ didi. İşte⁴⁷⁶⁴ Cihân Şâh daḥı⁴⁷⁶⁵ şabrdan ğayrı 'ilâc yokdur diyüp⁴⁷⁶⁶ Murğ Şâh'uñ⁴⁷⁶⁷ hizmetine meşğül⁴⁷⁶⁸ oldu ve eyitdi ey Murğ Şâh yine anlar⁴⁷⁶⁹ gelüp ol havza girmezler-mi. Murğ Şâh eyitdi⁴⁷⁷⁰ bunca yıldan⁴⁷⁷¹ beri⁴⁷⁷² her yıl⁴⁷⁷³ gelürlerdi bu havza girerlerdi⁴⁷⁷⁴ ammâ bu kışsa vâkı^c olalı ğayrı hîç⁴⁷⁷⁵ gelmediler didi. Cihân Şâh âh idüp felek âyînesin siyâh eyledi ve⁴⁷⁷⁶ eyitdi bārî baña Qal'a-yı Gevher-nigîn ne cânibdedür⁴⁷⁷⁷ haber virseñüz⁴⁷⁷⁸ didi. Murğ Şâh eyitdi ciger-küşem Cihân cân ben⁴⁷⁷⁹ Hazret-i Süleymân ile [S61a] dünyâyı⁴⁷⁸⁰ geşt ü güzâr⁴⁷⁸¹ eyledüm ammâ⁴⁷⁸² Qal'a-yı Gevher-[Y54a]nigîn nâmında bir vilâyet görmedüm ve işitmedüm⁴⁷⁸³ ve on⁴⁷⁸⁴ biñ şaf kuşlaruñ pâdişâhiyam anlar geldükde ola ki bir görmüş veyâ işitmiş kuş bulup⁴⁷⁸⁵ seni anuñla göndereyüm didi. Cihân Şâh ne

⁴⁷⁵⁸ gelsün: gelüp S.

⁴⁷⁵⁹ kuşlar cem^c olsun: -S.

⁴⁷⁶⁰ Qal'a-yı Gevher-nigîn kâdadur: -M.

⁴⁷⁶¹ eger kuşlardan Qal'a-yı Gevher-nigîn bilür var ise: -M, -Y.

⁴⁷⁶² ol: bir S.

⁴⁷⁶³ göndereyüm: gönderem S.

⁴⁷⁶⁴ İşte: -M, bu kez S.

⁴⁷⁶⁵ daḥı: -M.

⁴⁷⁶⁶ şabrdan ğayrı 'ilâc yokdur diyüp: şabr idüp S; yokdur diyüp: yok idüğün bilüp M.

⁴⁷⁶⁷ Murğ Şâh'uñ: pîrin S.

⁴⁷⁶⁸ hizmetine meşğül: hizmetinde Y, S.

⁴⁷⁶⁹ Murğ Şâh yine anlar: pîr gine S.

⁴⁷⁷⁰ eyitdi: ider S.

⁴⁷⁷¹ yıldan: zamandan Y.

⁴⁷⁷² bunca yıldan beri: -S.

⁴⁷⁷³ her yıl: her yılda bir kez S.

⁴⁷⁷⁴ bu havza girerlerdi: -Y, -S.

⁴⁷⁷⁵ ammâ bu kışsa vâkı^c olalı ğayrı hîç: ol vaq^c adan soñra S.

⁴⁷⁷⁶ felek âyînesin siyâh eyledi ve: taḥammül kıldı Y, -S.

⁴⁷⁷⁷ ne cânibdedür: -S.

⁴⁷⁷⁸ haber virseñüz: diyüvirseñ S.

⁴⁷⁷⁹ Cihân cân ben: -Y, -S.

⁴⁷⁸⁰ dünyâyı: 'âlemi S.

⁴⁷⁸¹ ü güzâr: -Y, -S.

⁴⁷⁸² ammâ: daḥı S.

⁴⁷⁸³ nâmında bir vilâyet görmedüm ve işitmedüm: ne işitdüm ve ne gördüm S.

⁴⁷⁸⁴ on: -Y.

⁴⁷⁸⁵ anlar geldükde ola ki bir görmüş veyâ işitmiş kuş bulup: kuşlara su'âl idem bilür var ise S; bulup: ola S.

hāl ise hāl[e] taḥammül kılup⁴⁷⁸⁶ çünkü yıl⁴⁷⁸⁷ başı geldi⁴⁷⁸⁸ kuşlar cem^c olmağa başladılar andan Murğ Şāh Cihān Şāh'a kuş dilin ta^clīm idüp öğretmiş idi. Kuşlar cümle geldiler⁴⁷⁸⁹ Murğ Şāh ile Cihān Şāh ikisi kuşlara⁴⁷⁹⁰ vardılar andan⁴⁷⁹¹ Kāl'a-yı Gevher-nigīn su^ʔāl eylediler.⁴⁷⁹² Cümle⁴⁷⁹³ kuşlar eytdiler biz rub^c-ı meskūnuñ dördinci [M52a] haşşasın gezeriz lākin⁴⁷⁹⁴ Kāl'a-yı Gevher-nigīn nāmında gezdigümüz yirlerde şehir işitmedük ve görmedük⁴⁷⁹⁵ didiler. Andan Cihān Şāh⁴⁷⁹⁶ feryād eyleyüp eyitdi⁴⁷⁹⁷

Beyt

_. _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _

Tāli^cim naḥs olduğı çarḥ-ı sitem-gerden-midür⁴⁷⁹⁸

Başıma bunca belā dilden-mi dil-berden-midür

diyüp ağlamağa başladı. Murğ Şāh eyitdi ey⁴⁷⁹⁹ ciger-küşem elem çekme gerçi bunda haber almaduk ise ammā⁴⁸⁰⁰ biz üç karındaşlarız üçümüz daḥı kuşlara pādişāhluk iderüz.⁴⁸⁰¹ Ben on biñ şaf kuşlara pādişāhum ikinci karındaşım [S61b] yigirmi biñ şaf kuşlara pādişāhluk ider⁴⁸⁰² adına Murğ Şāh-ı Meyāne dirler⁴⁸⁰³ üçüncü karındaşım otuz biñ şaf kuşlara pādişāhluk ider⁴⁸⁰⁴ adına Murğ Şāh-ı Kebīr dirler. İmdi seni⁴⁸⁰⁵ bir

⁴⁷⁸⁶ Cihān Şāh ne hāl ise hāl[e] taḥammül kılup: -S, -Y.

⁴⁷⁸⁷ yıl: sene S.

⁴⁷⁸⁸ geldi: olup gelüp S.

⁴⁷⁸⁹ Kuşlar cümle geldiler: -S.

⁴⁷⁹⁰ ikisi kuşlara: -S.

⁴⁷⁹¹ vardılar andan: varup S.

⁴⁷⁹² eylediler: itdiler S.

⁴⁷⁹³ Cümle: Dükeli M, Y.

⁴⁷⁹⁴ lākin: velī S.

⁴⁷⁹⁵ nāmında gezdigümüz yirlerde şehir işitmedük ve görmedük: ne gördük ve ne işitdük S.

⁴⁷⁹⁶ Şāh: -M.

⁴⁷⁹⁷ feryād eyleyüp eyitdi: āh idüp ider S.

⁴⁷⁹⁸ sitem-gerden-midür: sitem-kārdan-mıdur S, Y.

⁴⁷⁹⁹ ey: -M, -S.

⁴⁸⁰⁰ gerçi bunda haber almaduk ise ammā: -S.

⁴⁸⁰¹ pādişāhluk iderüz: pādişāhız S.

⁴⁸⁰² pādişāhluk ider: pādişāhdur Y, S.

⁴⁸⁰³ adına Murğ Şāh-ı Meyāne dirler: -S.

⁴⁸⁰⁴ kuşlara pādişāhluk ider: kuşlaruñ pādişāhıd[ur] Y, kuşlara pādişāhdur S.

⁴⁸⁰⁵ seni: -S.

müntehā⁴⁸⁰⁶ kuşa [Y54b] süvār idüp⁴⁸⁰⁷ bir mektüb ile⁴⁸⁰⁸ qarındaşum Meyāne Şāh'a göndereyüm ola ki anda⁴⁸⁰⁹ haber alasin didi⁴⁸¹⁰ ve eger⁴⁸¹¹ andan haber almazsan seni⁴⁸¹² ol bir qarındaşuma göndersin diyü⁴⁸¹³ bir nāme yazayum didi Cihān Şāh bilürsün didi⁴⁸¹⁴ ve⁴⁸¹⁵ Murğ Şāh⁴⁸¹⁶ nāmeyi⁴⁸¹⁷ yazup Cihān Şāh'a virdi⁴⁸¹⁸ ve bir büyük⁴⁸¹⁹ kuşa bindirüp⁴⁸²⁰ Meyāne Şāh'a gönderdi⁴⁸²¹ Cihān Şāh Murğ Şāh'ın elin öpüp revāne oldılar. Murğ Şāh'dan Meyāne Şāh'a varınca yüz yıllık yol idi⁴⁸²² üç⁴⁸²³ günde Meyāne Şāh'ın dīvānına irdiler.⁴⁸²⁴ Meger⁴⁸²⁵ Meyāne Şāh dağı henüz kuşları cem^c eyleyüp hüküm ider idi. Andan ol kuş⁴⁸²⁶ Cihān Şāh'ı Meyāne Şāh'ın önüne getürdi.⁴⁸²⁷ Meyāne Şāh gördüğü gibi⁴⁸²⁸ bildi-ki qarındaşı kuşlarındandır eyitdi ey murğ⁴⁸²⁹ bu benî ādemi nereden getürdün didi⁴⁸³⁰ ol⁴⁸³¹ kuş eyitdi qarındaşuñuz Murğ Şāh-ı Murğa gönderdi [S62a] bākī cevāb nāmededür didi.⁴⁸³² Cihān Şāh dağı gelüp ol pīrin⁴⁸³³ elin öpdi ve⁴⁸³⁴ nāmeyi çıkarup⁴⁸³⁵ şandı. Andan Meyāne Şāh nāme okudu ve

⁴⁸⁰⁶ müntehā: -Y, -S.

⁴⁸⁰⁷ süvār idüp: -Y.

⁴⁸⁰⁸ kuşa süvār idüp bir mektüb ile: kuş ve bir mektüb ile S.

⁴⁸⁰⁹ anda: -S.

⁴⁸¹⁰ didi: -M, -Y.

⁴⁸¹¹ eger: -M.

⁴⁸¹² seni: -M.

⁴⁸¹³ diyü: didi Y, diyüp S.

⁴⁸¹⁴ Cihān Şāh bilürsün didi: -M.

⁴⁸¹⁵ bir nāme yazayum didi Cihān Şāh bilürsün didi ve: -S; ve: andan Y.

⁴⁸¹⁶ Murğ Şāh: -M.

⁴⁸¹⁷ nāmeyi: nāme Y, bir nāme S.

⁴⁸¹⁸ yazup Cihān Şāh'a virdi: yazdı ve Cihān Şāh'a virüp S.

⁴⁸¹⁹ büyük: -S.

⁴⁸²⁰ bindirüp: süvār idüp Y, S.

⁴⁸²¹ Meyāne Şāh'a gönderdi: -Y, -S.

⁴⁸²² Cihān Şāh Murğ Şāh'ın elin öpüp revāne oldılar. Murğ Şāh'dan Meyāne Şāh'a varınca yüz yıllık yol idi: zīrā Murğ Şāh'dan Meyāne Şāh'a yüz yıllık yol idi Cihān Şāh Murğ Şāh'ın elin öpüp bir murğa süvār olup gıtdiler Y, zīrā Meyāne Şāh Murğ Şāh'ın elin öpdi ve ol kuşa süvār olup gıtdi S.

⁴⁸²³ üç: üçüncü Y, S.

⁴⁸²⁴ irdiler: irişdiler S.

⁴⁸²⁵ Meger: -S.

⁴⁸²⁶ kuş: murğ Y.

⁴⁸²⁷ getürdi: kodı M.

⁴⁸²⁸ gördüğü gibi: -M, -Y.

⁴⁸²⁹ ey murğ: -S.

⁴⁸³⁰ didi: -M, -Y.

⁴⁸³¹ ol: -S.

⁴⁸³² bākī cevāb nāmededür didi: -S.

⁴⁸³³ dağı gelüp ol pīrin: da pīrūñ S.

⁴⁸³⁴ öpdi ve: öpüp S.

⁴⁸³⁵ nāmeyi çıkarup: nāmesin Y, nāmeyi S.

ma'nāsını añlayup⁴⁸³⁶ andan⁴⁸³⁷ baş kıaldırup eyitdi ey şeh-zāde [M52b] bu kıadar⁴⁸³⁸
zemāndur Hazret-i Süleymān ile 'ālemi geşt ü güzār eyledüm⁴⁸³⁹ velī⁴⁸⁴⁰ Kıal'a-yı
Gevher-nigīn nāmında⁴⁸⁴¹ şehr görmedüm ve iřitmedüm⁴⁸⁴² didi hele kıuşlara bir
kere⁴⁸⁴³ su'āl idelüm⁴⁸⁴⁴ diyüp cümle kıuřları⁴⁸⁴⁵ da'vet⁴⁸⁴⁶ idüp [Y55a] geldi.⁴⁸⁴⁷
Meyāne řāh bunlara⁴⁸⁴⁸ Kıal'a-yı Gevher-nigīn nerededür didi⁴⁸⁴⁹ eyitdiler yā
pādiřāhum⁴⁸⁵⁰ biz rub^c-ı meskūnuñ üçünci hařřasın gezerüz velī Kıal'a-yı Gevher-
nigīn nāmında⁴⁸⁵¹ vilāyet ve řehr⁴⁸⁵² görmedük ve iřitmedik⁴⁸⁵³ didiler. Cihān řāh
bunlaruñ sözlerin⁴⁸⁵⁴ iřitdi⁴⁸⁵⁵ nāleye başladı. Meyāne řāh eyitdi oğul ne ağlarsın⁴⁸⁵⁶
bir 'avratdan öturi babanı ve ananı ve diyārını⁴⁸⁵⁷ terk eyleyüp⁴⁸⁵⁸ belāyı kendüne⁴⁸⁵⁹
mu'tād eylemiřsin⁴⁸⁶⁰ gel seni yine⁴⁸⁶¹ diyārına göndereyüm didi. Cihān řāh
Meyāne'den bunu işidüp kendüsin⁴⁸⁶² çāk çāk itmek isteyüp⁴⁸⁶³ eyitdi

Beyt⁴⁸⁶⁴

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

⁴⁸³⁶ ma'nāsını añlayup: mefhūmın bildi Y, mefhūmı añladı S.

⁴⁸³⁷ andan: -M, -Y.

⁴⁸³⁸ bu kıadar: bunca S.

⁴⁸³⁹ ü güzār eyledüm: geşt idüp S.

⁴⁸⁴⁰ velī: -Y, -S.

⁴⁸⁴¹ nāmında: nām S.

⁴⁸⁴² görmedüm ve işitmedüm: görüp işitmedüm S.

⁴⁸⁴³ hele kıuşlara bir kere: -S; bir kere: -Y.

⁴⁸⁴⁴ su'āl idelüm: şoralum S; idelüm: idelim M.

⁴⁸⁴⁵ kıuşları: murğları Y.

⁴⁸⁴⁶ da'vet: cem' S.

⁴⁸⁴⁷ geldi: -S, geldiler Y.

⁴⁸⁴⁸ Meyāne řāh bunlara: -S.

⁴⁸⁴⁹ nerededür didi: kıandadır diyü şordı S, nerede didi Y.

⁴⁸⁵⁰ yā pādiřāhum: -Y.

⁴⁸⁵¹ nāmında: nām S, Y.

⁴⁸⁵² vilāyet ve şehr: diyār S.

⁴⁸⁵³ görmedük ve işitmedik: işitmedük ve görmedük Y.

⁴⁸⁵⁴ bunlaruñ sözlerin: -S.

⁴⁸⁵⁵ işitdi: işidüp S.

⁴⁸⁵⁶ ne ağlarsın: ne var S, Y.

⁴⁸⁵⁷ babanı ve ananı ve diyārını: ataını ve dār-ı diyārını S, babaını ve dār-ı diyārını S.

⁴⁸⁵⁸ eyleyüp: idüp S, Y.

⁴⁸⁵⁹ belāyı kendüne: kendüni belāya Y.

⁴⁸⁶⁰ belāyı kendüne mu'tād eylemiřsin: bu belāya dūřup S.

⁴⁸⁶¹ yine: gine S.

⁴⁸⁶² Meyāne'den bunu işidüp kendüsin: bu kez S.

⁴⁸⁶³ Meyāne'den bunu işidüp kendüsin⁴⁸⁶³ çāk çāk itmek isteyüp: -Y; çāk çāk itmek isteyüp: āh idüp S.

⁴⁸⁶⁴ Beyt: -M.

Benüm hālim ne bilsün olmayan mihnet giriftārı

Belā āzürdesin⁴⁸⁶⁵ ğurbet [S62b] perīşānı ğam efkārı

Gel ey nāşih қо pendı hāl-i dilden bī-ħabersin sen

Beni dīvāne itdi o perī bilmem ne-dersin sen⁴⁸⁶⁶

diyüp eyitdi⁴⁸⁶⁷ ey şāh-ı murġān baña pend ü naşihat itmegi қо benüm derdime dermān eyle қапuna yüz süregeldüm ihsānını benden dirġ itme diyüp elin öpdi.⁴⁸⁶⁸ Meyāne Şāh Cihān Şāh'ıñ⁴⁸⁶⁹ gözlerinüñ⁴⁸⁷⁰ yaşına teraħhum kıluḡ⁴⁸⁷¹ eyitdi ey⁴⁸⁷² Cihān Şāh çünkü böyledür gel⁴⁸⁷³ seni büyük қарındaşıma göndereyüm bir ҳaber alasin belki diyüp⁴⁸⁷⁴ Murġ Şāh-ı Kebīr'e⁴⁸⁷⁵ bir nāme yazup Cihān Şāh'ıñ eline virdi⁴⁸⁷⁶ ve bir büyük қuş da'vet idüp Cihān Şāh'ı aña teslīm eyleyüp eyitdi⁴⁸⁷⁷ ey murġ bu ādemi қарındaşum⁴⁸⁷⁸ Murġ Şāh-ı Kebīr'e götür⁴⁸⁷⁹ didi. Қuş daħı ne ola⁴⁸⁸⁰ [M53a] diyüp ol maħalde Cihān Şāh Meyāne Şāh'ıñ yine⁴⁸⁸¹ elin öpüp Murġ-ı Kebīr'e süvār olup gitdi.⁴⁸⁸² Eyyām-ıla⁴⁸⁸³ bir ğün Murġ Şāh-ı Kebīr'e⁴⁸⁸⁴ gelüp yitişdiler⁴⁸⁸⁵ ammā murġlaruñ cem'iyyeti şavılmış idi hele ol қuş Cihān Şāh'ı Murġ Şāh-ı Kebīr'üñ öñine

---

⁴⁸⁶⁵ āzürdesin: āzürdesi Y.

⁴⁸⁶⁶ Bu beyit S ve Y nüshasında mevcut deġildir.

⁴⁸⁶⁷ diyüp eyitdi: -S.

⁴⁸⁶⁸ қапuna yüz süregeldüm ihsānını benden dirġ itme diyüp elin öpdi: luḡ eyle diyüp Allāh te'ālā ve resūle didi Y, luḡ eyle didi S.

⁴⁸⁶⁹ Cihān Şāh'ıñ: bunuñ S.

⁴⁸⁷⁰ gözlerinüñ: gözi Y, S.

⁴⁸⁷¹ teraħhum kıluḡ: raħm idüp S.

⁴⁸⁷² ey: yā S.

⁴⁸⁷³ çünkü böyledür gel: -S; gel: imdi Y.

⁴⁸⁷⁴ göndereyüm diyüp: gönderem didi Y, bir ҳaber alasin belki diyüp S.

⁴⁸⁷⁵ Murġ Şāh-ı Kebīr'e: -S.

⁴⁸⁷⁶ eline virdi: -Y, -S.

⁴⁸⁷⁷ ve bir büyük қuş da'vet idüp Cihān Şāh'ı aña teslīm eyleyüp eyitdi: -Y, Cihān Şāh'ı bir ulu қuşa süvār idüp eyitdi S.

⁴⁸⁷⁸ қарındaşum: -S.

⁴⁸⁷⁹ ey murġ bu ādemi қарındaşum Murġ Şāh-ı Kebīr'e götür: Cihān Şāh Kebīr'e ilet Y.

⁴⁸⁸⁰ ne ola: n'ola Y.

⁴⁸⁸¹ yine: -S.

⁴⁸⁸² Murġ-ı Kebīr'e süvār olup gitdi: murġa süvār oldı Y, ol қuşa süvār olup revāne olup gitdi S.

⁴⁸⁸³ Eyyām-ıla: -Y, -S.

⁴⁸⁸⁴ Murġ Şāh-ı Kebīr'e: -S.

⁴⁸⁸⁵ yitişdiler: irişdiler S.

getürdi.⁴⁸⁸⁶ Murğ Şāh-ı Kebīr⁴⁸⁸⁷ [Y55b] kuşu bilüp⁴⁸⁸⁸ eyitdi⁴⁸⁸⁹ ey murğ bu benī ādemi benüm katıma⁴⁸⁹⁰ kandan getürürsin⁴⁸⁹¹ didi⁴⁸⁹² ol murğ eyitdi⁴⁸⁹³ küçük⁴⁸⁹⁴ qarındaşuñuz Meyāne Şāh gönderdi bākī cevāb nāmededür⁴⁸⁹⁵ diyüp⁴⁸⁹⁶ yir öpüp ve pervāz urup mekānına uçup gitdi.⁴⁸⁹⁷ Cihān Şāh ilerü gelüp⁴⁸⁹⁸ Murğ Şāh-ı Kebīr'ün⁴⁸⁹⁹ elin pūs eyleyüp⁴⁹⁰⁰ nāmeyi öñine kodı.⁴⁹⁰¹ Murğ Şāh-ı Kebīr [S63a] nāmeyi açup ve⁴⁹⁰² okuyup mefhūmın bildi⁴⁹⁰³ ve bir zemān fikre vardı ve andan baş kaldırup⁴⁹⁰⁴ eyitdi oğlum Cihān Şāh ben⁴⁹⁰⁵ Hāzret-i Süleymān ile dünyāyı başdan başa geşt ü güzār⁴⁹⁰⁶ eyledüm hergiz⁴⁹⁰⁷ Kal'a-yı Gevher-nigīn nāmında⁴⁹⁰⁸ ne şehr gördüm ve ne işitdüm⁴⁹⁰⁹ ammā⁴⁹¹⁰ bu arada bir yıl⁴⁹¹¹ olınca şabr eyle tā kim yıl başı gelsün ve⁴⁹¹² kuşlar cem' olsun ve gelsünler anlardan⁴⁹¹³ su'āl idelim⁴⁹¹⁴ belki bir

---

⁴⁸⁸⁶ getürdi: kodı S.

⁴⁸⁸⁷ Murğ Şāh-ı Kebīr: ol-da S.

⁴⁸⁸⁸ kuşu bilüp: -M, gördi-kim bir kuş Meyāne Şāh kuşlarındandır Y.

⁴⁸⁸⁹ eyitdi: ider S.

⁴⁸⁹⁰ benüm katıma: -M, -S.

⁴⁸⁹¹ getürürsin: götürdün Y.

⁴⁸⁹² didi: -M, -Y.

⁴⁸⁹³ eyitdi: cevābında M.

⁴⁸⁹⁴ küçük: -Y.

⁴⁸⁹⁵ bākī cevāb nāmededür: -S.

⁴⁸⁹⁶ diyüp: didükde S, didi Y.

⁴⁸⁹⁷ yir öpüp ve pervāz urup mekānına uçup gitdi: -S; yir öpüp: -Y; uçup: -Y.

⁴⁸⁹⁸ ilerü gelüp: -S.

⁴⁸⁹⁹ Murğ Şāh-ı Kebīr'ün: pīrin S.

⁴⁹⁰⁰ pūs eyleyüp: öpüp S; eyleyüp: eyledi Y.

⁴⁹⁰¹ nāmeyi öñine kodı: şundı S.

⁴⁹⁰² açup ve: çün S, -Y.

⁴⁹⁰³ mefhūmın bildi: mefhūmı anlayup S.

⁴⁹⁰⁴ ve bir zemān fikre vardı ve andan baş kaldırup: -S.

⁴⁹⁰⁵ oğlum Cihān Şāh ben: -S, ey Cihān Şāh Y.

⁴⁹⁰⁶ dünyāyı başdan başa geşt ü güzār: 'ālemi geşt eyledüm S.

⁴⁹⁰⁷ hergiz: -M, -S.

⁴⁹⁰⁸ nāmında: nām Y, -S.

⁴⁹⁰⁹ İşitdüm: işitmedüm (metinde); ne şehr gördüm ve ne işitdüm: şehr görmedüm ve işitmedüm Y, görmedüm ve işitmedüm didi S.

⁴⁹¹⁰ ammā: lākin S.

⁴⁹¹¹ bir yıl: yıl başı Y, sene başı S.

⁴⁹¹² tā kim yıl başı gelsün ve: -S; yıl başı gelsün ve: -M.

⁴⁹¹³ olsun ve gelsünler anlardan: ola Y.

⁴⁹¹⁴ kuşlar cem' olsun ve gelsünler anlardan su'āl idelim: kuşlar gelüp su'āl idelim S.

görmüş veyā işitmiş ola⁴⁹¹⁵ didi. Cihān Şāh⁴⁹¹⁶ daḥı ne çāre eylesün⁴⁹¹⁷ bir yıl⁴⁹¹⁸ ikāmete⁴⁹¹⁹ niyyet eyleyüp⁴⁹²⁰ gice ve gündüz āh u enīn ile alup eyitdi⁴⁹²¹

Beyt

_. _ _ / _ . _ _ / _ . _ _ / _ . _ _

Dün bir ehl-i derde ‘aşkuñ çāresin şordum⁴⁹²² didi

Yā seferdür⁴⁹²³ yā taḥammül ikiden ḥālī degül

diyüp eglenüp⁴⁹²⁴ Murğ Şāh’uñ⁴⁹²⁵ ḥızmetinde olup⁴⁹²⁶ muşāḥabete⁴⁹²⁷ başladı. Eşnā-yı kelāmda⁴⁹²⁸ Murğ Şāh-ı Kebīr⁴⁹²⁹ eyitdi yā Cihān Şāh bu⁴⁹³⁰ belāya neden uğradın⁴⁹³¹ bize ḥālūñden ḥaber vir⁴⁹³² didi. Cihān Şāh daḥı bālāda zıkr olındığı gibi başladı⁴⁹³³ bir bir⁴⁹³⁴ ‘ayān⁴⁹³⁵ [M53b] eyledi. Murğ Şāh-ı Kebīr anı işidüp⁴⁹³⁶ ḥayrān [Y56a] u ser-gerdān⁴⁹³⁷ alup⁴⁹³⁸ eyitdi⁴⁹³⁹ ciger-küşem başına⁴⁹⁴⁰ ne-‘aceb ḥāl⁴⁹⁴¹

4915 ola: buluna M.

4916 Şāh: -S.

4917 ne çāre eylesün: neylesün Y, S.

4918 bir yıl: -Y, -S.

4919 ikāmete: imāmete Y, -S.

4920 niyyet eyleyüp: -S; eyleyüp: eyledi Y.

4921 alup eyitdi: aldı ve dirdi Y, idüp aldı eyitdi S.

4922 ehl-i derde ‘aşkuñ çāresin şordum: ehl-i ‘aşka şordum çāresin ‘aşkun M.

4923 seferdür: sefer Y.

4924 eglenüp: oturup S.

4925 Şāh’uñ: Şāh’la Y, Şāh ile S.

4926 ḥızmetinde olup: -Y, -S.

4927 muşāḥabete: muşāḥabet eylemege Y.

4928 Eşnā-yı kelāmda: -S.

4929 ı-Kebīr: -M, -S.

4930 bu: böyle S.

4931 uğradın: düşdüñ Y, S.

4932 ḥālūñden ḥaber vir: bize ‘ayān ıl S.

4933 bālāda zıkr olındığı gibi başladı: başladı bālāda zıkr olındığı gibi Y, bālāda geen üzre S.

4934 bir bir: vāḥiden ba‘de vāḥid Y, cümle aḥvāli S.

4935 ‘ayān: beyān S.

4936 anı işidüp: -S.

4937 u ser-gerdān: -S.

4938 alup: olup S.

4939 eyitdi: -S.

4940 başına: -Y.

4941 ḥāl: belā S.

gelmiş diyüp Cihān Şāh'ın hātırın⁴⁹⁴² tesellī idüp⁴⁹⁴³ eyitdi⁴⁹⁴⁴ inşā'llāhu te'ālā yıl başı
 olduğda⁴⁹⁴⁵ Qal'a-yı⁴⁹⁴⁶ Gevher-nigīn'den bir haber alıruz didi vaqtā ki⁴⁹⁴⁷ yıl başı⁴⁹⁴⁸
[S63b] olup⁴⁹⁴⁹ kuşlar cem^c olmağa başladı. Tamām⁴⁹⁵⁰ otuz biñ saf murğān
 geldiler⁴⁹⁵¹ andan soñra Murğ Şāh-ı Kebīr kuşları yanına cem^c [ü]⁴⁹⁵² da'vet idüp⁴⁹⁵³
 Qal'a-yı Gevher-nigīn nerededür diyü⁴⁹⁵⁴ su'al eyledi. Kuşlar eyitdiler ey şāh biz rub^c-
 ı meskūnuñ ikinci haşşasın geşt iderüz⁴⁹⁵⁵ Gevher-nigīn nāmında⁴⁹⁵⁶ şehir ü diyār
 görmedük ve⁴⁹⁵⁷ işitmedük didiler. Murğ Şāh-ı Kebīr her⁴⁹⁵⁸ ne-kaçar kuşlar var ise
 bir bir⁴⁹⁵⁹ su'al eyledi hīç bir görmiş veyā işitmiş bulunmadı.⁴⁹⁶⁰ Cihān Şāh āh idüp
 eyitdi⁴⁹⁶¹

Beyt⁴⁹⁶²

-. - - / -. - - / -. - - / -. - -

Rāh-ı gāmda ben ğubārı hākten kağurmayan

Rūzigār eksükligidür rūzigār eksüklüğü⁴⁹⁶³

⁴⁹⁴² Cihān Şāh'ın hātırın: -S.

⁴⁹⁴³ idüp: virüp S.

⁴⁹⁴⁴ eyitdi: -M, -Y.

⁴⁹⁴⁵ inşā'llāhu te'ālā yıl başı olduğda: yıl başı olduğda inşā'llāhu te'ālā S, Y.

⁴⁹⁴⁶ Qal'a-yı: şehir-i Y.

⁴⁹⁴⁷ vaqtā ki: çün S.

⁴⁹⁴⁸ başı: başında Y.

⁴⁹⁴⁹ olup: geldi Y, gelüp S.

⁴⁹⁵⁰ Tamām: -S.

⁴⁹⁵¹ murğān geldiler: kuşlar gelüp S.

⁴⁹⁵² cem^c [ü]: -Y.

⁴⁹⁵³ andan soñra Murğ Şāh-ı Kebīr kuşları yanına cem^c [ü]⁴⁹⁵³ da'vet idüp: cem^c oldılar Murğ Şāh-ı
 Kebīr bunlara S.

⁴⁹⁵⁴ nerededür diyü: -Y, -S.

⁴⁹⁵⁵ geşt iderüz: gezerüz S.

⁴⁹⁵⁶ nāmında: nām S.

⁴⁹⁵⁷ ü diyār görmedük ve: -Y.

⁴⁹⁵⁸ her: -Y.

⁴⁹⁵⁹ bir bir: birer birer Y.

⁴⁹⁶⁰ Murğ Şāh-ı Kebīr her ne-kaçar kuşlar var ise bir bir su'al eyledi hīç bir görmiş veyā işitmiş
 bulunmadı: -S; bulunmadı: yok Y.

⁴⁹⁶¹ eyitdi: -M, -S.

⁴⁹⁶² Beyt: -M, -S.

⁴⁹⁶³ Bu beyit S nüshasında mevcut değildir.

diyüp feryād u efgāna⁴⁹⁶⁴ başladı.⁴⁹⁶⁵ Murğ Şāh-ı Kebīr eyitdi yā Cihān Şāh niçe idelüm ne çäre eyleyelüm⁴⁹⁶⁶ didi. Cihān Şāh eyitdi ey şāh⁴⁹⁶⁷ benüm gönlüm ve gözüm⁴⁹⁶⁸ şehādet ider ki ol nigār-ı nāzenīni görürüm⁴⁹⁶⁹ didi. Andan⁴⁹⁷⁰ Murğ Şāh-ı Kebīr ol kuşlara bakup⁴⁹⁷¹ eyitdi⁴⁹⁷² ey murğlar⁴⁹⁷³ bu yigide⁴⁹⁷⁴ ne çäre iderüz didükde⁴⁹⁷⁵ cümle kuşlar re'y pādişāhumuzındur bizler bilmeyüz diyüp içlerinden⁴⁹⁷⁶ bir büyük⁴⁹⁷⁷ kuş ilerü gelüp eyitdi pādişāhum cemī^c dünyāyı geşt iderken Kūh-ı Kāf eteginde⁴⁹⁷⁸ bir 'azīm deyr gördüm anda bir keşīş gördüm adına Belā-nūş keşīş⁴⁹⁷⁹ dirler idi **[Y56b]** Allāh te'ālā ol ruhbāna bir hikmet virmişdür ki hīç nev^c-i ādemden⁴⁹⁸⁰ kimseye müyesser olmamışdur⁴⁹⁸¹ zirā ol deyrūn **[M54a]** **[S64a]** öni bir 'azīm⁴⁹⁸² yaşşı şahrādur. Yılda bir kerre⁴⁹⁸³ ol şahrāya dünyāda⁴⁹⁸⁴ bu zemānda⁴⁹⁸⁵ ne-ķadar kuşlar var ise ve ne-ķadar vaḥşī cān-verler var ise cem^c olurlar ve bu kişinūn⁴⁹⁸⁶ dört kūşeli bir 'aşāsı var götürüp ol şahrānuñ orta yirine diküp⁴⁹⁸⁷ her kūşesinden birer dürlü ni'met cārī olur ve bir kūşesinden şu aķar ve bir kūşesinden buğdāy aķar ve bir kūşesinden ot aķar⁴⁹⁸⁸ ve bir kūşesinden ķan aķar ve yılda dört dürlü maḥlūk anda⁴⁹⁸⁹ cem^c olurlar. Et yiyici kuşlar ve yırtıcı ḥayvānlar gelüp ol 'aşādan cārī olanı yirler ve

⁴⁹⁶⁴ feryād u efgāna: feryāda Y, feryād S.

⁴⁹⁶⁵ başladı: eyledi S.

⁴⁹⁶⁶ niçe idelüm ne çäre eyleyelüm: neyleyem ne çäre idelüm Y, buña ne çäre ola S.

⁴⁹⁶⁷ ey şāh: -M, ey Şāh-ı Murğān S.

⁴⁹⁶⁸ gönlüm ve gözüm: kalbim S; ve gözüm: -M.

⁴⁹⁶⁹ görürüm: gözüm görecekdür M.

⁴⁹⁷⁰ Andan: Bu kez S.

⁴⁹⁷¹ bakup: -M, -Y.

⁴⁹⁷² eyitdi: -S.

⁴⁹⁷³ ey murğlar: -S.

⁴⁹⁷⁴ bu yigide: buña Y, S.

⁴⁹⁷⁵ didükde: didi M.

⁴⁹⁷⁶ cümle kuşlar re'y pādişāhumuzındur bizler bilmeyüz diyüp içlerinden: -Y, -S.

⁴⁹⁷⁷ büyük: -Y, -S.

⁴⁹⁷⁸ Kūh-ı Kāf eteginde: dāmen-i Kūf-ı Kāf'da Y, S.

⁴⁹⁷⁹ keşīş: -M, -Y.

⁴⁹⁸⁰ ādemden: insāndan S.

⁴⁹⁸¹ olmamışdur: olmadı S.

⁴⁹⁸² 'azīm: -S.

⁴⁹⁸³ yılda bir kerre: bir kez S; kerre: kez Y.

⁴⁹⁸⁴ dünyāda: dünyā yüzinde S.

⁴⁹⁸⁵ bu zemānda: -Y.

⁴⁹⁸⁶ bu kişinūn: bunuñ Y.

⁴⁹⁸⁷ diküp: -Y.

⁴⁹⁸⁸ ve bir kūşesinden şu aķar ve bir kūşesinden buğdāy aķar ve bir kūşesinden ot aķar: -M.

⁴⁹⁸⁹ anda: -S.

ierler. Bu hengāme ol arada kırık gūn midārı⁴⁹⁹⁰ arār iderler. Andan ol uřlar giderler⁴⁹⁹¹ ol ruhbān dađı⁴⁹⁹² ařayı yirden ıkarur iinde gelenler gā'ib olur⁴⁹⁹³ ve ol araya gelen uřlar temām rub^c-ı meskūnı ser-ā-pā⁴⁹⁹⁴ seyr itmiřlerdūr.⁴⁹⁹⁵ Ey⁴⁹⁹⁶ řāh olur ise⁴⁹⁹⁷ bu yigidi ol araya gōtūrelūm didi. ūn ol uř⁴⁹⁹⁸ bu aberi virdi⁴⁹⁹⁹ Murğ řāh-ı Kebīr acebe alup⁵⁰⁰⁰ Cihān řāh'a eyitdi ciger-uřem⁵⁰⁰¹ **[S64b]** imdi⁵⁰⁰² ol Belā-nūř keřīře seni⁵⁰⁰³ gōndereyūm belki anda murādına irersin didūkte⁵⁰⁰⁴ Cihān řāh dađı cān-ıla abūl ılup⁵⁰⁰⁵ Murğ řāh-ı Kebīr de Bel-ānūř'a⁵⁰⁰⁶ bir nāme yazdı Cihān řāh'uñ eline⁵⁰⁰⁷ **[Y57a]** virūp⁵⁰⁰⁸ andan⁵⁰⁰⁹ ol⁵⁰¹⁰ uřı da'vet idūp⁵⁰¹¹ eyitdi imdi bu yigidi ol araya gōtūr diyūp teslīm itdi.⁵⁰¹² uř dađı⁵⁰¹³ n'ola diyūp rızā gōsterdi.⁵⁰¹⁴ Andan⁵⁰¹⁵ Cihān řāh⁵⁰¹⁶ ol uřa sūvār olup Murğ řāh-ı Kebīr ile vedā'lařup⁵⁰¹⁷ azm-i Belā-nūř⁵⁰¹⁸ eyledi.⁵⁰¹⁹ Ol aradan Belā-nūř keřīře varma dōrt yūz yıllık yol idi ādem

⁴⁹⁹⁰ midārı: -Y, -S.

⁴⁹⁹¹ giderler: gitdūkte S.

⁴⁹⁹² dağı: -M.

⁴⁹⁹³ iinde gelenler gā'ib olur: -S.

⁴⁹⁹⁴ temām rub^c-ı meskūnı ser-ā-pā: ser-ā-pā rub^c-ı meskūnı S.

⁴⁹⁹⁵ itmiřlerdūr: itmiřdūr Y.

⁴⁹⁹⁶ Ey: re'y M.

⁴⁹⁹⁷ olur ise: eger buyursañ Y, eger ki buyurursañ S.

⁴⁹⁹⁸ uş: murğ Y.

⁴⁹⁹⁹ ūn ol uř bu aberi virdi: -S.

⁵⁰⁰⁰ acebe alup: -S; alup: aldı Y.

⁵⁰⁰¹ ciger-kūřem S.

⁵⁰⁰² imdi: -S.

⁵⁰⁰³ ol Belā-nūř keřīře seni: seni ol ruhbāna S.

⁵⁰⁰⁴ murādına irersin didūkte: aber alasın didi S.

⁵⁰⁰⁵ dağı cān-ıla abūl ılup: rāzı olup S; ılup: ıldı Y.

⁵⁰⁰⁶ de Bel-ānūř'a: -S.

⁵⁰⁰⁷ řāh'uñ eline: řāh'a S.

⁵⁰⁰⁸ virūp: virdi Y, S.

⁵⁰⁰⁹ andan: -S.

⁵⁰¹⁰ ol: -Y.

⁵⁰¹¹ uřı da'vet idūp: uřa S.

⁵⁰¹² ol araya gōtūr diyūp teslīm itdi: ol ruhbāna getūr diyūp S; diyūp teslīm itdi: didi Y.

⁵⁰¹³ uş dağı: -Y, ol-da S.

⁵⁰¹⁴ rızā gōsterdi: -S.

⁵⁰¹⁵ Andan: -S.

⁵⁰¹⁶ řāh: -Y.

⁵⁰¹⁷ ol uřa sūvār olup Murğ řāh-ı Kebīr ile vedā'lařup: Murğ řāh'un elin ōpūp ol-uřa sūvār olup S.

⁵⁰¹⁸ i Belā-nūř: -Y.

⁵⁰¹⁹ azm-i Belā-nūř eyledi: gitdi.

yürüyüşüyle⁵⁰²⁰ Cihān Şāh ile kuş⁵⁰²¹ ol- kadar mesāfeyi kaṭ' iderek⁵⁰²² dördüncü gün⁵⁰²³ Belā-nüş'a⁵⁰²⁴ dāhil oldılar. Meger Belā-nüş daḥı şahrāya⁵⁰²⁵ ol 'aşāyı henüz dikmiş idi ve cümle vuhūş u tūyūr cem' olmuşlar idi [M54b] Cihān Şāh ile murğ havādan inüp Belā-nüş'uñ öñine kondı Cihān Şāh'ı kanadları üzerinden indürdi⁵⁰²⁶ Belā-nüş eyitdi ey murğ⁵⁰²⁷ bu ādemi kanda bulduñ⁵⁰²⁸ ve nereden getirirsin⁵⁰²⁹ didi. Kuş eyitdi ey Belā-nüş ben bunu rub^c-ı meskūnuñ ikinci haşşasınıñ kuşlarına hüküm iden⁵⁰³⁰ Murğ Şāh-ı Kebīr'den getirürüm elinde nāmesi [S65a] var oğu gör⁵⁰³¹ didi. Andan⁵⁰³² Cihān Şāh nāmeyi Belā-nüş'a virdi.⁵⁰³³ Çün Belā-nüş⁵⁰³⁴ nāmeyi⁵⁰³⁵ muṭāla'a kılup⁵⁰³⁶ Cihān Şāh'uñ cümle ḥāline vākıf oldu ve murādı ne idügin bildi.⁵⁰³⁷ Andan Cihān Şāh'a eyitdi⁵⁰³⁸ oğul⁵⁰³⁹ şafā geldüñ hoş geldüñ⁵⁰⁴⁰ baña kendi⁵⁰⁴¹ vaşf-ı ḥālūñ⁵⁰⁴² bildür⁵⁰⁴³ didi. Cihān Şāh daḥı bālāda zıkr olındığı vech üzre⁵⁰⁴⁴ [Y57b] bir bir⁵⁰⁴⁵ haber virdi. Belā-nüş'uñ Cihān Şāh'a yüregi acıyup⁵⁰⁴⁶ eyitdi ḥayr ola ḥāṭıruñ⁵⁰⁴⁷ hoş tut⁵⁰⁴⁸ didi

⁵⁰²⁰ ādem yürüyüşüyle: -S.

⁵⁰²¹ Cihān Şāh ile kuş: ammā kuş Cihān Şāh ile S.

⁵⁰²² Belā-nüş keşşe varmak dört yüz yıllık yol idi ādem yürüyüşüyle Cihān Şāh ile kuş ol- kadar mesāfeyi kaṭ' iderek : -M; ol- kadar mesāfeyi kaṭ' iderek: -S.

⁵⁰²³ dördüncü gün: günlerde bir gün M, dört günde S.

⁵⁰²⁴ Belā-nüş'a: -S.

⁵⁰²⁵ Belā-nüş daḥı şahrāya: ruhbān ol araya S.

⁵⁰²⁶ Şāh ile murğ havādan inüp Belā-nüş'uñ öñine kondı Cihān Şāh'ı kanadları üzerinden indürdi: Şāh'ı ol kuş havādan indirüp Belā-nüş'uñ öñine kondı M, kuş havādan inüp ol-ruhbānıñ öñüne kondılar S.

⁵⁰²⁷ ey murğ: yā kuş S.

⁵⁰²⁸ kanda bulduñ: -S; bulduñ: buldı M.

⁵⁰²⁹ ve nereden getirirsin: getürdüñ Y, S.

⁵⁰³⁰ ey Belā-nüş ben bunu rub^c-ı meskūnuñ ikinci haşşasınıñ kuşlarına hüküm iden: -M.

⁵⁰³¹ oğu gör: saña S; gör: -Y.

⁵⁰³² Andan: bu kez S.

⁵⁰³³ Belā-nüş'a virdi: buña şundı S.

⁵⁰³⁴ Çün Belā-nüş: Belā-nüş ruhbān S.

⁵⁰³⁵ Çün Belā-nüş nāmeyi: -M.

⁵⁰³⁶ muṭāla'a kılup: oğudı S.

⁵⁰³⁷ Cihān Şāh'uñ cümle ḥāline vākıf oldu ve murādı ne idügin bildi: cümle ma'lūm olduḡda S; ve murādı ne idügin bildi: -M.

⁵⁰³⁸ Andan Cihān Şāh'a eyitdi: Cihān Şāh'a baḡup S.

⁵⁰³⁹ oğul: oğlum M.

⁵⁰⁴⁰ hoş geldüñ: -S.

⁵⁰⁴¹ kendi: -Y, -S.

⁵⁰⁴² vaşf-ı ḥālūñ: vaşf-ı ḥālin M, ḥālinden S.

⁵⁰⁴³ bildür: haber vir S.

⁵⁰⁴⁴ bālāda zıkr olındığı vech üzre: -S.

⁵⁰⁴⁵ bir bir: -Y, cümle aḡvāli S.

⁵⁰⁴⁶ yüregi acıyup: özi göyn-idi Y, özi göynüp S.

⁵⁰⁴⁷ ḥāṭıruñ: ḥāṭırın M, -S.

⁵⁰⁴⁸ hoş tut: -S.

ammā Cihān Şāh⁵⁰⁴⁹ gördi-kim buña güne güne⁵⁰⁵⁰ maḥlūkāt⁵⁰⁵¹ gelür ki görülmüş degül meşelā et yiyici cān-verler yırtıcı ḥayvānlar da ol gürüh kaç cins ise cem^c olmuşlar ve et yiyici cān-verler daḥı kaç cins ise cem^c olmuşlar ve eti yinür ḥaycānāt ve eti yinür kuşlar ne-ḳadar var ise cem^c olmuşlar imdi bu ḳadar ecnās-ı maḥlūka ki⁵⁰⁵² birbirlerine⁵⁰⁵³ ḥasūd u ‘adū⁵⁰⁵⁴ iken⁵⁰⁵⁵ ḳaşd eylemezler.⁵⁰⁵⁶ Belā-nüş keşiş⁵⁰⁵⁷ Ḥaḳ te‘ālānuñ bu ḳudret-i celīlesine⁵⁰⁵⁸ mazḥar olmuş idi ve⁵⁰⁵⁹ ol dört küşe⁵⁰⁶⁰ ‘aşādan bunlaruñ⁵⁰⁶¹ ṭabī‘atlerine muvāfiḳ mā’ide⁵⁰⁶² cārī vü sārī⁵⁰⁶³ olur idi. Tamām bunlar yiyüp toyarlar⁵⁰⁶⁴ Belā-nüş⁵⁰⁶⁵ ‘aşāyı yirden⁵⁰⁶⁶ ḳoparıcaḳ⁵⁰⁶⁷ ol-ḳadar⁵⁰⁶⁸ cārī olan ni‘metler ḡā’ib olur ve ol ecnās-ı muḥtelīfe maḥlūkāt⁵⁰⁶⁹ Belā-nüş⁵⁰⁷⁰ Keşiş’uñ eṭrāfında⁵⁰⁷¹ her biri kendü cinsiyle⁵⁰⁷² bir yirde ḳarār u ārām iderler ve⁵⁰⁷³ şabāḥ yine⁵⁰⁷⁴ Belā-nüş⁵⁰⁷⁵ ol çār küşe⁵⁰⁷⁶ ‘aşāyı diker yine⁵⁰⁷⁷ ol ni‘metler cārī olur⁵⁰⁷⁸ kırḳ

⁵⁰⁴⁹ Şāh: -S.

⁵⁰⁵⁰ gördi-kim buña güne güne: bunda gelen dürlü S.

⁵⁰⁵¹ maḥlūkāt: maḥlūk M, maḥlūkātı S.

⁵⁰⁵² görülmüş degül meşelā et yiyici cān-verler yırtıcı ḥayvānlar da ol gürüh kaç cins ise cem^c olmuşlar ve et yiyici cān-verler daḥı kaç cins ise cem^c olmuşlar ve eti yinür ḥaycānāt ve eti yinür kuşlar ne-ḳadar var ise cem^c olmuşlar imdi bu ḳadar ecnās-ı maḥlūka ki: ḥisāba gelmez ve M, görüp ḥayrān oldu gelüp cem^c olmuşar bunca ol ecnās-ı muḥtelif S.

⁵⁰⁵³ birbirlerine: birbirine S.

⁵⁰⁵⁴ u ‘adū: -Y, -S.

⁵⁰⁵⁵ iken: idiler S.

⁵⁰⁵⁶ ḳaşd eylemezler: ammā ol arada birbirin inciymeyüp S.

⁵⁰⁵⁷ keşiş: -Y.

⁵⁰⁵⁸ celīlesine: luṭfuna Y.

⁵⁰⁵⁹ Belā-nüş keşiş Ḥaḳ te‘ālānuñ bu ḳudret-i celīlesine mazḥar olmuş idi ve: -S.

⁵⁰⁶⁰ dört küşe: çār-ı küşe Y, -S.

⁵⁰⁶¹ bunlaruñ: -S.

⁵⁰⁶² muvāfiḳ mā’ide: göre yiyecek ve içecek S.

⁵⁰⁶³ vü sārī: -S.

⁵⁰⁶⁴ toyarlar: doyarlardı S.

⁵⁰⁶⁵ Belā-nüş: ruhbān S.

⁵⁰⁶⁶ yirden: yirinden S.

⁵⁰⁶⁷ ḳoparıcaḳ: ḳoparur Y, çıkarur S.

⁵⁰⁶⁸ ḳadar: -S.

⁵⁰⁶⁹ ol ecnās-ı muḥtelīfe maḥlūkāt: bu ḥayvānāt S; muḥtelīfe maḥlūkāt: -Y.

⁵⁰⁷⁰ Belā-nüş Keşiş’uñ: -S; Belā-nüş: -Y.

⁵⁰⁷¹ eṭrāfında: eṭrāfına M, -S.

⁵⁰⁷² her biri kendü cinsiyle: -S; kendü cinsiyle: kendi eşiyile M.

⁵⁰⁷³ bir yirde ḳarār u ārām iderler ve: gice bir yirde anda ḳarār idüp S.

⁵⁰⁷⁴ yine: -S.

⁵⁰⁷⁵ Belā-nüş: ruhbān S.

⁵⁰⁷⁶ çār küşe: -Y, -S.

⁵⁰⁷⁷ diker yine: gine diker S.

⁵⁰⁷⁸ ol ni‘metler cārī olur: -S.

güne degin⁵⁰⁷⁹ Cihān Şāh Belā-nüş-ı Keşîş ile eglendi⁵⁰⁸⁰ [S63b] tā ki hayvānāt cem^c olup⁵⁰⁸¹ bölük bölük Belā-nüş'a gelüp dillerince āvāz ile vedā^c itdiler.⁵⁰⁸² Belā-nüş anlara⁵⁰⁸³ su'āl eyledi⁵⁰⁸⁴ ey maḥlūkāt sizler dünyāyı Kāf-[Y58a]ber-Kāf gezersüñüz hīç⁵⁰⁸⁵ Kāl'a-yı Gevher-nigīn nāmında bir şehir gördiñüz mi diyü su'āl eyledi.⁵⁰⁸⁶ Gördük veyā işitdik dir kimse bulunmadı.⁵⁰⁸⁷ Cihān Şāh ise anı görüp melül oldı⁵⁰⁸⁸ ve münacāt idüp dirdi-ki⁵⁰⁸⁹

Beyt

— . — — / — . — — / — . — — / — . — —

Hāceti kesdüm kâmusından velī senden degül

Kāngı 'aşıkdur o kim ma'şūka muḥtāc olmaya

[M55a] Yā İllāhī benüm derdime dermān olursa ancak⁵⁰⁹⁰ senden olur diyü münacāt iderdi.⁵⁰⁹¹ Ol maḥalde⁵⁰⁹² cümleden soñra bir murğ⁵⁰⁹³ gelüp Belā-nüş'a⁵⁰⁹⁴ eyitdi ey bizim şeyḥümüz⁵⁰⁹⁵ Kāl'a-yı Gevher-nigīn nām şehri görmedük öte cānibde oldıgın bilmezüz nihāyetü'l-emr Gevher-nigīn adlu şehir dünyāda var idügin işidüp tururuz⁵⁰⁹⁶

⁵⁰⁷⁹ güne degin: gün bu minvāl üzre S.

⁵⁰⁸⁰ Belā-nüş-ı Keşîş ile eglendi: anda karar eyledi S.

⁵⁰⁸¹ cem^c olup: -S.

⁵⁰⁸² tā ki hayvānāt cem^c olup bölük bölük Belā-nüş'a gelüp dillerince āvāz ile vedā^c itdiler: Keşîş'e gelüp dillerince āvāz ile vedā^c idüp giderlerdi M; Belā-nüş'a gelüp dillerince āvāz ile vedā^c itdiler: gelüp Belā-nüş ruhbāna vedā^c iderler S.

⁵⁰⁸³ Belā-nüş anlara: bu kez Belā-nüş bunlara S.

⁵⁰⁸⁴ eyledi: idüp iderdi-ki Y.

⁵⁰⁸⁵ gezersüñüz hīç: gezersiz imdi gezdigiñüz yirlerde hīç Y.

⁵⁰⁸⁶ su'āl eyledi ey maḥlūkāt sizler dünyāyı Kāf-ber-Kāf gezersüñüz hīç Kāl'a-yı Gevher-nigīn nāmında bir şehir gördiñüz mi: Kāl'a-yı Gevher-nigīn görmüş ve işitmiş var mı S.

⁵⁰⁸⁷ Gördük veyā işitdik dir kimse bulunmadı: ašlā herkes fikr idüp bir cevāb virmediler bu kez S, hergiz bir gürühdan gördük ve yā işitdik der bulunmadı Y.

⁵⁰⁸⁸ ise anı görüp melül oldı: maḥzūn oldı S.

⁵⁰⁸⁹ dirdi-ki: eyitdi S.

⁵⁰⁹⁰ ancak: -Y, -S.

⁵⁰⁹¹ diyü münacāt iderdi: diyüp zār zārı ağladı M, diyüp münacāta başladı S.

⁵⁰⁹² Ol maḥalde: andan S.

⁵⁰⁹³ murğ, kuş M.

⁵⁰⁹⁴ Belā-nüş'a: -S.

⁵⁰⁹⁵ ey bizim şeyḥümüz: -S.

⁵⁰⁹⁶ nām şehri görmedük öte cānibde oldıgın bilmezüz nihāyetü'l-emr Gevher-nigīn adlu şehir dünyāda var idügin işidüp tururuz: ne cānibdedür bilmezüz faḫaḫ işidüp dururuz M, görmedük ne cānibde oldıgın bilmeyüz S.

didi. Belā-nüş eyitdi yā nice işitdiñüz ol murğ eyitdi⁵⁰⁹⁷ ol zemān-kim biz daħı yavrı⁵⁰⁹⁸ idük āşiyānumuzda iken⁵⁰⁹⁹ anamız bize nafağa getürmek için⁵¹⁰⁰ gitmiş idi. Yidi gün⁵¹⁰¹ miqdārı eglendi⁵¹⁰² gelmedi⁵¹⁰³ ba^cde geldükde eyitdük ey māder-i müşfıka⁵¹⁰⁴ saña n'oldı ki bizi kaç gündür⁵¹⁰⁵ yoqlamaduñ didük⁵¹⁰⁶ māderimüz⁵¹⁰⁷ eyitdi gözüm nūrı [S66a] oğullarum⁵¹⁰⁸ size nafağa ararken beni Qal'a-yı Gevher-nigīn perīleri tūtop esīr eylediler⁵¹⁰⁹ biş gün ħabs çekdim hele⁵¹¹⁰ Hāq te'ālā ħalāşluk⁵¹¹¹ virdi⁵¹¹² işte⁵¹¹³ geldim didi. [Y58b] Ayruq biz daħı bilmeyüz nerededür⁵¹¹⁴ didükde Belā-nüş eyitdi siz⁵¹¹⁵ şimdi kendü āşiyāneñüzi bilür misüñüz⁵¹¹⁶ didi⁵¹¹⁷ eyitdiler bilirüz⁵¹¹⁸ ħālā bizüm⁵¹¹⁹ daħı⁵¹²⁰ yuvamız oldur didiler⁵¹²¹ Belā-nüş eyitdi bundan ol araya ādem yürüyüşüyle ne-ķadar yoldur ol eyitdi⁵¹²² kırk yıllıķ yoldur didiler.⁵¹²³ Andan⁵¹²⁴ Belā-nüş eyitdi imdi bu şeh-zādeyi⁵¹²⁵ sizüñ⁵¹²⁶ yuvañuza iletüñ andan⁵¹²⁷ anañuz ne⁵¹²⁸

⁵⁰⁹⁷ didi. Belā-nüş eyitdi yā nice işitdiñüz ol murğ eyitdi: -S; eyitdi: didi Y.

⁵⁰⁹⁸ ol zemān-kim biz daħı yavrı: lāķin qačan bizler daħı yavrı S.

⁵⁰⁹⁹ iken: idük Y.

⁵¹⁰⁰ getürmek için: getürmege S.

⁵¹⁰¹ gün: -M.

⁵¹⁰² eglendi: -S.

⁵¹⁰³ gelmedi: -M.

⁵¹⁰⁴ māder-i müşfıka: māder Y, vālide S.

⁵¹⁰⁵ saña n'oldı ki bizi kaç gündür: saña ne ħāl oldı-ki bu-ķadar günden beri Y, saña ne ħayāl oldı-ki bizi S.

⁵¹⁰⁶ didük: -M, -Y.

⁵¹⁰⁷ māderimüz: anamız S.

⁵¹⁰⁸ oğullarum: oğullar M, S.

⁵¹⁰⁹ esīr eylediler: -S.

⁵¹¹⁰ hele: -M.

⁵¹¹¹ ħalāşluk: -M, ħalāş S.

⁵¹¹² virdi: idüp S.

⁵¹¹³ işte: -S.

⁵¹¹⁴ Ayruq biz daħı bilmeyüz nerededür: o ķadar işitdüm ħayrı bilmem ķanda idügin S; bilmeyüz: bilmezüz Y.

⁵¹¹⁵ siz: -S.

⁵¹¹⁶ kendü āşiyāneñüzi bilür misüñüz eyitdiler: āşiyāneñüz ķandadır bilür misin S; bilür misüñüz: bilürmisiz Y.

⁵¹¹⁷ didi: -M.

⁵¹¹⁸ bilirüz: -M.

⁵¹¹⁹ bizüm: -M.

⁵¹²⁰ daħı: -M.

⁵¹²¹ didiler: -M.

⁵¹²² Belā-nüş eyitdi bundan ol araya ādem yürüyüşüyle ne-ķadar yoldur ol eyitdi: -S, -M.

⁵¹²³ bundan ol araya kırk yıllıķ yoldur didiler: -M; bundan ol araya: -S; didiler: -Y.

⁵¹²⁴ Andan: -M, -Y.

⁵¹²⁵ şeh-zādeyi: yigidi S.

⁵¹²⁶ sizüñ: -M, -S.

⁵¹²⁷ iletüñ andan: götürüñ ve S.

⁵¹²⁸ ne: ķanğı S.

tarafdan geldi ise ol tarafa yol⁵¹²⁹ gösterün ola ki bu yigit murādına vāşıl ola⁵¹³⁰ didi. Ol kuş dağı n'ola diyüp Cihān Şāh'ı arkasına alup⁵¹³¹ Belā-nüş Keşîşe⁵¹³² vedā' idüp revāne oldılar.⁵¹³³ Bir gün bir gice pervāzurup⁵¹³⁴ aḥşām vaqtinde⁵¹³⁵ Cihān Şāh'⁵¹³⁶ āşiyānelerine vardılar.⁵¹³⁷ Ol gice anda qarār idüp irtesi gün⁵¹³⁸ Cihān Şāh'ı anaları geldügi semte tođrı⁵¹³⁹ arkasına alup⁵¹⁴⁰ bir gün bir gice dağı gitdiler. Andan⁵¹⁴¹ Cihān Şāh'ı getirüp⁵¹⁴² bir tađuñ üzerine [S66b] koydılar ve eyitdiler⁵¹⁴³ var imdi ey Cihān Şāh'⁵¹⁴⁴ Allāh işüni⁵¹⁴⁵ rāst getüre biz bundan öte gidemezüz⁵¹⁴⁶ didiler. Cihān Şāh dağı anlara du'ā iderek⁵¹⁴⁷ yola revān oldu gördi-kim⁵¹⁴⁸ bu⁵¹⁴⁹ şahrā benī ādem vilāyetlerine beñzer lākin⁵¹⁵⁰ ins ü cinden [M55b] ferd-i āferīdeden kimse⁵¹⁵¹ yok.⁵¹⁵² Cihān Şāh altı ay⁵¹⁵³ miḳdārı ol şahrāda revān u devān⁵¹⁵⁴ yürüdi. Ot köki yiyerek nāle vü zārīden ḥālī degül idi.⁵¹⁵⁵ Günlerde⁵¹⁵⁶ bir gün qarşudan bir tađ⁵¹⁵⁷ göründi üç gündən soñra⁵¹⁵⁸ ol tađuñ⁵¹⁵⁹ üzerine [Y59a] çıkdı ol⁵¹⁶⁰ gice anda qarār eyledi⁵¹⁶¹ ammā gice içinde⁵¹⁶²

5129 ol tarafa yol: buña S.

5130 vāşıl ola: ire S.

5131 Cihān Şāh'ı arkasına alup: arkasına Cihān Şāh'ı alup Y.

5132 Belā-nüş Keşîşe: -M, -S.

5133 vedā' idüp revāne oldılar: vedā' idüp: -Y; revāne oldılar: -S.

5134 pervāz urup: gidüp ırte gün S; urup: idüp M.

5135 vaqtinde: vaḳtı S.

5136 Cihān Şāh'ı: -M, -S.

5137 āşiyānelerine vardılar: ol āşiyāne olan yire gelüp kondılar S, kendi āşiyānelerine indürdiler Y.

5138 gün: yine Y.

5139 Cihān Şāh'ı anaları geldügi semte toğrı: anaları geldügi semde Cihān Şāh'ı S, Cihān Şāh'ı getirüp anaları geldügi semte toğrı Y.

5140 arkasına alup -M, -Y.

5141 Andan: -Y.

5142 Cihān Şāh'ı getirüp: -S.

5143 koydılar ve eyitdiler: konup eyitdi S, kodılar ve eyitdiler Y.

5144 ey Cihān Şāh: -M, -S.

5145 Allāh işüni: Ḥudā işin S, Ḥaḳ te'ālā işüñ Y.

5146 gidemezüz: gidemeyüz S.

5147 anlara du'ā iderek: buña du'ā idüp S.

5148 gördi-kim: -S.

5149 bu: ol S.

5150 benī ādem vilāyetlerine beñzer lākin: -S; lākin: velī Y.

5151 ferd-i āferīdeden kimse: ferd Y.

5152 ferd-i āferīdeden kimse yok: bir ferd görmeyüp S.

5153 Cihān Şāh altı ay: tamām altı ay S; ay: -M.

5154 miḳdārı ol şahrāda revān u devān: -S.

5155 Ot köki yiyerek nāle vü zārīden ḥālī degül idi: āh zār iderek ot köki yiyüp S.

5156 Günlerde: -S.

5157 tağ: dağ S.

5158 gündən soñra: gün yürüyüp S.

5159 tađuñ: dağın S.

5160 ol: -S.

5161 qarār eyledi: ḳaldı S.

5162 içinde: -S.

karşıdan bir şü'le peydâ oldı⁵¹⁶³ gündüz gibi c'alem⁵¹⁶⁴ münevver oldı. Tağūñ⁵¹⁶⁵ bir cānibi karanlık öte⁵¹⁶⁶ cānibi gündüz gibi aydınlık.⁵¹⁶⁷ Cihān Şāh ta'accüb idüp⁵¹⁶⁸ şabāh olunca şabr eyledi ba'de⁵¹⁶⁹ şabāh olup⁵¹⁷⁰ güneş toğdı⁵¹⁷¹ ol şü'le nā-bedīd⁵¹⁷² oldı. Andan⁵¹⁷³ Cihān Şāh tağdan inüp ol şahrāya gitmekde⁵¹⁷⁴ meger ol şü'le ki Cihān Şāh⁵¹⁷⁵ gice görmüş idi⁵¹⁷⁶ Kāl'a-yı Gevher-nigīnūñ⁵¹⁷⁷ şü'lesi⁵¹⁷⁸ idi ve buna Gevher-nigīn dimeden murād bu idi-ki⁵¹⁷⁹ ecnās-ı gevher ile yapılmış idi⁵¹⁸⁰ la'l ü⁵¹⁸¹ yāķūtdan zümrüd ü⁵¹⁸² zebercedden ve billürdan binā olmuş idi.⁵¹⁸³ Gice olıcaķ⁵¹⁸⁴ biş altı ayluk yire degin⁵¹⁸⁵ [S67a] şü'lesi doķınur-idi.⁵¹⁸⁶ **Ezīn-cānib** ol zemān-kim Şemse Hān Cihān Şāh⁵¹⁸⁷ elinden hālāş olup gitmiş⁵¹⁸⁸ idi⁵¹⁸⁹ vilāyetine babası⁵¹⁹⁰ ķatına geldi ve babasınıñ⁵¹⁹¹ elin öpdi. Babası daķı⁵¹⁹² hāy cānum⁵¹⁹³ kıızım şafā geldüñ⁵¹⁹⁴ benī ādem elinden nice hālāş olduñ didi. Şemse Hān daķı bālāda zıkr olındıķı üzre bir bir haber

5163 peydā oldı: gördi S.

5164 c'alem: -S.

5165 oldı. Tağūñ: -S.

5166 öte: ol S.

5167 gibi aydınlık: mişāl oldı S.

5168 ta'accüb idüp: hayrān olup S.

5169 olunca şabr eyledi ba'de: -S.

5170 olup: olduķda Y, S.

5171 güneş toğdı: gün doğdı S.

5172 nā-bedīd: gā'ib S.

5173 Andan: -S.

5174 Cihān Şāh tağdan inüp ol şahrāya gitmekde: -S.

5175 Cihān Şāh: -Y.

5176 meger ol şü'le ki Cihān Şāh gice görmüş idi: Cihān Şāh gördiķi meger S.

5177 Gevher-nigīn'ūñ: Gevher-nigīn M, S.

5178 şü'lesi: -S.

5179 buna Gevher-nigīn dimeden murād bu idi-ki: bu kāl'a S.

5180 ecnās-ı gevher ile yapılmış idi: dürlü cevāhirden binā olmuşdı S.

5181 la'l ü: lā'lden Y.

5182 zümrüd ü: zümrüdden Y.

5183 la'l ü yāķūtdan zümrüd ü zebercedden ve billürdan binā olmuş idi: elmās u yāķut la'l ü zümrüt incü zeberced idi S.

5184 Gice olıcaķ: gice ile S.

5185 biş altı ayluk yire degin: altı atluk yirden S; ayluk yire degin: günlük yire M.

5186 doķınur-idi: toķunurđı Y, ururđı S.

5187 Şāh: Şāh'ūñ S.

5188 olup gitmiş: bulup çıķmış Y.

5189 gitmiş idi: -S.

5190 babası: atası S.

5191 ve babasınıñ: -S.

5192 Babası daķı: atası S.

5193 cānum: -Y, -S.

5194 şafā geldüñ: -M.

virdi.⁵¹⁹⁵ Andan⁵¹⁹⁶ babası⁵¹⁹⁷ şād olup⁵¹⁹⁸ eyitdi ciger-küşem esir⁵¹⁹⁹ olduğıñ ādem⁵²⁰⁰ ne ma'kūle⁵²⁰¹ ādem⁵²⁰² idi Şemse Hān eyitdi devletüm baba⁵²⁰³ esir olduğum⁵²⁰⁴ ādem⁵²⁰⁵ İrān u Tūrān ve heft kişver pādişāhı Taymūs Şāh oğlı⁵²⁰⁶ Cihān Şāh'a esir olmuş idüm⁵²⁰⁷ didi⁵²⁰⁸ ve Cihān Şāh Murğ Şāh'a ne⁵²⁰⁹ tarīk ile gelüp⁵²¹⁰ babasından ne tarīk ile⁵²¹¹ cüdā düşüp [Y59b] ve nice ecnās-ı maḥlūkāt ile müctemi' [M56a] olup bālāda zıkr olındığı gibi naql eyledi.⁵²¹² Babası daḥı ol ḥikāyātı⁵²¹³ işidüp⁵²¹⁴ ḥayrān kaldı ve⁵²¹⁵ eyitdi ey borīde-i gīsū yā anuñ gibi bir şeh-zāde-i cihān-baḥt ola ve bu kadar vākı'a dīde ola⁵²¹⁶ [S67b] niçün bu cānibe alup gelmedüñ didi. Şemse Hān eyitdi⁵²¹⁷ ey peder-i büzürg-vār⁵²¹⁸ ol baña biñ cān ile 'āşık-ı şādıkdur⁵²¹⁹ ve ben⁵²²⁰ gitdigüm zemān aña⁵²²¹ eyitdüm eger beni ister dilerseñ⁵²²² Qal'a-yı Gevher-nigīn'de gelüp⁵²²³ bulasın didüm. Elbetde ol⁵²²⁴ bu cānibe gelmesi muḥarrerdür⁵²²⁵ didi andan Şemse Hān'ıñ babası⁵²²⁶ eyitdi her kim Cihān Şāh'ıñ ḥaberin veyā kendüsün⁵²²⁷

⁵¹⁹⁵ bālāda zıkr olındığı üzere bir bir ḥaber virdi: geçen aḥvāli cümle beyān eyledi S.

⁵¹⁹⁶ Andan: -Y, -S.

⁵¹⁹⁷ babası: atası S.

⁵¹⁹⁸ şād olup: -S.

⁵¹⁹⁹ ciger-küşem esir: kızım giriftār S.

⁵²⁰⁰ ādem: -S.

⁵²⁰¹ ma'kūle: gūne S.

⁵²⁰² ādem: şahş Y, -S.

⁵²⁰³ baba: ata Y, S.

⁵²⁰⁴ esir olduğum: beni giriftār iden S.

⁵²⁰⁵ ādem: -Y, -S.

⁵²⁰⁶ oğlı: oğlu S.

⁵²⁰⁷ olmuş idüm: oldum idi S.

⁵²⁰⁸ didi: -M.

⁵²⁰⁹ ne: bir M.

⁵²¹⁰ gelüp: gelüp ve M.

⁵²¹¹ ne tarīk ile: -M, -S.

⁵²¹² bālāda zıkr olındığı gibi naql eyledi: cümle 'ayān u beyāz kıldı S; gibi naql eyledi: üzere bir bir ḥaber virdi Y.

⁵²¹³ ḥikāyātı: ḥikāyeti Y.

⁵²¹⁴ daḥı ol ḥikāyātı işidüp: -S.

⁵²¹⁵ kaldı ve: olup S; ve: -Y.

⁵²¹⁶ şeh-zāde-i cihān-baḥt ola ve bu kadar vākı'a dīde ola: şeh-zāde-i vākı'ā dīde bir civān-baḥt ola S.

⁵²¹⁷ eyitdi: -S.

⁵²¹⁸ ey peder-i büzürg-vār: ey ata S, -M.

⁵²¹⁹ 'āşık-ı şādıkdur: 'āşıkdur S.

⁵²²⁰ ben: -M, -Y.

⁵²²¹ aña: -M, -S.

⁵²²² ister dilerseñ: isterseñ S.

⁵²²³ gelüp: -S.

⁵²²⁴ ol: -M

⁵²²⁵ bu cānibe gelmesi muḥarrerdür: bu araya gelür S.

⁵²²⁶ andan Şemse Hān'ın babası: atası S.

⁵²²⁷ kendüsün: kendin S.

baña⁵²²⁸ getirür ise⁵²²⁹ aña çok ihsân iderüm⁵²³⁰ didi.⁵²³¹ İşte bunlar dağı bu arada⁵²³² cüst ü cüda başladılar⁵²³³ ammâ Şemse Hân⁵²³⁴ gerçi Cihân Şâh elinden hâlâş olup vilâyetine gelmişdi⁵²³⁵ lâkin derûnında Cihân Şâh'ın mağabbeti günden güne ziyâde olmağda idi⁵²³⁶ gâh hüsnün ve gâh hulkuñ⁵²³⁷ yâd itdükce⁵²³⁸ dîvâne olmağ vâdisine varur idi.⁵²³⁹ Hattâ bir kaç def'a fikr eylediği yine⁵²⁴⁰ çıkup⁵²⁴¹ Cihân Şâh'a gide ammâ⁵²⁴² babası⁵²⁴³ haber-dâr olup gitmege⁵²⁴⁴ komadılar⁵²⁴⁵ işte Cihân Şâh'a babası niçe nigâ[h-bâ]nlar koyup bekletdi ise Şemse Hân'a dağı babası öyle⁵²⁴⁶ nigâh-bânlar ta'yîn kıldı⁵²⁴⁷ Şemse dağı⁵²⁴⁸ niçe yıllar Cihân Şâh gibi⁵²⁴⁹ âh u enîn ile intizârda⁵²⁵⁰ kaldı râvî ider⁵²⁵¹ bu yaña⁵²⁵² Cihân [Y60a] Şâh dağı zâr u giryân ol şahrâda revân⁵²⁵³ olup gitmede iken⁵²⁵⁴ meger bir kaç dâne⁵²⁵⁵ perîler şikâra [S68a] çıktılar⁵²⁵⁶ idi. Nâ-gâh şahrâda gördiler kim bir âdem⁵²⁵⁷ toz tozup⁵²⁵⁸ gider dem-be-dem âh idüp⁵²⁵⁹

⁵²²⁸ baña: -M, -Y.

⁵²²⁹ getirür ise: getirse Y.

⁵²³⁰ iderüm: ideyüm M, Y.

⁵²³¹ didi: diyüp S.

⁵²³² dağı bu arada: -S, -Y.

⁵²³³ başladılar: -M, -S.

⁵²³⁴ Hân: Hân'ın Y.

⁵²³⁵ Şâh elinden hâlâş olup vilâyetine gelmişdi: Şâh'ı terk idüp geldi S.

⁵²³⁶ lâkin derûnında Cihân Şâh'ın mağabbeti günden güne ziyâde olmağda idi: günden güne derûnında Cihân Şâh'ın mağabbeti düşüp S; olmağda idi: olmağda M.

⁵²³⁷ hüsnün ve gâh hulkuñ: hüsn hulkin S.

⁵²³⁸ itdükçe: idüp S.

⁵²³⁹ dîvâne olmağ vâdisine varur idi: ağlardı S; vâdisine varur idi: vâdisinde idi Y.

⁵²⁴⁰ kaç def'a fikr eylediği yine: nice kerre murâd eyledi-ki gine S.

⁵²⁴¹ çıkup: -S.

⁵²⁴² ammâ: -S.

⁵²⁴³ babası: atası S.

⁵²⁴⁴ gitmege: -S.

⁵²⁴⁵ komadılar: komadı S.

⁵²⁴⁶ işte Cihân Şâh'a babası niçe nigâ[h-bâ]nlar koyup bekletdi ise Şemse Hân'a dağı babası öyle: -S.

⁵²⁴⁷ nigâh-bânlar ta'yîn kıldı: gözciler ta'yîn idüp beklerdiler S.

⁵²⁴⁸ Şemse dağı: -S.

⁵²⁴⁹ Cihân Şâh gibi: -S.

⁵²⁵⁰ Hattâ bir kaç def'a fikr eylediği yine çıkup Cihân Şâh'a gide ammâ babası haber-dâr olup gitmege komadılar işte Cihân Şâh'a babası niçe nigâ[h-bâ]nlar koyup bekletdi ise Şemse Hân'a dağı babası öyle nigâh-bânlar ta'yîn kıldı Şemse dağı niçe yıllar Cihân Şâh gibi âh u enîn ile intizârda: -M; âh u enîn ile intizârda: âh zârda S.

⁵²⁵¹ râvî ider: -Y, -M.

⁵²⁵² bu yaña: bir yirden S.

⁵²⁵³ revân: püyân M.

⁵²⁵⁴ dağı zâr u giryân ol şahrâda revân olup gitmede iken: ol şahrâda zâr giryân olup giderken S.

⁵²⁵⁵ dâne: -M, -Y.

⁵²⁵⁶ çıktılar: çıkmışlar S.

⁵²⁵⁷ bir âdem: -M.

⁵²⁵⁸ toz tozup: tozup tozup Y, âh vâh idüp S.

⁵²⁵⁹ dem-be-dem âh idüp: -S; idüp: ider Y.

Beyt⁵²⁶⁰

Merā firāk zah-i yār mikoşed

Har ümîd-vārî dîdâr mikoşed

Âhır belâ-ı ğurbet ve endüh vaşıl-ı ân bed-ğu

Mera hasret bisyâr mikoşed âhır

Çe gam ba' d zer-i reften-i cânest ez-an ki mera

Hevâ-i ân kâd u reftâr mikoşed âhır⁵²⁶¹

diyüp⁵²⁶² nâle kıılır.⁵²⁶³ Perîler birbirlerine⁵²⁶⁴ eyitdiler⁵²⁶⁵ hây⁵²⁶⁶ olmasun-ki Şemse Hân'uhn⁵²⁶⁷ 'aşığı olan Cihân Şâh⁵²⁶⁸ didiler⁵²⁶⁹ andan⁵²⁷⁰ aşğa⁵²⁷¹ inüp Cihân Şâh'a görünüp⁵²⁷² selâm virdiler⁵²⁷³ Cihân Şâh dağı selâmların aldı⁵²⁷⁴ ve eyitdiler⁵²⁷⁵ ey benî âdem bu arada ne gezersin⁵²⁷⁶ didiler. Cihân Şâh eyitdi⁵²⁷⁷ murâd eyledi-ki te'vîl ide⁵²⁷⁸ kendüyi bildürmeye⁵²⁷⁹ deveciyem deve kaçurdum anı⁵²⁸⁰ ararım didi. Perîler

---

⁵²⁶⁰ Beyt: -M, -S.

⁵²⁶¹ "Görüşmek umudu öldürür sonra da beni, gurbetin belası ve o kötü huylunun vuslat gamı. Cânânın gitmesinden sonra beni en çok hasret öldürür. O boy, işve ve havası öldürür sonunda beni." Bu şiir M ve S nüshalarında mevcut değildir.

⁵²⁶² diyüp: -M, -S.

⁵²⁶³ nâle kıılır: -S.

⁵²⁶⁴ Perîler birbirlerine: bunlar S.

⁵²⁶⁵ eyitdiler: -S.

⁵²⁶⁶ hây: -M.

⁵²⁶⁷ Hân'uhn: Hân'ın M.

⁵²⁶⁸ olan Cihân Şâh: Cihân Şâh ola Y; olmasun-ki Şemse Hân'uhn 'aşığı olan Cihân Şâh: bu Şemse Hân'uhn 'aşığı Cihân Şâh olmasun S.

⁵²⁶⁹ didiler: diyüp S.

⁵²⁷⁰ andan: -S.

⁵²⁷¹ aşğa: aşığı S.

⁵²⁷² görünüp: görindiler Y, -S.

⁵²⁷³ virdiler: virüp S.

⁵²⁷⁴ Cihân Şâh dağı selâmların aldı: -M, -S.

⁵²⁷⁵ ve eyitdiler: didiler Y, -S.

⁵²⁷⁶ ne gezersin: neylersin Y, S.

⁵²⁷⁷ eyitdi: -M, -S.

⁵²⁷⁸ murâd eyledi-ki te'vîl ide: -S.

⁵²⁷⁹ kendüyi bildürmeye: kendüyi gizleyüp S.

⁵²⁸⁰ kaçurdum anı: -S.

eyitdiler⁵²⁸¹ ādem dīvāne misin⁵²⁸² bu arada⁵²⁸³ deve ne gezer⁵²⁸⁴ didiler. Cihān Şāh eyitdi⁵²⁸⁵ belā yükü⁵²⁸⁶ belimi bükdi ḥaylī pādīşāhum ṭurur ṭurur deve dirsem ‘aceb mi leyl ü nehār didükde perīler eyitdiler sen⁵²⁸⁷ Şemse Hān’uñ ‘āşıkı Cihān Şāh⁵²⁸⁸ degül-misin didiler⁵²⁸⁹ Cihān Şāh Şemse Hān adın işitdigi gibi⁵²⁹⁰ lā-ya‘kıl olup düşdi⁵²⁹¹ ve⁵²⁹² perīler anı⁵²⁹³ görüp⁵²⁹⁴ müjdeye segirttiler ba‘de⁵²⁹⁵ Cihān [Y60b] Şāh kendüyi cem‘ eyledi⁵²⁹⁶ gördi-kim ol kendüye⁵²⁹⁷ söyleyenler ġā’ib olmışlar āh u feryād eyleyüp⁵²⁹⁸ n’içün anlardan Şemse Hān’ı⁵²⁹⁹ [M56b] şormadum diyü⁵³⁰⁰ kendin yirlere urup⁵³⁰¹ aşağa yukaru cüst ü cūya başladı⁵³⁰² ammā⁵³⁰³ ol perīler pādīşāhlarına⁵³⁰⁴ gelüp eyitdiler ey şāh⁵³⁰⁵ işte⁵³⁰⁶ kızuñ⁵³⁰⁷ Şemse Hān’uñ ‘āşıkı Cihān Şāh geldi⁵³⁰⁸ falān yirde rāst geldük [S68b] didiler. Perīler pādīşāhı⁵³⁰⁹ anı işidüp⁵³¹⁰ şād oldı ve⁵³¹¹

5281 Perīler eyitdiler: bunlar ider S.

5282 dīvāne misin: dīvāne mi olduñ S.

5283 bu arada: bunda S.

5284 ne gezer: neyer Y, S.

5285 Cihān Şāh eyitdi: -S.

5286 yükü: -M.

5287 sen: -M.

5288 Cihān Şāh: -S.

5289 didiler: -M.

5290 işitdigi gibi: işidüp Y, S.

5291 lā-ya‘kıl olup düşdi: āh idüp düşdi S.

5292 ve: bu kez ol S.

5293 anı: bunı Y, -S.

5294 görüp: -S.

5295 ba‘de: bu kez S.

5296 kendüyi cem‘ eyledi: gözün açup S; eyledi: idüp S.

5297 kendüye: -S.

5298 āh u feryād eyleyüp: āh S, eyvāh Y.

5299 anlardan Şemse Hān’ı: -S.

5300 şormadum diyü: su‘āl itmedüm diyüp S.

5301 kendin yirlere urup: -Y.

5302 kendin yirlere urup aşağa yukaru cüst ü cūya başladı: elem üzre kaldı S.

5303 ammā: -S.

5304 pādīşāhlarına: şāhlarına S, şāh-ı perriyāna Y.

5305 ey şāh: -S, -M.

5306 eyitdiler işte: -S.

5307 kızuñ: -S, -M.

5308 ‘āşıkı Cihān Şāh geldi: ‘āşıkı gelmiş M: ‘āşıkı Cihān Şāhı S.

5309 Perīler pādīşāhı: şāh-ı perriyān S, Y.

5310 anı işidüp: -S.

5311 oldı ve: olup S.

tīz⁵³¹² buyurdu-ki⁵³¹³ bir dāne⁵³¹⁴ taht-ı şehen-şāhī⁵³¹⁵ tezyīn kılup⁵³¹⁶ kırk dāne dīv⁵³¹⁷ ol tahtı⁵³¹⁸ elleri üzerine alup⁵³¹⁹ andan⁵³²⁰ altmış biñ perī ardınca⁵³²¹ yürüdiler⁵³²² kūs u nağāreler döğüldi⁵³²³ şenlükler ve şād-mānluqlar⁵³²⁴ kıldılar.⁵³²⁵ Andan ol tahtuñ üzerine⁵³²⁶ üç-dāne⁵³²⁷ vezīr perī koyup⁵³²⁸ Cihān Şāh’a karşı gönderdi. Cihān Şāh dağı⁵³²⁹ ol vādīde⁵³³⁰ hayrān u ser-gerdān⁵³³¹ gezerken perīler⁵³³² gelüp ol arada⁵³³³ Cihān Şāh’ı gördiler kim gāh ol yaña ve gāh bu yaña segirdür⁵³³⁴ ammā perīler Cihān Şāh’a görünmezlerdi.⁵³³⁵ Hemān⁵³³⁶ vezīrlere buyurdu-ki⁵³³⁷ Cihān Şāh’ı yukarı getireler. Bir perī aşığa inüp⁵³³⁸ Cihān Şāh’ı yaķasından tutup⁵³³⁹ havāya kıaldurdu.⁵³⁴⁰ Cihān Şāh gördi-ki⁵³⁴¹ havāya kıalkmağa başladı bre meded⁵³⁴² baña n’oldı diyüp ‘aklı başından gitdi ammā⁵³⁴³ ol perī Cihān Şāh’ı⁵³⁴⁴ ol taht üzerine çıkardı [Y61a] kıodı.⁵³⁴⁵ Birde⁵³⁴⁶ Cihān Şāh gözin açup kendüyi bir taht üzerinde⁵³⁴⁷ gördi velī⁵³⁴⁸ yanında bir

⁵³¹² tīz: -M.

⁵³¹³ buyurdu-ki: emr idüp S.

⁵³¹⁴ dāne: -S.

⁵³¹⁵ taht-ı şehen-şāhī: taht-ı şāhī S.

⁵³¹⁶ kılup: idüp S.

⁵³¹⁷ dīv: dīvler S, -Y.

⁵³¹⁸ ol tahtı: -S.

⁵³¹⁹ üzerine alup: üzre getirüp S, üzre getürdiler Y.

⁵³²⁰ andan: ve S.

⁵³²¹ perī ardınca: perri bile öñince S.

⁵³²² yürüdiler: -S.

⁵³²³ nağāreler döğüldi: na‘rā S; nağāreler: nağāreleri Y.

⁵³²⁴ şenlükler ve şād-mānluqlar: şenlük ve şādmanluk Y, -S.

⁵³²⁵ kıldılar: -S.

⁵³²⁶ Andan ol tahtuñ üzerine: ve ol tahta S, andan ol taht üzre Y.

⁵³²⁷ dāne: -M, -Y.

⁵³²⁸ vezīr perī koyup: vez: vezīr oturdup M: vezīrlere süvār olup S.

⁵³²⁹ dağı: -M, -S.

⁵³³⁰ vādīde: arada Y.

⁵³³¹ ser-gerdān: zārī Y.

⁵³³² Cihān Şāh dağı ol vādīde hayrān u ser-gerdān gezerken perīler: -S.

⁵³³³ ol arada: -M, -Y.

⁵³³⁴ segirdür: -S.

⁵³³⁵ görünmezlerdi: görünmezdi M.

⁵³³⁶ Hemān: -S.

⁵³³⁷ buyurdu-ki: buyurup hemān S.

⁵³³⁸ Cihān Şāh’ı yukarı getireler. Bir perī aşığa inüp: -S.

⁵³³⁹ tutup: alup S.

⁵³⁴⁰ havāya kıaldurdu: havā yüzine kıaldurdılar S, -M.

⁵³⁴¹ Cihān Şāh gördi-ki: -M.

⁵³⁴² bre meded: -S.

⁵³⁴³ ammā: -Y.

⁵³⁴⁴ ammā ol perī Cihān Şāh’ı: getirüp S.

⁵³⁴⁵ çıkardı kıodı: kıodılar S.

⁵³⁴⁶ Birde: -S, -Y.

⁵³⁴⁷ bir taht üzerinde: ol taht üzre oturur S.

⁵³⁴⁸ velī: velākin M.

kimse yok⁵³⁴⁹ ammā vezīr buyurdu⁵³⁵⁰ Cihān Şāh'ın gözine sürme-i perī çekdiler
gözinün perdesi kalkdı⁵³⁵¹ gördi-kim ol taht üzre⁵³⁵² kendü⁵³⁵³ yanında üç dāne
kimse⁵³⁵⁴ melūkī [S69a] libāslar giymişler oturmuşlar⁵³⁵⁵ sağda ve solda altmış biñ perī
el bağlamış tururlar⁵³⁵⁶ dañı diqqat eyledi⁵³⁵⁷ baqdı⁵³⁵⁸ gördi-kim bir muraşsa⁵³⁵⁹ tahtı
kırk dāne dīv ellerinde tutarlar⁵³⁶⁰ çün Cihān Şāh⁵³⁶¹ anı görüp⁵³⁶² 'acabā⁵³⁶³ bunlar
kimler ola⁵³⁶⁴ diyüp dururken⁵³⁶⁵ ol vezīrler⁵³⁶⁶ ayağ üzre kalkup⁵³⁶⁷ Cihān Şāh'ın
başına la'l ü⁵³⁶⁸ cevāhir-nişār eylediler⁵³⁶⁹ ve eyitdiler⁵³⁷⁰ hoş geldiñüz şafā geldiñüz
ey Cihān Şāh-ı belā-keş⁵³⁷¹ diyüp üst yanlarına⁵³⁷² aldılar ve eyitdiler ey şeh-zāde-i
civān-baht⁵³⁷³ elem çekme

Beyt⁵³⁷⁴

Bu şafādandur nüş-ı gam cāneyüz

Åşinā bīgāne bīgāneyüz⁵³⁷⁵

---

⁵³⁴⁹ bir kimse yok: kimseyi görmez S.

⁵³⁵⁰ ammā vezīr buyurdu: ol vezīr emr idüp S.

⁵³⁵¹ kalkdı: açıldı S.

⁵³⁵² ol taht üzre: -M, -Y.

⁵³⁵³ kendü: -S.

⁵³⁵⁴ kimse: kişi S.

⁵³⁵⁵ libāslar giymişler oturmuşlar: tonlar giyerler S, libāslar ile oturmuşlar M.

⁵³⁵⁶ bağlamış tururlar: bağlayup dururlar S.

⁵³⁵⁷ dañı diqqat eyledi: -Y; eyledi: ile M.

⁵³⁵⁸ baqdı: -Y, -S.

⁵³⁵⁹ bir muraşsa: bu Y, ol S.

⁵³⁶⁰ ellerinde tutarlar: elleri üzre Y, S.

⁵³⁶¹ Cihān Şāh: Şāh Cihān (metinde).

⁵³⁶² anı görüp: -S.

⁵³⁶³ 'acabā: āyā Y, hayrān olup S.

⁵³⁶⁴ ola: -Y.

⁵³⁶⁵ diyüp dururken: dirken S; dururken: tururken Y.

⁵³⁶⁶ ol vezīrler: oñ vezīr Y.

⁵³⁶⁷ kalkup: durup S.

⁵³⁶⁸ la'l ü: -S.

⁵³⁶⁹ eylediler: eyledi Y, itdiler S.

⁵³⁷⁰ ve eyitdiler: -S.

⁵³⁷¹ ey Cihān Şāh-ı belā-keş: -S.

⁵³⁷² yanlarına: yanına S.

⁵³⁷³ -i civān-baht: -Y.

⁵³⁷⁴ Beyt: -M, -S. Beytin vezni tespit edilememiştir.

⁵³⁷⁵ Bu beyit M ve S nüshasında mevcut değildir.

şimden-girü murādīnuza⁵³⁷⁶ vāşıl oldıñuz⁵³⁷⁷ zīrā⁵³⁷⁸ biz Şemse Hān'ıñ babasınñ⁵³⁷⁹
vezīrleriñüz [M57a] ve bu⁵³⁸⁰ taht ve bu 'asker⁵³⁸¹ ve bu dārāt anuñdur sizññ
geldigññüzi haber alup⁵³⁸² bizi saña⁵³⁸³ istiķbāle gönderdi. Kendüler⁵³⁸⁴ sizlere
muntazırlardur buyuruñ gidelüm⁵³⁸⁵ didüklerinde⁵³⁸⁶ Cihān Şāh bu meserret haberin
işidicek⁵³⁸⁷ bir derece⁵³⁸⁸ şād u hurrem⁵³⁸⁹ oldı-ki⁵³⁹⁰ vaşf kâbil degüldür ve⁵³⁹¹ eyitdi
bi-ħamdi'llāh ki bu kadar cefālar çekdüm şafāya daħı irdük didi⁵³⁹²

Beyt⁵³⁹³ [Y61a]

. _ _ / . _ _ / . _ _ / . _ _

Gerek ağla dil gerek hürrem ol⁵³⁹⁴

Cefāsız vefā yok vefāsız şafā yok⁵³⁹⁵

diyüp⁵³⁹⁶ ve bu şādluķ ile⁵³⁹⁷ 'azm-i Kāl'a-yı Gevher-nigīn idüp⁵³⁹⁸ revāne⁵³⁹⁹ oldılar
gelüp⁵⁴⁰⁰ Şehenşāh perīnññ⁵⁴⁰¹ serāy önine gelüp⁵⁴⁰² indiler andan⁵⁴⁰³ Şehenşāh⁵⁴⁰⁴

⁵³⁷⁶ şimden-girü murādīnuza: şimden-soñra murāduña Y, şimden-girü murādīña S.

⁵³⁷⁷ oldıñuz: olduñ Y, S.

⁵³⁷⁸ zīrā: -S.

⁵³⁷⁹ babasınñ: atasınñ S.

⁵³⁸⁰ ve bu: -S.

⁵³⁸¹ ve bu 'asker: -S.

⁵³⁸² sizññ geldigññüzi haber alup: -S.

⁵³⁸³ saña: -M, -Y.

⁵³⁸⁴ Kendüler: -Y, -S.

⁵³⁸⁵ buyuruñ gidelüm: -S.

⁵³⁸⁶ didüklerinde: didi S.

⁵³⁸⁷ meserret haberin işidicek: haberi işidüp Y, -S.

⁵³⁸⁸ bir derece: -Y, -S.

⁵³⁸⁹ u hurrem: -Y, -S.

⁵³⁹⁰ oldı-ki: oldı Y, olup S.

⁵³⁹¹ vaşf kâbil degüldür ve: -S.

⁵³⁹² ve eyitdi bi-ħamdi'llāh ki bu kadar cefālar çekdüm şafāya daħı irdük didi: -M, eyitdi el-ħamdu'lillāh
bunca cefāları çekdüm şafāya daħı ümīd-vār idem diyüp S.

⁵³⁹³ Beyt: -M, -S.

⁵³⁹⁴ Mısraın vezni problemlidir.

⁵³⁹⁵ Bu beyit M ve S nüshalarında yoktur.

⁵³⁹⁶ diyüp: -M, -S.

⁵³⁹⁷ ve bu şādluķ ile: -Y, -S.

⁵³⁹⁸ idüp: diyüp S.

⁵³⁹⁹ idüp revāne: -M, -S.

⁵⁴⁰⁰ gelüp: -M.

⁵⁴⁰¹ Şehenşāh perīnññ: Şāh perīnññ S.

⁵⁴⁰² gelüp: -M, -S.

⁵⁴⁰³ andan: -S.

⁵⁴⁰⁴ Şehenşāh: Şāh perī S.

dağı Cihān Şāh'a⁵⁴⁰⁵ karşı çıkup⁵⁴⁰⁶ iki gözlerin öpdi⁵⁴⁰⁷ [S69b] bağına başdı⁵⁴⁰⁸
eyitdi oğul Cihān Şāh⁵⁴⁰⁹ hoş geldün şafā geldün diyüp⁵⁴¹⁰ elin eline alup serāya
doğrı⁵⁴¹¹ geldiler ve⁵⁴¹² bir kaşr-ı 'āliye çıkup⁵⁴¹³ 'ayş u nūşa meşgūl oldılar⁵⁴¹⁴ andan
Şehenşāh⁵⁴¹⁵ Cihān Şāh'a su'āl idüp⁵⁴¹⁶ eyitdi ciger-kūšem⁵⁴¹⁷ bu araya niçe geldün
bize hikāyet eyle⁵⁴¹⁸ diyüp⁵⁴¹⁹ bir 'azīm meclis-i mülükāne tertīb olunup ve cümle⁵⁴²⁰
hāş begleriyle şöhetde iken⁵⁴²¹ Cihān Şāh āh idüp⁵⁴²² başına gelen⁵⁴²³ ser-güzeştin ve
seyr ü küh düştin⁵⁴²⁴ bir bir 'ayān u beyān kıldı⁵⁴²⁵ işidenler hayrān kalup⁵⁴²⁶ Cihān
Şāh'a⁵⁴²⁷ taḥsīn idüp eyitdiler⁵⁴²⁸ 'āşıkluk ve ḥaḳīḳat olursa ancak böyle⁵⁴²⁹ olur⁵⁴³⁰
didiler ve⁵⁴³¹ vezirler ve⁵⁴³² begler Şehenşāh'a eyitdiler⁵⁴³³ ey şāh-ı perrīyān Cihān Şāh
bu kadar⁵⁴³⁴ şiddet⁵⁴³⁵ rüzgār ve cefā-yı duşvār⁵⁴³⁶ çekmiş lāyık olan oldur⁵⁴³⁷ ki bu

⁵⁴⁰⁵ dağı Cihān Şāh'a: -S.

⁵⁴⁰⁶ karşı çıkup: karşılayup S.

⁵⁴⁰⁷ öpdi: öpüp S.

⁵⁴⁰⁸ bağına başdı: bağına başdı Cihān Şāh elin öpdi S.

⁵⁴⁰⁹ eyitdi oğul Cihān Şāh: -S.

⁵⁴¹⁰ bağına başdı eyitdi oğul Cihān Şāh hoş geldün şafā geldün diyüp: ve M.

⁵⁴¹¹ doğrı: toğrı Y, -S.

⁵⁴¹² ve: -Y; geldiler ve: -S.

⁵⁴¹³ çıkup: 'urūc kıldılar andan Y, oturup S.

⁵⁴¹⁴ 'ayş u nūşa meşgūl oldılar: 'işrete başladılar S; meşgūl oldılar: başladılar Y.

⁵⁴¹⁵ Şehenşāh: -M, Şāh perrī S.

⁵⁴¹⁶ su'āl idüp: -S.

⁵⁴¹⁷ ciger-kūšem: -Y, oğul S.

⁵⁴¹⁸ hikāyet eyle: naql-i hikāye S.

⁵⁴¹⁹ diyüp: didi Y, didi S.

⁵⁴²⁰ bir 'azīm meclis-i mülükāne tertīb olunup ve cümle: -Y, -S.

⁵⁴²¹ şöhetde iken: meclisde otururken S.

⁵⁴²² āh idüp: -M.

⁵⁴²³ başına gelen: -Y.

⁵⁴²⁴ ser-güzeştin ve seyr ü küh düştin: min evvele ve āhire çekdiği derd-i miḥneti S; ve seyr ü küh düştin: -M.

⁵⁴²⁵ kıldı: eyledükd[e] M, eyledi S.

⁵⁴²⁶ kalup: olup S.

⁵⁴²⁷ Cihān Şāh'a: -M, -S.

⁵⁴²⁸ idüp eyitdiler: eylediler M, kıldılar S.

⁵⁴²⁹ böyle: -Y.

⁵⁴³⁰ 'āşıkluk ve ḥaḳīḳat olursa ancak böyle olur: ḥaḳīḳat ve 'aşk olursa ancak ola S; olur: olsun M.

⁵⁴³¹ didiler ve: -Y.

⁵⁴³² vezirler ve: -S.

⁵⁴³³ Şehenşāh'a eyitdiler: dönüp eyitdiler S.

⁵⁴³⁴ vezirler ve begler Şehenşāh'a eyitdiler ey şāh-ı perrīyān Cihān Şāh bu kadar: cümle begler eyitdiler ey şāh-ı cihān bu kadar M; bu kadar: bunca S.

⁵⁴³⁵ şiddet: -M, -S.

⁵⁴³⁶ rüzgār ve cefā-yı duşvār: belā S.

⁵⁴³⁷ oldur: budur S.

şeh-zādeyi⁵⁴³⁸ ber-murād idesiz⁵⁴³⁹ didiler.⁵⁴⁴⁰ Ol-dağı bir pādişāh-zāde Şemse Hān dağı kezālik⁵⁴⁴¹ birbirlerine münāsibdür ki lālenüñ muķārini nesrīn mesrūñ nedīmi şīrīn gerekdür didiler⁵⁴⁴² Şehensāh dağı eyitdi⁵⁴⁴³ vallāh göñlümden geçen⁵⁴⁴⁴ bu idi bi-ḥamdil’İllāh kıızım böyle bir şeh-zādeye müyesser oldu diyüp⁵⁴⁴⁵ hemān [S70a] Şehensāh⁵⁴⁴⁶ etek⁵⁴⁴⁷ der-miyān [Y62a] idüp⁵⁴⁴⁸ düğün tedārükün görmeye muķayyed oldılar⁵⁴⁴⁹ cümle perīlerin bāy ve gedāsı cem’ olup yidiler ve içdiler⁵⁴⁵⁰ ve bir ‘ālī ziyāfet tamām olup⁵⁴⁵¹ Cihān Şāh’a Şemse Hān’ı⁵⁴⁵² ‘aķd ü⁵⁴⁵³ nikāh kıldılar⁵⁴⁵⁴ andan Şemse Bāñū’yı Cihān Şāh-ıla gerdege ķodılar⁵⁴⁵⁵ çün⁵⁴⁵⁶ Cihān Şāh Şemse Hān’ı gördi⁵⁴⁵⁷ ‘aķlı başından gitdi⁵⁴⁵⁸ yine⁵⁴⁵⁹ geldi Şemse’ye eyitdi ey bī-vefā baña bu-ķadar cefāyı⁵⁴⁶⁰ niçün çekdüdüñ bārī beni bile alup bu araya dağı getirseñ olmaz-mıydı⁵⁴⁶¹ didi Şemse Hān güşā-yı tebessüm iderek Cihān Şāh’a ķarşu⁵⁴⁶² gelüp eyitdi yā⁵⁴⁶³ Cihān Şāh gerçi sende çok cefā çekdüñ ammā ben-dağı bunda senüñ iştiyāķuñla⁵⁴⁶⁴ neler çekdüm senüñ haberüñ yoķdur didi ve⁵⁴⁶⁵ eger yā Cihān Şāh ben

⁵⁴³⁸ bu şeh-zādeyi: -Y.

⁵⁴³⁹ idesiz: idesin M, S.

⁵⁴⁴⁰ didiler: -Y, -S.

⁵⁴⁴¹ Şemse Hān dağı kezālik: -S.

⁵⁴⁴² ki lālenüñ muķārini nesrīn mesrūñ nedīmi şīrīn gerekdür didiler: -S.

⁵⁴⁴³ dağı eyitdi: -S.

⁵⁴⁴⁴ vallāh göñlümden geçen: evvelde murādum S.

⁵⁴⁴⁵ Ol-dağı bir pādişāh-zāde Şemse Hān dağı kezālik birbirlerine münāsibdür ki lālenüñ muķārini nesrīn mesrūñ nedīmi şīrīn gerekdür didiler Şehensāh dağı eyitdi vallāh göñlümden geçen bu idi bi-ḥamdil’İllāh kıızım böyle bir şeh-zādeye müyesser oldu diyüp: -M.

⁵⁴⁴⁶ Şehensāh: -Y, -S.

⁵⁴⁴⁷ etek: dāmen Y.

⁵⁴⁴⁸ idüp: kıılup Y.

⁵⁴⁴⁹ tedārükün görmeye muķayyed oldılar: tedārükünde oldılar S; görmeye muķayyed oldılar: gördi Y.

⁵⁴⁵⁰ cümle perīlerin bāy ve gedāsı cem’ olup yidiler ve içdiler: -M, yidiler içdiler: cümle perī uluları cem’ oldı yiyüp içdiler S.

⁵⁴⁵¹ ve bir ‘ālī ziyāfet tamām olup: -S; olup: oldı Y.

⁵⁴⁵² Şemse Hān’ı: -S.

⁵⁴⁵³ ‘aķd ü: -M.

⁵⁴⁵⁴ kıldılar: idüp M, itdiler S.

⁵⁴⁵⁵ andan Şemse Bāñū’yı Cihān Şāh-ıla gerdege ķodılar: gerdek itdiler M, Cihān Şāh’ı geredege ķoyup S.

⁵⁴⁵⁶ çün: -M.

⁵⁴⁵⁷ gördi: görüp S.

⁵⁴⁵⁸ başından gitdi: gidüp M; gitti: gidüp S.

⁵⁴⁵⁹ yine: gine S.

⁵⁴⁶⁰ bu-ķadar cefāyı: bunca zaḥmeti S.

⁵⁴⁶¹ bārī beni bile alup bu araya dağı getirseñ olmaz-mıydı: -Y.

⁵⁴⁶² Şemse Hān güşā-yı tebessüm iderek Cihān Şāh’a: Şemse tebessüm iderek nāz-ı refāt ile S.

⁵⁴⁶³ yā: ey S.

⁵⁴⁶⁴ iştiyāķuñla: ‘aşķuñ ile S.

⁵⁴⁶⁵ senüñ haberüñ yoķdur didi ve: -S.

seni bu cānibe alup getürsem idi hem senüñ ve hem benüm ikimizüñ babam yanında
hürmetsiz ve hor olurduk naşīb bu imiş diyüp şöhbete meşğül oldılar işte⁵⁴⁶⁶ ol gice
şabāha degin⁵⁴⁶⁷ bunlar⁵⁴⁶⁸ murādlarına vāşıl oldılar.⁵⁴⁶⁹ Birbirlerinden [S70b] murād
alup murād virdiler gāh buse ve gāh der-āgūş meyān iki hasret gözlerine uyku
girmeyüp⁵⁴⁷⁰

Mısra^{c5471}

Do şāh-ı erguvānī hevā kerd

Do berg-i gül be yekdiger cüdā kerd(?)

Hezade çün nāf ber nāf elf rā rāst kerd

Dehāne-i kān...(?)⁵⁴⁷²

Çün ol gice geçüp⁵⁴⁷³ şabāh irişdi⁵⁴⁷⁴ periler yine gelüp Cihān Şāh-ıla Şemse Hān'üñ
döşegin kaldurdılar andan⁵⁴⁷⁵ Cihān Şāh'ı bu kadar perī begleri hammāma
getürdiler⁵⁴⁷⁶ çıkdukdā başına cevāhir-nişār idüp Şehenşāh'a iletdiler⁵⁴⁷⁷ Cihān Şāh
[Y62b] dağı Şehenşāh'üñ⁵⁴⁷⁸ elin öpdi Şehenşāh dağı Cihān Şāh'ı⁵⁴⁷⁹ taht üstine da'vet

---

⁵⁴⁶⁶ Şemse'ye eyitdi ey bī-vefā baña bu-kadar cefāyı niçün çekdüdüñ bārī beni bile alup bu araya dağı
getürseñ olmaz-mıydı didi Şemse Hān güşā-yı tebsüm iderek Cihān Şāh'a karşı gelüp eyitdi yā Cihān
Şāh gerçi sende çok cefā çekdüñ ammā ben-dağı bunda senüñ iştiyākuñla neler çekdüm senüñ haberüñ
yokdur didi ve eger yā Cihān Şāh ben seni bu cānibe alup getürsem idi hem senüñ ve hem benüm
ikimizüñ babam yanında hürmetsiz ve hor olurduk naşīb bu imiş diyüp şöhbete meşğül oldılar işte: -M;
eger yā Cihān Şāh ben seni bu cānibe alup getürsem idi hem senüñ ve hem benüm ikimizüñ babam
yanında hürmetsiz ve hor olurduk naşīb bu imiş diyüp şöhbete meşğül oldılar işte: eger bu iş böyle
olmasa atam yanında ne sen ve ne ben hürmet bulmazduk böyle olduğı dağı ā'lā oldı diyüp işrete
oturdılar işte S.

⁵⁴⁶⁷ ol gice şabāha degin: -S.

⁵⁴⁶⁸ bunlar: -M.

⁵⁴⁶⁹ oldılar: olup S.

⁵⁴⁷⁰ murād alup murād virdiler gāh buse ve gāh der-āgūş meyān iki hasret gözlerine uyku girmeyüp: -
M, -Y.

⁵⁴⁷¹ Mısra': beyt Y, -S.

⁵⁴⁷² Sabaha kadar bunlar muradlarına erdiler, erguvan renkli iki bacağı havaya attı, gülün iki dalını
birbirinden ayırdı, binlerce kez elifi doğrulttu, ilk gecenin geçtiği gibi ağzı kan..." Beytin son mısraı
eksiktir. Bu beyit M ve S nüshalarında mevcut değildir.

⁵⁴⁷³ ol gice geçüp: -S.

⁵⁴⁷⁴ irişdi: oldı S.

⁵⁴⁷⁵ periler yine gelüp Cihān Şāh-ıla Şemse Hān'üñ döşegin kaldurdılar andan: -S.

⁵⁴⁷⁶ Cihān Şāh'ı bu kadar perī begleri hammāma getürdiler: bunca perī begleri Cihān Şāh'ı hammāma
getürüp S.

⁵⁴⁷⁷ Şehenşāh'a iletdiler: Şāh-ı perriyān huzūrına getürüp S.

⁵⁴⁷⁸ dağı Şehenşāh'üñ: -S.

⁵⁴⁷⁹ Şehenşāh dağı Cihān Şāh'ı: -S.

kılıp yanına aldı⁵⁴⁸⁰ andan⁵⁴⁸¹ şekerî şerbetler nüş kıldılar⁵⁴⁸² andan begler bir bir gelüp cem^c oldılar ol maḥalde emr olındı cengle şofra ve⁵⁴⁸³ simāt döşendi⁵⁴⁸⁴ andan meclis kurulup ‘ayş u nūşa⁵⁴⁸⁵ başladılar eṣnā-yı kelimda Şehenşāh bāş kaldırıp eyitdi⁵⁴⁸⁶ yā Cihān Şāh⁵⁴⁸⁷ çün bu kadar derd ü belā çeküp⁵⁴⁸⁸ bu araya yitdün⁵⁴⁸⁹ imdi benüm murādım oldur ki⁵⁴⁹⁰ yā Cihān Şāh⁵⁴⁹¹ seni cümle perisitāna pādişāh kılayum.⁵⁴⁹² Ğayrı ben⁵⁴⁹³ pīr oldum bir şafā kūşesinde qarār idem didükde⁵⁴⁹⁴ Cihān Şāh daḥı rızā yüzün gösterdükde⁵⁴⁹⁵ Şehenşāh Perī⁵⁴⁹⁶ hemān⁵⁴⁹⁷ [S71a] kendü⁵⁴⁹⁸ başından ol tēc-ı şehenşāhı⁵⁴⁹⁹ çıkarup Cihān Şāh’a giydürdi ve ḥıl‘at giydürüp⁵⁵⁰⁰ kendü yirine geçürdi⁵⁵⁰¹ ve kendüsin vezīr maḳāmında qarār kıldı.⁵⁵⁰² Cümle begler gelüp⁵⁵⁰³ Cihān Şāh’uñ taḥtın mübāreklediler.⁵⁵⁰⁴ İşte bu ḥāl üzre⁵⁵⁰⁵ gündüz begler ile av u şikārda⁵⁵⁰⁶ gice Şemse Ḥān ile ‘ayş u nūşda iken⁵⁵⁰⁷ Cihān Şāh⁵⁵⁰⁸ bu minvāl

5480 taḥt üstine da‘vet kılıp yanına aldı: andan yanına taḥt üzre çıkarup qarār idüp S.

5481 andan: -S.

5482 kıldılar: olındı S.

5483 andan begler bir bir gelüp cem^c oldılar ol maḥalde emr olındı cengle şofra ve: -S.

5484 simāt döşendi: şimāt-ı şāhī çekilüp yinüp S.

5485 kurulup ‘ayş u nūşa: kurup ‘işrete S.

5486 eṣnā-yı kelimda Şehenşāh bāş kaldırıp eyitdi: andan soñra perīler pādişāhı Cihān Şāh’a eyitdi M, andan Şāh-ı Perrīyān Cihān Şāh’a bakup eyitdi S.

5487 yā Cihān Şāh: oğul S.

5488 bu kadar derd ü belā çeküp: cefā çekdün S.

5489 Çün ol gice geçüp şabāḥ irişi perīler yine gelüp Cihān Şāh-ıla Şemse Ḥān’uñ döşegin kaldurdılar andan Cihān Şāh’ı bu kadar perī begleri ḥammāna getürdiler çıkduḳda başına cevāhir-nişār idüp Şehenşāh’a iletdiler Cihān Şāh [Y62b] daḥı Şehenşāh’uñ elin öpdi Şehenşāh daḥı Cihān Şāh’ı taḥt üstine da‘vet kılıp yanına aldı andan şekerî şerbetşer nüş kıldılar andan begler bir bir gelüp cem^c oldılar ol maḥalde emr olındı cengle şofra ve simāt döşendi andan meclis kurulup ‘ayş u nūşa başladılar eṣnā-yı kelimda Şehenşāh bāş kaldırıp eyitdi yā Cihān Şāh çün bu kadar derd ü belā çeküp bu araya yitdün: -M; yitdün: geldün S.

5490 imdi benüm murādım oldur ki: benüm murādım budur ki S.

5491 yā Cihān Şāh: -Y, -S.

5492 kılayum: kılam Y, idem S.

5493 Ğayrı: -M, -Y.

5494 idem didükde: ideyüm didi M.

5495 yüzün gösterdükde: gösterüp hemān Y.

5496 Perī: -Y, Şāh-ı Perrīyān S.

5497 hemān: -M.

5498 kendü: -S.

5499 ol tēc-ı şehenşāhı: mücevher tēcı S.

5500 ḥıl‘at giydürüp: -M, -Y.

5501 geçürdi: oturtdı S.

5502 kıldı: eyledi S.

5503 gelüp: -Y, -M.

5504 mübāreklediler: mübārege geldiler M, mübārek ola didiler S.

5505 İşte bu ḥāl üzre: bu kez S.

5506 av u şikārda: şikār idüp S.

5507 ‘ayş u nūşda iken: ‘işretde olup S; iken: olup M.

5508 Cihān Şāh: -M.

üzre⁵⁵⁰⁹ Kāl'a-yı Gevher-nigīn perīlerine⁵⁵¹⁰ üç yıl⁵⁵¹¹ hükümet eyledi. Şehenşāh ise ferāgat kūşesin tātup⁵⁵¹² Allāh'a 'ibādet iderdi⁵⁵¹³ gāh gāh dīvāna gelüp Cihān Şāh'uñ yanında⁵⁵¹⁴ oturup şöhet iderdi.⁵⁵¹⁵ Bir gün Cihān Şāh [M57b] eşnā-yı kelāmda⁵⁵¹⁶ vilāyetin ve peder māderin yād idüp derūnī bir āh⁵⁵¹⁷ çeküp eyitdi

Beyt⁵⁵¹⁸

-. - - / -. - - / -. - - / -. - -

Dil ser-i kūyın koyup itmez behiştī ārzū

Her kişiye kendü şehri yeg gelür Bağdād [Y63a] dan

diyüp ol-dem⁵⁵¹⁹ gözlerinden⁵⁵²⁰ yaş revān oldu.

Beyt⁵⁵²¹

. - . - - / . - . - - / . - . - - / . - . - -

Ağladur ādemi ğurbet kişi kendin yeñemez

[Nitekim haste çeküp nāle kemendin yeñemez]⁵⁵²²

---

⁵⁵⁰⁹ bu minvāl üzre: -M, -Y.

⁵⁵¹⁰ Kāl'a-yı Gevher-nigīn perīlerine: perīlere Y.

⁵⁵¹¹ Kāl'a-yı Gevher-nigīn perīlerine üç yıl: üç yıl perīlere S.

⁵⁵¹² kūşesin tātup: kūşesinde karar idüp S.

⁵⁵¹³ Allāh'a 'ibādet iderdi: 'ibādetinde oldu ve S.

⁵⁵¹⁴ Şāh'uñ yanında: Şāh ile S.

⁵⁵¹⁵ Şehenşāh ise ferāgat kūşesin tātup Allāh'a 'ibādet iderdi gāh gāh dīvāna gelüp Cihān Şāh'uñ yanında oturup şöhet iderdi: -M.

⁵⁵¹⁶ eşnā-yı kelāmda: -S.

⁵⁵¹⁷ vilāyetin ve peder māderin yād idüp derūnī bir āh: vilāyetin yād idüp peder māderin añup bir āh-ı ser S.

⁵⁵¹⁸ Beyt: -M.

⁵⁵¹⁹ ol-dem: -M, -Y.

⁵⁵²⁰ gözlerinden: gözlerine Y.

⁵⁵²¹ Beyt: -M, -S.

⁵⁵²² Bu beyit M ve S nüshalarında mevcut değildir. Beytin ikinci mısraı ise yazılmamıştır.

Şehenşāh anı görüp su'āl eyledi-kim⁵⁵²³ [S71b] ciger-küşem⁵⁵²⁴ ne hāl oldu saña kim gözlerinden⁵⁵²⁵ yaş dökdün⁵⁵²⁶ didükde⁵⁵²⁷ Cihān Şāh eyitdi ey peder-i büzü[r]g-vār⁵⁵²⁸ anuñ-çün⁵⁵²⁹ ağlarum-ki⁵⁵³⁰ altı yıldur ma'şuqum⁵⁵³¹ derdiyle vilāyetümden çıkup ne dār ne diyār ne baba ne ana cümlesini⁵⁵³² terk idüp bu kadar miñnet⁵⁵³³ çekdüm-ki⁵⁵³⁴ vaşf olunmaz⁵⁵³⁵ bi-ħamdi'llāh gelüp⁵⁵³⁶ devletüñüzde bir⁵⁵³⁷ şafāya nā'il oldum-ki⁵⁵³⁸ şükürinde 'āciz ü ser-gerdānum⁵⁵³⁹ lākin ben vilāyetümden gitdigüm zemān babam⁵⁵⁴⁰ Keyfāl-i Hindī ile cengde idi. Şimdiki hālde anlaruñ⁵⁵⁴¹ hāli nice oldu ma'lūmumuz degüldür.⁵⁵⁴² biz bunda⁵⁵⁴³ kendü şafāmuzdayuz velī endişe iderüm-ki babam⁵⁵⁴⁴ bir tarafdan⁵⁵⁴⁵ benüm firāqumla ve bir tarafdan⁵⁵⁴⁶ Keyfāl-i Hindī on yidi kerre yüz biñ⁵⁵⁴⁷ 'asker⁵⁵⁴⁸ ve⁵⁵⁴⁹ dört kerre yüz biñ⁵⁵⁵⁰ Segsār leşkeriyle⁵⁵⁵¹ gün-ā-gün cengden⁵⁵⁵² hāli dīger-gün olmışdur. Zāhir bizim dünyāya gelmemüze sebeb

5523 Şehenşāh anı görüp su'āl eyledi-kim: Şāh-ı Perrī eyitdi S.

5524 ciger-küşem: -M, -S.

5525 oldı saña kim gözlerinden: oldı-ki böyle gözüñden Y.

5526 ne hāl oldu saña kim gözlerinden yaş dökdün: böyle yaş dökmege sebeb nedür S.

5527 didükde: didi M.

5528 ey peder-i büzü[r]g-vār: -M, ey peder S.

5529 anuñ-çün: aña M, -S.

5530 ağlarum-ki: -S.

5531 ma'şuqum: 'āşuqum M.

5532 ne dār ne diyār ne baba ne ana cümlesini: ata anayı S.

5533 bu kadar miñnet: bunca belālar S.

5534 çekdüm-ki: çekdüm Y, S.

5535 vaşf olunmaz: -Y, -S.

5536 bi-ħamdi'llāh gelüp: hele M; gelüp: -S.

5537 bir: bu Y.

5538 nā'il oldum-ki: vāşıl oldum M, S.

5539 şükürinde 'āciz ü ser-gerdānum: -Y, -S.

5540 babam: pederim M.

5541 hālde anlaruñ: -S.

5542 ma'lūmumuz degüldür: -S.

5543 biz bunda: -M, -Y.

5544 velī endişe iderüm-ki babam: ammā atam S.

5545 tarafdan: yana Y, S.

5546 firāqumla ve bir tarafdan: firāqumdan bir yaña Y, firāqum bir yaña S.

5547 on yidi kerre yüz biñ: on yidi biñ yüz

5548 'asker: er S.

5549 'asker ve: -Y.

5550 dört kerre yüz biñ: biñ on dört kerre yüz biñ Y.

5551 leşkeriyle: 'askeriyle S.

5552 gün-ā-gün cengden: ceng idüp S; cengden: cenge M.

olmuşken⁵⁵⁵³ biz hod⁵⁵⁵⁴ kendü sevdāmuzda⁵⁵⁵⁵ gezer dururuz.⁵⁵⁵⁶ Huzūr-ı Hāk'dan eger pederim⁵⁵⁵⁷ benden da'vā-yı Hāk⁵⁵⁵⁸ iderse ne cevāb vireyüm⁵⁵⁵⁹ ve bir tarafından vālidem bī-çāre derd-i firākumla hāli nice olmuşdur⁵⁵⁶⁰ diyüp⁵⁵⁶¹ āh idüp⁵⁵⁶² ağlarum didi⁵⁵⁶³ Şehenşāh eyitdi ciger-küşem⁵⁵⁶⁴ yā şimdi murāduñ⁵⁵⁶⁵ nedür didi. Cihān Şāh eyitdi⁵⁵⁶⁶ murād u maqşūdum⁵⁵⁶⁷ oldur ki icāzetüñle bir kere vilāyetüme⁵⁵⁶⁸ varup babamı ve anamı⁵⁵⁶⁹ görem didükde.⁵⁵⁷⁰ [S72a] Şehenşāh eyitdi⁵⁵⁷¹ n'ola ciger-küşem pek ma'kül⁵⁵⁷² diyüp Cihān Şāh için yol tedārüki⁵⁵⁷³ görüp ve bir 'azīm taht hāzır kıldurdi.⁵⁵⁷⁴ Kırk dāne dīv [Y63b] ol tahtı başları üzre tutdılarVve üzerinde bir günlük kırdılar⁵⁵⁷⁵ ve toksan biñ perri 'askeri bile koşup⁵⁵⁷⁶ ve Şemse Hān-ile Cihān Şāh Şehenşāh'uñ elin öpdiler ve⁵⁵⁷⁷ Şemse Hān vālidesinüñ dahı elin öpüp andan vedā' idüp⁵⁵⁷⁸ Cihān Şāh ve Şemse Hān üzerine süvār olup ve bir kaç begler ile⁵⁵⁷⁹ 'azm-i [M58a] rub^c-ı meskūn idüp revān oldılar. Şemse Hān-ile Cihān Şāh ol taht üzerinde⁵⁵⁸⁰

⁵⁵⁵³ Zāhir bizim dünyāya gelmemüze sebep olmuşken: bizim sebep-i hayātımızdur S; sebep olmuşken: sebebdür Y.

⁵⁵⁵⁴ hod: -S.

⁵⁵⁵⁵ kendü sevdāmuzda: kendi zevkımızda S.

⁵⁵⁵⁶ gezer dururuz: gezerüz Y, -S.

⁵⁵⁵⁷ eger pederim: -S.

⁵⁵⁵⁸ da'vā-yı Hāk: hāk da'vā M.

⁵⁵⁵⁹ vireyüm: virirem M, S.

⁵⁵⁶⁰ ve bir tarafından vālidem bī-çāre derd-i firākumla hāli nice olmuşdur: -Y, -S

⁵⁵⁶¹ diyüp: -S.

⁵⁵⁶² āh idüp: -Y, -S.

⁵⁵⁶³ ağlarum didi: ağladı M, -S.

⁵⁵⁶⁴ ciger-küşem: -S.

⁵⁵⁶⁵ murāduñ: murādın M.

⁵⁵⁶⁶ eyitdi: -S.

⁵⁵⁶⁷ murād u maqşūdum murādum S.

⁵⁵⁶⁸ bir kere vilāyetüme: -S.

⁵⁵⁶⁹ varup babamı ve anamı: varup bir kez atamı S; ve anamı: -Y, -S.

⁵⁵⁷⁰ görem didükde: görüp yine geleyüm didi M, görem didi S.

⁵⁵⁷¹ eyitdi: -M, -Y.

⁵⁵⁷² pek ma'kül: -Y, -S.

⁵⁵⁷³ yol tedārüki: tedārük S.

⁵⁵⁷⁴ kıldurdi: kıldılar Y, kıldı S.

⁵⁵⁷⁵ ve üzerinde bir günlük kırdılar: -M, ve ol taht üzre günlük kırdılar S.

⁵⁵⁷⁶ ve toksan biñ perri 'askeri bile koşup: andan toksan biñ perri bile koşdı Y, ve hisāba gelmez bunca perri 'askeri bile koşup M.

⁵⁵⁷⁷ öpdiler ve: öpüp andan S.

⁵⁵⁷⁸ ve Şemse Hān-ile Cihān Şāh Şehenşāh'uñ elin öpdiler ve Şemse Hān vālideinüñ dahı elin öpüp andan vedā' idüp: -M, Cihān Şāh ile Şemse Hān Şehenşāh'uñ elin öpüp andan vālidesinüñ Şemse Hān öpsi vedā' idüp S.

⁵⁵⁷⁹ Cihān Şāh ve Şemse Hān üzerine süvār olup ve bir kaç begler ile: -Y, -S.

⁵⁵⁸⁰ Şemse Hān-ile Cihān Şāh ol taht üzerinde: -M; ile: ve S; üzerinde: üzre S.

havā yüzinden nice vādīler⁵⁵⁸¹ seyr ü temāşā iderek Cihān Şāh kendü⁵⁵⁸² geldiği yollardan giderlerdi günlerde bir gün⁵⁵⁸³ ol uğradığı Belā-nüş Keşîşüñ kilisesine geldiler⁵⁵⁸⁴ Cihān Şāh emr eyledi ol arada⁵⁵⁸⁵ çāderlerin⁵⁵⁸⁶ kurup kondılar.⁵⁵⁸⁷ Ol kırk dīv başında olan tahtı indürdiler⁵⁵⁸⁸ Cihān Şāh hemān⁵⁵⁸⁹ piyāde olup ol deyre doğru⁵⁵⁹⁰ yürüdü Belā-nüş⁵⁵⁹¹ dağı ‘acabā bu⁵⁵⁹² perī ‘askeri⁵⁵⁹³ kanda gelüp kanda giderler ve bu dārāt kimüñ ola diyüp tırurken⁵⁵⁹⁴ nā-geh-ān⁵⁵⁹⁵ gördi-kim karşıdan⁵⁵⁹⁶ Cihān Şāh melūkī libāslara⁵⁵⁹⁷ müstağrak olmuş [S72b] gelür.⁵⁵⁹⁸ Belā-nüş dağı karşı⁵⁵⁹⁹ varup hoş geldüñ şafā geldüñ⁵⁶⁰⁰ şeh-zādem⁵⁶⁰¹ diyüp birbirlerine şardılar⁵⁶⁰² bir zemān görüşüp⁵⁶⁰³ hāl ü hātır şoruşdılar.⁵⁶⁰⁴ Andan Belā-nüş⁵⁶⁰⁵ eyitdi gözüm nūrı⁵⁶⁰⁶ hālüñ niçedür murāduña irdüñ-mi didi şāh⁵⁶⁰⁷ eyitdi⁵⁶⁰⁸ ey pīr himmetüñle ārzüya irişdük didi Belā-nüş eyitdi⁵⁶⁰⁹ yā şimdi kanda [Y64a] gidersin didi Cihān Şāh eyitdi babama giderüm zīrā Taymūs Şāh⁵⁶¹⁰ babamdur⁵⁶¹¹ ben gitdügümde⁵⁶¹² Keyfāl Şāh Hindü ile

5581 havā yüzinde nice vādīler: -S; nice vādīler: -M.

5582 kendü: -S.

5583 Cihān Şāh kendü geldiği yollardan giderlerdi günlerde bir gün: -M; günlerde: -S.

5584 ol uğradığı Belā-nüş Keşîşüñ kilisesine geldiler: Belā-nüş Keşîş’e uğradılar M, Belā-nüş ruhbān olduğu kiliseye gelüp S.

5585 ol arada: -M.

5586 çāderlerin: çāder Y.

5587 kondılar: anda kondılar M.

5588 Ol kırk dīv başında olan tahtı indürdiler: -M, -S.

5589 hemān: -M, -S.

5590 piyāde olup ol deyre doğru: ol-deyre doğru piyāde olup S; doğru: toğrı Y.

5591 Belā-nüş: ruhbān S.

5592 ‘acabā: -S.

5593 ‘askeri: leşkeri Y.

5594 kanda gelüp kanda giderler ve bu dārāt kimüñ ola diyüp tırurken: böyle nereye gider diyüp dururken M, kanda gelürler ola dirken S.

5595 nā-geh-ān: -Y, -S.

5596 gördi-kim karşıdan: bir de M, gördi-ki S.

5597 libāslara: tonlar S.

5598 müstağrak olmuş gelür: gark olmuş geldi M, üzerinde gelür S.

5599 karşı: -Y.

5600 şafā geldüñ: -S.

5601 şeh-zādem: -Y, Cihān Şāhum S.

5602 şarıldılar: şarılup S.

5603 bir zemān görüşüp: -M, görüşdiler S.

5604 şoruşdılar: şorup S.

5605 Andan Belā-nüş: ruhbān S.

5606 gözüm nūrı: ciger-küşem S.

5607 şāh: Cihān Şāh S.

5608 eyitdi: -S.

5609 Andan Belā-nüş eyitdi gözüm nūrı hālüñ niçedür murāduña irdüñ-mi didi şāh eyitdi ey pīr himmetüñle ārzüya irişdük didi Belā-nüş eyitdi: -M; hālüñ niçedür murāduña irdüñ-mi: hele murāduña vāşıl olduñ-mı S.

5610 babama giderüm zīrā Taymūs Şāh: -S.

5611 babamdur: atam S.

5612 ben gitdügümde: -S.

ceng üzre⁵⁶¹³ idi bilmem hâlleri ne oldu⁵⁶¹⁴ görmege giderüm didi⁵⁶¹⁵ sizi ziyâret itmeyince geçüp gitmedüm hâşşaten du‘ânı isterüm diyüp⁵⁶¹⁶ imdi kadem-i rencide kılup luţf eyle[yü]ñ çâdere gidelüm didi Belâ-nüş dağı n’ola diyüp ayağ üzre kalkup Cihân Şâh ile el ele çâdere geldiler⁵⁶¹⁷ Cihân Şâh işâret eyledi⁵⁶¹⁸ Şemse Hân gelüp⁵⁶¹⁹ Belâ-nüş’uñ elin öpüp⁵⁶²⁰ başına cevâhir-nişâr eyledi.⁵⁶²¹ Andan ol keşîş biş gün bunlara ziyâfet eyledi ne-çadar dîvler ve perîler var ise cümlesi yidiler içdiler⁵⁶²² andan Cihân Şâh Belâ-nüş’a⁵⁶²³ vedâ‘ idüp bî-nihâye hedâyâ virüp bâr-gâhların⁵⁶²⁴ geçüp gitdiler.⁵⁶²⁵ Bir gün⁵⁶²⁶ Murğ Şâh-ı Kebîr’e geldiler ol-dağı bunlara ziyâfet eyledi⁵⁶²⁷ andan dağı⁵⁶²⁸ Murğ⁵⁶²⁹ Şâh-ı [S73a] Meyâne geldiler⁵⁶³⁰ bir kaç günden-şoñra kalkup⁵⁶³¹ Murğ Şâh-ı Murğ’a geldiler bir hafta dağı anda karar kılup⁵⁶³² andan dağı kalkup Şehr-i Sîr-âb’a geldiler.⁵⁶³³ Cihân Şâh tebdîl-i kıyâfet⁵⁶³⁴ olup⁵⁶³⁵ ol Yahûdiye gelüp⁵⁶³⁶ haqqın da‘vâ eyledi⁵⁶³⁷ nice ezâ vü⁵⁶³⁸ cefâlar eyledi ba‘de perî ‘askerin anlara

⁵⁶¹³ ceng üzre: cengde S.

⁵⁶¹⁴ bilmem hâlleri ne oldu: hâli nice oldu anı S.

⁵⁶¹⁵ zîrâ Taymûs Şâh babamdur ben gitdügümde Keyfâl Şâh Hindü ile ceng üzre idi bilmem hâlleri ne oldu görmege giderüm didi: -M; ârzüya irişdük: murâda irdüm S.

⁵⁶¹⁶ sizi ziyâret itmeyince geçüp gitmedüm hâşşaten du‘ânı isterüm diyüp: -S; hâşşaten du‘ânı isterüm diyüp: -Y.

⁵⁶¹⁷ imdi kadem-i rencide kılup luţf eyle[yü]ñ çâdere gidelüm didi Belâ-nüş dağı n’ola diyüp ayağ üzre kalkup Cihân Şâh ile el ele çâdere geldiler: Belâ-nüş’ı da‘vet idüp çâderine getürdi M, buyuruñ diyüp çâdira geldiler S.

⁵⁶¹⁸ Cihân Şâh işâret eyledi: -M, işâret eyledi Cihân Şâh S.

⁵⁶¹⁹ gelüp: -M.

⁵⁶²⁰ öpüp: öpdü Y, S.

⁵⁶²¹ eyledi: itdiler S.

⁵⁶²² Andan ol keşîş biş gün bunlara ziyâfet eyledi ne-çadar dîvler ve perîler var ise cümlesi yidiler içdiler: Bir kaç gün ziyâfetin yidükden-şoñra M, ruhbân biş gün bunlara ziyâfet idüp dîv cinnî yiyüp içüp şükrin didiler S.

⁵⁶²³ andan Cihân Şâh Belâ-nüş’a: -M.

⁵⁶²⁴ bî-nihâye hedâyâ virüp bâr-gâhların: -M, bunca hedâyâlar virüp S.

⁵⁶²⁵ geçüp gitdiler: revâne olup gitdiler S.

⁵⁶²⁶ Bir gün: andan M.

⁵⁶²⁷ ol-dağı bunlara ziyâfet eyledi: -M, ol-da bunca ziyâfetler idüp S.

⁵⁶²⁸ dağı: -M, -S.

⁵⁶²⁹ Murğ: öbür Murğ S.

⁵⁶³⁰ geldiler: gelüp anda dağı oturup S.

⁵⁶³¹ bir kaç günden-şoñra kalkup: ve andan M, bir gün S.

⁵⁶³² geldiler bir hafta dağı anda karar kılup: gelüp cümlesin ziyâret idüp ve vedâ‘ itdiler ve M, gelüp bir hafta dağı anda oturup S.

⁵⁶³³ geldiler: gelüp Y.

⁵⁶³⁴ tebdîl-i kıyâfet: tebdîl-i şüret Y, S.

⁵⁶³⁵ olup: -Y, -S.

⁵⁶³⁶ ol Yahûdiye gelüp: ol Yahûdiden M.

⁵⁶³⁷ eyledi: idüp M, S.

⁵⁶³⁸ ezâ vü: -M.

gösterüp işte sizüñ [Y64b] hîle güz[ār] baña bu kadar dārāta sebeb oldı diyüp⁵⁶³⁹ andan dañı gidüp⁵⁶⁴⁰ günlerde bir gün toksan biñ ‘askeri ile⁵⁶⁴¹ ser-hadd-i İrān’a dāñil oldılar anı⁵⁶⁴² gördiler-kim iki dāne deryā-mişāli⁵⁶⁴³ ‘asker birbirlerine⁵⁶⁴⁴ karşı konup⁵⁶⁴⁵ otururlard[ı].⁵⁶⁴⁶ Aralarında⁵⁶⁴⁷ bir kal‘a var Cihān Şāh anı görüp⁵⁶⁴⁸ ‘askerden⁵⁶⁴⁹ bir ādem kapdırup yanına getürdi.⁵⁶⁵⁰ Meger kapdur[dı]ğı ādem⁵⁶⁵¹ babası Taymūs Şāh’uñ ‘askerinden imiş⁵⁶⁵² Cihān Şāh’ı gördüğü⁵⁶⁵³ gibi⁵⁶⁵⁴ bildi⁵⁶⁵⁵ ve ayağına şarıldı düşdi⁵⁶⁵⁶ ağladı.⁵⁶⁵⁷ Ol maħalde⁵⁶⁵⁸ Cihān Şāh cengin aħvālinden su’āl eyledi.⁵⁶⁵⁹ başladı⁵⁶⁶⁰ ol gulām dañı⁵⁶⁶¹ bālāda zıkr olındığı vech üzre⁵⁶⁶² cümle⁵⁶⁶³ altı yıldan-berü⁵⁶⁶⁴ bunlar⁵⁶⁶⁵ birbirlerine⁵⁶⁶⁶ gāh gālib ve gāh mağlūb olup āñırü’l-emr⁵⁶⁶⁷ Cihān Şāh hāliyā⁵⁶⁶⁸ Hind ‘askeri bize gālib gelüp ve⁵⁶⁶⁹ bizi⁵⁶⁷⁰ şındırup [M58b] bu kal‘aya koydı diyü cevāb virdi.⁵⁶⁷¹ Meger Cihān Şāh geldigi vaķitde⁵⁶⁷² Hindūlar kal‘ayı almak

⁵⁶³⁹ ba‘de perī ‘askerin anlara gösterüp işte sizüñ hîle güz[ār] baña bu kadar dārāta sebeb oldı diyüp: -M, -S.

⁵⁶⁴⁰ andan dañı gidüp: ve andan dañı geçüp M, andan gine revāne olup S.

⁵⁶⁴¹ günlerde bir gün toksan biñ ‘askeri ile: -M, -S.

⁵⁶⁴² anı: -M, -S.

⁵⁶⁴³ iki dāne deryā-mişāli: -M, iki deryā mişālinde S.

⁵⁶⁴⁴ birbirlerine: birbiriyle Y, birbirine S.

⁵⁶⁴⁵ konup: konmuşlar ve S.

⁵⁶⁴⁶ otururlard[ı]: -Y, -S.

⁵⁶⁴⁷ Aralarında: orta yirlerinde Y, S.

⁵⁶⁴⁸ anı görüp: -M, emr idüp S.

⁵⁶⁴⁹ askerden: -S.

⁵⁶⁵⁰ yanına getürdi: -Y, -S.

⁵⁶⁵¹ kapdur[dı]ğı ādem: -M, -S.

⁵⁶⁵² ‘askerinden imiş: kullarından idi Y, ādemlerinden idi S.

⁵⁶⁵³ gördüğü: gördüğü Y, -S.

⁵⁶⁵⁴ gibi: -S.

⁵⁶⁵⁵ bildi: bilüp Y S.

⁵⁶⁵⁶ şarıldı düşdi: düşüp M, düşdi S.

⁵⁶⁵⁷ ağladı: -S.

⁵⁶⁵⁸ Ol maħalde: -M, -S.

⁵⁶⁵⁹ cengin aħvālinden su’āl eyledi: cend aħvāli nice oldı bize beyān eyledi didi Y.

⁵⁶⁶⁰ başladı: -S.

⁵⁶⁶¹ başladı ol gulām dañı: ol ādem dañı M.

⁵⁶⁶² bālāda zıkr olındığı vech üzre: -S.

⁵⁶⁶³ cümle: -Y, -M.

⁵⁶⁶⁴ berü: beri Y, S.

⁵⁶⁶⁵ bunlar: -Y.

⁵⁶⁶⁶ birbirlerine: birbirine S.

⁵⁶⁶⁷ āñırü’l-emr: āñir Y, -S.

⁵⁶⁶⁸ Cihān Şāh hāliyā: -M, hālā S.

⁵⁶⁶⁹ gelüp ve: olup Y, S.

⁵⁶⁷⁰ bizi: -Y, -S.

⁵⁶⁷¹ koydı diyü cevāb virdi: kodı didi S.

⁵⁶⁷² vaķitde: vaķt M.

şadedinde idiler.⁵⁶⁷³ Hemān⁵⁶⁷⁴ Cihān Şāh⁵⁶⁷⁵ emr eyledi iki perrī⁵⁶⁷⁶ aşāğa⁵⁶⁷⁷ inüp
 Taymūs Şāh ve ‘Ayn-zār’ı kal‘a kapusunda [S73b] ceng ider gördi⁵⁶⁷⁸ ammā bunlar⁵⁶⁷⁹
 cengden bī-tāb olup⁵⁶⁸⁰ esīr olmağ maḥallinde⁵⁶⁸¹ idiler.⁵⁶⁸² Perīler inüp biri Taymūs
 Şāh’ı ve biri ‘Ayn-zār’ı kapup havāya kaldurdılar.⁵⁶⁸³ Anı görenler eyitdiler⁵⁶⁸⁴
 Taymūs⁵⁶⁸⁵ cāzū imiş göge çıkdı⁵⁶⁸⁶ didiler. Ammā⁵⁶⁸⁷ Taymūs [Y65a] Şāh gözin
 açup⁵⁶⁸⁸ kendüyi bir taht üzerinde⁵⁶⁸⁹ gördi-kim gözler görmemiş idi. Andan karşıya
 bakup⁵⁶⁹⁰ perīleri⁵⁶⁹¹ görüp ‘aqlı başından gitdi. Cihān Şāh daḥı⁵⁶⁹² babasınūñ⁵⁶⁹³ başını
 dizine alup⁵⁶⁹⁴ biraz yatdı⁵⁶⁹⁵ yine⁵⁶⁹⁶ Taymūs Şāh’uñ⁵⁶⁹⁷ ‘aqlı başına gelüp bakdı-kim
 oğlı Cihān Şāh’dur yine⁵⁶⁹⁸ ‘aqlı gitdi. Bu kerre⁵⁶⁹⁹ ‘Ayn-zār gözin açup karşusunda⁵⁷⁰⁰
 bu kadar perī leşkeri⁵⁷⁰¹ görüp eyitdi⁵⁷⁰² ey nā-be-kārlar bizi nereye götürürsüz⁵⁷⁰³
 Hindūlara yardıma mı geldiñüz diyüp el ƣalca urup⁵⁷⁰⁴ bir na‘ra urup⁵⁷⁰⁵ az ƣaldı-ki

⁵⁶⁷³ Meger Cihān Şāh geldiği vakitte Hindūlar kal‘ayı almak şadedinde idiler: -S; idiler: idi M.

⁵⁶⁷⁴ Hemān: bu kez S.

⁵⁶⁷⁵ Şāh: -M.

⁵⁶⁷⁶ idüp iki perrī: itdi bir Y, eyledi iki M.

⁵⁶⁷⁷ aşāğa: aşāğı S.

⁵⁶⁷⁸ ider gördi: iderlerdi Y, S.

⁵⁶⁷⁹ bunlar: -M, -S.

⁵⁶⁸⁰ -tāb olup: -dermān ƣalup Y, -dermān olup S.

⁵⁶⁸¹ maḥallinde: üzre S.

⁵⁶⁸² idiler: -Y.

⁵⁶⁸³ kaldurdılar: ƣıƣardılar S.

⁵⁶⁸⁴ eyitdiler: -Y, -S.

⁵⁶⁸⁵ Taymūs: -Y.

⁵⁶⁸⁶ göge çıkdı: -S.

⁵⁶⁸⁷ Ammā: -M, -S.

⁵⁶⁸⁸ açup: açdı Y.

⁵⁶⁸⁹ üzerinde: üzre S.

⁵⁶⁹⁰ gördi-kim gözler görmemiş idi. Andan karşıya bakup: -S.

⁵⁶⁹¹ perīleri: yanında perrīleri S.

⁵⁶⁹² daḥı: -M.

⁵⁶⁹³ babasınūñ: atasınūñ S.

⁵⁶⁹⁴ alup: aldı Y, S.

⁵⁶⁹⁵ biraz yatdı: -Y, -S.

⁵⁶⁹⁶ yine: birazdan Y, S.

⁵⁶⁹⁷ Taymūs Şāh’uñ: -M, Taymūs Şāh S.

⁵⁶⁹⁸ ‘aqlı başına gelüp bakdı-kim oğlı Cihān Şāh’dur yine: gözin açup oğlunu gördükde tekrār S; gelüp bakdı-kim oğlı Cihān Şāh’dur yine: ve oğlın görüp tekrār Y.

⁵⁶⁹⁹ Bu kerre: -S.

⁵⁷⁰⁰ karşusunda: -S.

⁵⁷⁰¹ bu kadar perī leşkeri: bunca perrīler S.

⁵⁷⁰² eyitdi: -S.

⁵⁷⁰³ götürürsüz: götürürsin M.

⁵⁷⁰⁴ el ƣalca urup: dal tīg olup S.

⁵⁷⁰⁵ urup: ƣıkardı M.

perilere⁵⁷⁰⁶ el-ān talan eyleye.⁵⁷⁰⁷ Bu maħalde⁵⁷⁰⁸ Taymūs Şah'ũñ⁵⁷⁰⁹ 'aqlı başına gelüp oğlını⁵⁷¹⁰ der-āğüş kılp⁵⁷¹¹ ikisi-de ağlaşmağa başladılar.⁵⁷¹² Birbirlerini bağrına başladılar⁵⁷¹³ 'Ayn-zār gördi-kim Taymūs Şāh bir kimse⁵⁷¹⁴ ile görüşür daħı ziyāde⁵⁷¹⁵ diğķat eyleyüp⁵⁷¹⁶ gördi-kim [S74a] Cihān Şāh'dur hāy şeh-zādem şafā geldũñ diyüp Cihān Şāh'ũñ ayağına düşdi elin öpdı.⁵⁷¹⁷ Andan bunlar⁵⁷¹⁸ taħt üzerinde karar kıldılar⁵⁷¹⁹ andan Cihān⁵⁷²⁰ Şāh perilere emr eyledi⁵⁷²¹ Hind 'askerine kılıc urmağa⁵⁷²² başladılar. Hindūlar gördiler kim kılıc görünür ammā⁵⁷²³ ğayrı kimse görünmez.⁵⁷²⁴ Hemān anı görürler kim kelleler havāya perrān olur.⁵⁷²⁵ İşte perrīler⁵⁷²⁶ Hind 'askerini şöyle kırdılar kim kan gövdeyi getirürdi.⁵⁷²⁷ Bī-'adū⁵⁷²⁸ ceng içinde⁵⁷²⁹ Keyfāl Şāh'ı ve oğlı Lāhūr-ı Hindīyi⁵⁷³⁰ esīr eylediler⁵⁷³¹ ve vezīrleriyle⁵⁷³² Ğemāpūr [M59a] ile Sellāk'dur⁵⁷³³ anları⁵⁷³⁴ daħı tutup⁵⁷³⁵ baķiyye-i [Y65b] süyūf⁵⁷³⁶ olanlar⁵⁷³⁷ emān

⁵⁷⁰⁶ perilere: periler M, Y.

⁵⁷⁰⁷ el-ān talan eyleye: ħatā ide S; eyleye: kıla Y.

⁵⁷⁰⁸ Bu maħalde: bu kez S.

⁵⁷⁰⁹ Şah'ũñ: -Y.

⁵⁷¹⁰ Taymūs Şah'ũñ⁵⁷¹⁰ 'aqlı başına gelüp oğlını: Taymūs Şāh gözin açup hemān Cihān Şāh'ı S.

⁵⁷¹¹ kılp: idüp S.

⁵⁷¹² ikisi-de ağlaşmağa başladılar: -S.

⁵⁷¹³ Birbirlerini bağrına başladılar: -M, bağrına başdı ve iki ħasret ağlamağa başladı S.

⁵⁷¹⁴ kimse: kimesne M.

⁵⁷¹⁵ gördi-kim Taymūs Şāh bir kimse⁵⁷¹⁵ ile görüşür daħı ziyāde: -S.

⁵⁷¹⁶ ziyāde diğķat eyleyüp: -Y, diğķat idüp S.

⁵⁷¹⁷ hāy şeh-zādem şafā geldũñ diyüp Cihān Şāh'ũñ ayağına düşdi elin öpdı: hemān ayağına düşüp şeh-zādem şafā geldũñ diyüp ilerüye S; elin öpdı: -Y.

⁵⁷¹⁸ andan bunlar: -M, -S.

⁵⁷¹⁹ üzerinde karar kıldılar: üzre bunlar karar idüp S.

⁵⁷²⁰ Cihān: -Y.

⁵⁷²¹ bir uğurdan: birden Y, S.

⁵⁷²² Hind 'askerine kılıc urmağa: Hindīlere girüp cenge S.

⁵⁷²³ ammā: -M.

⁵⁷²⁴ Hindūlar gördiler kim kılıc görünür ammā ğayrı kimse görünmez.: -S.

⁵⁷²⁵ anı görürler kim kelleler havāya perrān olur: Hindīlerin kelleleri hevāya perrān olur kendileri görünmez S; perrān olur: çıkar Y.

⁵⁷²⁶ İşte perrīler: -M, -Y.

⁵⁷²⁷ kan gövdeyi getirürdi: -Y.

⁵⁷²⁸ Bī-'adu: ol M, -S.

⁵⁷²⁹ ceng içinde: -S.

⁵⁷³⁰ oğlı Lāhūr-ı Hindīyi: oğlunu S.

⁵⁷³¹ eylediler: itdiler S.

⁵⁷³² vezīrleriyle: vezīrleriñe Y, -S.

⁵⁷³³ Ğemāpūr ile Sellāk'dur: Ğemāpūr vezīr ve Sellāk'dur S.

⁵⁷³⁴ ile Sellāk'dur anları: -Y.

⁵⁷³⁵ tutup: tutdılar Y, S.

⁵⁷³⁶ baķiyye-i süyūf: baķiyye Y, bāķī S.

⁵⁷³⁷ olanlar: kalanlar S.

dileyüp⁵⁷³⁸ emān buldılar.vAndan⁵⁷³⁹ Cihān Şāh dīvlere buyurdi⁵⁷⁴⁰ tahtı aşağa indürdiler⁵⁷⁴¹ bār-gāhların kırup karar itdiler⁵⁷⁴² cümle perīler insān şüretinde āşikār⁵⁷⁴³ görindiler ve andan Cihān Şāh buyurdi-ki⁵⁷⁴⁴ Keyfāl Şāh'ı ve oğlu Lāhūr'ı ve Çemāpūr'ı⁵⁷⁴⁵ ve Sellāk'ı getürdiler.⁵⁷⁴⁶ Cihān Şāh eyitdi⁵⁷⁴⁷ ey şāhlar sizler⁵⁷⁴⁸ ne için birbiriñüz ile⁵⁷⁴⁹ ceng [S74b] iderdiñüz⁵⁷⁵⁰ Keyfāl ve oğlu⁵⁷⁵¹ vezīrleri⁵⁷⁵² omuzların şıķup⁵⁷⁵³ hāmūş oldılar. Taymūs Şāh⁵⁷⁵⁴ eyitdi oğul⁵⁷⁵⁵ ben kendü vilāyetümde otururken 'ale'l-ğafle⁵⁷⁵⁶ üzerime kılıc çeküp⁵⁷⁵⁷ benüm memleketlerüm⁵⁷⁵⁸ harāb eyledi ve⁵⁷⁵⁹ bunca 'askerim kırdı diyü feryād eyledi.⁵⁷⁶⁰ Andan Cihān Şāh⁵⁷⁶¹ Keyfāl Şāh'a⁵⁷⁶² eyitdi⁵⁷⁶³ n' için böyle eyledüñ⁵⁷⁶⁴ didi Keyfāl Şāh⁵⁷⁶⁵ eyitdi yā Cihān Şāh⁵⁷⁶⁶ bir işdür oldı olmamaķ gerek idi⁵⁷⁶⁷ bākī fermān sizüñdür⁵⁷⁶⁸ didi. Andan⁵⁷⁶⁹ Cihān Şāh hemān ayağ üzerine kalkup⁵⁷⁷⁰ Keyfāl Şāh'ıñ elinden⁵⁷⁷¹ bendin⁵⁷⁷² alup başın⁵⁷⁷³

⁵⁷³⁸ dileyüp: diyüp S.

⁵⁷³⁹ Andan: -Y.

⁵⁷⁴⁰ dīvlere buyurdi: emr idüp S.

⁵⁷⁴¹ aşağa indürdiler: aşağı indürüp S.

⁵⁷⁴² karar itdiler: -M, -Y.

⁵⁷⁴³ āşikār: -S.

⁵⁷⁴⁴ buyurdi-ki: emr idüp S.

⁵⁷⁴⁵ Çemāpūr'ı: Çemāpūr vezīri S.

⁵⁷⁴⁶ getürdiler: önüne getürdiler S.

⁵⁷⁴⁷ eyitdi: -S.

⁵⁷⁴⁸ sizler: siz Y, -S.

⁵⁷⁴⁹ ne için birbiriñüz ile: birbiriñüzle n' için S.

⁵⁷⁵⁰ iderdiñüz: idersiz didi S.

⁵⁷⁵¹ Keyfāl ve oğlu: cümle Y.

⁵⁷⁵² vezīrleri: -Y, -S.

⁵⁷⁵³ omuzların şıķup: -M.

⁵⁷⁵⁴ Şāh: -Y.

⁵⁷⁵⁵ oğul: -M.

⁵⁷⁵⁶ vilāyetümde otururken 'ale'l-ğafle: diyarımda gāfil otururken S; 'ale'l-ğafle: -Y.

⁵⁷⁵⁷ üzerime kılıc çeküp: benüm üzerime gelüp S.

⁵⁷⁵⁸ memleketlerüm: memleketüm Y, vilāyetim S.

⁵⁷⁵⁹ eyledi ve: idüp S.

⁵⁷⁶⁰ diyü feryād eyledi: -Y.

⁵⁷⁶¹ Şāh: -S.

⁵⁷⁶² Keyfāl Şāh'a: Keyfāl'e Y, -S.

⁵⁷⁶³ eyitdi: -M, -S.

⁵⁷⁶⁴ eyledüñ: itdüñ S.

⁵⁷⁶⁵ bir uğurdan: birden Y, S.

⁵⁷⁶⁶ yā Cihān Şāh: ey Cihān Y, -M.

⁵⁷⁶⁷ oldı olmamaķ gerek idi: olmamaķ gerekdür oldı Y, bir işdür oldı çāre yok S.

⁵⁷⁶⁸ sizüñdür: senüñdür Y, S.

⁵⁷⁶⁹ Andan: bu kez S.

⁵⁷⁷⁰ hemān ayağ üzerine kalkup: -S.

⁵⁷⁷¹ Keyfāl Şāh'ıñ elinden: bunuñ S.

⁵⁷⁷² bendin: -M.

⁵⁷⁷³ başın: baş M, -S.

kucakladı nüvāht eyledi. Andan Cihān Şāh kelime-i şehādet ta‘līm eyledi⁵⁷⁷⁴ Keyfāl⁵⁷⁷⁵ Şāh daḥı “lā ilāhe illā’llāh İbrāhim Ḥalīlu’llāh” diyüp⁵⁷⁷⁶ müselmān⁵⁷⁷⁷ oldu. Oḡlı ve vezīrleri daḥı⁵⁷⁷⁸ müselmān oldılar. Andan⁵⁷⁷⁹ Taymūs Şāh daḥı kılķup⁵⁷⁸⁰ Keyfāl Şāh ile görīşüp şāf-dil-ü sāde⁵⁷⁸¹ derūn oldılar⁵⁷⁸² andan Cihān Şāh buyurdı⁵⁷⁸³ tabl-ı beşāret çaldılar⁵⁷⁸⁴ andan ol⁵⁷⁸⁵ arada kırķ gün oturdılar yidiler içdiler.⁵⁷⁸⁶ [Y66a] Ol⁵⁷⁸⁷ şıngun Hind leşkeri⁵⁷⁸⁸ yine bir araya⁵⁷⁸⁹ cem^c olup Cihān Şāh öninde yüz yire koyup du‘ā eylediler ve müselmān oldılar.⁵⁷⁹⁰ Cihān Şāh daḥı⁵⁷⁹¹ bunları aḡırlayup ziyāfet eyledi andan⁵⁷⁹² Keyfāl Şāh’uñ⁵⁷⁹³ ḥazīnesin ve bār-gāhların teslim eyleyüp⁵⁷⁹⁴ niçe peşkeşler virdi⁵⁷⁹⁵ bir kaç gün geçdükde⁵⁷⁹⁶ Cihān Şāh’a ve Taymūs Şāh’a⁵⁷⁹⁷ vedā^c eyleyüp⁵⁷⁹⁸ ‘azm-i diyār-ı Hind [S75a] idüp⁵⁷⁹⁹ gitdiler. Andan⁵⁸⁰⁰ İrān ve Turān⁵⁸⁰¹ ‘askeri daḥı ‘azm-i İrān⁵⁸⁰² idüp gitdiler.⁵⁸⁰³ Cihān Şāh ol taḥtı [M59b] oḥak üzere kurdurup babası Taymūs Şāh ile⁵⁸⁰⁴ taḥt üzerinde⁵⁸⁰⁵ karār kıldılar.⁵⁸⁰⁶ Şemse Ḥān

5774 kucakladı nüvāht eyledi. Andan Cihān Şāh kelime-i şehādet ta‘līm eyledi: -S.

5775 Keyfāl: bu kez Keyfāl S.

5776 daḥı “lā ilāhe illā’llāh İbrāhim Ḥalīlu’llāh” diyüp: parmak kıldırup cān ile S.

5777 müselmān: müslimān Y.

5778 daḥı: -S.

5779 Andan: -S.

5780 daḥı kılķup: -S.

5781 ü sāde: -M.

5782 görīşüp şāf-dil-ü sāde derūn oldılar: ol-dem konuşup görīşdiler S.

5783 andan Cihān Şāh buyurdı: -S.

5784 tabl-ı beşāret çaldılar: tabl-ı şād-māniler çalınup S.

5785 andan ol: -S; ol: -Y.

5786 kırķ gün oturdılar yidiler içdiler: karār idüp S; yidiler içdiler: -M.

5787 Ol: -S.

5788 şıngun Hind leşkeri: şıngın ‘asker S.

5789 yine bir araya: -S.

5790 ve müselmān oldılar: -Y.

5791 daḥı: -M, -S.

5792 bunları aḡırlayup ziyāfet eyledi andan: bunlara ziyāfetler idüp tekrār S.

5793 Şāh’uñ: Şāh’a S.

5794 eyleyüp: idüp S.

5795 niçe peşkeşler virdi: -M, -S.

5796 bir kaç gün geçdükde: bir kaç gündən-şoñra Y, bir gün S.

5797 Cihān Şāh’a ve Taymūs Şāh’a: bunlara S.

5798 eyleyüp: idüp Y, S.

5799 idüp: diyüp Y, S.

5800 Andan: -S.

5801 ve Turān: -S.

5802 ‘azm-i İrān: ‘azm-i diyār M, İrān’a S.

5803 idüp gitdiler: gidüp S.

5804 babası Taymūs Şāh ile: atasıyla S.

5805 taḥt üzerinde: -S.

5806 kıldılar: kılup Y, idüp S.

dağı gelüp Taymūs Şāh'ın elin öpdi Taymūs Şāh eyitdi ey bī-vefā oğluma n' için bu kadar cefā eyledün⁵⁸⁰⁷ didükde⁵⁸⁰⁸ Şemse Hān eyitdi ey şāh⁵⁸⁰⁹ babamdan⁵⁸¹⁰ hicāb itdüğümünden gıtdüm idi⁵⁸¹¹ şimdi dağı a'lā oldu⁵⁸¹² havf u recā⁵⁸¹³ ber-ṭaraf oldu⁵⁸¹⁴ diyüp⁵⁸¹⁵ kırk dāne⁵⁸¹⁶ 'ifrīt⁵⁸¹⁷ ol taht-ı zer-nigāri başları üzre getürüp⁵⁸¹⁸ ṭoksan biñ perī 'askeri ile⁵⁸¹⁹ havā yüzinden ve⁵⁸²⁰ İrān 'askeri yir yüzinden gıtdiler hele⁵⁸²¹ şehirlerine geldiler.⁵⁸²² Şehr halkı⁵⁸²³ istikbāle çıkup periler dağı anlara⁵⁸²⁴ āşikāre olup⁵⁸²⁵ göründi. Ol şehir⁵⁸²⁶ halkı gördiler kim yirden ve havādan⁵⁸²⁷ yir gök 'asker ile māl-ā-mal⁵⁸²⁸ olmuş⁵⁸²⁹ 'acebe ıalup⁵⁸³⁰ Cihān Şāh'a taḥsīn kıldılar. Andan gelüp serāya indiler⁵⁸³¹ andan Cihān Şāh'ın⁵⁸³² vālidesi karşı gelüp oğlını bağırina başdı.⁵⁸³³ Cihān [Y66b] Şāh dağı⁵⁸³⁴ vālidesinün elin öpdi.⁵⁸³⁵ Şemse Hān dağı gelüp⁵⁸³⁶ elin öpdi⁵⁸³⁷ cözrin [S75b] diledi. Andan⁵⁸³⁸ Cihān Şāh⁵⁸³⁹ Şemse Hān için⁵⁸⁴⁰ bir 'ālī serāy-

⁵⁸⁰⁷ oğluma n' için bu kadar cefā eyledün: n' için oğluma bunca cefā itdüñ S.

⁵⁸⁰⁸ didükde: didi M, S.

⁵⁸⁰⁹ ey şāh: -S.

⁵⁸¹⁰ babamdan: atamdan S.

⁵⁸¹¹ gıtdüm idi: itdüm S.

⁵⁸¹² oldu: -S.

⁵⁸¹³ u recā: -S.

⁵⁸¹⁴ oldu: -S.

⁵⁸¹⁵ diyüp: didi S.

⁵⁸¹⁶ dāne: -S.

⁵⁸¹⁷ 'ifrīt: dīv S.

⁵⁸¹⁸ taht-ı zer-nigāri başları üzre getürüp: tahtı ber-havāya getürüp S.

⁵⁸¹⁹ ṭoksan biñ perī 'askeri ile: bunca perrī ile S.

⁵⁸²⁰ havā yüzinden ve: -S.

⁵⁸²¹ gıtdiler hele: gidüp andan S.

⁵⁸²² şehirlerine geldiler: şehir-i medāyine gelüp S.

⁵⁸²³ Şehr halkı: medāyin kamu bunları S.

⁵⁸²⁴ anlara: bunlara S.

⁵⁸²⁵ olup: -M, -Y.

⁵⁸²⁶ Ol şehir: medāyin S.

⁵⁸²⁷ yirden ve havādan: -S.

⁵⁸²⁸ māl-ā-mal: -S.

⁵⁸²⁹ olmuş: dolmuş S.

⁵⁸³⁰ 'acebe ıalup: ḥayrān olup S.

⁵⁸³¹ indiler: inüp S.

⁵⁸³² andan Cihān Şāh'ın: -S.

⁵⁸³³ oğlını bağırina başdı: -Y, -S.

⁵⁸³⁴ dağı: -Y.

⁵⁸³⁵ vālidesinün elin öpdi: -S.

⁵⁸³⁶ dağı gelüp: -S.

⁵⁸³⁷ öpdi: öpüp S.

⁵⁸³⁸ andan: bunlar S.

⁵⁸³⁹ Cihān Şāh: -M.

⁵⁸⁴⁰ Cihān Şāh Şemse Hān için: -S; için: -Y.

1 müzeyyen kıldırup⁵⁸⁴¹ geçüp⁵⁸⁴² karar eylediler.⁵⁸⁴³ Andan emr olındı⁵⁸⁴⁴ kūs-ı saltanat-ı şād-māniye tarralar⁵⁸⁴⁵ urdılar.⁵⁸⁴⁶ Periler daḥı şehir öninde bār-gāhların⁵⁸⁴⁷ kurup karar kıldılar⁵⁸⁴⁸ ve şehir halkına āşikāre görünüp⁵⁸⁴⁹ bir nice⁵⁸⁵⁰ zemān gezdiler.⁵⁸⁵¹ Andan vilāyet-i iklīm⁵⁸⁵² pādişāhlarına⁵⁸⁵³ haberler gönderüp⁵⁸⁵⁴ cem^c olup kırk gün miqdārı⁵⁸⁵⁵ düğün eylediler⁵⁸⁵⁶ yidiler içdiler⁵⁸⁵⁷ andan herkes Cihān Şāh'a ve Taymūs Şāh'a du^cā ve⁵⁸⁵⁸ vedā^c idüp mahallerine⁵⁸⁵⁹ gitdiler ve⁵⁸⁶⁰ Cihān Şāh daḥı medāyinde Şemse Hān ile⁵⁸⁶¹ altı ay miqdārı zevk u şafā eylediler.⁵⁸⁶² Cihān Şāh kemāl mertebe murāda vāşıl olup kām-ı dil buldı.⁵⁸⁶³ **Ezīn-cānib**⁵⁸⁶⁴ günlerde⁵⁸⁶⁵ bir gün Cihān Şāh⁵⁸⁶⁶ babası ile⁵⁸⁶⁷ oturup şöbet iderken⁵⁸⁶⁸ nā-gāh⁵⁸⁶⁹ bir perī gelüp [M60a] Cihān Şāh'ın önünde⁵⁸⁷⁰ yüz yire urdı ve⁵⁸⁷¹ önüne⁵⁸⁷² bir nāme kōdı. Cihān⁵⁸⁷³ Şāh nazar şaldı⁵⁸⁷⁴ yazılmış-kim⁵⁸⁷⁵ evvel⁵⁸⁷⁶ nāme⁵⁸⁷⁷ be-nām-ı büzürg-ı Hudāvend-i

5841 müzeyyen kıldırup: tezyīn idüp S.

5842 geçüp: -S.

5843 eylediler: itdiler S.

5844 emr olındı: -S.

5845 kūs-ı saltanat-ı şād-māniye tarralar: tabl-ı şād-mānī S; tarralar: -Y.

5846 urdılar: çalınup S.

5847 bār-gāhların: otākların S.

5848 kıldılar: itdiler S.

5849 şehir halkına āşikāre görünüp: -Y, şehir içinde āşikāre gezdiler S.

5850 nice: kaç Y.

5851 bir nice zemān gezdiler: -S.

5852 iklīm: -S.

5853 pādişāhlarına: pādişāhları Y.

5854 haberler gönderüp: -Y, -S.

5855 miqdārı: -S.

5856 eylediler: eyleyüp Y, olup S.

5857 yidiler içdiler: -M, -Y.

5858 andan herkes Cihān Şāh'a ve Taymūs Şāh'a du^cā ve: -S; du^cā ve: -Y.

5859 mahallerine: -Y, diyārlarına S.

5860 ve: andan S.

5861 Şemse Hān ile: -S.

5862 zevk u şafā eylediler: idüp S.

5863 Cihān Şāh kemāl mertebe murāda vāşıl olup kām-ı dil buldı: Şemse ile murāda hāşıl kıldılar S.

5864 Ezīn-cānib: -S.

5865 günlerde: -Y, -S.

5866 Şāh: -Y.

5867 babası ile: atasıyla S.

5868 oturup şöbet iderken: otururken S.

5869 nā-gāh: -S.

5870 Cihān Şāh'ın önünde: -S.

5871 yüz yire urdı ve: baş zemīn koyup S.

5872 yüz yire urdı ve önüne: -Y.

5873 Cihān: -Y.

5874 nazar şaldı: gördi-kim Y, -S.

5875 yazılmış-kim: -Y, -S.

5876 evvel: evvelinde S.

5877 nāme: -M, -S.

cihān⁵⁸⁷⁸ ikinci⁵⁸⁷⁹ mu‘cizāt-ı Hālilü’r-rahman⁵⁸⁸⁰ benüm atumdan-ki al‘a-yı
 Gevher-nigīn sultānı ŐehenŐāh⁵⁸⁸¹ periyem sen-ki dāmādum Cihān Őāh’sın⁵⁸⁸² imdi⁵⁸⁸³
 ma‘lūm ola ki siz gitdükden-Őoñra Kūh-ı āf’dan bir dīv-i ‘āŐı cümle Kūh-ı āf
 dīvlerinden⁵⁸⁸⁴ bu adar ‘asker-i Őeyāñın⁵⁸⁸⁵ cem‘ idüp on iki kerre yüz biñ dīv ü ‘ifrīt
 ‘askeriyle⁵⁸⁸⁶ üzerime gelüp⁵⁸⁸⁷ nāme gönderüp⁵⁸⁸⁸ [Y67a] [S76a] eyitmiŐ-kim⁵⁸⁸⁹ ey
 nā-be-kār ben senüñ ızıñ⁵⁸⁹⁰ Şemse Hān’a ‘āŐık olalı ben isterüm virmezsin⁵⁸⁹¹
 Őimdi⁵⁸⁹² bir nā-be-kār benī ādem-zādeye⁵⁸⁹³ viresin. İmdi nāmem vuŐulünde⁵⁸⁹⁴
 Şemse Hān’ı ve⁵⁸⁹⁵ ol nā-be-kār benī ādem-zādeyi⁵⁸⁹⁶ baña gönderesin yok dersen
 sen⁵⁸⁹⁷ bilürsün dimiş ben dañı⁵⁸⁹⁸ ĥavfumdan Őöyle⁵⁸⁹⁹ cevāb virdüm-ki⁵⁹⁰⁰ ol ızı
 Cihān Őāh alup gitdi ammā⁵⁹⁰¹ andan mā‘adā⁵⁹⁰² iki ızım dañı vardır her⁵⁹⁰³ anğısını
 isterseñ⁵⁹⁰⁴ vireyim diyüp⁵⁹⁰⁵ müdarā eyledüm.⁵⁹⁰⁶ Öyle olsa⁵⁹⁰⁷ yā Cihān Őāh baña

5878 be-nām-ı büzürg-ı Hüdāvend-i cihān: nām-ı Hüdā S; Hüdāvend-i cihān: Hüdā Y.

5879 ikinci: Őāniyen S.

5880 mu‘cizāt-ı Hālilü’r-rahman: İbrāhim Hālil mevlā Y, medñ-i resül S.

5881 ŐehenŐāh: Őāh S.

5882 Őāh’sın: Őāh Y.

5883 imdi: -Y, -S.

5884 dīvlerinden: dīvlerin Y, cümle Kūh-ı āf dīvlerinden -S.

5885 bu adar ‘asker-i Őeyāñın: bunca dīv-i Őeyāñın ‘askerin S.

5886 ‘askeriyle: çerisiyle Y, ‘askerin S.

5887 gelüp: çeküp S.

5888 gönderüp: göndermiş S.

5889 eyitmiŐ-kim: dimiş-ki S.

5890 ızıñ: ızın S.

5891 ‘āŐık olalı ben isterüm virmezsin: ‘āŐık olam bu adar zemāndan beri ben isteyem virmeyüp-de M,
 ‘āŐık olup bunca istedüm baña virmedün S.

5892 Şimdi: -Y, -M.

5893 nā-be-kār benī ādem-zādeye: bī-gāne ādem oğluna S.

5894 imdi nāmem vuşulünde: nāmem vuşul bulduğda M.

5895 ve: ile S.

5896 ādem-zādeyi: ādemi Y.

5897 sen: kendün S.

5898 ben dañı: bu kez ben-de S.

5899 Şöyle: -Y, -S.

5900 cevāb virdüm-ki: -S.

5901 ammā: -M, -S.

5902 andan mā‘adā: -S.

5903 her: -Y.

5904 isterseñ: dilerseñ S.

5905 diyüp: didüm S.

5906 müdarā eyledüm: -S; müdarā: müdar Y.

5907 Öyle olsa: -S.

meded eyle yitiş-ki⁵⁹⁰⁸ bir⁵⁹⁰⁹ dīve ben⁵⁹¹⁰ kızım virmem⁵⁹¹¹ ve anuñla⁵⁹¹² ceng dağı⁵⁹¹³
idemem. Şimdi hele müsāmaħa ideyorum⁵⁹¹⁴ zīrā yavuz⁵⁹¹⁵ mel'undur⁵⁹¹⁶ adına
Demerriyāt-ı Nerre dirler imdi⁵⁹¹⁷ ey şāh nāmem vuşūlinde⁵⁹¹⁸ senden me'mūlüm
oldurki⁵⁹¹⁹ bir ān⁵⁹²⁰ te'hīr eylemeyüp⁵⁹²¹ kızımı ben aña⁵⁹²² virmezden evvel düğün
üzreyüz⁵⁹²³ gelüp baña imdād idesin-ki⁵⁹²⁴ beni ve kızımı ol mel'unuñ elinden ħalāş
idesin⁵⁹²⁵ dimiş⁵⁹²⁶ ve nāmeye mühr urmuş. ⁵⁹²⁷ Çünkü⁵⁹²⁸ Cihān Şāh anı⁵⁹²⁹ işidüp⁵⁹³⁰
ol gelen⁵⁹³¹ perīlere⁵⁹³² eyitdi⁵⁹³³ bu Demerriyāt-ı Nerre naşıl⁵⁹³⁴ dīvdür⁵⁹³⁵ didükde⁵⁹³⁶
anlar⁵⁹³⁷ eyitdiler ey⁵⁹³⁸ Cihān Şāh bir ulu dīvdür ki Ĥazret-i Süleymān 'aleyhi's-
selām⁵⁹³⁹ ĥazretlerine⁵⁹⁴⁰ itā'at eylemedi⁵⁹⁴¹ **[S76b]** da'vetine gelmedi. Süleymān nebī
dağı Semekhā-yı Nerre'yi üzerine gönderüp⁵⁹⁴² Semekhā-yı Nerre'nüñ üç-yüz otuz altı

⁵⁹⁰⁸ yitiş-ki: -S.

⁵⁹⁰⁹ bir: bu S.

⁵⁹¹⁰ ben: -M, -S.

⁵⁹¹¹ virmem: ve hem viremem M.

⁵⁹¹² anuñla: -S.

⁵⁹¹³ dağı: -M.

⁵⁹¹⁴ Şimdi hele müsāmaħa ideyorum: -S.

⁵⁹¹⁵ yavuz: -Y, ġāyet ġürbüz S.

⁵⁹¹⁶ mel'undur: la'ındür S.

⁵⁹¹⁷ imdi: -Y, -S.

⁵⁹¹⁸ ey şāh nāmem vuşūlinde: -S.

⁵⁹¹⁹ me'mūlüm olurki: recā iderem ki S.

⁵⁹²⁰ bir ān: -Y.

⁵⁹²¹ te'hīr eylemeyüp: -S.

⁵⁹²² ben aña: -M, -Y.

⁵⁹²³ düğün üzreyüz: -M.

⁵⁹²⁴ düğün üzreyüz gelüp baña imdād idesin-ki: gelüp baña imdād idesin düğün tedārükindeyüz S.

⁵⁹²⁵ beni ve kızımı ol mel'unuñ elinden ħalāş idesin: -S.

⁵⁹²⁶ dimiş: -Y.

⁵⁹²⁷ ve nāmeye mühr urmuş: -M.

⁵⁹²⁸ Çünkü: -S.

⁵⁹²⁹ anı: bu cevābı S.

⁵⁹³⁰ işidüp: işitdi M.

⁵⁹³¹ gelen: -S.

⁵⁹³² perīlere: perrīye S.

⁵⁹³³ eyitdi: -S.

⁵⁹³⁴ naşıl: ne aşl Y, ne ġüne S.

⁵⁹³⁵ dīvdür: nerredür S.

⁵⁹³⁶ didükde: didi M.

⁵⁹³⁷ anlar: perīler S.

⁵⁹³⁸ ey: yā S.

⁵⁹³⁹ 'aleyhi's-selām: 'aleyhi's-selām'a Y, nebīye S.

⁵⁹⁴⁰ ĥazretlerine: -Y, -S.

⁵⁹⁴¹ eylemedi: itmedi S.

⁵⁹⁴² gönderüp: gönderdi S.

ariş kad kâmeti⁵⁹⁴³ [Y67b] var⁵⁹⁴⁴ idi ve toksan biñ dīv ile varup muḳābil olduḳda⁵⁹⁴⁵ ikisi daḫı meydāna girüp⁵⁹⁴⁶ cenge başladılar Demerriyāt-ı Nerre Semekhā-yı Zūlmānī'ye⁵⁹⁴⁷ bir ṭabanca öyle⁵⁹⁴⁸ urdı-kim 'aḳlı [M60b] başından gidüp yıḳıldı. Öldürecek maḫalde 'asker üzerine üşüp⁵⁹⁴⁹ Semekhā-yı Nerre'yi ḳurtardılar andan Süleymān nebīye⁵⁹⁵⁰ gelüp aḫvāli bildürdiler⁵⁹⁵¹ Ḥāzret-i Süleymān daḫı kendü⁵⁹⁵² üzerine cümle ins ü cinle sefer eyledi.⁵⁹⁵³ Demerriyāt-ı Nerre yalnız Ḥāzret-i Süleymān'a ḳarşu durdı⁵⁹⁵⁴ ceng eyledi. Āḫır Ḥāzret-i Süleymān mu'cizāt-ı peygamberī ile⁵⁹⁵⁵ Demerriyāt'ı esīr eyledi andan Demerriyāt Süleymān'a imān getirüp müselmān oldu andan Süleymān peygamber bunu dīvlere pādīşāh idüp Kūh-ı Ḳāf'a gönderdi ol zemāndan-beri Kūh-ı Ḳāf'a ḥükm iderdi. İşte⁵⁹⁵⁶ şimdi [S77a] yine⁵⁹⁵⁷ mezhebin azdırup bizüm⁵⁹⁵⁸ üzerimize yürüdi diyü cevāb virüp ḫāmūş oldılar.⁵⁹⁵⁹ Cihān Şāh anı⁵⁹⁶⁰ işidüp ta'ccüb eyledi⁵⁹⁶¹ hemān 'acele buyurdu⁵⁹⁶² ol taḫtı dīvler ḳurdılar⁵⁹⁶³ Cihān Şāh üzerine ḳıḳup oturdu.⁵⁹⁶⁴ 'Ayn-zār'ı ve Ḳayfenüt'ı⁵⁹⁶⁵ berāber alup⁵⁹⁶⁶ babasına ve anasına ve Şemse Ḥān'a⁵⁹⁶⁷ vedā' idüp ḳandasın⁵⁹⁶⁸ Ḳal'a-

⁵⁹⁴³ kâmeti: -S.

⁵⁹⁴⁴ var: -Y.

⁵⁹⁴⁵ olduḳda: olup S.

⁵⁹⁴⁶ meydāna girüp: -Y.

⁵⁹⁴⁷ Zūlmānī'ye: Zūlmānī'ye S.

⁵⁹⁴⁸ öyle: ile M.

⁵⁹⁴⁹ 'asker üzerine üşüp: üzerine 'asker üşüp Y, üzerine 'asker çöḳüp üşüp S.

⁵⁹⁵⁰ Süleymān nebīye: Süleymān'a Y, S.

⁵⁹⁵¹ bildürdiler: didiler Y.

⁵⁹⁵² kendü: -S.

⁵⁹⁵³ eyledi: idüp S.

⁵⁹⁵⁴ durdı: ṭurdu Y, ḳoyup S.

⁵⁹⁵⁵ mu'cizāt-ı peygamberī ile: mu'cizāt-ile Y, mu'cizāt-ı resül ile S.

⁵⁹⁵⁶ İşte: -S.

⁵⁹⁵⁷ yine: gine S.

⁵⁹⁵⁸ bizüm: -M, -Y.

⁵⁹⁵⁹ üzerimize yürüdi diyü cevāb virüp ḫāmūş oldılar: üzerimize geldi didi S; virüp ḫāmūş oldılar: virdi Y.

⁵⁹⁶⁰ anı: bu cevābı S.

⁵⁹⁶¹ ta'ccüb eyledi: -S; eyledi: idüp Y.

⁵⁹⁶² hemān 'acele buyurdu: emr idüp S.

⁵⁹⁶³ ol taḫtı dīvler ḳurdılar: dīvler ol taḫtı ḫāzır ḳılıp S.

⁵⁹⁶⁴ Cihān Şāh üzerine ḳıḳup oturdu: -S; oturdu: -Y.

⁵⁹⁶⁵ ve Ḳayfenüt'ı: -Y, -S.

⁵⁹⁶⁶ berāber alup: bile bilesince alup Y, bilesince alup taḫta binüp S.

⁵⁹⁶⁷ ve anasına ve Şemse Ḥān'a: ve Şemse Ḥān'a ve māderine Y.

⁵⁹⁶⁸ babasına ve anasına ve Şemse Ḥān'a vedā' idüp ḳandasın: -S.

yı Gevher-nigîn⁵⁹⁶⁹ diyüp gitdiler. Günlerde⁵⁹⁷⁰ bir gün Qal'a-yı Gevher'e⁵⁹⁷¹ gelüp⁵⁹⁷² dâhil oldılar⁵⁹⁷³ Şehenşâh perrîye haber oldu karşı çıkup Cihân Şâh'la ve 'Ayn-zâr ile görüşdiler⁵⁹⁷⁴ Cihân Şâh [Y68a] Şemse Hân'uñ selâmın bunlara teblîğ eyledi⁵⁹⁷⁵ andan kal'aya geldiler⁵⁹⁷⁶ Şemse Hân'uñ vâlidesi ve kız karındaşları Cihân Şâh öñine gelüp⁵⁹⁷⁷ du'â kıldılar⁵⁹⁷⁸ andan bir kaç gün 'ayş u nûşa meşğül oldılar.⁵⁹⁷⁹ Bir gün bir perî gelüp haber virdi-ki⁵⁹⁸⁰ işte dîvler Cihân Şâh'uñ geldüğinden haber-dâr olup on iki kerre yüz biñ dîv ile Qal'aya⁵⁹⁸¹ geldi yürüyiş eyledi⁵⁹⁸² didükde⁵⁹⁸³ hemân⁵⁹⁸⁴ Cihân Şâh emr eyledi⁵⁹⁸⁵ ne-kaçar⁵⁹⁸⁶ perî 'askeri var ise şehrden⁵⁹⁸⁷ taşra çıkdılar⁵⁹⁸⁸ saflar bağlayup tûrdılar.⁵⁹⁸⁹ Hemân dîv leşkeri gelüp yitişdikleri gibi⁵⁹⁹⁰ Demerriyât-ı Nerre emr eyledi⁵⁹⁹¹ perî 'askerine yürüdiler. İki 'asker⁵⁹⁹² birbirine karşı saf bağlayup⁵⁹⁹³ tûrdılar⁵⁹⁹⁴ hemân 'Ayn-zâr 'azm-i meydân⁵⁹⁹⁵ idüp [S77b] na'ra urup⁵⁹⁹⁶ eyitdi ey Demerriyât-ı bî-din Keyfâl-i Hindû söziyle nice senüñ gibi [M61a] mel'ünlar

⁵⁹⁶⁹ Gevher-nigîn: Gevher Y.

⁵⁹⁷⁰ Günlerde: -S.

⁵⁹⁷¹ Qal'a-yı Gevher'e: -M, Qal'a-yı Gevher-nigîn'e S.

⁵⁹⁷² gelüp: varup M, irişüp S.

⁵⁹⁷³ dâhil oldılar: -S.

⁵⁹⁷⁴ Şehenşâh perrîye haber oldu karşı çıkup Cihân Şâh'la ve 'Ayn-zâr ile görüşdiler: -M, Şehenşâh perrî karşı çıkup görüşdiler S.

⁵⁹⁷⁵ bunlara teblîğ eyledi: degürdi Y, S.

⁵⁹⁷⁶ andan kal'aya geldiler: -M, andan serâya geldiler S.

⁵⁹⁷⁷ öñine gelüp: -S.

⁵⁹⁷⁸ du'â kıldılar: du'âlar idüp S.

⁵⁹⁷⁹ andan bir kaç gün 'ayş u nûşa meşğül oldılar: karar kıldılar S; nûşa meşğül oldılar: nûş eylediler Y.

⁵⁹⁸⁰ haber virdi-ki: eyitdi S.

⁵⁹⁸¹ Qal'aya: -M.

⁵⁹⁸² yürüyiş eyledi: -M, -Y.

⁵⁹⁸³ didükde: didiler M.

⁵⁹⁸⁴ hemân: tiz S.

⁵⁹⁸⁵ eyledi: idüp S.

⁵⁹⁸⁶ ne-kaçar: cümle S.

⁵⁹⁸⁷ var ise şehrden: -S.

⁵⁹⁸⁸ çıkdılar: çıkup S.

⁵⁹⁸⁹ saflar bağlayup tûrdılar: saf çeküp durdılar S.

⁵⁹⁹⁰ gelüp yitişdikleri gibi: geldüğü gibi S; yitişdikleri gibi: yitişdiler Y.

⁵⁹⁹¹ eyledi: idüp S.

⁵⁹⁹² 'asker: leşker Y.

⁵⁹⁹³ perî 'askerine yürüdiler. İki 'asker birbirine karşı saf bağlayup: -S.

⁵⁹⁹⁴ saf bağlayup tûrdılar: durdılar M, S.

⁵⁹⁹⁵ 'azm-i meydân: 'azm Y.

⁵⁹⁹⁶ na'ra urup: -Y.

ki dīvler⁵⁹⁹⁷ ve gelüp⁵⁹⁹⁸ Segsārlardur benüm ile ceng eylediler anlaruñ⁵⁹⁹⁹ haqqından gelüp derekāt-ı caḥīme⁶⁰⁰⁰ gönderdüm. İmdi beni bilen bilsün bilmeyen āgāh olsun⁶⁰⁰¹ benüm ‘Ayn-zār-ı Īrānī ey ҡaltaban nā-be-kār⁶⁰⁰² elüñ ‘avratından ne istersüñ ‘avrat isteyeceğüñe er isteseñ olmaz mı⁶⁰⁰³ imdi⁶⁰⁰⁴ er iseñ meydāna gelesin yāḥūd⁶⁰⁰⁵ dönüp mekānına gidesin⁶⁰⁰⁶ müfred⁶⁰⁰⁷ saña erlük nice olur göstereyüm dünyāda⁶⁰⁰⁸ diyüp⁶⁰⁰⁹ cevġāna başladı⁶⁰¹⁰ andan⁶⁰¹¹ Demerriyāt-ı Nerre⁶⁰¹² emr eyledi⁶⁰¹³ bir **[Y68b]** dīv ‘Ayn-zār’a⁶⁰¹⁴ muḳābil olup⁶⁰¹⁵ cenge başladı. Dīv⁶⁰¹⁶ ‘Ayn-zār’a gürz ḥavāle kıldı⁶⁰¹⁷ gürz⁶⁰¹⁸ yuḳarudan⁶⁰¹⁹ inerken ‘Ayn-zār ҡoltuḳ altın ḥālī görüp bir ҡılıc⁶⁰²⁰ ile⁶⁰²¹ ҡolon ve başın yire⁶⁰²² bıraḳdı ol dīv helāk olıcaḳ dīvlerden⁶⁰²³ on ikisi⁶⁰²⁴ bir yirden ‘Ayn-zār’a ḥamle kıldılar ‘Ayn-zār daḥı bunlaruñ on ikisin daḥı bir bir⁶⁰²⁵ helāk eyledi. Anı görüp⁶⁰²⁶ hemān Demerriyāt-ı Nerre⁶⁰²⁷ kendü na‘ra⁶⁰²⁸ urup⁶⁰²⁹ ‘azm-i meydān

⁵⁹⁹⁷ ki dīvler: -Y.

⁵⁹⁹⁸ gelüp: -M, -S.

⁵⁹⁹⁹ anlaruñ: cümlesinüñ S.

⁶⁰⁰⁰ derekāt-ı caḥīme: cehenneme S.

⁶⁰⁰¹ İmdi beni bilen bilsün bilmeyen āgāh olsun: -S; olsun: -Y.

⁶⁰⁰² nā-be-kār: mel‘ün S.

⁶⁰⁰³ ‘avrat isteyeceğüñe er isteseñ olmaz mı: -S.

⁶⁰⁰⁴ imdi: eger S.

⁶⁰⁰⁵ yāḥūd: veyā S.

⁶⁰⁰⁶ dönüp mekānına gidesin: yıḳılıp gidesin S.

⁶⁰⁰⁷ müfred: -M, -S.

⁶⁰⁰⁸ saña erlük nice olur göstereyüm dünyāda: -S.

⁶⁰⁰⁹ diyüp: didi S.

⁶⁰¹⁰ cevġāna başladı: -S.

⁶⁰¹¹ andan: hemān S.

⁶⁰¹² -ı Nerre: -Y.

⁶⁰¹³ eyledi: idüp S.

⁶⁰¹⁴ ‘Ayn-zār’a: -S.

⁶⁰¹⁵ olup: -Y.

⁶⁰¹⁶ Dīv: -S.

⁶⁰¹⁷ kıldı: idüp S.

⁶⁰¹⁸ gürz: -Y.

⁶⁰¹⁹ yuḳarudan: -S.

⁶⁰²⁰ ḥālī görüp bir ҡılıc: boş bulup bir tüḡ S.

⁶⁰²¹ ile: urup S.

⁶⁰²² ҡolon ve başın yire: başın zemīne S.

⁶⁰²³ ol dīv helāk olıcaḳ dīvlerden: -S.

⁶⁰²⁴ on ikisi: on iki dīv S.

⁶⁰²⁵ bir bir: birer lu‘b-ile Y.

⁶⁰²⁶ Anı görüp: bu kez S.

⁶⁰²⁷ -ı Nerre: -S.

⁶⁰²⁸ kendü na‘ra: -Y, -S.

⁶⁰²⁹ urup: -S.

eyledi gelüp⁶⁰³⁰ ‘Ayn-zār’a eyitdi ey nābekār tun el-biṭūndan (?) gelmiş⁶⁰³¹ sen-misin benüm üzerime teğallüb iden⁶⁰³² diyüp tağ pāresi gibi⁶⁰³³ bir gürz havāle kıldı ‘Ayn-zār bunuñ gürzin⁶⁰³⁴ men^c idüp kendü⁶⁰³⁵ [S78a] gürzin havāle kıldı.⁶⁰³⁶ İşte bunlar birbirine girişüp ‘ālī ceng eylediler⁶⁰³⁷ āhırü’l-emr⁶⁰³⁸ ‘Ayn-zār hemān⁶⁰³⁹ kılıc çeküp Demerriyāt’a havāle kıldı⁶⁰⁴⁰ mel^cün men^c idemeyüp omuzı başına dört karış miqdārı bir zaḥm-ı şedīd⁶⁰⁴¹ açdı.⁶⁰⁴² Demerriyāt zaḥm-dār olıcaḳ⁶⁰⁴³ dem çeküp havāya kalkdı ve na’ra urup leşkerine emr eyledi.⁶⁰⁴⁴ Bir uğurdan dīvler ‘Ayn-zār üzerine ḥamle eylediler.⁶⁰⁴⁵ Bu cānibden⁶⁰⁴⁶ Cihān Şāh ve Ḳayfenūt⁶⁰⁴⁷ at⁶⁰⁴⁸ sürüp ve cümle⁶⁰⁴⁹ perī ‘askeri bile⁶⁰⁵⁰ yüridiler.⁶⁰⁵¹ Allāhu ekber⁶⁰⁵² iki leşker bir mertebe ceng eylediler ki hāy hūy evc-i āsmāna⁶⁰⁵³ çıkdı⁶⁰⁵⁴ [M61b] aşağadan insān⁶⁰⁵⁵ havādan perī ‘askeri dīvler bir kılıc⁶⁰⁵⁶ urdılar kim ḳan [Y69a] havādan yağmur gibi döküldi.⁶⁰⁵⁷ İşte⁶⁰⁵⁸ dīv ‘askeri taḥammül⁶⁰⁵⁹ idemeyüp firāra yüz⁶⁰⁶⁰ tutdılar⁶⁰⁶¹ perīler dīvleri kıra kıva

⁶⁰³⁰ eyledi gelüp: idüp S.

⁶⁰³¹ tun el-biṭūndan (?) gelmiş: -S.

⁶⁰³² teğallüb iden: gelen S.

⁶⁰³³ tağ pāresi gibi: -S.

⁶⁰³⁴ bunuñ gürzin: -S.

⁶⁰³⁵ kendü: kendi-de S.

⁶⁰³⁶ havāle kıldı: urdı S.

⁶⁰³⁷ İşte bunlar birbirine girişüp ‘ālī ceng eylediler: biraz ceng idüp S.

⁶⁰³⁸ āhırü’l-emr: āhir S.

⁶⁰³⁹ hemān: -S.

⁶⁰⁴⁰ kılıc çeküp Demerriyāt’a havāle kıldı: buña bir tiğ havāle kıldı S.

⁶⁰⁴¹ zaḥm-ı şedīd: yara Y, zaḥm S.

⁶⁰⁴² açdı: urdı S.

⁶⁰⁴³ zaḥm-dār olıcaḳ: -S.

⁶⁰⁴⁴ ve na’ra urup leşkerine emr eyledi: -S.

⁶⁰⁴⁵ Bir uğurdan dīvler ‘Ayn-zār üzerine ḥamle eylediler: dīv ‘askeridür hemān bir uğurdan yüridiler S.

⁶⁰⁴⁶ Bu cānibden: beriden S.

⁶⁰⁴⁷ ve Ḳayfenūt: -Y.

⁶⁰⁴⁸ at: -M.

⁶⁰⁴⁹ Cihān Şāh ve Ḳayfenūt at sürüp ve cümle: -S.

⁶⁰⁵⁰ bile: ile Y, daḳı S.

⁶⁰⁵¹ yüridiler: yürüyüp S.

⁶⁰⁵² Allāhu ekber: -M, -S.

⁶⁰⁵³ evc-i āsmāna: āsmāna Y.

⁶⁰⁵⁴ iki leşker bir mertebe ceng eylediler ki hāy hūy evc-i āsmāna çıkdı: bir ceng oldu-ki olmaz S.

⁶⁰⁵⁵ aşağadan insān: -S.

⁶⁰⁵⁶ bir kılıc: öyle tiğ S.

⁶⁰⁵⁷ havādan yağmur gibi döküldi: deryā mişāl oldu S.

⁶⁰⁵⁸ İşte: -M, -S.

⁶⁰⁵⁹ dīv ‘askeri taḥammül: dīvler ḳarār S.

⁶⁰⁶⁰ yüz: -Y.

⁶⁰⁶¹ firāra yüz tutdılar: -S.

Küh-1 Kāf'a kaçırıldılar. İşte Demerriyāt-1 Nerre dağı cān kırtarup Kāf'a düşdi andan periler dönüp manşür u muzaffer gelüp Cihān Şāh ve 'Ayn-zār Şehenşāh Perī öñinde du'ā kılıp Demerriyāt'uñ Kāf'a düşdüğinden ve 'askerinüñ kırıldığundan haber virüp eyitdiler şāhum Demerriyāt-1 Nerre tabanca yimişdür kim şimden-şoñra ol Qal'a-yı Gevher-nigīn⁶⁰⁶² diline⁶⁰⁶³ almağ degül adını belki⁶⁰⁶⁴ hātırına getürmez didiler⁶⁰⁶⁵ çün bu iş tamām oldı⁶⁰⁶⁶ Şehenşāh Cihān Şāh'a ve 'Ayn-zār'a ve Kayfenüt'a⁶⁰⁶⁷ bir nice gün ziyāfet idüp andan Cihān Şāh'uñ Şemse Hān hātırına gelüp Şehenşāh'dan icāzet⁶⁰⁶⁸ alup yine ol tahta⁶⁰⁶⁹ geçüp⁶⁰⁷⁰ 'Ayn-zār ile ve Kayfenüt ve cümle⁶⁰⁷¹ begleri ile oturup ve dīvler ol⁶⁰⁷² tahtı götürüp⁶⁰⁷³ 'azm-i İrān idüp gitdiler.⁶⁰⁷⁴ Bir gün İrān'a kadem başdılar⁶⁰⁷⁵ Taymūs Şāh [S78b] dağı haber alup⁶⁰⁷⁶ oğluna karşı gelüp görüştüler andan Cihān Şāh⁶⁰⁷⁷ serāyına gelüp Şemse Hān ile görüştüp peder ü māderin ve karındaşlarınıñ⁶⁰⁷⁸ selāmın degürdi andan-şoñra birkaç zemān dağı 'ayş u nüş ve zevk [u] şafāya nā'il oldılar⁶⁰⁷⁹ bunuñ üzerine bir kaç eyyām geçdi.⁶⁰⁸⁰ Bir gün Şemse Hān babasına gitmek ārzü eyledi⁶⁰⁸¹ Cihān Şāh ile şöbet iderken eyitdi⁶⁰⁸² ey yār-ı

---

⁶⁰⁶² Qal'a-yı Gevher-nigīn: Gevher-nigīn'i Y.

⁶⁰⁶³ diline: -M.

⁶⁰⁶⁴ adını belki: -Y.

⁶⁰⁶⁵ İşte Demerriyāt-1 Nerre dağı cān kırtarup Kāf'a düşdi andan periler dönüp manşür u muzaffer gelüp Cihān Şāh ve 'Ayn-zār Şehenşāh Perī öñinde du'ā kılıp Demerriyāt'uñ Kāf'a düşdüğinden ve 'askerinüñ kırıldığundan haber virüp eyitdiler şāhum Demerriyāt-1 Nerre tabanca yimişdür kim şimden-şoñra ol Qal'a-yı Gevher-nigīn diline almağ degül adını belki hātırına getürmez didiler: Andan periler manşür gelüp Demerriyāt Kāf'a düşdi bir tabanca yimişdür ki şimden-girü Qal'a-yı Gevher-nigīn unuttı didiler S.

⁶⁰⁶⁶ çün bu iş tamām oldı: andan S.

⁶⁰⁶⁷ Cihān Şāh'a ve 'Ayn-zār'a ve Kayfenüt'a: bunlara S; ve Kayfenüt'a: -Y.

⁶⁰⁶⁸ icāzet: izin S.

⁶⁰⁶⁹ yine ol tahta: bunlar ol tahta S.

⁶⁰⁷⁰ geçüp: -S.

⁶⁰⁷¹ Kayfenüt ve cümle: -Y.

⁶⁰⁷² ol: -M.

⁶⁰⁷³ ve Kayfenüt ve cümle begleri ile oturup ve dīvler ol tahtı götürüp: süvār olup S.

⁶⁰⁷⁴ 'azm-i İrān idüp gitdiler: revāne olup S.

⁶⁰⁷⁵ başdılar: başup S.

⁶⁰⁷⁶ götürüp 'azm-i İrān idüp gitdiler. Bir gün İrān'a kadem başdılar Taymūs Şāh dağı haber alup: -Y; dağı haber alup: -S.

⁶⁰⁷⁷ Cihān Şāh: -S.

⁶⁰⁷⁸ peder ü māderin ve karındaşlarınıñ: atası ve karındaşı S.

⁶⁰⁷⁹ andan-şoñra birkaç zemān dağı 'ayş u nüş ve zevk [u] şafāya nā'il oldılar: -M, andan oturup nice eyyām şafāda oldılar S.

⁶⁰⁸⁰ bunuñ üzerine bir kaç eyyām geçdi: -S.

⁶⁰⁸¹ babasına gitmek ārzü eyledi: -S.

⁶⁰⁸² Cihān Şāh ile şöbet iderken eyitdi: Cihān Şāh'a eyitdi S.

cānum hem-şirelerimi ve peder ü māderimi⁶⁰⁸³ görecegüm geldi bilece gidüp yine gelsek olmazmı didükde⁶⁰⁸⁴ Cihān Şāh daḥı n'ola cānum pek güzel⁶⁰⁸⁵ diyüp⁶⁰⁸⁶ emr eyledi.⁶⁰⁸⁷ Ol taḥtı dīvler başına alup havāya getürüp⁶⁰⁸⁸ 'azm-i Qal'a-yı⁶⁰⁸⁹ Gevher-nigīn idüp gıtdiler⁶⁰⁹⁰ çün⁶⁰⁹¹ anda varup bir kaç [Y69b] gün⁶⁰⁹² eglenüp yine⁶⁰⁹³ geldiler. Qıssa-yı dirāz itmeyelüm⁶⁰⁹⁴ Cihān Şāh [M62a] Şemse Hān ile⁶⁰⁹⁵ on sekiz yıl miqdārı⁶⁰⁹⁶ geçinüp⁶⁰⁹⁷ gāh İrān'da gāh Qal'a-yı Gevher-nigīn'de kemāl mertebe zevk u şafāya nā'il⁶⁰⁹⁸ oldılar.⁶⁰⁹⁹ Bir gün yine⁶¹⁰⁰ Qal'a-yı Gevher-nigīn'den İrān'a 'azm idüp giderken⁶¹⁰¹ bir göl kenārında qonup oturdılar⁶¹⁰² andan şoıra⁶¹⁰³ Şemse Hān ol göle girmek murād eyledi.⁶¹⁰⁴ Bir tenhāda⁶¹⁰⁵ 'uryān olup göl içine girdi gısl eyledi⁶¹⁰⁶ çıkayum⁶¹⁰⁷ dirken meger bir dāne arslan ol göl kenārında⁶¹⁰⁸ mesken tıtmış idi⁶¹⁰⁹ hemān Şemse'ye⁶¹¹⁰ hücüm idüp⁶¹¹¹ gögsinden ağzıyla⁶¹¹² kavrayup pençeleri ile iki cānıbden tıutup yırttı⁶¹¹³ Şemse Hān [S79a] ol maḥalde⁶¹¹⁴ feryād idüp meded

⁶⁰⁸³ yār-ı cānum hem-şirelerimi ve peder ü māderimi: cānum atamı ve hemşirelerimi S.

⁶⁰⁸⁴ bilece gidüp yine gelsek olmazmı didükde: gine sizünle gidüp gelsek didi S.

⁶⁰⁸⁵ n'ola cānum pek güzel: ma'kūl Y, -S.

⁶⁰⁸⁶ diyüp: -S.

⁶⁰⁸⁷ eyledi: idüp S.

⁶⁰⁸⁸ dīvler başına alup havāya getürüp: havāya dīvler getürüp Y.

⁶⁰⁸⁹ Qal'a-yı: -Y.

⁶⁰⁹⁰ Ol taḥtı dīvler başına alup havāya getürüp 'azm-i Qal'a-yı Gevher-nigīn idüp gıtdiler: ol taḥta süvār olup gıtdiler S.

⁶⁰⁹¹ çün: -M, andan S.

⁶⁰⁹² gün: zemān Y.

⁶⁰⁹³ anda varup bir kaç gün eglenüp yine: biraz oturup gine S.

⁶⁰⁹⁴ Qıssa-yı dirāz itmeyelüm: -M, -S.

⁶⁰⁹⁵ Cihān Şāh Şemse Hān ile: bu minvāl üzre bunlar S.

⁶⁰⁹⁶ miqdārı: -S.

⁶⁰⁹⁷ geçinüp: -M, -Y.

⁶⁰⁹⁸ kemāl mertebe zevk u şafāya nā'il: -S.

⁶⁰⁹⁹ şafāya nā'il oldılar: şafāda oldılar Y.

⁶¹⁰⁰ yine: gine S.

⁶¹⁰¹ İrān'a 'azm idüp giderken: gelüp S; idüp giderken: iderken Y.

⁶¹⁰² bir göl kenārında qonup oturdılar: yolda bir yire qondılar meger anda bir göl var idi S.

⁶¹⁰³ andan şoıra: -S.

⁶¹⁰⁴ eyledi: idüp Y.

⁶¹⁰⁵ Bir tenhāda: nihānī Y.

⁶¹⁰⁶ eyledi: idüp M.

⁶¹⁰⁷ ol göle girmek murād eyledi. Bir tenhāda 'uryān olup göl içine girdi gısl eyledi çıkayum: nihānī ol göle girüp gısl idüp taşra çıkam S.

⁶¹⁰⁸ bir dāne arslan ol göl kenārında: ol arada bir arslan S.

⁶¹⁰⁹ mesken tıtmış idi: yatur imiş M, mesken itmişdi S.

⁶¹¹⁰ Şemse'ye: -Y, Şemse Hān'ı S.

⁶¹¹¹ hücüm idüp: -S.

⁶¹¹² ağzıyla: -S.

⁶¹¹³ pençeleri ile iki cānıbden tıutup yırttı: iki cānıbden pençeleri ile ol-dem päreledi S.

⁶¹¹⁴ ol maḥalde: -S.

ey Cihān Şāh yitiş didi Cihān Şāh gelüp⁶¹¹⁵ gördi-kim Şemse Hān'ın vücūdı kana müstağrak olmuş yanında bir arslan тұrur andan Cihān Şāh ol arslana bir kılıc⁶¹¹⁶ urup helāk eyledi andan Şemse Hān üzerine gelüp⁶¹¹⁷ dizi üzerine aldı⁶¹¹⁸ bir zemāndan-şoñra cān teslīm eyledi innā lillāhi ve innā ileyhi rāci'un.⁶¹¹⁹ Cihān Şāh anı gördükde⁶¹²⁰ feryād u fiğān eyleyüp⁶¹²¹ kendüyi hañçere düşüp helākına kaşd eyledi.⁶¹²² Hemān⁶¹²³ yanında olan nedimleri ve 'Ayn-zār⁶¹²⁴ komayup hañçerin elinden aldılar⁶¹²⁵ ve periler⁶¹²⁶ eyitdiler ki ey⁶¹²⁷ Cihān Şāh Şemse Hān ölürse iki kız karındaşı dağı vardır anlarıñ birin al derler ve eyitdiler⁶¹²⁸

Beyt⁶¹²⁹

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _ / . _ _ _

Eger düşdiyse bir kevkeb cihānuñ şemsi var olsun

Ger eksildiye [Y70a] bir mīve dırahtı pāyidār olsun⁶¹³⁰

⁶¹¹⁵ gelüp: irişüp S.

⁶¹¹⁶ kılıc: tiğ S.

⁶¹¹⁷ üzerine gelüp: -S.

⁶¹¹⁸ üzerine aldı: üzre alup S.

⁶¹¹⁹ hücüm idüp gögsinden ağızyla kavrayup pençeleri ile iki cānibden tutup yırttı Şemse Hān ol maħalde feryād idüp meded ey Cihān Şāh yitiş didi Cihān Şāh gelüp gördi-kim Şemse Hān'ın vücūdı kana müstağrak olmuş yanında bir arslan тұrur andan Cihān Şāh ol arslana bir kılıc urup helāk eyledi andan Şemse Hān üzerine gelüp dizi üzerine aldı bir zemāndan-şoñra cān teslīm eyledi innā lillāhi ve innā ileyhi rāci'un: hücüm idüp helāk eyledi M; innā lillāhi ve innā ileyhi rāci'un: -S.

⁶¹²⁰ anı gördükde: -Y, -S.

⁶¹²¹ feryād u fiğān eyleyüp: -S.

⁶¹²² hañçere düşüp helākına kaşd eyledi: helāk itmesine kaşd idüp hañçere düşmek murād itdi M, hañçer ile öldürmek diledi S.

⁶¹²³ Hemān: -Y, -S.

⁶¹²⁴ nedimleri ve 'Ayn-zār: -S; ve 'Ayn-zār: -M.

⁶¹²⁵ komayup hañçerin elinden aldılar: dutup komadılar M.

⁶¹²⁶ periler: -M.

⁶¹²⁷ ey: yā Y, S.

⁶¹²⁸ periler eyitdiler ki ey Cihān Şāh Şemse Hān ölürse iki kız karındaşı dağı vardır anlarıñ birin al derler ve eyitdiler: eyitdiler ki ey Cihān Şāh M, periler eyitdiler yā Cihān Şāh Şemse öldise sen sağ ol Şemse Hān'ın kız karındaşı birin alasin didiler S.

⁶¹²⁹ Beyt: -S.

⁶¹³⁰ Bu beyit S nüshasında mevcut değildir. Üsküdarlı hakkı bey / fuzuli benzer beyitleri var. Kelimeleri değıştirerek kopyalamış.

diyüp nuş u pend itdüklerinde⁶¹³¹ Cihān Şāh daḥı anlara⁶¹³² eyitdi Şemse Bānū'nuñ
qarındaşlarını almak degül⁶¹³³

Beyt

. _ _ _ / . _ _ _ / . _ _

Melül oldum cihān-ı bī-vefādan

Ṭutıldı⁶¹³⁴ gönlüm ol miḥnet-serādan

Çok kaṭ^c itdüm cem^c irtibāṭum⁶¹³⁵

Getürdim ol güzār-gehden bisāṭım⁶¹³⁶

Du^{cā} eyle ki luṭf-ı Ḥāzret-i Ḥaḳ⁶¹³⁷

Baṅa göstermeye dūnyāyı muṭlaḳ

diyüp feryāda başladı. Begleri eyitdiler şeh-zādem⁶¹³⁸ [S79b] biñ yıl⁶¹³⁹ ağlasañ⁶¹⁴⁰
fā'ide itmez⁶¹⁴¹ hemān defn idüp⁶¹⁴² andan Īrān'a gidelüm didiler. Cihān Şāh eyitdi
baṅa şimden-girü ne dār ve ne diyār ve ne 'ayyār gerek⁶¹⁴³ varıñ kendü⁶¹⁴⁴ cālemüñüzde
oluñ didi çok cehd eylediler çāre olmadı ve Cihān Şāh bunlara ğayr muḳayyed olmadı

---

⁶¹³¹ diyüp nuş u pend itdüklerinde: didüklerinde Y, -S.

⁶¹³² Cihān Şāh daḥı anlara: Cihān Şāh bu kez S; anlara: -Y.

⁶¹³³ Şemse Bānū'nuñ qarındaşlarını almak degül: -M, -S.

⁶¹³⁴ Ṭutıldı: ṭutıldum Y.

⁶¹³⁵ Mısraın vezni problemlidir.

⁶¹³⁶ Bu beyit M nüshasında mevcut deĝildir.

⁶¹³⁷ eyle: eylegil (metinde)

⁶¹³⁸ şeh-zādem: Cihān Şāh M, S.

⁶¹³⁹ yıl: -M.

⁶¹⁴⁰ ağlasañ: feryād itsen bir S.

⁶¹⁴¹ itmez: yoḳdur Y, S.

⁶¹⁴² hemān defn idüp: ḥaḳkına koyalım Y, ḥaḳkına koyup S.

⁶¹⁴³ ve ne 'ayyār gerek: -S.

⁶¹⁴⁴ baṅa şimden-girü ne dār ve ne diyār ve ne 'ayyār gerek varıñ kendü: baṅa dār ve ne diyār şimden-
soñra ne yār ve ne aĝyār gerek siz kendü Y.

andan⁶¹⁴⁵ Şemse Hân'ı⁶¹⁴⁶ ol arada defn idüp⁶¹⁴⁷ 'aklı başından gidüp bî-hüş oldu⁶¹⁴⁸ ve begler dağı İrân'a varup⁶¹⁴⁹ babası⁶¹⁵⁰ Taymūs Şah'a haber virdiler ki oğluñ şu hâlde [M62b] Şemse Hân'ın⁶¹⁵¹ mezârı üzerinde kaldı didiler⁶¹⁵² babası⁶¹⁵³ anı işidüp⁶¹⁵⁴ âh kıldı.⁶¹⁵⁵ Ol perî diyârına varmak kâbil degül idi zîrâ Şemse Hân öldükden-şoñra perîler insâna munîs olmadan ferâgat eylediler.⁶¹⁵⁶ İmdi işte⁶¹⁵⁷ yâ Bülkiyâ yidi yıldur Şemse Hân'ın bu mezârı üzerinde oturup mâtemin tutarım⁶¹⁵⁸ didi. Cihân Şâh 'ale't- tafşîl bu hikâyâtı naql eyledükde⁶¹⁵⁹ Bülkiyâ bunı⁶¹⁶⁰ işidüp 'aklı başından⁶¹⁶¹ gitdi Cihân Şâh'a⁶¹⁶² eyitdi⁶¹⁶³ yâ Cihân Şâh Hâk te'âlâ⁶¹⁶⁴ mu'înüñ ola diyüp vedâ^c eyleyüp⁶¹⁶⁵ bir cânibe [Y70b] dağı revâne olup gitdi diyüp⁶¹⁶⁶ Şahmarân Cāmasb'a bu hikâyeti naql⁶¹⁶⁷ eyledi. Cāmasb bu naqli işidüp hayrân kaldı andan⁶¹⁶⁸ eyitdi ey [S80a] Yemlîhâ⁶¹⁶⁹ yâ⁶¹⁷⁰ ol bî-çâre Bülkiyâ'nüñ hâli nice oldu anı dağı ne-kaçar zahmet ise⁶¹⁷¹ bize 'ayân u⁶¹⁷² beyân buyursañuz⁶¹⁷³ olmaz mı⁶¹⁷⁴ didükde Yemlîhâ

⁶¹⁴⁵ çok cehd eylediler çâre olmadı ve Cihân Şâh bunlara ğayr muqayyed olmadı andan: ğayrı muqayyed olmadı çok cehd eylediler çâre olmadı andan Cihân Şâh Y, nâ-çâr olup dönderemediler bu kez Cihân S.

⁶¹⁴⁶ Şemse Hân'ı: Şemse'yi S.

⁶¹⁴⁷ idüp: eyledi Y.

⁶¹⁴⁸ 'aklı başından gidüp bî-hüş oldu: -Y, -S.

⁶¹⁴⁹ varup: gelüp S.

⁶¹⁵⁰ babası: atası S.

⁶¹⁵¹ Hân'ın: Bânü' [nu]n Y.

⁶¹⁵² ki oğluñ şu hâlde Şemse Hân'ın mezârı üzerinde kaldı didiler: -S; didiler: diyüp Y.

⁶¹⁵³ babası: Taymūs Şâh S.

⁶¹⁵⁴ anı işidüp: -S.

⁶¹⁵⁵ kıldı: idüp S.

⁶¹⁵⁶ olmadan ferâgat eylediler: olmadılar S.

⁶¹⁵⁷ işte: -M, -Y.

⁶¹⁵⁸ oturup mâtemin tutarım: karar iderüm S.

⁶¹⁵⁹ Cihân Şâh 'ale't-tafşîl bu hikâyâtı naql eyledükde: -S; eyledükde: eyledi Y.

⁶¹⁶⁰ bunı: anı Y, hikâyeyi Cihân Şâh'dan S.

⁶¹⁶¹ başından: -M, -S.

⁶¹⁶² Cihân Şâh'a: -M, -S.

⁶¹⁶³ eyitdi: -S.

⁶¹⁶⁴ Hâk te'âlâ: Hudâ S.

⁶¹⁶⁵ eyleyüp: idüp S.

⁶¹⁶⁶ olup gitdi diyüp: oldu diyü M.

⁶¹⁶⁷ hikâyeti naql: hikâye eyledi S; naql: -Y.

⁶¹⁶⁸ kaldı andan: olup S.

⁶¹⁶⁹ Yemlîhâ: Şahmarân S.

⁶¹⁷⁰ yâ: -S.

⁶¹⁷¹ anı dağı ne-kaçar zahmet ise: -S.

⁶¹⁷² 'ayân u: -S.

⁶¹⁷³ buyursañuz: eyleseñ Y.

⁶¹⁷⁴ olmaz mı: -S.

dağı⁶¹⁷⁵ n'ola diyüp başlayup⁶¹⁷⁶ eyitdi yā Cāmasb çünki Bülkiyā ol aradan⁶¹⁷⁷ bir tarafa dağı gitdi⁶¹⁷⁸ bir yire irişdi gördi-kim⁶¹⁷⁹ bir deryā-yı bī-nihāye⁶¹⁸⁰ kenārına irişdi. Bülkiyā⁶¹⁸¹ ol arada aḥşāmladı anı gördi-kim gice vaqtinde⁶¹⁸² ol şahrāda gūlgūle peydā olup⁶¹⁸³ bir ʿazīm bār-gāh-ı sultānī⁶¹⁸⁴ kuruldı ve⁶¹⁸⁵ meydāna⁶¹⁸⁶ bir taht-ı zer-nigār kuruldı.⁶¹⁸⁷ Bir zemāndan soñra⁶¹⁸⁸ bir münādī nidā kıilup eyitdi⁶¹⁸⁹ hāzır oluñ işte pādişāhumuz āsmān-ı felek-bār-gāhumuz⁶¹⁹⁰ geliyor didi andan⁶¹⁹¹ cümle ʿasker şaf şaf olup⁶¹⁹² selāma durdılar.⁶¹⁹³ Bülkiyā dağı bunlaruñ arasında bile tırdı nā-gāh anı gördi-kim⁶¹⁹⁴ bir alāy peydā olup gelüp⁶¹⁹⁵ anlar dağı⁶¹⁹⁶ selāma durdı.⁶¹⁹⁷ Netīce birbiri ardınca kırık dört⁶¹⁹⁸ alāy geldi anlaruñ ardınca⁶¹⁹⁹ bir pādişāh-ı ʿazīmü'ş-şān⁶²⁰⁰ nice biñ⁶²⁰¹ gūlāmān⁶²⁰² ile gelüp ol taht üzre geçüp⁶²⁰³ karar eyledi ve cümle kullar gelüp⁶²⁰⁴ dīvān [S80b] eylediler.⁶²⁰⁵ Ol maḥalde pādişāh yağı [M63a] ʿasker [Y71a] nice oldı⁶²⁰⁶ didükde kullar eyitdiler dağı yağı eşeri yokdur ammā⁶²⁰⁷ gelmek

⁶¹⁷⁵ Yemlīhā dağı: Şāhmārān S.

⁶¹⁷⁶ başlayup: -M, -Y.

⁶¹⁷⁷ ol aradan: -S.

⁶¹⁷⁸ gitdi: girüp Y, revāne olup gitdi S.

⁶¹⁷⁹ gördi-kim: -S.

⁶¹⁸⁰ deryā-yı bī-nihāye: deryā M.

⁶¹⁸¹ Bülkiyā: -M, -S.

⁶¹⁸² ol arada aḥşāmladı anı gördi-kim gice vaqtinde: ol-gice anda ƣalıp yatsu vaḳti Bülkiyā gördi-ki S.

⁶¹⁸³ peydā olup: oldı S.

⁶¹⁸⁴ sultānī: -S.

⁶¹⁸⁵ kuruldı ve: ƣuruluş S.

⁶¹⁸⁶ meydāna: -S.

⁶¹⁸⁷ ƣurdılar: ƣuruluş M, ol yire ƣurdılar S.

⁶¹⁸⁸ Bir zemāndan soñra: andan S; bir: -Y.

⁶¹⁸⁹ kıilup eyitdi: idüp S.

⁶¹⁹⁰ āsmān -ı felek-bār-gāhumuz: -M.

⁶¹⁹¹ andan: andan-soñra S.

⁶¹⁹² şaf şaf olup: -S.

⁶¹⁹³ durdılar: tırdılar Y, dizildi S.

⁶¹⁹⁴ gördi-kim: gördiler-kim Y, -S.

⁶¹⁹⁵ gelüp: -M, anlar da gelüp S.

⁶¹⁹⁶ anlar dağı: -S.

⁶¹⁹⁷ durdı: tırdılar Y.

⁶¹⁹⁸ dört: -M.

⁶¹⁹⁹ bir uğurdan: birden Y, S.

⁶²⁰⁰ pādişāh-ı ʿazīmü'ş-şān: ʿazīmü'ş-şān pādişāh S; ʿazīmü'ş-şān: ʿazīm Y.

⁶²⁰¹ biñ: -Y, bunca S.

⁶²⁰² gūlāmān: gūlām S.

⁶²⁰³ geçüp: -S.

⁶²⁰⁴ ve cümle kullar gelüp: -S.

⁶²⁰⁵ eylediler: eyledi M, idüp S.

⁶²⁰⁶ Ol maḥalde pādişāh yağı ʿasker nice oldı: pādişāh eyitdi yağı ʿaskeri nice oldı S.

⁶²⁰⁷ ammā: hemān S.

üzredürler.⁶²⁰⁸ Bunlar dağı bu sözde iken⁶²⁰⁹ nā-gāh ıabl u nağāre āvāzı belürdi bunlar eyitdiler⁶²¹⁰ işte pādişāhum yağı ‘askeri⁶²¹¹ geldi didiler. Andan Bülkıyā bir ıarafa çekilüp temāşāya durdı⁶²¹² anı⁶²¹³ gördi-kim bu gelen ‘asker üç-yüz biñ miğdāri vardur ve⁶²¹⁴ bu ıuran⁶²¹⁵ ‘asker ise⁶²¹⁶ yüz elli biñ miğdāri⁶²¹⁷ ancak⁶²¹⁸ var idi.⁶²¹⁹ Andan ol gelen ‘asker hemān bir uğurdan ğamle kıldılar. ıuran⁶²²⁰ ‘asker ise⁶²²¹ deryādan atlar ııkup ıtutup bindiler⁶²²² ve cenge bařladılar⁶²²³ birbirlerine kılıc⁶²²⁴ ve gürz ve süngü urdılar. Nişfu’l-leyl mağallinde⁶²²⁵ ol az olan⁶²²⁶ ‘asker gelen çok ‘askeri şındırıp kaçırıldılar⁶²²⁷ kıra kıova⁶²²⁸ kimini esİR ve kimini ıtı‘me-i şemşİR eylediler⁶²²⁹ andan dönüp⁶²³⁰ pādişāhlarına geldiler⁶²³¹ öñinde yüz yire urdular⁶²³² du‘ā idüp kıarār⁶²³³ kıldılar.⁶²³⁴ Meger⁶²³⁵ bir kimse⁶²³⁶ ıařra⁶²³⁷ ııkup etrāfi ıtolanurken⁶²³⁸ gördi-kim ıaşlar arasında bir ādem ıturur⁶²³⁹ hemān [S81a] ol şařş⁶²⁴⁰ ileri gelüp⁶²⁴¹ Bülkıyā’ya bir

⁶²⁰⁸ üzredürler: üzerinedür didiler M, üzre didiler S.

⁶²⁰⁹ Bunlar dağı bu sözde iken: -S.

⁶²¹⁰ bunlar eyitdiler: dönüp S.

⁶²¹¹ ‘askeri: çerisi Y, -S.

⁶²¹² temāşāya durdı: seyre ıturdı Y, seyre durdı S.

⁶²¹³ anı: -S.

⁶²¹⁴ vardur ve: var S.

⁶²¹⁵ ıuran: duran S.

⁶²¹⁶ ise: -S.

⁶²¹⁷ miğdāri: -Y, -M.

⁶²¹⁸ ancak: -S.

⁶²¹⁹ idi: -S.

⁶²²⁰ ıuran: duran M, S.

⁶²²¹ ise: -M.

⁶²²² ıtutup bindiler: süvār oldılar S.

⁶²²³ başladılar: durup S.

⁶²²⁴ kılıc: ıtığ S.

⁶²²⁵ mağallinde: olınca S.

⁶²²⁶ olan: -Y, -S.

⁶²²⁷ şındırıp kaçırıldılar: kaçırıp S.

⁶²²⁸ kıra kıova: -M,- S.

⁶²²⁹ kimini esİR ve kimini ıtı‘me-i şemşİR eylediler: kimin esİR idüp ve kimin helāk idüp S.

⁶²³⁰ dönüp: -S.

⁶²³¹ pādişāhlarına geldiler: geldiler pādişāhları Y, gelüp pādişāhları S.

⁶²³² yüz yire urdular: -S; urdular: urup Y.

⁶²³³ idüp kıarār: -S.

⁶²³⁴ kıldılar: eylediler Y.

⁶²³⁵ Meger: -S.

⁶²³⁶ bir kimse: birisi S.

⁶²³⁷ ıaşra: -M.

⁶²³⁸ ıtolanurken: ıtolaşurken Y, dolaşurken S.

⁶²³⁹ ıaşlar arasında bir ādem ıturur: bir ādem ıaşlar arasında durur S.

⁶²⁴⁰ ol şaşş: -M.

⁶²⁴¹ ileri gelüp: -S.

sille⁶²⁴² urup alup önüne katup⁶²⁴³ pādişāhlarına⁶²⁴⁴ götürdi. Pādişāhları⁶²⁴⁵ eyitdi yā hazā bu ādemi kanda bulduñ eyitdi şāhum bu ādem⁶²⁴⁶ düşmenlerden kalmış taşlar arasında⁶²⁴⁷ bulup getürdüm⁶²⁴⁸ didi. Pādişāh aña⁶²⁴⁹ eyitdi yā bizüm **[Y71b]** düşmanlarımızda ādem kısmı⁶²⁵⁰ varmış didi ve⁶²⁵¹ Bülkīyā'yı ilerü oқıdı eyitdi⁶²⁵² ey⁶²⁵³ ādem sen buñlaruñ arasında neden⁶²⁵⁴ düşdüñ didükde⁶²⁵⁵ Bülkīyā eyitdi pādişāhum⁶²⁵⁶ ben anlar ile gelmedüm diyüp kendi ser-güzeştesin⁶²⁵⁷ bālāda zıkr olındığı vech⁶²⁵⁸ üzre⁶²⁵⁹ bir bir haber virdi ve⁶²⁶⁰ kendi aşlın ve diyārın ve neslini⁶²⁶¹ beyān eyleyüp⁶²⁶² hāmūş oldı⁶²⁶³ ve andan eyitdi ey şāh-ı 'azīm⁶²⁶⁴ ben⁶²⁶⁵ bu kadar⁶²⁶⁶ seyr ü seyāhat eyledüm hergiz⁶²⁶⁷ sizūñ gibi kavm görmedüm imdi⁶²⁶⁸ luţf idüp bize⁶²⁶⁹ kendüñüzi⁶²⁷⁰ ve bu ceng itdigüñüz kavm⁶²⁷¹ kimler idüğini baña haber virüñ⁶²⁷² didi. Andan ol şāh⁶²⁷³ eyitdi yā Bülkīyā çünkim sen bu kadar miñnet ü seyāhat⁶²⁷⁴ görmişsin imdi bizüm dağı ser-güzeştemüzden haber-dār olmağ⁶²⁷⁵ lāzımdur diyüp eyitdi⁶²⁷⁶ ya

⁶²⁴² bir sille: bir tabanca Y, bir iki tabanca S.

⁶²⁴³ alup önüne katup: -M.

⁶²⁴⁴ pādişāhlarına: şāhlarına S.

⁶²⁴⁵ Pādişāhları: şāhları S.

⁶²⁴⁶ şāhum bu ādem: -M.

⁶²⁴⁷ taşlar arasında: -M.

⁶²⁴⁸ bulup getürdüm: buldum Y, S.

⁶²⁴⁹ aña: -S.

⁶²⁵⁰ kısmı: -S.

⁶²⁵¹ Pādişāh aña eyitdi yā bizüm düşmanlarımızda ādem kısmı varmış didi ve: -M; varmış didi: var-mıdır diyüp S.

⁶²⁵² ilerü oқıdı eyitdi: oқıyup eyitdi M, eyitdi S.

⁶²⁵³ ey: -Y, -S.

⁶²⁵⁴ neden: nice M.

⁶²⁵⁵ didükde: -M.

⁶²⁵⁶ pādişāhum: şāhum Y, S.

⁶²⁵⁷ ser-güzeştesin: aḥvālin S.

⁶²⁵⁸ vech: -Y.

⁶²⁵⁹ bālāda zıkr olındığı vech üzre: -S.

⁶²⁶⁰ bir bir haber virdi ve: -S.

⁶²⁶¹ kendi aşlın ve diyārın ve neslini: ve diyārın ve aşlın S; ve neslini: -M.

⁶²⁶² beyān eyleyüp: haber virdi S.

⁶²⁶³ hāmūş oldı: -Y, -S.

⁶²⁶⁴ ey şāh-ı 'azīm: pādişāhum M, yā şāh S.

⁶²⁶⁵ ben: -Y.

⁶²⁶⁶ bu kadar: bunca S.

⁶²⁶⁷ hergiz: -S.

⁶²⁶⁸ imdi: -S.

⁶²⁶⁹ bize: -S.

⁶²⁷⁰ kendüñüzi: sizler S.

⁶²⁷¹ kavm: -S.

⁶²⁷² kimler idüğini baña haber virüñ: kimlerdür bize bildirüñ S.

⁶²⁷³ şāh: pādişāh S.

⁶²⁷⁴ miñnet ü seyāhat: ser-güeşt ve miñnet çeküp Y, serencām S.

⁶²⁷⁵ ser-güzeştemüzden haber-dār olmağ: aḥvālimüz saña bilmek S.

⁶²⁷⁶ eyitdi: başladı Y.

Bülkiyā ol zemān-kim Hāḡ tebārek ve⁶²⁷⁷ te‘ālā ḡazretleri **[M63b]** bu dūnyāyı bu ḡadar var eyledi ibtidā iki yılan ḡalk eyledi⁶²⁷⁸ her birinūñ uzunı biş-yüz yılluḡ yol idi⁶²⁷⁹ **[S81b]** biri erkek ve biri diři idi ve erkeḡūñ adı Ḥalīs ve⁶²⁸⁰ diřinūñ adı Melīs idi. Bu kere⁶²⁸¹ Hāḡ subḡānehu ve te‘ālā⁶²⁸² ḡazretleri kendū ḡudretin ızḡar itmek murād eyledi⁶²⁸³ ve nidā-yı ḡazret iriřdi-ki⁶²⁸⁴ yā Melīs ḡuyruḡuñı Ḥalīs’den yaña döndür didi ve Ḥalīs’e daḡı emr eyledi.⁶²⁸⁵ İki birbirlerine ḡuyruḡların döndürdiler andan birbirlerine⁶²⁸⁶ cem‘ olup Melīs Ḥalīs’den ḡāmile ḡaldı ḡün müddet-i ḡamli⁶²⁸⁷ tamām oldı⁶²⁸⁸ **[Y72a]** iki veled dūnyāya ḡetürdi. Biri erkek arslan ve biri diři arslan oldı iřte arslanlaruñ ařlı bundandır ve⁶²⁸⁹ Hāḡ te‘ālā ḡazretlerinūñ⁶²⁹⁰ emri ile bu iki yılan⁶²⁹¹ on dört kerre cem‘ oldılar on dört yıl⁶²⁹² ḡamlin ḡetürdi⁶²⁹³ on dört yıldan řoñra⁶²⁹⁴ on dört ḡıft⁶²⁹⁵ veled dūnyāya ḡetürdi. Yidisi⁶²⁹⁶ erkek ve yidisi⁶²⁹⁷ diři idi iřte ben ol Melīs’den toḡdum ammā ‘Azāzıl kendū eřiyle ibtidā‘ toḡdı.⁶²⁹⁸ Andan-řoñra⁶²⁹⁹ ben eřiyle toḡdum ve andan-řoñra iki erkek iki diři periler toḡdı⁶³⁰⁰ **[S82a]** ve bundan-řoñra⁶³⁰¹ erkek ve diři iki ejder toḡdı⁶³⁰² anlardan řoñra⁶³⁰³ evren toḡdı⁶³⁰⁴ biri erkek

---

⁶²⁷⁷ Hāḡ tebārek ve: Cenāb-ı Kibriyā S; tebārek ve: -Y.

⁶²⁷⁸ eyledi: idüp S.

⁶²⁷⁹ yol idi: yoldur S.

⁶²⁸⁰ erkeḡūñ adı Ḥalīs ve: -Y, -S.

⁶²⁸¹ kere: kez S.

⁶²⁸² Hāḡ subḡānehu ve te‘ālā: Allāḡ te‘ālā Y, Hāḡ te‘ālā S.

⁶²⁸³ itmek murād eyledi: iḡün S.

⁶²⁸⁴ irişdi-ki: nidā idüp S.

⁶²⁸⁵ eyledi: idüp S.

⁶²⁸⁶ birbirlerine: -S.

⁶²⁸⁷ ḡün müddet-i ḡamli: -S.

⁶²⁸⁸ oldı: olup S.

⁶²⁸⁹ ve: andan S.

⁶²⁹⁰ ḡazretlerinūñ: -S.

⁶²⁹¹ ḡazretlerinūñ emri ile bu iki yılan: bu iki yılana emr eyledi Y.

⁶²⁹² on dört yıl: her yıl S; yıl: kerre M.

⁶²⁹³ ḡetürdi: ḡetürüp S.

⁶²⁹⁴ on dört yıldan řoñra: -M.

⁶²⁹⁵ ḡıft: -M, -S.

⁶²⁹⁶ Yidisi: yidi S.

⁶²⁹⁷ Yidisi: yidi S.

⁶²⁹⁸ toḡdı: doḡdı M, S.

⁶²⁹⁹ řoñra: -S.

⁶³⁰⁰ Andan-řoñra ben eşiyle toḡdum ve andan-řoñra iki erkek iki dişi periler toḡdı: andan iki erkek ve iki dişi peri toḡdı andan-řoñra ben eşiyle toḡdum M, S.

⁶³⁰¹ bundan-řoñra: andan S.

⁶³⁰² bundan-řoñra erkek ve dişi iki ejder toḡdı: andan-řoñra iki ejder doḡdı M.

⁶³⁰³ anlardan řoñra: andan S.

⁶³⁰⁴ toḡdı: doḡdı M.

ve biri dişi ve bundan-şoñra⁶³⁰⁵ Hâk te‘âlâ hazretleri⁶³⁰⁶ ‘Azâzîl’e hıtab eyledi-kim⁶³⁰⁷ ben kimüm sen kimsin didi ‘Azâzîl eyitdi sen sensin ve ben benüm didi. Andan Allâh te‘âlâ melâ’ikelerine⁶³⁰⁸ emr idüp⁶³⁰⁹ ‘Azâzîl’i esfelü’s-sâfilîne indürdiler. Andan-şoñra⁶³¹⁰ ol dört perî-ki iki erkek ve iki dişi idi anlar su’âl eyledi-kim⁶³¹¹ ben kimüm ve siz kimsiz⁶³¹² anlar eyitdiler⁶³¹³ sen sensin ve biz bizüz didiler⁶³¹⁴ kâfir oldılar andan-şoñra⁶³¹⁵ ol iki dîve hıtab itdi⁶³¹⁶ ben kimüm ve siz kimsiz anlar⁶³¹⁷ eyitdiler sen sensin biz biziz didiler⁶³¹⁸ Hâk te‘âlâ buyurdi⁶³¹⁹ anları⁶³²⁰ Kûh-ı Qâf’a atdılar.⁶³²¹ Şimdi anlar dahı şeytâna taparlar andan-şoñra⁶³²² Hâk te‘âlâ⁶³²³ ol iki ejdere sū’âl eyledi-kim⁶³²⁴ ben kimüm ve siz kimsiz⁶³²⁵ anlar⁶³²⁶ eyitdiler sen sensin **[S82b]** biz bizüz didiler.⁶³²⁷ Cenâb-ı Hâk⁶³²⁸ bunlara dünyâyı harâm eyledi ve⁶³²⁹ buyurdi cehenneme atın diyü melâ’ike-i ‘izâma buyurup⁶³³⁰ cehenneme atdılar.⁶³³¹ İşte anlar dahı cehennemde üreyüp **[Y72b]** çoğaldı⁶³³² cehennem ehline ‘azâb iderler ve andan ol iki evrene hıtab eyledi-kim ben kimüm ve siz kimsiz⁶³³³ didi anlar eyitdiler sen

⁶³⁰⁵ ve bundan-şoñra: andan S.

⁶³⁰⁶ Hâk te‘âlâ hazretleri: Cenâb-ı Hudâ S.

⁶³⁰⁷ eyledi-kim: idüp S.

⁶³⁰⁸ melâ’ikelerine: melâ’ikelere Y.

⁶³⁰⁹ idüp: eyledi Y, S.

⁶³¹⁰ şoñra: -S.

⁶³¹¹ eyledi-kim: idüp S.

⁶³¹² ben kimüm ve siz kimsiz: sizler kimsiz ben kimüm didi S.

⁶³¹³ eyitdiler: ider S.

⁶³¹⁴ didiler: -M.

⁶³¹⁵ şoñra: -S.

⁶³¹⁶ itdi: idüp S.

⁶³¹⁷ ben kimüm ve siz kimsiz anlar: -M.

⁶³¹⁸ eyitdiler sen sensin biz biziz didiler: dahı böyle eyitdiler M.

⁶³¹⁹ buyurdi: -M.

⁶³²⁰ Kelime mükerrerdir.

⁶³²¹ atdılar: emr idüp atdılar M.

⁶³²² şoñra: -S.

⁶³²³ andan-şoñra Hâk te‘âlâ: andan Y.

⁶³²⁴ sū’âl eyledi-kim: -S.

⁶³²⁵ ben kimüm ve siz kimsiz: -M, ben kimüm didi S.

⁶³²⁶ anlar: -S.

⁶³²⁷ eyitdiler sen sensin biz bizüz didiler: dahı böyle didiler M.

⁶³²⁸ Hâk: kibriyâ S.

⁶³²⁹ eyledi ve: idüp S.

⁶³³⁰ cehenneme atın diyü melâ’ike-i ‘izâma buyurup: -S.

⁶³³¹ ve buyurdi cehenneme atın diyü melâ’ike-i ‘izâma buyurup cehenneme atdılar: ve buyurdi cehenneme attılar Y.

⁶³³² çoğaldı: -S.

⁶³³³ eyledi-kim ben kimüm ve siz kimsiz: eyledi M, hıtab idüp sen kimsin ben kimüm S.

sensin biz biziz didiler⁶³³⁴ Allāh te‘ālā⁶³³⁵ anları daḥı redd eyledi⁶³³⁶ ‘āşī oldılar. Şimdi biz ol evrenler ve ‘āşī perīler⁶³³⁷ ile ceng iderüz. Bu gördüğün leşker⁶³³⁸ anlardur andan-şoñra⁶³³⁹ Allāh te‘ālā bize⁶³⁴⁰ ḥıṭāb kıldı-kim⁶³⁴¹ ben kimüm ve siz kimsünüz didi⁶³⁴² biz eyitdük yā Rab sen ol Ḥālīk-ı bī-zevālsin kim ketm-i ‘ademden⁶³⁴³ bizi ḥalk eyledün perve[r]-digārımızsın⁶³⁴⁴ ve biz za‘ıf kullarıñuz⁶³⁴⁵ didükde [M64a] andan⁶³⁴⁶ Ḥaḳ⁶³⁴⁷ te‘ālā ḥazretleri⁶³⁴⁸ eyitdi ey kullarum⁶³⁴⁹ sizleri yarlıgadam miḳdārı-kim⁶³⁵⁰ bildünüz⁶³⁵¹ diyüp bu ıḳlīmi bizlere⁶³⁵² virdi-ki uzunu yüz yigirmi yılluḳ yoldur ve eni altmış yılluḳ yoldur ādem yürüyişiyile didi⁶³⁵³ andan⁶³⁵⁴ eyitdi Ḥaḳ tebārek ve te‘ālā ḥazretleri⁶³⁵⁵ şehādet [S83a] kelimesin⁶³⁵⁶ bize tesbīḥ kıldı⁶³⁵⁷ dā’im⁶³⁵⁸ dilimüzden eksük olmaz⁶³⁵⁹ ve ol ‘āşī evrenler ve perīler ki bu gıce gördük⁶³⁶⁰ bizüm hemān⁶³⁶¹ üzerimüze hücum eyledüklerinde⁶³⁶² biz daḥı bir yirden depinüp didiğümüz budur

⁶³³⁴ anlar eyitdiler sen sensin biz biziz didiler: anlar daḥı öyle cevāb virdiler M.

⁶³³⁵ Allāh te‘ālā: bu kez Ḥaḳ te‘ālā S.

⁶³³⁶ eyledi: idüp S.

⁶³³⁷ ve ‘āşī perīler: -Y.

⁶³³⁸ leşker: -S.

⁶³³⁹ şoñra: -M, -S.

⁶³⁴⁰ bize: -Y.

⁶³⁴¹ kıldı-kim: idüp S.

⁶³⁴² didi: -M.

⁶³⁴³ ketm-i ‘ademden: -Y.

⁶³⁴⁴ perve[r]-digārımızsın: -M.

⁶³⁴⁵ kullarıñuz: maḥlūkuñuz M, maḥlūkız S.

⁶³⁴⁶ andan: -S.

⁶³⁴⁷ Ḥaḳ: Allāh Y, Cenāb-ı kibriyā S.

⁶³⁴⁸ te‘ālā ḥazretleri: -S; ḥazretleri: -Y.

⁶³⁴⁹ ey kullarum: -Y, -S.

⁶³⁵⁰ miḳdārı-kim: miḳdārıñuz S.

⁶³⁵¹ miḳdārı-kim bildünüz: -M.

⁶³⁵² diyüp bu ıḳlīmi bizlere: bize bu ıḳlīmi S; bizlere: -Y.

⁶³⁵³ uzunı yüz yigirmi yılluḳ yoldur ve eni altmış yılluḳ yoldur ādem yürüyişiyile didi: eni altmış yılluḳ yoldur ve uzunluḡı yüz yigirmi yılluḳ yoldur didi M.

⁶³⁵⁴ andan: -S.

⁶³⁵⁵ Ḥaḳ tebārek ve te‘ālā ḥazretleri: Allāh te‘ālā Y, S.

⁶³⁵⁶ şehādet kelimesin: kelime-i şehādet Y, bize şehādet kelimesin S.

⁶³⁵⁷ kıldı: itdi S.

⁶³⁵⁸ dā’im: -M, -Y.

⁶³⁵⁹ dilimüzden eksük olmaz: dilimüzdedür S.

⁶³⁶⁰ ki bu gıce gördük: -M.

⁶³⁶¹ hemān: -M, -Y.

⁶³⁶² eyledüklerinde: itdüklerinde S.

ki⁶³⁶³ “ لا اله الا الله محمد رسول الله ”⁶³⁶⁴ diyüp üzerlerine⁶³⁶⁵ hamle idüp⁶³⁶⁶ gelen yağı⁶³⁶⁷
‘askerini men’ idüp kıraruz ve **emr-i Hakk-ıla** yüz yigirmi yılluk yoldan bir adım taşra
çıkmağa kâdir degülüz ve evvelden bizüm atlarımız yoğdı ve bu gelen yağınıñ⁶³⁶⁸
atları uzun ve cengcileri perîler idi bu hâlde⁶³⁶⁹ gâh u gâh anlar dağı⁶³⁷⁰ bizi kırarlardı
biz dağı Allâh te‘âlâya⁶³⁷¹ münâcât idüp tazarru⁶³⁷² eyledük Allâh [Y73a] te‘âlâdan⁶³⁷³
hıtâb-ı müstetâb geldi-ki yâ Āsem sen deryâdan yaña müteveccih ol ben ‘azîmü’ş-
şân⁶³⁷⁴ size deryâdan atlar ta‘yîn eyledüm düşmenüñüz⁶³⁷⁵ geldiği zemân bî-‘aded⁶³⁷⁶
atlar çıksun tutuñ binüñ⁶³⁷⁷ benüm uğırma ceng idin kahr eyleyüñ didi.⁶³⁷⁸ Biz dağı her
zemân gelüp⁶³⁷⁹ bu deryâ kenârında karar iderüz⁶³⁸⁰ anlar üzerimize geldükçe⁶³⁸¹ biz
dağı binüp ceng iderüz.⁶³⁸² [S83b] İşte şimdi gördüğün gibi her zemân bi-‘inâyetu’llâhi
te‘âlâ anlara⁶³⁸³ gâlib gelürüz. İmdi yâ Bülkiyâ Allâh te‘âlâ bizi böyle halk eylemişdür
diyüp kelâmın hatm itdi⁶³⁸⁴ andan Bülkiyâ eyitdi yâ Āsem Şâh bunlar ile ne zemândan-
berü⁶³⁸⁵ huşümet idersiz Āsem Şâh eyitdi Hakk te‘âlâ hazretleri⁶³⁸⁶ Ādem ‘aleyhi’s-

⁶³⁶³ depinüp didigümüz budur ki: -S.

⁶³⁶⁴ “Allah’tan başka hiçbir ilah yoktur ve Muhammed onun elçisidir.”

⁶³⁶⁵ diyüp üzerlerine: diyü M.

⁶³⁶⁶ hamle idüp: -Y, yürüyüp S.

⁶³⁶⁷ yağı: -S.

⁶³⁶⁸ yağınıñ: ‘askerin S.

⁶³⁶⁹ emr-i Hakk-ıla yüz yigirmi yılluk yoldan bir an taşra çıkmağa kâdir degülüz ve evvelden bizüm atlarımız yoğdı ve bu gelen yağınıñ atları uzun ve çelikcileri perîler idi bu hâlde: -M.

⁶³⁷⁰ anlar dağı: -Y, -S.

⁶³⁷¹ te‘âlâya: te‘âlâ hazretlerine S.

⁶³⁷² münâcât idüp tazarru’: niyâz S; tazarru’: -M.

⁶³⁷³ Allâh te‘âlâdan: -S.

⁶³⁷⁴ sen deryâdan yaña müteveccih ol ben ‘azîmü’ş-şân: -Y, -S.

⁶³⁷⁵ düşmenüñüz: düşmeñ Y.

⁶³⁷⁶ bî-‘aded: bî-ḥadd S.

⁶³⁷⁷ tutuñ binüñ: binüp S.

⁶³⁷⁸ benüm uğırma ceng idin kahr eyleyüñ didi: ceng idüp benüm ‘aşkıñ anları kahr idüñ S.

⁶³⁷⁹ her zemân gelüp: -S.

⁶³⁸⁰ iderüz: idüp S.

⁶³⁸¹ anlar üzerimize geldükçe: kaçan anlar üzerimize geldiği zemân S.

⁶³⁸² kahr eyleyüñ didi. Biz dağı her zemân gelüp bu deryâ kenârında karar iderüz anlar üzerimize geldükçe biz dağı binüp ceng iderüz: geldiği zemân bu deryâ hareket ider içinden atlar çıkar-ki gzler gözler görmüş degül ve siz dağı anları kağr eyle[yü]ñ didi biz dağı her zemân gelüp bu deryâdan karar eylerüz çünkü bu atlar deryâdan çıkarlar biz dağı binüp Y.

⁶³⁸³ te‘âlâ anlara: -Y.

⁶³⁸⁴ İmdi yâ Bülkiyâ Allâh te‘âlâ bizi böyle halk eylemişdür diyüp kelâmın hatm itdi: -S; hatm itdi: tamâm eyledi Y.

⁶³⁸⁵ berü: -Y.

⁶³⁸⁶ hazretleri: -S.

selāmi⁶³⁸⁷ halk itmezden beri yidi⁶³⁸⁸ biñ yıl muqaddem bu āna gelince böyle⁶³⁸⁹ ceng iderüz didi.⁶³⁹⁰ Bülkıyā eyitdi⁶³⁹¹ yā Āsem Şāh⁶³⁹² Hāq te‘ālā hazretleri bu⁶³⁹³ ‘Azāzil’e ve bu ‘āşilere intikāmı ne zemān eylemişdür⁶³⁹⁴ Āsem Şāh eyitdi yā Bülkıyā ‘Azāzil’i ve dīvleri ve perileri ve ejderleri ve evrenleri ve arslanları Hālīs’den ve Melīs’den [M64b] zuhūra getürdi⁶³⁹⁵ ol-vaqt⁶³⁹⁶ kim ‘Azāzil’i esfel-i sāfiline atdı andan yidi biñ yıl ‘ibādet eyledi günāhına tövbe idüp turdı Allāh⁶³⁹⁷ te‘ālā ol ‘ibādeti sebebiyle ‘Azāzil’i bir tabağa yukarı çıkardı. Anda dağı altı biñ yıl [Y73a] ‘ibādet ü istiğfār⁶³⁹⁸ eyledi bir tabağa dağı yukarı çıkardı andan dağı biş biñ⁶³⁹⁹ yıl ‘ibādet eyledi bir tabağa dağı yukarı çıkardı [S84a] andan dağı dört biñ yıl ‘ibādet eyledi bir tabağa dağı yukarı çıkardı anda üç biñ yıl ‘ibādet eyledi andan bir tabağa dağı yukarı çıkardı anda iki biñ yıl ‘ibādet eyledi andan yidinci tabağaya çıkardı anda dağı⁶⁴⁰⁰ biñ yıl ‘ibādet idüp⁶⁴⁰¹ melā’ike mertebesine irdi.⁶⁴⁰² İşte otuz dört biñ yıl⁶⁴⁰³ ‘ibādet ile melā’ike-i muqarrebine qarın oldı.⁶⁴⁰⁴ Altı⁶⁴⁰⁵ biñ yıl dağı anlar ile ‘ibādet idüp⁶⁴⁰⁶ andan Allāh te‘ālā hazretleri⁶⁴⁰⁷ kırk biñ yıl ‘ibādet ü istiğfārından ötüri melā’ike-i muqarrebine⁶⁴⁰⁸

6387 Ādem ‘aleyhi’s-selāmi: -Y, Hazret-i Ādem’i S.

6388 yidi: -M, -Y.

6389 böyle: -M, -Y.

6390 didi: -M, -Y.

6391 eyitdi: didi Y.

6392 Āsem: -S.

6393 hazretleri bu: -S.

6394 eylemişdür: itmişdür S.

6395 zuhūra getürdi: zuhūr ittürdi Y, S.

6396 ol-vaqt: ol-zemān S.

6397 eyledi günāhına tövbe idüp turdı Allāh: idüp günāhına tövbe eyledi Hāq S.

6398 ü istiğfār: -Y.

6399 biñ: -S.

6400 andan dağı dört biñ yıl ‘ibādet eyledi bir tabağa dağı yukarı çıkardı anda üç biñ yıl ‘ibādet eyledi andan bir tabağa dağı yukarı çıkardı anda iki biñ yıl ‘ibādet eyledi andan yidinci tabağaya çıkardı anda dağı: bu minvāl üzre tā çıka çıka yidinci tabakanuñ yukarısında S.

6401 idüp: eyledi S.

6402 irdi: dāhil oldı Y, S.

6403 biñ yıl: sene S.

6404 oldı: olup S.

6405 Altı: -S.

6406 idüp: kıldı Y, S.

6407 Allāh te‘ālā hazretleri: Hāq te‘ālā S.

6408 muqarrebine: -Y.

h̄'āce eyledi.⁶⁴⁰⁹ Bu kadar⁶⁴¹⁰ merātib aşşı idüp⁶⁴¹¹ bir gün 'Azāzīl levh-i maḥfūza nazar idüp⁶⁴¹² gördi-kim yazılmış-ki zemān gele⁶⁴¹³ kim Allāh te'ālā ḥāzretlerinūñ⁶⁴¹⁴ muḥarreb kullarından birisi⁶⁴¹⁵ bu kadar in'ām u iḥsān görmişken Allāh te'ālānuñ bir emrine mutī' olmayup⁶⁴¹⁶ Allāh te'ālāya⁶⁴¹⁷ 'āşī olup dergāhından sürilüp⁶⁴¹⁸ boynına tavḫ-ı la'net geçe diyü yazılmış. 'Azāzīl anı görüp ta'accüb idüp⁶⁴¹⁹ eyitdi yā Rabb baña icāzet⁶⁴²⁰ vir ki ol ḫula biñ yıl la'net idem didi.⁶⁴²¹ Allāh te'ālā destūr⁶⁴²² virdi 'Azāzīl biñ [Y74a] yıl ol ḫula⁶⁴²³ la'net eyledi. Ḥāberi yok-ki āḫır⁶⁴²⁴ ol [S84b] kendünūñ⁶⁴²⁵ olacaḫdur. İşte biñ yıl mürūrundan⁶⁴²⁶ soñra Cenāb-ı Ḥāḫ diledi-kim⁶⁴²⁷ Ḥāzret-i Ādem'i 'aleyhi's-selāmi⁶⁴²⁸ zuhūra getüre. Ol dem Cebrā'il 'aleyhi's-selāma⁶⁴²⁹ emr idüp dünyā yüzinden bir⁶⁴³⁰ üç toprak getüre. Cebrā'il daḫı⁶⁴³¹ [M65a] yire inüp toprak ala⁶⁴³² yir⁶⁴³³ feryād idüp⁶⁴³⁴ eyitdi⁶⁴³⁵ yā Cebrā'il seni ve beni yaradan yokdan⁶⁴³⁶ var iden⁶⁴³⁷ Allāh için olsun⁶⁴³⁸ benden toprak alma didi Cebrā'il daḫı ol

---

⁶⁴⁰⁹ eyledi: oldı M.

⁶⁴¹⁰ Bu kadar: bunca S.

⁶⁴¹¹ aşşı idüp: -Y, buldı S.

⁶⁴¹² idüp: şaldı Y, S.

⁶⁴¹³ gele: ola M, S.

⁶⁴¹⁴ te'ālā ḥāzretlerinūñ: teālānuñ S.

⁶⁴¹⁵ birisi: biri S.

⁶⁴¹⁶ bu kadar in'ām u iḥsān görmişken Allāh te'ālānuñ bir emrine mutī' olmayup: -Y, -S.

⁶⁴¹⁷ Allāh te'ālāya: Allāh'a S.

⁶⁴¹⁸ sürilüp: sürüp S.

⁶⁴¹⁹ idüp: eyledi Y.

⁶⁴²⁰ icāzet: izin S.

⁶⁴²¹ didi: -M, -Y.

⁶⁴²² Allāh te'ālā destūr: Cenāb-ı Mevlā izin S.

⁶⁴²³ ol ḫula: -S.

⁶⁴²⁴ āḫır: -S.

⁶⁴²⁵ kendünūñ: kendü Y, kendüye S.

⁶⁴²⁶ mürūrundan: 'ibādetden Y, -S.

⁶⁴²⁷ Cenāb-ı Ḥāḫ diledi-kim: Rabbü'l-'ālemīn S.

⁶⁴²⁸ Ādem'i 'aleyhi's-selāmi: -M.

⁶⁴²⁹ Cebrā'il 'aleyhi's-selāma: Cebrā'il'e S.

⁶⁴³⁰ bir: -M, -Y.

⁶⁴³¹ daḫı: -S.

⁶⁴³² yire inüp toprak ala: yire indi bir üç toprak alam dirken S.

⁶⁴³³ yir: -S.

⁶⁴³⁴ idüp: eyledi Y.

⁶⁴³⁵ eyitdi: -S.

⁶⁴³⁶ yokdan: -M, -Y.

⁶⁴³⁷ var iden: -M.

⁶⁴³⁸ Allāh için olsun: 'aşşına M, Allāh için S.

yemîni işitdükde⁶⁴³⁹ cür'et idemeyüp⁶⁴⁴⁰ almadı dönüp huzûr-ı Hakk'a gelüp⁶⁴⁴¹ Allâh te'âlâ eyitdi⁶⁴⁴² yâ Cebrâ'il n'eyledüñ Cebrâ'il eyitdi yâ Rab⁶⁴⁴³ sen 'âlîme's-sirri ve'l-hafiyâyatsın senüñ ism-i şerîfiñe yemîn virdi alma diyü ben-dağı⁶⁴⁴⁴ almadım didi. Andan Hakk te'âlâ Mîkâ'il'i gönderdi ol-dağı geldi-ki yirden toprak ala⁶⁴⁴⁵ yir aña dağı feryâd idüp⁶⁴⁴⁶ yemin virdi⁶⁴⁴⁷ ol-dağı Hâzret-i Hakk'a⁶⁴⁴⁸ tehî-dest geldi andan Hâzret-i Hakk⁶⁴⁴⁹ İsrâfil'i gönderdi⁶⁴⁵⁰ ol dağı tehî dest⁶⁴⁵¹ geldi.⁶⁴⁵² Âhır Hakk te'âlâ⁶⁴⁵³ 'Azrâ'il 'aleyhi's-selâmi⁶⁴⁵⁴ gönderdi⁶⁴⁵⁵ 'Azrâ'il 'aleyhi's-selâm vaqtâ ki⁶⁴⁵⁶ yir üzerine indi⁶⁴⁵⁷ el şundi-ki [S85a] yirden⁶⁴⁵⁸ toprak⁶⁴⁵⁹ ala yir⁶⁴⁶⁰ feryâd idegördi 'Azrâ'il aşlâ⁶⁴⁶¹ muqayyed olmayup⁶⁴⁶² h'âh u nâ-h'âh zârı zârı inlerken⁶⁴⁶³ bir üç toprak aldı⁶⁴⁶⁴ ve semâya⁶⁴⁶⁵ 'urüc idüp⁶⁴⁶⁶ Hâzret-i Hakk'a geldi. Allâh te'âlâ hâzretleri dağı ol toprakdan⁶⁴⁶⁷ Hâzret-i Âdem'i⁶⁴⁶⁸ yaratdı ve 'Azrâ'il'e emr buyurdu-

6439 işitdükde: işidüp Y, S.

6440 idemeyüp: idüp Y, S.

6441 gelüp: geldi S.

6442 eyitdi: ider S.

6443 yâ Rab: -Y.

6444 alma diyü ben-dağı: -S.

6445 ol-dağı geldi-ki yirden toprak ala: gelüp toprak ala S.

6446 feryâd idüp: -S.

6447 virdi: idüp S.

6448 Hâzret-i Hakk'a: Huzûr-ı Hakk'a S.

6449 Hâzret-i Hakk: Hakk te'âlâ S.

6450 İsrâfil'i gönderdi: İsrâfil'e emr idüp S.

6451 tehî dest: boş S.

6452 Mîkâ'il'i gönderdi ol-dağı geldi-ki yirden toprak ala yir aña dağı feryâd idüp yemin birdi ol-dağı Hâzret-i Hakk'a tehî-dest geldi andan Hâzret-i Hakk İsrâfil'i gönderdi ol dağı tehî dest geldi: İsrâfil 'aleyhi's-selâm'ı gönderdi ol dağı eli boş gelüp böyle cevâb virdi. Andan Mîkâ'il 'aleyhi's-selâmı gönderdi ol dağı tehî-dest geldi M.

6453 Âhır Hakk te'âlâ: -S; Hakk te'âlâ: -M.

6454 'Azrâ'il 'aleyhi's-selâmi: 'Azrâ'il'i Y, 'Azrâ'il'e S.

6455 gönderdi: emr idüp S.

6456 'Azrâ'il 'aleyhi's-selâm vaqtâ ki: -Y, -S.

6457 yir üzerine indi: gelüp S.

6458 yirden: -M, -Y.

6459 toprak: hâk Y, hâk S.

6460 yir: -S.

6461 aşlâ: -M, -Y.

6462 'Azrâ'il muqayyed olmayup: çâre olmayup M.

6463 h'âh u nâ-h'âh zârı zârı inlerken: -Y, -S.

6464 aldı: alup M, S.

6465 semâya: -Y, -S.

6466 idüp: kılup Y, S.

6467 toprakdan: hâkden S.

6468 Hâzret-i Âdem'i: -S.

ki⁶⁴⁶⁹ çün [Y74b] bunuñ toprağun sen⁶⁴⁷⁰ getürdüñ yine⁶⁴⁷¹ öldügi sen rûhun⁶⁴⁷² kabz eyle didi. Andan Allâh te‘âlâ hazretleri⁶⁴⁷³ Âdem’i⁶⁴⁷⁴ halk idüp vücudına nefh-i rûh eyleyüp⁶⁴⁷⁵ cân bedene girdükde⁶⁴⁷⁶ Âdem ‘aleyhi’s-selâm⁶⁴⁷⁷ ağsırup⁶⁴⁷⁸ el-hamdu’lillâh didi. Andan⁶⁴⁷⁹ Allâh te‘âlâ hazretleri⁶⁴⁸⁰ melâ’ike-i ‘izâma emr eyledi-ki⁶⁴⁸¹ Âdem’e secde eyleyeler.⁶⁴⁸² Cümle melâ’ikeler Âdem’e⁶⁴⁸³ secde eylediler⁶⁴⁸⁴ ammâ⁶⁴⁸⁵ iblîs ki⁶⁴⁸⁶ ‘Azâzîl’dür⁶⁴⁸⁷ secde itmedi ol maħalde⁶⁴⁸⁸ tûrdı melâ’ikeler başlarıñ secdeden kaldırup⁶⁴⁸⁹ anı⁶⁴⁹⁰ gördiler ki⁶⁴⁹¹ ‘Azâzîl itmemiş bir daħı secdeye vardılar. Ol vaħt iblîs yine tûrdı nâ-geh-ân⁶⁴⁹² tavk-ı la‘net gerdânına geçdi. Andan Allâh⁶⁴⁹³ te‘âlâ Hazret-i Âdem’e⁶⁴⁹⁴ hıtab idüp buyurdı-ki⁶⁴⁹⁵ yâ Âdem⁶⁴⁹⁶ “ اَلْسُنْتُ بِرَبِّكُمْ ”⁶⁴⁹⁷ ya‘nî ben senün Rabb’ün degül-miyüm⁶⁴⁹⁸ ol-dem Hazret-i⁶⁴⁹⁹ Âdem eyitdi “ بلى ”⁶⁵⁰⁰ yâ Rab sen benüm⁶⁵⁰⁰ Rabb’ümsin didi. Melâ’ikeler ikinci secdeye ol vaħt

⁶⁴⁶⁹ emr buyurdı-ki: eyitdi Y, S.

⁶⁴⁷⁰ sen: -S.

⁶⁴⁷¹ yine: gine S.

⁶⁴⁷² sen rûhun: rûhun sen Y.

⁶⁴⁷³ Allâh te‘âlâ hazretleri: Cenâb-ı Haħ Y, Cenâb-ı Kibriyâ S.

⁶⁴⁷⁴ Âdem’i: Hazret-i Âdem’i S.

⁶⁴⁷⁵ eyleyüp: eyledi Y, S.

⁶⁴⁷⁶ girdükde: girtüp Y, S.

⁶⁴⁷⁷ ‘aleyhi’s-selâm: -Y, -S.

⁶⁴⁷⁸ ağsırup: ağsırdı Y.

⁶⁴⁷⁹ Andan: -S.

⁶⁴⁸⁰ hazretleri: -S.

⁶⁴⁸¹ melâ’ike-i ‘izâma emr eyledi-ki: melâ’ikeye buyurdı-ki Y, emr idüp S.

⁶⁴⁸² Âdem’e secde eyleyeler: -S.

⁶⁴⁸³ Âdem’e: -M, -Y.

⁶⁴⁸⁴ eylediler: eyledi Y, itdiler S.

⁶⁴⁸⁵ ammâ: -M.

⁶⁴⁸⁶ iblîs ki: -S.

⁶⁴⁸⁷ ki ‘Azâzîl’dür: -M, ‘Azâzîl S.

⁶⁴⁸⁸ secde itmedi ol maħalde: ol vaħt secde itmedi M, itmedi ol-maħalde S.

⁶⁴⁸⁹ tûrdı melâ’ikeler başlarıñ secdeden kaldırup: -Y, -S.

⁶⁴⁹⁰ anı: -M, -S.

⁶⁴⁹¹ gördiler ki: gördi-ki S.

⁶⁴⁹² ‘Azâzîl itmemiş bir daħı secdeye vardılar. Ol vaħt iblîs yine tûrdı nâ-geh-ân: -S, -Y.

⁶⁴⁹³ Allâh: Haħ S.

⁶⁴⁹⁴ Hazret-i Âdem’e: Âdem ‘aleyhi’s-selâm’a Y, S.

⁶⁴⁹⁵ hıtab idüp buyurdı-ki: eyitdi S; buyurdı-ki: eyitdi Y.

⁶⁴⁹⁶ Yâ Âdem: -M, -Y.

⁶⁴⁹⁷ 7/A’râf/172: “Ben sizin Rabbiniz değil miyim.”

⁶⁴⁹⁸ ya‘nî ben senün Rabb’ün degül-miyüm: -Y, -S.

⁶⁴⁹⁹ ol-dem Hazret-i: -Y, -S.

⁶⁵⁰⁰ sen benüm: -S.

vardılar⁶⁵⁰¹ Rabbü'l-‘izzet⁶⁵⁰² iblîse eyitdi yâ ‘Azâzîl bu⁶⁵⁰³ def‘a⁶⁵⁰⁴ secde eyle⁶⁵⁰⁵ seni yarlıgayam didi⁶⁵⁰⁶ ‘Azâzîl ‘inâd idüp itmedi.⁶⁵⁰⁷ **[S85b]** Andan⁶⁵⁰⁸ Hâk te‘âlâ ‘Azâzîl’e⁶⁵⁰⁹ la‘net idüp⁶⁵¹⁰ dergâh-ı mu‘allâsından⁶⁵¹¹ red kıldı.⁶⁵¹² İşte ol mel‘ün⁶⁵¹³ ol zemândan-berü⁶⁵¹⁴ bizümle ‘adâvet üzre olup bu kadar⁶⁵¹⁵ dîvleri ve perîleri ve evrenleri bize **[M65b]** havâle eyler diyüp⁶⁵¹⁶ Āsem Şâh sözün tamâm eyledi.⁶⁵¹⁷ Bülkıyâ bunları⁶⁵¹⁸ işidüp⁶⁵¹⁹ hayrân kıldı.⁶⁵²⁰ Andan⁶⁵²¹ eyitdi pâdişâhum çünkü Hâk te‘âlâ sizlere bu kadar luṭf u iḥsân eylemiş⁶⁵²² imdi senden recâ⁶⁵²³ iderüm-ki beni vilâyetüme ulaştırmağa bir himmet idesin⁶⁵²⁴ zîrâ vilâyetümden ayrılalı çok zemândur⁶⁵²⁵ **[Y75a]** gurbetlük⁶⁵²⁶ çekerim⁶⁵²⁷ cânuma kâr eyledi⁶⁵²⁸ didükde Āsem Şâh eyitdi yâ Bülkıyâ biz yüz yigirmi yılluk yoldan taşra çıkmağa kâdir degülüz lâkin şimdi biz⁶⁵²⁹ şimdi⁶⁵³⁰ vilâyetümüzün bir başındayuz insân ıqlîmine varınca yüz yigirmi yılluk yoldur ve ol şınurda benüm bir vilâyetüm vardur anda bir şeyhüm vardur

⁶⁵⁰¹ Melâ’ikeler ikinci secdeye ol vaḳt vardılar: melâ’ike yine secde eylediler Y, Andan melâ’ike gine Ādem’e secde itdiler S.

⁶⁵⁰² Rabbü’l-‘izzet: andan Cenâb-ı Rabbü’l-‘alemîn S.

⁶⁵⁰³ bu: bir M.

⁶⁵⁰⁴ def‘a: kez S.

⁶⁵⁰⁵ eyle: -Y.

⁶⁵⁰⁶ didi: -M.

⁶⁵⁰⁷ idüp itmedi: kıldı Y, S.

⁶⁵⁰⁸ Andan: -M, -Y.

⁶⁵⁰⁹ ‘Azâzîl’e: iblîse M.

⁶⁵¹⁰ idüp: kıldı Y, S.

⁶⁵¹¹ dergâh-ı mu‘allâsından: dergâhından Y, S.

⁶⁵¹² red kıldı: dūr eyledi S.

⁶⁵¹³ mel‘ün: la‘în S.

⁶⁵¹⁴ Berü: beri S.

⁶⁵¹⁵ bizümle ‘adâvet üzre olup bu kadar: bize ‘adâvet idüp bunca S.

⁶⁵¹⁶ eyler diyüp: ider didi .

⁶⁵¹⁷ Āsem Şâh sözün tamâm eyledi: -S.

⁶⁵¹⁸ Bunları: bu cevâbları S.

⁶⁵¹⁹ işidüp: işidicek Y.

⁶⁵²⁰ kıldı: olup S.

⁶⁵²¹ Andan: -S.

⁶⁵²² sizlere bu kadar luṭf u iḥsân eylemiş: sizleri bu-kadar luṭfa ber-ḥudâr eylemiş Y; sizleri bunca luṭf-ile ber-ḥudâr eylemiş S.

⁶⁵²³ recâ: niyâz S.

⁶⁵²⁴ ulaştırmağa bir himmet idesin: ulaştırınsın Y

⁶⁵²⁵ vilâyetümden ayrılalı çok zemândur: -S.

⁶⁵²⁶ gurbetlük: gurbet S.

⁶⁵²⁷ çekerim: -Y, -S.

⁶⁵²⁸ eyledi: itdi M, kıldı S.

⁶⁵²⁹ Biz: bizler S.

⁶⁵³⁰ şimdi: -M, -Y.

adına Şeyh⁶⁵³¹ Şulhî dirler seni kendi atuma⁶⁵³² bindirüp şeyhüme⁶⁵³³ göndereyüm didi.⁶⁵³⁴ Bülkıyâ dahı aña râzı oldu andan Āsem Şâh⁶⁵³⁵ emr eyledi⁶⁵³⁶ bir at getürdiler [S86a] Bülkıyâ'yı bindürdiler.⁶⁵³⁷ Bülkıyâ eyitdi ey şâh⁶⁵³⁸ ben şimdi⁶⁵³⁹ yol bilmem nice olur didi Āsem Şâh eyitdi sen⁶⁵⁴⁰ elem çekme yâ Bülkıyâ⁶⁵⁴¹ at yolu bilür hemân üstünde berk⁶⁵⁴² otur ğâfil olma didi ve eyitdi⁶⁵⁴³ şeyhüme benden selâm eyle seni vilâyetüñe⁶⁵⁴⁴ göndersin didi. Bülkıyâ Āsem Şâh'a vedâ^c idüp⁶⁵⁴⁵ ata süvâr olup⁶⁵⁴⁶ hây eyledi⁶⁵⁴⁷ at⁶⁵⁴⁸ biraz yir gitdi ammâ⁶⁵⁴⁹ bildi-ki üzerinde olan âdem⁶⁵⁵⁰ bîġānedür çok⁶⁵⁵¹ cehd eyledi-ki Bülkıyâ'yı düşüre ammâ⁶⁵⁵² Bülkıyâ muhkem üzerinde karar kıldı⁶⁵⁵³ at gördi-ki kâbil degül⁶⁵⁵⁴ her ne hâl ise⁶⁵⁵⁵ katı yaydan oğ çıkar gibi⁶⁵⁵⁶ sür^cat idüp giderdi⁶⁵⁵⁷ güneş bir gün kadar çıkınca⁶⁵⁵⁸ eser yıl gibi gitdi.⁶⁵⁵⁹ Bülkıyâ gördi- kim karşıdan bir 'azîm şehri göründi ve ol şehriñ berî cānibinden bir hānķāh göründi⁶⁵⁶⁰ göz açup yumınca⁶⁵⁶¹ ol tekye⁶⁵⁶² öñinde at gelüp tırdı⁶⁵⁶³ ve bir naġāre⁶⁵⁶⁴ urdı ol

⁶⁵³¹ Şeyh: -M.

⁶⁵³² kendi atuma: ata Y, S.

⁶⁵³³ şeyhüme: anda S.

⁶⁵³⁴ didi: diyüp S.

⁶⁵³⁵ Bülkıyâ dahı aña râzı oldu andan Āsem Şâh: -S.

⁶⁵³⁶ eyledi: idüp M.

⁶⁵³⁷ bindürdiler: bindirüp S.

⁶⁵³⁸ ey şâh: -S.

⁶⁵³⁹ şimdi: hod Y, -S.

⁶⁵⁴⁰ sen: -M, -Y.

⁶⁵⁴¹ elem çekme yâ Bülkıyâ: yâ Bülkıyâ sen elem çekme Y, sen elem çekme S.

⁶⁵⁴² üstünde berk: üzerinde pek S.

⁶⁵⁴³ eyitdi: ider S.

⁶⁵⁴⁴ vilâyetüñe: diyârına S.

⁶⁵⁴⁵ Āsem Şâh'a vedâ^c idüp: -Y, -S.

⁶⁵⁴⁶ süvâr olup: -Y, -S.

⁶⁵⁴⁷ eyledi: idüp S.

⁶⁵⁴⁸ at: -Y, -S.

⁶⁵⁴⁹ ammâ: -M.

⁶⁵⁵⁰ âdem: -S.

⁶⁵⁵¹ çok: -M.

⁶⁵⁵² ammâ: -M, -S.

⁶⁵⁵³ Bülkıyâ muhkem üzerinde karar kıldı: Bülkıyâ dahı üzerinde muhkem tırup M.

⁶⁵⁵⁴ at gördi-ki kâbil degül: -M.

⁶⁵⁵⁵ her ne hâl ise: -S.

⁶⁵⁵⁶ katı yaydan oğ çıkar gibi: -Y, -S.

⁶⁵⁵⁷ giderdi: gitdi Y, -S.

⁶⁵⁵⁸ güneş bir gün kadar çıkınca: bir de M.

⁶⁵⁵⁹ eser yıl gibi gitdi: -M, -Y.

⁶⁵⁶⁰ göründi: görünür Y.

⁶⁵⁶¹ göz açup yumınca: tez S.

⁶⁵⁶² tekye: tekke S.

⁶⁵⁶³ at gelüp tırdı: gelüp at durdı M, gelüp at durdı S.

⁶⁵⁶⁴ naġāre: sehil Y, S.

maħalde tekye⁶⁵⁶⁵ içinden Şeyh Şulhî⁶⁵⁶⁶ taşra çıkdı.⁶⁵⁶⁷ At gelüp⁶⁵⁶⁸ Şeyh [Y75b] Şulhî'nün⁶⁵⁶⁹ ayağına düşdi şeyh gördi-kim bunuñ⁶⁵⁷⁰ üstinde⁶⁵⁷¹ bir âdem var⁶⁵⁷² şeyh eyitdi ey⁶⁵⁷³ âdem aşğa in ne kimsesin görelüm⁶⁵⁷⁴ didi. Ol-dem⁶⁵⁷⁵ Bülkıyâ n'ola diyüp⁶⁵⁷⁶ hemân⁶⁵⁷⁷ atdan⁶⁵⁷⁸ inüp [S86b] şeyhün⁶⁵⁷⁹ elin öpdi Şeyh Şulhî⁶⁵⁸⁰ eyitdi âdem nereden gelürsin⁶⁵⁸¹ ve ne diyâra gidersin⁶⁵⁸² ve nerelisin ve adın nedür⁶⁵⁸³ ve bu atı kanda⁶⁵⁸⁴ bulduñ didi⁶⁵⁸⁵ ve ta'accüb tîz yürümüşsin⁶⁵⁸⁶ bu atı böyle ter ile görmüş degülem⁶⁵⁸⁷ didi. Bülkıyâ eyitdi yâ şeyh bu ata beni Āsem Şāh [M66a] bindürdi saña⁶⁵⁸⁸ gönderdi saña⁶⁵⁸⁹ vāfir selām ve du'ālar⁶⁵⁹⁰ idüp bizi du'ādañ unutmasın didi ve ben rub⁶⁵⁹¹-ı meskūndanam⁶⁵⁹¹ Serābîl Şāh'uñ oğlıyam adım Bülkıyâ'dur ve başuma çok ser-encām geldi diyü cümle ser-güzeştesin⁶⁵⁹² bir bir⁶⁵⁹³ 'ayān u beyān⁶⁵⁹⁴ eyledi. Şeyh eyitdi hoş geldüñ şafā geldüñ yâ Bülkıyâ yâ şāhumuz düşmen ile neyler⁶⁵⁹⁵ didi. Bülkıyâ eyitdi Āsem Şāh düşmeni mağlūb idüp⁶⁵⁹⁶ manşūr u muzaffer oldı⁶⁵⁹⁷ didi.

⁶⁵⁶⁵ ol maħalde tekye: ol-dem tekke S.

⁶⁵⁶⁶ Şulhî: -S.

⁶⁵⁶⁷ çıkdı: çıkup S.

⁶⁵⁶⁸ gelüp: -Y, -S.

⁶⁵⁶⁹ Şeyh Şulhî'nün: şeyhuñ S.

⁶⁵⁷⁰ bunuñ: -S.

⁶⁵⁷¹ üstinde: üzerinde S.

⁶⁵⁷² şeyh gördi-kim bunuñ üstinde bir âdem var: -M.

⁶⁵⁷³ şeyh eyitdi ey: -S.

⁶⁵⁷⁴ ne kimsesin görelüm: görelüm ne kişisin S.

⁶⁵⁷⁵ Ol-dem: -S.

⁶⁵⁷⁶ n'ola diyüp: -M, -S.

⁶⁵⁷⁷ hemân: -Y, -S.

⁶⁵⁷⁸ atdan: -S.

⁶⁵⁷⁹ inüp şeyhün: indi şeyh şulhî'nün Y, inüp S.

⁶⁵⁸⁰ Şulhî: -M, -Y.

⁶⁵⁸¹ nereden gelürsin: kandan geldüñ S.

⁶⁵⁸² ve ne diyâra gidersin: -S.

⁶⁵⁸³ ve nerelisin ve adın nedür: -Y, ve ne diyârlusun S.

⁶⁵⁸⁴ kanda: nerede Y.

⁶⁵⁸⁵ ve ne diyâra gidersin ve: -M, -Y.

⁶⁵⁸⁶ ta'accüb tîz yürümüşsin: ne pek yürümüşsin S.

⁶⁵⁸⁷ görmüş degülem: gördigüm yokdur S.

⁶⁵⁸⁸ bindürdi saña: bindürüp beni bunda S.

⁶⁵⁸⁹ saña: -M, -Y.

⁶⁵⁹⁰ ve du'ālar: -S.

⁶⁵⁹¹ meskūndanam: meskūndan oluram S.

⁶⁵⁹² ser-güzeştesin: aħvālin S.

⁶⁵⁹³ bir bir: -S.

⁶⁵⁹⁴ u beyān: -Y, beyān S.

⁶⁵⁹⁵ neyler: ne işledi M.

⁶⁵⁹⁶ mağlūb idüp: şındurdı Y, S.

⁶⁵⁹⁷ manşūr u muzaffer oldı: -S.

Andan şeyh⁶⁵⁹⁸ eyitdi yā Bülkıyā sen bu ata ne zemān bindūñ didi⁶⁵⁹⁹ Bülkıyā eyitdi şabāha yakın idi⁶⁶⁰⁰ şeyh eyitdi⁶⁶⁰¹ kıyāsen ne-kaçar⁶⁶⁰² yol yürüdūñ Bülkıyā eyitdi ğālībā üç günlük yürüdim⁶⁶⁰³ didi [S87a] şeyh eyitdi ne dersin Bülkıyā⁶⁶⁰⁴ senūñ⁶⁶⁰⁵ geldüğüñ yüz yigirmi yılluk yoldur bu at bilmiş-kim [Y76a] üzerinde ādem vardır⁶⁶⁰⁶ dilemiş-kim seni helāk ide⁶⁶⁰⁷ Hāq te‘ālā seni şaklamış.⁶⁶⁰⁸ İmdi şād geldūñ şafālar getürdūñ⁶⁶⁰⁹ diyüp şeyh⁶⁶¹⁰ hızm̄et-kārlarına teslim kıldı.⁶⁶¹¹ Andan⁶⁶¹² Bülkıyā ile oturup şöhbete⁶⁶¹³ başladılar.⁶⁶¹⁴ Ešnā-yı muşāhabetde iken⁶⁶¹⁵ Bülkıyā çekdüğü şedā‘id-i rüzgārı⁶⁶¹⁶ ‘ale’t-tafşıl⁶⁶¹⁷ nakl eyledi.⁶⁶¹⁸ Şeyh hayrān kaldı ve⁶⁶¹⁹ eyitdi ey pīr hāzret[leri]⁶⁶²⁰ ben bī-çāreyi⁶⁶²¹ vilāyetüme⁶⁶²² ulaştırmağa bir himmet itseñ⁶⁶²³ ben ğarībe terahhūm kılsañ⁶⁶²⁴ diyü niyāza başladuğda⁶⁶²⁵ şeyh eyitdi yā Bülkıyā benden⁶⁶²⁶ saña dermān yoğdur zīrā biz şehrimüzden⁶⁶²⁷ öte ādem-zāde geçmege destür yoğdur seddimüz vardır⁶⁶²⁸ meger Hāq te‘ālā ‘ināyet ide⁶⁶²⁹ didi. Bülkıyā gördi-

⁶⁵⁹⁸ şeyh: -S.

⁶⁵⁹⁹ didi: -M, -Y.

⁶⁶⁰⁰ idi: didi S.

⁶⁶⁰¹ şeyh eyitdi: -M, -Y.

⁶⁶⁰² kıyāsen ne-kaçar: tahmīnen ne miğdār S.

⁶⁶⁰³ yürüdim: yol aldum S.

⁶⁶⁰⁴ ne dersin Bülkıyā: -S.

⁶⁶⁰⁵ senūñ: -Y, -M.

⁶⁶⁰⁶ bilmiş-kim üzerinde ādem vardır: üzerinde yat ādem olduğın bilüp S.

⁶⁶⁰⁷ dilemiş-kim seni helāk ide: seni helāk itmek dilemiş S.

⁶⁶⁰⁸ kıyāsen ne-kaçar yol yürüdūñ Bülkıyā eyitdi ğālīvā üç günlük yürüdim didi şeyh eyitdi ne dersin Bülkıyā geldüğüñ yüz yigirmi yılluk yoldur bu at bilmiş-kim üzerinde ādem vardır dilemiş-kim seni helāk ide Hāq te‘ālā seni şaklamış: -M; şaklamış: hıfz S.

⁶⁶⁰⁹ İmdi şād geldūñ şafālar getürdūñ: hoş geldūñ S; şafālar getürdūñ: şafā geldūñ Y.

⁶⁶¹⁰ şeyh: -M.

⁶⁶¹¹ kıldı: idüp S.

⁶⁶¹² Andan: -S.

⁶⁶¹³ şöhbete: maşāhabete S.

⁶⁶¹⁴ başladılar: başlayup S.

⁶⁶¹⁵ Ešnā-yı muşāhabetde iken: bu kez S; iken: -M.

⁶⁶¹⁶ şedā‘id-i rüzgārı: serencāmı S.

⁶⁶¹⁷ ‘ale’t-tafşıl: -S.

⁶⁶¹⁸ eyledi: idüp S.

⁶⁶¹⁹ kaldı ve: oldı S.

⁶⁶²⁰ hāzret[leri]: -S.

⁶⁶²¹ ben bī-çāreyi: beni Y, S.

⁶⁶²² vilāyetüme: diyārıma S.

⁶⁶²³ bir himmet itseñ: sa‘y itseñüz luğdur S.

⁶⁶²⁴ ben ğarībe terahhūm kılsañ: -Y, -S.

⁶⁶²⁵ diyü niyāza başladuğda: didükde Y, S.

⁶⁶²⁶ benden: -M, -S.

⁶⁶²⁷ şehrimüzden: bundan S.

⁶⁶²⁸ seddimüz vardır: -Y, -S.

⁶⁶²⁹ Hāq te‘ālā ‘ināyet ide: ‘ināyet hāq ola S.

kim bundan daħı fā'ide⁶⁶³⁰ yokdur andan⁶⁶³¹ ādem-zāde ne cānibden gidilür diyü su'āl itdükte⁶⁶³² şeyħ Şulħı daħı ol-ṭarafı gösterüp⁶⁶³³ andan Şeyħ Şulħı'nün⁶⁶³⁴ elin pūs idüp⁶⁶³⁵ vedā'laşup⁶⁶³⁶ yola⁶⁶³⁷ revāne oldı.⁶⁶³⁸ Bir nice eyyām yol yürüdi⁶⁶³⁹ bir gün⁶⁶⁴⁰ bir ṭağa geldi meger bu⁶⁶⁴¹ ṭağ cemī' dünyāyı ihāṭa eylemiş idi zīrā Bülķıyā bu kadar⁶⁶⁴² geşt ü güzār eylediği⁶⁶⁴³ **[S87b]** vādiler ve Şahrā-yı Heyhāt⁶⁶⁴⁴ idi. Andan ol ṭağa yakın geldi⁶⁶⁴⁵ gördi-kim ol ṭağun bir 'azīm ḳapusu vardur muħkem zencirler ile bende çekmişler ve yanında bir bölük melā'ike tururlar ve ellerinde ālāt-ı ḥarb tutarlar.⁶⁶⁴⁶ Bülķıyā gelüp⁶⁶⁴⁷ bunlara **[Y76b]** selām virdi bunlar daħı 'aleyk aldılar andan⁶⁶⁴⁸ Bülķıyā'nuñ⁶⁶⁴⁹ aḥvālin⁶⁶⁵⁰ şordılar Bülķıyā daħı bālāda zıkr olındığı vech⁶⁶⁵¹ üzere yalñuz⁶⁶⁵² kendi ḥālinden ve derd-i māfi'l-bālınden⁶⁶⁵³ bunlara ḥaber virdi⁶⁶⁵⁴ işidenler 'acebe ḳaldılar⁶⁶⁵⁵ andan⁶⁶⁵⁶ Bülķıyā eyitdi luṭf eyleyin⁶⁶⁵⁷ şol ḳapuyı baña⁶⁶⁵⁸ açuñ

---

⁶⁶³⁰ daħı fā'ide: meded S.

⁶⁶³¹ andan: -S.

⁶⁶³² itdükte: eyledi Y, S.

⁶⁶³³ şeyħ Şulħı daħı ol-ṭarafı gösterüp: -Y, -S.

⁶⁶³⁴ andan Şeyħ Şulħı'nün: -M, -S.

⁶⁶³⁵ pūs idüp: öpdı S.

⁶⁶³⁶ vedā'laşup: -M, -S.

⁶⁶³⁷ yola: -M, -Y.

⁶⁶³⁸ oldı: olup S.

⁶⁶³⁹ yol yürüdi: gidüp S.

⁶⁶⁴⁰ bir gün: -S.

⁶⁶⁴¹ meger bu: ol S.

⁶⁶⁴² bu kadar: bunca S.

⁶⁶⁴³ eylediği: itdiği S.

⁶⁶⁴⁴ Şahrā-yı Heyhāt: heyhāt Y.

⁶⁶⁴⁵ geldi: gelüp S.

⁶⁶⁴⁶ tutarlar: var S.

⁶⁶⁴⁷ gelüp: -S.

⁶⁶⁴⁸ aldılar andan: alup S.

⁶⁶⁴⁹ Bülķıyā'nuñ: -S.

⁶⁶⁵⁰ aḥvālin: ḥālın S.

⁶⁶⁵¹ vech: -Y.

⁶⁶⁵² yalñuz: -Y.

⁶⁶⁵³ ve derd-i māfi'l-bālınden: -Y.

⁶⁶⁵⁴ bālāda zıkr olındığı vech üzere yalñuz kendi ḥālinden ve derd-i māfi'l-bālınden bunlara ḥaber virdi:

cümle aḥvālin bunlara ḥikāye eyledi S.

⁶⁶⁵⁵ işidenler 'acebe ḳaldılar: -M, bunlar ḥayrān oldılar S.

⁶⁶⁵⁶ andan: -S.

⁶⁶⁵⁷ eyleyin: idüp S.

⁶⁶⁵⁸ şol ḳapuyı baña: baña şol ḳapuyı S.

çıkup rub^c-ı meskūn tarafına⁶⁶⁵⁹ gideyüm didi andan ol⁶⁶⁶⁰ müvekkeller⁶⁶⁶¹ eyitdiler yā
Bülkiyā⁶⁶⁶² biz bu kapuyı emr-i Hāq⁶⁶⁶³ olmayınca açmağa kâdir degülüz didiler zīrā
bu kapu Kūh-ı Kāf [M66b] kapusıdur didüklerinde⁶⁶⁶⁴ girü durup⁶⁶⁶⁵ cümleden
nevmīd⁶⁶⁶⁶ olup rūy-ı tazarru'ı seccāde-i niyāza⁶⁶⁶⁷ koyup ol Kādīyü'l-hācāt'a
‘Ālime's-sirri ve'l-hafīyyāt'a⁶⁶⁶⁸ münācāta başlayup⁶⁶⁶⁹ eyitdi⁶⁶⁷⁰

Ş'ir⁶⁶⁷¹

__ ./ . __ ./ . __ ./ . __

Bulınmadı bir dost yalan dünyede hayfā⁶⁶⁷²

Tutdum yönümü⁶⁶⁷³ tapuña geldüm ey Hāzret-i Mevlā⁶⁶⁷⁴

Yüz yire koyup kapuña şefkat umageldüm

Bī-çāre vü miḥnet-zede ser-geşte-i şeydā

[S88a]

Dermān umageldüm harem-i kūyuña nālān

Şol kişi saña yüz duta⁶⁶⁷⁵ maḥrūm ola ḥāşā⁶⁶⁷⁶

Raḥm eyle gözüm yaşına redd itme kapuñdan

---

⁶⁶⁵⁹ meskūn tarafına: meskūna Y, S.

⁶⁶⁶⁰ andan ol: -M, bu kez S.

⁶⁶⁶¹ müvekkeller: melekler S.

⁶⁶⁶² eyitdiler yā Bülkiyā: -S.

⁶⁶⁶³ emr-i Hāq: izin S.

⁶⁶⁶⁴ didüklerinde: didükde S.

⁶⁶⁶⁵ durup: turup Y.

⁶⁶⁶⁶ nevmīd: nevmīz M, nev-ümīd S.

⁶⁶⁶⁷ rūy-ı tazarru'ı seccāde-i niyāza: yüzün ḥāke S.

⁶⁶⁶⁸ ol Kādīyü'l-hācāt'a 'Ālime's-sirri ve'l-hafīyyāt'a: -Y, -S.

⁶⁶⁶⁹ münācāta başlayup: du'āya başladı ve Y, tazarru'ı niyāza başladı S.

⁶⁶⁷⁰ eyitdi: -S.

⁶⁶⁷¹ Ş'ir: beyt Y, S.

⁶⁶⁷² dost: dostum (metinde); dünyede: dünyāda (metinde).

⁶⁶⁷³ yönümü: yüzümü S.

⁶⁶⁷⁴ Mısraın vezni problemlidir.

⁶⁶⁷⁵ duta: tuta Y, S.

⁶⁶⁷⁶ kişi: kişi-ki (metinde).

Yā Rab be-ḥaḳ-ı [levh] ḳalem ü ‘arş-ı mu‘allā⁶⁶⁷⁷

Ḳahruñ eli ger-anı ura rūy-ı zemīne

Zīr ü zeber olup yata ḳalḳamaya aṣlā

Luṭfuñ eli ger anı çeke fevḳ-i ‘alāya

Ḳanda ḳarasın göre anıñ dīde-i a‘mā

İlāhī biñ bir aduñ ḥürmeti-çün⁶⁶⁷⁸ beni vilāyetüme ulaṣdur diyüp gözinden yaṣ dökdi.

Beyt⁶⁶⁷⁹

.. _ _ / . _ . _ / .. _

Yalvarınca Ḥudā’ya bir maḫlūm

Ḥāṣa ki anı eyleye maḫrūm⁶⁶⁸⁰

Nā-murād idüp itmez anı melūl

‘Āḳıbet ḥācetüñ⁶⁶⁸¹ ider maḳbūl⁶⁶⁸²

Ol du‘ā kim ‘an ṣamīmü’l-ḳalb ola maḳbūl olur ol du‘ā kim cān u [Y77a] dildendür

aña olmaz ḥicāb.⁶⁶⁸³ Ol maḫalde⁶⁶⁸⁴ Ḥaḳ celle ve ‘alā⁶⁶⁸⁵ ol vaḳtda⁶⁶⁸⁶ Bülḳıyā’nuñ

---

⁶⁶⁷⁷ Bu beyit M nüshasında mevcut değildir.

⁶⁶⁷⁸ ḥürmeti-çün: için S.

⁶⁶⁷⁹ Beyt: -S.

⁶⁶⁸⁰ Ḥāṣa ki anı eyleye maḫrūm: anı ḥāṣa kim eyleye maḫzūn Y.

⁶⁶⁸¹ ḥācetüñ: ḥācetın Y.

⁶⁶⁸² Bu şiir S nüshasında mevcut değildir.

⁶⁶⁸³ Ol du‘ā kim ‘an ṣamīmü’l-ḳalb ola maḳbūl olur ol du‘ā kim cān u dildendür aña olmaz ḥicāb: -S.

⁶⁶⁸⁴ maḫalde: dem S.

⁶⁶⁸⁵ celle ve ‘alā: te‘ālā S.

⁶⁶⁸⁶ ol vaḳtda: -M, -Y.

du‘āsın ʃabūl idūp bu mūnācātda iken⁶⁶⁸⁷ gözine perde-i ǧaflet aşılp⁶⁶⁸⁸ uyudu. Hemān Ḥāzret-i⁶⁶⁸⁹ Rabbū’l-‘ālemīn ol-dem⁶⁶⁹⁰ Ḥızır ‘aleyhi’s-selāma emr eyledi-ki Būlkıyā’yı mekānına ulaşıra. Ol maḥalde⁶⁶⁹¹ Ḥāzret-i⁶⁶⁹² Ḥızır ‘aleyhi’s-selām gelūp Būlkıyā’yı ʃapup kendü⁶⁶⁹³ vilāyetinde⁶⁶⁹⁴ serāyınıñ ʃamına ʃodı ol maḥalde⁶⁶⁹⁵ getürdi-ki Benī İsrā’īl arasında fetret peydā olmış idi zīrā Būlkıyā kendü yirine pādīşāh idūp gitdüǧi⁶⁶⁹⁶ kimesne⁶⁶⁹⁷ **[S88b]** zālīm ʃopmuşdı ḥalk ise⁶⁶⁹⁸ Būlkıyā’dan ümīdlerin ʃaʃ itmişler idi āḥar bir pādīşāh tedārūǧinde idiler. Bir gūn serāy ḥalkı seḥerden ʃaḥra ʃıkdılar⁶⁶⁹⁹ gezinūp⁶⁷⁰⁰ dururken⁶⁷⁰¹ nā-geḥ-ān⁶⁷⁰² Būlkıyā uyḫudan uyandı⁶⁷⁰³ kendüyi bir ʃam üstinde⁶⁷⁰⁴ gördi āyā ben neredeyūm diyü⁶⁷⁰⁵ aḥāǧa yuḫarı baḫındı⁶⁷⁰⁶ gördi-kim kendü ve babasınıñ⁶⁷⁰⁷ serāyınıñ ʃamındadır ‘acabā⁶⁷⁰⁸ vāḫı‘a mı ola diyü gözün ovdı⁶⁷⁰⁹ uyanuḫ oldıǧın bildi⁶⁷¹⁰ **[M67a]** şafāsından ‘aḫlı gitdi yine geldi⁶⁷¹¹ ʃalkūp ʃevresine⁶⁷¹² nazār eyledi⁶⁷¹³ ḥavlīde⁶⁷¹⁴ kendi ʃullarıñ gördi bre falān diyü ʃaǧırdı⁶⁷¹⁵ anlar daḫı ʃama baḫdılar⁶⁷¹⁶ gördiler kim efendileri Būlkıyā’dur hāy

⁶⁶⁸⁷ bu mūnācātda iken: -S.

⁶⁶⁸⁸ gözine perde-i ǧaflet aşılp: gōzi ḥāb alup S.

⁶⁶⁸⁹ Ḥāzret-i: Cenāb-ı S.

⁶⁶⁹⁰ ol-dem: -M, -Y.

⁶⁶⁹¹ maḥalde: dem S.

⁶⁶⁹² Ḥāzret-i: -S.

⁶⁶⁹³ kendü: -S.

⁶⁶⁹⁴ vilāyetinde: vilāyetinüñ Y, vilāyetine S.

⁶⁶⁹⁵ maḥalde: vaḫtde S.

⁶⁶⁹⁶ idūp gitdüǧi: itdigi S.

⁶⁶⁹⁷ kimesne: kimse S.

⁶⁶⁹⁸ ḥalk ise: -S.

⁶⁶⁹⁹ ʃıkdılar: ʃıḫup S.

⁶⁷⁰⁰ gezinūp: -S.

⁶⁷⁰¹ dururken: ʃururken Y.

⁶⁷⁰² nā-geḥ-ān: nā-gāḥ S.

⁶⁷⁰³ uyandı: uyanup S.

⁶⁷⁰⁴ üstinde: üzerinde Y, S.

⁶⁷⁰⁵ neredeyūm diyü: ʃandayum ola diyūp S.

⁶⁷⁰⁶ aḥāǧa yuḫarı baḫındı: -S.

⁶⁷⁰⁷ kendü ve babasınıñ: kendi ve babası S.

⁶⁷⁰⁸ ‘acabā: -S.

⁶⁷⁰⁹ gözün ovdı: -S; ovdı: oǧdı Y.

⁶⁷¹⁰ uyanuḫ oldıǧın bildi: gördi-kim uyanuḫdur Y, gördi āḫikāredür S.

⁶⁷¹¹ şafāsından ‘aḫlı gitdi yine geldi: şād olup S.

⁶⁷¹² ʃalkūp ʃevresine: aḥāǧı S.

⁶⁷¹³ eyledi: şaldı Y, idūp S.

⁶⁷¹⁴ ḥavlīde: -S.

⁶⁷¹⁵ kendi ʃullarıñ gördi bre falān diyü ʃaǧırdı: kendü ʃullarından birini ʃaǧırdı Y.

⁶⁷¹⁶ ʃama baḫdılar: yuḫarı baḫup S.

sultānum⁶⁷¹⁷ şafā geldiñüz⁶⁷¹⁸ diyüp aşığa indirdiler. Cümle beglere haber oldı⁶⁷¹⁹ geldiler⁶⁷²⁰ öñinde yüz yire urup ey şeh-zāde⁶⁷²¹ şafā⁶⁷²² geldiñ diyüp bī'at idüp⁶⁷²³ alup⁶⁷²⁴ [Y77b] babası tahtına geçürüp yeñiden pādişāh eylediler⁶⁷²⁵ Evvelki pādişāhların⁶⁷²⁶ terk itdiler⁶⁷²⁷ işte Bülkiyā babası Serābīl Şāh gibi⁶⁷²⁸ hüküm ü hükümet itmege başladı⁶⁷²⁹ andan 'ulemā vü a'yān yanına cem' olup ser-güzeştinden su'al eylediler bu dağı min evvelihî ilā āhırhî seyāhat seyrinden⁶⁷³⁰ bālāda zıkr olındığı vech⁶⁷³¹ üzre bir bir naql eyledi.⁶⁷³² Begler dağı⁶⁷³³ hayrān kaldılar⁶⁷³⁴ ve eyitdiler⁶⁷³⁵ [S89a] bi-ḥamdi'llāh te'ālā⁶⁷³⁶ pederiñüz yirin boş komadıñuz hemān Ḥaḳ te'ālā şābit-kadem eyleye⁶⁷³⁷ didiler.⁶⁷³⁸ İşte⁶⁷³⁹ Bülkiyā'nuñ hikāyeti böyle olmışdur diyü Şāhmārān Cāmasb'a⁶⁷⁴⁰ hikāyet eyledi.⁶⁷⁴¹ Cāmasb⁶⁷⁴² bu aḥvāleri istimā' idüp⁶⁷⁴³ hayrān kaldı⁶⁷⁴⁴ ve eyitdi⁶⁷⁴⁵ ey Yemlīḥā⁶⁷⁴⁶ yā sen bu haberleri⁶⁷⁴⁷ kimden

⁶⁷¹⁷ sultānum: efendim S.

⁶⁷¹⁸ geldiñüz: geldiñ Y, S.

⁶⁷¹⁹ haber oldı: -S.

⁶⁷²⁰ geldiler: gelüp S.

⁶⁷²¹ öñinde yüz yire urup ey şeh-zāde: -Y, yüz yire koyup şeh-zādem S.

⁶⁷²² şafā: hoş Y.

⁶⁷²³ bī'at idüp: -Y, -S.

⁶⁷²⁴ alup: -M.

⁶⁷²⁵ tahtına geçürüp yeñiden pādişāh eylediler: yirine geçürdiler M, tahtına geçürdiler S.

⁶⁷²⁶ pādişāhların: pādişāhların S.

⁶⁷²⁷ itdiler: idüp S.

⁶⁷²⁸ babası Serābīl Şāh gibi: -Y, -S.

⁶⁷²⁹ hüküm ü hükümet itmege başladı: hükümetde oldı S.

⁶⁷³⁰ min evvelihî ilā āhırhî seyāhat seyrinden: -Y.

⁶⁷³¹ vech: -Y.

⁶⁷³² 'ulemā vü a'yān yanına cem' olup ser-güzeştinden su'al eylediler bu dağı min evvelihî ilā āhırhî seyāhat seyrinden bālāda zıkr olındığı vech üzre bir bir naql eyledi: dīvān ehline cümle serencāmın naql idüp S.

⁶⁷³³ dağı: -S.

⁶⁷³⁴ kaldılar: olup S.

⁶⁷³⁵ ve eyitdiler: hele S.

⁶⁷³⁶ bi-ḥamdi'llāh te'ālā: şükr S.

⁶⁷³⁷ hemān Ḥaḳ te'ālā şābit-kadem eyleye: -S.

⁶⁷³⁸ didiler: diyüp du'ā itdiler S.

⁶⁷³⁹ İşte: -Y.

⁶⁷⁴⁰ Cāmasb'a: -S.

⁶⁷⁴¹ hikāyet eyledi: hikāye kıldı Y, naql eyledi S.

⁶⁷⁴² Cāmasb: Bülkiyā S.

⁶⁷⁴³ bu aḥvāleri istimā' idüp: -S.

⁶⁷⁴⁴ kaldı: olup S.

⁶⁷⁴⁵ ve eyitdi: -S.

⁶⁷⁴⁶ ey Yemlīḥā: yā Şāhmārān S.

⁶⁷⁴⁷ haberleri: haberi S.

alduñ⁶⁷⁴⁸ dişdi Yemlîhâ eyitdi yâ Cāmasb ol-vaḡt-ki ben⁶⁷⁴⁹ ‘Affān’uñ ve Bülḡıyā’nuñ elinden ḡalāş oldum otuz⁶⁷⁵⁰ yıldan şoñra bir ejderhâ gönderdim varup⁶⁷⁵¹ Benî İsrā’ıl’den bir ādem ḡapup getürdi.⁶⁷⁵² Ol ādeme Bülḡıyā’nuñ aḡvālin su’āl eyledüm-ki Bülḡıyā diyār-ı ḡurbetden geldi-mi⁶⁷⁵³ ol şahş⁶⁷⁵⁴ eyitdi geldi ve başına ne ḡüne aḡvāl geldise bir bir baña⁶⁷⁵⁵ naḡl eyledi. Ben daḡı anuñ aḡzından saña rivāyet eyledüm diyüp sözüñ ḡatm eyledi.⁶⁷⁵⁶ [M67b] Andan-şoñra⁶⁷⁵⁷ Cāmasb Şāhmarān’a⁶⁷⁵⁸ eyitdi ey Yemlîhâ⁶⁷⁵⁹ sizden ve⁶⁷⁶⁰ meclis-i İrem-naḡiriñüzde ‘azīm⁶⁷⁶¹ şafālar⁶⁷⁶² eyledük lākin⁶⁷⁶³ luḡfuñuzdan recā iderem-ki⁶⁷⁶⁴ ben ḡarīb-i nā-tüvānı⁶⁷⁶⁵ daḡı⁶⁷⁶⁶ mekāmına [Y78a] ulaşdurmaḡa himmet eyleyesüñüz⁶⁷⁶⁷ didi. [S89b] Yemlîhâ eyitdi⁶⁷⁶⁸ yâ Cāmasb ol senüñ⁶⁷⁶⁹ didiḡüñ ma‘nā mümkin lākin⁶⁷⁷⁰ sen rüy-ı zemīne⁶⁷⁷¹ çıḡduḡuñ zemān⁶⁷⁷² benüm ölümüm muḡarrerdür⁶⁷⁷³ didi zīrā Allāh te‘ālā ḡazretleri⁶⁷⁷⁴ benüm ecelüm senüñ elüñden eylemişdür didi. Cāmasb eyitdi yâ Yemlîhâ bu ne sırdur ki söylersen⁶⁷⁷⁵ hiḡ dünyāda olurmı-ki ben bī-vefāluḡ eyleyem⁶⁷⁷⁶ didi. Şāhmarān eyitdi

⁶⁷⁴⁸ alduñ: işitdün M.

⁶⁷⁴⁹ ol-vaḡt-ki ben: ben ḡaçan S.

⁶⁷⁵⁰ otuz: otuz biñ Y.

⁶⁷⁵¹ varup: -S.

⁶⁷⁵² getürdi: getürdiler M.

⁶⁷⁵³ Bülḡıyā’nuñ aḡvālin su’āl eyledüm-ki Bülḡıyā diyār-ı ḡurbetden geldi-mi: Bülḡıyā diyār-ı ḡurbetden geldi-mi didim S.

⁶⁷⁵⁴ şahş: -M, ādem S.

⁶⁷⁵⁵ ne ḡüne aḡvāl geldise bir bir baña: geleni cümle S.

⁶⁷⁵⁶ diyüp sözüñ ḡatm eyledi: didi Y, didi Bülḡıyā’nuñ aḡvāli böyle oldu didi S.

⁶⁷⁵⁷ Andan-şoñra: -Y, -S.

⁶⁷⁵⁸ Şāhmarān’a: -Y.

⁶⁷⁵⁹ ey Yemlîhâ: yâ Şāhmārān Y, S.

⁶⁷⁶⁰ sizden ve: -M, -Y.

⁶⁷⁶¹ meclis-i İrem-naḡiriñüzde ‘azīm: -Y, meclisiñüzden ‘azīm S.

⁶⁷⁶² şafālar: şafā Y, S.

⁶⁷⁶³ lākin: velī Y.

⁶⁷⁶⁴ recā iderem-ki: recā olunur ki Y, niyāz olunur ki S.

⁶⁷⁶⁵ -i nā-tüvānı: -M, bī-ḡāreyi S.

⁶⁷⁶⁶ daḡı: -M, -Y.

⁶⁷⁶⁷ eyleyesüñüz: itseñüz S.

⁶⁷⁶⁸ Yemlîhâ eyitdi: Şāhmārān ider S.

⁶⁷⁶⁹ senüñ: -M, -Y.

⁶⁷⁷⁰ lākin: ammā lākin S.

⁶⁷⁷¹ rüy-ı zemīne: rüy-ı ‘arḡa Y, S.

⁶⁷⁷² çıḡduḡuñ zemān: çıḡduḡda S.

⁶⁷⁷³ benüm ölümüm muḡarrerdür: artuḡ ben helāk olmaḡ muḡarrerdür Y, ben helāk olmaḡ muḡarrerdür S.

⁶⁷⁷⁴ ḡazretleri: -S.

⁶⁷⁷⁵ söylersen: dirsen S.

⁶⁷⁷⁶ eyleyem: idem S.

yā Cāmasb sen kendüñ baña kaçd eylemezsin⁶⁷⁷⁷ lākin hük-m-i Hudā⁶⁷⁷⁸ böyledür⁶⁷⁷⁹ sen yukaru çıkduğuñ zemān⁶⁷⁸⁰ hāmmāma girersen andan-şoñra⁶⁷⁸¹ ben ölürüm didi. Cāmasb eyitdi ey Yemlīhā ‘ahdüm olsun-ki ‘ömrüm oldukça hāmmāma girmeyem didi. Yemlīhā⁶⁷⁸² eyitdi siz⁶⁷⁸³ ādem oğullarısuñuz⁶⁷⁸⁴ sizde ‘ahd ü peymān⁶⁷⁸⁵ bütün olmaz ammā⁶⁷⁸⁶ nihāyet n’eyleyem⁶⁷⁸⁷ bize daħı⁶⁷⁸⁸ irādetu’llāh böyle imiş⁶⁷⁸⁹ diyü ağlamağa başladı. Cāmasb daħı bile ağladı andan-şoñra her ne hāl ise⁶⁷⁹⁰ Şāhmarān Cāmasb’a hāmmāma girmemek için⁶⁷⁹¹ ‘ahd virdi⁶⁷⁹² ve⁶⁷⁹³ bir ejderhā çağırıp⁶⁷⁹⁴ emr eyledi-ki Cāmasb’ı taşra çıkara [S90a]⁶⁷⁹⁵ andan Cāmasb daħı Yemlīhā ile vedā‘laşup ol⁶⁷⁹⁶ ejdere süvār oldu. Ol ejder⁶⁷⁹⁷ Cāmasb’ı yir yüzine çıkardı yine⁶⁷⁹⁸ kendi içre gitdi⁶⁷⁹⁹ fi’l-cümle Cāmasb Şāhmarān ile yidi yıl eğlendi. [Y78b] Ba‘de çıkup şehr yolın tutup⁶⁸⁰⁰ revāne oldu çün şehre yatsu zemānında irişdi. Kendi⁶⁸⁰¹ evlerine geldi kapuyı daķķ⁶⁸⁰² eyledi. İçerüden⁶⁸⁰³ Cāmasb’uñ vālidesi kapuya gelüp kimdür bu vaķt gelen⁶⁸⁰⁴ didi Cāmasb daħı eyitdi⁶⁸⁰⁵ ac kapuyı vālide⁶⁸⁰⁶ oğluñ

6777 eylemezsin: itmezsin S.
6778 hük-m-i Hudā: bi-emr-i Hudā S, Y.
6779 böyledür: öyledür Y, -S.
6780 çıkduğuñ zemān: çıkduķda S.
6781 andan-şoñra: -S.
6782 Yemlīhā: Şāhmarān Y, S.
6783 siz: -S.
6784 oğullarısuñuz: oğullarısız Y, oğlından S.
6785 ü peymān: -Y.
6786 ammā: -Y, lākin S.
6787 nihāyet n’eyleyem: elden ne gelür S.
6788 bize daħı: -M, -S.
6789 irādetu’llāh böyle imiş: -S.
6790 andan-şoñra her ne hāl ise: bu kez nā-çār S.
6791 girmemek için: girmeye S.
6792 ‘ahd virdi: ‘ahd itdürdi S.
6793 ve: andan-şoñra Y, andan S.
6794 ejderhā çağırıp: ejdere Y.
6795 S nüshasının 90a-90b varağının bir kısmı tahrip olmuştur.
6796 ol: -S.
6797 ejder: ejderhā Y.
6798 yine: gine S.
6799 kendi içre gitdi: içerü geldi Y.
6800 şehr yolın tutup: şehre Y.
6801 Kendi: -Y.
6802 kapuyı daķķ: daķķ bāb Y.
6803 içerüden: -M.
6804 bu vaķt gelen: -Y.
6805 Cāmasb daħı eyitdi: -Y.
6806 vālide: -Y.

Cāmasb benüm⁶⁸⁰⁷ didükde vālidesi⁶⁸⁰⁸ Cāmasb'ı⁶⁸⁰⁹ āvāzından [M68a] bilüp kapuyı açdı Cāmasb⁶⁸¹⁰ içerü girdükde girdükde⁶⁸¹¹ anası ve ehli⁶⁸¹² ile görüşüp birbirlerine şarılup ve ahvāllerin söyleşüp vāfir ağlaşdılar⁶⁸¹³ oğul senüñ hasretüñ⁶⁸¹⁴ cānuma kār egledi idi⁶⁸¹⁵ canıma can kalmadı⁶⁸¹⁶ diyüp eve girdiler⁶⁸¹⁷ andan hātunı gelüp Cāmasb'ın⁶⁸¹⁸ elin öpüp ağladı hele bunlar görüşüp oturdılar⁶⁸¹⁹ andan⁶⁸²⁰ Cāmasb anasına⁶⁸²¹ eyitdi ey ana⁶⁸²² benüm oduncı yoldaşlarım Āşüb ve Şem'ün sağ-mıdır didi⁶⁸²³ anası eyitdi⁶⁸²⁴ sağdur didi⁶⁸²⁵ Cāmasb eyitdi⁶⁸²⁶ var anları baña⁶⁸²⁷ çağır gelsünler⁶⁸²⁸ didi. Anası eyitdi oğlum anlar şimdi [S90b] büyük ādemlerdür bizim gibi fuķarāya⁶⁸²⁹ tenezzül idüp gelmezler didi. Cāmasb eyitdi var eyit-ki⁶⁸³⁰ oğlum Cāmasb hakīm⁶⁸³¹ geldi sizi ister diyesin didi.⁶⁸³² Andan⁶⁸³³ anası daħı⁶⁸³⁴ kalkup gice ile Āşüb evine geldi⁶⁸³⁵ kapusın kaçdı⁶⁸³⁶ içerüden⁶⁸³⁷ bir cāriye çıkup⁶⁸³⁸ gördi-ki Dānyāl hatunıdır⁶⁸³⁹ ne haber didi hatun eyitdi h̄āce Āşüb'ı çağır gelsün aña haberüm var⁶⁸⁴⁰

⁶⁸⁰⁷ benüm: -Y.

⁶⁸⁰⁸ vālidesi: anası Y.

⁶⁸⁰⁹ Cāmasb'ı: -M.

⁶⁸¹⁰ Cāmasb: -M.

⁶⁸¹¹ girdükde: girüp Y.

⁶⁸¹² ve ehli: -Y.

⁶⁸¹³ görüşüp birbirlerine şarılup ve ahvāllerin söyleşüp vāfir ağlaşdılar: görüşdi anası oğlunuñ iki gözlerin öpüp hoş geldüñ oğul diyüp ağladı Y.

⁶⁸¹⁴ hasretüñ: firāķun S.

⁶⁸¹⁵ egledi idi: itdi S.

⁶⁸¹⁶ canıma can kalmadı: -S.

⁶⁸¹⁷ eve girdiler: -S.

⁶⁸¹⁸ Cāmasb'ın: -S.

⁶⁸¹⁹ oğul senüñ hasretüñ cānuma kār egledi idi canıma can kalmadı diyüp eve girdiler andan hātunı gelüp Cāmasb'ın elin öpüp ağladı hele bunlar görüşüp oturdılar: -M.

⁶⁸²⁰ andan: -S.

⁶⁸²¹ anasına: -S.

⁶⁸²² ey ana: -M, ey vālidem S.

⁶⁸²³ didi: -M, -S.

⁶⁸²⁴ anası eyitdi: eyitdiler Y.

⁶⁸²⁵ didi: -Y, -M.

⁶⁸²⁶ eyitdi: -S.

⁶⁸²⁷ anları baña: -S.

⁶⁸²⁸ var anları baña çağır gelsünler: çağır baña gelsünler Y.

⁶⁸²⁹ bizim gibi fuķarāya: bize S.

⁶⁸³⁰ eyit-ki: di-ki Y, S

⁶⁸³¹ hakīm: -M, -S.

⁶⁸³² didi: -M, -Y.

⁶⁸³³ Andan: -S.

⁶⁸³⁴ daħı: -M, -Y.

⁶⁸³⁵ kalkup gice ile Āşüb evine geldi: varup M; geldi: varup S.

⁶⁸³⁶ kapusın kaçdı: -Y, kapısın daķķ idüp S.

⁶⁸³⁷ içerüden: -M, -S.

⁶⁸³⁸ çıkup: gelüp S.

⁶⁸³⁹ Dānyāl hatunıdır: Cāmasb'ın vālidesidür S.

⁶⁸⁴⁰ aña haberüm var: -S.

didükde⁶⁸⁴¹ cāriye Āşüb'a [Y79a] haber virdi⁶⁸⁴² Āşüb⁶⁸⁴³ taşra çıkup⁶⁸⁴⁴ eyitdi ne haber⁶⁸⁴⁵ hatun eyitdi oğlum Cāmasb geldi sizi ister didi. Āşüb şaşup⁶⁸⁴⁶ eyitdi⁶⁸⁴⁷ ne zemān geldi didi⁶⁸⁴⁸ hatun eyitdi⁶⁸⁴⁹ şimdi geldi didi. Āşüb-ı derd-mend⁶⁸⁵⁰ n'eylesün malı inkār eylese⁶⁸⁵¹ olmaz zīrā zemān Keyhüsrev Şāh'uñ⁶⁸⁵² zemānidur⁶⁸⁵³ 'aklı başından gidüp eyitdi ey māder⁶⁸⁵⁴ siz varuñ⁶⁸⁵⁵ ben şimdi gelürüm diyüp hatunı gönderdi. Andan kendüsi Şem'un'uñ kapusına varup Şem'un'ı taşra çağırup⁶⁸⁵⁶ gördi kim 'Aşüb'dur⁶⁸⁵⁷ eyitdi ey āhī ne haber Āşüb⁶⁸⁵⁸ eyitdi ey birāder⁶⁸⁵⁹ bu gice Cāmasb [S90b] evine gelmiş⁶⁸⁶⁰ anasını baña gönderüp⁶⁸⁶¹ da'vet itmiş yā biz şimdi⁶⁸⁶² ne tedārük idelim didi. Anuñ dahı 'aklı gidüp eyitdi yā neyleyelüm didükde⁶⁸⁶³ meşveretleri⁶⁸⁶⁴ bunuñ üzerine eyitdiler⁶⁸⁶⁵ ki eger biz bunu⁶⁸⁶⁶ inkār idersek zemān Keyhüsrev zemānidur⁶⁸⁶⁷ anuñ katında bizi⁶⁸⁶⁸ āşikār ider. Hemān evlāsı budur ki hişşesini çıkarup virüp⁶⁸⁶⁹ 'özr dileyelüm didiler.⁶⁸⁷⁰ Hemān mälların ol-demde⁶⁸⁷¹ üç

6841 didükde: didi S.

6842 Āşüb'a haber virdi: içerü girüp söyledi M, haber virüp S.

6843 Āşüb: -S.

6844 çıkup: çıkıdı Y.

6845 eyitdi ne haber: nedür didükde S.

6846 şaşup: -M, -Y.

6847 eyitdi: -S.

6848 didi: -Y, -M.

6849 eyitdi: -S.

6850 Āşüb-ı derd-mend: Āşüb-ı fakīr Y, Āşüb S.

6851 eylese: itse S.

6852 Şāh'uñ: -M.

6853 zemānidur: zemānı idi Y, S.

6854 ey māder: -M, -S.

6855 siz varuñ: -Y.

6856 çağırup: çıkadı Y, çıkup S.

6857 gördi kim 'Aşüb'dur: -M, -S.

6858 eyitdi ey āhī ne haber Āşüb: -M; eyitdi ey āhī: -S.

6859 ey birāder: -S.

6860 ey birāder bu gice Cāmasb evine gelmiş: ne olsa gerek bu gice Cāmasb gelmiş Y.

6861 anasını baña gönderüp: anası bize göndermiş S.

6862 yā biz şimdi: -M, -Y.

6863 Anuñ dahı 'aklı gidüp eyitdi yā neyleyelüm didükde: -M; yā neyleyelüm didükde: yā nice olur didi S.

6864 meşveretleri: meşvereti Y, sözi S.

6865 eyitdiler: kodılar S.

6866 biz bunu: -M, -Y.

6867 zemān Keyhüsrev zemānidur: -Y, -S.

6868 anuñ katında bizi: bizi Keyhüsrev katında Y, Keyhüsrev öñinde S.

6869 virüp: götürüp S.

6870 Hemān evlāsı budur ki hişşesini çıkarup virüp 'özr dileyelüm didiler: -Y.

6871 ol-demde: -M, -Y.

baḥş idüp⁶⁸⁷² bir baḥşın alup⁶⁸⁷³ Cāmasb'a getürüp öñine⁶⁸⁷⁴ ḳodılar andan elin öpüp temennāya başladılar ve eyitdiler⁶⁸⁷⁵ ol zemān biz şeyṭāna uyduḳ seni ḳuyu içinde ḳoyup gitdük⁶⁸⁷⁶ 'afv eyle⁶⁸⁷⁷ diyü 'özr dileyüp yalvardılar. Cāmasb daḫı nesne dimedi eyitdi öyle⁶⁸⁷⁸ olur⁶⁸⁷⁹ bizüm daḫı çekecegümüz **[Y79b]** var imiş sizüñ günāhuñuz yoḳdur iş taḳdīrindür⁶⁸⁸⁰ hemān bu sırrı⁶⁸⁸¹ nihān idüñ⁶⁸⁸² kimse tuymasun⁶⁸⁸³ diyüp⁶⁸⁸⁴ mālī ḳabūl eyledi ve⁶⁸⁸⁵ anlara destūr⁶⁸⁸⁶ virüp gitdiler. Andan⁶⁸⁸⁷ Cāmasb'uñ vālidesi ve ḥātunı⁶⁸⁸⁸ ilerü gelüp eyitdiler⁶⁸⁸⁹ bu ne ḥāldür diyüp şordılar.⁶⁸⁹⁰ Cāmasb eyitdi⁶⁸⁹¹ hīc aşlın **[S91b]** şormayın⁶⁸⁹² ḫikmeti vardur bu rāzı⁶⁸⁹³ kimseye açmayın⁶⁸⁹⁴ **[M68b]** tenbīh-i te'kīd eyledi.⁶⁸⁹⁵ İşte Cāmasb daḫı yārānlarıyla buluşup ḳanda idüñ diyü su'āl eyledüklerinde⁶⁸⁹⁶ Cāmasb ḡayrı vāḳı'a⁶⁸⁹⁷ ḡaber virürdi⁶⁸⁹⁸ zīrā ḳorḳardı-ki aḫvālın kimse duya⁶⁸⁹⁹ da Şāḡmarān'a bir ziyāne irişe diyü.⁶⁹⁰⁰ Hele Cāmasb yidi yıl olinca⁶⁹⁰¹ ḡamāma girmedi günlerde bir gün Cāmasb çarşudan giderken yolu ḡamām

⁶⁸⁷² idüp: alup Y.

⁶⁸⁷³ bir baḥşın alup: -Y.

⁶⁸⁷⁴ Cāmasb'a getürüp öñine: götürüp Cāmasb'uñ öñine S.

⁶⁸⁷⁵ ve eyitdiler: -Y, -S.

⁶⁸⁷⁶ ḳoyup gitdük: ḳoduḳ S.

⁶⁸⁷⁷ 'afv eyle: -Y, -S.

⁶⁸⁷⁸ nesne dimedi eyitdi öyle: bir şey yoḳ M.

⁶⁸⁷⁹ olur: -M, -Y.

⁶⁸⁸⁰ bizüm daḫı çekecegümüz var imiş sizüñ günāhuñuz yoḳdur iş taḳdīrindür: sizin bunda suçunuñuz yoḳdur taḳdīr böyle imiş bizüm-de çekecegümüz var imiş S.

⁶⁸⁸¹ sırrı: rāzı S.

⁶⁸⁸² nihān idüñ: nihān turalım S.

⁶⁸⁸³ sizüñ günāhuñuz yoḳdur iş taḳdīrindür hemān bu sırrı nihān idüñ kimse tuymasun: -Y; kimse tuymasun: -S.

⁶⁸⁸⁴ diyüp: didi ve Y.

⁶⁸⁸⁵ eyledi ve: idüp Y, S.

⁶⁸⁸⁶ anlara destūr: bunlara izin S.

⁶⁸⁸⁷ Andan: bu kez S.

⁶⁸⁸⁸ ḡātunı: ehli M.

⁶⁸⁸⁹ ilerü gelüp eyitdiler: -S; eyitdiler: -M.

⁶⁸⁹⁰ diyüp şordılar: didükde S.

⁶⁸⁹¹ eyitdi: -S.

⁶⁸⁹² şormayın: şormañ Y, S.

⁶⁸⁹³ bu rāzı: bunı Y.

⁶⁸⁹⁴ açmayın: açmañ Y, dimeyüñ S.

⁶⁸⁹⁵ tenbīh-i te'kīd eyledi: didi Y, diyüp tenbīh kıldı S.

⁶⁸⁹⁶ su'āl eyledüklerinde: su'āl idenler M, diyenlere S.

⁶⁸⁹⁷ vāḳı'a: ḡüne S.

⁶⁸⁹⁸ virürdi: virdi Y.

⁶⁸⁹⁹ kimse duya: duyulup S; duya: tuya Y.

⁶⁹⁰⁰ bir ziyāne irişe diyü: bir zarar olmaya dirdi S

⁶⁹⁰¹ olinca: -S.

öñine uğradı⁶⁹⁰² hammāmcı kapu öñünde idi⁶⁹⁰³ Cāmasb'ı⁶⁹⁰⁴ göricek⁶⁹⁰⁵ ilerü gelüp
öñine geçdi⁶⁹⁰⁶ eyitdi yā Cāmasb ben hammāmcı olaldan berü⁶⁹⁰⁷ hamāma girmedüñ
aşlı nedür elbette⁶⁹⁰⁸ gel hamāma gir gör⁶⁹⁰⁹ didi. Cāmasb eyitdi ben hamāma girmem
hamamcı n' için girmezsin⁶⁹¹⁰ senüñ didigüñ olmaz benüm didigüm olur elbetde⁶⁹¹¹
girersin⁶⁹¹² didi.⁶⁹¹³ Cāmasb 'inād idegördi çäre olmadı⁶⁹¹⁴ kendü kendüye⁶⁹¹⁵ eyitdi
hoş⁶⁹¹⁶ ben Şāhmarān'dan ayrılalı yidi yıl oldu⁶⁹¹⁷ ne olsa gerek diyüp hamāma girdi
diledi-ki tiz çıka. Hamāmda⁶⁹¹⁸ yunurken [S92a] ışıcağ şu dökünürken⁶⁹¹⁹ hemān⁶⁹²⁰
iki ādem⁶⁹²¹ gelüp⁶⁹²² Cāmasb'ı tutdılar Cāmasb nedür aşlı didükde eyitdiler şabr
[Y80a] eyle aşlın şimdi görürsin⁶⁹²³ didiler.⁶⁹²⁴ Keyhūsrev Şāh'a haber gönderdiler⁶⁹²⁵
ve eyitdiler⁶⁹²⁶ ki didükleri ādemi bulup⁶⁹²⁷ tutduğ didiler.⁶⁹²⁸ Cāmasb eyitdi⁶⁹²⁹ behey
ādemler benüm günāhum nedür⁶⁹³⁰ diyegördi. Çäre olup⁶⁹³¹ anlaruñ⁶⁹³² ellerinden
halās olmadı **ez-īn cānib**⁶⁹³³ meger bunuñ hikmeti ol idi-ki ol 'asruñ pādişāhı olan

⁶⁹⁰² giderken yolu hamām öñine uğradı: hammām öñinden geçerken S.

⁶⁹⁰³ idi: dururdu S.

⁶⁹⁰⁴ kapu öñünde idi Cāmasb'ı: -M.

⁶⁹⁰⁵ göricek: görüp S.

⁶⁹⁰⁶ ilerü gelüp öñine geçdi: öñüne gelüp S.

⁶⁹⁰⁷ olaldan berü: olalı M, olaldan beri S.

⁶⁹⁰⁸ hamāma girmedüñ aşlı nedür elbette: girmemek inşāf-mıdur M, S.

⁶⁹⁰⁹ gör: -Y.

⁶⁹¹⁰ n' için girmezsin: yok Y, -S.

⁶⁹¹¹ benüm didigüm olur elbetde: -Y, -S.

⁶⁹¹² girersin: gir S.

⁶⁹¹³ didi: diyüp ikdām eyledi S.

⁶⁹¹⁴ olmadı: yok Y.

⁶⁹¹⁵ kendü kendüye: -S.

⁶⁹¹⁶ hoş: -Y, -S.

⁶⁹¹⁷ yıl oldu: yıldur M.

⁶⁹¹⁸ Hamāmda: -Y, -S.

⁶⁹¹⁹ ışıcağ şu dökünürken: -M, -S.

⁶⁹²⁰ hemān: -Y, -S.

⁶⁹²¹ iki ādem: bir iki kişi S.

⁶⁹²² gelüp: -M, -Y.

⁶⁹²³ şimdi görürsin: bilürsin Y.

⁶⁹²⁴ didiler: diyüp S.

⁶⁹²⁵ gönderdiler: virdiler Y, olup S.

⁶⁹²⁶ ve eyitdiler: -M, -S.

⁶⁹²⁷ bulup: -S.

⁶⁹²⁸ didiler: -Y.

⁶⁹²⁹ eyitdi: didi Y.

⁶⁹³⁰ benüm günāhum nedür: ne günāhum vardır S.

⁶⁹³¹ olup: bulup Y.

⁶⁹³² anlaruñ: -M, -S.

⁶⁹³³ ez-īn cānib: -M.

Keyhüsrev'ün yüzünde bir maraz peydā olmuş idi.⁶⁹³⁴ Bu kadar⁶⁹³⁵ hükemā hergiz 'ilāc itmege kâdir olmamışlar idi⁶⁹³⁶ ammā bunların⁶⁹³⁷ bir Yahūdī hekimleri⁶⁹³⁸ var idi adına Şem'ün dirlerdi meger ol dimiş idi-ki pâdişāhum senün derdiñe dermān olmaz illā Şāhmarān'dan olur. Keyhüsrev eyitdi yā Şāhmarān kâdadur ol Yahūdī eyitdi⁶⁹³⁹ Şāhmarān kânda olduğın bilmem nihāyet her hamāmda âdemler ta'yin olınsun⁶⁹⁴⁰ her kim hamāma girerse⁶⁹⁴¹ gözlesünler şol kimse kim hammāma girüp⁶⁹⁴² vücūdına⁶⁹⁴³ ışşıcak⁶⁹⁴⁴ şu dökündiği gibi⁶⁹⁴⁵ belinden [S92b] aşığası siyāh ola.⁶⁹⁴⁶ Anı tutsunlar⁶⁹⁴⁷ zīrā⁶⁹⁴⁸ ol Şāhmarān'ı görmışdür 'alāmeti oldur.⁶⁹⁴⁹ Ol kimseden⁶⁹⁵⁰ Şāhmarān'ün haberin aluruz andan⁶⁹⁵¹ size 'ilāc iderüz dimişdi ve her tarafa haber göndermişler idi.⁶⁹⁵² Ol idi-ki Cāmasb hamāmda şu dökünürken belinden aşığası⁶⁹⁵³ kararmış idi.⁶⁹⁵⁴ Kendünün hod⁶⁹⁵⁵ haberi yok idi.⁶⁹⁵⁶ **Ezīn-cānib** çün⁶⁹⁵⁷ bu haberi Keyhüsrev'e vardı⁶⁹⁵⁸ haber getüren⁶⁹⁵⁹ âdeme bī-nihāye müjde⁶⁹⁶⁰ va'de [M69a] eylemiş idi⁶⁹⁶¹ va'desin⁶⁹⁶² yerine getürdi.⁶⁹⁶³ [Y80b] Andan Şem'ün-ı mel'ünü⁶⁹⁶⁴ da'vet eyledi ve

⁶⁹³⁴ olmuş idi: olup Y.

⁶⁹³⁵ Bu kadar: bunca S.

⁶⁹³⁶ hergiz 'ilāc itmege kâdir olmamışlar idi: bunun 'ilācında 'aciz oldılar idi S.

⁶⁹³⁷ bunların: bunun S.

⁶⁹³⁸ hekimleri: hekimi S.

⁶⁹³⁹ eyitdi: didi Y.

⁶⁹⁴⁰ olınsun: idün S.

⁶⁹⁴¹ her kim hamāma girerse: -S; girerse: girdükde Y.

⁶⁹⁴² gözlesünler şol kimse kim hammāma girüp: -Y, gözletsünler kim ki hammāma girüp S.

⁶⁹⁴³ vücūdına: -M, -Y.

⁶⁹⁴⁴ ışşıcak: sıcak Y.

⁶⁹⁴⁵ dökündiği gibi: dökünürken Y, döküğü vakt S.

⁶⁹⁴⁶ ola: olur S.

⁶⁹⁴⁷ Anı tutsunlar: ol âdemi tutup bunda getürsünler S.

⁶⁹⁴⁸ zīrā: -Y, -S.

⁶⁹⁴⁹ ol Şāhmarān'ı görmışdür 'alāmeti oldur: -S.

⁶⁹⁵⁰ kimseden: -S.

⁶⁹⁵¹ Şāhmarān'ün haberin aluruz andan: Şāhmarān haberin andan alup bulup S.

⁶⁹⁵² ve her tarafa haber göndermişler idi: -Y, -S.

⁶⁹⁵³ belinden aşığası: vücūdı S.

⁶⁹⁵⁴ kararmış idi: karardır Y, siyāh olup tutsunlar S.

⁶⁹⁵⁵ hod: -Y.

⁶⁹⁵⁶ Kendünün hod haberi yok idi: -S.

⁶⁹⁵⁷ çün: -M, -Y.

⁶⁹⁵⁸ vardı: geldi S.

⁶⁹⁵⁹ haber getüren: ol S.

⁶⁹⁶⁰ bī-nihāye müjdeler: nihāye müjde M, bī-nihāye ihsān S.

⁶⁹⁶¹ va'de eylemiş idi: idüp S.

⁶⁹⁶² va'desin: -Y.

⁶⁹⁶³ va'desin yerine getürdi: -S.

⁶⁹⁶⁴ Şem'ün-ı mel'ünü: Şem'ün'ı Y, hekimi S.

eyitdi⁶⁹⁶⁵ işte⁶⁹⁶⁶ ol didigün⁶⁹⁶⁷ nişaneyi bulduḡ tedārük nedür⁶⁹⁶⁸ didi. Şem‘ün eyitdi pādişāhum kendü atlarıñuzdan bir at egerlesünler hıl‘at-i fāhire virüñ didi. Her ne teklif eylediyse Keyḡusrev virdi⁶⁹⁶⁹ andan Şem‘ün bu ḡadar ma‘nāyı⁶⁹⁷⁰ alup ve vüzerādan⁶⁹⁷¹ bir ḡaç kimse⁶⁹⁷² yanına aldı ve⁶⁹⁷³ ḡamāma toḡrı⁶⁹⁷⁴ ol-ḡadar begler ile geldi⁶⁹⁷⁵ andan Cāmasb‘ı taşra ḡıḡardılar⁶⁹⁷⁶ Şem‘ün ilerü gelüp⁶⁹⁷⁷ Cāmasb‘a selām virdi ve hıl‘at-i fāhire giydürdi. Cāmasb ise⁶⁹⁷⁸ ḡayrān olup eyitdi⁶⁹⁷⁹ bunuñ sebebi ne ola⁶⁹⁸⁰ didükde⁶⁹⁸¹ Şem‘ün eyitdi yā ibn Dānyāl⁶⁹⁸² başuñda devlet var imiş pādişāh iltifātına⁶⁹⁸³ mazḡar düşdüñ diyüp bir hıl‘at-i fāhire daḡı giydirüp andan⁶⁹⁸⁴ altına ol muraşşac altunlu⁶⁹⁸⁵ atı [S93a] çekivirdiler ben-daḡı ‘aceb beni neyelerler ola diyü bu ḡadar ‘izzete bā‘iş nedür diyerek⁶⁹⁸⁶ dīvān-ı Keyḡusrev Şāh‘a⁶⁹⁸⁷ geldiler Cāmasb‘ı atından indürdiler⁶⁹⁸⁸ buyuruñ diyüp⁶⁹⁸⁹ pādişāh ḡuzūrına getürdiler.⁶⁹⁹⁰ Cāmāsb şāha⁶⁹⁹¹ selām virdi⁶⁹⁹² pādişāh⁶⁹⁹³ yüzine niḡāb tutmuş idi⁶⁹⁹⁴ ayaḡ üzre ḡalkup

⁶⁹⁶⁵ eyledi ve eyitdi: idüp S.

⁶⁹⁶⁶ işte: -Y.

⁶⁹⁶⁷ didigün: didigin Y.

⁶⁹⁶⁸ tedārük nedür: -S.

⁶⁹⁶⁹ Her ne teklif eylediyse Keyḡusrev virdi: Keyḡusrev cümle virdi S.

⁶⁹⁷⁰ bu ḡadar ma‘nāyı: bunları S.

⁶⁹⁷¹ vüzerādan: vezirden Y.

⁶⁹⁷² ḡaç kimse: ḡaçın S.

⁶⁹⁷³ aldı ve: alup S.

⁶⁹⁷⁴ toḡrı: -M

⁶⁹⁷⁵ ḡamāma toḡrı ol-ḡadar begler ile geldi: sürüp ḡammāma geldi S.

⁶⁹⁷⁶ andan Cāmasb‘ı taşra ḡıḡardılar: -S.

⁶⁹⁷⁷ ilerü gelüp: -S.

⁶⁹⁷⁸ ise: -M, -S.

⁶⁹⁷⁹ eyitdi: -S.

⁶⁹⁸⁰ sebebi ne ola: aşlı nedür S.

⁶⁹⁸¹ didükde: -M, -Y.

⁶⁹⁸² ibn Dānyāl: -S.

⁶⁹⁸³ iltifātına: luḡfına S.

⁶⁹⁸⁴ bir hıl‘at-i fāhire daḡı giydirüp andan: -S.

⁶⁹⁸⁵ altunlu: -S.

⁶⁹⁸⁶ ben-daḡı ‘aceb beni neyelerler ola diyü bu ḡadar ‘izzete bā‘iş nedür diyerek: andan M, Cāmasb süvār olup bunuñ sebebi ne ola diyüp sürüp S.

⁶⁹⁸⁷ dīvān-ı Keyḡusrev Şāh‘a: Keyḡusrev Şāh‘uñ dīvānına S.

⁶⁹⁸⁸ indürdiler: indirüp S.

⁶⁹⁸⁹ buyuruñ diyüp: -M, -S.

⁶⁹⁹⁰ pādişāh ḡuzūrına getürdiler: içeri getürdiler S; getürdiler: girdiler Y.

⁶⁹⁹¹ şāha: -M, -Y.

⁶⁹⁹² virdi: virüp S.

⁶⁹⁹³ pādişāh: Keyḡusrev Y, S.

⁶⁹⁹⁴ niḡāb tutmuş idi: niḡāb-ile S.

selāmın alup ‘izzet eyleyüp⁶⁹⁹⁵ hoş geldün şafâ geldün yâ Cāmasb diyü yanına aldı. Cāmasb geçüp oturdu.⁶⁹⁹⁶ Andan şekkerî şarablar gelüp⁶⁹⁹⁷ açıldı⁶⁹⁹⁸ ba‘de⁶⁹⁹⁹ Şem‘ün ayağ üzerine kılçup⁷⁰⁰⁰ Keyhüsrev Şāh‘uñ⁷⁰⁰¹ [Y81a] yanına gelüp⁷⁰⁰² yüzünden niķābın alup Cāmasb‘a eyitdi⁷⁰⁰³ yâ Cāmasb⁷⁰⁰⁴ baķ didi Cāmasb baķup⁷⁰⁰⁵ gördi-kim pādişāhuñ yüzi koyunuñ kızıl cigerine dönmiş ve çuvalduz delügi gibi delük delük olmuş ve⁷⁰⁰⁶ tırmayup ol delüklerinden cerāhat aķar⁷⁰⁰⁷ Cāmasb‘a gördün-mi didükde⁷⁰⁰⁸ Cāmasb eyitdi⁷⁰⁰⁹ gördüm bu nedür didi Şem‘ün eyitdi yâ Cāmasb⁷⁰¹⁰ şāhumuz böyle⁷⁰¹¹ derde mübtelā oldı⁷⁰¹² ve senden⁷⁰¹³ bunuñ dermānı hāzır iken⁷⁰¹⁴ n‘içün ‘ilāc itmeyesin⁷⁰¹⁵ didi. Cāmasb gülüp⁷⁰¹⁶ eyitdi⁷⁰¹⁷ yâ Şem‘ün gerçek-mi dirsın⁷⁰¹⁸ ammā⁷⁰¹⁹ ben babam⁷⁰²⁰ ‘ilminden behre-mend⁷⁰²¹ olmadum didi. Şem‘ün eyitdi yâ Cāmasb⁷⁰²² [S93b] biz⁷⁰²³ senden heķimlük istemezüz⁷⁰²⁴ senüñ babañ daķı buna ‘ilāc idemedi⁷⁰²⁵ hemān senden bizüm diledüğümüz budur ki⁷⁰²⁶ bize⁷⁰²⁷

6995 selāmın alup ‘izzet eyleyüp: selām aldı ‘izzet idüp S; ‘izzet eyleyüp: -M.

6996 Cāmasb geçüp oturdu: -Y, -S.

6997 gelüp: -S.

6998 Andan şekkerî şarablar gelüp açıldı: -M.

6999 ba‘de: andan M, S.

7000 ayağ üzerine kılçup: -S.

7001 Keyhüsrev Şāh‘uñ: pādişāhuñ Y, pādişāhın S.

7002 yanına gelüp: -S.

7003 Cāmasb‘a eyitdi: -S; eyitdi: didi Y.

7004 yâ Cāmasb: -M.

7005 Cāmasb baķup: -Y; baķup: -S.

7006 çuvalduz delügi gibi delük delük olmuş ve: -S.

7007 ve çuvalduz delügi gibi delük delük olmuş ve tırmayup ol delüklerinden cerāhat aķar: -M.

7008 Cāmasb‘a gördün-mi didükde: -Y, -S.

7009 Cāmasb eyitdi: -M.

7010 yâ Cāmasb: -M, -S.

7011 şāhumuz böyle: pādişāhumuz bu S.

7012 oldı: ola S.

7013 oldı ve senden: ola ve sende M, ola ve bunuñ ‘ilācı sende S.

7014 bunuñ dermānı hāzır iken: -S.

7015 iken n‘içün ‘ilāc itmeyesin: -Y; itmeyesin: itmezsin S.

7016 gülüp: -M.

7017 eyitdi: -S.

7018 mi dirsın: ammā Y.

7019 ammā: -M, -Y.

7020 babam: atam S.

7021 behre-mend: haber-dār S.

7022 yâ Cāmasb: -M.

7023 biz: -M, -Y.

7024 istemezüz: dilemeyüz Y.

7025 senüñ babañ daķı buna ‘ilāc idemedi: -Y; ‘ilāc idemedi: ‘ilāca ķādir olmadı S.

7026 budur ki: -S.

7027 ki bize: -M.

Şāhmarān k̄andadur bize⁷⁰²⁸ haber vir⁷⁰²⁹ didi ve⁷⁰³⁰ pādīşāhdan her ne murādın⁷⁰³¹ var ise hāşıldur⁷⁰³² didi.⁷⁰³³ Cāmasb bunı işidicek⁷⁰³⁴ eyitdi yā Şem‘ün ben gerçi bir kaç gün seyr ü seyāhat eyledim⁷⁰³⁵ velī⁷⁰³⁶ Şāhmarān didigūñ ne nesnedür ve kimdür bilmezem⁷⁰³⁷ didi. Şem‘ün eyitdi luţf eyle kerem eyle⁷⁰³⁸ yā Cāmasb⁷⁰³⁹ şaklama yazuqdur⁷⁰⁴⁰ pādīşāhumuz bu derd içinde k̄almasun⁷⁰⁴¹ Şāhmarān k̄anda idigün⁷⁰⁴² **[M69b]** diyü-vir tā-ki⁷⁰⁴³ devlet-i ‘uzmāya nā’il olasin⁷⁰⁴⁴ didi. Cāmasb eyitdi yā Şem‘ün baña bühtān eyleme ol⁷⁰⁴⁵ ma‘nāyı ben bilmezem didi.⁷⁰⁴⁶ Ol mel‘ün⁷⁰⁴⁷ gördi-kim Cāmasb⁷⁰⁴⁸ eylük ile haber virmez hemān⁷⁰⁴⁹ emr eyledi⁷⁰⁵⁰ degnek **[Y81b]** getürdiler⁷⁰⁵¹ Cāmasb’ı şoydılar iki elinden iki ādem yirūñ tutdılar **[S94s]** Yahūdī mel‘ün eline degnek Cāmasb’a⁷⁰⁵² beş on degnek urdılar eyitdi yā Cāmasb diyüvir Yemlihā k̄andadur yoħsa seni degnek altında helāk iderem didi Cāmasb eyitdi hay mel‘ün Şāhmārān k̄andadur ben neyleyem didükde Şem‘ün yine döğmege başladı⁷⁰⁵³ tamām üç-yüz degnek urdılar Cāmasb taħammül idemeyüp āħir gördi-kim bu Yahūdī

⁷⁰²⁸ Şāhmarān k̄andadur bize: Şāhmārān’ı Y.

⁷⁰²⁹ vir: viresin S.

⁷⁰³⁰ didi ve: -Y.

⁷⁰³¹ murādın: murāduñ Y.

⁷⁰³² hāşıldur: hāşıl ola S.

⁷⁰³³ didi: -Y.

⁷⁰³⁴ işidicek: işidüp Y, -S.

⁷⁰³⁵ bir kaç gün seyr ü seyāhat eyledim: biraz eyyām seyāhat eyledim Y, biraz seyāhat itdüm S.

⁷⁰³⁶ velī: velākin S.

⁷⁰³⁷ ne nesnedür ve kimdür bilmezem: nedür bilmezem Y, ne nesne olduğın görmedüm S.

⁷⁰³⁸ kerem eyle: -Y, -S.

⁷⁰³⁹ yā Cāmasb: -M, -Y.

⁷⁰⁴⁰ yazuqdur: -S.

⁷⁰⁴¹ bu derd içinde k̄almasun: bu dertden h̄alāş olsun S.

⁷⁰⁴² k̄anda idigün: k̄andadur Y.

⁷⁰⁴³ Şāhmarān k̄anda idigün **[M69b]** diyü-vir tā-ki: -S.

⁷⁰⁴⁴ devlet-i ‘uzmāya nā’il olasin: saña devlet-i ‘uzmā olur didi S; nā’il olasin: geçesin Y.

⁷⁰⁴⁵ ol: senūñ dedigūñ Y.

⁷⁰⁴⁶ ma‘nāyı ben bilmezem didi: ben anı bilmezem S.

⁷⁰⁴⁷ Ol mel‘ün: Yahūdī S.

⁷⁰⁴⁸ Cāmasb: -M, -S.

⁷⁰⁴⁹ haber virmez hemān: olmaz Y, söylemez hemān S.

⁷⁰⁵⁰ eyledi: idüp S.

⁷⁰⁵¹ degnek getürdiler: -S.

⁷⁰⁵² Cāmasb’ı şoydılar iki elinden iki ādem yirūñ tutdılar Yahūdī mel‘ün eline degnek Cāmasb’a: -M, Cāmasb’ı şoyup yatırdup Yahūdī buña biş degnek urup S.

⁷⁰⁵³ eyitdi yā Cāmasb diyüvir Yemlihā k̄andadur yoħsa seni degnek altında helāk iderem didi Cāmasb eyitdi hay mel‘ün Şāhmārān k̄andadur ben neyleyem didükde Şem‘ün yine döğmege başladı: haber virmedi M, doğru söyle Yemlihā k̄andadur didi Cāmasb hay mel‘ün ben anı k̄anda idigün ne bilem didükde bilürsin hemān söyle yoħsa seni degnek altında helāk iderem diyüp döğmede başladı S.

kendiyi helāk idiyor ol maḥalde⁷⁰⁵⁴ eyitdi yā⁷⁰⁵⁵ Şem^ʿün⁷⁰⁵⁶ ferāḡat eyle diyüvireyüm didi. Şem^ʿün eyitdi yā degnek yimezden ol deseñ ya diyüp degnegi elinden bıraḡdı⁷⁰⁵⁷ Cāmasb'ı koyuvirdiler Cāmasb eyitdi ey mel^ʿün⁷⁰⁵⁸ ben Şāhmarān'dan ayrılalı⁷⁰⁵⁹ yidi yıldur şimdi ḡandadır bilmem⁷⁰⁶⁰ didi. Şem^ʿün eyitdi yā Cāmasb⁷⁰⁶¹ Şāhmarān'ı nerede⁷⁰⁶² gördüñ bize diyüvir anı ḡanda ise⁷⁰⁶³ buluruz didi. Cāmasb eyitdi bir ḡuyuda gördüm yidi yıl⁷⁰⁶⁴ anuñla şöḡbet eyledim⁷⁰⁶⁵ şöñra yine⁷⁰⁶⁶ beni ol ḡuyudan çıḡardılar ḡayrısın bilmezem⁷⁰⁶⁷ didükde⁷⁰⁶⁸ Şem^ʿün eyitdi gel imdi ol ḡuyuyı bize göster ḡandadır⁷⁰⁶⁹ didi. Cāmasb daḡı nā-ḡār olup⁷⁰⁷⁰ n'ola diyüp rızā gösterdi.⁷⁰⁷¹ Andan yine Cāmasb'a ḡıl'at-ı ḡāş giydürdiler andan⁷⁰⁷² yitmiş dāne ḡakīm bile aldı-ki cümlesi 'azā'im-ḡ'ānlar idi⁷⁰⁷³ [Y82a] ve kitābların daḡı alup Cāmasb önlerine düşüp ol ḡuyuya geldiler⁷⁰⁷⁴ işte bu ḡuyudur diyüp Cāmasb anlara⁷⁰⁷⁵ gösterdi. Andan Şem^ʿün emr idüp⁷⁰⁷⁶ ol yitmiş kimse⁷⁰⁷⁷ [S94b] ol ḡuyuyı⁷⁰⁷⁸ ortaya⁷⁰⁷⁹ alup oturdılar ve 'azā'im

⁷⁰⁵⁴ tamām üç-yüz degnek urdılar Cāmasb taḡammül idemeyüp āḡir gördi-kim bu Yahūdī kendiyi helāk idiyor ol maḥalde: Cāmasb üç-yüz degnegin taḡammül idüp gördi degnek altında helāk olur S.

⁷⁰⁵⁵ āḡir gördi-kim bu Yahūdī kendiyi helāk idiyor ol maḥalde eyitdi yā: -M.

⁷⁰⁵⁶ Şem^ʿün: mel^ʿün S.

⁷⁰⁵⁷ Şem^ʿün eyitdi yā degnek yimezden ol deseñ ya diyüp degnegi elinden bıraḡdı: -Y; eyitdi yā degnek yimezden ol deseñ ya diyüp: -S.

⁷⁰⁵⁸ ey mel^ʿün: -M, -S.

⁷⁰⁵⁹ Şāhmarān'dan ayrılalı: Şāhmarān'ı göreli S.

⁷⁰⁶⁰ bilmem: ne bileyim S.

⁷⁰⁶¹ yā Cāmasb: sen S.

⁷⁰⁶² nerede: ḡanda S.

⁷⁰⁶³ ḡanda ise: -S.

⁷⁰⁶⁴ yıl: sene S.

⁷⁰⁶⁵ şöḡbet eyledim: -S.

⁷⁰⁶⁶ şöñra yine: ol-dem gine S.

⁷⁰⁶⁷ ḡayrısın bilmezem: -S.

⁷⁰⁶⁸ didükde: didi M, S.

⁷⁰⁶⁹ ḡandadır: -S.

⁷⁰⁷⁰ nā-ḡār olup: -M, -Y.

⁷⁰⁷¹ rızā gösterdi: -S.

⁷⁰⁷² Andan yine Cāmasb'a ḡıl'at-ı ḡāş giydürdiler andan: -M, gine Cāmasb'a ḡıl'at giydirüp sürüp S.

⁷⁰⁷³ aldı-ki cümlesi 'azā'im-ḡ'ānlar idi: -Y.

⁷⁰⁷⁴ ve kitābların daḡı alup Cāmasb önlerine düşüp ol ḡuyuya geldiler: Cāmasb bunlaruñ önlerine düşüp kitābların bile alup ol ḡuyuya geldiler M.

⁷⁰⁷⁵ Cāmasb anlara: -Y.

⁷⁰⁷⁶ emr idüp: buyurdı Y, S.

⁷⁰⁷⁷ kimse: ādem S.

⁷⁰⁷⁸ ḡuyuyı: ḡāḡı Y.

⁷⁰⁷⁹ ortaya: çevre S.

oğumağa başladılar.⁷⁰⁸⁰ İki üç sâ'atden-şoñra⁷⁰⁸¹ bir hazîn âvâz peydâ oldı⁷⁰⁸² ba' de gördiler-ki⁷⁰⁸³ kıyu içinden bir ejder çıkdı başı üstinde⁷⁰⁸⁴ bir taht-ı şadef-kârî⁷⁰⁸⁵ üzerinde Şāhmarān oturur ve yanında kendüye beñzer bir yılan dağı⁷⁰⁸⁶ var. Şāhmarān çıkdığı gibi⁷⁰⁸⁷ Şem'ün-ı Yahūdî hemān⁷⁰⁸⁸ ilerü yürüdi-ki⁷⁰⁸⁹ Şāhmārān'ı⁷⁰⁹⁰ tuta. Şāhmarān⁷⁰⁹¹ eyitdi ey mel'ün girü tır sen beni tutmağa kâdir degülsin kanı Cāmasb nerededür⁷⁰⁹² gelsün didi. Ol la'ın dağı⁷⁰⁹³ girü çekilüp⁷⁰⁹⁴ Cāmasb'ı ilerü⁷⁰⁹⁵ gönderdi. Cāmasb dağı⁷⁰⁹⁶ ağlayarak hicāb ile ilerü yürüyüp⁷⁰⁹⁷ buña⁷⁰⁹⁸ selām virdi. Şāhmarān⁷⁰⁹⁹ eyitdi⁷¹⁰⁰ yā Cāmasb⁷¹⁰¹ ağlama gel senüñ ve benüm⁷¹⁰² elimüzden ne gelür⁷¹⁰³ irādet Hūdā'nuñdur⁷¹⁰⁴ “العبد يدبر والله يقدر”⁷¹⁰⁵ başımuñ yazusıdır böyle imiş⁷¹⁰⁶ gel⁷¹⁰⁷ imdi beni koynuña al saña bir kaç⁷¹⁰⁸ naşihatüm vardur⁷¹⁰⁹ didi. Andan⁷¹¹⁰ Cāmasb Şāhmarān'ı koynuna alup Yemlîhā dağı yılanlara ve taht üzerinde

⁷⁰⁸⁰ başladılar: meşgöl oldılar Y, S.

⁷⁰⁸¹ İki üç sâ'atden-şoñra: birazdan S.

⁷⁰⁸² oldı: -S.

⁷⁰⁸³ ba' de gördiler-ki: -S.

⁷⁰⁸⁴ üstinde: üzre S.

⁷⁰⁸⁵ taht-ı şadef-kârî: taht M, S.

⁷⁰⁸⁶ dağı: -S.

⁷⁰⁸⁷ Şāhmarān çıkdığı gibi: -S.

⁷⁰⁸⁸ Şem'ün-ı Yahūdî hemān: hemān Şem'ün S.

⁷⁰⁸⁹ yürüdi-ki: vardı-ki Y.

⁷⁰⁹⁰ Şāhmārān'ı: -M, -Y.

⁷⁰⁹¹ Şāhmarān: Yemlîhā Y.

⁷⁰⁹² nerededür: -Y, -S.

⁷⁰⁹³ Ol la'ın dağı: yahūdî S.

⁷⁰⁹⁴ çekilüp: durup S.

⁷⁰⁹⁵ ilerü: -S.

⁷⁰⁹⁶ dağı: -S.

⁷⁰⁹⁷ hicāb ile ilerü yürüyüp: biñ hicāb-ile gelüp S; yürüyüp: -Y.

⁷⁰⁹⁸ buña: -M, -Y.

⁷⁰⁹⁹ Şāhmarān: Yemlîhā Y.

⁷¹⁰⁰ eyitdi: -S.

⁷¹⁰¹ yā Cāmasb: -S.

⁷¹⁰² senüñ ve benüm: bizüm S.

⁷¹⁰³ gelür: var S.

⁷¹⁰⁴ irādet Hūdā'nuñdur: taqdîr böyle imiş S.

⁷¹⁰⁵ “Kul tedbir eder Allah takdir eder.”; -M.

⁷¹⁰⁶ başımuñ yazusıdır böyle imiş: başda yazı bu imiş S; böyle imiş: çäre ne M.

⁷¹⁰⁷ gel: -Y, -S.

⁷¹⁰⁸ bir kaç: -Y, benüm S.

⁷¹⁰⁹ vardur: var S.

⁷¹¹⁰ Andan: -S.

oturan [M70a] oğluna⁷¹¹¹ vedā^c idüp⁷¹¹² anlar dağı feryād eyleyüp⁷¹¹³ [S95a] zārılığ iderek⁷¹¹⁴ [Y82b] kıyu içine⁷¹¹⁵ girüp⁷¹¹⁶ gıtdiler bu yaña Cāmasb Şāhmarān'ı koynuna alup yola revān oldılar.⁷¹¹⁷ Yolda⁷¹¹⁸ giderken Şāhmarān⁷¹¹⁹ eyitdi yā Cāmasb saña bir naşihatüm budur ki ol mel'ün Şem'ün⁷¹²⁰ şimdi beni öldürse gerek ve saña boğazla diyü emr eyler. Zinhār beni sen⁷¹²¹ boğazlama zīrā huzūr-ı Hāk'da kanum senden taleb itmeyem ol mel'undan⁷¹²² taleb idem didi.⁷¹²³ İkinci naşihatüm⁷¹²⁴ budur⁷¹²⁵ ki beni öldürdükden sonra ol mel'ün⁷¹²⁶ vücudımı⁷¹²⁷ üç pāre eylese gerek⁷¹²⁸ ve bir çömlege kıyup kıynatsa gerek⁷¹²⁹ tamām kıynayup⁷¹³⁰ köpügüm kılkduğda pādīşāhdan ādem gelüp⁷¹³¹ Şem'ün'ı⁷¹³² isteseler gerek ve⁷¹³³ ol bī-dīn senüñ⁷¹³⁴ öñüñe⁷¹³⁵ üç dāne⁷¹³⁶ şīşe kıoya ve⁷¹³⁷ saña işmarlaya⁷¹³⁸ kim imdi çömlek kıynayup⁷¹³⁹ evvel kılkān köpüğü bir şīşe içine kıyup sen iç-ki vücuduñda olan⁷¹⁴⁰ ne-

⁷¹¹¹ Cāmasb Şāhmarān'ı koynuna alup Yemliḥā dağı yılanlara ve taht üzerinde oturan oğluna: Cāmasb kıoyununa aldı Şāhmarān taht üzre oturan oğluna ve yılanlara S.

⁷¹¹² idüp: eyleyüp Y.

⁷¹¹³ anlar dağı feryād eyleyüp: bunlar-da ağlayup S.

⁷¹¹⁴ eyleyüp zārılığ iderek: -Y, feryād iderek S.

⁷¹¹⁵ içine: içinde Y.

⁷¹¹⁶ girüp: -S.

⁷¹¹⁷ bu yaña Cāmasb Şāhmarān'ı koynuna alup yola revān oldılar: Cāmasb'ün koynunda Şāhmarān yola revān olup S; oldılar: olup Y.

⁷¹¹⁸ Yolda: -Y, -S.

⁷¹¹⁹ Şāhmarān: Yemliḥā Y.

⁷¹²⁰ mel'ün Şem'ün: Şem'ün la'ın S.

⁷¹²¹ şimdi beni öldürse gerek ve saña boğazla diyü emr eyler. Zinhār beni sen: beni saña boğazlasa dise gerekdür şakın sen S.

⁷¹²² ol mel'undan: andan Y, S.

⁷¹²³ taleb idem didi: ideyüm S.

⁷¹²⁴ naşihatüm: -Y.

⁷¹²⁵ budur: oldur Y.

⁷¹²⁶ ol mel'ün: -M.

⁷¹²⁷ vücudımı: -Y, beni S.

⁷¹²⁸ pāre eylese gerek: pāre gerekdür Y, pāre ider S.

⁷¹²⁹ kıynatsa gerek: kıynadur S.

⁷¹³⁰ kıynayup: -S.

⁷¹³¹ gelüp: gelür S.

⁷¹³² Şem'ün'ı: Yahūdī Y, S.

⁷¹³³ isteseler gerek ve: isterler S.

⁷¹³⁴ senüñ: -Y.

⁷¹³⁵ ol bī-dīn senüñ öñüñe: ol mel'ün saña S.

⁷¹³⁶ dāne: -Y, -S.

⁷¹³⁷ kıoya ve: virüp S.

⁷¹³⁸ saña işmarlaya: dir S; işmarlaya: diye Y.

⁷¹³⁹ imdi çömlek kıynayup: imdi göreyim seni S.

⁷¹⁴⁰ olan: -M, -Y.

kadar⁷¹⁴¹ renc var ise⁷¹⁴² giderür⁷¹⁴³ zinhâr ol köpügi içmeyesin zîrâ içdüğün gibi⁷¹⁴⁴
 helâk olursun didi ve⁷¹⁴⁵ üçünci naşîhatüm⁷¹⁴⁶ oldurki Yahûdî⁷¹⁴⁷ saña diye ki ikinci
 köpügi alup⁷¹⁴⁸ bir gayrı⁷¹⁴⁹ şîşeye koy-ki ol gayrı **[S95b]** ‘ilâc içündür⁷¹⁵⁰ ve üçünci
 köpügi bir gayrı⁷¹⁵¹ şîşeye koy-ki ol Keyhüsrev’e⁷¹⁵² ‘ilâcdur diyüp gitse⁷¹⁵³
 gerekdür.⁷¹⁵⁴ İmdi⁷¹⁵⁵ sen ibtidâki köpügi alup ol şîşe içine koyup⁷¹⁵⁶ hıfz eyle ve ikinci
 köpügi sen iç-ki ‘âlem-i gaybdan saña ‘ilm ü hikmet ve nice ‘ilm⁷¹⁵⁷ dahı keşf olup
[Y83a] devlete nâ’il olasin⁷¹⁵⁸ ve üçünci köpügi bir şîşeye dahı koyup her bâr ki önüne
 koyasın ve içine nazar⁷¹⁵⁹ idesin ‘acâ’ibler ve⁷¹⁶⁰ garâ’ibler göresin. Andan⁷¹⁶¹ ol
 mel’ûn gelüp n’eyledün didükde diyesün-ki evvelki köpügi ben içdim işte ikinci
 köpügi saña alıkoymdum diyü⁷¹⁶² evvelki köpügi eline⁷¹⁶³ viresin. Ol anı⁷¹⁶⁴ içdigi
 sâ’at⁷¹⁶⁵ helâk olur ve andan çömlek içindeki benüm üç pârem pişdükden-şoñra
 çıkarup⁷¹⁶⁶ orta pâremi pâdişâha yidüresin şifâ bulup⁷¹⁶⁷ ol marazdan kırtula⁷¹⁶⁸ ve
 aşğa pâremi sen ekl idesün-ki⁷¹⁶⁹ saña ‘ilm-i hikmet bi’-t-tamâm⁷¹⁷⁰ **[M70b]** keşf ola

7141 ne-kadar: -S.

7142 var ise: -S.

7143 giderür: gide dir Y, gider S.

7144 zîrâ içdüğün gibi: ol-dem S.

7145 ve: andan M, S.

7146 naşîhatüm: -Y.

7147 üçünci naşîhatüm oldurki Yahûdî: -S.

7148 alup: -S.

7149 bir gayrı: şol S.

7150 ‘ilâc içündür: ‘ilâcdur Y, S.

7151 bir gayrı: bu S.

7152 Keyhüsrev’e: pâdişâha M, S.

7153 gitse: çıkup gide S.

7154 gerekdür: gerek Y, -S.

7155 İmdi: andan S.

7156 ol şîşe içine koyup: -S.

7157 ‘ilm: -Y.

7158 olasin: olursın S.

7159 dahı koyup her bâr ki önüne koyasın ve içine nazar: koy ki ne zemân önüne koyup nazar S.

7160 acâ’ibler ve: acâ’ib M, S.

7161 Andan: -Y.

7162 köpügi saña alıkoymdum diyü: işte diyüp S.

7163 eline: -S.

7164 Ol anı: anı ol la’in S.

7165 içdigi sâ’at: içüp S.

7166 pişdükden-şoñra çıkarup: pişüp S.

7167 şifâ bulup: -S.

7168 kırtula: hâlâş olur S.

7169 ekl idesün-ki: yiyesin tâ kim Y, ekl eyle tâ kim S.

7170 bi’-t-tamâm: bütün S.

ve baş pāremi bir tenhā⁷¹⁷¹ yirde defn eylesin⁷¹⁷² ve gāh gāh beni⁷¹⁷³ hayr du‘adan ferāmūş eylemeyesin⁷¹⁷⁴ ve saña āhret haqqını ben [S96a] helāl eyledüm⁷¹⁷⁵ sende-
dağı helāl eyle⁷¹⁷⁶ işte saña vaşiyetüm budur⁷¹⁷⁷ diyüp hāmūş oldu ve bu muşāhabetle
şehre geldiler.⁷¹⁷⁸ Ol maħalde⁷¹⁷⁹ Cāmasb Şāhmarān’ı koynından⁷¹⁸⁰ çıkarup
Şem‘ün’uñ öñine kodı. Mel‘ün hemān⁷¹⁸¹ darū koqladup ‘aqlın aldı andan⁷¹⁸²
Keyhūsrev’uñ öñine geldi⁷¹⁸³ Keyhūsrev Şāhmarān’ı görüp acıdı⁷¹⁸⁴ diledi-kim āzād
ide⁷¹⁸⁵ ammā n’eylesün kendüye lāzım andan ol⁷¹⁸⁶ Yahūdī Şāhmarān-ıla⁷¹⁸⁷ Cāmasb’ı
alup bir tenhā yire⁷¹⁸⁸ geldiler.⁷¹⁸⁹ Yahūdī [Y83b] Cāmasb’a eyitdi gel⁷¹⁹⁰ buni⁷¹⁹¹
boğazla Cāmasb eyitdi⁷¹⁹² ben anuñla bir yirde bunca zemān oturup⁷¹⁹³ çok tuz etmek
yidim boğazlamağa elim varmaz⁷¹⁹⁴ didi andan⁷¹⁹⁵ Şem‘ün-ı mel‘ün⁷¹⁹⁶ kendi
boğazladı ve⁷¹⁹⁷ Şāhmarān Cāmasb’a söylediği gibi eyledi⁷¹⁹⁸ üç pāre idüp bir çömlege
koyup⁷¹⁹⁹ kaynadurken bir ādem gelüp Şem‘ün’a gelesin pādişāh ister didi. Mel‘ün
dağı üç şīşe getürüp Cāmasb’a virdi⁷²⁰⁰ andan işte şunu şöyle buni böyle⁷²⁰¹ eyle diyü
Yemlīhā didiği gibi işmarladı ve kendü pādişāha gitdi. Andan [S96b] Cāmasb ol

⁷¹⁷¹ tenhā: -S.

⁷¹⁷² eylesin: idüp S.

⁷¹⁷³ gāh gāh beni: -S.

⁷¹⁷⁴ ferāmūş eylemeyesin: unutmayasın S; eylemeyesin: buyurmayasın Y.

⁷¹⁷⁵ eyledüm: itdüm S.

⁷¹⁷⁶ ve saña āhret haqqını ben helāl eyledüm sende-dağı helāl eyle: -M.

⁷¹⁷⁷ saña vaşiyetüm budur: naşīhatim tutasın S.

⁷¹⁷⁸ ve bu muşāhabetle şehre geldiler: andan şehre gelüp S.

⁷¹⁷⁹ Ol maħalde: -S.

⁷¹⁸⁰ koynından: -S.

⁷¹⁸¹ hemān: -S.

⁷¹⁸² andan: -S.

⁷¹⁸³ Keyhūsrev’uñ öñine geldi: pādişāh öñine gelüp M, pādişāh öñine getürdi S.

⁷¹⁸⁴ görüp acıdı: acıyup S.

⁷¹⁸⁵ ide: eyleye Y.

⁷¹⁸⁶ kendüye lāzım andan ol: -S.

⁷¹⁸⁷ Şāhmarān-ıla: -S.

⁷¹⁸⁸ yire: eve Y.

⁷¹⁸⁹ geldiler: gidüp S.

⁷¹⁹⁰ Yahūdī Cāmasb’a eyitdi gel: -S; gel: -M.

⁷¹⁹¹ buni: Şāhmārān’ı S.

⁷¹⁹² eyitdi: -S.

⁷¹⁹³ bir yirde bunca zemān oturup: -Y, -S.

⁷¹⁹⁴ boğazlamağa elim varmaz: ben idemem S.

⁷¹⁹⁵ andan: bu kez S.

⁷¹⁹⁶ Şem‘ün-ı mel‘ün: Yahūdī S; mel‘ün: -Y.

⁷¹⁹⁷ boğazladı ve: boğazlayup S.

⁷¹⁹⁸ Şāhmarān Cāmasb’a söylediği gibi eyledi: -S; eyledi: -M.

⁷¹⁹⁹ koyup: kodı Y, S.

⁷²⁰⁰ virdi: virüp S.

⁷²⁰¹ buni böyle: -Y, şunu böyle S.

çömlegi kaynadup evvelki köpüğün alup şışenüñ birine koyup Yahūdī için şakladı andan ikinci kefin kendi içdi üçüncü kefin dağı alup bir gayrı⁷²⁰² şışeye koyup⁷²⁰³ hıfz eyledi ammā ol ikinci köpüğün içdüğinden⁷²⁰⁴ kendüye hemān⁷²⁰⁵ ‘ālem-i gaybdan çok ‘ilm⁷²⁰⁶ keşf oldı ol maħalde⁷²⁰⁷ Yahūdī-i mel‘ün⁷²⁰⁸ çıkageldi⁷²⁰⁹ eyitdi yā Cāmasb n’eyledüñ didi⁷²¹⁰ Cāmasb eyitdi didigün gibi eyledüm Şem‘ün eyitdi yā⁷²¹¹ evvelki köpüğü içdün-mi içdüm didi ve ikinci köpüğü bu şışe içine⁷²¹² kodum⁷²¹³ diyüp eline virdi. Şem‘ün⁷²¹⁴ eyitdi yā evvelki köpüğü içdüñ mizācuñ⁷²¹⁵ neye vardı didi⁷²¹⁶ Cāmasb eyitdi kim⁷²¹⁷ yüregüm ve başum ağrıyor gözlerüm kararđı⁷²¹⁸ didi Yahūdī eyitdi korkma şimdi niçe olur⁷²¹⁹ görürsin didi ve ol evvelki köpüğü ikinci zann idüp⁷²²⁰ Şem‘ün⁷²²¹ [M71a] içdi hemān sā‘at tulum gibi [Y84a] şışüp çatladı⁷²²² andan-sonra⁷²²³ Cāmasb üçüncü köpüğü koduğı şışeyi önüne kodı içine nazar şaldı⁷²²⁴ yirde ve gökde her ne var ise cümlesin⁷²²⁵ āşikāre seyr eyledi⁷²²⁶ ve ‘ilm-i usturlāb aña keşf oldı. Cāmasb bunı [S97a] görüp ol şışeyi⁷²²⁷ pinhān idüp ba‘de kapuya gelüp feryād

⁷²⁰² gayrı: -S.

⁷²⁰³ koyup: kodı S.

⁷²⁰⁴ üçüncü kefin dağı alup bir gayrı şışeye koyup hıfz eyledi ammā ol ikinci köpüğün içdüğinden: -Y; içdüğinden: içüp S.

⁷²⁰⁵ hemān: -Y, -S.

⁷²⁰⁶ ‘ālem-i gaybdan çok ‘ilm: ‘ilm S.

⁷²⁰⁷ maħalde: vakt S.

⁷²⁰⁸ mel‘ün: -S.

⁷²⁰⁹ çıkageldi gelüp S.

⁷²¹⁰ eyitdi yā Cāmasb n’eyledüñ didi: nice itdün S.

⁷²¹¹ Cāmasb eyitdi didigün gibi eyledüm Şem‘ün eyitdi yā: -S.

⁷²¹² şışe içine: şışeye Y, -S.

⁷²¹³ kodum: -S.

⁷²¹⁴ Şem‘ün: Yahūdī S.

⁷²¹⁵ mizācuñ: -Y.

⁷²¹⁶ neye vardı didi: nice dir-idi S.

⁷²¹⁷ eyitdi kim: didi Y.

⁷²¹⁸ yüregüm ve başum ağrıyor gözlerüm kararđı: başum ağrur ve gözüm kararđıyor M, başım döner yüregim ağrır S.

⁷²¹⁹ niçe olur: -M, -S.

⁷²²⁰ zann idüp: şanup S.

⁷²²¹ Şem‘ün: mel‘ün Y, Yahūdī S.

⁷²²² tulum gibi şışüp çatladı: helāk oldı M.

⁷²²³ sonra: -M.

⁷²²⁴ şışeyi önüne kodı ve içine nazar şaldı: şışeye nazar idüp gördi-ki M, önüne koyup nazar eyledi S.

⁷²²⁵ cümlesin: -S.

⁷²²⁶ seyr eyledi: oldı S.

⁷²²⁷ görüp ol şışeyi: -S.

eyledi-ki ḥakīm kendüni zehrledi öldi⁷²²⁸ didi. Keyḥüsrev'e haber oldı⁷²²⁹ pâdişâh⁷²³⁰ melûl olup eyitdi vâveylâ bu renc⁷²³¹ içinde kaldum ve hem Şâhmarân'a yok yire kıydum hayfâ⁷²³² didi. Cāmasb pâdişâha eyitdi şāhum⁷²³³ elem çekme inşā'llāhu te'ālâ⁷²³⁴ saña ben 'ilâc iderem didi. Keyḥüsrev⁷²³⁵ eyitdi yâ Cāmasb sen baña nice 'ilâc idersün-ki sen bir nesneden haber-dâr degülsin⁷²³⁶ didi. Cāmāsb eyitdi pâdişāhum gerçək dirsüñüz⁷²³⁷ ammâ Ḥaḳ te'ālâ kâdirdür ki ḥakīmüñ ne-kaçar 'ilmi var ise Ḥaḳ te'ālâ baña ma'lûm eyledi didi ve Şâhmarân kıyudan çıkup benüm kıyınmda şehre gelince⁷²³⁸ baña senüñ derdiñe 'ilâc⁷²³⁹ ne idügin bildürdi ve öğretti⁷²⁴⁰ zîrâ ben Şâhmarân ile yidi yıl muḳârin oldum diyü bālâda zıkr olındığı gibi⁷²⁴¹ ferden ferden 'ale't-tafşîl Keyḥüsrev'e naḳl eyledi.⁷²⁴² Pâdişâh anı⁷²⁴³ işidüp şād u ḥandân⁷²⁴⁴ oldı.⁷²⁴⁵ Andan Cāmasb Şâhmarân'uñ orta pâresin Keyḥüsrev'e yidürdi ve andan bir yağ [Y84b] peydâ idüp⁷²⁴⁶ vücūdına sürdürdi. Keyḥüsrev yidi güne degin⁷²⁴⁷ anadan doğma⁷²⁴⁸ oldu şıḥhat buldı.⁷²⁴⁹ [S97b] Cāmasb Şâhmarân'uñ⁷²⁵⁰ aşāğa pâresin daḥı kendi yiyüp ve baş pâresin bir tenhâ yirde defn idüp⁷²⁵¹ üzerine⁷²⁵² ḥayr du'alar kıilup⁷²⁵³ andan pâdişâh ḥuzûrına geldi pâdişâh daḥı şıḥhat bulmuş idi hemân⁷²⁵⁴

7228 öldi: -Y, helâk oldı S.

7229 Keyḥüsrev'e haber oldı: -M, bu haber pâdişâha varup S.

7230 pâdişâh: -S.

7231 vâveylâ bu renc: eyvâh hem renc S.

7232 hayfâ: -Y, -S.

7233 şāhum: -M, pâdişāhum S.

7234 inşā'llāhu te'ālâ: -S.

7235 Keyḥüsrev: pâdişâh M, S.

7236 baña nice 'ilâc idersün-ki sen bir nesneden haber-dâr degülsin: bu 'ilmi bilmezsin nice idersin S.

7237 gerçək dirsüñüz: gerçekdür Y.

7238 kıyınmda şehre gelince: kıyınmda iken S.

7239 'ilâc: dermân Y.

7240 ve öğretti: -Y.

7241 gibi: üzre Y.

7242 ferden ferden 'ale't-tafşîl Keyḥüsrev'e naḳl eyledi: cümle aḥvâli naḳl idüp S.

7243 anı: -Y.

7244 u ḥandân: -Y.

7245 anı işidüp şād u ḥandân oldı: şād oldı S.

7246 idüp: olup M.

7247 Keyḥüsrev yidi güne degin: pâdişâh yidi günde S.

7248 doğma: toğma Y.

7249 şıḥhat buldı: şifâ bulup S.

7250 Şâhmarân'uñ: Yemlîhâ'nuñ Y, -S.

7251 idüp: eyledi Y.

7252 üzerine: -S.

7253 kıilup: okudı S.

7254 daḥı şıḥhat bulmuş idi hemân: -S.

Cāmasb'a⁷²⁵⁵ bir hıl'at-ı hās⁷²⁵⁶ giydirüp vezīr idindi ve Keyhūsrev kendi⁷²⁵⁷ kızın dağı viridi. İşte Cāmasb bu kadar devlet [M71b] ü dārāt şāhibi oldu.⁷²⁵⁸ Andan Şāhmarān'dan işitdiği hikāyetleri fi'l-cümle⁷²⁵⁹ Keyhūsrev'e⁷²⁶⁰ naql eyledi⁷²⁶¹ işidenler hayrān kaldılar işte Cāmasb murādına vāşıl oldu. **Ezīn-cānib** günlerde⁷²⁶² bir gün Cāmasb anasına eyitdi ey māder-i müşfiķa⁷²⁶³ hīç benüm babamuñ kitāblarından nesne kaldı-mı⁷²⁶⁴ didi. Anası eyitdi kaldı ciger-küşem diyüp öñine bir şanduk getürdi çün Cāmasb ol şandūğı açdı⁷²⁶⁵ gördi-ki babasınıñ ne-ķadar⁷²⁶⁶ hikmete müte'allik kitābı var ise cümlesini ol şanduk⁷²⁶⁷ içinde hıfz eylemiş.⁷²⁶⁸ Cāmasb eyitdi ey māder yā bu kadar⁷²⁶⁹ zemāndan-berü⁷²⁷⁰ baña bunları n'ičün virmedüñ didi. Anası eyitdi oğul⁷²⁷¹ babañ baña sipāriş eyledi-ki⁷²⁷² sen baña su'al itmeyince saña⁷²⁷³ [Y85a] virmeyem⁷²⁷⁴ anun-çün virmedim⁷²⁷⁵ didi. Cāmasb [S98a] 'azīm⁷²⁷⁶ şād oldu cümlesin kemāl mertebe⁷²⁷⁷ okuyup kemāl mertebe⁷²⁷⁸ 'ilm-i hikmete ittılā⁷²⁷⁹ hāşıl⁷²⁸⁰ kıldı ve Keyhūsrev'den nice iltifātlar görüp ol-ķadar saltanata mālīk oldu-ki ta'bīri kābil degül.⁷²⁸¹ İşte bu hikāyet-i 'uzmā⁷²⁸² bu arada⁷²⁸³ tamām oldu ammā bu kitābuñ rāvīsī

⁷²⁵⁵ Cāmasb'a: buña S.

⁷²⁵⁶ hıl'at-ı hās: fāhire hıl'at S.

⁷²⁵⁷ Keyhūsrev kendi: -S.

⁷²⁵⁸ bu kadar devlet ü dārāt şāhibi oldu: bunca devlete irişdi S.

⁷²⁵⁹ fi'l-cümle: -S.

⁷²⁶⁰ Keyhūsrev'e: pādişāha S.

⁷²⁶¹ eyledi: idüp S.

⁷²⁶² günlerde: -Y, -S.

⁷²⁶³ ey māder-i müşfiķa: -S.

⁷²⁶⁴ nesne kaldı-mı: kalmadı-mı S.

⁷²⁶⁵ ol şandūğı açdı: açup S.

⁷²⁶⁶ babasınıñ ne-ķadar: atasınıñ cümle S.

⁷²⁶⁷ kitābı var ise cümlesini ol şanduk: kitābları anuñ S.

⁷²⁶⁸ hıfz eylemiş: -S.

⁷²⁶⁹ bu kadar: bunca S.

⁷²⁷⁰ berü: beri Y.

⁷²⁷¹ oğul: -M.

⁷²⁷² sipāriş eyledi-ki: öyle işmarladı S.

⁷²⁷³ saña: -Y.

⁷²⁷⁴ virmeyem: virmeyesin S.

⁷²⁷⁵ anun-çün virmedim: -Y.

⁷²⁷⁶ 'azīm: -S.

⁷²⁷⁷ cümlesin kemāl mertebe: -Y, cümlesin S.

⁷²⁷⁸ tamām mertebe S; mertebe: -Y.

⁷²⁷⁹ ittılā': -S.

⁷²⁸⁰ hāşıl: -Y.

⁷²⁸¹ oldu-ki ta'bīri kābil degül: gördi-ki olmaz S.

⁷²⁸² hikāyet-i 'uzmā: hikāye Y, S.

⁷²⁸³ bu arada: -Y, -S

Bülkıyā'dur ki bālāda zıkr olındığı⁷²⁸⁴ üzre ol kendü⁷²⁸⁵ kavmine naql eyledi işte⁷²⁸⁶ Şāhmarān Benī İsrā'ıl'den⁷²⁸⁷ bir ādem kapdırup Bülkıyā'nuñ hālinden haber alup⁷²⁸⁸ andan⁷²⁸⁹ Cāmasb'a naql eyledi. Cāmasb dağı bunı bir kitāb idüp Keyhusrev Şāh'a⁷²⁹⁰ oğudı⁷²⁹¹ ol zemān 'Arab⁷²⁹² İlsānı üzre idi şimdi Türkī'ye⁷²⁹³ terceme olındı ve⁷²⁹⁴ Cāmasb dağı⁷²⁹⁵ Keyhusrev'ün⁷²⁹⁶ baş vezīri olup nāmı tā kıyāmete degin yād [M72a] olınur ve⁷²⁹⁷ bu kitābı oğuyanlar bundan⁷²⁹⁸ 'ibret alalar⁷²⁹⁹ ki dünyā-yı bī-bekāda⁷³⁰⁰ neler olmış ve neler dağı⁷³⁰¹ olsa gerek⁷³⁰² bunda tamām oldı⁷³⁰³ bu kitābı oğuyanı yazanı diñleyeni raḥmetinle yarlığağıl yā Ğanī.⁷³⁰⁴

7284 bālāda zıkr olındığı: ol zıkr olınan minvāl S.

7285 kendü: kendi S.

7286 işte: -M.

7287 İsrā'ıl'den: İsrā'ıl kavminden Y, S.

7288 Bülkıyā'nuñ hālinden haber alup: Bülkıyā aḥvālinden haber-dār olup S.

7289 andan: -S.

7290 Keyhusrev Şāh'a: Keyhusrev'e S.

7291 oğudı: oğurdı M.

7292 'Arab: 'Arabī S.

7293 Türkī'ye: -Y.

7294 ve: çün S.

7295 dağı: -S.

7296 Keyhusrev'ün: Keyhusrev Şāh'ün S.

7297 ve: -Y, -S.

7298 bundan: -M, -Y.

7299 alalar: alsunlar S.

7300 dünyā-yı bī-bekāda: dünyā bākī degüldür Y, dünyāda S.

7301 neler dağı: dağı neler S.

7302 olsa gerek: olacağdur Y, S.

7303 bunda tamām oldı: -M, -Y.

7304 bu kitābı oğuyanı yazanı diñleyeni raḥmetinle yarlığağıl yā Ğanī: والله اعلم بالصواب واليه المرجع والمآب Y, -S.

SONUÇ

Hem Türk kültüründe hem de Türk Edebiyatında önemli bir yere sahip olan Şâhmârân anlatılarının bir versiyonu da Câmasb-nâmelerdir. Bu doğrultuda Halk Edebiyatı ve Klasik Türk Edebiyatı gibi çeşitli sahalarda çalışmalar yapılmıştır. Biz de çalışmamızda mensur olarak kaleme alınan bir Câmasb-nâme hikâyesini inceledik. Çalışmada, hikâyenin tespit edebildiğimiz üç nüshası mukayese edilerek tenkitli metin ortaya konulmuştur. Bu üç nüshada da herhangi bir müellif kaydının olmadığı görülmüştür. Bununla birlikte iki nüshada istinsah kaydı bulunmaktadır. Bu tarihlere bakıldığında eserin geç dönemde istinsah edildiği anlaşılmıştır. Söz konusu nüshalarda meşhur Câmasb-nâme mesnevîsiyle Abdî Mûsâ'nın ismi yer almamaktadır. Buna rağmen eser, Abdî'nin mesnevîsinin bir nevi mensur olarak yazılmış özeti gibi olduğu görülmüştür. Öte yandan çalışmamızda yaptığımız mukayesede Abdî ile temel benzerliklerinin yanı sıra farklılıklarının da azımsanmayacak derecede olduğu ortaya konulmuştur. Selçuklu döneminden Osmanlı'ya kadar Anadolu'daki kıraat meclislerinde okunan metinler arasında Şâhmârân ve Câmasb-nâme hikâyeleri de yer almıştır. Bu doğrultuda zamanla okunan değil anlatılan bir halk hikâyesi olarak yaygınlaştığı görülmüştür. Kıraat meclislerinde halkın daha iyi anlayabilmesi adına mensur şekle aktarılıp anlatılan bu hikâyeler, kişiden kişiye ve nesilden nesle geçerek süreç içerisinde orijinalinden uzaklaşması, bazı farklılıkları meydana getirmiştir. Bu hususiyet mensur Câmasb-nâmelerde görülen farkların bir sebebi olarak değerlendirilebilmektedir. Câmasb-nâmelerin kökeni olarak işaret edilen eserlerden biri olan *Binbir Gece Masalları*'ndaki *Yeraltı Sultanı Yemliha'nın Öyküsü* ile yapılan mukayesede de hikâye kurgusunun oldukça benzer olduğu görülmüştür.

Eser sadece mensur bir hikâye değil içerisinde bulundurduğu manzum kısımlarla manzum-mensur karışık bir şekle sahiptir. Hikâyenin müellifini tespit edemesek de içerisinde bulunan manzum kısımların çoğunun müellifi bellidir zira bu kısımlar çeşitli şairlerin şiirlerinden seçilmiş beyitlerdir. Müellifin bu şiirleri hikâyedeki muhtevaya uygun şekilde seçerek metne yerleştirdiği anlaşılmaktadır. Manzum kısımlardaki vezin bozuklukları her üç nüshada da genellikle ortaktır, bu sebeple nüshaların aynı aileden geldiği sonucuna varılmıştır.

Çalışmamızda müellifi bilinmeyen “Kitâb-ı Câmasb-nâme” adlı eserin özeti verilmiş, muhtevâ ve şekil özellikleri bakımından incelenmiştir. Daha sonra eserin yapı unsurları olan kahramanlar, mekan ve zaman hususiyetleri incelenmiştir. Dil ve üslûp özellikleri ortaya konulmuştur. Buradaki diğer bir önemli bölüm ise metinde bulunan manzum kısımların incelendiği yerdir. Bu kısımda hikâyedeki beyitler tek tek incelenerek kime ait olduğu tespit edilmeye çalışılmış, müellifin neden o beyti tercih ettiği tartışılmış ve beyitlerin nesre çevirisi yapılmıştır. İkinci bölümde hikâye, Abdî Mûsâ'nın Câmasb-nâme mesnevîsi ile şekil, olay örgüsü, kahramanlar ve mekan açısından geniş bir şekilde mukayese edilmiştir. Diğer bir mukayese ise Binbir Gece Masalları'ndaki Yeraltı Sultanı Yemliha'nın Öyküsü ile yapılan benzerlik ve farklılıkların ortaya konulduğu ayrıntılı kıyastır. Üçüncü bölümde kütüphanelerde bulunan mensur Câmasb-nâme nüshaları ele alınarak nüsha özellikleri incelenmiştir. Daha sonra edisyon kritikte kullanılan üç nüshanın tavsifi verilmiştir. Metin tesisinde izlenen yol açıklandıktan sonra transkripsiyon alfabetiyle edisyon kritikli metin ortaya konmuştur.

Tüm yönleriyle ele almaya gayret ettiğimiz mensur Câmasb-nâme'nin, hikâye anlatma geleneği çok eski zamanlara dayanan Türk Edebiyatı içerisinde ve Klasik Türk Edebiyatı geleneğindeki mensur hikâyeler arasında kendisine yer bulacak öneme sahip olduğu anlaşılmaktadır.

KAYNAKÇA

ABDÎ MÛSÂ, *Câmasb-Nâme*, hzl. Müjgan Çakır, Hanife Koncu, İBB Kütüphane ve Müzeler Müdürlüğü, İstanbul 2023.

ABİHA, Birsal Çağlar, *Anadolu Türk Kültür Geleneğinde Şahmaran*, Urzeni Yayınları, İstanbul, 2020.

ACAR, Eyyüp, “Abdî'nin Câmasbnâmesi'nin Tunus Nüshası”, *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S. 13, 2023, s. 259-276.

AHDÎ, *Gülşen-i Şu'arâ*, hzl. Süleymân Solmaz, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 2018.

AKSU, Belgin Tezcan-AKALIN, Şükrü Halûk-TOPARLI, Recep, *Türk Atasözleri Sözlüğü*, TDK Yayınları, Ankara 2022.

ALDEMİR, Duygu, *Milli Kütüphane No 1996'da Kayıtlı Mecmû'atü'l-Leṭâyif (İnceleme-Metin)*, Marmara Üniversitesi, YL Tezi, İstanbul 2014.

ARTUN, Erman, *Anonim Türk Halk Edebiyatı Nesri*, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2009.

ASLAN, Elif, *Türk Mesnevî Edebiyatında Hz. Peygamber (15. Yüzyıla Kadar)*, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, YL Tezi, İstanbul 2021.

BÂKÎ, *Dîvân*, hzl. Sabahattin Küçük, TDK Yayınları, Ankara 1994.

BARS, Mehmet Emin, “Türk Destanlarında Mağara Kültü Üzerine Bir Değerlendirme”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, S. 52, 2017, s. 75-82.

BATİSLAM, Dilek “Divan Şiirinin Mitolojik Kuşları: Hümâ, Anka Ve Simurg”, *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi I*, İstanbul 2002, s. 185-208.

BEKKÎ, Salahaddin, “Türk Halk Anlatılarında Ölüm Ruhu Motifi”, *Milli Folklor*, C. 8, S. 62, 2004, s. 53-66.

BOLAY, Süleymân Hayri, “Âdem”, *DİA*, C. I, İstanbul 1988, s. 358-363.

BORATAV, Pertev Naili, *Zaman Zaman İçinde*, İmge Kitabevi Yayınları, İstanbul 2009.

BOZKAPLAN, Şerif Ali, *Abdî Mûsâ Câmasb-nâme Dil Özellikleri Kısmî Transkripsiyon*, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Malatya 1989.

BOZYİĞİT, Esra, “Şeyhülislâm Yahyâ Dîvân’ının Yeni Tespit Edilen Nüshaları ve Şairin Neşredilmemiş Şiirleri”, *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, C. 6, S.1, 2022, s. 316-377.

BURSALI RAHMÎ, *Dîvân*, hzl. Mustafa Erdoğan, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 2017. e-kitap, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55910,bursali-rahmi-divanipdf.pdf?0> [Erişim tarihi: 15.11.2023]

CANTÜRÜ, Esra Rumeysa, *Milli Kütüphane’deki 2519 No’lu Şiir Mecmuası (İnceleme-Metin-Nesre Çeviri)*, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, YL Tezi, İstanbul 2022.

CEBECİ, Lütfullah, “İsrâfil”, *DİA*, C. 23, İstanbul 2001, s. 180-181.

CEBECİ, Lütfullah, “Mikâil”, *DİA*, C. 30, Ankara 2020, s. 45-46.

ÇAĞBAYIR, Yaşar, *Ötüken Türkçe Sözlük*, C. 4, Ötüken Neşriyat, İstanbul 2017.

ÇAVUŞOĞLU, Mehmet, “Divan Şiiri”, *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi Türk Şiiri Özel Sayısı II Divan Şiiri*, S. 415-416-417, C. LII, 1986, s. 1-16.

ÇINAR, Bekir, “Mantıkî’nin Nasihatnâmesi”, *Türklük Bilimi Araştırmaları*, S. 35, 2014, s. 85-98.

DEMİREL, Şener, “Mazmûn Üzerine Bir Değerlendirme”, *Bilig Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 21, Bahar 2002, s. 117-141.

DONUK, Suat, “Bilinmeyen Bir Şair: Su’âlî ve Şiirleri”, *Turkish Studies*, S. 8, Ankara 2013.

DONUK, Suat, *Türk Edebiyatında Vefeyâtnâme ve İsmail Belîğ’in Güldeste-i Riyâz-ı İrfân’ı*, Gece Kitaplığı, Ankara 2017.

EFLATUN, Muvaffak, “Klasik Türk Şiirinde Kutsal ve Mitolojik Dağlar”, *Uluslararası Türk Dünyası Eğitim ve Sosyal Bilimler Kongresi*, 2018, s. 407-430.

ELİADE, Mircea *Mitlerin Özellikleri*, çev. Sema Rifat, Alfa Yayınları, İstanbul 2017.

- ERKAN, Mustafa, “Câmasb-nâme”, *DİA*, C. 7, İstanbul 1993, s. 43-45.
- ERTAYLAN, İsmail Hikmet, *Ahmed-i Dâ’î Hayatı ve Eserleri*, Üçler Basımevi, İstanbul 1952.
- ERTEN, Saniye Rukiye, *Kayseri Raşit Efendi Eski Eserler Kütüphanesi’ndeki Bağdatlı Rûhî Dîvânı Nüshası (Metin-İnceleme)*, Yozgat Bozok Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, YL Tezi, 2018.
- ERZURUMLU İBRAHİM HAKKI, *Mârifetnâme*, Sadeleştirme. Cafer Durmuş-Kerim Kara, Erkam Yayınları, İstanbul 2013.
- ESRAR DEDE, *Tezkire-i Şu’arâ-yı Mevleviyye*, hzl. İlhan Genç, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 2019. e-kitap, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/57762,tezkire-i-suara-yi-mevleviyyepdf.pdf?0>, [Erişim tarihi: 15.11.2023].
- FİRDEVSÎ, *Şâhnâme*, çev. Necati Lugal, Kabalcı Yayınevi, İstanbul 2005.
- FUZÛLÎ, *Dîvân*, hzl. Abdülhakim Kılınç, T.C. Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları, İstanbul 2021. <http://ekitap.yek.gov.tr/Uploads/ProductsFiles/3933f629-f0d1-48a0-b2eb-06debe62bd72.pdf> , [Erişim tarihi: 15.11.2023].
- FUZÛLÎ, *Leylâ ve Mecnûn*, hzl. Muhammed Nur Doğan, Yelkenli Yayınları, İstanbul 2010.
- FUZÛLÎ, *Erenlerin Bahçesi II*, hzl. Servet Beyoğlu, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1990.
- FUZÛLÎ, *Hadikatü’s-Süeda*, hzl. Şeyma Güngör, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1987.
- GEDİK, Seda, *Anadolu Sahası Masalları ve Efsanelerinde Yılan Şâhmârân*, Kabalcı Yayınları, İstanbul 2021.
- GELİBOLULU MUSTAFA ÂLÎ, *Dîvân*, hzl. İsmail Hakkı Aksoyak, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 2018.
- GİBB, E. J. Wilkinson, *Osmanlı Şiir Tarihi I-II*, terc. Ali Çavuşoğlu, Akçağ Yayınları, Ankara (t.y.).
- GÜNEŞ, Kadir, *Arapça-Türkçe Sözlük el-Mu‘cem ‘Arabî - Türkî*, Mektep Yayınları, İstanbul 2023.

HAMİDULLAH, Muhammed, *İslâm Peygamberi Hayatı ve Eseri*, çev. Said Mutlu, İstanbul 1967.

HARMAN, Ömer Faruk, “Dânyâl”, *DİA*, C. 8, İstanbul 1993, s. 480-481.

HAVLİOĞLU, Didem, “Şâhmârân: Bir Anadolu Efsanesi”, *Yılan Kitabı*, edt. Emine Gürsoy Naskali, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2014, s. 345-355.

IŞIK, Nursel, “İşlevselcilik Açısından Kuyu Motifinin Türk Kültürü, Edebiyatı ve Sinemasına Yansımaları”, *Folklor/Edebiyat Dergisi*, S. 102, C. 26, 2020, s. 281-296.

İBN CERİR ET-TABERÎ, *Târihu't-Taberî*, çev. Cemalettin Saylık, Ankara Okulu Yayınları, Ankara 2018.

İSEN, Mustafa-HORATA, Osman, vd., *Eski Türk Edebiyatı El Kitabı*, Grafiker Yayınları, Ankara 2012.

KAÇAR, Mücâhit, *İbni Kemâl Dîvânî'nin İncelenmesi*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul 2010.

KAPLAN, Mahmut-ÇOMOĞLU, Sümeyra, “Klasik Türk Şiirinde Sahrâ”, *Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature*, C. II, S. I, 2016, s. 229-266.

KARTAL, Ahmet, *Doğu'nun Uzun Hikâyesi Türk Edebiyatında Mesnevî*, Doğu Kütüphanesi Yayınları, İstanbul 2018.

KAVRUK, Hasan, *Eski Türk Edebiyatında Mensûr Hikâyeler*, MEB Yayınları, Ankara 2016.

KAVRUK, Hasan-PALA, İskender, “Hikâye-Divan Edebiyatı”, *DİA*, C. 17, İstanbul 1998, s. 491-493.

KAYA, Selim, *I. Gıyâseddin Keyhüsrev ve II. Süleymânşah Dönemi Selçuklu Tarihi (1192-1211)*, TTK Yayınları, Ankara 2006.

KİREMİT, Mehmet, *Seydi Ali Reis, Mir'âtü'l-Memâlik: İnceleme-Metin-İndeks*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara 1990.

KÖKSAL, M. Asım, *Peygamberler Tarihi*, C. I-II, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2016.

KURTULMUŞ, Rıza, “Keyânîler”, *DİA*, C. 25, Ankara 2022, s. 345-346.

LÂMÎ'Î, *Veyse vü Râmîn*, hzl. Murat Öztürk, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 2020, e-kitap, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-277418/lami39i-veyse-vu-ramin.html> [Erişim Tarihi: 15.11.2023].

LATÎFÎ, *Tezkiretü 'ş-Şu'arâ ve Tabsiratü'n-Nuzemâ*, hzl. Rıdvan Canım, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 2018. e-kitap, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/60327,latifi-tezkiretus-suara-ve-tabsiratun-nuzamapdf.pdf?0> , [Erişim Tarihi: 15.11.2023]

LEVEND, Agâh Sırrı, *Divan Edebiyatı Kelimeler ve Remizler Mazmunlar ve Mefhumlar*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2018.

MAZIOĞLU, Hasibe, *Eski Türk Edebiyatı Makaleleri*, TDK Yayınları, Ankara 2014.

MESÛDÎ, *Mürücü'z-zeheb ve Me'âdin el-cevher*, tahkik. Kemal Hasan Mer'î, El-Mektebetü'l-Asriyye, Beyrut 2005, C. I.

MÎRHÂND, *Tarih-i Ravzatü's-Safâ Fî Sireti'l-Enbiyâ Ve'l-Muluk Ve'l-Hülefâ*, çev. Mürsel Öztürk, C. I, TTK Yayınları, Ankara 2019.

Nefî, *Dîvân*, hzl. Metin Akkuş, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 2018, e-kitap, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/57741,nefi-divanipdf.pdf?0> , [Erişim Tarihi: 15.11.2023]

OCAK, Ahmet Yaşar, *İslam-Türk İnançlarında Hızır yahut Hızır-İlyas Kültü*, Kabalcı Yayınları, İstanbul 2006.

ORTAYLI, İlber, *Osmanlı Sarayında Hayat*, Yitik Hazine Yayınları, İstanbul 2008.

ÖGEL, Bahaeddin, *Türk Mitolojisi*, C. I, TTK Yayınları, Ankara 2010.

ÖRS, Derya, “Bir Anlatım Şekli Olarak Klasik Türk ve İran Edebiyatında Mesnevî”, *Eski Türk Eddebiyatı Çalışmaları VI Mesnevî: Hikâyenin Şiiri*, hzl. Hatice Aynur vd., Turkuaz Yayınları, İstanbul 2011, s. 37-46.

ÖZDEMİR, Hasan, “Geleneksel Kültürümüzde Şahmeran”, *V. Milletlerarası Halk Kültürü Kongresi Halk Edebiyatı Seksiyon Bildirileri*, C. 2, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1997, s. 225-228.

ÖZTÜRK, Zehra, “Osmanlı Döneminde Kıraat Meclislerinde Okunan Halk Kitapları”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, C. 5, S. 9, İstanbul 2007, s. 401-445.

PALA, İskender, *Ansiklopedik Divân Şiiri Sözlüğü*, Kapı Yayınları, İstanbul 2010.

PALA, İskender, “İskender mi Zülkarneyn mi?” *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, C. 26, 1993, s. 117-146.

PALA, İskender, “Mühter-i Süleymân”, *DİA*, C. 31, Ankara 2020, s. 523-525.

Prof. Dr. Ali Nihad Tarlan'ın Makalelerinden Seçmeler, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara 1990.

SELÇUK, Bahir, “Şiir Mecmûalarında Nergisî'nin Türkçe Gazelleri ve Bu Gazeller Üzerine Bir Değerlendirme,” *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 12, 2014, s. 1-20.

SERDAR, Murat, “Semavi Dinlerde Dört Büyük Melek (Cebrail, Mikail, İsrail, Azrail)”, *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. 13, S. 2, 2008, s. 227-245.

SÖNMEZ, Hakan, *İBB Atatürk Kitaplığı, Muallim Cevdet, YZ_K_0233 Numaralı Şiir Mecmuası*, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, YL Tezi, Gaziantep 2019.

ŞEHZÂDE BÂYEZÎD, *Şâhî Dîvânı*, hzl. Filiz Kılıç, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 2018, e-kitap, <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-212025/sahidivani.html>, [Erişim Tarihi: 15.11.2023].

ŞEVKÎ, Yusuf-ÜNAL, Zeki, “Cebrâil”, *DİA*, C. 7, İstanbul 1993, s. 202-204.

ŞEYHÎ, *Dîvân*, hzl. Halit Biltekin, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 2018, e-kitap, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/61044,seyhi-divanipdf.pdf?0>, [Erişim tarihi: 15. 11. 2023].

ŞEYHÜLİSLAM YAHYÂ, *Dîvân*, hzl. Hasan Kavruk, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, e-kitap, [10655,seyhulislamyahyadivanihasankavrukpdf.pdf](https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10655,seyhulislamyahyadivanihasankavrukpdf.pdf) ([ktb.gov.tr](https://ekitap.ktb.gov.tr)), [Erişim Tarihi: 15. 11. 2023].

ŞİMŞİRGİL, Ahmet, *Valide Sultanlar ve Harem Osmanlı'nın Sır Dünyası*, Timaş Yayınları, İstanbul 2019.

TAN, M. Nedim, “Tay”, *DİA*, C. EK-2, Ankara 2019, s. 582-583.

TANRIBUYURDU, Gülçin, *Mu'idi Dîvân (Metin-Çeviri)*, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Kocaeli 2012.

TARLAN, Ali Nihat, *Ahmed Paşa Divanı*, MEB Yayınları, İstanbul 2005.

- TARLAN, Ali Nihat, *Hayâlî Bey Dîvânı*, Bürhaneddin Erenler Matbaası, İstanbul 1945.
- TARLAN, Ali Nihat, *Necâtî Bey Dîvânı*, MEB Yayınları, İstanbul 1963; Akçağ Yayınları, Ankara 2013.
- TARLAN, Ali Nihat, *Şeyhî Divanı'nı Tetkik*, Akçağ Yayınları, Ankara 2004.
- TOLASA, Harun, *Ahmet Paşa'nın Şiir Dünyası*, Akçağ Yayınları, Ankara 2001.
- TÖKEL, Dursun Ali, *Divan Şiirinde Mitolojik Unsurlar*, Akçağ Yayınları, Ankara 2000.
- TUNÇ, Semra, "Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Revan 1985 Numaralı Şiir Mecmûası", *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S. 18, 2015, s. 11-87.
- TURAN, Şerafettin, "Kemalpaşazâde", *DİA*, C. 25, Ankara 2022, s. 238-240.
- ÜST, Sibel-USLUCAN, Fikret-ERDEM, Mehmet Dursun, *Eski Türkiye Türkçesi Şâh-mârân Hikâyesi*, Akademik Kitaplar, İstanbul 2009.
- VİZELİ RAMAZAN BEHİŞTÎ, *Dîvân*, hzl. Yaşar Aydemir, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 2018, e-kitap, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56445,ramazan-behisti-divanipdf.pdf?0>, [Erişim Tarihi: 15.11.2023].
- YAVUZ, Buse, *İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi TY03715 Numarada Kayıtlı Mecmu'a-i Eş'âr (İnceleme-Metin)*, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, YL Tezi, İstanbul 2022.
- YILDIRIM, Nimet, *Fars Mitolojisi Sözlüğü*, Kabalcı Yayınevi, İstanbul 2006.

ÖZGEÇMİŞ

İstanbul'da dünyaya geldi. 2016 yılında İstanbul Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne girmeye hak kazandı. 2020 yılında mezun olup aynı yıl Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesinde Klasik Türk Edebiyatı programında yüksek lisans öğrenimine başladı.

